

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA
Bibliote:
Cota 84689 CRTU 1
Inventar

XII - XIII

12

VOLUMELLE ABARUTE

ISTORIA ROMÂNILOR

SERIA 1800-1830

SERIA 1800—1830

VIII. 1800-1830. Secolul al XIX-lea.
 IX. Al 2-lea din secolul al XIX-lea. Ocupațiunile rusești
 din 1806-1812.
 X. Al 3-lea din secolul al XIX-lea. Anexa la vol. anterior.
 XI. Al 4-lea din 1812-1818, din secolul al XIX-lea. Domnia
 lui Ștefan și a lui Ștefan (Ștefan, țânțar).
 XII. Al 5-lea din secolul al XIX-lea. Domnia lui Al. N. Ștefan
 și a lui M. Ștefan 1818-1821. E. volumul de față.

VOLUMELE APĂRUTE

SERIA 1774-1800

- Vol. I. 1774—1786. Alexandru Ipsilante—Mavrogheni.
- » II. Anexele la vol. I.
- » III. Epoca lui N. Mavrogheni. 1786—1791.
- » IV. 1791—1792.
- » V. 1793—1796.
- » VI. Anexe la volumul V.
- » VII. 1796—1800.

SERIA 1800-1830

- » VIII. 1800—1806. Primul volum din secolul al XIX-lea.
  - » IX. Al 2-lea din secolul al XIX-lea. Ocupațiunea rusească din 1806—1812.
  - » X. Al 3-lea din secolul al XIX-lea. Anexe la vol. anteriore.
  - » XI. Al 4-lea 1812—1818, din secolul al XIX-lea. Domniile lui Caragea și a lui Sc. Calimach. (sub presă)
  - » XII. Al 5-lea din secolul al XIX-lea. Domnia lui Al. N. Suțul și a lui M. Suțul. 1818—1821. E volumul de față.
-

*Donat
din e. gurescu*

ISTORIA ROMÂNILOR

CURS FĂCUT LA FACULTATEA DE LITERE DIN BUCURESCI,

DUPE DOCUMENTE INEDITE,

DE

V. A. URECHIĂ

PROFESOR DE ISTORIA ROMÂNILOR LA FACULTATEA DE LITERE DIN BUCURESCI, MEMBRU
ACADEMIEI ROMÂNE, MEMBRU CORESPONDINTE AL ACADEMIEI SPANIOLE, AL SOCIE-
TĂȚII ECONOMICE MATRITENSE, AL INSTITUTULUI ETNOGRAFIC DIN PARIS, AL
SOCIETĂȚILOR GEOGRAFICE ROMÂNĂ ȘI ITALIANĂ, AL SOCIETĂȚII ACADE-
MICE INDO-CHINEZE, MEMBRU FUNDATOR AL ATENEULUI ROMÂN,
AL SOCIETĂȚII ERALDICE FRANCEZE, LAUREAT DE LA BRI-
TISCH-ATHENEUM, PREȘEDINTELE COMISIUNEI MONU-
MENTELOR, PREȘEDINTELE MANTENANȚEI FELI-
BRIGIULUI LATIN ȘI AL ALTOR SOCIETĂȚI ȘI
CONGRESE LITERARE ȘI ISTORICE.

PUBLICAT

SUB DIRECTIUNEA PROFESORELUI

DE

UN COMITET DE STUDENȚI AL FACULTĂȚII DE LITERE DIN BUCURESCI

SERIA 1800—1830

TOMUL AL XII-lea AL PUBLICAȚIUNEI

TOMUL AL V-lea AL SERIEI 1800—1830

CU DIVERSE ILUSTRĂȚIUNI

BUCURESCI

TIPOGRAFIA ȘI FONDERIA DE LITERE THOMA BASILESCU

29, CALEA VICTORIEI, 29.

1898

BIBLIOTECA GEN. PALA UNIVERSITARA
BUCHARESTI
Bibliotecă: ...
Cota: 87680 CRTV
Inventar: ...

ISTORIA ROMÂNILOR

CURS TRECUT LA FACULTATEA DE LITERE DIN BUCURESTI
SI REPRODUCEREA IN ENLITTE

V. A. URECHIA

PROFESOR DE ISTORIA ROMÂNILOR LA FACULTATEA DE LITERE DIN BUCURESTI
LA ACADEMIA ROMÂNĂ, MEMBRU CORRESPONDENT AL ACADEMIEI ROMÂNIE AL MĂIN-
LĂRII ROMÂNIEI MARBINE, ÎN CĂRTEA ÎNTR-UNU ÎN CĂRTEA SA
SOCIETĂȚII DE ȘTIINȚĂ ȘI LITERĂ AL FACULTĂȚII DE LITERE
ȘI ÎNBOGĂȚIREA ȘTIINȚĂ ȘI LITERĂ AL FACULTĂȚII DE LITERE
AL FACULTĂȚII DE LITERE ȘI ȘTIINȚĂ ȘI LITERĂ AL FACULTĂȚII DE LITERE
ȘI ÎNBOGĂȚIREA ȘTIINȚĂ ȘI LITERĂ AL FACULTĂȚII DE LITERE
ȘI ÎNBOGĂȚIREA ȘTIINȚĂ ȘI LITERĂ AL FACULTĂȚII DE LITERE
ȘI ÎNBOGĂȚIREA ȘTIINȚĂ ȘI LITERĂ AL FACULTĂȚII DE LITERE
ȘI ÎNBOGĂȚIREA ȘTIINȚĂ ȘI LITERĂ AL FACULTĂȚII DE LITERE
ȘI ÎNBOGĂȚIREA ȘTIINȚĂ ȘI LITERĂ AL FACULTĂȚII DE LITERE

BUCURESTI

ȘUB DIRECȚIUNEA PROGRESORILOR

LA COMITETUL DE ȘTIINȚĂ ȘI LITERĂ AL FACULTĂȚII DE LITERE DIN BUCURESTI

SERIA 1800-1830

TOMUL AL XII-LEA AL PUBLICAȚIUNILOR

TOMELE 46-47 ȘI SERIILE 1800-1830

CU DIVERSE ILUSTRAȚIUNI

BUCURESTI

TIPOGRAFIA ȘI ÎNCALZĂRIA DE LITERE PRIMA BUCURESTI
ȘI CALĂ VICTORIEI 29

1908

V. A. URECHIA

Către lector,

Acest volum va cuprinde istoria ultimilor Domni fanarioși Alexandru N. Suțul, la Muntenii și Mihael Suțul la Moldovenii. Al 12-lea al seriei de la 1774 și al 5-lea cu începere de la 1880, volumul de față aduce, ca și cele precedente, rezultatele unei munci și a unor investigațiuni de o înțregă viață. Mii de documente inedite vin să lumineze istoria anilor acestora, precursori ai revoluțiunei de la 1821. Nu mai e timpul de istorie română compilată din câte-va scrieri externe și cu ajutorul colecțiunei Hurmuzache, Documentele înterne, singure pot a ne da cunoștința esactă a evoluțiunei noastre sociale, economice, culturale.

Puținii, scim, sunt cei cari ne vor sci aprecia munca. Acesta nu ne discoragiază, căci nu facem operă la «ordinea țilei», ci lucrare de consultat de toți bărbății serioși și cari nu cred că istoria noastră începe cu Cuză-Vodă, ori cu 1848.

Dintre cei puținii cari ne au încuragiat la muncă este și eminentul om de drept și profesor universitar D. Disescu.

D-lui -- sunt acum câte-va săptămâni -- când ne ridicam din o suferință fizică, care puțin de nu ne-a întrerupt firul vieței, -- ne a trimis o epistolă consolantă și reconfortantă. Invățatul coleg ne scriea, între altele: „Aci (la Sărăcinesci) în totă liniștea spiritului am cetit cele 9 volume din monumentală D-tale operă a „Istoriei Românilor“, cu părere de rău, că m'am oprit la al 9-lea volum. Cum se face că în Presa noastră nu s'a semnalat cum se cuvine însemnătatea unei asemenea lucrări? Eu sunt covârșit și în plină admirație pentru materialul adunat, pentru

10

caracterizarea faptelor, înțelegerea spiritului, timpul și stilul expunerii
limpede. Se vede că ai fost la izvoare curate. Te sciam bun profesor de
Istorie... Nu te sciam subtil jurisconsult și pătrunzător psiholog. Sper că
cât mai repede vei avea timpul și puterile de a relua firul lucrării,
pentru a o duce la bun sfârșit»...

Văile noastre mulțămiri D-lui Disescu, cu atât mai mult, că D-lui
nu a judecat lucrarea noastră prin ochelarii omului de partidă, ci a
bărbatului cu adevărat dedat științei.

Sinaia, 1897 Septembrie.

V. A. URECHIĂ

ISTORIA ROMÂNILOR

1818—1821

CAP. I

Certă la Constantinopole între Pörtă și Strogonoff pentru Caragea și numirea altui Domn. — Al. N. Suțul impus de Turcia. — Nouă pretențiune a lui Strogonoff. — Interregnu la Bucuresci. — Boerii țerei. — Boerii otcârmuitori. — Căimăcămia lui Al. Suțul. — Actele ei.

După fuga lui Caragea, la finea lui Septembrie 1818, se iscă la Constantinopole discuțiunii între Pörtă și Representantul Rusiei, Strogonoff. Sultanul reclamă dreptul de a numi pe succesoarele lui Caragea, considerând fuga Domnitorului ca un delict invederat, în urma căruia Domnia lui nu mai poate continua, conform cu convențiunea turcorusescă din 1792, înnoită la 1802. Strogonoff nu admite vederea Divanului, până după prealabila cercetare a cauzelor, cari au silit pe Caragea să abandone țera. Representantul rusesc susține, că această fugă a fost motivată de intrigile și persecuțiunile turcesci, și deci nu admite o nouă domnie, ci o consideră ca o calcare a tratatelor¹. Turcia persistă în opiniunea ei, cu toate că Strogonoff are la mână acte originale de

1. Veđi nota lui *Von Schladen*. Constantinopole, 10 Noembrie 1818, în N. Iorga: *Acte și fragmente II*, pag. 529—531.

la Halet Efendi și de la alți demnitari turci, prin care indemnău pe Caragea să abdice. Asemene intrigă contra lui Caragea o ațîță Dragomanul Suțul, tatăl lui Mihai Suțul. Dragomanul a cutezat să propună și direct Baronului Strogonoff jumătate milion lei, decă va stărui să se dea lui Mihai Suțul Domnia, în locul lui Caragea. Se afirmă că Strogonoff nu lăasă să fie corupt...

Pórta termină brusc contestațiunea, numind la 4/16 Noembre Domn țerei Muntenesci pre Ales. N. Suțul¹.

Ce e mai curios, este, că Pórta susținu către Strogonoff, că acéstă numire a lui Al. Suțul era tocmai un triumf al vederilor Rusiei. Strogonoff, preferind ca la Petersburg să ajungă asemene versiune, inghiți hapul... D. Al. Xenopol încă dice, că Al. Suțul fu numit Domn după stăruința Rusiei². Von Schladen, martor contimporan, probéză din contra³.

Pe când la Constantinopole Strogonoff se certa cu Pórta despre fuga lui Caragea, țera era administrată de «Boerii țerei românesci». Acestei administrațiuni succedă acea, care la 20 Octombre 1818, se intitulă: «Noi boerii otcármuitori».

Din interegnul acesta dintre Domnia lui Caragea și acea a lui Al. N. Suțul, avem a semnala, ca act mare politic, acel Arz-magzar al boerimeii muntene, prin care, amintind fuga lui Caragea, insinuează — de și cu multă timiditate — că țera nu póte fi în liniște până ce nu va reintra în drepturile ei strevechi.

A doua formă de administrațiune, a «Boerilor otcármuitori», fu și ea de scurtă durată, și anume până la 12 Noembre 1818, când administrațiunea țerei trecu în «mânile Caimacamiei» orinduită de noul Domnitor Al. N. Suțul.

Al. Suțul chiar a doua zi după numirea sa ca Domn, trámise

1. Von Schladen către Rege

Constantinopole, 13/25 Novembre, 1818.

... La sublime Porte a terminé la Contestation ... en nommant, le 4/16 du courant, le Prince Aleco Suzzo, autrefois Voivode de Moldavie, à la Principauté de Valachie. La cérémonie d'usage à cette occasion, dans l'Eglise patriarcale, s'est faite le lendemain, mais l'audience du nouvel Hospodar chez le grand Seigneur, qui d'après l'étiquette du Serail, ne peut avoir lieu qu'un mardi et qui avait d'abord été fixée pour aujourd'hui, a dû être renvoyée au premier Décembre...

2. Istoria Românilor. Epoca fanariotilor, pag. 438.

3. Veđi N. Iorga, Acte și fragmente II, pag. 536.

grabnic doi credincioși ai săi, cu titlu de Caimacam, să iee administrațiunea țerei în numele noului Domnitor¹.

Noul guvern al Caimacamilor semnază actele Divanului alături cu câți-va din vechii boeri. Așa, continuă a administra țera, pe lângă Caimacam, Gregorie Brâncoveanu, Istratie Crețulescu, Barbu Văcărescu, Greg. Ghica. Către aceștia se adaog: Gheorghe Suțul, ruda lui Vodă, Const. Bălăceanu și Iordache Slătineanu.

La Constantinopole cërta între Strogonoff și Divanul, ia altă fază. Representantul Rusiei pretinde, că în firmanul de investitură al lui Al. Suțu să i se socotescă începerea Domniei numai după ce se vor fi implinit lunile cât mai avea să domnescă Caragea până la implinirea celor 7 ani. Acele luni, țicea Strogonoff, să se considere ca un adaos la domnia de 7 ani a lui Al. Suțul.

Intre aceste, la 1 Decembre 1818 (stil nou), noul Domn dobândi audiența de investitură la Sultanul.

Despre acéstă audiență la Sultanul, a lui Al. Suțul, publică și «*Moniteur Universel*» frances (No. 12), o corespondență din Viena cu data 25 Noembre 1818, dar pre care o dă tocmai la 12 Ianuarie 1819:

«Le nouvel Hospodar de Valachie, Prince Alexandru Suzzo, a été mandé le 7, à la Porte, et revêtu du Caftan. Il a fixé depuis sa résidence à Canare. Le 20 il envoya le grec Fostola Nicola, (?) comme kaimakam, à Bucharest.»

«*Moniteur Universel*» din 24 Ianuarie 1819 (No. 24), mai publică și următoarea scire, ce-î este adresată din Viena în 11 Ianuarie:

«D'après les nouvelles de Constantinople, du 10 Décembre, le Prince Alexandre Sutzo, nouvel hospodar de Valachie avait l'intention de partir vers la fin du mois pour Bucarest²».

1. Von Schladen scrie Regeluî său, din Constantinopol, cu data de 10 Decembre 1818: că noul Domnitor Suțul și-a trâmisi doi Caimacam ai săi la Bucuresci încă de la 17 Noembre, deci de la 5 Noembre, după vechiul calendariu. Va să țică cinci țile după aceea Căimăcămia lui Suțul era înființată la Bucuresci, cum probéză diverse acte din condicele de la Archiva Statului.

2. Eacă ce scrie Von Schladen către regele său, din Constantinopole, în 10 Decembrie 1818:

Von Schladen către rege.

Constantinopole 10 Decembre 1818.

. . . Le prince de Valachie a eu le mardi, 1-er Decembre courant, son audience chez le Grand-Seigneur, et il se rendra, vers la fin du mois, à Bucarest, pour entrer en charge. Ses deux kaimacams l'ont précédé depuis le 17 novembre, pour gérer, en attendant, les affaires de la principauté et exercer

De puțină durată are să fie și Caimacamia lui Alexandru Suțul. Deja la 8 Decembre 1818, Grigorie Ghica, Gh. Suțu și Nicolae Sluge-roglu, scriu lui Aga, că «peste puține zile se adastă și buna-venire a Măriei sale lui Vodă». Acești boeri mai scriu lui Aga că de ore-ce casele Curței Domnesci nu pot încăpea tótă ecpaiaoa Măriei sale, Aga să deșerte casele mônăs'irei Sărindar, și ale sf. Sava, în termen de 10 zile, dând de scire tuturor ómenilor lui Caragea, ce se vor fi aflând lo-cuind intr'insele, «să-și găsescă alte case și să se mute negreșit, rē-mânend odăile slobode pentru trebuința ómenilor ecpaelei Măriei sale lui Vodă, avēnd și acēs'ă îngrijire a nu îngădui pré nimeni a lua ceva dintr'ale casei, cu cuvēnt că sunt făcute de dēnșii, decât numai aș-ternuturile i alte mobile ale casei ce vor fi ale lor, fiind îndestulă vreme de când se odihnesc acolo»¹.

La 14 Noembre 1816, Caimacamii scriu «fratelui vel Logofēt de țera de sus și Mitropolitului, să se delege un Logofēt de Divan și un diacon, să amble pe la tóte mônăstirile din Bucuresci», ca să facă de la egumeni șese părechii telegari potriviti la pēr, cu hamurile lor, însă trei (perechi) pentru Măria sa Vodă și trei pentru Măria sa Dómna. Acești telegari au a se trimite la Oltenița, ca să aducă pe Măria Sa

tous les droits conférés à l'hospodar, excepté celui de vie et de mort. Le cé-rémonial et les usages observés par la Sublime-Porte envers les hospodars, depuis le moment de leur nomination jusqu'à celui de leur départ... n'ayant point fixé jusqu'ici l'attention des auteurs... j'ai chargé le baron de Miltitz de réunir toutes les notions authentiques qu'il pourra».

(N. Iorga, Acte și fragm. II).

1. Noți caimacamii Țerei românesci.

Cinstite Dumnéta vel Agă, fiind-că peste puține zile se adastă și buna-venire a Măriei sale lui Vodă, și fiind-că casele Curței Domnesci nu sunt în destoinicie a primi în locuință și a încăpea pe toți ómenii ecpaelii Măriei sale, pentru care este trebuință de a se găsi alte case prin împrejurul Curței Domnesci, de aceea dar, fiind-că alte case mai îndemánatice împrejurul Curței nu sunt decât odăile mônăstirei Sărindarului i odăile mônăstirei sf. Sava, scriem Du-mitale, că în soroc de șecce zile, să dai de scire tuturor ómenilor Domnului Caragea, ce se vor fi aflând cu locuința intr'acele, să-și găsescă alte case și să se mute negreșit, rămāind odăile slobode pentru trebuința ómenilor ecpaelii Măriei sale lui Vodă, avēnd Dumnéta și acéstă îngrijire, adecă a nu îngădui pre nimeni a lua ceva dintr'ale casei, cu cuvēnt că sunt făcute de dēnșii, de cât numai așternuturile i alte mobile ale casei ce vor fi ale lor, fiind îndestulă vreme de când se odihnesc acolo, ci să rēmāe casele gata spre locuință — 1818, Decembre 8.

Grigorie Ghica, Gheorghe Suțul, Nicolae Sluge-roglu.

până la Văcăresci». Caimacamii promet, că se vor restitui caii la mănăstirile de la cari se vor fi luat¹.

De sigur că nu un guvern slab ca al Caimacamilor putea stărpi abuzurile slujbașilor din țără. Mai cu seamă erau asupritori, afară de Ispravnici, căpitani de la cetele de cătane chiămate a îngriji de paza hoților. Unul din ei, din Ialomîța, e denunțat de Ispravnici la Caimacamii. Aceștia denunță casul noului Spătar. Tocmai cu 2 zile mai nainte (la 15 Noembre 1818) noul Spătar dobândise de la Caimacamii o regulare relativă a ploconului la care avea drept, de la slujitori², prin cartea deschisă către Ispravnicii de județe. Caimacamii ordonă să se oblige slujitorii a da asemenea plocon de Spătărie nouă, fiind *legiuit* din vechime. Aceiași Caimacamii însă desaprobă pre simplul căpitan și-i scrie, să despăgubescă pre toți acei de la cari au luat vre-un jaf și să fie ținut, a nu mai avea pre lângă densusul arnăuți neferi, ci *catane* și să se porțe cu caiafetul cu care se pörtă și cei-l-alti căpitani³.

1. Noi Caimacamii Țerei românești.

Prea sfinția ta părinte Mitropolite și Dumnéta frate vel Logofete de țera de sus, fiind-că din vreme se cuvine ca să avem îngrijire a face gătire pentru cele trebuinciose la buna-venire a Măriei sale Prea Înălțatului nostru Domn, de aceea dar, Prea sfinția ta și Dumnéta, să orînduiți un diacon din partea Mitropoliei și un Logofet de Divan din partea Logofetiei, cari amîndouă împreună să ămble pe la egumenii mănăstirilor de aici din Bucuresci ca, fără de altă zăbavă, să facă negreșit de la densusii șease perechi telegari potrivii la pîr, cu hamurile lor, însă trei pentru Măria Vodă și trei pentru Măria Dîmna, cari au a se trimite la Oltenița, ca să aducă pe Măria sa până la Văcăresci și după buna sosire a Măriei sale la Văcăresci se vor da înapoi, ca să se dee de unde s'au luat.—1818, Decembre 14.

Cod .LXXXVII, fila 115.

2. In cod. XCI de la Arhiva Statului, care după titlu ar urma să coprindă acte numai de la Caragea și de la Suțul, la pag. 569 coprinde și acte de la «Boerii țerei românești» din 4—22 Octombrie 1818, apoi la pag. 579 de la «Boerii otcărmuntorii țerei românești», de la 22 Octombrie 1818—2 Noembre 1818 și în fine, la pag. 587, acte de la «Noi Caimacamii țerei românești» din 17 Noembre 1818—Ghenare 2, 1819.

La pag. 619, urmază iarăși acte de la Al. N. Suțul.

Actele de la Al. N. Suțul încep la 20 Ianuarie 1819.

3. Dumnévoastră boerilor Ispravnici ot. sud...

. . . . Fiind-că Dumnélui fratele vel Spătar, prin anafora ne-au făcut arătare, cum că pentru ploconul Spătăriei nouă ce este a lua Dumnélui de pe la catanele spătăresci, nu numai că nu dați ajutor orînduiților de către Dumnélui vel Spătarul a împlini de pre la slujitori acest drept al Dumnélor ce

De sărbătorile Crăciunului Caimacamii se ocupă cu plata lefilor de la cutia milelor. Încă în 16 Decembre 1818, Caimacamii cer de la fratele *Vornicul Obștirilor* raport de situațiunea casei¹.

O măsură de precauțiune, în interesul ordinei și păcei publice, este luată de Caimacamii, la 21 Noembre 1818. Ei ordonă lui Aga și Spatarului, ca atât prin târg, cât și prin mahalale, să nu mai fie învoit nimeni de a mai ămbla *nóptea* cu arme, sub amenințare de pedepsă strașnică. Acastă măsură se va vesti publicându-se prin pristavi².

sunt datorii a da, încă unii din Dumnévóstră îi și îndărătniciți a nu răspunde acea datorie a lor, ci fiind-că acest plocon ne este sciut și înșine nouă că este legiuit din vechime a'l răspunde slujitorii la vel Spătarul, de aceea poruncim Dumitale, ca nu numai să dați să înțelgă acelor slujitori spre a fi următori cu răspunderea acestei datorii, ci încă și orindușilor de către Dumnélui vel Spătarul, să le dați tot felul mână de ajutor spre implinirea acestui drept al Domniei-séle.—1818 Decembre 15.

Cod. LXXXVII, fila 112, verso.

Noi Caimacamii țerei rumânesce.

Cinstite Dumnéta frate vel Spătar, din embereclisata însciințare, ce au trimis Dumnélor Ispravnicii din sud Ialomița, către Dumnélui cinstitul fratele vel Vistier, veți lua Dumnéta pliroforie de împotriva urmare cu care se pôrtă acel căpitan, ci dar seriem Dumitale, ca să orinduesci într'adins Mumbașir un odobașa spătăresc, carele să mērgă unde se va fi aflând numitul căpitan și luându-l să'l ducă la Ispravnicii, unde să stea față cu jăluitorii, despăgubindu-i până la un ban de ceea ce le va fi luat cu năpăstuire, împotriva ponturilor ce are la mână și după ce va îndestula pe acei jăluitori, să'l aducă aici la Dumnéta, ca să i dea nizam de a se părăsi de acest fel de împotriva urmări, cum și a se purta cu caiafetul ce se pôrtă și cei-l-alti căpitani, adecă cu catane după dēnsul, iar nu cu arnăuți neferi.—1818, Decembre 17.

Cod. LXXXVII, fila 113, verso.

1. Noi Caimacamii țerei rumânesce.

Cinstite Dumnéta frate vel Vornic al Obștirilor, fiind-că acum se apropie aceste viitoare sfinte zile și urmază a se face óreși-care mângăere sēracilor lefași ce au a lua lēfă orinduită de la cutia milosteniilor, de aceea scriem Dumitale, ca așternēndu-se de către Dumnéta un catastih anume de toate rē-mășiturile iraturilor cutiei milosteniilor, să ni se trimiță, ca să facem cuviincioșa chibzuire în ce chip să se facă mângăerea sēracilor lefași.—1818 Decembrie 16.

Grigorie Brâncoveanu, Istrate Crețulescu, Barbu Văcărescu, Constantin Bălăceanu, Gheorghe Suțul, Iordache Slătineanu.

Cod. LXXXVII, fila 113.

2. Pitac la Aga și Spătar ca să dea nizam de a nu mai ămbla nimeni atât prin târg cât și prin mahalale *nóptea* înarmați.

Cod. LXXXVII, fila 113.

Incă din Constantinopole, noul Domn a arendat direct vămile pe 1819, luând de sigur bani gata de la biv vel Vistier Ioan Moscu. Caimacamii autoriză, în 13 Noembre, revinderea vămilor de către cumpărătorii, la data de 27 Decembre, și ordonă prin circulară Ispravnicilor să vestescă acesta ¹.

CAP. II

Firmanul de numire a lui Al. Suțu

Firmanul cu care Al. N. Suțul fu numit Domn al Munteniei, dice că noua numire de Domn a fost necesită de «dosirea Domnului din Valachia Ioan Caragea». Pórta declară, că a dat preferința lui

Noi Caimacamii țerei rumânesci.

Cinstite Dumnéta frate vel Spătare i Dumnéta vel Agă, fiind-că s'au însciințat Divanul, că nóptea ar fi ămbland unii ómenii inarmați, atât prin tîrg, cât și prin mahalalele politiei, de aceea scriem Dumnévóstră, să puneți pristavi, atât în tîrg cât și prin mahalale, ca să publicarisescă a nu mai îndrăzni nimenea de astă-dî înainte, de a mai ămbla nóptea cu arme, căci ori-care se va găsi într'acest chip ămbland, să scie că cu străsnicie se va pedepsi, de care acest nizam să îngrijiți și Dumnévóastră, spre a se păzi întocmai.—1818 Decembre 21.

Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu, Constantin Bălăceanu, Iordache Slătineanu, Ioan Știrbei, Gheorghe Suțul, Nicolae Slugeroglu.

Cod. LXXXVII, fila 115.

1. Dumnévóastră boerilor Ispravnicii ot sud...

Sănătate, vă poftim. Fiind-că vămile pe acest an, cu lét 1819, s'au cumpărat de la Măria sa Prea Înălțatul nostru Domn de către Dumnélui biv vel Vistierul Ioan Moscu și fiind-că și Dumnélui are să le vîndă într'acéstă următoare lună Decembre și să dea sfîrșit până la 27 ale următoarei luni; de aceea, după orînduială, scriem Dumnévóstră, să dați de scire vameșilor și celor ce sunt mușterei de vămii, ca să vie aici a se afla la cochivechi ce are să facă Dumnélui Vistierul, și de primire să avem răspuns.—1818 Decembre 13.

Cond. LXXXVII, fila 15.

Al. Suțul, pentru că trebuia țerei «*Domn înțelept, cercat, iubit de norod și credincios*», calității, ce Pórta recunoște că le-a probat Al. Suțul în trecutele domnii la Moldova și Ungro-Vlachia.

Pohvala Domnilor a norodului Mesiei, alesule între cei mari ai nómului lui Isus, mai înainte Domn al Moldaviei, căruia s'au încredințat acum Domnia Ungro-Vlachiei, Draco zade Alexandre Voevoda, a căruia sfârșitară s'evârșască-se întru fericire. Indată ce va ajunge această Inaltă Impărătescă poruncă, să ți se facă cunoscut cum că, fiind-că din pricina dosirei Domnului din Vlachia, Ioan Caragea, era de trebuință să se orînduiască la numitul loc, Domn înțelept, cercat, iubit de norod și credincios, și fiind că în trecutele tale Domnii, a Moldaviei și a Ungro-Vlachiei, ni s'au făcut cunoscut sîrguința și rîvna ta întru păzirea bunelor legiuri a'e pămîntului, întru dobîndirea mijlócelor lînistei norodului și întru buna s'evârșire și după plăcere urnire a tuturor înaltelor Impărătescilor mele porunci, ce s'au încredințat credinței și înțelepciunei tale, iar după această, fiind-că ajunge a fi sciut și v'edut din cele trecute, cum că și de aci înainte te vei purta tot cu acele plăcute mijlóce, ar'etând tot aceeași rîvnă și tot aceeași osârdie întru buna și credincioasa ta slujbă, ți se dă acum din Inalta Impărătesca Mea milă, precum se coprinde întru acest de acum Impărătesc hat, Domnia țerei Ungro-Vlachiei, a moștenitórei Impărătescei mele dobîndiri, iar pentru a ta sciută credință ți se mai dă Inaltă Impărătescă hărăzire, ca să se adaoge în curgerea Domniei tale, cea puțină sciută vreme ce au lipsit din sorocul de șapte ani ce este hotărit la fieș-care domnie, alăturându-se la a ta credință buna ocârmuire a trebilor țerei și a repaosului sălășluitoilor și a supușilor; pentru care și s'au dat în mâinile tale această sfântă a mea poruncă. Indată dar ce se va face cunoscut înțelepciunei tale, cum că numita Domnie ți s'au dat, numai și numai din pricina cei către tine Impărătescei mele bună-voință și încredințări și cum că este osebită Impărătescă a mea cerere și voință ca să te silești, prin t'otă osârdia, întru găsirea mijlócelor de a se urni după plăcere ori ce trebuință a prea puterniciei mele Impărății, care se va încredința vredniciei tale și de a ajunge sălășluitoii pămîntului mai fericiți decât mai nainte, ămblându-se și ferindu-se de tot felul de nedreptate și bantuiră, plecând de aici, după cererea orânduelei tale, și ducându-te drept la Valahia, vei sălășlui la locul cel orânduit întru hălăduința Domnilor, vei otcârmui trebile țerei după datoria orânduelei tale și a credinței ce ai, vei stăpâni și vei pune la orînduială pe boieri și pe cei-l-alți toți; te vei sîrgui a se păzi raelele de ori-ce nedreptate și tiranie, ca să nu se pricinuiască cea mai mică smintelă la buna orînduială și buna legiuire a pămîntului, fără de a se face vre-o dată cevași împotrivă; vei trimite, din vreme în vreme, la Tarigrad multe zaherele și oi; vei îndrepta și vei otcârmui t'ote cele-l-alte hotărite trebuințe; vei s'evârși t'ote cele Inalte,

Impărătescile mele porunci, și, cu un cuvânt, te vei sili cu rivnă, ca să te porți pururea cu înțelepciune și cu băgare de seamă, aducând întru săvârșire, prin cel mai bun și plăcut mijloc, ori-ce trebă va privi la Domnia Valahiei, care s'aun încredințat credinței tale; vei păzi cele cuviincioase ale unirei și ale glăsurii cu muhafizii și zabiții feritelor serhaturii; vei urni ori ce trebuință cu credință și cu înțelepciune; vei priveghia a nu se întempla nici odinióră cel mai mic lucru împotriva cuviinței; te vei purta cu credință și dreptate după cererea iscusinței tale, arătând fapte laudate și slujbe atât de plăcute; în cât să se facă pricinuitoare întăririi și înmulțirii ceii către tine buneii sciinței mele și de bine-voitoare cugetării; vei propovedui, către toți, cum că în ori-ce vreme, prin îndestulare, se revarsă milile Impărăției mele către sălășlitorii și săracii raele ai țerei, și îngrijind pururea pentru găsirea prilejelor și a mijlocelor linistei, odihnei și a repaosului lor, cum și a fericirii pământului; te vei sili ca să pricinuesci rugăciuni pentru sfânta Impărătesca mea ființă, și vei scrie și în parte, din vreme în vreme, aici la Țarigrad, despre ori-ce va fi și vrednic de însemnare. Pentru toate acestea s'aun dat această Inaltă Impărătescă a mea poruncă; poruncesc însă, ca îndată ce-ți va sosi, să te supui și să urmezi după copriinderea aceștii vrednice de încredințare porunci, care s'aun dat pentru acesta, după cum mai sus se arată, ferindu-te de ori-ce va fi împotriva; așa să scii! dă credință sfintului semn! S'aun scris pe la începutul lui Rebeul-Ewel a anului cu lét 1234.

O notă deosebită de relevat din firmanul acesta este, că Sultanul acordă lui Al. Suțul dreptul de a domni preste ceii 7 ani otăriți prin tratatele cu Rusia (1812) și timpul cât mai avea de domnit Caragea din acei 7 ani. Strogonoff câștigă deci, ceea ce cerea.

Un al doilea firman adresat «boerilor țerei românesce, Mitropolitului, episcopilor, etc.», imputernicesce pre trâmisiul lui Al. Suțul în calitate de *Caimacam* până la sosirea la Bucuresci a noului Domn.

Iacă și acest firman, de o formă mai puțin obicnuită:

Laudele celor mai aleși din némul Mesiei, boeri ai țerei rumânesce, Mitropolit, episcopi și egumeni, înmulțescă-se supunerea vóstră! Ajungând Inalta Impărătesca mea poruncă, fie sciut, că din pricina ceii fără veste și fără pricină fugi a Domnului Valahiei a Domnului Caragea Iancu, đisul memlechet, rămând fără Domn și după acesta și Eparhia țerei rumânesce fiind în chip de cheler al fericitei Inaltei mele Impărății, alésa mea Impărătescă voință este cea din

1. Cod. LXXVII, fila 345, verso. Veđi traducerea francesă la Iorga. Acte și fragmente II, pag. 540.

tot chipul păzirea și ocrotirea i linistită și întru buna petrecere stare a locuitorilor ei raele, de aceea de trebuință au stătu a se orîndui un Domn vestit pentru iubirea de omenire și cunoscut pentru credință, dreptate și rîvnă. Acésta dar, făcêndu-se cunoscută după Împărătescile tractaturî elciului Rusiei, ce petrece la Împărătesca mea curte și făcêndu-se cele după cuviință, într'o glăsuire cu temeiurile ce sunt ale buneî orînduelî către numitul Memlechet, cel ce a fost în vremile trecute cu Domnia în țera rumânescă și in Moldova, din cercare de credință și dreptate cunoscut la Inalta mea Împărăție, Draco zade ales de noi dintre domniî norodului Mesiei, Aleco (ale căruia sfârșiturî cu bine să se pecetluiască), din nedeșarte, mari, încuviințate Împărătescile mele mili, după Împărătescul meu hat, ce s'au dat pentru acésta, i s'au miluit Domnia țerei românesci, după care are vrednice de cuviință dicheomata și *meriton*, petrecênd dar după canónele locului, să se siléscă întru cea mai grijilivă pricină a ocrotirei sêracilor și neputincioșilor și să îngrijască de buna orînduiială a serhaturilor. Decî, până când ridicându-se de la Împărătesca mea fericită Curte, va ajunge numitul Domn la locul sêu, prin tacrir au făcut rugăciune către Împărătesca mea Curte și au cerut să se dee firman că au rînduit în locul sêu Caimacam din cei aleși ai norodului Mesiei pe . . . . . a căruia supunere inmultéscă-se; ci osârguindu-se el, să se siléscă cu înțelepciune și minte către otcârmuirea lucrurilor numitului Memlechet, către ocrotirea seracilor raele și către dovada cea în faptă a dreptăței și a credinței; și fiindcă s'au făcut firman către numitul ca să ia asuprași caimacamlăcu după chipul dreptăței și al credinței, într'adins s'au dat și s'au trimis acésta a mea Împărătescă poruncă. Decî, până va ajunge numitul Domn, orînduitul din partea sa Caimacam, făcend zapt Memlechetul spre ocrotirea sêracilor raele și spre neteșirea pricinilor după canónele ce sunt arêtate, s'au dat acest al meu firman, ca să'i dați, pentru acésta, ajutor și siliți-vê, ajutorând spre ocrotirea sâracilor raele de tot felul de nedreptate și spre odihna lor.

În Țarigrad, la jumătatea luneî lui Muharem, lét 1239 1.

CAP. III.

Sosirea lui Al. N. Șuțul la București. — Alaiuri. — Arzmagzarul boerilor, de mulțămire. — Noul Divan al lui Al. Șuțul. — Ulteriore modificări în Divan. — Firmanul regulând succesiunea la tronuri a 4 familii de greci. — Anchetă ordonată lui Șuțul asupra motivelor fugirei lui Caragea.

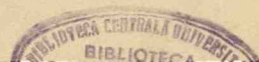
Noul Domn, Al. N. Șuțul nu sosese în București decât în primele zile din Ianuar 1819. Cu toate acestea, bine făcură, și reposatul Aron Florian și D. Xenopol, că-i pun începutul domniei în 1818, de ore-ce în numele lui administră țera Caimacamia ce trâmise din Constantinople.

Dăm mai departe alaiul ordonat la intrarea solemnă în București a lui Alex. N. Șuțul. Acesta se întâmplă la 19 Ianuarie anul 1819, și a doua zi (20 Ianuarie) își făcu intrarea solemnă în capitală, Dômnă lui, iarăși cu anume alaiu ordonat de Al. Șuțul, prin pristav Domnesc.

E de observat că noul Domn a trebuit să fi sosit deja în București, înainte de a-și regula intrarea solemnă. Putut-a să tragă la Văcăresci? Acolo era instalat un lăzăret de ciumă. De aceea, pôte, alaiurile s'aũ adunat la biserica sf. Spiridon-nou, și pentru Vodă și pentru Dômnă¹.

Boerii și fruntașii țerei și ai bisericeii, uitând că după fuga lui Caragea, printr'un arz al lor, arătaseră Porței, că neno ocirile țerei vin de la domniii fanarioți, se grăbiră și de astă dată a mulțami cu entusiasim Porței, că a dat țerei un Domn atât de bun ca Alex. Șuțul. Arzul cel nou al boerilor înșiră toate laudele posibile pentru noul Domnitor, care altă dată, în curgere de puține zile, «prin a sa neadormită priveghere și înțelepte mijlôce, nu numai obștésca rësvrătire și turburare le-aũ ostiat, aducând pe cei băjenăriți la urma lor (alusiune la evenimentele din 1802)... dar și cele de atunci nevoi pricinuite de Pasvantoglu le-aũ iconomisit».

1. Veđi alaiurile după cod. XCVII, pag. 1 și 3. Le aducem la capit. special al istoriei Domniei lui Al. Șuțul, mai departe.

Iacă întreg arzul :

*Arzul ce s'a făcut către Impărăție pentru Domnia nouă a Măriei sale
Prea Înălțatului nostru Domn Alexandru Vodă Suțul.*

Noi, prea plecații supuși ai prea puternicei Impărății, Mitropolitul, episcopii, arhimandriții, egumenii ai tuturor mănăstirilor, protopopii și preoții, totă partea boerescă, căpitani, vâtașii și mazilii și tot cel-l-alt norod de raele ce locuim în memlechetul țerei rumânesce, printr'acest prea plecat al nostru arz-mahzar, aducând cele de slugă până în pământ ale nostre închinăciuni la prea înaltul prag al prea puternice și prea iubitoare de oameni Impărăției tale, cu toții rădicăm glasuri de rugăciune dintru adâncul inimei către sfântul Dumnezeu, ca să dăruiască puterei Impărăției tale viață îndelungută, sănătate fără de scădere și neconținută bucurie și veselie, înălțând brațul cel puternic și ne biruit al Impărăției tale, adăogându-și puterea și tăria și pe tot vrăjmașul și împotrivorul sub sfintele piciore ale puterei sale, prea bunului și de oameni prea iubitorului al nostru Impărat; noi, prea plecații supuși, după strămoșesca povață, păzind cea după datorie credință și supunere către puternica și a noastră hrănitore Impărăție, a pururea ne am purtat cu fierbinte rivnă și neschimbată osârdie la toate Impărătescile porunci, câte prin domni noștrii cei după vreme ni s'au vestit și fără de preget le-am săvârșit, osârduindu-ne în tot chipul și în orice vreme și întâmplare, ca să arătăm în faptă folosul cel dintr'acest cheler al Impărăției tale și cea cu îmbelșugare rodire a credinței prea supuselor raele; pentru care și ne-am învrednicit spre răsplătirea de bogatele milii ce au revărsat spre mângăerea noastră iubirea cea de oameni a Impărăției, (a căreia putere Domnul Dumnezeu îi să o păzescă în veci cu neconținută fericire) și mărturisind, vestim cu glasuri de bucurie că am dobândit cu îmbelșugare Impărătesca ocrotire, miluiți fiind prin vrednice de închinăciune Impărătesci harțiserifuri pline de milostivire și blândete, dar și acum după multele rele patimi ce în feluri de chipuri am suferit, ajungând întru rătăcire și ticăloși raia întru desăvârșită sărăcie, ni se vestesc cu încredințare de către Impărătesca îngrijire, conținerea trecutelor noastre patimi și mângăerea prea truditului norod al acestui memlechet, alegând și dăruindu-ne Domn, din Dumnezeiasca luminare, pre Alexandru Suțul Voevod, carele cercat fiind și mai mult decât orice-care altul prin cele bine plăcute slujbe către Înaltul Devlet și dintru început păzind credință și sedechet către prea puternica Impărăție, ș'a arătat și către acest memlechet părintescă dorire la feluri de întâmplări și neasemănată osârdie și nepregetare întru toate câte privea spre obștească liniștire și odihnă, precum este bine dovedit, că pe vremea când ne aflam pătîmind multe și vrednice de jale ticăloșii din hrăpitoarele năvăliri ale lui Pasvantoglu, în temnată fiind și atunci prea puternica Impărăție dintru a sa iubire de oameni, au îngrijit de au trimis aici tot pe acest Domn al nostru de la domnia sa ot Moldova orin-

duinlu-l Domn al amândurora țărilor, carele în curgere de puține zile, prin a sa neadormită priveghere și înțelepte mijloce, nu numai obșteșca răzvrătire și turburare le-au oșteiat, aducând pre cei bejănăriți la urma lor, i pe cei ce au năzuit în țără străină aducându-i la ai lor și satele întocmindu-le întru cea de mai nainte a lor bună stare, dar și cele de atunci nevoi, pricinuite de Pazvantoglu, le-au iconomisit după a prea puternicei Impărății voințe, în curgere abia de trei luni, și Impărătescile oștiri fără de întârziere s'au întors cu căduta mulțamită din partea orinduților slăviți pași și celor-l-alți meemuri și toate după cuviință și cu înțelepciune întocmindu-le, au adunat în Bucuresci mulțime de omeni și tot memlechetul țerei românești 'l-au făcut locaș de odihnă și liniște; precum asemenea și pre vremea trecutei rězmerițe, aflându-se aprópe de Dunăre, simțind împreună cu noi cele de atunci nevoi, n'au contenit de a arêta părinteșca sa dorire către acóastă țără, făcând cunoscut și către prea Inaltul Devlet rêuătățile ce au pătimit din răzvrătirea rêsboiului și osebit arêtând cu incredințare a noastră strêmoșească nădêjduire, credincioasă rîvnă, supunere către Prea Puternica Impărăție. Tóte dar acestea fiindu-ne știute în faptă, nu suntem destoinici a arêta bucuria noastră și cele de slugă prea plecatele noastre mulțamiri către Prea Puternica Impărăție, căci au bine-voit prin Impărătesca sa îngrijire a ne milui cu Domnia unuî Domn ca acesta, vrednic, după cuviință, fiind bine nădêjduiți, că, ca o credincioasă slugă a Prea Puternicei Impărății și învrednicit cu desêvêrsire de tótă credința către ai noștrii stăpâni (înmulțescă-le Dumneđeii anii vieței), nu numai va fi ascultat la câte privesc spre folosul acestuî Impărătesc cheler, urmând și lucrând după voința cea sfîntă a prea puternicei Impărății, ci că va și întoemi buna oblânduire și odihna a noastră a tuturor credincioșilor supuși, în locul trecutelor rêuătăți ce am pătinit și că va păzi neschimbate și nestrămutate și tóte cele pline de milostivire și de blândețe date nouă privileghiuri prin Impărătescile și vrednicile de închinăciuni hatîșerifuri, mai cerșind și alte dreptăți și ajutóre folositóre obștiei și priveghind cu neadormire de a se păzi desêvêrsit cele vechi obiceiuri ale noastre, i cinstea și mângâierea părței bisericesci, i boerimii pămêntenilor și a obștiei prea supușilor raele ale prea puternicei Impărății, ca cu acest mijloc petrecênd viața pacinică și linistită și tot-deauna umbrindu-ne sub nebiruita putere a prea puternicei împărății, să aducem către Dumneđeii fierbintele noastre rugăciuni pentru prea scumpa îndelangare a anilor i nebântuita viață și prea lăudata slavă a prea blânduluî nostru Impêrat și pentru vecinica tãrie și nebiruita putere a prea puternicei Impărății¹.

Alexandru Suțu își compuse primul Divan păstrând pre mai mulți din boerii lui Caragea.

Așă rămân: Constantin Crețulescu vel Ban, Barbu Văcărescu vel

Vistier, Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, Teodor Văcărescu vel Vornic, G. Filipescu vel Logofăt de țera de sus.

Dispar din Divanul noului Domn: Gr. Brâncoveanu, Iordache Slătineanu, Ioan Știrbeiș, vel Vornic Al. Ghica. In loc de Constantin Vlahuș, care la Caragea era vel Postelnic, la Alexandru Sușul este Gheorghe Vlahuș, ca mare Spătar.

Boeriș lui Alexandru N. Sușu sunt deci cei următori:

Constantin Crețulescu, vel Ban.

Barbu Văcărescu, vel Vistier.

Istrati Crețulescu, vel Vornic de țera de jos.

Mihalache Manu, vel Vornic de țera de jos.

Teodorache Văcărescu, vel Vornic.

Constantin Caliarchi, vel Vornic.

Gheorghe Golescu, vel Vornic al obștirilor.

Alex. Filipescu, vel Logofăt de țera de sus.

Gheorghe Filipescu, vel Logofăt de țera de jos.

Nicolae Slugeroglu, vel Postelnic.

Mihail Sușul, vel Logofăt de obiceiuri.

Gheorghe Vlahuș, vel Spătar.

Alex. Desilă, vel Comis.

Mihail Cornescu, vel Vornic al Politiei.

Alex. Hariton, vel Căminar.

Asestă listă de boeriș ne arată, că imensa majoritate a Divanului era compusă din boeriș pământeniș. Afară de Slugeroglu vel Postelnic, de C. Caliarchi vel Vornic, Alex. Hariton (?) vel Căminar, toșii cei-l-altș sunt româniș.

Este locul a repetiș: *codă de topor* sunt boeriș pământeniș in mânilor domnilor fanarioșii!

In 1820 Maiș 25 aflăm schimbăriș in Divan. Acum funcționeză: Grig. Brâncoveanul biv vel Ban ca Epistat al Spătărieiș, Barbu Văcărescu vel Ban, Greg. Băleanu vel Vornic de țera de sus, Gr. Filipescu vel Vistier, Constantin Samurcaș vel Vornic de țera de jos. Const. Filipescu vel Vornic, Grig. Ralea vel Vornic, Nicolae Văcărescu vel Vornic obștirilor, Const. Golescu vel Logofăt de țera de jos, Const. Cămpineanu vel Logofăt al străinelor priciniiș, Iacovache Rizu vel Postelnic, Dim. Hrisoscoleo vel Logofăt de obiceiuriș, Manolache Băleanu vel Vornic al Politieiș¹, Alex. Hariton vel Căminar, D. Sușu vel Comis, Gheorghe Slătineanu vel Logofăt de țera de sus.

1. La 20 Septembrie este Nicolae Ghica vel Vornic al Politieiș. La August 1819 aflăm pe Stefan Bălăeanu ca vel Hatman.

Ceea ce a putut mult contribui a face pre boerî să primescă fără de cârtire noua domnie, a trebuit să fie cunoscința ce au avut, încă dinainte de sosirea lui Alex. Suțu la București, despre dispozițiunea luată de Pörtă, a nu mai alege pre domnitorii Principatelor decât din cele 4 familii: Alex. Suțu, Mihail Suțu, Calimah și Moruzi, cu excluderea familii-î lui Moruzi, cel ucis în urma păcei de la 1812¹.

Acastă hotărîre a Porței arătă boerimeî, că ori Alexandru, ori Mihail Suțu putea să le fie Domn, ori un Moruzi. Apoi Alex. Suțu, în definitiv, fusese Domnul cel mai de suferit, în 1802. Calimach era încă în Moldova.

Decisiunea Porței putea să fie mai odihnitore țărilor române, prin faptul imputinării pretendenților la domnie, dar în curând, revoluțiunea lui Tudor și eteria grécă, vor face inutilă acea dispozițiune.

După cererea lui Strogonoff, Alex. Suțu primi însărcinarea de a ancheta motivele fugei lui Caragea. Alex. Suțul, la buna plăcere, de sigur și a Turciei, urmări tocmai scopul de a scôte vinovat pre fostul Domn, ceea ce nu era de loc greu, căci l-am vădut cum despoia țera.

Dar despre modul cum Al. Suțu își împlini misiunea de a domni, vom vorbi mai la vale.

CAP. IV.

Administrațiunea țerei.—Biserica sub Al. N. Suțul.—Ancheta.—Mitropolitul Nectarie înlocuit prin Dionisie Lupul.—Parethesis de bună voie.—Miluiri lui Nectarie, miluiri noului Mitropolit.—Episcopul de Buzeu Constandie persecutat și înlocuit prin Gherasim.—Iosif Argeșiu mōre.—Ilarion Episcop de Argeș.—Obiceiul dărei cārjei de Vodă.—Acte relative la Biserica.

Administrațiunea țerei Muntenesci, sub Al. Suțul, nu se deosebesce de a atâtor altor domni fanarioți. Aron Florian scrie că «s'a silit a dobândi dragostea și cinstea norodului»².

1. Veđi întreaga dispozițiune în volumul domniei lui Searlat Calimach la Moldova. Veđi *Acte și fragmente*, II pag. 546, de N. Iorga. Veđi Uricarul de Codrescu I, 107.

Representanții a două familii grece dobândiră, pentru căci își perdură dreptul de a candida pentru o domnie, câte o pensiuone prelevată asupra nenorocitelor visterii ale țărilor. Aceștia fură Arghiropulo și Hangeri. (40.000—60.000 lei).

2. Manual de istorie Principatului României. București 1839, pag. 187.

Documentele nu confirmă aserțiunea acésta a lui Aron Florian, cum mai departe vom vedea. Consulul frances din Bucuresci in primele sale note încă laudă pre noul Domn și afirmă că țera era bucurôsă de scirea nouci Domni. Mai apoi Pagé își schimbă părerea.

Negreșit, că pentru a se conforma firmanului de numire, Al. Suțul trebuia să ostiască suferințele *sărmanei raele*, fie căci așa era promisiunea dată lui Strogonoff, fie ca răspuns la *arz-magzarul* boerimei din guvernul interegnului, după fuga lui Caragea, arz prin care acea boerime, împinsă de curentul tot mai viu din țeră, cutezase a denunța domniile grecesci ca sorginta tuturor relelor de care se jăluia țera. Către acésta se mai adăoga și dorința lui Al. Suțu de a *scôte* vinovat pre Caragea după dorința Porței¹, care voia să probeze lui Strogonoff, că *vinovat* era fugarul Domn. Pentru tôte aceste motive, noul Domnitor intrébă *formal* pre boerii din Divan, cari sunt pësurile țerei, convócă diverse comisiuni, cari să propună ce îmbunătățiri se pot acorda țerei. Mai mult, el numesce îndată, în 1819, o comisiune specială să ancheteze mai cu sémă deacă aședarea dărilor e dréptă seaă nu? Membrii acestei comisiuni pörtă numele de *Efori* și fură: Gr. Ghica, Barbu Văcărescu, Gr. Băleanu și Gr. Filipescu. Acéstă comisiune va provoca un nou recensământ al populațiunei din țeră, catagrafie care se realiză în 1820 și de care avem a ne ocupa la capitolul financelor. Mai cu sémă Vistierul Văcărescu avu misiunea acestei anchete și el va supune Domnitorului, prin o anafora, propunerile sale de îmbunătățiri, propunerii ce vom cerceta la Cap. administrațiunei și al financelor.

Acéstă anchetă nu împedică pre noul Domn, după exemplul predecesorilor sêi, să stórcă mai înteiū ceva bani de la țeră.

Biserica este și pentru Al. Suțul, ca și pentru atâția alți domni fanarioți, o primă sorginte de înavuțire, séu cel puțin de creare de venituri. Aprópe fie-ce Domn grec a schimbat Mitropolitul, căci *simonia* era și ea isvor de bune sume de bani și pentru Vodă și pentru cei mai influenți boeri din Divan. Caragea a primit *paratesis de bună* voce a lui Dositei Filitis și l'a înlocuit cu Nectarie. Al. Suțu nu va avea și el Mitropolitul séu? Profitând de curentul, tot mai intensiv, național, contrar clerului înalt grecesc, noul Domnitor întefesce pre căți-va boeri să «doréscă» a avea un Mitropolit de națiune română.

Arétându-se gata să împlinéscă dorul boerimei, dice unii istorici²,

1. Reiz-Effendi a răspuns lui Strogonoff: «Eh bien! nous chargerons le Prince Suzzo de l'examen» a făptuirilor lui Caragea. *Iorga*. *Fragm.* II pag. 543.

2. Veđi Hurm., supl. I, p. 311. Aron Florian dice că: «Fiind că tótă obșteea românéscă și-a arétat voința, prin cererea boerilor, ca să alégă Mitropolit

Al. Suțul a primit *paretesis de bună voie* (!) a lui Nectarie și a aprobat noua alegere a obștei boerilor, în persoana lui Dionisie Lupul, Arhiereul Sevastis, român pământean. La 2 Maiu 1819 se face ipopsifierea noului Mitropolit, care e dus la Curtea Domnăscă cu alaiu ordonat de Vodă și contrasemnat de Mihalache Suțul vel Logofet za obiceiuri ¹.

român pământean, a știut să prețuiască puterea acelei dorințe obștești și învoindu-se ca să se alégă Sfinția sa părintele Dionisie, român pământean, a întors țerei un drept ce era călcat de prinții de mai nainte, pentru al lor interes».

1. Iacă alaiul investiturii :

Obicnuitul alaiu la esirea de la Domnăscă Curte a Prea Sfinției sale părintelui ipopsifiseos Mitropolit al țerei.

Polcovnicul de pod, gătit cu capod roșu și călare, i Căpitanii săi cu capode roșii, cu toți podarii pre jos.

Toți Zapicii Agiei, gătiți cu capode roșii și călări, i 8 Căpitanii agieșci cu orînduiala lor și toți Bucicașii agieșci, toți pre jos.

Toți Zapicii spătăresci, gătiți cu capode roșii și călări, cu 8 Căpitanii cu orînduiala lor spătăresci i toți Lefegiii și seimenii cu orînduiala lor, pre jos.

Portar-bașa, cu al 2-lea și al 3-lea Portari, gătiți și călări cu toți portării, cu orînduiala lor, pre jos.

Vel Agă, cu orînduiala D-sale, împrejurat de Buluc-bașii Agiei și Stegarul agiesc, cu orînduiala sa, pre jos și cu toți Tulumbagiii, pre jos.

Șese Postelniceii, gătiți și călări și toți aprozii hătmanesci cu orînduiala lor, pre jos și toți Zapicii hătmanesci, cu capode roșii și călări.

Doi Logofeți de taină, gătiți și călări.

Doi, trei Logofeți de țera de sus și de jos, gătiți și călări.

Trei Postelniceii cu doi Pitari, gătiți și călări.

Doi Logofeți de țera de jos, cu vel Pitar, gătiți și călări.

Doi Logofeți de țera de sus cu doi Postelniceii, gătiți și călări.

Iuz-bașa al Divanului, cu capod roșu și călare, cu toți fustașii săi cu dardele, pre jos.

Toți Potropopii cu Arhidiaconii și cu toți Preoții i Diaconii, pre jos, fiind un Arhidiacon paterița în mână.

Cu Prea Sfinția sa părintele Mitropolit, vel Logofetul de țera de sus, în caretă Domnăscă, cu 6 telegari, împreună și cu vel Logofetul de țera de jos.

Toți Logofeții înapoia caretei.

La dreapta și la stînga caretei câte 4 ciododari.

Io Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Dumnăta vel Logofete de obiceiuri să orînduesci pe Iuz-bașa al Divanului cu întocmirea acestui alaiu, fără de a face cât de puțin cusur spre petrecerea Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit la Mitropolie, *tolico pisah gospod.* — 1819, Maiu 1.

Mihalache Suțul vel Logofet za obiceiuri.

Că nu din cauza naționalismului obștesc al boerimeii se ipopsifia noii Arhierei, Mitropoliți și Episcopi, pôte să ne probeze informațiunea ce dă *Von Schladen*, reprezentantul Prusiei, în un raport către Regele seü. Acesta afirmă că boerii nu s'aü putut înțelege asupra înlocuirii lui Nectarie¹.

Legalmente, noul Mitropolit, a cheltuit numai 2080 de taleri², taxa meterhanelei și a alaiului; dar banii *nelegiuit* împărțiți? De aceștia nu pomenesc, de sigur, condicele Divanului. Dar că se plătea scump scaunele de prelați, pôte să ne amintescă Episcopul Ilarion de Argeș, care, când trecea cu trăsura pe lângă Curtea Domnescă și Divan, striga la vizi'u: «*mână mă, că aici e pădurea Vlăsiei!*»³.

În cele dece condice de la archiva Statului, relative la Domnia lui Al. N. Suțul, n'am dat de demisiunea lui Nectarie și nici de convocarea Corpului electoral. Există însă anafora boerilor, din 1 Mai, prin care aü recomandat pre Dionisie Lupul (veđi anexa). Un alt act relativ, care afirmă că această alegere s'a făcut în regulă și că Nectarie a dat *paretesis de bună voie*, este următoarea circulară către Ispravnicii:

D-lui Ispravnic ot sud... sënătate.

Vă facem în scire, că P. S. S. Părintele Mitropolit Nectarie, cunoscându-și neputința bătrânețelor, de bună voie a făcut *paretesis* de Mitropolie, spre a'și petrece rămășița vieței în odihnă. Și după alegerea obștiei, Dumnélor cinstiților și credincioșilor veliți boeri ai Divanului Domniei mele, de la ți înteiü a acestei luni, *am făcut Domnia mea*, Mitropolit pre P. S. S. Kir Dionisie Sevastis; pentru care poruncim, ca să publicarișiți la egumenii de pre la mônăstiri și tuturor de obște a le fi sciut, și a da cuviincioșa supunere la datoria ce are fieș-care către P. S. S., și fiți sănătoși.—1819, Maiü 15⁴.

Fostul Mitropolit Nectarie nu este cu totul *horopsit*, abandonând Scaunul mitropolitan, căci Al. Suțul îl *miluesce*, dându-i pe viață mônăstirea Sadova, din județul Jiul-de jos (Dolj). Scim că darea unei mônăstiri pe séma cui-va, înseamnă, că acela să beneficieze de veniturile ei. Apoi cine pôte să răspundă, de nu cum-va și din această *miluire* a lui Nectarie, se *miluisă* cu ceva bani și însuși Domnitorul?

Era cunoscută deja ȱicetórea; «dar din dar se face raiü»!

Că vechiul Mitropolit Nectarie nu cade în disgrație, dovedesce,

1. Acte și fragm. de N. Iorga, II, pag. 539.

2. Veđi cod. XLVII, pag. 6 verso. Veđi actul la anexe.

3. Marco scrie lui Von Schladen că Dionisie a dat lui Vodă un milion. Veđi anexa după N. Iorga, Doc. LV. Veđi «*Cronicariși Greci*», de Erbiceanu, pag. XLIX. Se afirmă că Dionisie dete și Consulului rusesc 100.000 lei. (Veđi Doc. Hurm. X, pag. 66.

4. Cod. XCVI, pag. 35.

pe lângă faptul că i s'a acordat pe dată o mănăstire de *administrat*, și acela că i se face și o pensiune de 1000 taleri pe lună de la casa lefilor.

Iacă actul relativ :

Carte prin care se dă asupra Prea Sfinției sale Proin Mitropolit Nectarie mănăstirea Sadova din sud Dolj în totă viața câtă va avea. Zem. Vlahiscoe.

Fiind-că răposaii întru fericire și pururea pomeniții ctitori, cei ce au zidit sfințele și dumnezeescile locașuri de aici din Domnesca noastră țară, luminați fiind spre faceri de bine și milostenii, le-au și înzestrat cu feluri de acareturi dătătoare de venituri, nu numai după măsura trebuinței cheltuelor ci încă și mai cu adaos, precum în ființă sunt vădute, ca din prisosul veniturilor să sevărsescă faceri de bine și milostenii prin otcârmuirea și iconomia acelor ce după vremi se vor orîndui Egumeni, pentru care, osebit de îngrijirea ce se cuvine a avea stăpânirea, după a sa datorie, atât pentru a acestor sfinte locașuri întregime și bună ființă, cât și pentru a se păzi cele bine primite și plăcute lui Dumnezeu ctitoresci orindueli, iar mai vartos pentru mănăstirile câte acei răposai ctitori, prin testamenturile lor lăsându-le slobode și neînchinat unde-vași, precum și pe egumenii lor singuri stăpâni și numai sub a stăpânirei otcârmuire le-au atârnat de privigherea Domnilor, mai cu adaos avem datorie, atât noi cât și cei după noi frați luminați Domni, ca să îngrijim, prin toate putinciósele mijlóce, nu numai pentru a lor bună stare, ci și pentru paza ctitoricescelor orindueli. După această dar, a noastră neapărată datorie, precum pentru toate cele-l-alte mănăstiri, chibzuind, Domnia mea, câte sunt spre folosul lor, așa și pentru mănăstirea Sadovei, din sud Dolj ot preste Olt, fiind și această mănăstire neînchinată nicăeri, am hotărit o nouă și statornică păzire tuturor celor orinduite prin testamenturile răposaiilor ctitori, ca această mănăstire să se dea sub mâna unui singur otcârmuitor, pentru tot-deauna, în câtă viață va avea, ca să îngrijască cu durere de inimă a sevărsi toate cele orinduite pomeniri și a îngriji pentru chivernisirea și fericirea acestui sfânt locaș, și după cercetarea și alegerea ce am făcut, Domnia mea, am aflat pre Prea Sfinția sa proin Ungro-Vlahia chir Nectarie, sub a căruia îngrijire rînduim și dăm această sfintă mănăstire cu toate acareturile, viile, moșiile, robi și ori-ce alte venituri ca să o aibă neștrămutat în stăpânirea Prea Sfinției sale cât va trăi; pentru care facem Domnia mea acestei sfinte mănăstiri și osebit dar și musaadea și poruncim, ca de acum înainte, în câtă viață va avea Prea Sfinția sa, să fie slobodă și asidotă de ori-ce dări și răspunderi va fi pe cele-l-alte mănăstiri adecă și cu numirea școlilor și cu a cutiei milosteniei și a spitalurilor și de ori-ce alte sunt datore cele-l-alte mănăstiri ale țerei, acesta să fie scutită și apărută, cum și de ceea ce da până acum cu numire de embatichiă pe tot anul să fie slobodă, fără a se mai supăra de un ban măcar, ci tot iratul și venitul

ce are acéstă mănăstire să fie numai pentru cheltuelile Prea Sfinției sale și orînduelile bisericesci; precum dar și când se va întempla a'și da Prea Sfinția sa obștescul sfârșit, tot iratul și venitul acestei mănăstiri, în anul acela, să rămăe iarăși pe sēma Prea osfinției sale, și, după împlinirea aceluși an să fie și Prea Sfinția sa dator a lăsa tōte moșiile și cele-l-alte acareturi slobode și nezălogite, cum și monăstirea fără nici un ban datorie și orī-ce acareturi va face atāt pe la moși cāt și în sfinta mănăstire, i cheltuelile judecăților ce vor urma după vremi pentru verī-ce pricinī ale moșiilor, tōte acelea să fie pentru pomenirea sufletului Prea Sfinției sale, căci și Prea Sfinția sa aflāndu-se cu cuget bun și în vērsta bătrānețelor, va fi pildă de laudă la cei din urmă îngrijitori pentru paza orîndueleur bisericesci după ctitoricescile testamenturi la care sfintă mănăstire de nu va putea merge însuși Prea Sfinția sa, are voīe și slobodēnie a orîndui pre orī cine va găsi cu cuviința de a îngriji chivernisirea și paza tuturor orîndueleur, iar pentru cheltuelile și trebuințele Prea Sfinției sale, rînduim, Domnia mea, ca să aibă și cāte talerī 1000 a lua pe tōtă luna de la casa lefilor, în cātă viață va trăi, și poruncim a i se păzi atāt milele cele hărăzite din vechime acestei mănăstiri, cāt și acești cāte talerī 1000 să aibă a și-ī lua pe tōtă luna de la casa lefilor, pentru cele în parte cheltueli ale obrazului Prea Sfinției sale. Drept aceea, poruncim Domnia mea și Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele Gheorgache Filipescule, vel Logofete de țera de sus, ca făcēndu-se catagrafie, cu înadins trāmis, de tōte moșiile și cele-l-alte acareturi mișcātore și nemișcātore ce are acéstă mănăstire, să se orînduiască de la Divanul Domniei mele, boer, a le face Prea osfinției sale teslim cu catastih anume și să aducă Domniei mele și de la Prea osfiția sa alt catastih întocmai și asemenea de primire după orînduială. *tolco pisah gpd.*—1819, Septembre 1^a.

Iw Alexandru Nicolae Suțul Voevod.

În Cod. XCII, pagina 505, este o scrisōre a fostului Mitropolit Nectarie (în grecesce), prin care rōgă pre Domnitor să-ī dee voie a arenda moșiile mănăstirei Sadova (care i s'au dat lui pre viață) pre treī ani, la arendași raele, că altmintrelea nu pō'e plăti datorii contractate ca Mitropolit.

Rezoluțiunea lui Vodă :

Dumnēta vel Logofete de țera de sus, să se cerceteze acéstă cerere ce face Prea Sfinția sa proin Mitropolit Nectarie și să ne arētați în scris. — 1819, Octombre 4.

Vel Logofēt.

1. Cod. XCIII, fila 54, verso.

Opt zile după acésta, Domnitorul dá acéstă otărire :

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Citindu-se înaintea Domniei mele acéstă anafora a Dumnélui vel Logofétul de țera de sus, și văgându-se rugăciunea ce face Prea Sfinția sa părintele Mitropolitul chir Nectarie, că este cu cuviincioasă pricină spre a putea mai cu lesnire și mai în grabă să se desfacă de toți creditorii săi, dând adecă moșiile mănăstirei Sadovei în arendă pe trei ani și luând banii de la arendași, iar mai vêrtos pentru făgăduiala ce au dat Prea Sfinția sa că afară dintr'acele două condeie de datorie, ce se arată în anafora Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit al Ungro-Vlahiei chir Dionisie și altul al proin Mitropolitului chir Ignatie, orî-ce altă datorie se va mai ivi, multă sa i puțină, să nu se socotescă pre séma sfintei Mitropolii, ci pre obrazul Prea Sfinției sale, ca să o plătescă; pentru aceste dar două cuviincioase pricinî, primim, Domnia mea, cererea Prea Sfinției sale și dăm ceruta voie de a da în arendă moșiile mănăstirei Sadovii pe trei ani și arenda lor să se dea negreșit la arendași raele, de la cari luând banii arendașii înainte, să nu îi mai rămăe cuvânt de cea mai mică pricinuire de a nu se desface de toți creditorii săi.—1819, Octombre 12.

(Pecetea gospod). *Vel Logofét*¹.

1. *Prea Înălțate Dómne.*

După luminată porunca Măriei tale ce mi se dá la acéstă anafora a Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit chir Nectarie, vădui arătarea ce face Prea Sfinția sa că, în luminat hrisovul Măriei tale, ce este dat de a avea în stăpânire mănăstirea Sadova în totă viața sa, se coprinde că după pristăvirea Prea Sfinției sale, de se vor găsi moșiile mănăstirei date în arendă, acei arendași numai în anul acela al morței să aibă a le ținea și fiind-că cu acésta nu se pôte ajutora la răspunderea multelor datorii ce are cu dobândile, de nu va avea adecă voie acum la început a da moșiile în arendă cu lungime de mai mult soroc, face rugăciune să bine-voiască firésca Măriei tale bunătate, ca cu luminată poruncă, să aibă voie arendașii, ce se vor toemi, să numere banii arendașii moșiilor măcar pe trei ani și acésta numai la două sau trei toemeli, ca si pótă cu acest mijloc să își iconomisescă cugetul ce are de a scăpa mai în grabă de sarcina datoriilor. Acéstă cerere găsind-o și sluga Măriei tale a fi cu cuviință pentru mai sus arătata pricină, iar mai vêrtos pentru făgăduiala ce au dat, că afară din două condeie de datorii, ce se coprind în anafora Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit chir Ignatie, altă datorie nu mai este pe séma sfintei Mitropolii, ci orî-ce altă datorie se va mai ivi, multă sau puțină, are să se socotescă numai pe obrazul Prea Sfinției sale; de aceea găsesc cu cale, ca pe lângă harul ce i s'au făcut de la mila Măriei tale, cu darea mănăstirei Sadovei asupra Prea Sfinției sale, să i se mai facă adaos și acest har, dându-se adecă voie a da arenda moșiilor pe trei ani, însă la arendași raele, ca cu acest înlesnitor mijloc să pótă mai în grabă a se desface de toți creditorii; iar hotărîrea cea desevêșită rămăne a se face de către Înălțimea ta.—1819, Octombre 8.

Gheorghe Fișescu vel Logofét.

Urmază apoi Cartea Domnăscă, din 3 Noembre 1819, prin care trâmite pre un împiegat de Divan și pre omul fostului Mitropolit Nectarie, să facă zapt tótă averea mănăstirei Sadova, ce i s'a dat in otcărnuire, cu catagrafie.

Că noul Mitropolit, nu fără cheltuială, isbuti ca să iee locul lui Nectarie, mai probéză și graba cu care, la 3 Iunie 1819, ceru lui Al. Suțul autorisafiunea de a aduna din țéră «ploconul» de nou mitropolit¹.

Al. Suțul mai află un mijloc de a *despăgubi* și pre Dionisie de cheltuiala făcută, acordându-i, in mod cam neobiceinuit, folosința de la Mănăstirile Tismana și Dealul, pe tótă viața și dreptul de a le administra prin egumeni numiți de Mitropolit, de și acele Mănăstiri nu veneau in Eparhia sa.

Hrisovul Prea Sfinției sale Părintelui Mitropolit Dionisie, ce s'aŭ trecut după copia ce aŭ trimes-o Prea Sfinției sale.

Iw Alexandru Nicolae Suțul voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

De vreme ce și cele pământesci după asemănarea nevădutei întocmiri, ale celor ceresci aŭ luat buna orânduială și bunul aședământ, precum însuși Dum-

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțul, voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.*

Prea Sfinția ta părinte Mitropolit, de vreme ce acest plocon, îndoit la ridicarea de nou Mitropolit in scaunul Mitropoliei, este obiceiŭ vechiŭ și urmat cu necontenire până acum, după pliroforia ce ne dai, precum se arată mai jos, primită este Domniei mele această anafora a prea Sfinției tale, pre carea și întărindu-o, hotărîm ca și acum asemenea să se urmeze împlinirea acestu plocon de prin tóte eparchiile țerii.—1819, Iunie 4.

(Pecetea g-pod.) *Vel logofet.*

Prea Înălțate Dómne,

Prea vechiŭ obiceiŭ aŭ fost intr'acéstă țéră dintr'un început care s'aŭ urmat și se urméză necontenit și până acum, adecă când, după întêmplătórea trebuință, se rădică Mitropolit nou in scaunul Mitropoliei sé i Episcop la scaunul vre uneia din eparchiile țerei, ceata preotescă și diaconescă, ca o lege și pravilă dau noulu Arhiereŭ ploconul ce obiceinuesc de dau pe tot anul la Arhiereŭ, îndoit, cu numire de ploconul cârjei, cu acéstă deosebire însă, că Episcopul cel nou își stringe acești bani ai cârjei numai din Eparhia sa, iar Mitropolitul adună atât din Eparhia Mitropoliei cât și din cele-l-alte Eparhii ale Episcopilor. De aceea, cu smerenie, nu lipsim a o face cunoscută Înălțimei tale, rugându-ne, ca să se dee luminată întărire la acéstă zmerită a noastră anafora, și anii Măriei tale rugăm a fi de la milostivul Dumneđe i mulți și fericiți.—1819, Iunie 3.

Al Măriei tale smerit părinte sufletesc și către D-đe i fierbinte rugător.

Dionisie al Ungro-Vlahiei

nedeu în sfințita scriptură dice: că «prin mine Impărații împărătesc și Domni stăpânesc», cărora li s'au hărăzit de la Dumnezeu îngrijirea pentru buna stare a celor lumesci în două chipuri, adică bisericesc și politicesc, iar mai ales și întâiu a fi supus la dumnezeescile pravile, ca printr'ênsele să lucreze cele folositoare de obște neamului omenesc, dând tuturor cele după vrednicie, căci cine caută pe cei vrednici, laudă lui își dobândește, și a împărtăși pre cei vrednici după cuviință și cu ceea ce este de folos, este o pricină îndemnătoare și altora ca vedând, să urmeze faptelor lor și să se silască, ca prin învățatură și osteneală se vie și ei în treapta vredniciei. Drept aceea, invrednicindu-ne și pre noi Domnul Dumnezeu cu Domnia aceștii pravoslavnice țări românesce, am fost aflat pe Prea Sfinția sa părintele Mitropolitul Ungro-Vlahiei chir Dionisie, fiind încă Arhiepiscopul Sevastis, din *pământeni de aici, vrednic și cuvios întru slujbele sale*, însărcinat cu purtarea de grijă a Mănăstirii Tismanei din sud Gorj, având asupra-și și două hrisove Domnesci, unul al reșosatului Alexandru vodă Ipsilant pentru mănăstirea Dealului, din sud Dâmbovița și altul al Domnului Ion Caragea voevod, pentru mănăstirea Tismanei și cel d'ânteu coprindeător, că la lét 1795 după înscris paretisis ce au dat Nechifor egumenul Dealului și după arătarea ce s'au fost făcut de proin Mitropolitul Dositeiu către Domnia sa fratele Alexandru vodă Moruz, s'au fost orinduit numitul Arhiepiscop otcârmuitor mănăstirii Dealului, apoi în urmă iarăși acel Mitropolit, cu anafora, au fost făcut arătate reșosatului Domn Alexandru Ipsilant, că acea mănăstire fiind supusă la datorie și aflându-se la dărăpănare din neîngrijirea egumenilor, ce au stătit după vreme, cu făgăduială de neschimbare în viața sa din acea egumenie a Dealului, au supus pe numitul Arhiepiscop de au primit egumenia făgăduindu-se și Sfinția sa a o plăti de datorie și a o preînnoi cu totul, cu care anafora cerându-se *sigurita* a egumenatului numitul Arhiepiscop la această mănăstire, Domnia sa judecându-o, se vede că după cercetarea ce au făcut, au găsit cu cale și au dat la mâna numitul arhiepiscop Sevastis, Domnesc hrisov de întărirea egumeniei, până în sfârșitul vieții sale, în care hrisov răzimirându-se au și pus în lucrare cele făgăduite într'un rînd și când au isprăvit prefăcutul mănăstirii, viind cutremurul și risipindu-le toate la pământ de iznăvă, al doilea rînd le-au făcut la loc încă și mai cu adaos, iar la lét 1807, Iulie, în vremea când se afla aici armia Rusescă, numitul Mitropolit Dositeiu, fără sfat de obște, luând de sub otcârmuirea mănăstirea Dealului, au dat'o unui Ilarion, omul său, însă numitul Arhiepiscop avusese la mâinile sale, despre partea celor mai aleși din orașul Tîrgoviștei, adevărită sub iscălitură pentru petrecerea sa și urmarea la cele mai sus arătate, care cunoscute făcându-se și mai virtuos știute fiind încă mai din nainte, de cea de atunci oblăduire a Divanului, adică de Dumnelor veliții boeri și pentru că atunci se întemplantă iarăși, cu sfat de obște de s'au deslipit de la lăzăreturile și spităleurile de ciumă ot Dudescei, trei mănăstiri ce se supuseseră mai dinainte, între cari fiind și mănăstirea

Tismana din sud Gorj, și reposatul Ștefan Arhimandritul, ce fusese mai dinainte Egumen, singur s'au lepădat, neprimind a mai fi Egumen, trecut fiind în vîrsta bătrânețelor și în locu'î s'au găsit cu cale de obște boerilor Divanului și s'au dat mănăstirea Tismana numitului Arhierie Sevastis, pentru năpăstuirea ce i se fusese făcut cu luarea mănăstirei Dealului și pentru că urma și trebuința a acest fel de mănăstire prea veche a țerei a se afla sub otcârmuirea unui ipochimen ca acesta, cercat și cu bun ipolipsis; în urmă, după venirea Domnului Ioan Caragea, făcându-se acestea cunoscute Domniei sale prin jalba sa, ce au fost dat, cu dinadinsul, au cercetat prin taină și de față, și pliorforisindu-se de tot adevărul și mai virtos că și la această mănăstire Tismana numitul Arhierie, încă de când s'au dat sub înguijire'î, n'au încetat, preînnoind celo stricate ale mănăstirei în lăuntru și pe afară și altele de iznóvă, făcend, învelind și chiar biserica din mănăstire cu fier și țiindu-o cu adunare de părinți cuvioși și împodobită pururea cu necontenitele slujbe bisericesci și fiind că și singur nu cerea despăgubirea sa de multele cheltueli și osteneli ce au pus la mănăstirea Dealului, Domnia sa, chibzuind cele drepte, care i se cuvenia numitului Arhierie, și mai virtos vrënd a siguripsi buna otcârmuire a acești mănăstiri Tismana, de a nu cădea după vremi în vre-o altă egumenie a vre-unui nevrédnic iconom și răi chivernisitor și să ajungă mănăstirea în próstă stare și dărăpănare și să o supue sub grele datorii; de aceea dar, după încredințarea ce a'î luat, atât de ipochimenul seú, cât și pentru această prea veche mănăstire Tismana, nevrënd Domnia sa a trece cu vederea ticăloșia ce putea a'î veni cu lipsirea din otcârmuirea numitului Arhierie, după datoria, atât creștinescă, cât și Domnescă, avënd oblăduirea de la însuși milostivul Dumneđeú a tótei țeri, fiind mai vèrtos îndemnat și din marea evlavie ce avea către Prea Sfinta, Prea curata stăpâna nóstră și pururea fecióra Maria, a căreia adormire se prăznuesce la biserica dintr'acea mănăstire, cum și către sfintul cuviosul părintele nostru Nicodim cel sfințit, începătorul zidirei aceștei mănăstiri și adunătorul de obște călugărescă acolo ia lăuntru, a căruia mormint și până astă-dî se află în slonul bisericei din mănăstire, au găsit cu cale și au hotărît și printr'acel cinstit și bine încuviințat hrisov al Domniei sale de isnóvă au fost dat numita mănăstire Tismana în desăvêrșită purtare de grijă a Prea Sfinței sale, spre a o avea până la sfârșitul vieței sale, otcârmuind-o și chivernisindu-o nestrămutat și nesupêrat de nimeni în tótă viața sa, ca printr'acésta rezemându-se, să nu'și imputineze libovul ce firesce are spre adăogirea lucrurilor mănăstiresci, ci mai vèrtos să îngrijiască pururea cu dorința de a nu se supune sub datorie, ci la sfârșitul vieței sale să o lase cu totul slobodă despre această împovărare, purtând grija și de acolea înainte după netăgăduita sa datorie de a avea mănăstirea împodobită cu părinți cuvioși spre săvêrșirea sfintelor slujbe, pentru pomenirea repositărilor ctitori și a Domniei sale, iar când cinevași, cu vre-un mijloc va cerca a-l lipsi de la această mănăstire, voind a

lua de la Prea Sfinția sa otcârmuirea acei mănăstiri, atunci mai ântoiu să i se plinăscă totă cheltuiala ce va arêta că au făcut cum și totă ostenela pentru ca să nu i se mai facă de iznovă și altă năpăstuire precum și cu luarea mănăstirei Dealului; iar acum, într'al treilea Domnie a Domniei mele, după cea de obște alegerea Prea Sfinției sale, ce singur au făcut, s'au rânduit la numita mănăstire Tismana din sud Gorj, Prea cuviosul Arhimandrit chir Meletie egumen și chivernisitor în locul Prea Sfinției sale, însă Domnia vrând a avea sciință cu ce inchipuire au avut Prea Sfinția sa această mănăstire și pliroforisindu-ne cu chiar coprinderea mai sus arêtatului hrisov, am făcut cercetare de cine acum se otcârmuesce mănăstirea Dealului? cu ce orânduială și de este în starea în care au lăsat'o Prea Sfinția sa când i s'au luat? și aflându-o cu totul împotrivă, și vedând că și mănăstirea Tismana nu au lăsat'o sub vre-o datorie cât de mică, apoi au păzit și toate cele coprindețore în mai sus arêtatul hrisov al Domnului Caragea și pentru că am putut pricepe, că pururea Prea Sfinția sa pôte fi mâhnit la suflet, că s'au ostenit și s'au cheltuit în zadar la mănăstirea Dealului, înțelegând de starea cea prastă în care ce află acum, pentru aceea de iznovă am hărăzit și printr'acest prea cinstit și bine încuviințat hrisovul Domniei mele iarăși am însărcinat pe Prea Sfinția sa cu îngrijirea aceștii mănăstiri Dealul din sud Dâmbovița, a o avea adică în totă viața Prea Sfinției sale, rânduiindu-se egumen la această mănăstire de Domnia mea acela ce ni'l va arêta Prea Sfinția sa, care are a fi sub singură ascultare și porunca Prea Sfinției sale, păzind întru toate osebită aședarea ce'i va face Prea Sfinția sa, fără a fi volnic alt-cinevași vre-o dată a'i lua vre-o socotelă, ci numai Prea Sfinția sa, și fără a putea cine-va să supue această mănăstire la vre-o datorie cu nici un fel de pricinuire, ci în totă vremea să fie slobodă ca cu acesta să pôtă a o aduce iarăși la starea cea d'ântoiu ce o lăsase, precum însuși pre sine s'au îndatorat, urmând Prea Sfinția sa și contractului mănăstirei ce este făcut în cancelaria Domniei mele, cu a răspunde pre tot anul la cutia milosteniei po talerî 1.500, precum sunt și cele-l-alte mănăstiri slobode ale țerei; și pentru ca să se păzescă, acesta cu nestrămutare, am întărit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele Io Alexandru Nicolae Voevod i cu credința prea iubiților Domniei mele fiî Nicolae Vvd., Gheorghe Vvd., Ioan Vvd., Scarlat Vvd., Dumitru Vvd., Grigore Vvd., martori fiind și Dumnelor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofêt de țera de sus, pan Teodorache Văcărescu vel Vornic, pan Constantin Caliiarh vel Vornic, pan Gheorghe Goleseu vel Vornic al obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel Logofêt de țera de jos, pan Nicolae Slugearogla vel Postelnic, pan Mihalache Suțu vel Logofêt de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Mihalache Cornescu vel Vornic al Politiei,

pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis, și Ispravnic, pan Alexandru Filipescu vel Logofăt de țera de jos ; și s'aŭ scris hrisovul acesta în anul d'ântôiu, dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele Bucureșci, la anii de la nascerea Domnului Dumneșeu și mântuitoru nostru Isus Hristos 1819, Iunie 20, de Chiriță Logofăt de Divan.

Alexandru Suțul Voevod, Alexandru Filipescu vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 199, verso.

Un alt mijloc de culegere de bani pentru P. S. Mitropolit :

În 1820, noul Mitropolit, s'a ocupat cu regularea metocelor. Sub cuvânt că nu erau în bună stare, aŭ trâmisi la fie-care câte un călugăr ca *Embaticar*, cu condițiune, ca jumătate din venitul metocului să'l trâmită pe fie-care an la Mitropolie. Și-a găsit beléua cu unul din ei, «Gherasie», căruia 'i-a dat în embatic metocul de la *Strehareți*, că n'a mai voit să-'i dea nici o ascultare. Mitropolitul se jăluesce lui Vodă și-'i spune că acel «Gherasie la biserică nu merge, acoluthia, după datoria sa ca un călugăr ieromonah, nu-și citește, posturi nu păzesce, Vineri și Miercuri nu scie ce va să ăică, fiind smintit la credință și cu totul *adriscos*, păzind dogmele lui Epicur, care este și rușine a le grăi cineva, necum a le pune sub vederea Măriei tale... Pentru de a se isbăvi bisericile românesce și chiar Patria de asemenea om, rămâne a se chibzui de Inalta Măriei tale înțelepciune, ce se mai cuvine a se face, căci de va rămâne iarăși aci, este prin neputință a nu se atinge de chiar stăpânirea, după obiceiul său cel intrigant și după gura sa cea neînfrănată, precum și în ăilele sefului Măriei tale s'aŭ îndrăznit».

Vodă Al. Suțul n'a cutezat să-l lovescă direct, ci a rinduit anchete asupra faptelor lui, la 6 August 1820.

— Ce fel administraŭ mănăstirile așia ăișii «embaticari» ori arendași, cărora li se dădeă — de sigur pe bani — un loc de egumen, se pôte vedea și din cerc țările făcute contra embaticarului mănăstirei *Strehaia*, gr. cul Enache Vardaia. Nicolae Văcărescu vel Vornic al obștirilor (ca atare era interesat, căci Strihaia interesa cutia milelor și dără și spitalele), cere lui Al. Suțul, aducerea lui Vardaia cu mumbașir, ca să fie obligat a plăti stricăciunile cauzate mănăstirei și proprietăților ei și a restitui lucrurile luate din zestrea ei, după catalogie¹.

Alex. Suțul, — de ce ? se pôte înțelege, — întârăie a da rezoluțiune în sensul anaforalei lui N. Văcărescu, până la 26 Iunie.

*

1. Actul din Maiu 1820, în Cod. C.

Dionisie Lupul păstorește, la început, cu Episcopii Iosef de Argeș, Galaction de Râmnic, Constandie de Buzău, Vodă otărăsă și inlocuirea acestora, dar prin dare de bani ei se menținură. Curând însă Vodă găsesse mijlocul a veduvi Episcopia de Buzău și a inlocui pre Constandie.

Constandie dat-a și el «paratesis de bună voie» ?

Așa afirmă unele acte, dar altele, din contră, ne arată pre Al. Suțul prigonind și destituind pre Constandie. Dăm în anexe nota lui Marco către Von Schladen, din care se vede cele petrecute la d stituirea lui Constandie (Filiti) ¹.

«Că de bună voie și nesilit paretesis în scris și arătând lepădarea cu destoinicie cerută» a dat Constandie, dice Divanul, la 28 Iulie an 1819. Acest Divan se adună la Curtea Domnescă «și făcând chibzuire se alese cu sfat de obște a se rindui Episcop, la mai sus numita Episcopie a Buzăului, cuviosul Gherasim Arhimandritul, ca un *pămên-tean cuvios* și din cercare cunoscut destoinic spre a bine otcârmui această sfintă casă a Episcopiei». (Veți anexele după «Cron. Greci» de Erbiceanu.

La 27 Iulie 1819, în aceeași zi, aprobă Al. Suțu alegerea și se face și ipopsifiarea cu alaiul cuvenit ².

1. Veți anexele după Hurmuzachi X, pag. 69, et seq.
2. Iacă actele relative :

Iw Alexandru N. Suțul Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

De vreme ce cuviosul Arhimandrit Gherasim, ca un pămên-tean cuvios și din cercare cunoscut destoinic spre a bine otcârmui această sfintă casă a Episcopiei, s'aũ ales prin sfat de obște de către părinții Arhieriei și de Dumnelor boerii, vrednic de a se orîndui Episcop la sfînta Episcopie a Buzăului, primită este și Domniei mele această obștească alegere, pe care și întărinnd-o, otărîm ca întocmai să se facă urmare.

(Pecetea gpd.) *Vel Logofăt.*

Prea Înălțate Dômne.

Am înțeles cu plecăciune luminată porunca Măriei tale, ce prin pitac ni se dă, de la 27 ale acestei luni Iulie, cum că Sfinția sa Episcopul Buzăului chir Constandie, aũ dat din însuși bună voe și nesilit paretisis în scris și arătând lepădarea sa, cu destoinice cuvinte se rógă Măriei tale a fi ascultată această paretisis a Sfinției sale, a căruia rugăciune, bine primită fiind Măriei tale, ni se poruncește ca, adunându-ne aici la Domnesca Măriei tale Curte și făcând chibzuire spre folosul obștiei, să alegem cu unire, obrazul ce vom socoti mai smerit și credincios de a se orîndui Episcop la mai sus numita Episcopie a Buzăului și să-l arătăm Măriei tale prin anafora, ca să se orînduiască în locul părintelui Constandie. Următorii fiind luminatei porunci, ne-am adunat cu toții aici la Domnesca Curte și, făcând chibzuire, se alese cu sfat de obște a se rindui, Episcop la mai sus numita Episcopie a Buzăului, cuviosul Gherasim Arhimandritul în locul părintelui Constandie, ce de sineși s'aũ lepădat, ca unul ce este bun pămên-tean și îl scim că este cu frica lui Dumnezeui, cuvios, cu smerenie și destoinic cunoscut, din cercare, a otcârmui și a chivernisi această sfîntă casă,

Cu ocașiunea numirei noului Episcop, Al. Suțul reînnoește hrisovul Episcopiei de Buzău pentru privilegii, mili și scutiri, în 27 August 1819.

cu bună și lăudată orînduială și de alegerea ce se făcu prin chibzuire de obște nu lipsim a arăta, Înălțimei tale, spre a se da și luminată întărirea Măriei tale la această plecată a noastră anafora de drépta alegere ce se făcu.—1819, Iulie 28.

Al Ungro-Vlahiei Dionisie, Iosif Argeșiu, Galaction Rómnic, Grigorie Ghica Ban, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu vel Vornic, Gheorghe Filănescu, Constantin Dudescu, Ioan Știrbeiu, Iordache Goleșcu vel Vornic, Constantin Filănescu, Costache Rasti, Mihail Suțul, Pană Costescu biv Vornic, Grigore Ralea, Manolache Băleanu vel Vornic.

Cond. XLII, fila . . .

Iacă și alaiul ordonat pentru noul Episcop :

Orînduiala obicînitului alaii iubitorului de Dumneșeu Episcop al Sfintei Episcopii Buzău, la eșirea din Domnșca noastră Curte, până la Metochul Sfintei Episcopii.

Polcovnicul de tîrg agiesc cu Polcovnicul de seimeni spătăresc, gătiți cu capóde roșii și călări, cu tótă slujitorimea Agiei, i arnăuții și toți lefegiii și seimenii, gătiți cu cepchienurile lor, pre jos.

Căpitaniii za dorobanți cu Căpitaniii lefegiii, cu capóde roșii și călări, cu toți dorobanții pre jos.

Trei Logofeți de țera de jos cu Logofétul de taină de țera de jos, gătiți cu binișe curate și călări.

Trei logofeți de țera de sus cu Logofétul de taină de țera de sus, asemenea.

Răhtivan cu Iuz-bașa al Divanului, asemenea.

Doi Pitari cu trei Postelnici, asemenea.

Doi alai-céuși cu orînduiala lor, pre jos.

Careta Domnșcă cu 6 t legari, înlăuntru părintele Episcopul cu doi Logofeți de țera de sus, mprejurul caretei 6 cirhodari.

Toți Logofeții de țera de sus, cu toți Logofeții de țera de jos, pre lângă caretă, pre jos.

Iă Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerul Domniei mele Dumnéta vel Logofete za obiceiuri, să orînduesci pre Iuz-bașa al Divanului a întocmi alaii întocmai după cum mai sus se arată, fără de a se face cătuși de puțin cusur, și mâne la . . . césurii din și să se afe toți strinși în Domnșca noastră Curte. *tolico pisah gospod.* — 1819, Iulie 28.

Cod. XCVII, fila 7.

(Pecetea gospod.). *Vel Logofét.*

1. (Cod. XCIII, fila 830). Veđi actul între anexe.

Numai cum, și Vodă și Divanul, susțin, că Constandie s'a demisionat de bună voie, când în aceeași zi de 27 Iulie, Al. N. Suțul trimitea mumbașir să ridice din scaunul episcopal pre Constandie, de la Buzău, și să-l ducă surghiun la mănăstirea Tismana?

Iacă pitacul relativ :

Io Alexandru N. Suțul, Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Fiind-că Constandie, proin Episcop al Buzăului, uitându-și netăgăduitele sale datorii către prăvilele, și cele Dumneșcesci și cele politicesci, îl supune a urma, și abătându-se în lucruri necuviincioșe, ce cu totul sunt împotriva cinului și haractirului unui Arhiereu și împotriva făgăduinței ce dă un păstor, și către Dumneșci și către patrie, s'a u arătat următor împotriva cinului său, după cum, prin obștesca anafora a arhiereilor și a boerilor țerei, pre larg ni s'a u făcut cunoscut; de aceea volnicim pre cinstit și credincios boerul Domniei mele biv vel Stolnic Scarlat Chițoran, să mērgă unde se va fi aflând numitul Constandie, și ridicându-l de acolo, să-l aducă la mănăstirea Tismana, unde poruncim cavioșiei tale, Egumene al numitei mănăstiri, să se ție în mănăstire sub bună pază și, fără de al doilea poruncă a Domniei mele, slobod să nu fie de a eși de acolo, iar orinduitului Mumbașir să i se dee adeverința de teslimatul său.—1819, Iulie 27¹.

(L. S.)

Ca o consecință a acestei dispozițiuni brutale, sunt actele următore :

Io Alexandru N. Suțul, Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Dă pitac către Mitropolitul și către marele Logofēt de țera de sus Gheorghe Filipescu, «s'i meargă numai decât la metocul Episcopiei Buzăului de aici din Bucuresci, unde, făcend mai ântēiū catagrafie curată de tōte cele ce se va fi aflând înăuntru, să le pună sub pecete, aducend acea catagrafie la Domnie ca să se vadă.—1919, Iulie 27»².

(L. S.)

Vel Logofēt.

. . . . *Zemle Vlahiscoe.*

De vreme ce Constandie, proin Episcop al Buzăului, uitându-și netăgăduitele sale datorii... (ca mai sus), drept aceea volnicim, Domnia mea, pre Dumnelui, cinstit și credincios boer Domniei mele, Alexandru Filipescu vel Logfēt de țera de jos, să mērgă la Episcopia Buzăi, unde fără veste sosind, să facă îndată

1. Cod. XCVI, pag. 59.

2. Cod. XCVI, pag. 60.

zapt nu numai ale Episcopiei tóte mișcătore și nemișcătore, ci și chiar pe ale numitului, orî-ce va fi avînd acolo saũ în altă parte, cãt și la metocul de aici din Bucuresci, care acele luãndu-le, prin catagrafie sub iscãlitura Dumisale, sã le aducã aici; precum și pentru ale Episcopiei și ale metocului lucrurî, sã orînduiascã a se face osebitã catagrafie dupã orînduiialã, iar pe de altã parte, ridicãndu-l pe numitul, sã il facã tesliũ în mãna . . . ca sã urmeze, dupã cum cu osebitã poruncã a Domniei mele este poruncit. — 1819, Iulie 27.

(L. S.)

Vel Logofët.

Catagrafia ordonatã a se face la Episcopia de Buzëu, nu se realizã, de óre-ce numai în 13 Octombree 1819, Al. Suțul, rînduesce din nou pre Logofëtul de țera de sus sã mERGã cu un delegat al Mitropoliei sã facã catagrafia și sã predee destrea Episcopiei în primirea noului Episcop¹.

Al. N. Suțul voind sã aibã un scaun Episcopal vëdov, recurse la acest mijloc de denigrare și amenințare în contra lui Constandie. Acesta, mãi timid decãt alții, nu mãi astëtã îndeplinirea amenințãrilor, și dete «*paretesis* de bunã voie»! Nu târziũ. sub protecțiunea Consulului rusesc. Constandie reintrã în favoruri, dar nu revine și la Episcopie².

*

1. *Pitac cãtre vel Logofëtul de țera de jos pentru a face de al doilea de isnovã catagrafie Episcopiei Buzëu.*

Io Alexandru N. Suțul, Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel Logofete de țera de jos, la paretisis, ce de bunã voie aũ fost dat Sfinția sa proin Episcop al Buzëului, chir Constandie, lepãdãndu-se de sarcina acelei Episcopii, s'aũ fost inchipuit atunci din porunca Domniei mele, a se face catagrafie curatã și deslușitã de tóte ale Episcopiei, mișcătore și nemișcătore, dar fiind-cã acea catagrafie n'aũ luat sãvërșire, poruncim Dumitale, ca luãnd împreunã și din sfința Mitropolie pe carele va orîndui preã Sfinția sa pãrintele Mitropolitul, doĩ vechilĩ obiceiũ, sã aibã a face de isnovã catagrafie cu deslușitã arëtare, nu numai de tótã zestrea sfinței Episcopii pãnã la cel mãi mic lucru, mișcãtor și nemișcãtor, cãte aũ primit Sfinția sa proin Episcopul chir Constandie, dupã ce s'a făcut Episcop, ci și cãte cu fóie va arëta Dumitale, cã aũ mãi adãogat Sfinția sa lãngã acelea de atunci pãnã acum, în cãtã vreme aũ stãtut Episcop și tóte acelea sã le facĩ teslim în zaptul noului Episcop al Buzëului chir Gherasim și facëndu-se treĩ catagrafi asemenea una cu alta, iscãlitate atãt de proin Episcopul chir Constandie, cãt și de noul Episcop chir Gherasim și de Dumnéta, sã se dee una la sfința Mitropolie, alta la Episcopul cel noi și alta sã se aducã la canțelaria Divanului Domniei mele a sta în pãstrare. *i saam receh gospod.* — 1819, Octombree 13.

Cod. XCVI, pag. 87.

(Pecetea gospod.) Vel Logofët.

2. Veđi Docum. Hurmuzachi X, pag. 69.

O altă vacanță de episcopie se făcu prin mórtea mult cunoscutului și laudatului Episcop Iosif. Acéstă mórte se întemplă în luna Octombre 1820. Imediat Al. Suțul convócă obștea boerescă și Divanul, să-î propună candidatul agradat de el. Acésta adunare nu supune, ca altă dată, o listă de trei candidați, din cari Vodă se alégă pre unul, ci propune de Episcop la Argeș pre *Ilarion* Arhimandritul, «ca unul ce este om cu ideie, pre care il scim că este om cu frica lui Dumnezeu, împodobit cu învățatură, cuvios, cu smerenie și destoinicie, cunoscut și din cercare.»

Vodă aprobă la 3 Noembre alegerea lui *Ilarion*, a aceluși Episcop care, mai târziu, va fi amicul celebru al lui Tudor Vladimirescu.

Iacă actele relative :

Io Alexandru Nicolae Suțul, Voevod i gospod. Zem. Vlachiscoe

Citindu-se înaintea Domniei mele acéstă anafora a Dumnélor veliților boerî, am luat séma cuvintelor pentru care aleg Dumnélor de diadoh la Episcopia Argeșului pre cuviosul Arhimandrit chir *Ilarion*; cu adevérat cuvântul cel drept trebuia să-î povățuiască a dori de un Episcop, cu acest fel de îmbunătățiri, în ce chip mărturisește, pentru mai sus șisul bărbat. Drept aceea, Domnia mea, pe nimenea altul cu îndemână gășind mai destoinic de cât cel arétat și încredințându-ne la mărturia Dumnélor boerilor, primim alegerea și întărim anaforoa acésta.—1820, Noembre 3.

Iscălitura gospod. (Peceta gospod)

Vel logofet.

Prea Înălțate Dómne,

Dupé luminata poruncă a Înălțimei tale, ce prin pitac de la 30 ale trecutului Octombre ni s'au dat, că, precum ne este sciut, dându'și obștescul sfârșit Sfinția sa Episcopul Argeșiu, chir Iosif, în locul căruia urméză a se orându altul, de aceea poruncești Măria ta, ca adunându-ne cu toții la Domnésca Măriei tale Curte și chibzuind cine se cuvine a se orându Episcop Argeșiu, alegându-l a fi om cu idee și destoinic, pre carele prin anafora să'l arétăm Înălțimei tale, următorî fiind luminatei Măriei tale poruncî, ne-am adunat cu toții aici la Domnésca Curte și făcend chibzuire, se alese, cu sfat de obște, a se orându în locul răposatului Episcop, la mai sus numita Episcopie, cuviosul Arhimandrit chir *Ilarion*, ca unul ce este om cu idee, pre care il scim că este om cu frica lui Dumnezeu, împodobit cu învățatură, cuvios, cu smerenie și destoinic, cunoscut și din cercare de a otcărui, a chivernisi și a păstori acéstă cuvintătoare turmă cu bună și laudată orânduială și de alegerea ce se făcu, prin

chibzuire de obște, nu lipsim a arêta, Înălțimei tale, spre a se da și luminată întărirea Măriei tale la acéstă prea plecată a noastră anafora de dreaptă alegerea ce am făcut.—1820, Noembre 1.

Barbu Văcărescu vel Ban, Istrate Crețulescu vel Vornic, Grigore Băleanu vel Vornic, Mihalache Manu biv vel. Vornic, Grigore Filipescu vel Vistier, Constantin Samurcaș vel Vornic, Iordache Slătineanu vel Logofêt, Gheorghe Filipescu Vornic, Manolache Arghiropolu biv vel Logofêt, Constantin Dulescu, Iancul Văcărescu vel Logofêt, Scarlat Grădișteanu Vornic, Ioan Știrbeiu Vornic Nicolae Văcărescu vel Vornic, Dumitrache Racoviță, Constantin Cămpineanu, Costache Rasti, Manolache Băleanu vel Logofêt, Alexandru Ghica biv vel Logofêt, Constantin Cantacuzino, Grigorie Ralea vel Vornic, Dumitrache Hrisoscoleu, Grigorie Romanitis Vistier, Nicolae Filipescu, Alexandru Vilara biv vel Agă, Mihalache Cornescu biv vel Vornic, Nicolae Golescu Logofêt, Nicolae Ghica vel Vornic, Scarlat Mihălescu.

La 5 Noembre 1820, Ilarion capetă Cârja din mânilor lui Al Suțul, la Curtea căruia e adus cu alaiul întocmit de vel Logofêt al obiceiurilor la 4 Noembre 1820¹.

Noul Domn Al. N. Suțul se preocupă de Biserica română, dar mai adese urmărind interese materiale. De așa natură se par a fi următoarele acte:

a) In 3 Februarie 1819, noul Domn scrie lui vel Logofêt de țera

1. Veđi anexa după Cond. 97 pag. 8.

Condica de obiceiuri No. 100, pag. 33 verso, amintesce cu ce chip se făcea alegerea de Arhiereu de scaun: «Când vre-o Episcopie rămâne în vedăvie și, după orinduială, face trebuință a se orindui alt Episcop în locul celui care a fost, se adună anteiu Mitropolitul cu cei-l-alți Episcopi (decă e alegerea de Mitropolit, se adună numai Episcopi) și cu Dumnelor veliții boeri, halia și mazilii, și face alegere de trei obraze, ce-i socotesc că sunt vrednici de acéstă trébă, și-i arată Domnului prin anafora; apoi într'aceeași séră se face la Mitropolie și bisericessile *psifi*. Iar a doua ți il hirotonesce Episcop. Apoi il aduce Mitropolitul la Curtea Domnescă și stău în postelnicie până când ese Domnul în Divan și șede în Scaun, când atunci viind al 2-lea Postelnic și poftindu-i, merg înainte Măriei sale și după ce Măria sa dice Episcopului, că după alogeraa Mitropolitului și a boerilor se orinduesce Episcop și urmând după bunele povățuirii ale Eclis'arhului, se nădējdnesc buna păstorie a Eparhieii, il îmbracă vel Logofêt de țera de sus, luând din mâna Eclisiarhului și *Хазаркша*, din mâna Eclisiarhului il dă în mâna Domnului, iar Domnul il dă în mâna Episcopului. Apoi acesta face mulțămită prin cuvânt glăsuat și după sevêrsirea acestora merge cu Postelnicul, de unde, iarăși cu al 2-lea Postelnic, se poftesce dimpreună cu toți veliții boeri la ceremonia cafelei și de aci merge cu alaiu la Mitocul Episcopiei în caretă Domnescă dimpreună cu al 2-lea Logofêt de ori-ce țera se va găsi. Puțină schimbare era la ceremonialul Mitropolitului ipopsifiat.

de sus să deschidă o anchetă asupra stărei în care se află toate mănăstirile din țară, «*mai virtos a celor ce sunt Domnesci*»:

În Alexandru Nicolae Suțul, Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel Logofete de țera de sus, fiind-că una din neapăratele datorii ale Domneșcei noastre privigheri și îngrijiri, cunoscem a fi și buna întocmire și îmbunătățire stărei mănăstirilor ce se află într'acastă Dómnescă a noastră țară, iar mai virtos a celor ce sunt Domnesci ale țerei, ca unele ce se află numai sub a Domniei otcârmuire, de trebuință am socotit ca mai întâi să luăm o desevêșită pliroforie în ce stare se află acum fieș-care dintr'aceste mănăstiri ale țerei, câte adecă dintr'insele sunt slobode de datorie? câte se află sub datorie și sub câtă datorie sunt? pentru care pricină? cine se află Egumen la fieș-care mănăstire? cu ce simfonie și care sunt datoriile fieș-căruia după ctitoricescul hrisov al acei mănăstiri? De aceea dar, printr'acest Domnesc al nostru pitac, poruncim Dumitale, ca pentru toate aceste de mai sus arătate, să faci cercetare cu deamêruntul și să arêți Domniei mele prin anafora, cu întregă pliroforie, *tolco pisah gospod.* — 1819, Februarie 3.

(Pecotea gpd.) *vel Logofêt.*

Cod. XCVIII, pag. 11.

În Octombre 1819, ancheta o dirige, mai ales asupra mănăstirilor 1. închinat, Domnitorul întocmesce o comisiune, compusă din vel Logofêt Const. Golescu și biv vel Spătar Iacovache Rizu, să iee socotelile tuturor mănăstirilor închinat și să raporteze: ce Egumen are și de când este? Ce venit are? Ce embatichi dă Egumenul pre fie-ce an? Și ce soroc are să o mai țină și cum ține mănăstirea?

1. *O ancheză morală ordonă Vodă a se face despre mănăstirea Mărcuța:*

«Prea Sfinția ta părinte Mitropolite, iubitorule de Dumneșe, Sfinția ta părinte Episcópe al Argeșului și Sfinția ta Arhiereule Sevastis i D-vóstră ve-liților boeri ai Divanului Domniei mele, vrând Domnia mea a ne pliroforisi și pentru mănăstirea Mărcuța, cu ce testament este lăsată și legată de către răposatul ctitorul ei și sub a cui otcârmuire? cum și veniturile ei, unde au a se da și a se cheltui și pentru cele trebuincioșe ale mănăstirei dregeri, de către cine are a se face și cu ce orânduială? cum și după petrecania răposatului Ctitor, ce dicheonă pot avea asupra acestei mănăstiri cei ce se vor trage din nêmul Ctitorului, de aceea poruncim, că aducând față pe Năstavnicul mănăstirei cu condica cea pecetluită de răposatul Ctitor i cu veri ce alte documenturi se vor fi mai atând la mănăstire, și citindu-le toate cu bună înțelegere, să arêtați Domniei mele în scris cu întregă pliroforie. *tolco pisah gospod.* — 1819, Martie 28.

Cod. XCVI, pag. 31.

Câți locuitori are? De își are buna cuviință atât în Sfînta mănăstire, cât și la odăi? De sunt drese și învelite? Câte mori, vii, prăvălii, hanuri și robî are mănăstirea? Ca ce sumă de venit pot aceste să aducă pre fie-ce an? Află-se mănăstirea datore cu zapise avlicesci? Ce privileghiuri seû milî Domnesci are? ¹

1. *Pitac către Dumnélui vel Logofétul Constantin Golescu și către Dumnélui biv vel Spătarul Iacovache Rizu, pentru a lua socotéla mănăstirilor străine, la tóte, și a aréta fieș-care mănăstire ce venit are și Egumenul care este și de când este.*

Cinstiților și credincioși boerilor ai Domniei mele, Dumnéta vel Logofete de țera de jos Constantine Golescule i Dumnéta biv vel Spătare Iacovache Rizul, vè facem în scire, că din ceasul ce am sosit, Domnia mea, într'acest de Dumneđeû pázit scaun al Domniei mele, cugetul și rîvna ne-aû fost și ne este, pre cât ne va fi prin putință, a aduce la bunătate și îndestulare și cele mai lăudate îmbelșugări și folosuri ale țerei și ale supușilor noștrii, cari locuiesc sub a noastră oblăduire, a le înmulți, a face și altele ce vor fi lipsă, cari aduc bunătate, iar pe cele rele și stricătore, să le depărtăm, ca să petrecă în fericire, căci a lor fericire este a noastră bucurie și mulțămire precum în faptă sunt vèdute; drept aceea, între altele ce Domnia mea le privim cu luare aminte, am vèdut și starea mănăstirilor ce sunt închinete la locuri străine, reû chivernisite și încă unele dintr'ensele aû ajuns de și-aû instréinat și moșii i alte acareturi, ce aû fost înzestrate de la rēposatiî ctitori și de alți pravoslavnicî creștini și, ne suferind Domnia mea a trece cu vederea cea desevērsită stricare și prăpădenie a lor, cu ajutorul a tot țitorului Dumneđeû, puind în gând a face o bunătate folositoare și voind ca mai întéiû să ne pliroforisim de starea acestor mănăstiri, orînduim pre Dumnévóstră, ca cu tótă silința, să faceți scumpă cercetare pentru fieș-care mănăstire osebit: unde se află închinată? cine este Egumen? de când se află orînduit? cu ce aședămēt o ține? ce embatichiî dă pre an și ce soroc are să o mai ție și cum ține mănăstirea? câți locuitori are? de își are buna cuviință atât în Sfînta mănăstire cât și la odăi, de sunt drese și învelite? Al doilea să cercetați câte moșii, vii, prăvălii, hanuri și câți robî are mănăstirea și ca ce sumă de venit póte să aducă pre an fieș-care acaret seû lucru și câte din moșii seû acareturi se află date la arendași pre mai mulți ani? cu banii luați seû nu, și cât soroc aû să le mai ție? cum și cât se află mănăstirea datore cu avlicesci zapise, într'acui vreme de Egumen este făcută acea datorie? Al treilea să cercetați ce privileghiuri și milî Domnesci are prin hrisóve i cărți și ce venit aduc acele milî pre an? tóte să le descoperiți spre înlesnirea acestora, să cereți de la Dumnélui, cinstit și credincios boerul Domniei mele, vel Logofétul de țera de sus Gheorghe Filipescu și făcēnd Dumnévóstră silință spre sevērsirea acestora, cât va fi prin putință mai făr' de zăbavă, să arétați Domniei mele cu întrégă pliroforie pentru fieș-care mănăstire osebit, *tolco pisah gpd.*—1819 Octobre 25.

Asemenea informațiunii le cerea Alexandru Suțul dicând, că a pus în gând «a face o bunătate folositoare». Ce bunătate? nu spune și suntem inclinați a crede, că acea *bunătate* avea să-l folosescă mai întâiu pre el Domnitoriul.

În acest sens Alexandru Suțul adresază Ispravnicilor o osebită circulară în 29 Octombrie 1819¹ și către Caimacamul Craiovei.

Ispravnicii nu se grăbesc de loc... De sigur, *căștigați* de Egumenii greci, ei lasă circulara fără răspuns... Al. Suțul reia afacerea în anul următor 1820, tocmai la începutul lui August, adresând Ispravnicilor o nouă circulară, cu amenințare, că de vor mai întârzi informațiunile, vor avea mare învinovățire².

Prea puține luni rămân din Octombrie 1820 până la Ianuarie 1821, pentru ca să fi avut Al. Suțul timpul de a-și realiza planul de stârcere a mănăstirilor închinete.

1. Cod. XLVI, pag. 94.

2. *Cărți Domnesci legate pe la toate județele pentru toate mănăstirile străine.*

D-văstre Ispravnicilor ot sud... sênătate! Vă facem în scire, că sunt două luni trecute de când s'aî scris Dumnélor de către Dumnélui vel Logofet de țera de jos și de către Dumnélui vel Postelnic, ca să rinduiți oameni credincioși a cerceta pentru moșiile și alte acareturi ce au mănăstirile străine într'acest județ, trimițându-se și foia după arătările Egumenilor și ca să se cunoască de au arătat Egumenii adevărul sôii nu, vi s'au fost scris ca să orinduiți ômeni vrednici a cerceta atât cele arătate în foie, cât și alte moși sêu acareturi de se vor mai găsi ale mănăstirilor străine: de ce stare sunt? Ca ce venituri au? și de sunt vîndute în arendă, cu ce preț sunt vîndute? Dreptul adevăr descoperind, să trimiteți catagrafie cu întrégă pliroforie. Și după trecere de o lună de zile, nevedându-se nici o urmare din partea Dumnévóstră, au mai scris Dumnélor orinduiții boeri, ca să trimiteți negreșit cercetarea cu descoperirea cea ce ută; după care de abia au venit de la două județe răspunsuri că au primit cele din urmă scrisori și că vor urma. Ci fiind-că pentru acesta, încă din trecutul Octombrie 29, lét 1819, s'au trâmisi poruncile Domniei mele către Dumnévóstră, de când am însărcinat pre acești doi boeri cu tréba acesta, coprinđetóre pre larg ce au a face, ca cele ce vor fi cerute de Dumnélor, spre urmarea și sêvêrșirea acestoi trebî, să o puneți în faptă și cerénd de la Dumnélor boeriia a ne arêta sêvêrșirea ce au făcut, am luat pliroforie că din pricina amelieii Dumnévóstră, nu s'aî putut da sêvêrșire. De care ne-am tulburat asupră-vê: de ce să fiți cu nebăgare de sémă la porunca ce vi se dá și la cele ce din porunca Domniei mele vi se scrie? Care acesta fiind cusur al Dumnévóstră, de o cam-dată se trece cu vederea, și iată că vă poruncim strașnic: altă dată să nu mai faceți acest fel de urmare, că veți cădea la învinovățire și cum mai fără de zăbavă să trimiteți catagrafia cea cerută la Dumnélor orinduiții boeri. De care să avem Domnia mea însciințare și fiți sênătoși.—1820, August 5.

Cât p ntru a îmbunătăți starea materială a bisericelor Domnesci, nu aflăm urme sub Domnia lui Al. Suțul. Abia e vorba de 2 clopotnițe ¹.

Va să ȳică, clopotnița de lemn, în loc de cea de piatră ori de cărămidă! Iaca îmbunătățirea materială! Apoi, nici se putea face alt cum cu sistemul de *Egumeni-embaticari*, a lică întreprindători de exploatare a averilor mănăstiresci.

Ast-fel, rolul bisericeii, în evoluțiunea națiunii române, era foarte redus, de nu cu totul nul. Domnitorul, nu-î vorbă, ascultă regulat «Orațiile» ce i se citiau, ori i se rostiau în ȳioa de lăsat de sec ² ori de Pasci ³, mergea cu mari alaiuri, la Mitropolie ori la cutare Biserică ³,

1. Mitropolitul și Divanul supune anafora Domnitorului pentru réua stare a clopotniței de la mănăstirea Zlătari și că amenință primejdie la trecători. Alexandru Suțul, în 4 August 1820, aprobă dărîmarea clopotniței și înlocuirea ei printr'una de lemn provizorie, «iar când va veni mănăstirea în îndestularea de avere, să se zidescă cu cărămidă». Domnitorul mai menționează și clopotnița de la mănăstirea Sfintului Ioan, «poruncim Dumitale vel Agă, ca prin mai Mar-bașa de lemnari și zidari și alți meșteri cu sciință, să se facă cuviincioasa chibzuire, de este neapărat trebuință a se dărîma, după starea în care se află acum, pentru ca să nu se întempe vre-o primejdie și până unde se cuvine a se dărîma ca să se ridice apoi de lemn ? și să ne arēți în scris».—1820, August 4.

(I. S.)

Vel Logofēt.

NB. Anafora Mitropolitului și a Divanului a fost provocată de o alta a Casei Eforilor podurilor.

2. Veți orația citită de lăsatul secului de brîndă, la 16 Februarie 1819, în Cod. XCVIII, pag. 107. Aceeași fu citită și în 8 Februarie 1820. De la Alex. Ipsilant, stilul acestor orațiuni nu a variat aproape de loc. Era o cuvântare tradițională, steriotipă. Veți această orațiune în anexe.

3. Cod. de obiceiuri (No. 97), descrie așa obiceiurile de la Pasci :

«Se ȳice obiceiul cuvânt de al 2-lea Logofēt de țera de sus, după eșirea din Biserică, aflându-se Măria sa Vodă în Scaun, *însă în Scaunul cel mic*; Dumnélor boerii veliți cu *rezmurile*, stau în picioare și după ȳicerea cuvântului, se face sărutare de mână obștescă.

Săvērșindu-se Liturghia și scriindu-se Evanghelia de trei Logofēți, pecefluindu-se de Măria sa prin vel Logofēt de țera de sus, vine în Divan pre Scaun și mai întēiu se face sărutare de mână și, după ce isprăvesc *dodecada*, se dă confetură, vutcă și cafea și la toți boerii și așa se isprăvesc cu puscă, trōmbiți, meterhanea. A doua ȳi de Pasci, se string boerii în Divan. Șede Măria sa pre pat și boerii pre lavită. Se ȳice orația de *dascălii* școlelor Domnesci, apoi se face țeremonia iarăși cu puscă și dulcēță și cafea. Pe urmă vin Consuli spre hiritismos în casă. Merge Măria sa Bezadea spre hiritismos la P. S. părintele Mitropolit. Și se isprăvesc. Și se află și Dumnelui vel Spătar, Aga, Hatman, Vornicu, de Politie cu Zapcii și oamenii Dumnélor numai cu calpacele și semnele în mână. În tot-d'a-una a doua ȳi se țin orațiile».

Cod. XCVII, fila 9, verso.

Veți alaiurile în anexe.

primea pre Mitropolit cu Sfinta Icónă de Crăciun ¹, cu mare pompă asista la osfeştania de Bobotéză ², cununa şi boteza boerii şi fiii de boeri, dar *religiunea* nu se câştiga mult din toate aceste practice.

Afară din practica şi părădile cunoscute rolul ce iea Domnitorul Al. Suţul faţă cu Biserica nu este tot-d'a-una corent. El iscălia atribuiuni de ale Clisiarhului, trămiţend, cu propria sa judecată, la închisóre feţe bisericesci, tot aşa cum surghinise la Tismana jre Episcop

1. *Intocmirea cum este a se urma după obiceiū la ajunul Crăciunului şi a doua Ńi de ajun.*

În ziua de ajunul Crăciunului, după césuri, se afla Prea Sfinţia sa părintele Mitropolit şi Dumnélor boerii veliţi, dimpreună cu iubitoriū de Dumneđeū părinţi Episcopī la Curtea gospod., unde trecend Măria sa la drépta în Divan şi şedend în pat. vine Logofeţiū Divanului cu Sfinta Icónă a nascereū Domnului nostru Isus Hristos şi o dă în mâna Logofetului celui mare şi Logofetul cel mare o dă Prea Sfinţiei sale părintelui Mitropolit şi Mitropolitul apropiindu-se către Măria sa Vodă, cu Sfinta Icónă. Se scólă Măria sa în picioare şi stând pre postav jos închinându-se, sărută Sfinta Icónă, începend pre loc cântăreţiū gospod. a cânta troparele nascereū Domnului. Se aruncă pistóle, puscī şi tunuri... Toţi boerii se află cu rezmurile şi semnele în mâni, în picioare şi fără de ţerimonia de cafea, trece Măria sa la harem, iar césurile se citesc în Biserica Curţei gospod. fără de *paratacsis*.

A doua Ńi, în ziua de Crăciun, pe la 10 césuri din nópte (?) Prea Sfinţia sa părintele Mitropolit cu iubitoriū de Dumneđeū părinţi Episcopī, se află la Biserică, unde va fi a merge Măria sa. Iar Măria sa mai ântéiū ese în odaia cea mare îmbrăcat cu cabaniŃă şi îmbracă pre Dumnéluū vel Postelnic, pre Dumnéluū vel Spătar-Caftan pe Serasir şi apoi pre loc porcede la Biserică. Şi după sêvêrsirea Sfinteū Liturghii, trece Măria sa drept în Scaun în Divan, unde şade Dumnéluū vel Spătar lângă Măria sa Vodă alătura, cu sabia încins şi cu caftanul îmbrăcat şi toţi Dumnélor veliţiū boeri cu rezmurile şedend la la laviŃă. Să dă cafea şi vuteă, dându-se pistóle şi puscī şi meterhanéua cântând *seeder Aga*, iar sêrutări de mână nu se face într'acéstă Ńi.

Cod. XCVII, fila 39.

2. Veđi alaiul şi parada de Bobotéză la anexe. (Cod. XCVII, fila 22).

Ţeremonia ce se face la lăsatul secului de brândă.

Duminică, după ce ese Măria sa Vodă de la Biserică şi işi bea caféua la harem, trece, cu obiceiunitul alaiū, în Divanul cel mare şi şede drept în Scaun, unde numai decât ese afară Logofeţiū de ţera de sus şi cuvêntéză cuvêntul *ce este obiceiunit* şi trecut în condica Divanului, cerend ertăciune de la Domn din partea boerilor şi a ţerei. (*Biata ţera, ea se ruga de ertare! V. A. U.*) Isprăvindu-se acésta, pe loc începea Beizadelele a săruta mâna Mărieū sale cum şi toţi boerii ce se vor a'la, de obşte şi după acésta se dă obiceiunita cafea, şedend la laviŃă toţi şi în urmă trece iarăşi la harem Măria sa cu alaiul ce ai venit.

Cod. XCVII, fila 23, verso.

copul de Buzău, Constandie. Aşa vom cita cazul a doi preoți din satul Peatra (Teleorman). Al. Suțul, scrie la 22 Februarie 1819:

Prea Sfinția ta părinte Mitropolit, fiind-că acești lude Preoți ot satul Piatra din sud Teleorman, ale căroro nume se însemnară mai jos, s'aũ arătat cu fapte netrebnice și împotrivotore la cinul și podvigul preoțesc, am otărit Domnia mea, ca să li se ridice Darul Preoției și să se așede în dajdie cu lude; de aceea dar, cu nefer de la Delibașa se trimiseră aici la Sfinta Mitropolie, căroro ridicându-li-se Darul Preoției de către Prea Sfinția ta, să se trimită iarăși înapoi la Delibașa, spre a se face urmarea otărîrei ce este dată de către Domnia mea. *tolco pisah gospod.*—1819, Februarie 22¹.

Apoi mai milostivindu-se, peste 4 zile, nu le mai ia Darul, ci 'i surghiunesce la Mönăstirea Căldărușani, vestind acésta Mitropolitului așa:

Iō Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe

Prea Sfinția ta părinte Mitropolit, cu tóte că lude doi Preoți ot satul Peatra sud Teleorman, a căroro nume se însemnară mai jos, pentru netrebnicile lor urmări cu cari s'aũ arătat, s'aũ fost dat porunca Domniei mele, prin pitac de la 22 ale acestei lună, ca să li se ridice Darul Preoției, dar milostivire făcând Domnia mea, 'i-am ertat de acea osindă; ci spre înfrânarea lor, poruncim ca atât acești doi preoți anume cât și . . . ce aũ fost împreună la acea netrebnică faptă și se află la satul Peatra, aducându-se de acolo să se trimită câte trei împreună, de către Prea Sfinția ta, surghiun la Mönăstirea Căldărușani, dând poruncă egumenului de acolo ca să 'i aibă în bună pază de unde se nu fie slobođi până se va da al doilea poruncă a Domniei mele. *tolco pisah gospod.*—1819 Februarie 26².

Vel Logofët.

O lună după aceea, vedënd nemulțămirea ce produsese încălcarea de el a atribuțiunilor Mitropolitului, iértă preoții:

Prea Sfinția ta părinte Mitropolit, fiind-că după jalba ce ne aũ dat popa Grigore i Popa Drăgan ot satul Peatra din sud Teleorman, ce se află surghiun la Mönăstirea Căldărușani, rugând a fi slobođi dintr'acéstă osindă, aprópe fiind acum și viitórele Sfintele sərbători ale Invierei Domnului nostru Isus Hristos, ne-am milostivit Domnia mea asupra-le și 'i-am ertat de pedépsa surghium-lăcului; de aceea, poruncim, ca să se scrie de către Prea Sfinția ta cuviosului

1. Cod. XCVI, pag. 16.

2. Cod. XCVI, pag. 1.

Stareț al mănăstirei Căldărușani, ca să le dea slobozenie mai sus numiților Preoți, a merge pe la casele lor. *tolco pisah gospod.* — 1819, Martie 24.

Vel Loafet.

In procesele de divorț nu cutéză a se amesteca Al. N. Suțul. El aprobă ori-ce otărire ce — în această materie — dădeaū prelații țerei.

Iacă un cas :

Iw Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Citindu-se înaintea Domniei mele această anafora a părintelui Mitropolit, s'aū citit împreună și jalba ce ne-a dat Sultana, ce a fost soție lui Tănase Cojocarul, arătând că, și după ce s'aū despărțit prin otărire bisericească de către numitul, tot nu are odihnă de dēnsul, ci cu mai multă vrăjmășie, viind la casa ei, o necinstesce cu vorbe prōste, încă îndrăznesce a o și bate; cerēnd ca să fie apērată despre supērările lui. Decī, de vreme ce Prea Sfinț a sa părintele Mitropolit ne dă pliroforie că jăluitōrea Sultana, prin cercetare și hotărire bisericească, este despărțită de către Tănase, poruncim ca, după aceeași bisericească hotărire, să se facă urmare întocmai și Dumnēta vel Hatmane al Divanului, să dai nizam numitului Tănase, ca de acum înainte să nu mai îndrăznescă a mai face Sultanei cătuși de puțină supērare. — 1819, Decembre 7.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofet.*

Prea Înălțate Dōmne.

Dupē luminată poruncă ce mi se dă la această alăturată jalbă a lui Tănase Dimanciu Cojocarul, intrând în cercetarea plângerei jăluitōrului, ne-am pliroforisit că această pricină s'aū străgănat mai nainte vreme, atât aici la Sfinta Mitropolie, cât și la luminat Divan, de unde se vēd și hotăriri făcute, încă în acea după urmă și carte de despărțenie dată la mâna Sultanei, de procatohul nostru Prea Sfinția sa chir Nectarie, și ca un lucru ce este hotărit mai dinaintea noastră, noi nu putem să intrăm mai mult în cercetare. — 1819, Iunie 2.

Dionisie al Ungro-Vlahiei.

Cond. XCV, pag. 8.

*

Revenind la noul Mitropolit, se cade să arētăm aci câte-va acte importante din archipăstoria lui.

1) La 9 August 1819, Mitropolitul în unire cu Episcopii, propun lui Al. N. Suțul, în interesul mântuirei Mitropoliei și a Episcopilor de datorii, un nizam nou, după care titularii acestora să nu mai fie învoii a se împrumuta cu bani pre numele Bisericeilor lor, afară de trebuințele neapērate ale țerei. Veri ce zapise se vor semna de acum

inainte de dişii Mitropolit şi Episcopi, pentru alte scopuri imprumutându-se, să nu fie valabile.

Acastă propunere merge în cercetarea Divanului, carele la 10 August 1819, se şi grăbesce a o aproba şi a o supune prin anafora întăriri Domnesci. Domnitorul numai după două săptămâni îi dă aprobarea, la 24 August 1819.

Cum acest nizam interesa pre unii supuşii străini, Divanul o comunică Consulilor Austriei, Rusiei, Franciei şi Prusiei

Măsura displace Consulilor şi unii din ei protestă. Aceste proteste dau nascere unei corespondinţe. Divanul şi Domnitorul vedënd acęsta, intră cu arzmagzar la Pörtă şi cere — vai! Ce timpuri! — aprobarea nizamului care interesă Mitropolia şi Episcopiile din țără ¹. O notă

1. Veđi actele în anexo.

Anxforaşa Prea Sfinţiei sale părintelui Mitropolit pentru zapise avliceşci şi scăparea Mitropoliei de datorii.

Prea Înălţate Dómne.

Din đioa ce cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu adępostirea Măriei tale m'am suit la Scaunul Sfinţiei Mitropolii, nu este cu cuviinţa a 'mă aduce aminte mai adesea de alt-ceva, decât pentru pricina suirei mele, nici a mă indeletnici cu mai multă filotimie la alt-ceva, decât a aręta drępta alegere a blagorodnicilor boeri şi cea pentru mine intru o unire domnesca Măriei tale cugetare; acest fel de îngrijire la multe lucruri mă póte indemna, însă lucrul cel mai d'ânteiu şi mai stăpănit, am socotit a scăpa pre Mitropolie de obşteşca ei datorie, şi după ce voiú aręta cu cuvęnt când este trebuinţa a se imprumutării: Mitropolia, Episcopiile şi tótă obştea, atunci numai are dreptate să alerge la imprumutătorii şi să iscălescă zapise avliceşci, când întęplările vor aręta lucru neapęrat, adică când este pusă înainte o netăgăduită obşteşcă trebuinţa a țerei şi pe lângă cele-l-alte obşteşci ajutorinţe se îndatoréză şi Mitropolia şi Episcopiile la analoghia împreunei ajutorinţe, spre întępinarea acei neapęrate a țerei trebuinţe; atunci scăđęndu-se cheltuelile din tóte đilele, de nu vor ajunge veniturile acestor Sfinte locaşuri, spre plata părţei sinisforalei, ce le va ajunge, aú voęte a se imprumuta, cu soroc numit, care implinindu-se, să se refúiască şi avliceseul zăpis să se spargă; iar când nu se va păzi un acest fel de soroc, atunci duhul zăpisului să rămăe omorit, ne mai avęnd nici tãrie, nici putere, şi Episcopiii să nu mai fie slobođi a mărturisi dedesupt zăpisul avlicesc al Sfinţiei Mitropolii, nici Mitropolitul să nu aibă putere a întãri avliceşci zapise ale Episcopilor, asemenea şi când, ferescă Dumnezeu, se va întępla orí cutremur séu ardere de foc, în cât să se dărime séu să se arđă zidurile Mitropoliei séu ale Episcopiilor, iar otcãrmuitorii acestor Sfinte locaşuri, făcęnd socotélă veniturilor lor, nu se vor găsi de ajuns a se ridica séu a se preinoi acále derăpănatate séu arse ziduri, atunci să se facă arętatre Stăpãnirii şi Stăpãnirea să orînduiască acastă întęmplare în cercetarea celor

originală în redacțiunea acestui arz este că boerii numesc Valahia cu ore-care emfază patriotică, cu numele de «Dakia» și *Daki* le dic românilor.

maî aleși ai țerei și după ce se va cerceta cu drept cuvânt și în frica lui Dumnezeu această cerere, să se facă anafora către Stăpânire, care gășind-o cu cale să o întărească, spre adevărire de trebuința cea netăgăduită a alerga la împrumutătorii; într'acestași chip urmându-se acesta, și Sfinta Mitropolie și Episcopiile să aibă voie spre facere de avliceșci zapise, în care să se coprină totă noima, atât a obșteștii anaforale, cât și a întăririi Stăpânirei, și când împrumutarea va fi în sumă mare și nu va sta mijloc să se răspundă la un soroc, atunci plata să pue în soroce de cășturi, iar când într'acest chip nu se va plăti datoria, atunci iarăși duhul acestor avliceșci zapise să rămăe omorit și fără putere. Într'acest chip cugetând pentru datoria obșteii și împărțând părerea mea către în Hristos frații ce se află sub Sfinta Mitropolie a Ungro-Vlahiei iubitorii de Dumnezeu Episcopi, am primit anaforoa de la frăția lor, prin care fieș-care arată obște Episcopiei sale slobodă de avliceșca datorie, căci și datoria cea veche prin filotimie au rēfuit și nouă au îngrijit a nu maî adăoga: decî și eu tot într'această filotimie cădēnd cu zmerenie, arēt Măriei tale, că afară din datoria cea din dīlele lui Dositeiū și Ignatie procatohilor mei cei bine socotiți care se adună în sumă de taleri 43.500, însă taleri 31.000 de la chir Ignatie, ne maî primind nici de cum altă datorie nici adăogând vre-una nouă după paretisis celui ce maî înaintea mea au stătut Erarh chir Nectarie, mă făgăduesc ca în puțină vreme să arēt Mitropolia slobodă de maî sus dīsa datorie și să o păzesc de aci înainte neapucată de datornic maî noi, afară numai de se va întempla, ferescă Dumnezeu, de obște trebuință a obșteii netăgăduită și cunoscută de Stăpânire, când atunci împrumutarea luându-se după cuvânt drept cu chipul ce maî sus am dīs, urmēză a se face cu zapis avliceșc, această vestire va fi bine plăcută, fără îndoială, buneî credinței Măriei tale, fiind într'un glas cu cea de obște folositoare cugetare a Măriei tale, la cel de obște al nostru sprijinitor și fōrte maî nainte îngrijitor Domn, care se nevoiesce în tot chipul spre desēvērșita precurmare a relelor întrebuintări și aședă din totă virtutea cele bune și mântuitoare, este veselie a afla, că buna sa cugetare se împărțășescō la cei din prejurul său, că pilda sa este rīvnitōre și că Erarhi, cele maî ântēiū obraze se filotimisesc a 'și împlini, cea după datorie bună mulțămire, prin fapte bune, precum este neîndatorirea Episcopii și a Sfintei Mitropolii când nu este obșteșcă și dreptă trebuință pentru care mărturisesc și în scris mă făgăduesc, avēnd într'o cugetare cu mine pre iubitōrii de Dumnezeu Episcopi și în Hristos frați; aceste dar sunt încredințat fiind bine primite de către înalta înțelepciunea Măriei tale, ca unele ce se află într'un glas cu cea de obște folositoare buna Măriei tale voință; de acum înainte orî care din frați în Hristos Mitropoliti, ce vor sta în urma mea oblăduitori, se va îndrăzni a călca acest cu cuvânt drept și sfînt aședēmēt și bună starea a acestor Sfinte locașuri a strēlucitei slavoslaviî a creștinescului și dreptului credincios norod, de la care locașuri, atât sēraci, sārmani, vēduve și lipsiți, după datorie se mângăe cu cea pe tōte dīlele dare de milostenie ce se face prin mânil arhie-recești, un acest fel de vrăjmaș a celui de obște folos, să fie blăstemat de toți

Sultanul dă firman, in care aproba regularea relativă la datoriile Mitropoliei și a Episcopiiilor, dar adaogă a face mențiune și de alte

Sfinții și de Dumneșeu purtătorii părinți și sub judecata judecătorului celui drept, Domnului nostru Isus Hristos și Arhipăstorului la înfricoșata a doua venire, când are a răsplăti fieș-căruia după faptele lui, și anii Măriei tale rugăm a fi mulți și fericiți. — 1819, August 9.

Al Ungro-Vlahiță Dionisie, Iosif Episcop Argeșiu, Galaction Episcop Rômnic, Gherasim Episcop Buzău.

(nnd. XCIII, fila 63.

Anafora obștească a boerilor asupra acestei pricină.

Prea Înălțate Dômne.

După noima Domnescului Măriei tale pitac, citind cu luare aminte anafora Prea Sfinției sale părintelui Mitropolitului chir Dionisie, am vădut cât este bine credincios și mântuitor cugetul Prea Sfinției sale, căci scapă Biserica Dachilor de cele până acum aducătoare de stricăciune rele întrebunțări a împrumutărilor imputinând de acum înainte, seșu (mai bine am dice), tăind cu totul mâna Ierosiliu, care fără de proprie putea să prefacă cea în parte iubire de banî, închipuind-o ca o bună și de Dumneșeu primită credință și fără nici o cercatare să hrăpescă cele sfinte, cela ce are inimă de patriot și cea după datorie grijă la a obștei folosință, dobândesce multă pricină de bucurie citind această anafora a Prea Sfinției sale, căci fieș-care cuvântare arătă invederat, că acest vitoz pământén Erarh se sirguesce intru adevăr, ca un privighetor păstor, spre îngrădirea turmei sale și spre a o păzi de toate părțile nebântuită; decî, ca nisce părtași și noi, de binele obștesc bucurându-ne și mulțămîți fiind, lăudăm pre Prea Sfinția sa, căci aș dat în vedere o mare dovadă a Părintescii sale îngrijiri și cinstim după cuviință pre iubitorii de Dumneșeu Episcopi, căci aș alergat împreună, cu osirdie, unde 'I-au chiămat folosința patriei. Aceste de obște folositore sêvêșiri, Prea Înălțate Dômne, de se va cerceta cu de-amăruntu, cel d'ânteiu început al lor se pogoră drept de la a Înălțimei tale bunătate și cea d'ânteiu mulțămîta a norodului Dachiei, după dreptate se cuvine Măriei tale, dintr'ensa isvoresce toate cele de obște folosuri, dintr'ensa se revarsă adăparea cea prea curată a îmbunătățirei, pre care unul într'o parte și altul într'alta, pôte să o abată, după măsura trebuinței ostenelei sale și adăpând partea sa cu îndestulare, să aducă în ființă roduri frumoșe și mântuitoare. Cuvântul nostru îl adevereză lucrurile prin care părintesca Măriei tale îngrijire luminéză țilele Domniei Înălțimei tale, iar mai vertos prin luminata Înălțimei tale întărire ce s'aú dat la obșteca noastră alegere a acestui bun patriot Erarh, (ce este mărturisit prin cele bune și tuturor plăcute urmări ale sale). Să dovedesce că și la acesta nu va putea găsi nici odată pre cel împotrivor și tãgăduitor, pentru că și cel ce mai anevoie crede, se va indupleca când va privi nu de odată toate facerile de bine ale Măriei tale, ce numai această economie a Sfinței Mitropolii și a Episcopiiilor, ce prin ocrotirea Măriei tale s'aú sêvêșit, care sêvêșire nu se vede altă-dată la létul-piseț al Valahiei, fără numai în fericele țilele părintescii Înălțimei tale otcarmuirî; pentru acesta noi slugile Măriei

două «*pricini*» de care boerii se cređuseră obligați a aminti în arzul lor și anume : de greutățile ce sudiiți ocazionază administrațiunei țerei

tale, ne rugăm, să întăresci anaforaoa Prea Sfinției sale părintele Mitropolit și să peruncesci, să se trecă în condica Divanului, a Mitropoliei și a Episcopiiilor, ađeverind întărirea sa prin deosebit Domnesc hrisov, ca să rămăe neclintită de sub ocrotirea celor din urma Înălțimei tale Domnii și să se serie de către Înălțimea ta către Prea Sfințitul și a totă lumea Patriarh, să încuviințeze aședământul, precum din vechime s'aú obicinuit, de Biserica cea mare, seú cum se va chibzui și apoi să îl întărescă supuind în nedeslegate blăstemuri pre unul ca acela care s'ar îndrăzni să prefacă seú să schimbe cel mai mic lucru din cele ce într'ensul se coprinde, spre a fi cu totul opriti cei după vremi Mitropoliți și Episcopi ai Valahiei, și nici de cum să nu fie volnici a se împrumuta cu cât de puțină bani pentru orî-ce alte pricinî, decăt numai pentru acele neapărate trebuințe ce sunt arătate în anaforaoa Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit, însă și pentru acest fel de datorie să pue părinții Arhieriei tot felul de sîrguință și mare îngrijire a iconomisi cheltuelile casei cu bună orînduială, ca în sorocul ce se va pune, seú și în urma sorocului, dar în scurtă și puțină vreme, să plătescă și să desfacă acea datorie, a nu se însărcina Sfintele case și a simți greutate cu plata dobândilor ; iar către acestea ne rugăm Măriei tale să ni se dea luminată voie ca în vreme cuviinciosă să însciințăm, după putință, cea de obște a noastră bună cugetare pentru Măria ta către Prea Inaltul Devlet, care este cel d'ântéiu și bogat izvor al bunătăților, ca cu acest chip să ne împlinim către Măria ta, câte ca nisce neputincioși nu putem împlini deosebî în parte fieș-care din noi, o blândă zimbire a prea iubitorului de oameni și hrănitorului nostru Impérat, arătătoare de bună cugetare a irimeii sale cei mari către Înălțimea ta, este cea mai mare din lume răspătire la Măria ta, pentru câte bunet.ți noi prea plecații și credincioși slugi, am dobândit de la părintesca Măriei tale otcărnuire ; ci iarăși cu plecaciune ne rugăm Măriei tale ca să întăresci acest obștesc bine, spre a rămănea nemuritor și la cei din urmă luminatul nume al Măriei tale, rugându ne către milostivul Dumneđeú de a păzi pre Înălțimea ta fără de clintire în luminatul Măriei tale Scaun și a îndelungi scumpa viață și fericiea Măriei tale întru mulți și prea slăviți ani. — 1819, August 10.

C. Crețulescu Ban, Gregore Ghica Ban, Barbu Văcărescu vel Vistier, Dumitrașco Racoviță, Istrate Crețulescu vel Vornic, Constantin Bălăceanu Vornic, Mihalache Mano vel Vornic, Grigorie Filipescu Vornic, Grigorie Băleanu Vornic, Gheorghe Filipescu vel Logofăt, Constantin Filipescu biv vel Vornic, Ioan Știrbeiu Vornic, Iordache Goleșcu vel Vornic, . . . Dumitrache Bibescu, Alexandru Filipescu vel Logofăt, Mihail Suțul, Grigorie Romanitis Vornic, Ștefan Bălăceanu vel Hatman, Constantin Dudescu vel Logofăt, Pană Costescu biv vel Vornic, Dumitrache Ralea biv vel Hatman, Manolache Răleanu vel Vornic, Mihalache Ghica biv vel Agă, Ioan... biv vel Logofăt.

Cond. XCIII, fila 67.

istoria Români' or de V. A. Urechii.

SECOLUL XIX. TOM. XII.—4.

și de nedreptățirea locuitorilor la aședarea dărilor. Cu acest diu urmă «pont» Vodă își dădea aerul d'a se preocupa de realizarea ordinului

Intărîrea ce s'a dat la anafora obștăscă a Dumnélor boerilor pentru ac'ista

În Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodar Zem. Vlahiscoie.

Obștăscă rugăciune a Dumnélor boerilor, ce ni se face printr'ac'estă anafora chibzuind-o Domnia mea, în două chipuri o găsim lăudată, înteiū adecă căci coprinderea anaforalei Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit privesce spre întemeierea și lăudata ocrotire a sfințelor locașuri și al doilea, că închipuesce o bună cunoscință și mulțămită către cei cari se osărduese a arêta în faptă către a Dumnélor patrie acest fel de roduri bine primite și folositoare și dinr'ac'esta se pricinuesce o simțitoră îndemnare spre a se osărdui fie-care după starea treptei sale ca să se arête cu asemenea roduri, care cu cât se înmulțesc, atât măi mult adaogă buna și fericita petrecere a norodului ce se află locuind într'ac'estă de Dumneđe-i păzită Domnăscă noastră țără și acest fel de petrecere fiind cel măi dorit sfârșit al Domnăscăi noastre oblăduiri, datorie nestrămutată avem, ca să o întărim și să o statornicim prin tôte cele cuviincioșe și putincioșe mijloce; de aceea dar, primită fiindu-ne ac'estă obștăscă rugăciune a Dumnélor boerilor, poruncim Dumitale vel Logofete de țera de sus, să se dea Domnăscă noastră întărîre la anafora Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit, cu osebirea însă ce se arată măi jos, adecă, când se va întâmpla a se imprumuta Mitropolia seū Episcopiile pentru acele două neapărate trebuințe ce sunt arêtate în anafora Prea Sfinției sale părintelui Mitropolitului, să îngrijescă cu tot felul de sirguintă, ca ori la sorocul ce se va coprinde în zapis sau și în urma sorocului, în scurtă vreme să se plătescă și să se răfuiască acea datorie, iar către Prea Sfințitul a tótă lumea patriarh vom scrie Domnia mea cele după cuviință și după ce vom primi de la Prea Sfinția să răspuns cu trimiterea cerutei patriarșesci cărți, se va întocmi atunci și Domnăscă al nostru hrisov, întocmai după coprinderea anaforalei Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit cu osebirea de măi sus arêtată, care anofora poruncim să se trecă atât în condica Domnescului nostru Divan, cât și într'a Mitropoliei și a Episcopiei și a Dumnélor veliților boeri și a departamentelor de aici din Politie și a Divanului nostru ot Craiova și a isprăvnicaturilor județelor, făcându-se osebit și porunci ale Domniei mele de publicație a se ceti prin tôte orașele țerei și a se face tuturor de obște cunoscută ac'estă bună și folositoare întocmire.—1819. August.

Cond. XCIII, fila 68.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofet.*

Intărîrea Domnăscă ce s'au dat la anafora Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit i părinții Episcopi.

În Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodar Zem. Vlahiscoie.

Privind Domnia mea la bunul și folositorul și lăudatul sfârșit ce urmăză a se nasce din întocmirea ce se arată masjos într'ac'estă anafora a Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit, precum în deobită obștăscă anafora a Dumnélor

dat prin firmanul de numire la Domnie, de a ușura nevoile sêrmaneî raele¹.

boerilor de la 10 ale acestei lunî i la întărire ce am dat și la aceeași anafora pe larg se arată, o întărim Domnia mea și hotărâm, ca să'și aibă ființa și urmarea sa întocmai și fără de cătuși puțină strămutare, cu osebirea numai ce se arată într'acastă obștească anafora, pentru plata datoriilor, când se va întempla a se imprumuta ori Mitropolia sêu Episcopiile pentru cele două neapărate trebuințe ce sunt arătate în anafora Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit. După care poruncim Dumitale vel Logofete de țera de sus, să se facă și Domnesc al nostru hrisov în vremea cea cuviinciosă precum se arată în Domnesca noastră întărire, ce s'aũ dat la mai sus țisa obștească anafora a Dumnelor boerilor, cu osebirea ce s'a țis mai sus.—1819 August 24.

(Iscălitura gospod.) (Pecetea gospod.) *Vel Logofet.*

Cond. XCH, fila 68 verso.

De la Logofeția mare.

Copie scôsă din cuvânt în cuvânt după cele adevărate anaforale cu întăririi Domnesci, care fiind întocmai, spre a fi crețută s'aũ adevărit cu iscălitura.—1819, Septembrie 28.

Vel Logofet.

Acest act este și în Cond. XCH, pag. 396.

1. Iacă actul acesta :

Domnule al Valahiei Alexandre, cea din parteți răvnă, arătata sîrquintă la buna întocmire a a estor trei pricinî ce se cuprind într'acastă Prea Inaltă a mea poruncă, și mai mult aũ întărit cea din fire alcătuită în inima ta credință; Drept aceea cu blânlețe am primit ajutorul și ocrotirea ce s'aũ arătat asupra acestor lucruri, nu numai din parteți, ce și din partea celor dintăi boerî ai țerei, pentru supușii Prea Inaltei Impărăției mele și întru mulțămire aũ rămas pentru acista Impărătsca mea putere.

După fala Domnilor al norodului Mesiei, alesule între cei mai nêmului lui Isus. acum Domn al Valahiei, Alexandru Draco Zaade Voevod, întărăscă-se întru fericire sfârșiturile tale. După ce va ajunge în mânil tale acastă Prea Inaltă Impărătescă a mea poruncă, faciți-se cunoscut, cum că, de vreme ce prin hotărită și de nume stăpânitoare voință a mea, este cerut ca locuitorii și supușii Valahiei (care este cheler al Prea Inaltului mei scaun) să petrecă pururea întru bună și liniștită stare, având ajutor și ocrotire împotriva vericăreia nedreptăți și bântuirii, de aceea silința și sârguința ce se cuvino întru lucrarea acestora, este lucru netăgădnit al slujbei tale: așa dar, Domnule, după ceea ce se cer de la înțelepciunea. iscusința cea de multă încercare și rîvna ta, băgând de sêmă tôte acelea cu deamăruntul și prin silință sârguindu-te, ca să pui în lucrare tôte organele și mijlôcele câte privesc întru cea fără bântuială păzire a buneî orinduolî a țerei și întru petrecerea sêracilor supușii în repaos și liniștită stare, aũ aflat cu îndestulare, că de la o vreme încôce,

In realitate impuținarea sudiților era înmulțirea liudelor obligați a plăti biruri in profitul Domniei.

după nefolositor obicei, cei mari din clericésca bróslă, Mitropolitul și cei Episcopî, la schimbările ce li se întemplă, lasă cele pentru in parte trebuințe datorii ale lor, împovărându-le cei din nainte asupra celor ce se orinduesc după dênșii, cu cuvânt că sunt datorii ale Eparhiei. Ai aflat despre acésta, că nepázindu-se óreș-cum dreptatea și cumpanirea ce se cere între supușii locuitorî la răspunderea birului, se împovărăză obicinuitele dăjdiî la cei neputernicii prin dare neasemănată stărei lor și osebit de acestea, la ale sudiților fără încetare pricinî nesoglăsurî; dar și cei d'ântéiû ai chelerului, Mitropolitul, cei trei Episcopî, cum și cei d'ântéiû ai boerilor, prin anafora în scris au cerut cu rugăciune buna urnire a acestor trei pricinî ce s'au dis mai sus, care întru adevèr, sunt vêtămătóre către buna orinduială a țerei, de vreme ce rădică repaosul și odihna săracilor. Decî, chiamând înainte-ți pre mai sus numiții, adică pre Mitropolitul și pre cei trei Episcopî, le-ai poruncit și le-ai orînduit, la datorile ce se află acum să se plătéscă prin rēstimpuri de unde se cuvino, ca de acum înainte să nu mai încarce povara datoriei, cel d'ântéiû asupra celui din urmă orînduit, cu cuvânt de datorie a Eparhiei. Intr'acést chip puind acestea la orinduială, ai sēvērșit, ca și numiții si le pázescă, fágăduindu-se sēvērșirei. Către acésta, fiind-că starea fieș-căruia din supușii a acestuî moștenitor al meî Impērătesc loc al Valahiei, nu este de o potrivă, ci din pricina împuterniciunei și slăbiciunei ce se urmēză între dênșii, după firescul cuvânt sunt și neasemănări și osebite. Ai însciințat asemenea prin scrisorile tale, către Prea Inalta mea Pórtă, cum că tótă trebuința, este ca cele mai sus arătate trebuințiose dăjdiî să se orinduiască asupra fieș-căruia din supușii locuitorî după asemănarea puterei ce vor avea și descoperindu-se cei întru bnnă avere, să fie de ajutor celor lipsiți și printr'acést chip să se pue in lucrare cuvințiosa cumpanire. Ai mai însciințat, că după legăturile ce sunt, orî cari vor fi sudiți să se osibésca întru cunoscința de către supușii Prea Inaltei Impērăției mele; tóte acestea s'au făcut cunoscute Impērăției mele. Asemenea este fórtē vedit, că prin înțelepciune și cu credință te-ai urnit pururea și te-ai sirguit să arēți slujbe, ca un bētrân și după vērștă și după praesis, ca slugă credințiosa și fiú de slugă al Prea Inaltei și neclintitei Impērăției mele, fiind către acésta și vestit pentru desēvērșita sciință ce ai de stările și lucrurile fieș-căruia orinduială a supușilor: mai este încă sciut la toți, cum că osirdia cea prin rîvnă și statornicie arētată, atât din parte-ți, cât și din partea celor ántéiû boeri ce printr'o glăsuire cu tine s'au arētat sēvērșitorî, ca să puî in lucrare, printr'acést mijloc, aceste plăcute fapte și ca să întocmescî buna orinduială a țerei, alcătundu-î cele de tine arētate pricinî și sēvērșind buna stare a supușilor, s'au făcut pricinuitóre de laudă și bucurie și dătótóre de plăcere și bună cuvēntare. Ci dar fieți spre laudă, fiî sprijinit și statornic in temeiul credinței și al dreptăței, osirduesce și caută apururea pentru orî-ce pricină cu întregime de inimă, sirguesce te de odată ca să urnescî întru desēvērșire tóte câte privesc spre a se păzi fără bântuire buna orinduială a țerei, cum și hălăduitorî și sārăcimea: iar spre lauda cei cu credință petrecerea ta s'au dat și s'au trimis acéstă Prea Inaltă poruncă, urmând după ceea-ce se cere de la cea de multă

Măsura importantă luată de guvernul țerei, e comunicată tuturor Consulilor din Bucuresci¹.

cercare înțelepciune, iscusință și rîvnă a ta, să te silești a arăta slujbe plăcute prididind ori-ce folositoare urmare și sêvărînd după asemănare glăsuirei acestei porunci, ce cere umilința și supunerea; așa să scii, încredințându-te cu totul la acest sfînt semn al mei.

S'aũ scris pe la începutul lunii lui Harem 1235.

Cond. XCIII, fila 106.

1. Notele ce din luminata poruncă gospod. s'aũ dat de la Logofetia mare a țerei de sus la câte patru Consulatele: al Rusiei, al Austriei, al Franței și al Prusiei, pentru zapisele avlicești, după noima anaforalei, a Prea Sfîntului părintelui Mitropolitului, a Dumnêlor veliți boeri și a întăririlor ce s'aũ dat la aceste anaforale,

Prea Inaltul nostru stăpân, care și-a făcut o sfîntă datorie a îndrepta tôte cele ce bântuesc obștea supușilor sêi, precum și să îi înlătore de la rele apucături, ca să nu mai cadă în rele din nou, și îngrijind să păstreze pre cât e posibil ordinea în tôte, în acele mai cu sémă, cari ar putea să occasioneze abuzuri, a căutat să aplice asemenea griji și la daraverile bănesci ale Bisericei nòstre și după chibzuirea și împreună regularea dintre Prea Sfîntul Mitropolit și iubitorii de Dumneđeũ Episcopi, aũ regulat, că datoriile celor 4 biserici să fie achitate, afară de douë sume din ale Mitropoliei, iar pe viitor împrumutul contractat prin obligațiunii (zapise) avlitice, să nu fie permise decăt în timp și mod determinat. În acest scop, Prea Sfîntul Mitropolit și iubitorii de Dumneđeũ Episcopi, aũ înfățișat o anafora Măriei sale de Dumneđeũ păzită. Acastă anafora a fost aprobată și de veliții boeri, prin o altă anafora semnată de toți și ast-fel Mitropolia și Episcopiile, se consideră, după cum s'a dis mai sus, apérate de datoriile, așa dise avlice, ce în mod abusiv se făceau până astăzi și s'aũ asigurat în contra împrumuturilor abusive. Fiind-că însă s'ar putea să existe la cineva vre-un zapis eclesiastic, presupus avlic, împotriva nizamului făcut, care urma să fie achitat sêu să rămână ca zapis de datorie individuală, iar detentorul ei neavênd cunoscința de cele regulate să'l considere ca *avlic* și prin urmare să fie fără nici o grijă; de aceea, din ordinul Înălțimeii sale de Dumneđeũ păzită, subsemnatul vestind acesta în tótă țera, am onóre să aduc acesta la cunoscința Prea Excelenței sale Domnului Pini, Gegeral-Consul al Autocratei Majestăți a tuturor rușilor, în Moldo-Vlahia, cu rugăminte, de a comunica acesta tuturor supușilor din Valahia, că deca s'ar întempla să se găsescă în mânilor vre-unui sudit un asemenea zapis bisericesc, de înainte de emiterea regulării sus arătate, care zapis l'ar considera ca *avlic*, să se presinte la debitorul, din partea împrumutătorului și deca nu va afla indestulare, să avizeze pre autorități de acesta, ca să fie asigurat de plată. Însă acastă înfățișare nu este permisă decăt numai până la 15 Noembrie viitor, iar acel care se va prezenta mai târziu nu va fi ascultat.

Subsemnatul este convins că Domnul General-Consul, luând în acastă privity mēsurile propuse, va bine-voi a 'mî răspunde.— Bucuresci 1819, Octombre 3.

Cod. XCIII, fila 72.

Gh. Filipescu Mare Logofet.

In contra măsurilor luate, protestă agenția Austriacă și cea prusiană.

La protestele acestea, răspunde Guvernul :

Nota către agenție pentru zapise avlicești.

De la 9 ale următoarei luni nota cinstitei agenții a chesaro-crăeștii Curți răspuns la cea de la trei, tot ale următoarei, scrisă din porunca Măriei sale lui Vodă din partea Logofeției Divanului, cu cinste am primit, prin care cinstita agenție închipuind o rez-cum nedeslușire la înțelegerea notei logofeție pentru zapisele avlicești, după întocmirea cea nouă, dice întâi că aceste patru sfinte Biserici cele mai mari ale principatului Valahiei vădându-se în chinonie politică și în dosolipsie hromatică și cu deosebite sinalagmata, urmază pe vreme de a se împrumuta și că nu se vede de a fi arătat norodului nici acum vre-un alt deosebit mijloc, după care să se scie, că de acum înainte în ce chip cinevași să le împrumute și de la ce persoane și în ce fel să ia cinevași acel avliceș zapise iscalit și întărit, ca să potta fi sigur altă dată la plata zapisului de la datornicul acel loc avliceș, de unde se va da zapisul ; al doilea că cu această nouă întocmire pentru cele de acum înainte împrumutări nu pôte a se face defăimare celor de mai nainte împrumutări avlicești la vre-o împotriva întâmplare ; și al treilea, că orînduitul soroc până la 15 zile ale viitoarei luni Noembrie se socotose a fi scurt pentru cei ce se află cu depărtare de loc spre a putea să se înfățișeze cu cerere de siguranță. La aceste trei am cinste mai jos iscalitul a face arătare cinstitei agenții, din porunca Măriei sale Prea Înălțatului nostru Domn, însă la cea d'întâi : că chipul avliceșilor zapise de mai nainte rădicându-se cu totul a nu se mai urma, s'a'u hotărît cu sfat de obște i hotărîre Domnescă, ca de acum înainte acele patru sfinte Biserici când din peristasis și din mare și neapărată trebuință vor fi silite a se împrumuta, să arête acea trebuință în scris la acea stăpânire, ca judecându-se ființa ei și cunoscându-se că nu este alt mijloc a se întâmpina trebuința, să dea stăpânirea voie de chipul și sorocul împrumutării și numai acea împrumutare va fi cunoscută de bună și sigură a se plăti, iar într'alt chip nu. La cea de a doua, că cei ce se vor fi aflând cu zapise avlicești la mână, făcute de mai naintea acestei noui întocmiri de împrumutare, a'u soroc de la stăpânire până la 15 ale viitorului Noembre, ca într'această diastimă de vreme să se arête acei cu zapise avlicești la datornicii lor, cerându-și, ori plata banilor, cu desăvârșită desfacere, se a'u siguranța împrumutării de la chiar ei ; neputând dobândi nici una, nici alta, să se arate la stăpânire, cerându-și siguranța, căci după trecerea numelui soroc, negreșit nu li se va da ascultare, ce vor rămânea acele zapise cu totul desputernicite și ca o hârtie albă ; și la cea de al treilea, că orînduitul soroc, până la 15 Noembre, are să fie pentru cei ce se află mai cu apro-

piere, iar pentru cei mai depărtați înălțimea sa a lungit sorocul până la 15 ale viitorului Decembre și peste aceste două soroce nici cei cu depărtarea locului, nici cei cu apropiere nu vor fi ascultați când se vor arăta. Acastă nouă întocmire făcându-se cunoscută către toți supușii stăpânirei, cum și osebi către einstitele consulaturii, nu lipsii mai jos iscălitul cu totă cinstea a face, din poruncă și acésta al doilea arătare către einstita cesaro-crăiască agenție.—1819 Octombrie 15¹.

Gheorghe Filipescu, Vel Logofăt.

Acestași mare Logofăt, răspunde Consulului prusesc, în o notă, în care îi spune: 1) că zapisele aolice sunt cu totul desființate și nu se mai pot contracta împrumuturi viitoare decât cu voia Domnăscă, conform notei de la 3 Octombrie; 2) că trebuie creditorii cu zapise avlice să-și presinte la datornicii polițele spre achitare până la 15 Noembre viitor și în cas de neplată să cêră intervenirea Domnăscă pentru asigurarea lor; 3) cei cari nu se vor presinta până la 15 Noembre, vor fi considerate zapisele lor ca anulate.—1819, Octombrie 18².

Cod. XCIII, fila 92.

1. Cod. XCIII, fila 86.

2. Mai eată câte-va acte în legătură cu dispozițiunea ce am studiat mai sus:

Pitac la Starostea de neguțători pentru anaforalele și întăririle Domnăscă cele pentru datoria Sfintei Mitropolii și zapise avlicești.

Staroste de neguțători, fiind-că după anafora Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit, și a iubitorilor de Dumnezeu Episcopii, și după anafora obștiei Dumnelor boerilor s'au dat hotărîrea Domniei mele pentru datorile Sfintei Mitropolii și ale Sfințelor Episcopii, cum și pentru împrumutări, pentru care pricină și cu ce mijloc are să se împrumute și cum are să se plătescă, este arătat pre larg; după care anaforale și otăriri ale Domniei mele, scoțându-se copie adeverită și de Dumnelui vel Logofătul, iată și se trimite, care poruncim ca trecându-se în condica Stărostiei, să orînduescă tolal dimpreună cu Logofătul Stărostiei, care să publicarisască acastă orînduială în totă politia Bucureștilor, spre a se face tuturor de obște cunoscută acastă bună și folositore întocmire și către acésta de se va întempla a se găsi în mânilor cui-va zăpis al Mitropoliei seú al vre-o uneia din Episcopii, cu numire de avlicesc, după făgăduiala ce este dată din partea părintelui Mitropolit și a părinților Episcopii, că nu se află la acele Scaune datorie avlicescă, afară din două condee ce se coprinde în anafora Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit și acest zăpis se va socoti ca pe obraz, iar nu aolicesc și cel ce îl are în mână, dator este să se siguripsască cu datoricul și când nu se va mulțami împrumutătorul, atunci are voie să năzuiască la stăpânire, ca să se siguripsască, dar și acastă năzuire are soroc până la 15 ale viitorului Noembre, iar după soroc nu i se va da ascultare. *tolico pisah gospod.* — 1819, Septembrie 30.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofăt.*

Explicațiunile nouă date de marele Logofăt se pare că liniștiră temerile diverșilor Consuli. Măsura rămasă definitivă.

Publicații la toate județele și la Caimacam, împreună și cu copii după anaforalele și întăririle Domnesci, cele pentru datoria Mitropoliei și zapise avlicești, spre a le trece în condică.

Dumnévóstră Ispravnicilor ot sud . . . . sănătate. Fiind-că după anafora Prea Sfinției Sale părintelui Mitropolit, și a iubitorilor de Dumneđeú Episcopii, și după anafora obștei Dumnélor boerilor, s'au dat otărirea Domniei mele pentru datoriile Sfintei Mitropolii, și ale Sfințelor Episcopii și pentru împrumutări, pentru care pricină și cu ce mijloc are să se împrumute și cum are să se plătescă, este arătat pre larg, după care anaforale și otăriri ale Domniei mele, scoțându-se copie adevărită de Dumnélui vel Logofătul, se trimise aicea ca să se trecă în condica județului și să se publicarisescă în toate orașele acestui județ a se face tuturor de obște cunoscută această bună și folositoare întocmire; de care pentru primire și urmare să avem Domnia mea însciintare.

De se va întempla a se găsi în mânilor cuivași zăpis al Mitropoliei său al vre-unea din Episcopii, cu numire de avlicesc, după făgăduiala ce este dată din partea părintelui Mitropolitului și a părinților Episcopii, că nu se află la acele Scaune datorie avlicescă, afară din două condee ce se coprink în anafora Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit, acest zăpis se va socoti ca pe obraz, iar nu avlicesc și cel ce îl are în mână, dator este să se siguripsescă cu datornicul și când nu se va mulțami împrumutătorul, atunci are voie să năzuiască la Stăpânire, ca să se siguripsescă, dar această năzuire are soroc până la 15 ale viitorului Noembre, iar după soroc nu i se va da ascultare. — 1819, Septembre 29.

Cod. XCVI, pag. 81.

Pitac la părintele Mitropolitul pentru a trece în condică anaforalele și întăririle Domnesci cele pentru datoria Mitropoliei și zapise avlicești.

Prea Sfinția ta părinte Mitropolit, fiind-că după anafora Prea Sfinției tale, și a iubitorilor de Dumneđeú părinților Episcopii și după obșteșca anafora a Dumnélor boerilor, s'au dat otăririle Domniei mele, pentru două condee de datorie ale Sfintei Mitropolii, care te-ai făgăduit Prea Sfinția ta, ca în scurtă vreme să le desfaci și Episcopiile, că nu se află datore, cum și la împrumutări, pentru care pricină și cu ce mijloc se dă voie a se împrumuta și cum are să se plătescă, este arătat pre larg într'acele anaforale și în otăririle Domniei mele, ce s'au dat, după care s'au trimis copii a se trece în condică pre la toate Judecătoriale și pre la Ispravnici pre afară, poruncindu-se, că de se va întempla a se găsi în mânilor cuivași zăpis al Mitropoliei său al vre-unea din Episcopii cu numele de avlicesc, după făgăduiala ce s'a dat (afară din două condee ce se coprink în anafora Prea Sfinției tale), acel zăpis se va socoti ca pe obraz, iar nu avlicesc și cel ce îl are în mână, dator este să se siguripsescă cu datornicul și când nu se va mulțami împrumutătorul, atunci are voie să năzuiască la Stăpânire, ca să se siguripsescă, dar și această năzuire are soroc până la 15 ale viitorului Noembre, iar după soroc nu i se va da ascultare; ei dar ca să

2) O preocupatiune — de și cam tardivă — tocmai din August anul 1820 — semnalăm din partea Mitropolitului Dionisie Lupul¹. El se gândi

fiu sciut și la Sfînta Mitropolie, o facem cunoscută ca și acia să se trecă în condica Mitropoliei anaforalele cu otăririle Domniei mele, de care asemenea s'au scris și la iubitorii de Dumneșeu Episcopi, spre a se păzi această bună și folositore întocmire cu netrămutare. *tolico pisah gospod.*—1819, Septembrie 30.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofet.*

Cod. XCVI, pag. 82.

Asemenea cărți s'a făcut și către Episcopi.

1. Iacă aceste acte :

Prea Înălțate Dómne.

Prinr'acéstă smerită anafora arêt Înălțimei tale, că încă de la lét 1819, când din mila lui Dumneșeu și cu bună voire a Măriei tale, m'am ridicat în Scaunul Sfîntei Mitropolii a Ungro-Vlahiei, cea mai de trebuință și temeinică începere a întrebuițării păstorescelor mele datorii, am socotit a fi (precum și este adevărat), ca să nu 'mî pui mânele pre capul celui întemplantor om și să îl ridic la marea tréptă a Preoției, următor fiind, atât aședărilor celor întei priimitorii de acel mare dar, Apostoli și ucenicii ai mântuitorului nostru Isus Hristos, cât și următoarelor lor sobornicesci Sfînte Canóne, a purtătorilor de Dumneșeu părinți, ca acest mare dar al Duhului Sfînt, care de la Tatăl a tot țiuitorul ese și prin Fiul se dá la oamenii, să fie în dar, după chiar însu-și graiul răscurpătorului némului omenesc : « în dar ați luat, în dar să dați », iar nu cumpărat prin bani, căci atunci îndrăznesc a dice și eu tot aceləsi cuvinte ce au glăsuat și fericitul acela Patriarh al Tarigradului, Tarasie, către cei de atunci, că măcar de se și ia Preoția cu numire, dar lucrul minte cuvântul, căci se cumpăra adică cu bani, fiind-că Duhul Sfînt (omenesc grăesc), nu este supus Archieriei, ci Archieria Sfîntului Duh și Archierul este chiămător Duhului Sfînt, iar nu lucrător, căci lucrătorul și sêvșitorul este însu-și acelaș ca un Dumneșeu adevărat ce se purcede din Dumneșeu adevărat și se sfîntesc, iar nu sfîntesc Archierul. De aceea, când acest dar al Duhului Sfînt, ce în dar s'au dat de la arhipăstorul Hristos la Sfîntii Apostoli și de la dênșii la Diadochii, la toți Archieriei, nu se va da în dar, atunci și cel ce hirotonisesc și cel ce se hirotonisesc, nu numai că își perde darul, ci și anatemei se dá și spre perdare îi este cumpărarea, precum s'au dis de fericitul Verhobnic Petru lui Simon vrăjitorul. Către acésta, alegerea unui deosebit om ca acesta, carele pentru trebuința și neputința norodului pravoslavnic își ia asupra-și o povară ca acésta a Preoției, nevoie urméză a se face de către cei ce au trebuință și să fie indeletniciți, nu numai întru bunătățile dise de fericitul Pavel, ci și destoinic a putea ridica neputințele părței acelia de norod, care l'au ales, cu invățătura și cu lucrarea. Așa dar, eu găsesc aședată de mai naintea înălțării mele în Scaunul Mitropoliei, școlă românescă. Pre orii carele au venit spre acésta cerere a preoției, l-am orînduit la acea școlă, cu tóte sciințele cele trebuincioșe, spre îndeplinirea datoriilor sale și aducându-mi

să oprască hirotoniile pe bani și provocă mai multe lucrări în Divan și de la Domnitor, spre acest scop, conform punctului IV și V din za-

mărturie în scris de la școlă, adică de la Archididascăulul acei școle, că este destoinic a-și dobîndi dorința, atunci fiind vrednic și cu cea-l-altă curățenie, imi pui ou însu-mi mânilor pe capul lui și îi dau darul în dar, precum aședarea Sfinților Apostoli și Canónele sobornicesei poruncesc; care această Sfință urmare și lucrare făcend-o cunoscută și iubitorilor de Dumneđei fraților în Hristos Episcopi a acestei de Dumneđei păzite țeri a Măriei tale, am luat răspuns în scris, că și frăția lor sunt într'o cugetare cu smerenia mea și că vor fi următorii și frăția lor întru tóte și întocmai celor mai sus ǎise Sfințe aședări. Dar fiind-că și noi ne aflăm, precum și cei-l-alți, oameni neputincioși și supuși morței, ca nu care cumva cei din urma noastră frați, Archierei, să calce această proinnoitoare lucrare a numitelor mai sus Sfințe aședări asupra madelei hirotoniilor, rugăm bunătatea Măriei tale, precum ai întărit și alte multe de obște folositoare bunătăți ale acestei patrii, să bine-voesci a întări și această preinnoire a noastră la pricina hirotoniilor și prin lumnat hrisovul Măriei tale, care să coprindă atât aceste mai sus ǎise, ce am pus înaintea vederei Măriei tale, cât și altele folositoare, ce de către Inalta Măriei tale înțelepciune se vor mai găsi cu cale, spre mai temenică întărire și urmare a scopului ce este pus înainte, atât în cursul vremei noastre, cât și după noi în veci și pentru acesta voi avea Măria ta cea mai mare plată de la arhipăstorul Hrisos și pomenire cu laudă a pururea. — 1820, Iulie 18.

Al Ungro-Vlahiei Dionisie, Iosif Episcop Argeși.

Cod. C, pag. 220.

Asupra acestei anaforale Alexandru N. Suțul dete următórea rezoluțiune:

«Cu adevărat Prea Sfinția sa parintele Mitropolitul, de când s'aú aședat în arhipăstoreșcul Scaun a acestei pravoslavnice țeri, în multe chipuri și-aú arătat Dumneđeșca rîvnă ce hrănescă către cuvântătórea a lui Hristos turmă, iar mai vîrtos printr'această anafora, ce puse înaintea Domniei mele, arată pre față, cătă căldurosă dorință are de a aduce în starea cea canonicită de Sfinții Apostoli și de Sfințele Sobóre acest mare dar al Preoției, spre a se jărfti miolul și cuvîntul lui Dumneđeu de mîni vrednice și mai înainte curățite, cu mijlocul ce arăta Prea Sfinția sa dimpreună cu Sfinția lor părinții Episcopi, cerșind a se da și Domneșca noastră hotărîre, ca să rămăie canon restrămutat celor din urmă păstori ai staulului acestuia; cu multă bucurie am laudat Domnia mea această Dumneđeșcă rîvnă a Prea Sfinției sale și vroind a se face cunoscută la tótă cinstita obște boerescă, punem înaintea vederei D-vóstre cinstițiilor și credincioșilor boeri veliți ai Divanului Domniei mele halea și mazili această anafora, ca mai cu dinadinsul făcend și D-vóstre obșteșcă chibzuire asupra celor arătate, seú căte s'ar mai cuveni a se adăoga, să dați Domniei mele întrégă pliroforie și prin iscăliturile D-vóstre, ca și Domnia mea, să le aședăm și să le întărim». — 1820, Iulie 19.

(L. S.)

Vel Logofăt.

pisul ce semnasă la 22 August 1819, către Domnitor. (Vezi anexa după Erbiceanu, „Cronicariî Greci“, pag. XLIX). Ceva mai mult, el

Boerii se adunară, se sfătuiră și la 1 August 1820, prezentară lui Al. N. Suful următoarea anafora:

Prea Înălțate Dómne.

Am vădut anaforoa ce aș făcut Măriei tale Prea Sfinția sa părintele Mitropolitul dimpreună cu părinții Episcopi, cum că fiind următori Sfințelor Canóne Apostolesci și Sobornicesci, ce poruncesc ca cel ce este a intra în ceta Preoțescă, se fie indeletnicit întru îmbunătățiri și destoinie a putea ridica cu învățatura și lucrarea neputințele părței aceleia de norod care 'l-aș ales și hirotonirea să i se facă în dar fără de dare de bani. Pre orî cari aș venit spre acéstă cerere a preoției, 'l-aș orinduit Prea Sfinția sa mai întâi la școla românescă, ce este, a se indeletnici cu tóte sciințele cele trebuinciose spre implinirea datoriilor sale și aducend la Prea Sfinția sa mărturie în scris de la cel întâi dascăl al școlei, că este destoinie a-și dobîndi dorința, atunci fiind vrednic și cu cea-l-altă curățenie, i se dă darul în dar și cum că acéstă Sfință urmare făcend-o cunoscută și Sfințiilor sale părinților Episcopi, aș luat răspuns în scris, că și Sfinția lor sunt într'o cugetare cu Prea Sfinția sa și că vor fi următori întru tóte și întocmai celor mai sus Sfinte așederi. Dar fiind, ca nisce oameni, supuși morței, pentru ca nu care cum-va cei din urmă părinți Archierei să calce acéstă preinnoire a lucrării numitelor mai sus Sfinte așederi asupra madelei hirotoniilor, aș rugat bunătatea Măriei tale, că precum aș întărit și alte multe obștiei folositoare bunătăți ale acestei patrii, asemenea să binevoesci a întări și acéstă preinnoire a Prea Sfinției sale la pricina hirotoniilor și prin luminat hrisovul Măriei tale, întru care să se coprindă, atât aceste mai sus duse, ce aș pus înaintea vederei Măriei tale, cât și altele folositoare ce de către Inalta Măriei tale înțelepciune se vor mai găsi cu cale, spre mai temeinică întărire și urmarea scoposului acestuia, atât în cursul vremei Prea Sfinției sale, cât și în urma Prea Sfinției sale în veci. La care anafora s'aș dat luminată hotărîrea Măriei tale coprindețore . . . . (citeză textual hotărîrea de mai sus). Următori fiind luminatei porunci ne-am adunat cu toții, aici, la Domnesca Măriei tale Curte și din mai sus numita anafora, înțelegend Dumneđeasca și vrednica de mare laudă rîvnă a Prea Sfinției Sale și a părinților Episcopi, ce într'o glăsuire aș bine cugetat de a preinnoi Sfințele așederi și canóne Apostolesci și Sobornicesci, ca de acum înainte să se păzească întocmai cu tótă nesilita voință și din chiar bunul cuget, jărtfnd și lepădând cu totul acest vătămător de suflet interes, a nu se mai lua cătuși de puțin bani de la hirotonii, cu nici un fel de cuvânt și pricinuire, ei precum în dar li s'aș dat de Dumneđeș, asemenea să dea și Prea Sfinția lor. În adevăr, Prea Înălțate Dómne, laudată este acéstă bună faptă a Prea Sfinției sale și nu suntem vrednici a-i face mulțămită după cuviință, decât rămânem pururea rugători către milostivul Dumneđeș, ca să-i înmulțescă anii vieței Prea Sfinției sale până la adânci bătrânețe, spre sufletescă mângăere a norodului și spre sevêșirea și de alte bunătăți, ce se nădăjduesc de la asemene Sfințit păstor și prin Prea Sfinția sa și de la părinții Episcopi, ce sunt supuși Scaunului Mitropoliei. De

propuse ca școala românească (a lui Lazar) să pregătască și candidați de preoți și în acesta, confirmând art. VI din angagiamentul său. De

care și cu herbințelă ne rugăm să bine-voesci Măria ta, a se da și luminat hrisovul Măriei tale de întărirea acestei obștești otăriri, ca să se păzescă totdeauna nestremutată, nu numai acum, ci și la cei din urmă Archierei ce vor sta după vremi, dându-se stașnice porunci ale Măriei tale și către toate Ispravnicaturile țerei, ca nici Ispravnici, nici Zapcii, nici altul nimeni, să nu se îndrăznescă a lua cineva-și cât de puțin bani de la cei ce sunt a intra în cota Preoțescă. — 1820, August 1.

Grigore Brâncoveanu, Const. Crețulescu, Grigore Ghica, Barbu Văcărescu, Grig. Băleanu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Grig Filipescu, Istrate Crețulescu biv Vornic, Iordache Samurcaș vel Vornic, Iordache Slătineanu vel Logofăt, Gheorghe Filipescu, Const. Dudescu, Iordache Filipescu vel Vornic, Iordache Goleșcu Vornic, Greg. Ralea vel Vornic, Nicolae Văcărescu vel Vornic și Nestor Logofăt.

Asupra acestei anaforale Alexandru N. Suțul hotărășce :

«Dintr'acastă obștească anafora a Dumnelor veliților boerî, ni s'au făcut cunoscut, cu întrégă bucuria noastră, cât este de unit cugetul Domniei lor și al părinților Archierei, spre lucrarea celor de Dumneșu plăcute îmbunătățiri; se mai dovedeșce încă și o Sfintă legătură de evlavie, a fiilor către duhovnicescul părinte și de părintesc libov către duhovnicescii fi și al tuturor împreună cuget unit cu voința Domniei mele, spre lucrarea celor folositoare patriei, cerșind Domnescul nostru ajutor spre sêvêșirea acelor bine întocmite și întărirea celor bine aședate. Drept aceea dar, lăudând Domnia mea și acum această obștească bună cugetare spre folosința patriei, primim toate câte se coprink într'acastă anafora și întărindu-le cu Domneșca noastră pecete, poruncim Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele, vel Logofăt de țera de sus, să întocmesci Domnescul nostru hrisov, făcênd și Domnescile noastre porunci către toate Ispravnicile țerei, cu coprinkerea ce mai jos într'acastă anafora se arată. — 1820, August 12.

(L. S.)

Vel Logofăt.

Urméză îndată și hrisovul :

Domni și oblăduitorii țerilor, cărora li s'au încredințat de la Dumneșu puterea și stăpânirea de noróde, îndatorați fiind a îngriji cu neadormire pentru toate câte sunt spre buna orînduială și dreptatea supușilor săi, de a pune în faptă și a nu lăsa nici un lucru rău a curge cu nebăgare de sémă, atât pentru partea politică, cât și pentru tagma biserică, ca un norod ce de obște împreună este încredințat sub o stăpânire și oblăduire creștină; căreia îngrijiri aflându-ne Domnia mea pururea îndatorați și pentru toate cele de trebuintă rîvnind, între alte pricinî obștești ale țerei, ce ne trudim de când milostivul Dumneșu ne-au hărăzit Domnia Valahiei, neincetat și fără pregetare a le întocmi în starea cea cuviinciosă și a aduce cele cădute în rînduiala lor la urmașea cea bună, aflat-am tréba hirotoniilor preoțesci, care este partea,

cât—ciudat! Dionisie face asemenea propunere după ce la finea lui Iunie 1820, propusese lui Vodă a nu se da simbria dascălilor școlilor

cea alésă între norodul creștinesc și care este una din Sfintele taine bisericesci cădută mai dinainte, de la o vreme încóce, la un catahrisis nesuferit, având adică lesnire cu dare de banî ori cine vrea, prin mijlóce neprimate Bisericeii împotriva Sfintelor Canóne Apostolesci a câștiga darul Preoției, care canóne, cu tari legături opresce și îndatoresce pe cei ce pórtă sórta și darul Apostoliei, ca acel dar Dumneđesc ce printr'ênșii se dá, să nu il neguțătoréscă prin luare de banî, ci precum Domnul nostru Isus Hristos, prin rostul Sfinției sale, a đis Apostolilor: «in dar ați luat, in dar să dați». Acestui dar Sfiint Canon urmând și Prea Sfinția sa cel de acum alesul de Dumneđeu Mitropolit al Ungro-Vlahiei, chir Dionis e, dimpreună cunoscător al aceștii rea obiceiuință și fierbinte rívnitor spre îndreptarea acestei pricinii bisericesci, prin anafora ne-au făcut arétare, cum că fiind următor Sfintelor Canóne Apostolesci și Sobornicesci, ce poruncesc, ca acel ce este a intra in brésla Preoțéscă să fie inđeletnicit intru imbunătățiri și destoinic a putea rădica cu invěțătura și lucrarea neputințele părței aceia de norod care il au ales și hirotonia să i se facă in dar, fără de dare de banî; pre ori carele au venit spre acósta cerere a Preoției, a'l orinđui Prea Sfinția sa mai antěiu la șóla románéscă, ce este aședată, a se inđeletnici cu tóte sciințele cele trebuinčíose, spre implinirea datoriiilor sale, carele aducénd la Prea Sfinția sa mărturie in scris de la cel d'antěiu dascál al șólei, că este destoinic a primi dorința, atunci fiind vrednic și cu cea-l-altă curățenie, să i se dea darul in dar. Și sum că acósta Sfiintă urmare făcénd-o cunoscută și Sfințiilor sale părinților Episcopii, au luat răspuns in scris, că și Sfinția lor sunt in-tr-o cugetare cu Prea Sfinția sa și că vor fi următori intru tóte și in-tocmai celor mai sus đise Sfiinte aședări, dar fiind ca nisce oamenii supuși morței, pentru ca nu care eum-va cei din urmă părinți Archierei, să calee acósta preinnoire a lucrării numitelor mai sus Sfiinte aședări asupra madelei hirotoniilor, au făcut rugăciune Domniei mele, ca precum am in-tocmit și alte multe de obște folositoare bunătăți ale acestei patrii, asemenea să bine-voim a in-tări și acósta preinnoire a Prea Sfinției sale la pricina hirotoniilor și prin hrisovul Domniei mele, in-tru care să se coprindă, atât aceste mai sus đise, ce au pus inaintea Domniei noastre, cât și alte folositoare ce de către Domnia mea se vor mai găsi cu cale, spre a se pázi in-tocmai, cât și in urma Prea Sfinției sale in veci. La care anafora s'au dat Domnésca nóstră hotărire coprindétóre, că cu adevěrat Prea Sfinția sa de când s'au aședat in arhipástorescul Scaun al acestei pravoslavnici țeri, in multe chipuri și-au arétat Dumneđéesca rívnă, ce hrănesce către cuvěntătóroa a lui Hristos turmă, iar mai vėrtos, printr'acósta anafora ce au făcut către Domnia mea, au dat de față câtă căldurósă dorința are de a aduce acest mare dar al Preoției in starea cea canonisită de Sfinții Apostoli și de Sfintele Sobóre spre a se jirtfi mielul și cuvěntul lui Dumneđeu de mână vrednice și mai nainte curățite cu mijlocul ce il arată Prea Sfinția sa dimpreună cu părinții Episcopii, cerșind a se da și Domnésca nóstră hotărire ca să rėmăe canon nestrămutat și celor din urmă păstori ai staulului acestuia. Pre care acósta Dumneđéesca rívnă a Prea Sfinției sale cu multă bucurie o am lăudat Domnia mea și void a se face cunoscută la tótă obște boeréscă o am și orinđuit Domnia mea in teoria

pre timpul de vacanțele de vară și a se licenția internatul școlii, sub pretest de economie! — Vom aduce acest unic act *urit*, semnat

Dumnealor veliților boeri, ca făcând chibzuire asupra celor mai sus dișe, să ne facă arătare; cari după porunca Domniei mele adunându-se cu toții, de la gioa ântëiu ale acestiï următore, ne-au și făcut arătare prin anafora, că și Dumnélor, nu numai sunt într'o unire la tóte câte au cuvântat Prea Sfinția sa, ci încă și laudă această bună faptă a Prea Sfinției Sale și a părinților Episcopi, ce într'o glăsuire au bine cugetat de a preinnoi Sfintele aședëri și canóne Apostolicescî și Sobornicescî, ca să nu se ia cătuși de puțin banî de la hirotonie, cu nici un fel de cuvânt, de la verî cine, adică, nici de Ispravnici, nici de Zaprii și nici de alt nimeni, ci precum în dar s'au dat de Dumneđeî, asemenea și cei ce vin la hirotonie să primescă dar în dar; pentru care și dîc Dumnélor, că după cuviința nu sunt vrednici a-î face mulțamită de către noi, a fi pururea rugători către milostivul Dumneđeî ca să îi înmulțescă anii vieței Prea Sfinției sale până la adânci bătrânețe și spre sufletesca mângâere a norodului și spre sevêșirea și de alte mari bunătăți ce se nêdăduese de la asemenea Sfinți pãstor și prin Prea Sfinția sa și de la părinții Episcopi, ce sunt supuși Scaunului Mitropoliei, rugându-ne de obște, ca acest aședemânt al hirotoniilor să-l întărim și cu Dumnescul nostru hrisov, ca să se păzească în veci. Deci, dintr'această obștescă anafora a Dumnélor boerilor, făcându-ni-se cunoscut cu întregă bucurie a noastră cât este de unit cugetul Dumnélor cu al părinților Archierei spre luarea celor de Dumneđeî plăcute imbunătățiri, se mai dovedesce încă și o Sfință legătură de evlavie a fiilor către duhovnicescul părinte și de părintese libov către duhovnicescii fii și al tuturor împreună cuget unit cu voința Domniei mele, spre lucrarea celor folositoare patriei, cerșind Dumnescul nostru ajutor spre sevêșirea celor bine întocmite și întărirea celor bine aședate. Drept aceea dar, laudând Domnia mea această obștescă bună cercetare spre folosințele patriei, primim tóte câte se coprînd mai sus și printr'acest hrisov al nostru, întărim, ca să se pzească acest aședemânt la hirotonii tot-deauna nestrêmutat, nu numai acum, ci și la cei din urmă Archierei, ce vor sta după vremi. Rugăm dar și pre alți frați Domni, cari în urma noastră se vor învrednici a fi oblăduitori acestei creștineșci țeri, să bine-voiască a innoi și a întări aședemântul acesta, ca și ale Domniilor sale aședemânturi să fie în urmă de alții ținute în sémă; și am adevorit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele Iô Alexandru Nicolae Suțul Voevod, i cu credința prea iubiților Domniei mele fii: Nicolae V.-vd., Gheorghe V.-vd., Ioan V.-vd., Scarlat V.-vd., Dumitru V.-vd., Grigorie V.-vd. martori fiind și Dumnélor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele: pan Grigorie Brâncoveanu biv vel Ban, Epistatul Spătăriei, pan Barbu Văcărescu vel Ban, pan Grigorie Băleanu vel Vornic de țera de sus, pan Grigorie Filipescu vel Vistier, pan Constantin Samurcaș vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Slatineanu vel Logofet de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Grigorie Ralea vel Vornic, pan Nicolae Văcărescu, vel Vornic al obștirilor, pan Constantin Golescu vel Logofet de țera de jos, pan Constantin Câmpineanu vel Logofet al străinelor priedni, pan Iacovache Rizu vel Postelnic, pan Dumitrache Hrisoscolei vel Logofet de obceiuri, pan Nicolae Ghica vel Vornic al Politiei, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan

de Dionisie, la capit. școlilor ¹. Se pot vede în note, actele relative la oprirea hirofonilor de candidați nepregatiți și pe bani.

3) Vre-o schimbare deosebită în organizarea administrațiunei Bisericei muntene nu se află în diversele condice. Din organizarea dată Consistoriilor eparhiale sub ocupațiunea muscălescă din 1806—1812, s'a conservat câte-va, cum probéză următorul act :

Zemle Vlahiscoe.

Fiind-că Sfinția sa Episcopul Rômnicului chir Galaction, dimpreună cu Protosinghelul de la Craiova, are Sfinția sa orînduiți pentru a căuta pricinile bisericesci ale norodului și patru Clerici, cari, fiind-că se află pururea cu sirguială și cu silință la pricinile și judecățile ce se orînduiesc de către Dumnélui Caimacamul i de către Dumnélor boerii divaniți de la Divanul nostru ot Craiova, aũ avut milă de la frații Domni de mai nainte ca să scutescă drepte bucatele lor stupi, i rimători de dijmărit, i vinul ce-l va face în viile lor de vinăriciũ și oile de oerit. Drept aceea înnoim și Domnia mea mila acésta și poruncim și vouă slujitorilor dijmari, i vinăriceri și oeri, ce veți fi orînduiți după vremi la aceste slujbe, nimeni întru nimic supărare mai sus numiților Clerici pre drepte bucatele lor să nu le faceți, că așa este porunca Domniei mele. *i saam receh gospod.* — 1819, Octombre 25.

(Pecetea gospod.). *Vel Logofêt.*

Cod. XCIII, fila 160.

4) «De la descălécătóre», dice un act din 1849 Decembre 14, a existat pe lângă Curtea Gospod un mare eclesiarh, care avea privigherea Bisericilor Curței. Ultimii Domni Greci aũ adus pre lângă ei un Arhimandrit grec, care ince ul cu incetal s'a substituit marelui Eclesiarh român. Sub Al. Suțul se desființeză rostul de mare Eclesiarh, cu a; robarea Mitropolitului Dionisie.

Dumitrache Suțul vel Comis; și Ispravnic, pan Gheorghe Slătineanu vel Logofêt de țora de sus; și s'aũ scris hrisovul acesta la anul al doilea dintru ântêia Domnie a Domniei mele, aici, în orașul Scaunului Domniei mele Bucuresci, la aniũ de la nascerea Dumnului Dumneđeu și mântuitorului nostru Isus Hristos. — 1820, August 28, de Nicolae Logofêt za Divan.

(Iscălitura și pecetea gospod.), *Gheorghe Slătineanu vel Logofêt procitoh.*

Cod. XCIII, fila 175, verso.

1. Veđi anaforoa Mitropolitului Dionisie în cod. 100, pag. 260.

Iacă actul:

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod Zemle Vlahiscoe.

După pliroforia ce se dă Domniei mele printr'acastă anafora a Prea sfinției sale Mitropolitului țerei și a Dumnélui einstitutului și credinciosului boer al Domniei mele, Gheorghe Filipescu, vel Logofăt de țeara de sus, de vreme ce Eclisiarhul curței gospod. aŭ rămas numai o numire cu totul deșartă și netrebuincioasă și acea puțină întrebuițare ce săvêrșia mai înainte vreme, Eclisiarhii s'aŭ însărcinat de luminații Domni, selefii noștri, asupra Arhimandritului curței domnesci, carele se află apărura lângă domnie și la fôte parisiile se arată inaintea Domnului; de aceea dar, ca un lucru de prisos, această Eclisiarhie, hotărîm Domnia mea să lipsescă de acum înainte cu totul, rămîind această îngrijire a bisericeii domnesci asupra Arhimandritului curței, pe carele il orînduim Domnia mea mai mare și purtător de grije asupra preoților, cântăreților și altor slujitori ai acestei bisericeii, sub povața Prea Sale părintelui Mitropolit, arătându-se și la tôte parisiile inaintea Domniei mele, iar la biserica curței gospod cea veche, poruncim să îngrijesci Prea sfinția ta părinte Mitropolit, după chipul ce ne areți prin această anafora și după sciuta rîvnă ce ai la buna orînduială și buna stare a sfintelor bisericeii.—1819, Decembre 20.

(Pecetea g-pd).

vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

Din descălicătorea acestei țeri, stăpânirea aici se vede că și cu sfat bisericesc clirosului bisericeii gospod. aŭ inchipuit un preot deosebit dintr'înșii numindu'l Eclisiarh și cu povățuirea Mitropolitului, acesta îngrijea tot-d'a-una mai vêrtos la parisiile domnilor în biserica, după vremi acest Eclisiarh al bisericeii curței gospod, avêndu'si petrecerea sa prea cinstită și fiind om cu idee și praxis, atât la cele bisericesci, cât și politicesci, se cinstea de toți, în deosebire persóna sa; această, luminate Dómne, fiindu-se până la mazilirea răposatului Alexandru Vodă Ipsilant și cunoscêndu-se în urmă, că la această bisericescă dregătorie nu se pot nemeri cu înlesnire dintre preoți pre cei asemenea celor mai d'înainte, răposatul Nicolae Vodă Caragea, aŭ adus de la Țarigrad un arhimandrit, numindu'l al curței gospod, pe carele s'aŭ cunoscut că cu incet, incet 'l-aŭ însărcinat cu tótă îngrijirea datoriei eclisiarhului mai mult pentru că tot-deauna s'aŭ aflat cu șederea sa în curtea gospod, aprópe de biserica ce merge Domnul și acesta urmându-se de la Domn la Domn până acum, iar eclisiarhul aŭ rămas numai cu numirea, iar nu și cu lucrarea cea mai dinainte, căci și șederea sa mai mult s'aŭ întêmplat a fi la biserica ot Curtea veche și îngrijitor pentru cele de acolo și la parisiile Domnesci se arată și eclisiarhul numai pentru o aducere aminte a învechimii acestei dregătorii

și cu prea puțină întrebuintare din cele ce săvârșese arhimandritul curței gospod. de aceea și chibzuindu-ne amândoi, am socotit ca această numire de eclisiarh aici în Bucuresci a bisericeii gospod, de acum înainte ca cum nu ar trebui a mai fi, și de se va găsi cu cale de către Înălțimea ta, îndrăznim a dice, că însuși preacuviosul arhimandrit al bisericeii curței gospod, să împlinască de acum înainte și acea puțină întrebuintare ce săvârșia eclisiarhul la parasiile domnesci, și cât pentru biserica gospod ot Curtea veche, noi smeritul Mitropolit, după datoria ce avem, îngrijind, vom nemeri vre-un preot mai deosebit și vom orîndui proestos acolo însărcinându'l cu purtarea de grijă lucrurilor bisericeii dintr'ênsa, ce i se va da inseris, cu paza slujbelor i cu curățenia bisericeii, iar anii Măriei tale de la milostivul Dumnezeu să fie mulți și fericiți.—1819 Decembre 14.

Al Ungrovlahiei Dionisie, vel logofăt.

5) In privința toleranței religioase, nu găsim nici un act contrar ei. Bisericile eterodoxe continuă a fi sub protecțiunea stăpânirii țerei. Prozelitismul chiar in Biserica ortodoxă, este îngrădit cu ôre-care formalități. De o parte nu este tolerat un român pământén să schimbe legea sa¹, de altă parte, în cazul când o față de evreii voi să se facă creștină, însuși Mitropolitul Dionisie ceru lui Vodă, ca să ordone boerilor ispravnicii, «ca față și cu Cucernicul Protopop al județului, să cerceteze acea față de este de *bună voin* ei venirea la pravoslavie, orî silită de cinevași, séu de vre-un nădăduit câștig (*ad. din interes V. A. U.*) și de pôte a rămânea până la sfârșitul vieții sale sub adevărata pravoslavnică credință.»²

1. Un cas unic: un Nicolae manifestă cugetul să și lepede legea ortodoxă. El fu surghiunit la mănăstirea Mărgineni după denunțarea lui Aga. Mama lui se rîgă lui Vodă, în Septembrie 1820, de iertare și Vodă îl iartă în 16 Septembrie 1820.—Cod. C, pag. 601.

2. *Io Alexandru Nicolae Suflu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe*

Dumnévoastră ispravnicilor ai județului, cât pentru pornirea și cererea ficeii jăluitorei de a veni la pravoslavnică credință și a se lumina cu Sfîntul botez, poruncim dumnévoastră, ca împreună cu protopopul județului, să faceți cercetare și urmarea ce mai jos se arată într'această anafora a Prea Sfîntiei sale părintelui mitropolit, iar pentru lucrurile cele luate de față din casa mume-sei, să cercetați de sunt bune și drepte ale mume-sei, séu sunt făcute, orî tôte séu dintr'ênsele, cu ostenéla fetei, și fiind ale mume-sei, de nu sunt făcute pe obrazul fetei, orî ca să le pôrte în casă, séu ca să i le dea de zestre când se va mărita, și să însciințați Domniei mele.—1820, Iunie 13.

(pecetea g-pd)

vel Logofăt.

6) Negreșit că cei veniți la legea ortodocsă din alte religii, dobândiau certe scutiri, privilegii și miluii. ¹

Prea Înălțate Dômne,

După luminata poruncă ce ni se dă la această jalbă a Rujei Ovreiceii ot Ploesci, sud Prahova, am intrat în cercetarea pricinei și vre-un alt destoinic cercetat de față adevăr nu am putut descoperi, fără numai vedem, că înaintea acestei jălbi ni s'au fost adus alte doue jălbi ale ficeii jăluitoreii, date tot către Măria ta, și buirdisite către noi, dintr'a căroro coprindere pe largă pliroforie s'au fost dat Măriei tale, carii jălbi se și alătură prin însoțirea acestei anafora, și fiind-că ei s'au aflat cu locuința la Ploesci, precum și acea copilă la sud Saac, în casa numitului Paharnic, de se va găsi cu cale de Inalta Măriei tale înțelepciune, să se porunciască Dumnélor Boerilor Ispravnicii din sud Saac, unde față și cu Cucernicul Protopop al județului, să se cerceteze acea față de este de bună voia ei venirea la pravoslavie, orii silită de cinevași, seii de vre-un nădăjduit interes și de pôte a rămênea până în sfêșitul vieței sale sub adevêrata pravoslavnică credință, și când cu adevêrat se va încredința d-lor întru tôte, ni se va face arêtat nouă în scris, ca să dăm poruncă la Starița ot schitul Țigănesci, spre a o și lumina cu Sfintul botez, după ce i se va face mai înteu cuviinciosul catihitis; iar pentru acele lucruri luate de față, ce niei însăși nu le tăgăduese prin jalba sa și se va da luminată hotărîrea Măriei tale către Dumnélor boerii Ispravnicii, cum să se urmeze, mai vêtos ajutând-o și pravila, numind-o ca o firêscă zestre a ei, fiind trebuinciosă la vremea căpătuirii sale, iar cea desăvêșită hotărîre rămâne a se face de către Măria ta.—1820 Iunie 3.

Al Ungrovlachiei Dionisie.

1. *Cartea Radului Papistașu bărbatul Zoitei pentru ertăciune.*
Zemle Vlahiscoe.

Fiind-că Radul bărbatul Zoitei botezatei din Papistași prin sinet domnesc, au fost miluit de a fi apêrat din rëndul dăjdiilor visteriei, i de alte podvedii și angariii, iar acum prin jalba ce au dat domniei mele, soția lui Zoita, plângându-se că ea rămâind sacată și bărbatul ei nefiind destoinic a o hrăni, mai vêtos aflându-se însărcinată cu copiii, au cerut, ca pentru neputința ei să o miluim cu scutirea unei prăvălii ce are, de fumărit, de căminărit, a căreia jalbă orânduindu-o Domnia mea în cercetarea Dumnélui vel logofetului de țera de sus, și Dumnélui prin anafora de la 9 ale următoreii lunii, au arêtat Domniei mele de sărăcia și sacatlăcul ei, de aceea milostivindu-no Domnia mea, îi înnoim privileghiul ce au avut bărbataseii, cu a fi apêrat și de aici înainte de rëndul dăjdiilor visteriei i alte podvedii și angariii, cum și prăvălia ce o are dréptă a sa apêrată de fumărit și căminărit; pentru care poruncim la toții câții se cuvine, întocmai să flii următorii, că așa este porunca Domniei mele, I. Saam recech gospod.—1819 Septembre 16.

Cod. XCIII, fila 71.

(Pecetea gospod.) *Vel logofet.*

Zemle Vlahiscoe.

Fiind-că Maria care din legea ovreiască au tras la pravoslavnică credință au avut privilegiu de la frații Domni de mai nainte, a scuti o prăvălie

7) O afacere curiosă agită lumea boerescă în 1870. Un călugăr grec a fost aflat cu furătură de moște: un fragment din st. Damian, altul de la Sfântul Pantelimon și «o bucațică neagră, scrisă în placă: «Sfântul lemn», iar prin graiul dăce numitul Ieromonah, că e sânge de al Sfântului Gheorghe».... Mitropolitul cere lui A. Șuțu să se sequestreze toate acestea și să se păstreze la Mitropolie, sub pecetea și a Călugărului, până se vor ivi reclamațiunile de la locul cărora aparțin.

Vodă aprobă cererea, la 25 Martie 1820. ¹

și o cărciumă sub această prăvălie, de fumărit, de căminărit, de vamă, de vinul Domnesc, de ortul Vătășesc și de alte angării, ce sunt pe prăvălii și cărciume, însă prăvălia și cărciuma dreptă a sa, cum și Nica soțul ei a fi apărat de rëndul dăjdiilor fiind strein și scăpătat, iar acum după jalba ce au dat Domniei mele numită Maria, arătând că Nica soțul ei murind și ea fiind la desăvârșită bătrânețe, care având o fată și măritându-o după un Ene Șalvaragiul ot Bărăție, au făcut rugăciune Domniei mele, spre a ne milostivi să dăm privilegiurile de mai sus arătate ale ei pe numele ginere-său Ene Șalvaragiul. Drept aceea după încredințarea ce ne-au dat Dumnélui vel logofătul, că arătarea ei este adevărată, ne milostivim și dăm Domnescul nostru Hrisov la mânele ginere-său Ene, atât cu Privilegiurile de mai sus arătate, cât și adaos de a estui ale lui drepte bucate de vinăriciul din dreptă via sa; pentru care poruncim tuturor de obște a da bună pace pentru toate câte se coprinde și a nu face nici un fel de supărare că așa este porunca Domniei mele.—1819.

(Pecetea gospod.) *Vel logofăt.*

Cod. XCIII, fila 38.

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.*

Prea Sfinția ta părinte mitropolit, am vădut Domnia mea arătarea ce Ne faci pri. tr'acastă anafora, de cercetarea și urmarea ce ai făcut pentru Sfintele moște ce se găsesc în mâna lui Teodosie Ieromonahul, care aceste Sfinte moște poruncim să stea pecetluite în păstrare la Sfânta Mitropolie, până când se va arăta cine va și cu bune dovezi și se vor cere de la locul de unde vor fi.—1820 Martie 23.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofăt.*

Cod. XCV, pag. 423.

Prea Înălțate Domne,

După luminată porunca Măriei tale, ce ni se dă cu întărire la anaforua Dumnélui vel Cămărașu, prin care se hotărăse de Măria ta pentru nisce Sfinte moște ce s'au găsit în mâna unui călugăr anume Teodosie Ieromonahul Velt de la mănăstirea Sfintei Troițe din eparhia Pistra, care moște cercetându-se se dovedi a fi o parte din moștele cu numire de Sfântul Damian și alta a Sfântului Pantelimon și o bucațică neagră scrisă în placă «Sfânt lemn», iar prin graiul dăce numitul Ieromonah, că este sânge de al Sfântului Gheorghe, toate acestea într'o cutie de argint i o cruce de lemn ferocată în argint cu scaunul ei lucrată prost ș'un petrafir de stofită albastră și o pandahusă sârbească: toate

8) Fôrte num' róse, apópe tot atât de numeróse ca și sub Caragia, sunt hrisóvele de miluiri a diverselor Bisericii și Monastiri din t'érá și din Orient. Se scie că și reînnoirea hrisóvelor acestora acordând privilegii și miluiri, era o sorginte de adunare de bani, nu numai pentru logofetii mari, ar mai ales pentru Domnitor.

Se pot vedé in anexele volumului asemenea hrisóve și cărți domnesci ¹.

Din aceste acte de miluiri de mónăstiri și bisericii notăm hrisovul dat Mónstirei Icóna, pre lângă care se întreține un asil de 24 femei sárace, «obrazé mai alesc» ².

acestea de mai sus arétate puindu-se într'o bohcea s'aú pecetluit cu pecetea nóstră i a numitului Ieromonah și a bulucbașei Domneștii cãmării, cu care s'aú trimis și s'aú dat în pástrare la eclesiiarhia Sfintei Mitropolii, până când se va aréta cu vre-o buná dovadá și se va cere de la locu de unde vor fi.— 1820 Martie 19.

Al Ungrovlahiei Dionisie.

1. Vedí actele in anexele volumului.

2. Hrisovul bisericei Icóna.

Ceí ce sávêrșesc bunătățile cele de suflet folositoare și plăcute lui Dumnezeu nu numai în viața acésta se laudă și se bine-cuvint'éză, ce și după petrecania lor le rămâne nume nemuritoare și pomeniri vecinice și suferințele lor în locașurile dreptilor se învrednicesc; multe dar bunătăți sunt prin care póte omul ași dobândi sufletésca mântuire, iar ce mai mare este milostenia. ce se face atât la Sfintele lui Dumnezeu locașuri, cât și mai vêrtos la sáraci, la bolnavi și la scápătați, pentru că milostenia este vêrful celor-l-alte bunătăți căci rězbate cerul și rázbesce tocmai la scaunul mării lui Dumnezeu și celui ce face milostenia îi z. desce locaș în cer și 'l face moștén împéráției cerești și multă îndrăznóla îi face către Dumnezeu, de vreme ce însuși Domnul nostru Isus Hristos se chezáruiașce dicénd, că «orí-ce ați face unuia dintre acești mai mici frați, mie ați făcut», asijderea și după cuvéntul Sfântului Ioan. ce face pentru milostenie: «la atáta înálțime, dice, suie pre om milostenia», drept aceea și eí robul stápanului méi Isus Hristos și Dumnezeu a tótă făptura. Ió Alexandru Nicolae Suțul Voevod, râvnitor fiind aceștii mari faceri de bine și voind a întări cele cu cuvint' date milí pe la Sfintele lui Dumnezeu locașuri întru slava a Sfint numelui séu și întru pomenirea Nóstră. aflat'am și pentru réposatul Misail Monahul, ce aú fost logofét de taină, aflat'am și pentru réposatul Misail Monahul și țerii până la vârsta bătrânețelor și cugetând la cele de Dumnezeu plăcute, cu a sa agonisélă a i înálțat doué sfinte bisericii aici în Bucurosci, sávêrșindu-le cu tótă podóba lor. însă una ce se chiamă mahalaoa Hagiului, la care se cinstește și se práznuescé hramul prea cuviósei maicei nóstre Paraschiva și a sfinților mai marilor voevodí Mihail și Gavril, și alta ce se numescé mahalaoa Ceauș-David, la care se cinstește și se práznuescé hramul prea sfintei, prea curatei stápanei nóstre de Dumnezeu născétórei și pururea feciórei Mariei și

9) Atragem atențiunea asupra reclamațiunei familiei Filipescu din 1 August 1819 contra relei administrațiunii a egumenului mănăstirei

sfintului părintelui nostru Nicolae arhiepiscopul Mirilor făcătorul de minuni, unde au făcut și 14 chiliї spre locuința a 24 femei sărace, obraze mai alese și călugărițe, de a căror hrană și îmbrăcăminte tot Misaıl monahul au avut purtare de grijă în viața sa, cum și după sfirșitul săi, atât pentru purtarea de grijă și chivernisela acelor sărace, cât și a bisericilor orânduială au lăsat episcop și chivernisitor pe nepotă-său răposatul Panait Băbenu biv vel sluger, care sluger la mórtea sa au lăsat și el pe nepotă-său credinciosul boerul domniei mele Pană Băbenu biv vel . . . . . care orânduială a acelor sărace cum și a bisericilor însciițându-ne că se păzesc pe deplin precum se află și când era răposatul Misaıl Monahul, și fiind-că pe lângă această orânduială ce au făcut acel răposat au avut și mili domnescă, adecă, scutirea drepturilor bucate stupii i rămătorii de dijmărit și vinul de vinăriei, cum și o pivniță de aici din Bucuresci, de la porța domnescă din sus o ținea scutită de fumărit, de căminărit, de vamă, de vinul domnesc, de ortul vătășesc și alte angariї, ca să fie de vëndare de vin 1 de rachiū, spre chivernisela acelor sărace: așijderea scutea la vremea oeritului, cu pecefluit domnesc, oi douē sute și la vremea văcăritului când se va întempla după vremi, scutea vite 20, ținea și lude 10 străini scutiți de tôte dăjdiile și orânduile câte es de la visterie peste an în țeră, care sunt pentru adusul lemnelor pe la chiliї și pentru ale poslușaniei: luaș și de la visterie amēdouē bisericile pe an taleri 8), de biserică câte taleri 40, însă de 4 ori într'un an la fieș-care hram, câte taleri 20 pentru cēră, tāmăe, unt-de lemn și pentru împărțit la sărace de la chiliї, și un om ținea, care este orânduit isprăvnicel, spre purtarea de grijă și poslușnie la acele sărace, scutit și apērat de tôte dăjdiile și orânduile mănăstirei, căruia prin cercetare se da adevărinta de la Dumneleu vel visterul, precum pentru tôte aceste mili și orânduile, ce mai sus se arată, ne-am adevērit Domnia mea, atât din hrisovul Domniei Sale Constantin Vodă Mavrocordat, i din hrisovul altor frați domni și din hrisovul Domniei Sale, răposatului Mihai i Vodă Suțul, dintru cea dintōi domnie, că mai sus numitul răposat episcop Panait Băbeanu, biv vel sluger cugetând la cole de Dumneleu plăcute, cu a sa agonisela au prefăcut în zidire de pētră una dintre aceste douē biserici, adecă cea din mahalaoa Ceauș David, ce era de lemn, în care se află și Sfinta iconă a Prea curatei sūpănei nōstre de Dumneleu născētoare, făcētoare de minuni, și au zidit și 12 chiliї, iarăși de pētră, în care sa lōcuiască alte 24 călugărițe și femei sărace văduve, a căroră purtare de grijă și cautare să li se păzescă tot de numitul etitor, ca și celor-l-alte, atât în viața sa, cât și după mórte-i, lăsind episcop și etitor iar din nēmul săi, mireni iar nu călugări, fiind biserică la care se află locuind călugărițe și sărace văduve, precum au dat pentru acēsta și răposatul mitropolitul țerii chir Grigorie, arhieriască carte cu aședămintul acēsta făcută de la lét 1783 Iunie 1, și cu volnicie etitorului, să zidescă biserica și chiliile acēsta și să păzească aședăminturile și orânduile ce prin cartea prea Sfinției sale, în șase ponturi se coprinde, nestrămutat, lăsând și Prea Sfinția sa 2 preoți ca să fie nesupērați de orânduile dăjdiilor preoțesci: și s'a i întărit prin hrisov Domnesc tôte câte se coprinde în cartea răposatului mitropolit, fiind cu bună orânduială, cât și cele vechi mili spre a se păzi în tōtă vremea nestrămutat, când atunci s'a i mai aduos milă Domnescă bolovanı sare 100, care să i

Mărgineni, întemeată de nēmul sēu. Domnitorul ia act de denunțări și orânduesce cercetare.¹

dea pe tot anul cu pecetluit iar de la Telega, ca să'î fie pentru chiverniséla și ajutorul săracelor de la chiliî; așisderea și pentru doi preoți i un diacon ce vor fi la acéstă Sfintă biserică, să fie nebântuiți despre rēndul dăjdiilor preoteșci i de ploconul Mitropoliei, ca să pótă sluji Sfintei biserici, iar după ce au săvērșit facerea bisericeî din mahalaoa Ceauș-David, făcēnd-o de pétră peste tot din zid și înfrumusețānd-o cu tóte cele trebuincioșe podóbe, încă și 14 chiliî de pétră făcēnd împrejurul bisericeî, în care chiliî locuesc acele sărace, s'au mai adaos acéstă milă, ca să aibă a lua din vinăriciul Domnese din sud Ialomița de vadră po banî doi cu pārpărul de la câte vii lucrătóre se aflaî până la acel timp cu lét 1792 în plasa Stelnica, Lichiresci, Sloboția și orașul, iar la altele ce se vor mai sădi, să nu aibă a face ca să fie pentru cheltuelile bolnavilor ce vin de pe aiurea și năzuesc la ajatorul Prea Sfintei Stăpānei nóstre de Dumneđeü născótóre, a căroră cheltuiaľă și purtare de grijă iarăși de către numitul epítrop se săvērșesce; așisderea se mai ia încă un ban de vadră din plășile ce se arată mai sus, care i s'au făcut prostichiü de Domnia sa reposatul Alexandru Vodă Moruz și s'au întărit și de frațiî Domni din urmă. Decî invrednicindu-ne și pe noi Domnul Dumneđeü cu a treia domnie a acestiî creștinesci țeri, am bine-voit și printr'acest domnescul nostru hrisov iî întărim tóte milele, ce se coprind mai sus; pentru care rugăm și pe alți frați Domni, cari, în urma Nóstră se vor invrednici cu Domnia acesteî pravoslavnice țeri, să bine-voiască a înnoi și a întări milele acestea, ca și ale Domniilor sale mili și faceri de bine să fie în urmă de alțiî ținute în sēmă; și am adevērit hrisovul acesta cu insăși credința Domniei mele Iō Alexandru Nicolae Suțu Voevod i cu credința prea iubiților Domniei mele fiî: Nicolae V.-v., Gheorghe V.-v. Ioan V.-v., Scarlat V.-v., Dimitrie V.-v., Grigore V.-v., martori fiind și Dumnólor einștiți și credincioși boeriî veliți aî divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel ban, pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țera de jos, pan Teodorache Văcărescu vel vornic, pan Constantin Caliarh vel vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel vornic al Obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel logofēt de țera de jos, pan Nilolae Slugearoglu vel Postelnic, pan Mihalache Suțu vel Logofēt de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel spătar, pan Mihalache Cornescu vel vornic al politieî, pan Alexandru Hariton vel căminar, pan Alexandru Desila vel comis, și ispravnic: pan Gheorghe Filipescu vel Logofēt de țera de sus; și s'au scris hrisovul acesta la întēiul an dintru întēia Domnie a Domniei mele aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresci, la anii de la nascerea Domnului Dumneđeü și Mântuitorului nostru Isus Hristos, 1819 Februar 26, de Chiriță dascălul slavonesc.

(Iscălitura g-pd.) (Pecetea gospod.) *Gheorghe Filipescu, vel Logofēt.*

Cod. XCIII, fila 42.

1. Iacă actele:

Iō Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Pentru cuvintele de mai jos arētate primită fiind Domniei mele cererea ce fac printr'acéstă anafora Dumnólor boeriî Filipeșci, ca o cuviincioșă, orân-

10) Nu numai Mitropoliților *paretesii* (demisionați de bună-voie!) li se dădea de Domnitor administrațiunea în profitul lor a unor mănăstiri ori biserici. Al. Suțu dă Episcopului de Argeș, în 3 Iunie 1819, Mănăstirea Cozia. ¹

duim pe credincios boerul Domniei mele Pitarul Ión Stratilat, ca împreună și cu un om din partea Sfintei Mitropolii, să mērgă la mănăstirea Mărgineni, unde față cu Egumenul și cu jăluitorii robi ai acestei mănăstiri să facă cercetarea de mai jos arătată și să aducă Domniei mele însciințare în scris cu pliroforie pe larg pentru ființa adevărului.—1819 August 4.

(pecetea g-pd) *vel Logofăt.*

Cod. XCII, pag. 335.

Prea Înălțate Dómne,

Fiind-că ctitorisēsa noastră mănăstire, ce se ȳce Mărgineni, din sud Prahova, pentru paza bunei orândueli, după ctitoricescile testamenturi apurarea aũ fost sub a noastră îngrijire, fiind și zidită din temelie și îndestrată numai de nēmul nostru cu tóte cele mișcătóre și nemișcătóre câte are și până acum, care și păzindu-o cu multă râvnă, osebit de alte însciințări ce am luat noi dimpotriva urmărilor Egumenului de acum, apoi și din neconținentele jãlbı a robilor și a slugilor mănăstirei, nu avem odihnă cu plângerile și strigările ce fac asupra acestui Egumen și a ómenilor sēi, care spre pliroforia Măriei tale am alăturat și chiar jalba lor cea din urmă ce aũ dat către noi cu mare plângere că 'ı cãznesce și 'ı globesce, atât Egumenul, cât și Dichiul și Grămăticul sēu, în cât din pricina lor aũ murit și douē fete de țigani, 'ı încarcă cu ajutoare de bani peste birul lor și cu cuvēnt să desrobescă țigani mănăstirei ce s'aũ înstreinat cu vēndarea la altă mână, aũ strins bani de la dēnșii și i-aũ sfeterisit fără a se desrobi țigani, cum și birul lor il respund cu mari încercături și peste orânduiala altor țigani mănăstiresci. Neputēnd dar noi a mai suferi aceste plângeri de jafuri și voind a petrece robii mănăstirei în odihnă și nebântuiți, rugăm pe Măria ta, a se orândui un credincios al Măriei tale și un om al Sfintei Mitropolii, cari să mērgă la fața locului și cu toți ómenii și robii mănăstirii față, să facă scumpă cercetare la plângerea ce fac jăluitorii prin carte de blăstem, ca să descopere tóte jafurile ce li se vor fi făcut de Egumenul și de ómenii sēi și să aducă pliroforie pe larg în scris, spre a se da hotărirea cea desăvērșită de către Măria ta.—1819 August 4.

Grigorie Filipescu, Gheorgache Filipescu, Nicolae Filipescu.

1. Iacă actul:

Cartea părintelui episcop Argeșiu pentru a avea Mănăstirea Cozia din sud Vâlcea până în sfărșit. Zemle Vlahiscoe.

Fiind-că iubitorul de Dumneđeu, Sfinția sa episcopul Argeșu chir Iosif din mica sa copilărie s'aũ aflat cu sirguintă slujitor Sfintei mănăstiri Cozia din sud Vâlcea, unde se cinstesce și se prăznuesce hramul Sfintei și nedespărțitei Troițe, unde și cinul călugăriei aũ primit, al căruia bun cuget cunoscându-se că este pornit spre sporirea și înfrumusețarea Sfințelor lui Dumneđeu

Dar ce erau acum rinduirile și de simpli egumeni, decât o arendare condiționată a unor mănăstiri? Am spus-o deja mai sus. Din ane-

lăcașuri, s'au fost întocmit cele mai de jos arătate ponturi încă din lét 1818 Fevruar 26, pentru mănăstirea Coziei cu metoșele ei și s'au fost dat asupra arhieriei sale pentru a se păzi orânduiala ctitoriceștilor testamenturi i neadormita pomenire a celor repositați ctitori; pentru aceea dar, am chibzuit și Domnia mea, să înfărim toate acele ponturi din care nădăjduim să isvorască mai cu adaos răvnă pe lângă alte fapte bune ale arhieriei sale folositoare ce până acum au curs, precum și pentru alte mănăstiri slobode domnesci, am chibzuit cele spre folosul lor și am orânduit egumeni prin legături în scris, cum au să urmeze, așa și pentru mănăstirea Coziei cu metoșele ei, fiind și acesta una din cele neînchinat unde-vași, cum și pentru a arhieriei sale cinste în viață și pomenire după petrecania sa, fără de a o socoti nescine, că pentru al său folos în parte ține această mănăstire, am întărit dai și Domnia mea, rânduiala de mai jos arătată, adevă :

1) Mănăstirea să aibă pe capul arhieriei sale până la sfârșitul vieții, fără de a o socoti metoh său închinată episcopiei Argeșului și după petrecania sa să rămăie în otcărnuirea și voința stăpânirii, iar în remășița vieții arhieriei sale să o aibă nestrămutat de nimeni, îngrijind și pentru egumenia acestei mănăstiri, că de se va purta cel de acum orânduit egumen cu orânduiala și cinstea ce se cuvine, să fie nestrămutat, iar când împotriva nu va păzi cele de arhieria sa întocmite, arhieria sa să orânduiască egumen.

2) Să de pe tot anul, banii școlilor taleri 550, adevă cinci sute cincideci, după întocmirea ce s'au făcut în lét. 1817, pentru toate mănăstirile din țără la plata banilor școlilor, care este vechiu și canonisit obicei, între care întocmire este și mănăstirea aceasta cu arătata sumă, fără de a se mai scădea său a se mai adăoga și osebit să dea și taleri 1200, care acești taleri 1200, când se va întempla (să ferescă Dumneșeu) bóla de ciumă în țără să aibă ai da la epistații casei lăzăreturilor, ce i va orândui stăpânirea, ca să fie pentru trebuințioșele cheltueli ale spitalurilor, iar în anii ce diu norocire nu va fi în țără acest fel de bóla, să i dea la cutia Milosteniilor, ca să se dea în lefile săracilor, pentru sufletul acelor repositați ctitori, fără de a socoti însă Vornicia obștirilor că cu luarea acestor bani, dobândește vre-o cătuși de puțină dicheomă asupra aceștii mănăstiri, său a socoti că este închinată sub această Epitropie, ce împotriva să o cunoscă cu totul slobodă, cari bani să aiba a i da cu analogie pe fieș care lună, precum i-au dat și până acum, iar de alte ori-ce fel de dări vor eși peste alte mănăstiri, această mănăstire să fie cu totul apărată.

3) Dregerile și meremeturile ce vor fi trebuințioșe atât la mănăstire cât și la acareturile de pe ia moșiile mănăstirii său metoșe să le facă cum și toate moșiile și viile mănăstirii i ale metoșelor lor, să le lucreze după cuviință, cum și zestrea mănăstirii să fie întrégi și de față apururea și de va fi în puțință să o și sporască, ca să fie cinste și laudă Arhieriei sale, și să drégă cele stricate la numita mănăstire, prin silința și ostenóla Arhieriei sale, însă de va prisosi din venituri, iar nu cu datorie.

4) În totă viața Arhieriei sale, Egumenului ce va fi orânduit la această mănăstire, socoteală să nu i se ia de către Stăpânire, iar Arhieria sa în totă vremea și veri-când va fi trebuință, volnic este să o caute.

5) De se va întempla (ferescă Dumneșeu), a se face stricăciune în oblăduirea

xele de mai jos se poate vedea acésta, cum și abusurile la care asemenea egumeni dedeau nascere. ¹

Arhieriei sale, ori altă pagubă mănăstirei, sau vre-unui alt acaret al mănăstirei sôii ale metoșelor, din vre-o năvălire de vrăjmași i din război, ori din cutremur, sau din foc pricinuit de vrăjmași sêu hoți, atunci întemplantorea primejdie să o facă cunoscută stăpânirii spre a i se da voie să se împrumute să drégă cele stricate la loc, iar când împotriva se va găsi datorie, ori cu zapise avliceșci sêu prosopico al Arhieriei sale, sêu ale Egumenului, ce iarăși prin alegerea Arhieriei sale egumeneșce să se plătescă din perusia Arhieriei sale; drept aceea am dat la mânilor Arhieriei sale, acéstă Domnăscă a noastră carte, spre a se șei întocmirea acésta ce mai sus se arată pentru mănăstirea Cozia, cu metoșele ei, și Dumnéta vel logofete de țera de sus să primeșci asemenea contract de la mânilor Arhieriei sale cu ponturile de mai sus arătate.

Dat la Canțilaria Divanului Domniei mele.—1819 Iunie 3.

(Iscălitura și pecetea gospod.).

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe*

Privind Domnia mea la coprinderea și bunul sfârșit al etitoriceștilor testamenturi, ce sunt întocmite pentru mănăstirile de aici din Domnăscă noastră țeră și râvnă cu deosebire având nu numai după a creștinătăței îndemnare ce și după a oblăduirii datorie, de a se întemeia și a se păzi în cât este prin putință toate câte privesc spre fericita stare, buna orânduială și întregimea acestor Sfinte locașuri, nu contenim a ne sili din tot cugetul spre a vena ori câte mijloce se vor găsi destoinice spre întemeierea acestor dumnezeesci locașuri precum și mijlocele de mai jos arătate cu care cere jăluitarul eromonah a se orândui egumen la acéstă mănăstire, găsindu'l că este invederat dintre cele folosite mănăstirei, când mai vartos au dat jăluitarul și legătura în scris prin chezeșie pentru cele mai de jos arătate, care o vedurăm și noi cu asemenea coprindere. De aceea dar la acéstă legătură a jăluitarului întemeindu-ne primim rugăciunea sa și poruncim Dumitale Vel Logofete de țera de jos să i se facă cartea Domniei mele de egumenie după orânduială, coprindându-se într'ansa și mai jos arătatele 5 ponturi după care urmând atât jăluitarul cât și chozașii sêi, să fle nestrămutat în totă viața sa din egumenia acestei mănăstiri 1819 Martie 1.

(pecetea gospod)

Vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 10.

Prea Înălțate Dómne,

După luminata porunca Măriei tale, ce prin buiurdizma mi s'au dat la acéstă alăturată jalbă a cuviosului Gavril Ieromonahul, făcând cercetare mă piroforisii, că cererea sa este de a se orândui egumen la Sfinta mănăstire Mislea din sud Prahova, ca să 'și petrécă viața sa acolo și că se va sili spre folosul și buna stare i întregimea mănăstirei, se légă cu aceste ponturi, adevă :

1) Că va fi cu totă cuviincioșă cucernicie către părinții mănăstirei de jos de la Ioanina ce se dice Tonbateron la care este închinată acéstă mănăstire Mislea.

Arenda cu care era dată monastirea la așa dișiț egumeni, era numită „embatichiu“!

- 2) Să plătescă pe fieș-care an obiceiuitul embatichiū cu prostichiū de taleri 500, peste ceea ce da cei mai dinnaintea sa egumeni.
- 3) Că nu va supune mōnăstirea la nici un fel de datorie.
- 4) Că după mōrtea sa orī-ce periusie i se va găsi să fie aferomă la mōnăstire.
- 5) Că va drege și va meremetisi tōte cele ce vor fi stricate împlinindu-și datoria sa la trebile mōnăstireșci cu silință și durere de inimă, pentru care au dat și zapis în scris sub iscălitura sa la canțelaria Divanului Măriei tale iscălit fiind și de Teodor Constantin i de Slugerul Constantin Cuțarida și Șătrarul Efstatie Tamara chezași, pe care îl alăturaii a se vedea și de către Înălțimea ta. Ci fiind-că plecată sluga Măriei tale sciū bună voința ce ai Înălțimea ta spre a păzi buna stare și întregimea mōnăstirilor dintr'acastă țēră după ctitoricescele testamenturi i hrisóve domnesci, arēt Măriei tale mijlocul și legătura cu care cere jăluitorul a se orândui egumen la această Sfintă mōnăstire, și rămâne la luminata hotărîre și porunca Înălțimei tale.—1819 Februar 27.

Gheorghache Filipescu Vel Logofēt.

Iō Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

Privind domnia mea la coprinderea și bunul sfērșit al ctitorescilor testamenturi, ce sunt întecmite pentru mōnăstirile de aici din domnescă noastră țēră, și rāvnă cu deosebire având nu numai după a creștinătății indemnare, ci și după a oblăduirei datorie, de a se întemeia și a se păzi în cât este prin putință tōte câte privesc spre fericita stare, buna orânduială și întregimea acestor sfinte lōcașuri, nu contenim a ne sili din tot cugetul spre a vena orī-câte mijlōce se vor găsi destoinice spre întemeierea acestor dumnezeesci lōcașuri precum și mijlocul de mai jos arētat cu care cere jăluitorul ieromonah a se orândui egumen la această mōnăstire gāsindu'l că este învederat dintre cele cuviinciōse și folositōre mōnăstirei, când mai vērtoș au dat jăluitorul și legătura în scris prin chezașie pentru tōte cele de mai jos arătate care o vēdum și noi cu asemenea coprindere, de aceea dar la această legătură a jăluitorului întemeindu-ne, primim rugăciunea, și poruncim Dumitale vel logofēt de țēra de jos, să i se facă cartea Domniei mele, după orânduială, coprindēdu-se într'ēnsa și mai jos arētatele cinci ponturi, după care urmând atāt jăluitorul, cât și chiezașii lui, să fie nestrămutat în tōtă vtața sa din egumenia aceștii mōnăstiri.—1819 Martie 1.

Prea Înălțate Dōmne.

Dupē luminată porunca Măriei tale ce prin buiurdizmă mi s'au dat la această alăturată jalbă a cuviosului Sterie ieromonahul, făcēnd cercetare mă plioroforisiiū, că cereia sa este de a se orândui egumen la Sfintă mōnăstire Mislea din sud Prahova ca să-și petrecă viața acolo, și că se va sili spre folosul și bună starea, i întregimea mōnăstirei, se leagă cu aceste ponturi, adevă :

1). Că va fi cu tōtă cuviinciōsa cucernicie, către părinții mōnăstirei de jos de la Ioanina, ce se dice Tonbateron, la care este închinată această mōnăstire Mislea.

Pentru ușurarea lecturii acestui capitol, dăm numai la finea lui cele-l alte documente relative la egumenii.

Mănăstirile din Orient încă n'aũ fost uitate de Al. Suțu. O îndestul de bogată serie de hrisóve am cules în favórea acestor mănăstiri care hrisóve le vom publica în volumul special de anexe la această istorie a Domniei lui Al. N. Suțu.

Incheiem studiul acestui capitol reamintind, că finea Domniei lui Al. Suțu află de Capii ai Bisericeii Române Muntene pre Dionisie Lupul, ca Mitropolit, Galaction Episcop de Rómnic, Ilarion episcop de Argeș și Gherasim de Buzău. Părtășia lui Ilarion la mișcarea din 1821 va ocasiona, îndată ce va veni domnia pămên'énă a lui Ghica Vodă, o nouă schimbare în Episcopatul Român.

Anexe la Capitolul Bisericeii sub Al. N. Suțu.

Cartea cuvio uluĩ Sterie Jeromonahul ce s'aũ orânduie egumen la monastirea Mislea din sud Prahova. Zemle Vlahiscoe.

Privind Domnia mea la coprinderea și bunul sfârșit al ctitoricescilor testamenturii ce sunt întocmnite pentru mănăstirile de aici din Domnescă noastră țeră și râvnă cu deosebire avênd, nu numai după a creștinescei îndemnare, ce și după a oblăduirei datorie, de a se întemeia și a se păzi în cât este prin putință tóte câte privesc spre fericita stare cu bună orânduială și întregimea acestor Sfinte locașurii, după acesta dar a noastră neapărată datorie și

2) Să plătescă pe fieș-care an obicînuitul embatichiũ cu prostichiũ de taleri 500 peste cea ce da cei mai dinaintea sa egumunii.

3) Că nu va supune monastirea la nici un fel de datorie.

4) Că după mórtea sa orĩ-ce periusie i se va găsi să fie aferomă la monastire.

5) Că va drege, și va meremetisi tóte cele ce vor fi stricate, implinindu'și dntoria sa la trebile monastireșci, cu silință i durere de inimă, pentru care aũ dat și zapis înscris sub iscălitura sa, la canțelaria divanului Măriei tale, iscătit fiind și de Teodor Constantin, i de slugerul Constantin Cuțarida, și sătrarul Efstatie Tamara chezași, pe care îl alăturaiũ a se vedea și de către înălțimea ta. Ci fiind că plecata sluga Măriei tale sciũ buna voință ce aĩ înălțimea ta, spre a se păzi buna stare și întregimea monastirilor dintr'acastă țeră după ctitoricescile testamenturii, i hrisóve domnesci, arêt Măriei tale mijlocul i legătura cu care cere jăluitarul a se orânduie egumer. la sf. monastire, i rămâne la luminată hotărârea și porunca înălțimei tale 1819 Februarie 27.

după pliroforia ce am luat pentru Cuviosul Gavriil Teromonahul, carele după legătura ce în scris prin chezăşie aŭ dat la cancelaria Divanului Domniei mele, adecă prin cele de mai jos arătate ponturi, i-am dat acastă Domnăscă noastră carte de egumenie, pe carele l-am făcut Domnia mea egumen la mănăstirea Mislea din sud Prahova, în locul celui ce aŭ fost până acum şi aŭ murit. Decî mergînd la numita mănăstire să aibă a face zapt tôte lucrurile mişcătore şi nemişcătore, prin catastih, după orânduială, carele să ūie numita mănăstire după aceste legături ale sale, adecă :

Cum că va fi cu tătă cuviincioşa cucernicie către părinţii mănăstirei de jos de la Ianina, ce se ūice Tombater, la care este închinată acastă mănăstire Mislea.

Să plătescă pe fie-care an orânduitul embatichiŭ cu prostichiŭ de taleri 500 peste cea ce da cei mai din naintea sa egumeni.

Că nu va supune mănăstirea la nici un fel de datorie.

Că după mórtea sa orî-ce periusie i se va găsi să fie aferomă la mănăstire.

Că va drege şi va meremetisi tôte cele ce vor fi stricate împlinindu-şî datorie sa la trebile mănăstirescî cu silinţă şi durere de inimă, pentru care aŭ dat zapis în scris sub iscălitura sa, la cancelaria Divanului Domniei mele iscălit fiind şi de Teodor Constandin, după care urmînd atăt numitul egumen cât şi chezaşii sîi, să fie nestrămutat în tătă viaţa sa din egumenia acestiî mănăstiri. De aceea poruncim Domnia mea tuturor călugărilor, ómenilor şi, robilor de la numita mănăstire să'l cunósceţi pe numitul de egumen al acesteî mănăstiri în tătă viaţa, dându-î supunere şi ascultare la cele ce vë va porunci asupra trebilor mănăstirescî, căci orî carele se va arêta împotrivor, să scie că are voie a'l arêta Domniei mele, ca să se pedepsósce, afară din robii mănăstirii, cari în tătă vremea după vina lor are a'î certa, aflându-se cu privighere de a nu'î respîndi în ūeri streine ; i saam receh g-pd.—1819.

Zemle Vlahiscoe.

Fiind-că am luat Domnia mea pliroforie pentru Cuviosul Arhimandrit Vasilie, egumenul mănăstirei Znacovul, că de când s'aŭ orânduit egumen la acest sfînt locaş, s'aŭ purtat cu bună rînduélă întru tôte, arêtându-se şi bun iconom, de aceea dar am dat la mînile Cuvioşiei sale acastă Domnăscă noastră carte cu ponturile de mai jos arătate, adecă: 1) Să fie nestrămutat din egumenia acestiî mănăstiri în diastimă de 12 ani cu incepere de la April 25 lét 1817 când s'aŭ orânduit egumen. 2) Să dea pe tot anul banii şcoleur dupë obiceiul ce aŭ fost şi mai nainte i câte taleri 3000 la cutia milosteniei, ca să se dea în lefile sîracilor, fără de a se supëra peste aceştia în nici o altă dare ce va eşi pe cele-l-alte mănăstiri şi făr' de a se socoti înse vornicia obştirilor, că cu luarea acestor bani dobîndesce vre-o cătuşî de puţină dicheoma asupra acestiî mănăstiri, sé i a socoti că este închinată la acastă epitropie, ce împotriva

să o cunoscă cu totul slobodă, care acești bani să aibă a'î respunde numitul egumen cu analoghie pe fieș-care lună. 3) Orî ce meremeturi va face Cuvioșia sa la acareturile mănăstirei cele din lăuntru și cele din afară și la lucrul viilor și la economia mănăstirei, și la judecățile ce se vor întempla după vremi la moșiile mănăstirei pentru împresurarea hotarelor de către vecini, seû pentru vre-o altă pri ină, toate acelea să fie de la Cuvioșia sa, afară numai de se va întempla (ferescă Dumneșeî) în diastima acestui soroc a se face vre-o sticăciune, seû vre-o altă pagubă mănăstirei, orî vre-unui alt acaret al seî, din vre-o năvălire de vrăjmași, orî din foc pricinuit de ei, orî din răsboi, seû din cutremur, atunci să arête la stăpânire acea dovedită stricăciune, ca să se chibzuască mijlocul cel cuviincios pentru dregerea stricăciunei. 4) Orânduile bisericei și ale mănăstirei să le păzescă după cuviință și după testamentul ctitorilor. 5) Pentru zestrea mănăstirei mișcătore și nemișcătore și de sineși mișcătore, la împlinirea sorocului să fie dator a o da deplin după catastihul de perilavi cu care aû primit'o sub iscălitura sa, afară numai din țigani, cari orî de vor muri, seû de vor spori până la împlinirea sorocului de mai sus, arêtat, să fie paguba seû câștigul în norocul mănăstirei, iar când se va dovedi că aû fugit niscare-va țigani din pricina necătorei, seû a relei petreceri din partea cuvioșiei sale, atunci să fie dator cu a sa cheltuială, orî a'î aduce la urma lor, seû a'î puue la loc. 6) Din veniturile mănăstirei orî pagubă de se va întempla, seû câștig până la împlinirea sorocului de 12 ani, să fie în norocul cuvioșiei sale, făr'de a se lua de către cineva-și nici o socotelă, orî cuvioșia sa, să ceară vre-o pagubă. 7) La împlinirea sorocului de 12 ani să lase mănăstirea slobodă cu totul de datorie, precum asemenea să lase slobode și arendile tuturor acareturilor și moșiilor mănăstirei. 8) Chezașul cuvioșiei sale, după chezașia ce aû dat în scris la cancelaria divanului Domniei mele, este dator ca de nu va păzi și va urma cuvioșia sa, toate cele de mai sus arêtate întocmai și pe deplin, seî de nu va da la împlinirea sorocului zestrea mănăstirei deplin precum s'aû dis mai sus, să fie însuși chezașul răspunșător, și platnic întru tot, fără de a i se primi vre-un cuvânt, de pricinuire. 9) De i se va întempla mórtea cuvioșiei sale mai nainte sorocului de 12 ani, să rămăe chezașul în localul lui și să se urmeze acêstă simfonie pe chipul chezașului întocmai, ca când ar trăi cuvioșia sa, făr'a se strămuta câtuș de puțin, fără numai stăpânirea să orânduiască atunci un călugăr la mănăstire, ca să porțe numai inchipuirea de egumen și să fie purtător de grijă, a se păzi orânduiala bisericei. i saam recch gpd. 1819 Septembrie 5.

(Iscălitura și pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Primită fiindu-ne anaforaoa acêsta a Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit, o întărim Domnia mea și poruncim Dumnétale Vel Logofete de țera de

sus, să se facă cartea Domniei mele de egumenia acestei biserici pe chipul mai jos numitului Ioachim Ieromonahul cu sorocul și orindu-ela de mai jos arătate mai adăogându-se însă și acesta, ca taleri 600 ce au a se popri pe tot anul din taleri 1200 ai embatichiului, să se dea la Sfinta Mitropolie, ca de acolo să se dea în dobândă la loc sigur, spre a fi pentru trebuința de mai jos arătată.—1819 Septembrie 20.

Cod. XCII, fila 72.

(pecetea gospod) *vel Logofăt*

Prea Înălțate Dómne,

În multe rânduri și în multe chipuri poporanii ot biserica Isvorul Tămăduirilor, de la marginea orașului Bucurescilor, ce este zidită de reposatul Domn Mavroghene și închinată la mănăstirea Ecaton Dapiliani din ostrovul Paros, s'au arătat cu jălbi, atât către zmerenia noastră, cât și către Căminarul Spiridon Ralet, epitropul ce este orânduie de mănăstirea de Jos, cu multe ponosluiți asupra egumenașului ce se află orânduie la această biserică și tot după cercetările duhovnicesci ce prin taină am făcut, cele mai multe arătate prin jălbi poaose ne-am pliroforisit că sunt adevărate, și fiind-că Dumnélui Căminarul ne-au încredințat, că încă de când s'au închinat această biserică la monastirea de Jos, nici o dată n'au vëdut vre-un folos din veniturile acestei biserici, iar acumă găsindu-se un Ioachim Iromonahul, carele spre a 'și sci sălășluirea odihnei statornică a nu se mai preâmbila din loc în loc, s'au mulțămuit a se însărcina cu îngrijirea acestei biserici și cu legătura a ținea biserica cu toate cele trebuincioase și cu două preoți spre săvêrșirea necontenitelor slujbe pentru pomenirea repositărilor ctitori să fie nestrămutat în soroc de 6 ani și să dea pe tot anul câte taleri 1200 embatichiui, să 'și păzescă cinstea podvigului său, să fie dator ca zestrea mănăstirei câtă după catastih i se va încredința mișcătoare și nemișcătoare nu numai a o păstra, ci încă a o mai adăoga pre cât va fi prin putință; asemenea să fie dator a drege și a meremetisi ori ce meremeturi ușore va urma trebuința la biserică și la case, cum și a descoperi prin jalbă către stăpânire câte de către cei mai dinaintea sa egumeni lucruri de ale bisericii s'au înstreinat pe la unii alții, și fiind că venitul bisericii aceștia este prea puțin, de aceea găsim cu cale, ca din taleri 1200 ce s'au aședat să dea embatichiui numitul Ieromonah pe tot anul, taleri 600 să 'i trimetă Dumnélui Căminarul Epitropul, ca să 'i trimetă la mănăstirea Ecaton Dapiliani, unde este închinată această biserică, iar taleri 600 să stea în păstrare aici prntru trebuința ce după vremi va avea această biserică, ori de meremeturi, său de vre-un adaos de venit și că se va păzi toate cele mai de sus arătate au dat și chezaș sigur pe Dumnélui Stolnicul Constantin Burii. Ci de se va găsi cu cale și de către Înaltă înțelepciunea Măriei tale, se va da luminată întărire la această a noastră smerită anafora, ca să se pue în lucrare aședarea numitului Ieromonah la această biserică ot Cișmea.—1819 Septembrie 14.

Al Ungro-Vlahiei Dionisie.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar

Citindu-se înaintea Domniei mele această alăturată anafora a Dumnealui vel Vornicul al obștirilor, s'a'ă citit împreună și apelația ce ne-a'ă dat Ioan Vardaca, dicând, că fără de cuviință se vede lipsit din Epistasia acesteia monastirii, de la viitorul Ianuar, în vreme ce el are hotărîre a celui dinaintea noastră Domn, coprințetore, că după împlinirea sorocului de șese ani, să se protimișcă a lua tot el arenda acesteia mănăstirii cu prețul ce va da altul, după care și se cuvenia ca până a nu se da această mănăstire în dreptele zile lui Afesentie Protosinghelu, să 'l fi întrebat și pe el Epitropia și cînd nu va da ceea ce a'ă dat Afesentie, atunci cu drept cuvînt se cuvenea a se lipsi, care această provlimă a lui Vardaca, chibzuindu-o Domnia mea, dicem, că și de va fi avînd în adevăr acest fel de coprindere, hotărîrea Dumnealui de mai sus arătata, se înțelege însă că atunci se cuvenia ași avea tăria ei, cînd și numitul Vardaca va fi fost următor contractului său întru tôte, dar de vreme ce el, după pliroforia ce ne dă printr'această anafora Dumnelui vel vornic al obștirilor, se dovedesce împotriva următor contractului său, rămîne și acea hotărîre fără de nici o tărie, iar anafora cea fiind dreptă și cu cale, o întărim Domnia mea și orînduim pe credincios boerul Domniei mele biv vel pitarul Mihaiu Condicaru Epitropiei obștirilor, ca luînd de aici pe numitul Vardaca, să 'l ducă la Craiova, unde poruncim, ca prinșcirea Dumneului caimacamului Nostru, orînduindu-se împreună și un Logofetel al Divanului de acolo, să se facă urmare întocmai precum mai jos se coprinde.—1819, Octombre 8.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofet.*

Cod. XCII, pag. 476.

Prea Înălțate Dómne.

După luminată porunca Înălțimei tale, ce mi se dă la această jalbă a locuitorilor de pe moșiile mănăstirii Strihaia din sud Mehedinți, ce cu hrisov este închinată la cutia orfanotrofiei, prin care face plîngere, arătând, că Ianache Vardaca, carele a'ă fost arendaș acesteia mănăstirii, făcîndu-le multe încărcături și asupra la dijmuirile bucatelor și ale fînețelor, s'a'ă cheltuit prin judecătii multă vreme cu veniri și pe aici și pe la București și cu cercetător pe la fața locului, și după multele cheltueli și trepede, ostenind pe drumuri, din pricina numitului fiind tovarăș și cu sameșul județului, cu dare mîna de ajutor prin mumbașiri arnăuți îi silea de făcea împlinire cu nedreptăți împotriva ponturilor, puțin rămîind a li se sparge și siliștea, până cînd deșteptându-se Dumnelor boerii ispravnicii ai județului și orînduind pe condicaru ispravnicatului la fața locului și dovedind năpăstuirile ce li se făcea, decî numitul Vardaca i-a'ă mai ușurat din năpăstuirile ce li se făcea la dijmuirii, arătîndu-le Dumnelor boerii ispravnicii, că este să lipsescă acest om asupra din spinarea lor și stăpînirea va să orînduiască egumen, precum a'ă fost din vechime și a'ă rămas cu această

odihniți, acum vede că numitul Vardaca, aș plecat la București și aude vorbe de la ómeniș lui cu mari laude de asuprele, cã iar el va sã ia monastirea asuprã'i și o sã le facã mai rãi de cum le-aș facut și cum cã cele care li s'au arãtat de cãtre pitarul Mihaiu, cãnd au venit cu cercetarea, cã are sã facã Vardaca la mñastire, n'au fost mai nimic, adecã viile mñastirei din necãutarea lui s'au pãrãginit, orãnduiala sfintei mñastiri cu totul au stricat'o in cãt din locaș Dumneșcesc ce era, au facut'o lãcaș de muierì, el și ómeniș lui fiind nesupãrați cu cununia; al doilea pãdurea Sfintei mñastiri au vëndut-o la podari, rugãndu-se sã lipsescã acest Vardaca, ca sã scape de nãpãstuirile ce li se face la dișmuri și trepede prin judecãți perdënd din munca lor și sã orãnduescã un nãstavnic egumen precum au fost din vechime, ca sã le pãzescã dreptãțile lor și orãnduiala Sfintei mñastiri din care se adãpa și copiii lor *cu invãțatura de cunoscințele legii de la dascãlul ce ținea mñastirea*. adãogãnd și lucrurile mñastirei, iar nu sã le prãpãdescã precum au urmat piritul; in dosul cãreia jãlbì, mi se poruncesce de cãtre Inãlțimea ta, sã cercetez și sã arãt in scris prin anafora; luminatei porunci urmãtor fiind, am cercetat, pliroforisindu mē și din multe engrafe, ce se gãsesc in epitropie, anaforale, cercetãri și ințãriri gospod, de pricinile ce s'au urmat inre acest arendaș cu epitropia și locuitorii acelor moșii, adecã acestã mñastire inãcã din oblãduirea Rușilor prin strãne ocrotiri o trãsesse din zaptul Epitropiei un Antim cãlugãrul cu Nicolae Vardaca fratele numitului Ianache și lua venitul mñastirei numai pentru al lor folos, apoi dupã trecerea rãsboiului vind Mãria Sa Ioan Vodã Caragea, iarãși prin hrisov, de la Ianuar ãntãiu, lãt 1814, au innoit mñastirna tot pe sãma cutiei orfanatrofiei, cãnd alergãnd numitul Antim Cãlugãrul cu Nicolae și Ianache Vardachi, au luat iarãși ei arenda moșiei in soroc de 6 ani, adecã Antim cu numele de egumen și Vardaci chip de chezași, dintru care Antim prin cercetãrile stãpãnirii cãdënd in vinuirile ce facuse peste orãnduialã, s'au lipsit iar Nicolae Vardaca au murit de sunt trecuți trei ani, rãmãind Ianache Vardaca cu stãpãnirea și cu paza contractului pãnã la sorocul de 6 ani, ce i se implinesce la sfãrșitul viitorului Decembre și fiind-cã nu puține catahrisis facuse la acestã mñastire, dupã cum se vede din condicile epitropiei, l'au osãndit Mãria Sa Domnul Ioan Vodã Caragea inãcã din lãt 1818, fiind adus aici, pentru dãrãpãnarea acareturilor a da chezaș vrednic, cã la implinirea sorocului va lãsa tãte acareturile și zestrea mñastirei dregẽndu-le in tocmã dupã coprinderea contractului, iar numitul de atunci au dosit de aici fãr' de a mai da hotãritul chezaș și acum ori cine vine din partea locului, tot defãmãzã urmãrile numitului Vardaca, arãtãnd cum cã acareturile și zestrile mñastirei inãcã nu le-au facut pãnã acum in tocmã dupã contract. Decì dupã aceste tãte (in lunile trecute) venind un Afesentie Protosinghel, pãmẽntean din partea locului, vrednic și cu stare de ipolipsis, dupã cum m'am pliroforisit și din pitacul Dumnealui Spãtarului Suțul Caimacamul Craiovei, ce seria cãtre

sluga Măriei tale, că este cercat întru tóte și vrednic de a iconomisi acest Sfint locaș, mănăstirea Strehaiia, am arătat Înălțimei tale prin anafora, întovărășită cu contract prin ponturi cu vrednică chezașie, ea peste taleri 500 ce da mai înainte Vardaca, la orfanatrofion, să dea cuvioșia sa alți taleri 500 mai mult pe tot anul în soroc de 8 ani, începându-se de la viitorul înteiu Ianuar înainte, când se implinesce sorocul Vardacăi, și să mai facă de la sineși cu a sa cheltuială zidiri și lucruri ce negreșit trebuie a se face la acéstă mănăstire, fiind cădută în dărăpănare din pricina trecutelor vremi cu Cârjalii și răzmerița și catahrisisul acestor de mai nainte arendași, și aceste tóte lucruri ce sunt întocmite prin ponturi la contract a se face, trece peste taleri 20.000 bez banii arendii, ce este a da pe fieș-care an, care aceste vędându-se de către Înălțimea ta, prin anafora a slugei Măriei tale, găsindu-se în bună orânduélă s'aú și dat Luminată întuire, ca la înteiul viitorului Ianuar să intre în stăpânirea veniturilor mănăstirei Afesentie Protosinghelul, iar pentru plângerea ce fac acum jăluitoarii locuitorii, că aú cercat și póte să cerce multe năpăstuirii când va rămânea iarăși numitul Vardaca, nu le mai rămâne loc de a se mai plânge prin jálbi către Maria ta, căci din porunca Măriei tale, de la Ianuar înainte lipsește Ianache Vardaca, implinindu-se și anii contractului, iar pentru ceea ce aréță, că n'aú făcut mai nimic din zidirile acareturilor mănăstirei, precum li s'aú arătat atunci de către Pitarul Mihaiú; că este legat Vardaca prin contract, i viile mănăstirei cădënd în paragină, i orânduéla Sfintei mănăstiri că aú stricat'o, făcënd locaș de muieri pentru el și ómenii lui, și cum că pădurea aú dărăpănat'o cu tăerea; pentru acestea fiind-că Vardaca, după hotărârea din lét 1818, chezaș n'aú dat la epitropie și fiind-că din veniturile moșiilor pe anul acesta s'aú strins până acum mai tóte și ceea ce va fi neadunat póte să și le adune până la soroc, să le și ridice, și el fiind străin și fără de chezaș, orí prin dosire séu cu alte mijlóce póte va lăsa pe mănăstire păgubită de zestrea, ce va fi lipsind și de cele ce nu va fi făcut după contract, găsesc cu cale să se dea luminată poruncă la acéstă plecată anafora a slugei Măriei tale, ca Pitarul Mihaiú Condicarul vornicieii obștirilor încă de acum din vreme să ia de aici séu unde va găsi pe numitul Ianache Vardaca și mergënd prin scirea Dumnéluí Caimacamului Craiovei, orânduindu-se și un logofét de ai Divanului de acolo, să mérgă împreună cu Vardaca la mănăstire, unde să fie și Efesentie Protosinghelul, ce s'aú orânduít egumen și să vadă coprinderea contractului ce are legat Vardaca cu epitropia, să vadă și catastihul de perilavi ce l'aú dat Vardaca în epitropie cu a sa iscălitură, unde sunt însemnate sineturile și condica de sineturile mănăstirei i tótă zestrea mănăstirei mișcătóre și nemișcătóre și după cercetarea ce vor face tuturor acestora, ceea ce se va lámuri bine curat, să se dea prin catastih în zaptul egumenului Afesentie Protosinghelul, cu care catastih va intra în stăpânirea veniturilor de la înteiú Ianuare înainte și alt catastih iscălit de Afesentie egumenul să 'l aducă în

păstrarea epitropiei, iar pentru câte din zestrea mănăstirei va lipsi i din cele ce era dator să facă la mănăstire prin contract său alte stricăciuni ce va fi făcut, cum și pentru pădure de va fi tăiată, de cât preț se va socoti a fi toate acestea să fertortarisască de la Vardaca prin Dumnélor boerii ispravniciei ceea-ce va găsi dintr'ale sale ori din zaherea său din altele, drept prețul lipsei zestre și datoriei sale i alte stricăciuni ce va fi făcut și cu alegere în scris să vie aici, la Divanul Înălțimeii tale, împreună cu Vardaca, de unde se va da și cea desvêrșită hotărîre în ce chip este a se urma pentru acele toate. — 1819, Septembrie 22.

Iordache Goleșcu, vel Vornic.

CAP. V.

Școla și cultura românească sub Al. N. Suțul,

Scurta Domnie a ultimului fanariot, la Munteni. a aflat funcționând toate școlile de cari am vorbit sub Caragia, între cari școale și cea românească a lui G. Lazăr. Noul Mitropolit Dionisie Lupul, român de origină, intrând în Eforia școlilor, a trebuit să fie adus tot zelul său în favoarea școlilor române. Ca să justifice și mai mult necesitatea școlei lui Lazăr, Dionisie va cere Domnitorului ca din aceea școlă să se iee și candidații la hirotonie.

Dar să urmărim, în mod cronologic, diversele acte relative la școlă, din Domnia lui Al. N. Suțul.

1. In 12 Maiu 1819, adecă câte-va luni după inceputul Domniei Sale, Al. N. Suțul adresază pitac către o comisiune compusă din prelați și din boieri paia, ca biv vel banii Grig. Brâncoveanu și Gregore Ghica și din biv vel vornicii Gr. Filipescu, Gregore Băleanu și Iord. Slătineanu și din boerii halea: Vel vornic Mihail Manu, vel Logofet de țera de sus G. Filipescu, vel Post. Nicolae Slugeroglu și vel Logofet al străinilor pricinii Nestor. Prin pitac Vodă dice, că are deosebită rivnă pentru continuarea deapurarea a școlilor elinesci și a acelei românesci și de aceea a chibzuit nisce «ponturi» combinate de vel Logofet de țera de sus și acum cere comisiunei să-și dee și ea părerea asupra lor. Comisiunea să chibzuască și asupra lefilor dascălilor și să iee și socotelile casei școlilor pe anul incetat 1818 1.

1. Eacă actul întreg:

Prea Sfinția Ta Părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneđu, Sfinția Voastră Episcopilor și Dumnévóștra cinstiților și credincioși boerilor ai Domniei

Nu am aflat în nici o condică chibzuirea făcută de comisiune și nici «ponturile» propuse ei.

2. La 20 Noembre 1819, Al. Suțul reinnoesce hrisevul de scutire și privilegii al dascălului Chiriță și a ajutorului său, cu următorul act :

*Cartea dascălilor ot școla slavonescă ce este în Sf. Gheorghe cel vechiu.
Zemle Vlahiscoe.*

De vreme ce școla slavonescă ce este aședată aici în orașul Domniei mele București, la Sfintul Gheorghe cel vechiu, care este de învățătura cărței slavonesci i rumânesci, unde nu numai din copiii pământenilor se află la această școlă, ce și alții străini, din alte țeri sunt veniți, care școlă este foarte trebuinciosă la totă obștea acestii țeri, pentru învățatură, fiind metaherisit tot norodul cu această învățatură la toate trebuințele, spre a cărora dare de învățatură de vechii și bătrânii răposați Domni sunt orânduți cu plată Domnescă și dascăli, ca să se afle în totă vremea să învețe copiii, la care școlă se află Chiriță dascălul slavonesc, cu un ipodidascăl al său, cari fiind pământeni, socotitu-le-am Domnia mea trebuința ce ar avea și nu i-am lăsat să fie de tot lipsiți a nu fi atinși de ořeși-ce milă Domnescă, mai vartos ea fiind în

mele, biv vel bane Grigorie Brâncovene, biv vel bane Grigorie Ghica, biv vel vornic Constantin Bălăcene, vel vornic Mihalache Manu, biv vel vornic Grigorie Filipescule, biv vel vornic Grigorie Bălone, biv vel vornic Iordache Slătine, vel Logofet de țera de sus Gheorghe Filipescule, vel Postelnice Nicolae Slugeroglu și Dumneta vel Logofet al străinilor pricină Nestor ; rivnă osebită având Domnia mea de a se păzi a pururea școlă elinescă și acea românescă, ce sunt întocmite aici în Domnescă noastră țera într-o bună ființă și orinduală, ca un lucru ce privesce spre obștesca podobă și folosință bisericescă și politicescă ; de aceea chibzuind și noi înșine aceste osebite ponturi ce se vor arăta de către Dumnelui vel Logofetul de țera de sus, poruncim, ca adunându-vă cu toții la un loc, să le teorisiți cu bună luare aminte și chibzuire și pentru câte dintr'ensele veți găsi că sunt cuviinciose și trebuinciose la a școlilor ființă de a se întocmi și a se păzi, să arătați Domniei mele prin anafora. Și către acesta teorisind și întocmirea lefilor dascălilor ce s'au făcut în lét 815 prin obștescă anafora, adaosul ce se va fi mai făcut în urmă, să faceți și asupra lefilor cuviinciosă chibzuire și să arătați Domniei mele prin mai sus disa anafora și după sevêșirea teoriei ponturilor ce s'au dis mai sus și chibzuirea lefilor, iarăși cu toții împreună să teorisiți și socotelile casei școlilor după orinduală, pe anul trecut, cu lét 818, de a cărora încheere să și arătați Domniei mele prin osebită anafora.—1819 Maiu 12.

Cod. XCVI, fila . 33

În 25 August 1820, prin pitac se orinduesc Efori școlilor Domnesci Marele Ban Grigore Ghica, Marele Vornic Gheorghe Filipescu, Marele Logofet Nestor.

Cod. XCVI, fila 177.

liniște, pururea să fie cu mintea slobodă și să pótă pune tótă nevoința a se sîrgui și a sta năpristan spre învățătura și procopséla copiilor sholasnicî și pentru străini și pentru pămênteni, a căroră dar nevoință și strădanie nu le-am trecut-o nici Domnia mea cu vederea, nici i-am lăsat întru uitare, ci printr'acéstă carte a Domniei mele, hotărîm, ca ei și tótă casa lor în tótă vremea să fie apêrată de tot felul de dăjdiî, de nimic nici odinióră val și supêrare să nu aibă, așijderea și drepte bucatele lor încă să fie scutite și ne dajnice, stupii i rămătorii de dijmărit și vinul de vinăriciü și să ție și câte o pivniță aici în Bucuresci apêrată de fumărit, de căminărit, de vamă, de vinul Domnesc i agiesc, de ortul vătafului de cărciumari și de tóte orî ce alte angariî vor eși pe pivnițe, orî în credință de va fi vinăriciul seü dijmăritul, orî dările pivnițelor, orî de se vor vinde, seü măcar vre-o dată de s'ar întâmpla ca să plătescă și cei ce vor avea cărți și hrisóve Domnesci, iar mai sus numiți dascăli nici atunci să nu dea, ci tot-d'a-una să fie scutiți; asemenea pentru ajutorul casei lor să aibă și lude cincî, străini scutiți și apêrați de tot felul de dăjdiî și orândueli ce vor eși pe cei-l-alți scutelnici de la visteria Domniei mele peste an în țêrá de nici unele nici un val și supêrare să nu aibă, cum și la vremea oeritului să aibă a scuti oî 150; încă să aibă; a lua pe tot anul numitul dascăl cu ipodidascălul seü, 2000 oca sare de la Ocna Slănicului sud Saac; deosebit să fie casa numitului dascăl apêrată de orî-ce musafirî și de tóte alte beilicuri, orî-ce, vel postelnic ar fi seü altul din boeri și slujbași de către nimenea supêrare nici de cum să nu aibă; pentru care poruncim Domnia mea, Dumneavóstră ispravnicilor i Dumneavóstră boeri seü slugi, cari după vremi veți fi orânduți cu orî-ce fel de dăjdiî și slujbe, de tóte câte scrie mai sus, să aveți a vă feri și nimenea întru nimic val și supêrare să nu le facă, pentru că dascălii de la numita școlă pururea au avut aceste mili și de mai nainte de la alți frați pravoslavnicî Domni, ce au stătut oblăduitori creștinesci aceștia țêri, precum ne-am adevêrit Domnia mea din hrisóvele și cărțile Domniilor lor, ce se vêdură de noi; deci și Domnia mea întărim și innoim printr'acéstă carte a Domniei mele, ca să se păzescă acéstă milă neclatită și ne strămutată. *I saam receh gospod.*—1819, Noembre 20.

Cond. XCIII, fila 117.

3) O dispozițiune fôrte însemnată propune lui Al. Suțul Mitropolitul Dionisie și colegii seî efori: Gr. Ghica, Constantin Băleanu, Iordache Golescu și Iacovache Rizu, în 17 Februar 1820. Eforii cer să se trâmîță la Piza în Italia 4 ucenici, cari să devină apoi profesori.

Eacă actele relative :

Anafora Eforilor Școlilor.

Prea Înălțate Dómne,

Pe lângă alte bunătăți ce s'au revărsat Patriei noastre de la venirea în Scaun a Înălțimei tale, am chibzuit că este de mare trebuință a se trămite patru ucenici *români*, cari se vor cunoște a fi destoinici în învățătura limbii elinesci, la școlile de la Piza din Italia, cu cheltuială din venitul casei școlilor, ca să învețe în limba italienească meșteșugirile filosoficesci și după vreme să pótă prinde locul dascălilor ce sunt trebuincioși la școlile de aici, fără să mai aibă trebuință școla a aduce dascăli din alte locuri streine. Cu care nu numai Înălțimei tale socotim că va rămene pomenire nemuritoare, dar și némului românesc se pôte face un mare bine și de mare folos, când cu a acestor dascăli silințe vor aduce limba românescă în stare, cu învățăturile, precum sunt și cele-l-alte, cari ucenici mai întâiu după ce se vor alege de noi, îi vom îndatora atât pe ei cât și pre părinții lor a da zapise la casa școlilor cu chezașie vrednice, că săvârșind învățăturile în soroc de trei sêu patru ani, să fie datori a veni iarăși în Bucuresci, ca să 'i aședăm dascăli, atât la școla elinescă, cât și la cea românescă, cu léfa ce se urmăză și acum; iar când vreunul dintr'înșii nu se va ține de acéstă legătură și va cere a merge la altă parte, atunci orî părinții lor, sêu chezașii ce vor da, să fie datori a răspunde casei școlilor tótă cheltuiala cu dobênda ei, ce se va face în vremea șederei lor în acéstă școlă. Drept aceea, ca să se pótă pune în lucrare acéstă de laudă și obștiei folositoare faptă și ca să 'și pótă avea puterea sa nestrămutată, iar mai vèrtos de se va găsi cu cale și de către Înalta înțelepciune a Măriei tale, se va da luminata întărire, ca și noi să o putem pune în lucrare, în a porni acești ucenici la școlile de mai sus arătate și să orânduim prin vre-un neguțator sigur suma banilor ce vom chibzui cu bună economie pentru a lor trebuință, ca la vreme să se răspundă, a nu avea lipsă de hrană și îmbrăcăminte.—1820 Februarie 17.

Al Ungro-Vlahiei Dionisie, Grigorie Ghica, Constantin Bălăceanu, Iordache Goleșcu, Iacovache Rizu.

Cod. XCV, pag. 361.

Al. N. Suțul nu se prea grăbesce a da aprobarea sa acestei anaforale. Abia la 10 Martie—după trei săptămâni—o dă acea aprobare în termenii următori :

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahis oe.

Prea Sfinția ta Părinte Mitropolite și Dumnévóstră cei-l-alti boeri efori i școlilor, vrednic de laudă este cugetul Prea Sfinției tale și al Dumnévós-

tră, pentru că sirguindu-vă a întocmi în Patrie scumpa bunătate a învățaturii, ați chibzuit pentru această cu înțeleptă purtare de grije. Drept aceea dar, primită fiindu-ne această chibzuire, ca o forțe bună și folositoare, o întărim Domnia mea. Atât numai părintesce poruncim, să se alégă cu nefățarnică judecată acei patru ucenici, ca să fie în bune obiceiuri și mai înainte gătiți cu învățăturile trebuincioase, și la vreme cuviincioasă să se aducă inapoî spre împlinirea făgăduinței lor, ca să nu se facă în zadar trebuincioasa cheltuială, ce li se va orândui, care și de va fi cu mare economie, nu trebuiesc însă a se da peste trebuință.—1820 Martie 10¹).

(L. S. D.)

Vel Logofăt.

Tinerii primii bursieri ai țerei românești, în streinătate fură: Efrosin Poteca, Const. Moroiu, Simion Marcovici și Pandeli. Apoi murind Pandeli, fu trimis în Franția Petru Poenaru pentru științele fisico matematice.

4) O altă însemnată dispozițiune ia Alex. Suțul, îndemnat de Divan, în 3 Aprilie 1820. Un neguțtor din Ardeal Enea Scarlat, se jăluiesce Divanului, că Vameșii de la punctele de intrare în țără, cer vamă de la *Cărțile de tipar*, ce el introducea în țără. Marele Logofăt de țera de jos cercetază condicile și constată, că nici odată nu s'a luat vamă pe cărți. Marele logofăt, propune chiar, să nu mai cuteze Vameșii a supăra la vamă pe Enea Scarlat și pe orî și cine va importa cărți de școlă și «de alte trebuințe». Marele logofăt, constată, că nici la Moldova nu se ia vamă la importul de cărți.²

1. Observăm că în Moldova Veniamin trimisese la 1819 pe George Seulescu, la studii în țeri streine.

2. *Ia Alexandru Nicolae Suțul Vel Vornic i gosp. Zemle Vlahiscoe*

După arătarea ce ne face Dumnélui, Vel Logofăt, de țera de sus, printr'această anafora, poruncim, ca acum deocamdată jăluitorul Enea Scarlat să fie nesupărat de vamă, până se va da al doilea poruncă a Domniei mele, cu hotărîre asupra pricinei. 1820 Aprilie 3.

(S. G. Domn.)

Vel Logofăt.

— Prea Înălțate Dómne.

Din^eluminată porunca Înălțimei Tale prin Zapciū Hatmanesc s'au înfățișat înaintea mea Enea Scarlat neguțitoriul cu Stroie Vameșul de la Carvasaraoa Bucurescilor, dicend Ene prin jalba lui, că el metahirisind negoșul cu aducere de cărți, pentru învățătura copiilor, și de alte trebuințe, îl apucă să plătescă vamă și că obicei n'ar fi fost să dea vamă la cărți tipărite precum și

Domnitorul aprobă apoi supresiunea Vamei dar recomandă lui Enea Scarlat să vindă mai efin cărțile de școlă.

5) Cam neesplicabilă este propunerea ce doi efori ai școlilor (Mitropolit Dionisie și Gr. Ghica) fac în 24 Iunie 1820 lui Vodă Alex. Suțul ca în *interesul de economie*, să nu se deé léfa cuvenită profesorilor pe vacanțele mari (luna Iulie 15 până la 15 August) și să se elimineze elevii din internat. Nu cumva cu această măsură, Mitropolitul Dionisie voia să lovască școlă cea mare elinască, care singură avea internat? Eacă anaforoa acésta :

Prea Înălțate Dómne.

Cu smerită și plecată a noastră anafora arătăm Înălțimei Tale, că la școlile de aice din vechime s'a obiceiuit a se face precurmare de paradosis pe acésta vreme adică de la 15 ale următorului până la 15 ale viitorului August, una să aibă ucenicii vreme cu pârlej a meletisi cele până acum învățate și al doilea și ca dascălii să pótă face chibzuire la care dintr'inșii se cuvine suire; care obiceiū ca un canonisit și din vechime urmat, s'aū pus în faptă și de către noi. Dar fiind că la aceste școle s'aū alăturat și o mănăstire anume Glava-

a Moldova, și alte ștapăniri, nu s'ar fi luat vamă, cerënd ca să fie apărat. Impotrivă dise Stroe Vameșul, că jăluitorul face negoțul cu aducere de cărți, *care le vinde cu preț mare și se folosesce*, de aceea cere și el a lua vamă după co-prinderea *ponturilor* i a Catalogului. S'aū căutat ponturile i catalogul vămilor și (nu) se găsi nicaiurea pomenind *cărți tipărite* puse la vamă. Răspunse Vameșul, că în ponturi i se dă voie să se ie vamă de la mărfuri străine ori-ce felurime va fi. Pentru acésta căutându-se, se găsi în ponturi, la capul 6, scriind chiar așa: «mărfurile ce vin aice în pământul țerei rumănesci, atât din țera turcească cât și din țera nemțescă, i de la Rusia, séu de la ori-ce parte și ori-ce fel de marfă va fi: băcănie, bogasierie, blănărie, lânărie, să plătescă la sută 3. După care s'aū dis vameșului, că acest pont își are și talmăcirea lui ce madele sunt, iar cărțile tipărite, nu este madea ca să i se cumpere numirea ca la materii, nici, este lucru care să nu fie obiceiuit din *vechime*. De aceea dar, în adevăr, se cunósce și se dă înțelegere, că n'aū fost orănduite să plătescă vamă, că de era supuse la vamă, urma, precum sunt puse și cele mai mici lucruri să fie puse și acestea și nu avu Vameșul cuvânt vrednic de răspuns, dîcënd și singur vameșul, că de acum înainte nu-î va mai face nici o supărare. Deci *fiind-că cărțile sunt pentru învățătura copiilor și pentru luminarea ómenilor* și precum *din vechime* n'aū fost îndatorite a plăti vamă, găsesce cu cale, ca și de acum înainte să nu se supere de vamă, dar atât jăluitorul acesta Scarlat, cât și alții ce vor metafirisi aducere de cărți, să fie *datori ale vinde cu preț cuviincios, fără de a cere preț mare* cu încărcătură; iar hotărîrea ce desăvârșită rămâne a se face de către înălțimea Ta.—1820 Martie 15.

Vel Logofăt.

cioc din jud. Vlașca de procatohul Înălțimeii Tale Domnul Caragea, cu două pricinii : una ca să se pôtă ușura de datoriile în care era încufundată, și să se și pôtă preînnoi, derăpănată fiind cu totul, și al doilea, după ce se vor face aceste din venitul său ce se va agonisi, să fie pentru mai mult ajutorul celor trebuincioșe, atât ale dascălilor, cât și ale ucenicilor sërmanii. Cât pentru datoriile ce au fost, prin silința Eforiei s'au îngrijit de s'au plătit la fieș-care până la un ban, dar pentru a se preînnoi, n'au stătut mijloc din pricina vremurilor trecute. Acum dar chibzuindu-ne pentru de a pune în faptă prenoirea acestei mănăstirii în vremea acestei încetării a școlilor, îndrăznim a dice, că de se va găsi cu cale și de înalta înțelepciune a Înălțimeii Tale, că pe cursul acestei încetării a școlilor să inceteze și simbria dascălilor, ca cu acesta să se ajuto-reze preînnoirea acestei mănăstiri și dascălilor să li se facă însciințarea, că iarăși când vor fi chiămați în școlă, (după orânduiala ce este a se întocmi de către Înălțimea Ta), este a se începe plata simbriilor și că până atunci slobodii pot fi a'și căuta fie-care de întrebuiințarea sa, ce va fi avënd. Deosebit de acesta, fiind-că și în odăile în care șed dascălii, i odăile de paradosis și unde șed ucenicii de la școlă elinască, face trebuință de meremet și prenoire nu puțină, am socotit ca să punem și acesta în lucrare, până este vreme mai bună. Dar fiind că prin unele din aceste odăi se află ședători vre-o câți-va ucenici, de se va găsi cu cale și de către Măria Ta, să li se facă cunoscut a'și căuta fieș-care alt loc de ședere și apoi după ce se va face meremetul la toate se vor chiema a se întorce la aceste. Dar chibzuirei noastre, rămâne a se da cea desăvirșită hotărîre a Înălțimeii Tale. 1820 Iulie 24

Semnați: al Ungro-Vlahiei Dionisie și Grigore Ghica.

Se pare că totuși școlă elină continuă după 15 August, cum face dovada actele din Octombrie 1820, relative la plata de lăfă a profesorului de gramatică, biv vel Stolnicul Constantin Galatis, suplinitoriul Caminariului Const. Psomachi înteiul dascăl gramatic.

1. Eacă aceste acte :

În Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe

După arătarea ce ne face Prea Sfinția sa Părintele, Mitropolitul dimpreună cu Dumnélor boerii eforii ai școlilor, printr'acastă anafora, de vreme ce jăluitoarul Stolnicul Constatin Galatis, au fost primit asupra'și și pe ucenicii Dascălului celui dintâiiu Căminarul Constantin Psomachi, paradosisindu-le și acelora în diastimă de 11 luni și jumătate, cu cuiință este ași lua dreptul său și pentru acest paradosis analogon din ceea ce era să ia Căminarul Constantin, când ar fi paradosisit, care se adună taleri 2.908, după însemnarea ce a i arătat sameșul școlilor. Drept aceea, poruncim Dumnévóstră boerilor eforii, ca din iraturile școlilor să se dea arătații bani, taleri 2.908, jăluitoarului Stolnic Constantin Galatis, ca un drept al său. --1820, Octombrie 12.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofët.*

6) Economiile realizate prin neplata lefilor dascălilor pe 15 Iulie—15 August se impuneau, ce-i dreptul, prin împrejurarea, că moșiile mănăstirei Glavacioc nu produceau venitul așteptat, mai ales din cauză că țăranii refuzaū de a se supune la claca și ponturile ordinare. Urmă proces între Eforia școlilor și între țăranii și finalmente țăranii fură obligați a aduce câte un car de lemne la școlă și ași face *pontul* către Arendașii moșiilor².

Prea Înălțate Dōmne,

După luminată porunca Măriei tale, ce se dă la această jalbă a Dumnélui biv vel stolnicu Constantin Galatis, ce s'aū aflat dascāl al doilea la școlă cea elinească, următorii fiind, arētām Înălțimei tale, că de la lipsirea de sineși a Dumnélui căminarului Constantin Psomachi întēiul dascāl gramatic, după îndemnarea ce i s'aū făcut chiar de către noi, smeritul Mitropolit, aū primit și pe ucenicii căminarului sub a sa îngrijire, urmând cu învățatura până acum la trecutul August. Drept aceea, că aū avut această sarcină, adevărată arētarea și la ucenicii sei cei avea și la ucenicii căminarului, este adevărată arētarea ce o face, iar léfa și-aū luat'o numai de dascāl al doilea, fără să i se mai sporēscă ceva și pentru că și casa școlilor nici atuncii nu putea avea mijloc nici acum, când mai vērtos i s'aū măi adăogat cheltuelile, iar mângierea stolnicului ca mulțamită la drēptă cerere ce face, rămâne în Prea Înaltă chibzuirea Măriei tale, a se hotărî, precum de Duhul Sfînt te veī lumina.—1820, Octombre 6.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Gheorghe Filipescu, Nistor logofēt.

Cod. XCIX, fila 6.

2. Eacā un act relativ la procesul acesta :

Iō Alexandru Nicolae Suful, Voevod i gospod. Zem. Vlachiscoe

Pe acēsă alăturată anaforā a Dumnélor, veliților boeri, nerēmāind mulțamiți locuitorii de la două sate: Fiorbinți și Glavaciocul din sud Vlașca, Dumnélui vel Hatman al Divanului, i-aū înfățișat la Divan înaintea Domniei mele cu Medelnicerul Dumitrache Vechilul Dumnélor boerilor, efori ai școlilor, dicēnd jăluitoarii prin apelația lor, căci nu se împotrivesc la cele ce prin pravila pământului, sunt îndatorați a da, de cât numai cer, ca să li se facă îndrepțare la supērările ce li se fac de către arendașii acestor moși împotriva pravilei pământului, cum și dīlele clăcei să li se ia în lucru și la vremea ce se arată prin pravilă, iar nu în bani și la cele-l-alte să li se ia deciuiala fără încercătură și de cât de un car de lemne să nu mai fie supērati; asupra căreia pricinii, intrând și Domnia mea, în cercetare, cât pentru rēndul clăcei, li se dīse jăluitoarilor, că în pravila pământului, coprinđēndu-se, că de nu va avea stăpānul moșiei ce să lucreze, să ū dea locuitorii câte taleri unul de fieș-care dī a clăcei, în bani, iar nu în lucru, să li se ia pe câte taleri trei de fieș-care casnic, precum avea obiceiū mai nainte vreme, a eārora cerere fiind împotriva pravilei pământului, i-am întrebat de aū vre-un aședāmînt în scris de la stăpānul acestor moși, rēspunseră că acest fel de aședāmînt nu aū, după care li s'aū dis, că neavēnd acest fel de aședāmînt, sunt datorii, atât ei, cât și stăpānul moșiei, a

7) Cu referință la «Orfanotrofia», aflăm un act, prin care se dă mănăstirea Strihaia, închinată la Orfanotrofia, în o nouă arendă, séu

urma după pravila pământului, căci împotriva urmându-se, precum ei cer a li se urma scăderea drepturilor moșiei spre folosul lor, tot cu asemenea cuvânt, urmând să se asculta și cererea stăpânului moșiei, când va face pentru vre-un adaos spre folosul săi, și așa să fie slobođi și unii și alții, cari cât va putea după vremi să scađă și să adaoge, precum cererea vechilului, pentru carul de lemne, ca ori să 'l aducă jăluitarii aici la școlă, de clăcaș, un car, séu să 'l plătescă cu câte taleri 4, iarăși doi clăcași un car, fiind-că moșiile acestea unde locuiesc, sunt cale mai depărtată de 6 ceasuri de aici, nu fu primită Domniei mele, pentru căci în pravila pământului se coprinde curat, ca așa să dea clăcașii la s'ăpânul moșiei și un car de lemne la Crăciun, cărându-le ori la moșia lui, séi aiurea, unde are stăpânul trebuință de dênsele, până la un loc cu depărtare de 6 ceasuri, iar de a le plăti locuitorii în bani, nimic nu se pomenesc; după care acest cap de pravilă nu pôte judecata a 'i îndatora de a le răspunde în bani, care și însuși vechilul înțelegându-o, ăise în cele după urmă, că de vreme ce de la aceste moși până aici, este cale mai depărtată de 6 ceasuri și jăluitarii nu primesc, ori să aducă aici lemnele, doi un car, ori să 'l plătească cu câte taleri 4, iarăși doi un car, sa se îndatoreze dar a duce acel câte un car de lemne la altă moșie ce are școlă, care este mai în apropiere, și decât 6 ceasuri și să le lepede acolo la casa moșiei și de acolo și le va primită Domniei mele și li s'au ăis jăluitarilor, că sunt datorii a aduce carul de lemne, unde le va arêta stăpânul moșiei, fiind cale numai de 6 ceasuri, iar nu mai mult. Drept aceea dar, cu această osebire de mai sus arêtată, a carului de lemne. întărim Domn'a mea, anaforaia acêsta a Dumnélor veliților boeri și poruncim cu hotărîre, Dumnévoștră isprăvnicilor ai județului, să îndatorați pe amândouă părțile de a fi întocmai următoare, precum mai sus ăicem, adevă întru tôte tocmăi după pravila pământului și ori-ce li se va fi luat mai mult de către arendașii acestor moși, jăluitarilor, peste cele orânduite în pravilă, să li se împlinescă înapoi tôte până la un ban.—1819, Martie 14.

Cod. XCIV, pag. 19.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofăt.*

Prea Înălțate Dómne,

Din luminată porunca Măriei tale Zapciul hătmănesc aű adus înaintea noastră pe locuitorii din două sate: Fierbinți i Șălarii, după moșia mănăstirei Glavaciocul ot sud Vlașca, cu jalba ce aű dat pentru un Constantin Căpitanul arendașul aceste moșii, ăicând, că mai nainte clăcuia mănăstirei câte trei ăile pe an, séu îi da pentru acêstă clacă de tótă casa câte parale 30 i de carul de fên de măsură da dijmă câte parale 10, pără în vremea egumenului Ianuarie, iar atunci da pentru clacă câte taleri 3, i pentru carul de fên parale 20; dar piritul ce este asupra moșiei de sunt doi ani îi apucă să dea pentru clacă câte taleri 12 pe an i câte un car cu lemne de tótă casa să 'i aducă aci la Bucuresci, séu să 'i dea de casă câte taleri 2 și de carul de fên parale 25 făcându-le și încărcătura de plătesc pentru două care . . . i pentru oï de are cineva două, trei, i pentru capre le ia câte 6 parale fără de a mânca în crâng

«embatic», in August 1819, cu un spor de 500 taleri în profitul acelei instituțiuni. ¹

ci fên a casă i pentru câte 5-6 oi ce au la câmp le stringe pârâatul pe tôte la un loc de le face cârd numindu-le turmă și ia câte un miel și taleri unul i la dijma porumbului îi încarcă luându-le din cincî una, i de răvașul de nume la dijma porumbului câte parale 18 și cer să 'și afle dreptatea ; față fiind și Dumitrache Medelnicerul vechilul Dumnélor boerilor efori ai școlélor domnesci de aici, unde este mănăstirea Glavaciocul metoh, răspunse, că mănăstirea nu le face vre-o cerere împotrivă, decât își cere drepturile ce sunt hotărîte în pravilî și în sinetul ce are a le răspunde locuitorii la stăpânul moșiei, arătându ne copie adevărită de Dumnélui Vel Logofétul după anafora ce au fost făcut Dumnélor boerii efori ai școlélor către Dumnélor Caimacamî pentru locuitorii după trei moșii ale acestei mănăstiri Glavaciocul, Obislavii și Valea, că nu se supun a aduce câte un car de lemne la școlă i după porunca ce au dat Dumnélor boerii caimacamî, ca pentru locuitorii de la Valea, de va fi de la acea moșie până aici în Bucuresci cale ca de 6 ceasuri să 'i îndatoreze Dumnélor ispravnicii județului, spre a aduce fieș-care clăcaș la școlă câte un car de lemne, iar pentru locuitorii ot Glavaciocul i Obislavii fiind mai depărtați ori să aducă doi clăcași un car de lemne, séu să 'l plătescă cu taleri 4 care vine de un clăcaș câte taleri 2 și le este cu ușurință, în vreme ce aici în Bucuresci se vinde carul de lemne cu taleri 5 și până la taleri 10 ; după care poruncă, dișe vechilul, că sătenii Valeni au și adus datoria lor de lemne, iar jăluitoarii Glavaciogeni și Obislăveni nu sunt următori. Am întrebât de au vre-un aședământ în scris cu mănăstirea, ca să clăcuiască mai puțin de cât 12 și dișeră că nu au. Deci cât pentru cele-lalte dreptăți ale stăpânului moșiei să fie luminată porunca Măriei tale către Dumnélor Ispravnicii județului, ca să supue pe jăluitoarii sătenii a le urma și a le împlini după pravila pământului, iar pentru carul de lemne de crăciun ce iarăși printr'aceeași pravilă sunt îndatorați locuitorii a aduce stăpânului moșiei cărându-le la moșia lui, séu aiurea, unde are stăpânul trebuință de dânsule până la un loc cu depărtare de 6 ceasuri, curiinciosă este chibzuirea ce au făcut Dumnélor boerii caimacamî, că de vreme ce locuitorii ot Glavaciocul i Obislavii sunt mai depărtați de școlă decât cale de 6 ceasuri, ori să aducă doi clăcași un car de lemne, séu să 'l plătescă cu taleri 4, care vine de un clăcaș câte taleri doi și le este cu ușurință, în vreme ce aici la Bucuresci se vinde carul de lemne câte taleri 5 și 6 și până la taleri 10 și asemenea găsim și noi cu cale să se dea lumina^{tă} porunca Măriei tale către Dumnélor Ispravnicii, ca să supue pe jăluitoarii, ori să aducă doi clăcași un car de lemne, séu să plătescă carul cu taleri 4 ; iar hotărîrea rămâne la Măria ta. — 1819 Februar 28.

Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Gheorghe Filipescu vel Logofét, Constantin Caliiarh vel Vornic, Iordache Golescu vel Vornic, Alexandru Filipescu vel Logofét.

1. Io Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

De vreme ce acest Efesentie Protosinghelul adaogă pe tot anul câte taleri 500 la suma embaticului de taleri 5000, ce se da până acum și prin alături

8) In Octombrie 1820, doi francezi, *Lorençon* și *Bordieu*, cer voie să înființeze o școală privată, cu plată, pentru învățătura de 4 limbi: franceză, italiană, germană și latină. Acești doi francezi se obligă a deschide mai apoi și un «*anatrofion*», un internat după modelul celor

ratul contract (ce s'au teorisit de Noi, și din porunca Noastră s'au însemnat pe răstav amândouă côlele de hârtie de către Dumnélui vel Logofétul de țera de sus) se légă a face cu cheltuélă de la sineși și a păzi tôte câte într'ensul se coprind, dând spre încredințare și alăturata chezășie a medelnicerului *Ión Poroineanu*, ce este pământean, din partea locului, cu bună stare, după pliroforia ce ne dă printr'acéstă anafora Dumnélui vel Vornic al obștirilor; de aceea primim și Domnia mea aședământul de mai jos arêtat, ce s'au întocmit prin contract; pe care și întărindu-l, hotărîm, ca întocmai să se urmeze.—1819, April 15.

(pecetea g-pd) *vel Logofét.*

Cod. XCII, pag. 27.

Prea Înălțate Dómne.

Printr'acéstă plecată anafora arêt Măriei tale, că mănăstirea *Strihaia* din sud *Mehedinți*, ce prin hrisóve domnesci este închinată cu tot venitul ei la epitropie în partea *orfanotrofiei*, al căreia mănăstiri venit au fost dat cu arendă în soroc de 6 ani pe chipul a trei stări, adecă *Antim Călugărul*, *Nicolae* și *Enache Vardacii*, dintre cari *Antim*, prin cercetările stăpânirei, cădând în in-vinuirii ce făcuse peste orânduială, s'au lipsit, iar *Nicolae Vardaca* au murit încă de sunt trei ani, rămând *Enache Vardaca* cu stăpânirea venitului și cu paza contractului sorocului de 6 ani, ce i se implinesce la viitorul Ianuar 1, cu îndestulate catahrisis și din partea sa, precum ved în condicile epitropiei judecățile ce s'au întemplat din neurmarea zapisului săi, pentru care, spre pedpsă, l'au și osândit *Măria* sa *Domnul Caragea* a da încă pe câte taleri 250 pe lét 1818 și lét 1819, cei din urmă ani, și cu tôte aceste tot n'au păzit legătura contractului său; acum dar s'au găsit un *Efesentie Protosinghelul*, pământean din partea locului, vrednic și cu stare de ipolipsis, după cum me pliroforisiu prin pitacul Dumnélui spătarului *Suțu*, caimacamul *Craiovei*, ce scrie către mine, sluga Măriei tale, că este cercat intru tôte și vrednic de a iconomisi acest sfânt locaș mănăstirea *Strihaia*, sud *Mehedinți*, cu care intrând în vorbă am făcut acest alăturat peste taleri 5000 ce da mai înainte *Vardaca* la *orfanotrofion*, după al său contract, să dea *Cuvioșia* sa mai mulți alți taleri 500 pe tot anul, însă în soroc de opt ani și să mai facă de la sineși, cu a sa cheltuială și cele din alăturatul contract, zidiri și lucruri, ce negreșit trebuie a se face la acéstă mănăstire, fiind cădută în darăpănare din pricina trecutelor vremi cu *Cârjalii*, *Adalii* și *răzmerița* i *catahrisis* a acestor mai dinainte arendași, care aceste lucruri ce sunt însemnate la contract a se face, trece peste 20000, cu care aceste zidiri și cu câte taleri 5500 embatichiu pe an, se folosesc și *orfanotrofion*, și mănăstirea vine în starea ei, ca cum s'ar înnoi de iznóvă, pentru care și alăturata chezășie dă pe medelnicerul *Ión Poroineanu*, pământean cu stare bună, că și embatichiul îl va respunde la soroc, cum și tôte câte se légă prin contract le va săvêrși întocmai precum sunt însemnate; de care să binevoiască *Inalta înțelepciunea Măriei tale* a se da și luminată hotărîrea Măriei

din Paris, pentru copii, ai căror părinți sunt depărtați de oraș. Eforia școlilor, prin anafora către Al. Suțu, din 23 Octombrie 1820, invoiesce deschiderea acestei școli private, impunând fundatorilor școlii 4 condițiuni: a) Supunerea școlii acesteia la Eforie în totul, ca și școala publică elinescă. b) Angajarea de profesori pentru școlă să se facă cu aprobarea și după prealabila cercetare din partea Eforiei, a capacității acelorora. c) Elevii să fie știuți (arętați) la Eforie. Acesta să fie avisată de câte ori este îndepărtat vre-un elev pentru rea purtare. d) *Materiile* ce se dau elevilor să fie «arętate» mai înainte la Eforie și apoi să le *paradosescă*.

La 25 Octombrie 1820 Al. Suțu aprobă această anafora.¹

tale, ca la numitul soroc să intre în stăpânirea venitului mōnăstirii acest Efesentie protosinghelul, în soroc de opt ani, dându-i-se prin catastih în purtarea de grijă a Cuvioșiei sale totă zestrea mōnăstirei prin al II epitrop orânduit din partea epitropiei —1819, Martie 27.

Iordache Goleșcu vel Vornic.

1. *Iō Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.*

După piroforia ce ne dau Dumnélor boeriș efori ai școlilor printr'acastă anafora, de vreme ce deschiderea acestei școle, ce cer numiții doi dascăli franțezi, Loranson și Bordie, este de folosul patriei, pentru luminarea tinerilor aceștii țeri, cu învățatură de 4 limbi străine, adică: franțuzesce, nemșesce, italienesce și latinesce, primim Domnia mea cererea și întărint anafora acăsta, dăm voie numiților a deschide școlă, păzindu-se însă fără cătuși de puțină abateri șarturile cele mai jos arętate cu totă întregimea lor, și pentru că cunoscem Domnia mea și pe numiții dascăli intru tōte supuși logiuirei școlilor, ca și cei-l-alți dascăli ai pământului, poruncim Dumnévōstră boerilor efori, să aveți apurarea privighere asupra aceștii școle, spre a se urma fără smintelă tōte cele ce hotărim.—1820, Octombrie 25.

(pecetea g-pd) *vel Logofăt.*

Cod. XCIX, fila 26, verso.

Prea Înălțate Dōmne,

Următorii fiind luminatei Măriei tale porunci, ce prin pitac mi s'a dat, am vędut arętarea ce fac Dumnélor dascălii franțuji Loranson și Bordie pentru școlă ce vor să deschidă aici în politia Bucurescilor, următoare orânduelei ce se obicnuiesce în Franța, pentru învățatura tinerilor de totă vęrsta, unde au să paradosescă patru limbi, adecă: franțuzesce, nemșesce, italienesce și latinesce, în zile și la cėsuri orânduite pentru fieș-care limbă, cu plată hotărită câte taleri 30 pe lună la fieș-care tēner ce va vrea să invețe învățatura aceștii școle, cari bani s'ă rēspundă innaintea fieș căreia luni, mai dicēnd și acăsta că sistisindu-se și puindu-se în vre-o rānduială acăstă școlă, vor face în urmă și un anatrofion următor celor de la Paris și orēnduit mai vęrtos pentru copiii ce vor fi părinții depărtați de oraș. Deci cererea mai sus numiților doi

9). Nici un act n'am aflat în condicele Divanului, menționând special pre G. Lazăr. Răposatul P. Poenariu în discursul său de recepțiune la Academie afirmă că școla lui Lazăr fu închisă numai după isbucnirea Eteriei¹. În un document din 1822, de sub D. Ghica Vodă, aflăm menționat pre Lazăr ca prim dascăl la St. Sava.

Răposatul G. Sion, răspundând neuitatului P. Poenariu, adaogă că: «Scolarii lui G. Lazăr au făcut adevărata mișcare națională din 1821. Tudor Vladimirescu, această figură importantă din istoria noastră modernă, n'a fost decât un braț, un esecutor al ideilor propuse de școla lui Lazăr.

În nimică nu imputăm meritele lui G. Lazăr probând, aiurea, la finea istoriei Domniei lui Al. N. Suțul, că revoluțiunea de la 1821

dascăli de a deschide școlă cu orânduiala de mai sus arătată, fiind de folos pentru luminarea tinerilor aceștii țeri cu învățatura acestor limbă străine, ce sunt foarte trebuincioase, găsim cu cale, să aibă voie numiții, ca să deschidă această școlă, unde slobod să fie a intra la învățatură verî-care din tineri va voi, cu plata ostenelei dascălilor de la sine, dar însă și la această școlă, pentru ca să se cunoscă, că este școlă pământului, și a se păzi într'ênsa o bună orânduială atât la ale învățaturii, cât și la câte privesc spre cele înclinate între dascăli și între ucenici, am socotit de trebuință a se așeza aceste șarturi ce le arătam în 4 ponturi, carele să se urmeze a pururea fără de strămutare, adică: 1) Școlă această să fie supusă la Eforie, precum sunt și cele-l-alte școle, păzindu-se toate aceleși orândueli, ce sunt legiuite de se păzose și la școlă elinescă și numiții dascăli, în câtă vreme se vor afla sub acest nume și cu această lucrare de paradosis, să fie datorî să cunoscă numai pe eforie și de acolo să'și cêră înlesnirea dreptăților, în care se vor întrebuița și prin Eforie de la stăpânirea țerei, iar nu prin alte mijloce, fiind întru toate supuși legiuirei școlilor, ca și cei-l-alți dascăli ai pământului. 2) De vor avea trebuință numiții dascăli a mai lua spre ajutor la paradosis în numita școlă și alți dascăli, să dea de scire, arătându-î mai ântêi, și vedându'î eforii și cercetându'î, atunci să fie primiți în școlă și aceia de dascăli. 3) Ucenicii ce vor merge la numita școlă spre învățatură să'î arête dascălii la Eforie, ca să'î vadă și să'și dea mai ântêi chezășie, după orânduiala ce se urmêză și la școlă elinescă și atunci să fie primiți, și când pe vre-unul din ucenici vor lepăda pentru netrebnicia lui, iarăși să-l arete la Eforie, ca să'l scotă din condică, unde sunt scriși și cei-l-alți. 4) Matimele ce au să paradosescă numiții dascăli în vreme schimbându-se după puterea ucenicilor și după trebuință, mai ântêi să le arête la Eforie și apoi să le paradosescă, iar fără de scirea Eforiei să nu fie volnici nici ucenici a primi, nici matemi a paradosi. Acestea sunt, luminate Dómne, care prea plecatele Măriei tale slugi am socotit de trebuință și folositoare a se pune în lucrare la numita școlă, care de se vor găsi cu cale și de către Înalta înțelepciunea Măriei tale, se va da cea desăvêșită hotărîre. — 1820, Octombre 23.

Grigorie Filipescu, Nistor logofet, Iacovache Rizu vel postelnic.

1. Veți analele Academiei din 1871, pag. 121.

aŭ aflat de sigur, partizani în școlarii lui G. Lazăr, dar că ea n'a așteptat venirea marelui dascăl din Ardeal, ca să fie pregătită. Am vădut primele ei manifestări încă în Domnia lui Caragia, în răscolele pandurilor de preste Olt, aceiași panduri cari vor lua pre Tudor în fruntea lor în Ianuar 1821. Tudor n'a stat în relațiunii cu Lazăr, cel puțin nu cunoscem nici un document constatând asemenea relațiuni.

10) Există documente referitoare la școli din județe și din sate, eșite din cancelaria lui Alex. N. Suțul.

a) Iacă unul relativ la școla Ionascu :

Îo Alexandru N. Suțul V.-v.

Cetindu-se înaintea Domniei mele această anafora și primind vrednica de laudă rîvnă a Dumnélor boerilor îngrijitor la acest obștesc folos, o întărim Domnia mea și poruncim, Dumitale cinstite și credinciose boerule al Domniei mele, vel Logofăt de țera de sus, să faci hrisoval Domniei mele cu coprindearea ce mai jos se arată.—1819, Noembre 21.

(L. S. D.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, fila 479.

Prea Înălțate Dómne.

Cu plecată anafora arătăm Măriei Tale, că un Ionascu neguțătorul, spre pomenirea sa aŭ sistisit un spital în orașul Slatina, sud Olt, la care aŭ și închinat trei moșii ce aŭ avut și fiind-că acest spital nu se putea căuta din pricina marilor cheltueli, s'aŭ schimbat spitalul în școlă *grecească* (?), care de atunci și până acum se caută cu bună orînduială, mai adăogându-se și de la nevasta aceluia Ionascu și de la alte obraze câte puțină zestre, la care școlă aŭ și fost epitropi orânduieți de Domni răposaii părinții noștri, iar în urma răposaiilor am rămas noi purtători de grijă și chibzuind spre folosul acestui bine obștesc, am socotit, că de trebuință este a se face un hrisoval Măriei Tale, în care să se trecă totă zestrea acestei școle după sineturile ce avem, ca nu, după vreme, să se îndrăsnescă cinevași a face cea mai mică su-părare, seŭ vre-o schimbare la orînduiala cu care se caută și până acum. — 1819, Noembre 19.

Gh. Filipescu, Iordache Goleșcu.

b) Continuă școlă fondată altă dată la Têrgu-Jiului de acum cunoscutul biv vel Clucer Dumitrache, școlă care nu puțin a contribuit (pe lângă școlă Obedeianu din Craiova, și a lui Ionascu din Slatina) la luminarea și deșteptarea locuitorilor de peste Olt, din care aŭ eșit pandurii patrioți de sub N. Caragia și la 1821, ai lui Tudor Vladimi-

rescu. Venitul acestei școle și al bisericii de lângă ea, se pare că era împușinat prin cotorpirea de unii și alții a unor locuri ce aparțineau acestor două instituțiuni. Fundatorul reclamă la Al. Suțul inapoierea acelor venituri ¹.

c) Următorul act face mențiune de școla rumânescă unde *se învață copiii de pomană*, la moșia Valea Scheilor :

Cartea Sîntei biserici de la Valea Scheilor.

Fiind-că Sfînta și Dumneșeasca biserică de la Valea Scheilor, care este zidită de răposatul Ghinea Speténul, biv ceauș agiesc, unde se cinstesc și se

1. *Îo Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospod. Zemle Vlahscoe.*

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud Gorj sănătate. Fiind-că Dumnéluî cinstitul și credincios boerul Domniei mele biv vel clucerul Dimitrie Bitolu, ispravnic din sud Slam-Râmnic, ne-au făcut arătare, că o biserică *i o școlă* obștăscă pentru carte elinăscă și rumânescă și un pod peste apă, ce cu osteneła și cheltuela sa le-au făcut în orașul Terga-Jiuluî din sud Gorj, s'au pliroforisit, că din întâmplările vremilor și din desele schimbări ale epitropilor s'ar fi hrăpit vre-o câte-va locuri și milii ale bisericii din care unele în anii cei mai dinainte trecuți s'au dezghinat de sub stăpânirea bisericii, iar altele de cei mai aleși dintre pămăntenii le au sub zaptul lor, cu pricină că le-ai fi avënd ca nisce ctitoricesci dicheomate și așa rămăind Sfîntul acest locaș, lipsit de tot ajutorul, să se vadă în dioa de astă-đi ca o viranea; mai arată numitul ctitor boer, că unii din pămăntenii de acolo aflându-se datori bisericii, nu se supun a'și plăti datoria; decî după datoria ce avem Domnia mea, spre ajutorul și săvêșirea celor bune și de folos către tóte Sfîntele Dumneșeesci locasuri, iacă după ferbîntea rugăciune ce ne face Dumnéluî clucerul Dimitrie Bitolu orânduim pe . . . . . carele mergënd la fața loculuî dimpreună cu Dumnélor ispravnicii județuluî, să cerceteze pentru tóte lucrurile mișcătore și nemișcătore, câte se vor fi răsipit și hrăpitate de către unii alții de la acéstă Sfîntă biserică, cum și câte din milele care cu hrisov Domnese vor fi imprăștiate sub stăpânirea unora și altora, împotriva dreptăței și a legei pravoslavnice, tóte acelea cu un cuvënt să le cerceteze și întru scumpătate să le căutați și luându-le din mânilor acelor hrăpitori, să se dea bisericii, de a le stăpâni precum le-au stăpănit și mai nainte, după coprinderea hrisovuluî, ce are, împlinind și căți bani are a lua biserica de la acei boeri pămăntenii, fără a se face vre-o prelungire; către acéstă arătându-vê și Dumnévóstră ispravnicilor din sinevâși cu sirguintă și iubire spre buna întocmire și îndreptarea acestuî Sfânt locaș, să alegeți din neguțătorii de acolo, ómeni cinstiți, cu stare bună și mai ales cu frica lui Dumneșe și să'i orânduți epitropii, cari să fie îndatorați spre a rădica cele cădute și arse ale Sfîntei biserici, îndreptându-le tóte după cuviință, să porțe grija și pentru școlă de a veni în stare bună, cum și pentru adese ori dregerea poduluî de peste apă ca să nu se întâmple trecătorilor vre-o primejdie din mare repegiunea apei, și de cercetarea și urmarea ce veți face, de tóte pe larg, cu desăvêșită înfelegere, să înșeciințați Domniei mele, cu întórcerea orânduítuluî de Domnia mea.—1819, Iulie 20.

prăznuiesc hramul Sfintei Înălțări a Domnului Dumneșeu și Mântuitorului nostru Isus Hristos și Sfintul Ierarh Nicolae și prea cuvioasa Paraschiya, la care se află și școlă întocmită de se învață copiii de pomană și câte-va odăi de sărace veduve, au avut milă prin hrisovul Domniei sale sefului nostru, ce l vedum scris cu lét 1813 Fevruar 10, a avea doi preoți și un dascăl și un paracliser, și câtă vreme se vor afla în slujba bisericeii, scutiți de dăjdi și de alte angării și ale lor drepte bucate scutite de dijmărit și vinăriciș, cum și biserica ale sale drepte bucate scutite și un scaun de carne scutit, și lude 4 fără pricină de dajdie, argați pentru adusul lemnelor la școlă și la săracele veduve ce se află odihnindu-se în odăi. Drept aceea, învrednicindu-ne Domnul Dumneșeu și pre noi cu al treilea Domnie a acestii de Dumneșeu păzite țeri rumânesci, după rugăciunea ce prin jalbă-ne au făcut credincios boerul Domniei mele biv vel serdarul Ghica, epitropul acestii bisericeii, ca să'î înnoim și Domnia mea privilegiul ce are, am bine-voit de am înnoit și am întărit tôte aceste milă câte se coprink măi sus, ca să i se păzescă cu nestrămutare, spre a fi Sfintei bisericeii de ajutor și de întărire, iar Domniei mele și Părinților Domniei mele vecinică pomenire; și am adevărit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod și cu credința prea iubiților Domniei mele fiș: Nicolae V-v., Gheorghe V-v., Ioan V-v., Scarlat V-v., Dumitru V-v., Grigore V-v., martori fiind și Dumnélor cinstiți și credincioși boeri veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofet de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Grigorie Rălea vel Vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel Vornic al obștirilor, pan Constantin Goleșcu vel Logofet de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel Postelnic, pan Dumitrache Hrisoscoleu vel Logofet de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Manolache Băleanu vel Vornic al politieii, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis; și ispravnic pan C. Goleșcu vel Logofet de jos; și s'au scris hrisovul acesta întru înteuil an dintru a treia Domnie a Domniei mele aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresci, la anul de la nascerea Domnului Dumneșeu și Mântuitorului nostru Isus Hristos, de Chiriță Logofet de Divan.—1819, Septembre 12.

Cod. XCII, fila 440.

d) Două școle sătesci noue aflăm funcționând sub Al. N. Suțul la moșiile Policiori și Căldăresci a Vornicului G. Filipescu.¹

1. Carte de scutița preoților și dascălilor ce sunt la sfânta biserică de pe moșia Policiori și Căldăresci din sud Buzău a Dumnéluși vornicului Gheorghe Filipescu.

Zemle Vlahiscoe. Fiindcă Dumnéluși cinstit și credincios boerul Domniei mele, biv vel vornicu Iordache Filipescu, prin anafora de la trecutul 22, ne-au

e) Mai iată și actele altor școli sătesci:

Cartea Sfintei biserici din satul Tărtășesci sud Ilfov, pentru milele ce are.

Zemle Vlahiscoe. Fiind-că la satul Tărtășescii sud Ilfov, este o Sfință biserică de pētră, unde se prăznuiese hramul Sfintei Slăpănei nōstre de Dumneđeū născētōre și a Sfintului Ierarh Nicolae, la care biserică și școlă s'au întocmit de ctitorii numitei biserici, cu dascāl, pentru învățatura sērmanilor copiii fără de plată, și pentru ca să se pōtă ținea orânduiala ce au făcut ctitorii, s'au milostivit frații Domni de mai nainte și au orânduit milă la numita biserică i școlă, unde se află 32 de copii sērmani, învățând de pomană, ca să aibă a ținea doi preoți scutiți și apērați de tōte dările ce vor eși pe preoți și de ploconul vlădicesc i de alte angarii; asemenea să aibă a ținea pentru ajutorul bisericei i orânduelile ce s'au întocmit și lude 10 ómeni străini fără de pricină de dajdie; să scutēscă și drepte bucatele bisericei, stupi i rămători de dijmărit și vinul de vinăriciū; să scutēscă și oi 100 de oerit, cum și dascālul de la acēstă școlă i grămăticul bisericei, fiind fără de nici o pricină să fie în pace și ertati de tōte dajdiile și angariile, ca să pōtă sluji nesupērați. Drept aceea învrednicindu-ne și pe Noi Domnul Dumneđeū și cu a treia domnie a aceștii pravoslavnice creștinesciī țeri, milostivindu-ne, ca la un loc cuviincios, innoim și întărim milele acestea, ca să se păzēscă neștrămutat: pentru care poruncim la toți căți se cuvine, nimeni nici un fel de supērare să nu facă, că așa este porunca Domniei mele.—1819, April 26.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofēt procitoh.*

Cod. XCIII, fila 23 v.

făcut arētare, că la două moși a Domniei sale, anume Policiorii și Căldărescii din sud Buzēū, se află sfinte biserici și preoți ce sunt la aceste biserici, cari slujesc în tōtă vremea, sfintele taine i dascālī tot de la *aceste sfinte biserici, carē învăță și copii de pomană*, ne-avēnd vre-un alt venit, ca să-și pōtă agonisi cele trebuinciose, pătimesc mare lipsă și stenahorie, și pentru ca să se ție în ființă pururea orânduiala sfintelor biserici i pentru ca să nu se isterisēscă copiii sērmani de folosul învățaturēi cărței, ne-au făcut rugăciune, că atât preoții de la bisericile de mai sus arătate, cât și dascālīi, să fie scutiți și apērați de rânduiala dajdiilor preoțesci, care acēstă rugăciune a Dumnēlui, vornicului, primindu-o Domnia mea, am dat Domniei sale acēstă Domnēscă nōstră carte, prin care hotărīm, ca atât preoții de la bisericile de pe moșiile de mai sus arătate, să fie scutiți și apērați de rândul dajdiilor preoțesci i de ploconul Vlădicesc și de ori ce altă dare, cum și dascālīi ce s'au dis mai sus, asemenea să fie scutiți și apērați de tōte dajdiile Domnēscii nōstre vistierii și de alte podveđi și angarii, ca și preoții și dascālīi să-și pōtă implini datoria lor în slujbă fără cusur. Drept aceea poruncim, la toți căți se cuvine, nimeni supērare întru nimic să nu le facă acestor preoți i dascālī, împotriva aceștii porunci a Domniei mele. I saam rezech gospod.—1820, Ianuare 30.

Vel Logofēt.

Cod. XCIII, fila 147.

f) *Cartea Sfintei biserici de pe moșia răposatului Dumitrache Lăcusteanu sluger, ce se numesce Grecii din sud Ilfov de milele ce are.*

Zemle Vlahiscoe. Fiind-că răposatul Dumitrache Lăcusteanu sluger, din râvna creștinăscă a pus cheltuială și ostenelă de așă prea înnoit și așă dres o sfintă biserică de la moșia sa, ce se numesce Grecii ot sud Ilfov, la care așă dat zestrea ei cea trebuincioasă și așă pus preot de slujbă, așă aședat și dascăl de învățatura șermanilor copii fără de plată, cu simbrie de la sineși. De aceea dar Domnia sa Mihaiu Vodă Suțul, vădend buna faptă a sa, așă bine-voit și prin hrisovul Domniei sale așă făcut mila sfintei biserici, pentru a putea ținea orânduiala ce așă izvodit la acastă biserică i școlă, ca să ia de la ocna Telega pe an câte 100 bolovanii sare, i lude de ce omeni străini fără de nici o pricină făcend nedajnic și pe acel dascăl, i preotul scutit de tôte dăjdiile și orânduile domnesci i arhieresci, stupii și vinul din drepte viile bisericeii scutite de dij-mărit i vinăriciū și oī 400 scutite de oerit, i un sălaș de țiganii, anume Gavița, așă închinat Domnia sa danie bisericeii dintre țiganii domnesci, care aceste milii i s'așă înnoit și de alți frați Domni de mai nainte, precum ne pliroforisim Domnia mea din cărțile Domniilor sale ce le vėdum. Decii învrednicindu-ne Domnul Dumneđeu și pre Noi iarășii cu a treia domnie a aceștii pravoslavnice țeri, am bine-voit Domnia mea și întărim tôte aceste mai sus arătate milii, cu care să se pōtă ținea orânduiala bisericeii și a școlei de acolo, de care poruncim Domnia mea la toți căți se cuvine, să le păzescă și să le urmeze tôte acestea. I saam reche g-pd.—1819, Fevruar 17.

(pecetea g-pd) *vel Logofet.*

Cod. XCIII, fila 8 v.

g) *Io Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.*

După arătarea ce ne face printr'acastă anafora Dumnelui vel Logofetul de țera de jos, bine voind Domnia mea hărăzim pe chipul acesteii bisericeii i a școlei, milele de mai jos arătate, și poruncim tuturor căți se cuvine, ca să se pue în lucrare și să se urmeze întocmai, fără cătuși de puțină strămutare, cu acastă însă legătură, ca cei după vremii Ispravnicii ai județului, unde se află acastă biserică și școlă, să privigheze de a se folosi cu aceste milii chiar biserica și școlă, iar să nu le metahirisescă jăluitorul pe sēma și trebuința sa, iar când se va dovedi urmând într'aceștii chip, atunci să rămăe lipsit de acastă milă a Domniei mele, care acastă legătură poruncim Dumnétale vel Vistiēre, să se facă cunoscută Ispravnicilor județului, prin într'adins poruncă, ca să aibă privigherea de mai sus arătată.—1819 April 14.

(pecetea gospod.)

vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 131.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale ce mi se dă la această alăturată jalbă a Nicăi Mușcelanul biv III Logofăt, făcând cercetare, vădui, că jalba lui este, cum că având sat vechiu pe care nefiind biserică, cu a sa ostenelă și osîrdie au făcut o mănăstire de zid înzestrându-o cu odóre bisericesci, pe cât i-au fost putința, adecă cu câte-va pogóne de vie din poporul Mușcelului, spre a fi pentru cheltuiala celor trebuinciose, au întocmit și școlă cu dascăl pentru învățătura de copii săraci, arătând că fără de ajutor domnesc nu se va putea ținea în stare bună, făcând rugăciune, ca să te milostivesci și Măria ta spre a 'i hărăzi scutela a doi preoți și un grămatic, cari slujesc la Sfinta biserică și un dascăl care este pentru școlă, să fie scutiți de rândul dăjnilor preoteșci și politicesci, cum și de vinăriciul și dijmărit, hărăzindu-i și doi poslușnici spre a fi unul vier la via bisericească și altul slujitor al școlei, și vinul ce se va face în via bisericească de vinăriciul, ca să poți păzi pururea buna orânduială a Sfinței bisericești și școlă, din care milă via ce o dă jăluitarul bisericești fiind privilegiiat, adecă a sa, ce până acum vinăriciul n'au plătit, nu aduce nici o pagubă slujbei vinăriciului, după cum pentru această scriind Dumnélor Ispravnicii județului de au cercetat, au venit alăturata înștiințare de la 22 ale următoarei luni, că toate câte serie jăluitarul în jalba lui sunt adevărate săvârșite și puse în lucrare. Ci precum numitul au cheltuit la facerea acestei bisericești și o au înzestrat cu arătata vie, așa și Măria ta să bine voești, osebit de scutela vinăriciului și a dijmăritului pe drepte bucatele lor, a hărăzi și scutela acelor doi preoți și a grămaticului și a dascălului și a celor doi poslușnici ce cerc pentru ajutorul Sfinței bisericești, ca după vremi să fie vecinică pomenire și Măriei tale; iar hotărîrea rămâne la milostivirea Măriei tale.—1819, Marte 31.

Alexandru Filipescu, vel Logofăt.

h) Din 1 Februarie 1820 posedem o Carte pentru biserică după moșia Șoparesci, de scutirea unui preot și a unui dascăl (de învățătura copiilor).

1. *Cartea bisericească ce au făcut-o Mateiș Dolete biv Polcovnic, pe moșia sa din sud Saac.*

Zemle Vlahiscoe. Fiind-că boerul Domniei mele Mateiș Dolete biv Polcovnic, au zidit o Sfință biserică din nou cu a sa cheltuială și strădanie pe moșia lui de zestre, sud Saac, unde se prăznuiesc hramul Sfinților Apostoli, cum și evanghelistul Mateiș și a cuvioasei Prapadomnei Paraschivei împodobindu-o cu odăjdii și alte trebuinciose, la care biserică au întocmit și școlă cu dascăl românesc pentru învățătura copiilor și pentru a se ținea tot-d'a-una școlă în stare bună, cum și Sfinta Biserică cu podoba ei, au înzestrat-o cu patru pogóne de vie lucrătore, cu pământul lor și cu venitul unui scaun ce are ridicat pe moșia lui, să fie tot pe sêma școlei și a bisericești, care biserică și școlă, ca să se poți

ținea în stare bună, aș avut milă Domnăscă, prin cartea ce vōdum cu lēt 1813 April 6, ca doi preoți și un duhovnic ce vor sluji la Sfînta biserică i un grămătic și dascălul ce va fi orânduit pentru învățătura copiilor, să fie apērați de rēnul dăjdiilor, ce sunt pe tagma preoțescă i de alte orândueli, să fie scutiți și dascălul i grămăticul de dăjdiile visteriei i de alte orândueli; să scutescă și drepte bucatele biserice și ale școlei i ale preoților i ale dascălului și ale grămăticului, de vinăriciū i dijmărit, cum și apērarea scaunului de carne ce s'aū ridicat prin porunca de slobozenie pe moșia lui Dolete în dealul Vlădislăvescu și Langa, de vameși, de vinăriceri și de orī ce alte orândueli și dări vor fi pe alte scaune, obicīnuite și neobicīnuite, ca și scutirea scaunului să fie tot pe sēma biserice și a școlei; să ție și un vier i un poslușnic scutiți și apērați de dăjdiū i de alte angariū. Deci învărednicindu-ne Domnul Dumneđeu și cu a treia Domnie a acesteī pravoslavnice țeri rumănești, ne-am milostivit Domnia mea și nu numai milele ce se arētă mai sus le înnoim și le întărim, ce încă și după evlavia ce avem asupra Sfintelor lui Dumneđeu locașuri și ca să ne facem Noi ctitori, bine-voind am adăogat, ca să ție și lude trei omenī strēini făr'de pricină de dajdie, care și aceștia să fie scutiți și apērați de tōte dajdiile și orânduelile visteriei; și pentru ca să se păzescă aceste orândueli și mili, cu a se ținea tot-d'a-una școla și biserică în stare bună, am dat și Domnia mea acest Domnescul Nostru sinet întărit cu pecetea Domniei mele spre a fi Domniei mele și părinților Domniei mele vecinică pomenire; rugăm dar și pe alți frați Domni, cari în urma Nōstră vor fi oblăduitori, să bine-voiască a înnoi și a întări acēstă milă, ca și ale Domnielor sale mili și faceri de bine să fie în urmă de alții ținute în sēmă; de care poruncim la toți căți se cuvine întocmai să faceți urmare; i saam reche gospod.—1819 Maiū 22.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofēt.

Cond. XCIII, fila 78.

Cultura publică. Sub un Domn care, după arestarea lui Rangabe¹ făcea versuri și încă frumoșe și era foarte învățat, ne-am fi așteptat să aflăm o mișcare literară mai deosebită. Acēsta nu se semnalēză de cât prin Paris Momuleanu² și câte-va cărți bisericești, între cari o psaltire din 1820 tipărită la București. Încă avem de a mai cita în Muntenia pre Dionisie Eclesiarcul, dascălul Slavonesc, care a scris *Istoria* publicată de răposatul Papiu Ilarian³, iar pe la 1819, adevă sub Al N. Suțul a scris diverse condice de documente de moșii⁴.

1. Hsitoare littéraire de la grèce moderne. Paris 1877 vol. I pag. 138. În același timp trăia și Dionisie Fotino, care la 1818—1819, publică la Viena «Istoria Daciei».

2. *Rost de poesii, adevă stihuri, acum întēiū alcătuite în limba romănescă* 1 vol. în 8°. București 1820.

3. *Tesaur de monumente*, II.

4. Posedem o frumoșă condică de documente a moșiiilor lui Const. Almageanu vel paharnic, boier care se trăgea din neamul boierilor Poenari.

E timpul când scria, fără a publica nimic, și cunoscutul Arhim. Naum, istoricul mișcării de la 1821.

Pe când în București era foarte săracă producerea literară, peste munți apăreau cărțile următoare :

Vasile Aron. Patima și mórtea Domnului și Mântuitorului Nostru Isus Hristos. 1 vol. 8°. Sibiiu 1820 ¹.

Moisi Fulea. Bucoavna de normă cu slove romănesci și latine. Sibiiu 1820.

Zaharia Columb. Gramatica teoretică și practică de limba germană. Buda 1821.

Tipografia dă loc la unele acte publice sub Al. N. Suțul. Doue din aceste acte se referă la privilegiata tipografie de la Biserica lui Mavrogheni. Al. N. Suțul recunosc, cu unele modifițiuni, privilegiul tipografiei organizată de Dr. C. Caracaș, Răducanu Clinceanu și D. Topliceanu. Aceștia iaă un nou angajament, acela de a da la Eforia școlilor câte 50—100 de exemplare «din *filade*, ohtocuri și alte asemenea», spre a fi pentru învățătura ucenicilor. Din cărțile a câte 2 tomuri va da numai 25; din cele a 3 volume va da numai câte 12; de la cele cu mai mult de 3 volume va da numai câte 2 exemplare, însă unul la Sf. Mitropolie și unul la școlă ².

1. Vasile Aron, din Sibiiu, a mai publicat până în 1821 următoarele cărți:
  - a) Leonat bețivul și Dorofata, soția lui.
  - b) Anul cel mănos.
  - c) Sofronim și Hareti.

2. *Io Alexandru Nicolae Suțul Voevod gospod. Zemle Vlahiscoe.*

Cetindu-se înaintea Domniei mele această anafora a Prea Sfinției Sale Părintelui Mitropolit, am lăudat părintesca rivnă, ce și cu această arată Pr. Sa spre cele de folos ale obștiei și primind Domnia mea cele coprinse, le întărim ca să-și aibă urmarea în tocmăi, făcând însă și Domnia mea osebire la capit. al treilea și al patrulea cu oreș care îndreptare și adăogim ce am chibzuit spre mai bun folos al obștiei. Însă la cap al 3-le dîcem, că de câte ori această tipografie va tipări cărți noi, să fie datore, ca din cărțile cele mici, ce tot trupul se va coprinde intru un tom, precum *filăci*, ohtocuri și alte asemenea, să dee la Dumnélor Boerii Eforii aș școlei de la 50 de bucăți până la 100, a fi pentru învățătura ucenicilor, precum și din trupurile ce se coprind în câte două tomuri, să dee numai 25 trupuri. Aș șderea și din cele ce se coprind în trei tomuri să dee numai 12 trupuri; iar din cele ce se coprind de la 3 tomuri în sus să nu fie tipografia datore a da mai multe, fără numai 2 trupuri însă unul la Sf. Mitropolie și unul la școlă.

La cap. 4-le iarăși dîcem: fiind că Dumnelui Doctorul Constantin Caracaș după rivna sa cea de Dumnedeu plăcută, ce a i arătat în faptă spre întemeerea spitalului «Iubirei de ómeni» s'a u fost făgăduit, din bun cugetul său să facă

Tipografeii de la Episcopia de Râmnic încă i se dă de Al. Suțul următorul act :

și această ajutorință, adică să dea din câștigul tipografeii ce va agonisi, la acel spital, câte 5% și pentru că acest cuvânt al făgăduielei sale nu este deslușit ca ce ajutor poate aduce, s'au făcut cercetare ca cât poate câștiga pe an tipografia și s'au dovedit că fieșcare «*пидтир*» (?) poate să dea câștig pe an tal. 1000 și fiind-că «*Пидтиршил*» astă dată sunt opt, poate să se adune câștigul pe tot anul câte tal. opt miș și așa și hărăzirea la spital socotindu-se pe tal. 5 la sută, se adună pe an tal. 400.

Intr'această chip făcându-se teoria acesta însuși Dumnélui numitul dohtor din bună-voința sa au mai adăogat încă taleri 100 peste acei 400, în cât rămâne Dumnélui îndatorat a răspunde la spital câte tal. 500, orânduită hărăzire spre ajutor și căutarea bolnavilor. Iar mai adăogându-se de acum înainte și *piistiruri*, urmăză a se adăoga la spital harazire și pentru acelea cu analoghie după suma de tal. 500. Și într'această chip făcând Domnia noastră întărire, poruncim să se păzescă apururea întocmai fără strămutare. Și Dumnéta vel Logofete de țera de sus, să întocmescă Domnescul nostru hrisov cu cuprinderea ponturilor hrisovului de mai nainte, ce se arată într'această anafora și cu osebirea ce se arată la această Domnescă a Năstră întărire, la cap. al 3-le și al 4-le. 1820, Mai 4.

(S. D.)

vel Logofet.

Cod. XCV, fila 551.

Prea Înălțate Dómne.

Cu smerenie arăt Înălțimeii Tale, că după ce Dumneđeasca pronie au revărsat în inima Măriei Tale Milostivnica cugetare a mă însărcina cu această împovărare a ocărmuirei Sfintei Mitropolii, suindu-mă în scaunul arhipăstoriei, cea dintăi și mai trebuincioasă îngrijire din parte-mi am socotit a fi lucrarea tipografeii, din carea isvoresce lumina cunoscințelor și a îndeletnicirii, atât cu darea în tipariu a cărților bisericesci, carele privesc datoriile ómenilor cele neapărate către ziditoriul și Dumneđeul său, și deschid ca cu o uneltă i chee calea cea adevărată a mîntuirii; pentru care și mîntuitoriul îndemnă pre toți de obște a se îndeletnici: «cercetați, dicend, scripturile, că într'însele veți găsi înțelepciunea cât și cele ce privesc la datoriile omului către om, la împreună viețuirea sa și cât pentru cărțile romănesci, vom păzi scóterea lor la lumină în Sf. Mitropolie, iar pentru cele grecesci, fiind-că de această una dată nu are îndemănare Sf. Mitropolie, a pune în lucrare tipariu, rămâne ca când își va găsi îndemănarea sa să o pună și acesta în lucrare. Și fiind-că s'au însoțit în tovarășie adică Dumnélui dohtor Constantin Caracași și Dumnélui Stolnicul Răducanu Clinceanul și Slugeru Dumitrache Topliceanu a lucra tipografie grecescă, la casele ot Cișmeoaș repostat. Domn Mavrogheni, ca să nu fie lipsită această de Dumneđeul păzită țera și de folosul tiparului grecesc, s'au slobodit această tipografie la mai sus numitul loc prin însoțirea dișei tovarășii, cu voie a da în tipariu cărți, atât grecesci cât și rumănesci, cu mai jos însemnatele orândueli și aședământ, adică :

1) Să se fie întocmită acea tipografie cu tóte ergaliile pe deplin și cu ómenii învățați meșteri, în cât să nu aibă trebuință cei ce vor voi să tipă-

Zemle Vlahiscoe. Fiind-că tipografia de la Râmnic sud Vâlcea, la care se lucrează și se tipăresc necurmat cărți de trăba și slujba sfințelor biserici,

résca cărți grecesci și rumânesci să le trâmîță la locuri depărtate cu grea cheltuială a le tipări, care tôte aceste să se facă și să se păzescă cu a lor cheltuială, făr' de a cere de la nimeni nici un ban.

2) Să se înmulțescă și să se adauge tipariul tot de-a-una spre inlesnirea tipăririi cărților.

3) Să dea făr' de plată *flađi* și alte mici cărți celor sărmanii copii de la școlă, din vreme în vreme.

4) Din câștigul acestei tipografii, de vor dobândi, să dea ajutor la spitalul «Iubirei de ômeni» câte taleri 5 la sată.

5) Să aibă putere a nu fi volnic și slobod nimeni alții a deschide tipografie într'acéstă țeră în soroc de ani 20, afară numai din tipografia Sf. Mitropolii și acea de la Râmnicul sud Vâlcei, să fie precum au fost slobode tipărint numai cărți rumânesci.

6) Aședarea tipografiei ceii nouă să fie numai în casele de la Cișmeaoa reposatului Domn Mavrogheni, carele-au și dus numiții cu cheltuiala lor îngrădind cele de jos și îngrijind a nu se strica hazneaoa cișmelilor politiei. Și să dea chirie bisericeii de acolo pe an câte taleri 100, făcend și aședămint în scris cu egumenul Bisericeii. Și la împlinirea sorocului să nu aibă a cere de la numita biserica nici o para pentru meremeturi, seau ori-ce alt vor face acolo din nou măcar.

7) . . . . Al acestei tipografii să fie cel după vreme, Dumnélui vel Postelnic.

8) S-ta Mitropolie are a tipări numai cărți rumânesci, cum și tipografia de la Râmnic a Episcopiei Râmnicului asemenea să tipărescă numai cărți bisericesci rumânesci, precum s'au urmat și până acum.

9) Tôte cărțile bisericesci, ori grecesci seau rumânesci, ce se vor tipări, ori la acéstă nouă tipografie, seau la Râmnic sud Vâlcea, mai înteiu să se theorisescă de către S-ta Mitropolie și găsindu se dogmele după cele pravoslavnice și neavend într'ensele vre-un cuvânt vătămător, să se dea în tipariu. însă acéstă orânduială pre cât privesce pre acéstă tipografie să se urmeze numai pentru cărțile bisericesci cele cari n'au fost tipărite, ci din nou, întăeasi dată la acéstă tipografie se vor tipări, iar cari s'au aflat tipărite și va face trebuință a se tipări de isnovă, acelea, de vreme ce au fost theorisite când întâiasii dată s'au tipărit (de nu vor avea vre-o schimbare acele de isnovă într'acéstă tipografie tipărite) nu este trebuință a le mai theorisi, ca să nu se dea zăticnire lucrării tipografiei.

10) să aibă voie a tipări și *filologhica* i *poimata*, adecă inșciintări din cele ce privesc asupra iubirei de invcătura; care atât acestea, cât și alte cărți de invcătura grecesci, anteiu să se theorisescă de Dumnélui biv vel Postelnic și apoi să se dea la tipar. Care acéstă aședare a Sfintei Mitropolii cu mai sus numita tovărășie are a urma și a se păzi după ponturile ce mai sus s'au dis, în soroc de 20 ani, care soroc s'au început de la trecutul lét 1819 în luna lui Mai și se sfârșese la lét 1839, întru care diastimă de va avea trebuință S-ta Mitropolie a tipări și vre-o carte grecescă, să fie datăre numita *insofire* a o pune în tipariu cu simfonie de plată, precum se va invoi, iar după sfârșitul sorocului acest deosebit privilehiu al Sfintei Mitropolii rămâne iar pre sém

prin cărțile fraților Domni de mai nainte, au avut privilegiu, ca să ție lude șese scutiți și aperați de toate dările și orânduile țerei, a fi pentru căratul

sa precum l'au avut din *descalcătorea țerei*. Pentru care această întocmire a Smereniei noastre cu aședarea numitei tipografii ot Cișmeoa Domnului Mavrogeni, rugăm bunătatea Măriei Tale, ca să bine-voiescă a întări smerita Noastră anafora, spre a-și avea urmarea întru toate și întocmai după coprirea ce se vede într'ênsa până la împlinirea sorocului de ani 20, fără a putea Sf. Mitropolie până atunci a se atinge de vre-un cap din câte se coprirea în smerita Noastră anafora. De acesta rugăm pre Măria Ta, iar anii Măriei Tale să fie de la Domnul Dumnezeu mulți și plini de norocire.

Al Măriei Tale către Dumnezeu ferbinte rugătoriu și smerit părinte sufletesc.

Al Ungrovlahiei Dionisie.

Cod. XCV, fila 52.

Hrisovul tipografiei de aici din Bucuresci.

Fiindcă între alte lucruri trebuincioase și de folos patriei, este una și tipografia, ca să se tipărescă cărți pentru sfintele biserici, prin carele se laudă și se proslăvesce numele marelui Dumnezeuului nostru și cărți de învățătura copiilor. atât la școlile elinesci i la cele românesci, cât și la altele trebuincioase, spre luminarea credinței, spre deschiderea minții și a învățătorei atât în limba românescă cât și în limba grecescă, care tipografie au avut o țera acesta din vechime pusă în lucrare, iar de la o vreme încoco amelisindu-se, se află țera în lipsă nu numai de alte cărți trebuincioase, ci mai vartos de cărți bisericesci, în cât au catandisit să se aducă în țera din locuri străine, având pe alocurea împistrate și dogme neprimite pravoslavnicei Maicăi noastre biserici a răsăritului; de aceea găsindu-se Dumnélui dohtorul Constantin Caracai i Dumnélui stolnicu Răducanu Clinceanu și slugerul Dumitrache Topliceanu, cu bună râvnă, spre folosul obștesc al patriei și spre ajutorul spitalului «Iubirei de omeni» i al școlei elinesci și a celor-l-alte școle românesci, iar mai vartos pentru sfintele biserici a nu avea lipsă și trebuință ca să se mai aducă de la alte locuri străine cărți tipărite, copriind unele dintr'ênsele și învățături neprimite, precum mai sus s'au dis, încă din lét 1817 au arătat cu jalbă către Domnia sa, seleful nostru, făcând cerere, cu rugăciune a li se da voie să întocmescă aici în politie tipografie grecescă și românescă cu a Dumnélor cheltuială, spre a nu mai avea trebuință ce ce voiesc a tipări cărți să trimiță la depărtate locuri cu grea cheltuială a se tipări, precum și spre a se găsi de cumpărat cu mai multă inlesnire aici în Domnesca noastră țera cărțile cele trebuincioase, făgăduindu-se numiții ca în soroc de șese luni să întocmescă această tipografie cu toate cele trebuincioase ergalii și cu omeni meșteri, întrebniți și învățați ai acestui lucru, să o întocmescă, și cu adăogirea tiparurilor, și să dea din vreme în vreme, fără de plată, filădi și alte mici cărți celor sêraci copii de la școle. Osebit, din câștigul aceștii tipografii ce vor dobândi, să dea ajutor la spitalul «Iubirei de omeni» câte taleri 5 la sută, dar să aibă și ei soroc de 20 de ani, în care acest soroc să nu aibă nici de cum voie alt cineva a mai deschide tipografie în totă țera, fără numai o tipografie, ce este la Rômnic sud Vâlcea să se așede după cum au fost, tipărind numai cărți românesci și să li se orânduiască locaș de aședare, și lucrarea tipografiei ca-

lemnelor i alte trebuințe, spre înlesnirea și ajutorul tipografiei; drept aceea milostivindu-ne Domnia mea intru cea de al treilea de Dumneșeu Nouă hă-

sele numai cele domnesci de la cișmeoa răposatului Domn Mavroghene, pe care se făgăduesc să le drăgă cu cheltuiala lor, îngrădind cele de jos, și să dea chirie bisericeii de acolo câte taleri 100 pe an, și către acesta să îngrijescă a nu se strica hazneoa cișmelei politiei, să se orânduiască și un efor tipografiei dintre boerii de starea dintăi, obrazul ce se va găsi cu cale de către Domnia sa, spre a fi sprijinitor și apărător la ori-ce întâmplare, dreptăților și privilegiurilor ce se vor da tipografiei, a căroră jalbă orânduindu-o Domnia sa în teoria iubitorilor de Dumneșeu episcopii i a Dumnelor veliților boerii, au poruncit să cerceteze de este vre-un hrisov domnesc pentru tipografie ori la sfinta mitropolie, sau alt undevași, și prin anafora de la 14 Septembrie al aceluiași lét au făcut arătare, că s'au găsit la sfinta Mitropolie cartea răposatului Domn Mihaiu Vodă Racovița, de anii 70, coprindețore ca să nu aibă voie nimeni a tipări cărți bisericesci fără de scirea și blagoslovenia Mitropolitului țerei, și cele ce se vor da în tipar întâi să se cerceteze a fi după canocele bisericesci, și așa să se tipărescă, și tipografia să fie înlăuntru în Mitropolie, cum și cărțile ce se vor tipări la episcopii, să nu se dea în tipar până nu se vor cerceta de numitul Mitropolit. Alt hrisov al răposatului Grigorie Vodă, de anii 60, cum că a lucra tipografia și a se tipări cărți, au fost numai cu voia și blagoslovenia Mitropolitului țerei, încă și din arhieriei și din Domni și din boerii, cari au vrut a tipări cu cheltuiala lor, nu s'au putut tipări fără de voia și blagoslovenia Mitropolitului. De aceea volnicese pe Neofit, Mitropolitul țerei, să ridice tipografia de la monastirea Colței și să o ia în stăpânirea preasfinției sale, ca să tipărescă ori-ce fel de cărți va voi, spre mărirea și lauda lui Dumneșeu și spre învățatura clirosului bisericesc și luminarea norodului intru buna credință, după care aceste sineturi făcând arătare că Mitropolia are două privilegiuri, unul de a ținea tipografie chiar în Mitropolie, iar altul de a nu putea să tipărescă alt cineva cărți bisericesci fără de blagoslovenia și cercetarea celui după vremei Mitropolit al țerei, care aceste privilegiuri, fiind-că privesc spre ținerea credinței, die părinții arhieriei și Dumnelor boerii ca să se păzescă, adică să nu se poprască a fi tipografie în sfinta Mitropolie, după cum au fost, și să lucreze pe seama Mitropoliei, fără a o da seau a o vinde la alt obraz, cum și carte bisericescă să nu se dea în tipar fără de blagoslovenia și cercetarea celui după vremei mitropolit; și de vreme ce în numitele sineturi nu se coprinde vre-un cuvânt, a se opri alții de a nu deschide tipografie aici în țără, afară din sfinta Mitropolie, ci încă pomenescă că au fost tipografie și pe la episcopii, orânduind ca cărțile ce se vor orându pe la episcopii să se teorisescă mai întâi de preasfinția sa părintele Mitropolitul, și fiind-că tipografia Mitropoliei s'au părăsit de vre-o dece anii și au ajuns cărțile bisericesci la lipsă, din care pricină sunt siliți preoții de cumpără cărți tipărite de la alte părți străine, în cari se găsesc multe cuvinte vătămătoare și împotriva pravoslavniciei noastre credințe, cari citindu-se la sfintele bisericii, în loc de lauda dumneșeirei se aduce hulă, iar tiparul grecesc au lipsit cu totul mai nainte; pentru aceea au găsit cu cale părinții arhieriei și Dumnelor boerii, făcând rugăciune a da hrisovul Domniei sale de întărire pentru întocmirea aceștii tipografii grecescă și rumănescă de către mai sus numiții tovarăși, fiind de folosul și trebuința obștescă, atât spre cele bisericesci, cât

răzită Domnie a aceştii pravoslavnice țeri, de am înnoit și am întărit acest privilegiu, cu această orânduială, ca când dintr'acești lude 6 se vor fi aflând

și spre cele politicesci, care acestea cercetându-le și chibzuindu-le Domnia sa le-ați găsit că sunt întocmai precum arătă părinții arhieriei și Dumnélor boerii, dar cu toate acestea nu s'ați grăbit a da hotărâre și ați poruncit de s'ați făcut întrebare prea sfinției sale părintelui Mitropolit, de primesce a se încărea prea sfinția sa cu tipografia această și cu șarturile ce cere această tovarășie, și ați dat prea sfinția sa răspuns în scris către Domnia sa, că nici e starea Mitropoliei, nici arhieraticescul haractir nu'l slobode a ținea acest fel de tipografie, fără numai se făgăduesce că ori când vor trebui cărți bisericesci în limba românească, pentru trebuința bisericilor din totă țera, să se tipărescă aici la Mitropolie cât și la episcopia Râmnicului. Deci neprimind preasfinția sa a se însircina cu întocmirea tipografiei și nefiind poprit prin hrisove, precum s'a i dis mai sus, de a se deschide aici în țera altă tipografie, și pe lângă această fiind și lucru de trebuință și folos, întocmirea aceştii tipografii, din care urmază a izvorî atâta înmulțire a cărților bisericesci (care sunt de trebuință pentru lauda lui Dumneșeu și spre adăparea întru ale pravoslavnicei credințe) cât și ăreși care raze de lumina ale norodului aceştii de Dumneșeu păzită a Domniei mele țera și mai vartos spre curățirea înneghinatei cărți, prin hrisovul Domniei sale, scris cu lét 1817, Noembre 3, ați dat voie și slobodenie mai sus numiților tovarăși a întocmi tipografia ce a i cerut'o, cu orânduiala și ponturile de mai jos arătate. Drept aceea, după ce ne-ați învrednicit și pre Noi Domnul Dumneșeu cu a treia domnie a aceştii pravoslavnice țeri rumănesci, făcând cerere Dumnélui dohtorul Constantin Caracaș cu cei-l-alți tovarăși a i Dumnélui ca să înnoim orânduiala aceştii tipografii, întocmai după mai sus numitul hrisov, spre a se păzi și a se urma lucrarea fără de zmintelă, ca unii ce ați intrat în grele cheltueli cu începere din noi a aceştii tipografii, și ca un lucru acesta cunoscut de folos obștesc, chibzuind-o Domnia mea, le am găsit cererea cuviincioasă, dar la pontul al 3-lea și al 4-lea făcând Domnia mea osebire cu ăreși-care îndreptare și adăogire ce am chibzuit, spre mai bun folos al obștei am poruncit Dumnélui einstitutului și credincios boerului Domniei mele vel Logofetul din țera de sus Iordache Slătineanu, ispravnicul facerei acestui hrisov, de s'ați aședat coprinderea ponturilor hrisovului de mai nainte, cu îndreptarea de la acele două capete, al 3-lea și al 4-lea, precum mai jos se coprinde: 1) Să întocmescă această tipografie în soroc de șese luni cu toate ergaliile, cu ămenii învățați meșteri, ce se cuvine a avea, spre a o aduce în stare, în cât să nu mai aibă trebuință cei ce vor voi să tipărescă cărți grecesci și rumănesci să le trimiță la locuri depărtate cu grea cheltuială a le tipări, care toate aceste să le facă și să le cumpere cu a lor cheltuială, fără de a cere de la nimeni nici un ban. 2) Să înmulțescă și să adaoge tiparurile totdeauna spre înlesnirea tipăririi cărților. 3) De câte ori această tipografie va tipări cărți noue, să fie datore, ca din cărțile cele mici, ce tot trupul se va coprinde într'un tom, precum filădi, ohtocuri și altele asemenea, să dea la Dumnélor boerii eforii ai școlii de la 50 bucăți până la 100, a fi pentru învățatura ucenicilor, cum și din trupurile cele ce se coprinde în câte 2 tomuri, să dea numai 25 trupuri, așijderea și din cele ce se coprinde în 3 tomuri, să dea numai 12 trupuri, iar din cele ce se coprinde din trei tomuri, în sus, să nu fie datore tipografia a da mai mult fără numai două trupuri, însă unul la sfinta Mitropolie și unul la școlă

făcuți, să și'i aibă și de acum înaintea nesuperați, iar câți dintr'aceștia va avea lipsă la vremea aședământului, să i se împlinescă, ca să aibă acești lude

4) Fiind-că Dumnélui dohtorul Constantin Caracis, după rãvna sa cea de Dumnedeu plăcută, ce au arëtat în faptă spre întemeerea spitalului «Iubirei de ómeni», s'au fost făgăduit din bun cugetul său să facă și această ajutorință, adecă să dea din câștigul tipografiei, ce va agonisi, la acest spital câte taleri 5 la sută, și pentru că acest cuvënt al făgăduelii sale nu este deslușit ca ce ajutor pôte aduce, s'au făcut cercetare cât pôte câștiga pe an tipografia și s'au dovedit că fieș-care picestir pôte să dea câștig pe an taleri 1000 și fiind-că picestirurile astă-dată sunt 8, pôte să se adune câștigul pe tot anul taleri 8000, și așa și hărăzirea la spital socotindu-se pe taleri 5 la sută, se adună pe an taleri 400; într'aceștia chip, făcându-se teoria acésta, însuși Dumnélui numitul dohtor, din bună-voia sa, au mai adăogat încă taleri 100 peste acei 400, în cât rămâne Dumnélui îndatorat a răspunde la spital pe fieș-care an câte taleri 500, orânduită hărăzire, spre ajutorul și căutarea bolnavilor, iar adăogându-se de acum înaintea mai multe picestiruri, urmază a se adăoga la spital hărăzirea și pentru acelea cu analoghie după suma de taleri 500. 5) Să aibă privileghiu a nu avea voie și slobodenie nimeni altul a deschide tipografie în țera Domniei mele, în soroc de 20 ani, afară numai din tipografia Rômnic sud Vâlcea, să fie precum au fost slobodă, tipărind numai cărți rumănesci, și altă tipografie să fie în sfinta Mitropolie, după privileghiurile ce s'au dis mai sus că are. 6) Aședarea tipografiei celei nouă să fie numai în casele cele domnesci la cișmeoa răposatului Domn Mavroghene, care să le drégă numiții cu cheltuiala lor, îngrădind cele de jos și îngrijind a nu se strica haznaa cișmelelor politei și să dea chirie bisericei de acolo pe an câte taleri 100, făcând și aședământ înscris cu egumenul bisericei, care ogumen prin jalbă au făcut arëtare din partea sa și din partea episcopilor acei monastiri Beaton Tapiliani, cari primesc inchirierea binalei cișmelei pentru aședarea tipografiei cu acésta chirie de taleri 100 pe an, și la împlinirea sorocului să nu aibă a cere de la numita biserică nici o para pentru meremeturile său ori ce alt vor face acolo, și din nou măcar. 7) Eforul aceștii tipografii orânduim Domnia mea să fie cee după vreme Dumnélui vel Postelnic. 8) Sfinta Mitropolie să fie volnică a tipări numai cărți bisericesci rumănesci, cum și tipografia de la Rômnic, a episcopiei Rômnicului, iarăși are să fie slobodă precum au fost, a tipări numai cărți bisericesci rumănesci. 9) Tóte cărțile bisericesci ori grecesci și rumănesci, ce se vor tipări la acésta nouă tipografie seau la Rômnic sud Vâlcea, mai întëiu să se teorisască de către preaosfinția sa părintele Mitropolit, și găsindu-se dogmele după pravoslavnicie, neavând într'ensele vre-un cuvënt vătămător, să se dea în tipar, însă acésta orânduială, pe cât privește spre acésta tipografie, să se urmeze numai pentru cărțile bisericesci, cele care nu au fost tipărite, ci din nou întëiași dată la acésta tipografie se vor tipări, iar care s'au aflat tipărite și va face trebuință a se tipări de iznóvă, acelea, de vreme ce s'au fost teorisat când întëiași dată s'au tipărit, de nu vor avea vre-o schimbare la cel de iznóvă într'acésta tipografie tipar, nu este trebuință a le mai teorisi, ca să nu se dea zăticnire lucrării i tipografiei, iar când preaosfinția sa părintele Mitropolitul nu va avea indeletnicire să teorisască, ca să nu se întârzieze, căci tipografia ține ómeni cu cheltuială, să orânduiască ori pe iubitorii de Dumnedeu părinții episcopi și alte obraze bisericesci destoinice, ce va socoti prea-

6 tot-de-a-una pentru tipografie. De care poruncim la toți câți se cuvine, întocmai să fiți următori, i saam receh g-pd.—1819, Octombrie 25.

(pecetea g-pd)

vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 159. v.

Doctori, ingineri, arhitecți. Oamenii de știință și de arte, se înmulțesc în țară. Acum, ca hotarnici, încep a se utiliza inginerii ca Alex. Popovici, cunoscutul culegător de antichități de mai apoi².

Principalii doctori din București, la 1819 sunt: Ilie Vlasopulo prim-medic, Silvestru Filiti¹, Const. Darvan, Const. Caracaș, Rasti, care era medic al Agenției Austriace și Mihail Hrista is.

osfinția sa ca să le teorisască și să dea slobozenie a tipări, fiind îndatorați toți acei, pe cari îi va orându i prea sfinția sa a nu zăbovi teorisul prin strecurare de dila, în aducere de pagubă și zmintire tipografiei. 10) Să aibă voie a tipări și filologhica i pomnimata, adacă însciințări din cele ce privesc asupra iubirei de învățatură, care atât acestea cât și alte cărți de învățatură grecesci, ântâi să se teorisască de Dumnélui vel Postelnicu și apoi să se dea la tipar. Drept aceea, spre a se păzi orânduile, ce mai sus se coprind, întocmai, am adevorit hrisovul acesta cu însuși domnésca Nóstră iscălitură și pecete i cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ión Vv., Scarlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv; marturi fiind și Dumnélor einști și credincioși boeri i veliți ai divanului Domniei mele: pan Grigorie Brâncoveanu biv vel ban epistatul spătăriei, pan Barbu Văcărescu vel ban, pan Grigorie Băleanu vel vornic de țera de sus, pan Grigorie Filipescu vel vistier, pan Constantin Samureaș vel vornic de țera de jos, pan Gheorghe Slătineanu vel logofăt de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel vornic, pan Grigorie Ralea vel vornic, pan Nicolae Văcărescu vel vornic al obștirilor, pan Constantin Goleșcu vel logofăt de țera de jos, pan Constantin Cămpineanu vel logofăt al străinilor pricină, pan Iacovache Rizu vel postelnic, pan Dumitrache Hrisocoleu vel logofăt de obiceiuri, pan Manolache Băleanu vel vornic al politiei, pan Alexandru Hariton vel căminar, pan Dimitrie Suțu vel comis și ispravnic, pan Gheorghe Slătineanu vel logofăt de țera de sus; și s'au scris hrisovul acesta în anul al doilea dintru a treia domnie a Domniei mele aici în orașul scaunului Domniei mele București, la ani i de la nascerea Domnului Dumeđe i și mântuitorului nostru Isus Hristos, 1820 Mai i 25, de Chiriță logofăt de divan.

(iscălitura și pecetea g-pd) *lordache Slătineanu vel Logofăt.*

Cod. XCIII, fila 171, verso.

2. Veđi Cod. XCI¹, fila 515, actul din 23 Martie 1819.

1. *Cartea dohtorului Silvestru, ca să aibă a ținea un scaun de carne la moșia sa.*

Zemle Vlahiscoe. Dat'am Domnésca nóstră carte, dohtorului Silvestru ca să aibă a ținea un scaun de carne la moșia sa Arva, ce se numesce și Ursóia, ot sud Saac, scutit și apêrat de către vinăriceri și de către alți slujbași, pentru-că acéstă milă, au avut'o de la frații Domni de mai nainte, precum

Cu deosebire este surprinzătoare, informațiunea ce avem, documentată pe larg la capit. Edilităței, mai departe, că sub Al. Șuțu, s'a dat Inginerului Fraivald, însărcinarea de a ridica planul Bucureștilor ¹.

O măsură luată pe timpul Domniei lui Al. N. Șuțul, măsură care atingea literatura noastră folclorică dar și morala publică, este oprirea Vicleiemului și a Brezaei. Ordinul e motivat pe interesul opririi hoțiilor prin casele orășenilor.

Pitac pentru vîhleim și brezăe a lipsi cu totul.

Cinstit și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel spătare, îți facem în știre, că aici în politia Bucureștilor, fiind obiceiuit ca la vremea sărbătorilor Sfintei Nașteri, unii din copiii cari se află în slujba Sfințelor biserici și din cântăreți obiceiuiaș a umbla cu închipuiri de vîhleim și cu cântări bisericesci, se purta cinstit pe la casele ómenilor, iar din vremea răzmeriței încóce, acest vîhleim 'l-a adus la catahrisis, strîngându-se pe lângă copii și ómenii vîrstnici, mulți la un loc și îmbrăcându-se și cu chipuri de haine străine, neobiceiuite, cu arme, cu tobe i surle de cîntece lumeșci, aș pus cele stricătoare din care strîngere a lor, la casele ce merg, s'aș făcut la multe locuri și furtisaguri, s'aș făcut și gâlcevuri între ei, încã și omoruri s'aș întemplat, asemenea și brezaia ce este un joc catigorisit, metahirisind lucruri de rușine și vorbe de ocări, care brezae ne-am pliroforisit Domnia mea, că și de la frații Domni de mai înainte, aș fost poprită, iar de la o vreme încóce, aș început fără de șială a umbla în politie, luându-le aceste fapte drept pildă bună a le metahirisi la sărbătorile Sfintei Nașteri, cari urmări nu numai că nu sunt primite Sfintei biserici și legii noastre, ci încã sunt catigorisite, de aceea cu hotărîre poruncim, ca cu pristav să o publicarisești în tótă politia Bucureștilor în semptul spătăriei, ca cei ce vor vrea să metahirisescă acestea să știe că sunt propriți, după care să aibă îngrijire a se păzi nizamul, și pe care vei găsi cu urmări da acestea să 'l poprești; tolco pisah gospod.—1819, Decembre 22.

Asemenea pitac s'aș făcut și către Dumnealú vel agă.

Cod. XCVI, pag. 110.

din cartea ce o vëđum cu let 1813, Martie 4, ne-am adevérit; decí învrednicindu-ne Domnul Dumneđei și pre noi cu a treia Domnie a aceștii pravolsavnice țeri rumănesci, am bine voit de am înnoit și am întărit acest privilehiú și poruncim slujbașilor vinariceri și altor dregători, nici un fel de supărare să nu 'i facă peste cartea acésta a Domniei mele, i saam rezech gospod.—1819, Maiú 28.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofăt.*

Cod. XCIII, fila 21

1. Veđi Cod. XCV, pag. 81—92.

Școli din Orient. Nu numai bisericile din Orient primiau ajutóre de milă de la țera muntenescă în 1819—1821, dar și unele școli¹.

1. *Hrisovul școlii elinesci de la Arnăut-Chioiș.*

Fiind-că școla elinescă de la Arnăut-chioiș, aș avut milă Domnescă prin hrisóvele fraților Domnii de mai nainte, ca să ia pe fieș-care an de aici din țéră de la carvasaraoa Domnescă a vămii Bucurescilor, câte taleri 200 pe an, cu care să se pótă ajuta la trebuințele ei, dupě cum aș alte asemenea școle de învățatură și biserici de aici, dintr'acéstă creștinescă țéră, fiind dar cu cale și trebuincios ajutorul la acest fel de locuri unde se face silinșă la învățatură și luminarea spre cunoștinșă de Dumneđeu, am bine-voit Domnia mea, pentru pomenirea nóstră și pentru ajutorul și mângăerea celor ce se silesc la învățatură, spre a putea fără de lipsă de dascăl și de cele trebuincioșe a urma osárdia lor, și am dat acest hrisov al nostru de întărire ca să se păzescă pe fieș-care an a lua numita școlă de la carvasara pe an câte taleri 200 spre a se cheltui la trebuințele școlii, rugăm dar și pe alți frați Domnii, cari în urma nóstră se vor învrednici a fi oblăduitorii țerei aceștia să bine-voiască a înnoi și a întări acéstă milă, ca și ale Domniilor sale milii și faceri de bine să fie de alții ținute în sémă, și am adevérit hrisovul acesta cu însuși credinșă Domniei mele. Ió Alecsandru Nicolae Suțu Voevod, i cu credinșă prea iubiților Domniei mele fií Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnelor cinstiții și credincioșii boerií, veliți aș divanului Domniei mele, pan Constantin Crețulescu vel ban, pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel logofět de țera sus, pan Teodorache Văcărescu vel vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel vornic al Obștirilor, pan Alecsandru Filipescu vel logofět de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel postelnic, pan Mihalache Suțu vel logofět de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel spătar, pan Manolache Băbeanu vel vornic al politiei, pan Alecsandru Hariton vel căminar, pan Alecsandru Desila vel comis, și ispravnic pan Gheorghe Filipescu vel logofět de țera de sus, și s'aș scris hrisovul acesta în anul dintěiú dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresci la aniú de la nascerea Domnului Dumneđeu și mântuitorului nostru Isus Hristos 1819, August 29, de Chirișă logofět de divan.

(Iscălitura și pecetea gpd.) *Gheorghe Filipescu vel logofět procitoh.*

Cod. XCIII, fila 95.

Hrisovul școlii elinesci ot Trapezunda.

Tótă facerea de bine și ajutorul în tot locul și pretutindenea este bine primită lui Dumneđeu, iar ceea-ce se face la locuri pricinuitoșe binelui și folosului de obște cum școle de învățatură, care împodobesc pe ómeni cu înțelepciunea, cu cuvěntul și luminarea credinșei și a cunoștinșei de Dumneđeu și altele asemenea folositoare obștiei, acelea cu atât sunt mai cuviincioșe și plăcute lui Dumneđeu în cât cu deosebire aș datorie Domnii și Oblăduitorii ce aș căștigat de la Dumneđeu puterea de a face bunătăți, a se osárdui spre întărirea și întemeerea lor și a le ajuta din harurile ce aș doběndit pentru

CAP. VI.

Administrațiunea țerei muntenesci sub Al. N. Suțul

Multe nu sunt prefacerile în sistema de administrațiune a țerei Romănesci sub Al. N. Suțul. În firmanul de rinduire a lui la domnie, Poarta îi pune obligațiunea, să facă a înceta jafurile și abusurile. Noul

folosul ce zicem și binele ce pricinuește de obște, iar nu numai în parte Drept aceea înștiințându-ne Domnia mea, că de câți-va ani la Trapezunda s'au înălțat din nou o școlă de învățătura elinască prin fierbinte silința și osârdnică epistasia a duhovnicescului și iubitorului de învățături, păstor al locului, fiind lăudată fapta acesta, cum și a însuși orașenilor, acei politici ca niște bunii iubitori de învățătura, și la acest fel de lucru, fiind trebuincioase multe cheltueli de a se putea ținea tot-d'a-una în stare bună și a merge spre sporire, de aceea făcând Domnia mea cercetare, găsit'am rânduiala făcută de la Domnia sa, Constantin Vodă Ipsilant, prin hrisovul ce îl vedem eu létul 1804, Decembre 1, ca să aibă de aici din țera, școala acesta, milă pe an, taleri 400, însă taleri 200 din banii de la carvasara și taleri 200 de la ocne, și după râvna ce avem și Domnia mea pentru buna întemeiere a școlilor, ne-am milostivit și printr'acest hrisov ce 'l dăm, întărim această orânduială și hotărîm ca să ia pe tot anul, acești taleri 400 prin Epitropul ce își vor orândui, jumătate de la ocne și jumătate din vama de la carvasara spre a fi de ajutor, de întărire și chivernisela și școlei aceștia, rugăm dar și pe alți frați Domni, cari în urma noastră vor fi oblăduitori aceștii creștineșci țeri, să bine-voiască a înnoi și a întări această orânduială ca și ale Domniilor sale, milă și faceri de bine să fie în urmă de alții ținute în sémă, și am adevérit hrisovul acesta cu însuși credința Domniei mele Iō Alecsandru Nicolae Suțu Voevod i cu credința Prea iubiților Domniei mele fii: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scurlat Vv., Dumitru Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnelor, cinstiți și credincioși boerii veliți ai divanului Domniei mele, pan Constantin Crețulescu vel ban, pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel logofet de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel vornic al obștirilor, pan Grigorie Ra'ea vel vornic, pan Constantin Golesecu vel logofet de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel postelnic, pan Dimitrie Hrisoscoleu vel logofet de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel spătar, pan Manolache Băleanu vel vornic al politiei, pan Alecsandru Hariton vel căminar, pan Alecsandru Desila vel comis., pan Gheorghe Filipescu vel logofet de țera de sus, și s'au scris hrisovul acesta la înteiul an dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele, Bucurescii la ani de la nașterea Domnului Dumneșeu și mântuitorului nostru Isus Hristos, 1819, Octombre 14, de Chiriță logofet de divan.

(Iscălitura și pecetea gpd.) *Gheorghe Filipescu vel logofet procutoh.*

domnitor eși compuse divanurile, precum vedurăm, cu dintre boerii pământeni și la București și la Craiova, afară de Caimacamia Craiovei, ce era dată la 17 Ianuarie 1819 rudei sale, lui Vel Spăt. Gheorghe Suțu, iar la 16 Mai 1820 Postelnicului Ioan Dipold. Numirea lui Gh. Suțul fu anunțată biv Vistierului Romanitis, carele era locotenent de Caimacemie în Craiova. ¹.

Am arătat (încă la începutul acestei lucrări) cum ș'a compus Al. N. Suțul Divanul țerei. In 28 Aprilie 1819 noul domnitor adaogă la Divan pre biv vel Vornic Const. Dudescu, fiind că s'a însciințat «atât de la alte obraze cinstite, cât mai vârtos de la Dumnélui Vel Cop. de țera de sus pentru destoinicia acestui boeriu la ale judecăților țerii și cercetări, intru care se cuvine și el (Dudescu), de a fi «ca un patriot împreună lucrătoriu». De câte-ori rămânea afară din Divan vre-un boeriu, care, influente, putea să facă lui Vodă o opozițiune ôre-care, pe dată îi potolia supărarea, dându'i loc în Divan. ¹.

In 22 Iulie 1819 este rînduit «între veliți» și cunoscutul Logofet Nestor cu léfa de taleri 1000 pe lună. ¹.

1. Cod. XCVIII pag. 3.

1. Eată actele relative :

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel vornice Constantine Dudescule, fiind-că avem domnia mea pliroforie atât de la alte obraze cinstite, cât mai vârtos și de la Dumnélui vel logofetul de țera de sus pentru destoinicia Dumitale, ce ai la ale judecăților, teorii și cercetări intru care se cuvine de a fi și Dumnéta ca un patriot împreună lucrător, de aceia iată printr'acest domnese al nostru pitac te orânduim judecător împreună cu Dumnélor veliți boeri și iarăși împreună cu D-lor să te atli nelipsit și de la domnescul nostru divan în țilele cele orânduite, de care poruncim Dumitale vel Logofete de țera de sus, să se facă pitac al Domniei mele, către Dumnélui biv vel vornic Costache Samurcaș, nazârul casei leflor, pentru léfa ce am orânduit domnia mea a se da pe lună Dumnélui mai sus numitului boer ; tolco pisah gpd. 1819 Aprilie 28.

Cod. XCVI, pag. 32.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel vornice Constantine Samurcaș nazârul al casei leflor, fiind-că prin osebit pitac am orânduit Domnia mea judecător împreună cu Dumnélor veliți boeri pe Dumnélui biv vel vornicu Constantin Dudescu, de aceia poruncim Dumitale să se așede la catastihul leflor, cu câte taleri 600 pe lună, tolco. . . . 1819 Aprilie 28.

Cod. XCVI, pag. 32.

1. Pitac către nazârul leflor, pentru a da pe fieș-care lună câte taleri 1000 léfă logofetului Nestor, căci s'aî orânduit între veliți.

Un curios proces avu loc între marii logofeți ai lui Al. N. Suful și acei din anul 1818, de la havaetură, în Ianuarie 1819. Evident că actualii mari logofeți dobândesc dreptatea de la Domnitoriū. ¹

Dăm în note câte-va pitace de numirea de impiegați subalterni ai Divanului, (logofeți, ceauși, vetași) între 1819 și 1820. Deosebită mențiune este a se face pentru biv bel Paharnicul Ianache Hafta, despre care Vodă însuși declară că «are osebită sciință despre destoinicia lui» *la ale judecăților pricinii* ².

Cinstite și credincios boerile al Domniei mele, Dumnéta biv vel logofete Constantine Filipescule, nazîrurile al casei lefilor, fiind-că Dumnélu biv vel logofétul Nestor, s'aú orânduit de către Domnia mea judecător între Dumnélor veliții boeri, cu léfa pe lună taleri 1000, poruncim Dumitale ca de la și-ntéiú a viitorului August să se pue în urmare cu a i se da léfa pe fieș-care lună. tolco pisah gpd. 1819 Iulie 22.

Cod. XCVI, pag. 57.

Vel Logofét.

1. *Zemle Vlahiscoe.* Fiind-că între Dumnélor veliții logofeți ce s'aú aflat pe anul trecut în dregătorie logofețiilor și între cei ce se află pe anul acesta orânduiți de Domnia mea, se urmază o nenădăjduită prigonire pentru cele de peste an venituri ale acestei dregătorii din huzmetul ocnelor, i al vămilor, cerend adevcă cei din anul trecut, a lua venit din huzmeturile ce s'aú vëndut pe acest an cu cuvinte că nu l'aú luat pe vremea logofeției Dumnélor, iar cei din anul acesta asemenea cer a lua acest venit, ca unul ce este pe curgétorea vreme a dregătoriei Dumnélor, de aceia dar domnia mea, făr'de fățarie, cercetând această prigonire, o judecăm într'acestași chip, adevcă : dreptul unui huzmet al nostru vëndut în țilele Domniei noastre, a se socoti pe séma anului întru care nu domniam și a se da la boeri, pe cari noi atunci nedomnind nu aveam, este cu totul împotriva dreptului cuvânt, în adevăr Dumnealor boerii logofeți din anul trecut s'aú năpăstuit neluându-și dreptul precum prin jalba ce aú dat arată ; nu sunt însă datorii cei din anul acesta de a tãmãdui trecuta năpãstuire lipsindu-se de dreptul Dumnélor și adăstând a lua în urmă ceea-ce privesc către alții, fiind-că cu acest mijloc nu se face îndreptare, ei se înnoesce năpãstuirea asupra tuturor celor din urmă veliți Logofeți, mutându-se de la unul la altul nu se cuvenea a se trece cu vederea nici-o-dată acest fel de nedreptate care s'aú început când noi lipseam și ne pare rău, însă acum în țilele domniei mele se cuvine a se precurma, căci într'alt chip ne socotim și noi împreună săvêrșitorii ai nedreptăței, într'acestași chip dar chibzuind hotărâm Domnia mea că venitul logofeților din huzmeturile acestui an, se cuvine a fi ale Dumnélor boerilor logofeți, ce se află acum în dregătorie, i saam receh. gpd. 1819 Februarie 2.

Cod. XCVI, pag. 10.

2. *Cartea Răducanului Berechet.*

Zemle Vlahiscoe. Fiind-că Răducanul Berechet s'aú aflat în orânduiala logofeților Divanului sub privilegiul ce aú și cei-l-alti logofeți, adevcă să fie

După recomandatiunea marelui Logofăt Const. Filipescu se face asemenea numire a lui Hafta.

apărat de rëndul dăjdiilor vistieriei i de alte angarii și podveđi, cum și drepte bucatele lui scutite și apărate, stupi i rămători de dijmărit și vinul ce'l va face în viile lui de vinăriciū, i o cârciumă dréptă a sa scutită aici în orașul București și lude unul strein. Drept aceea învrednicindu-ne și pe noi Domnul Dumneđe i cu a treia Domnie a aceștii pravoslavnice țeri rumănesci, înnoim milele de mai sus arătate, și poruncim Domnia mea la toți căți se cuvine ca pentru tóte câte se coprinde mai sus să fie următori, că așa este porunca Domniei mele, i saam receh gospod.—1819.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 103.

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod.

Cinstite și credincios boerul al Domniei mele, Dumnéta vel vornice Constantine Filipescule nazărul al casei lefilor, fiind că după arătarea ce ne-au făcut Dumnélu i cinstit și credincios boerul Domniei mele vel Logofătul Iordache Filipescu, ne-am pliroforisit pentru paharnicul Ianache Hafta, că s'au aflat slujind țerei Domniei mele la multe trebī delicate și de nevoe precum asemenea și acuma se a lă slujind cu cercetarea pricinilor câte i se orânduiesc atât de la Divanul Domniei mele cât și de la Dumnélor veliți boeri, silindu-se prin tótă virtutea de le face alegeri lămurite și după dreptate avënd destoinicie întru cercetarea judecăților și mai vertos la madelele de hotărniciei, și pentru că un acest fel de om cu idee este trebuincios, iată printr'acest Domnescul nostru pitac i i orânduim léfă de la acéstă casă po taleri 500 pe lună și poruncim Dumitale ca de la di-întăiu aceștia, să se trecă în catastihul lefilor și să i se urmeze pe fieș-care lună; tolco pisah gospod.—1819, August 10.

(pecetea gospod.)

Cod. XCVI, pag. 107.

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerul al Domniei mele Dumnéta biv vel paharnice Ianache Hafta, fiind-că atât de la Dumnélu i vel Logofătul de țera de sus Iordache Filipescu, avem pliroforie că esci trebuincios la multe felurimī de pricinī din cele ce se cercetéză de Dumnélor veliți boeri, cât și însine noi avem osebiti sciintă în parte de destoinicia ce ai la ale judecăților pricinī și că te porți cu urmări cinstite la asemenea pricinī; de aceea iată printr'acest Domnescul nostru pitac te orânduim a fi unul din cei ce se află supuși la slujba cancelariei Domnescului nostru Divan cu léfă orânduită cu câte taleri 300 pe lună, după osebit p tac al Domniei mele, ce s'au făcut către Dumnélu i nazirul casei lefilor; tolco pisah gospod.—1819, August 11.

Cod. XCVI, pag. 67.

In 1819, Septembre, e numit Legofët de taină Dumitrache fiul lui Atanasie Protopopul.

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel Logofete Constantin Filipescule, nazîrurile al casei lefilor, fiind paharnicul Ianache Hafta 'l-am orânduit Domnia mea de a fi unul din cei ce se află la slujba canțelariei Domnescului nostru Divan cu lăfă orânduită câte taleri 300 pe lună, de aceea poruncim Dumitale, ca de la ți-întêi ale aceștii următoare luni August să se trcă în catastihul lefilor cu suma de mai sus arătată; tolco pisah g-pd. 1819, August 19.

(pecetea gospod.)

vel Logofët.

Cod. XCVI, pag. 68.

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele Dumnéta vel vornice Constantine Filipescule nazârurile al casei lefilor, primind Domnescul nostru pitac, să aibă a da lăfa ce au avut orânduită răposatul vornic Constantin Caliarh pe luna lui August trecut și pe câte zile au trecut din Septembre, până când au îmbrăcat caftan Dumnélui vornicu Ralea, ce s'au orânduit în locul Domniei sale, la Dumnéei vorniceasa soția Dumnélui, fiind cu cuviință a o primi Dumnéei, tolco pisah g-pd.—1819, Septembre 11.

(pecetea gospod.)

vel Logofët.

Cod. XCVI, pag. 76.

Cartea lui Dumitrache Protopopu din sud Saac, Logofët de Divan.

Zemle Vlahiscoe. Dat'am Domnesca noastră carte boerului Domniei mele Dumitrache sîn Protopopu Atanasie pre care 'l-am făcut logotët de taină la Divanul Domniei mele, în rëndul celor-l-alți logofeți, ca atât însuși cât și totă casa lui să fie apërata de tot felul de dăjdi și orândueli la nici unele val și supërare să nu aibă; așijderea și drepte bucatele sale să fie scutite: stupii i rămătorii de dijmărit i vinul de vinăriciū, să ție și o pivniță aici în orașul Domniei mele Bucuresei apërata de fumărit, de căminărit, de vamă, de vinul Domnesc, și de ortul vătafului de cărciumari, și de tôte orî-ce angarii și dări vor fi pe pivnițe; asemenea să aibă pentru ajutorul casei sale și lude 4, omeni făr' de pricină de dajdie scutiți și apërați de tot felul de dăjdi și orândueli ce vor eși de la visteria Domniei mele peste an în țeră și aicea pe târg, de nici unele val și supërare să nu aibă, căroră după cercetarea ce li se vor face, fiind fără de pricină, să li se dee pecetluiturile Domniei mele; pentru care poruncim Domnia mea Dumnévóstră ispravnicilor de prin județe, i Dumnévóstră zapciilor Bucurescilor, nimeni nici un fel de supërare să nu faceți peste cartea acésta; i saam rezech g-pd.—1819, Septembre 20.

(Peceta gospod)

vel Logofët.

Cod. XCIII, fila 133 v.

O mențiune specială se cade pentru *logofeții al II*, cari poartă titlul de «*logofeți de taină*» ¹, în 1820. Să amintim și aceea, că la vornicia obștirilor, condicarul și sameșul acestei dregătorii, erau inamovibili.

Cartea de ceauși ce se află slujind la vătașii Divanului.

Zemle Vlahiscoe. Dat'am Domnêsca noastră carte . . . . . ce se află slujind la zapcîlacul . . . . . ca să aibă privilegiul ce din vechime au avut ceaușii zapciilor Divanului Domniei mele, adecă să fie apërați de rëndul dăjdiilor vistieriei cât și de alte orândueli, să scutescă și ale lui drepte bucate, stupii i râmătorii de dijmărit și vinul de vinăriciū să ție și o pivniță dréptă a sa aici în Bucuresci, scutită și apërată de fumărit, de căminărit, de vamă și de alte dări ce vor fi peste cărciume, așjderea să ție și lude unul strëin și fără pricină de dajdie, care și acela să fie apërat de rëndul dăjdiilor vistieriei și de alte orândueli. Drept aceea poruncim la toți căți se cuvine, nimeni întru nimic supërare să nu'î facă, ce să i se păzescă privilegiul acesta în tocmai și fără strămutare; i saam receh g-pd.—1819, Decembre 2.

Asemenea cărți s'a'î făcut la cei mai jos arătați 6 ceauși:

Ceauș Andreiū, Ceauș Iordache, Ceauș Nedelco, Ceauș Grigorie, Ceauș Toma, Ceauși. . . . .

Cod. XCIII, fila 128.

1. *Cartea lui Andreiū biv. II logofët pentru logofeție de taină.*

Zemle Vlahiscoe. Dat'am Domnêsca noastră carte, boerului Domniei mele Andrei biv II logofët, pre carele 'l-am făcut *Domnia mea logofët de taină la slujbă divanului Domniei mele în locul sârdarului Matache*, carele să aibă privilegiul ce au și cei-l-alți logofeți de taină, adecă drepte bucatele sale să fie scutite și apërate, stupii i râmătorii de dijmărit și vinul de vinăriciū i o pivniță să ție aici în orașul Domniei mele Bucuresci, scutită și apërată de fumărit, de căminărit, de vamă, de vin și rachiul Domnesc, i de ortul vătășesc și de tôte alte angarii și dări ce vor eși pe pivnițe, așjderea să ție și lude patru, ômeni fără de pricină, scutiți și apărați de tot felul de dăjdiū și orândueli ce vor eși pe tot anul în țeră de la vistieria și cămara Domniei mele, pe cari găsindu'î, după cercetarea ce le vor face să li se dea și pecetluiturile Domniei mele la mâini după orânduială; osebit să ție și lude doi, dintre dajnicii vistieriei după orânduiala ce au avut'o logofeții de taină din vechime, pentru care poruncim la toți căți se cuvine întocmai să fiți următori și supërare împotrivă să nu faceți, că așa este porunca Domniei mele.—1820, Ianuare 25.

(pecetea gospod.)

vel Logofët.

Cod. XCIII, fila 146 v.

Iō Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospod. Zemle Vlahiscoe.

După arătarea ce ne face Domnul vel logofëtul de țera de jos, printr'acastă anafora primită fiind Domniei mele cererea Domniei sale, poruncim Domniei tale cinstite și credincios boerule al Domniei mele Constantine Filipescule, nazărul al casei lefilor să se așede mai jos numitul III logofët la

De fie-care din cele doue mari logofeții erau câte doi logofeți de taină cu caftan.

catastihul lefilor cu taleri 50, léfă pe lună, cu începere de când s'au orânduit în trebă de Dumnélui vel logofëtul.—1820, Februlare 12.

(pecetea gospod.)

vel Logofët.

Cod. XCV, fila 264.

Prea Înălțate Dómne.

Cu plecăciune arët Măriei tale, că precum logofeția țerei de sus, din vechime au avut și are între cei-l-alti calemgi ai luminatului Divan și doi logofeți de taină cu caftane și un III logofët, asemenea și logofeția țerei de jos, au avut doi logofeți de taină cu caftane și un III logofët, a căruia léfă de la o vreme încóce lipsindu-se s'au tăiat, ei fiind-că acum după vechiul obicei, încă de când s'au însărcinat sluga Măriei tale cu Logofeția aceștii țeri, făcënd trebuintă am orânduit pe III logofët Spirache, logofët al 3-lea de taină cu caftan, care s'au aflat slujind Divanului de mica copilărie cu cinste, precum este știut tuturor și slujașce napristan; de aceea nu lipsiü a arëta Măriei tale, rugându-se ca să se dea poruncă către cinstita casă a lefilor, spre a se orându, léfă ce au avut, câte taleri 50 pe lună, de când s'au orânduit.—1820, Februlare 9;

vel Logofët.

Îo Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodar.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel vornice al Obștirilor, în câtă vreme se vor afla jăluitorii, slujind cu osărdie și cu credință, fără de a se abate la vre-o urmare împotrivă, poruncim să fie nestrămutați dintr'acéstă slujbă.—1819, Iunie 5.

(pecetea gospod.)

vel Logofët.

Cod. XCII, pag. 64.

Prea Înălțate Dómne.

Dupë luminată porunca Măriei tale, ce mi se dă la acéstă jalbă a pitarului Mihaiü Condicarul i Gheorghe Logofëtul, sameși ai Epitropiei obștirilor, făcënd cercetare, m'am pliroforisit, că precum jăluesc așa este, adecă imi arëtară că vëduiü hotărîre a Domnului Ioan Caragea din létul 1813, Iunie 3 dată la anafora Dumnélui vel vistierul Ioan Moscu, aflându-se într'acea vreme epistat al Vorniciei obștirilor, coprindëtore, că luând Dumnélui vistierul Moscu pliroforie, atât dintr'o anafora a Vorniciei obștirilor ot lét 1811, cât și din cartea boerilor caimacamü ot lét 1812, cum că acest calem fiind din cele ce nu se pot schimba, pentru sciința pricinilor vechi ale Epitropiei și ale clironomiilor sârmanilor copii, și jăluitorii aceștia aflându-se cereați și dovediti fără de nici un cusur la trebă lor, atât de cei de mai nainte veliți vornici, cât și de însuși Dumnélui, în câtă vreme s'au aflat epistat vornicieii și ca să nu se facă catahrisis, găsesce cu cale să fie nestrămutați din trebă acésta, după care și Domnul

La 18 logofetei ai Divanului, Al. Suțul le sporesce lefile în Martie 1820, după anafaraoa lui Vel Logofêt, care arată, că cu 20 taleri pe lună léfă acei impiegații utili nu pot trăi ei cu familiile lor.

La cap. justiției vom aduce diverse pitace, prin care Alex. Suțul

Ioan Caragea hotărășce, că în câtă vreme se vor afla slujind cu osîrdie și cu credință, fără de a se abate în vre-o urmare împotrivă, amândoi să fie nestrămutați din slujba condicăriei sămeșiei, de aceea au cădut cu rugăciune la milostivirea Măriei tale, ca să 'i miluesci, să le innoesci acest privileghiu; a cărora rugăciune o arêt Măriei tale, și rămâne la milostivirea Măriei tale, iar când împotrivă nu 'și vor păzi datoria lor și se vor dovedi prin cercetare, în vină de scótere, Dumnélui vel Vornicu al Obștirilor să aibă voie a 'i lipsi din slujba acésta, și să pue pe alții în locul lor; iar hotărîrea cea desăvêșită rămâne la Măria ta.—1819.

În Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

După aretarea ce ne face Dumnélui vel Logofêtul de țera de sus, primită fiind Domniei mele anafaraoa acésta, poruncim Dumitale vel Vornice Constantine Filipescule, nazirule al casei lefilor, ca pe lângă taleri 20 ce au léfă pe lună acești 18 logofetei de divan, ce sunt ai logofetei țerei de sus, să li se mai adaoge încă câte taleri 10, ca să aibă fieș-care pe lună câte taleri 30; într'acestași chip aședându-se în catastihul lefilor să li se și urmeze darea aceștii lefi, după orânduială, cu începere de la viitorul Aprilie întèit. 1820 Martie 23.

(pecetea gpd.)

vel Logofêt.

Cod. XCV, pag. 426.

Prea Înălțate Dómne.

Cu plecată anafora, aret Înălțimei tale, că de când m'am însărcinat cu dregătoria Logofetei țerei de sus, între celelalte bune orândueli ce s'au întocmit, pliroforisindu-mă și pentru starea logofetilor celor ce se află slujind cantălariei luminatului Divan, că au léfă numai câte taleri 20 de unul pe lună, și după cheltuelile ce au și scumpetea vremilor nu le este de ajuns, fiindu-le totă nădejdea într'acésta lefușoră, mai vèrtos că și cele mai multe trebă ale Divanului la logofetia țerei de sus privesc și printrênșii se scriu și se caută, și dintr'acești logofeți unii ce sunt mai destoinici și mai cu sciință, vechi în slujbă și cei mai mulți căsătoriti și cu case grele și léfă avênd prea puțină de nu pot ași întâmpina trebuințele se duc de la Divan rămâind cei cari sunt mai proști, din care pricină de multe ori se face cusur și se dă zătienire la săvêșirea trebilor luminatelor Măriei tale porunci; de aceea să te milostivesci Măria ta asupra-le, a li se face prostichiū încă câte taleri 10 de un logofêt pe lună, adecă la 18 logofeți pe taleri 10 fac taleri 180, cu care acésta milă ce vei face Măria Ta cu dênșii, atât ei să pótă a 'și întâmpina trebuințele, cât și cantălarăia luminatului Divan să 'și aibă logofeți vrednici, și anii Măriei Tale de la Dumnedeu fie mulți și fericiți. 1820 Martie 11.

vel logofêt.

obligă Divanul a se aduna regulat și la anumite oare, ca să caute pricinile de judecată. Ora de adunare varia: după anotimp se adună Veliții, mai dimineața, ori ceva mai târziu.

*

Marea Logofeție primi în 1819 oare-care reorganizare, propusă de vel Logofet Gh. Filipescu. Această organizare privesce mai mult pe cancelariștii Logofeției. ¹

1. Iacă acest nizam:

Io Al. N. Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Luând sēma și Domnia mea iea tōte cum se coprind într'acēstă anafora și gāsindu-le întocmite cu bună orânduială și potrivit cu voia Domniei mele, cu alegerea adecă de cinovnici, vrednici și cereați, după pliroforia ce ni se dă, am lăudat râvna Dumnului cinstului și credinciosului boer Domniei mele Gheorghe Filipescu vel Logofet de țera de sus și ca o întocmire făcută cu bună socotință și folositoare obștiei, o întărim Domnia mea și poruncim, ca să și aibă urmare apurarea și întocmai, fără cea mai mică strămutare.—1819, Noembre 3.

(L. S. D.)

vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 575.

Prea Înălțate Dōmne,

Din cēsul ce dumneđeēscă pronie te-aū întemeiat pe Măria ta în domnescul Scaun aceștei de Dumneđeū păzite țeri a Ungro-Vlahiei, toți locuitorii credincioși supuși ai Măriei tale, uitând cele de mai nainte în multe chipuri (*suferinți*?) aū simțit o obștească mângăere și implēndu-se de multă bucurie, pentru căci aū dobândit vēcul cel de fericire, nu încetōză a ridica mâniale către cērescul Impērat, rugându-se cu ferbințelă, ca să hărăzescă Măriei tale îndelungirea anilor plini de tot . . . bine. Este vēgut de toți că de când ai luat Măria ta cărma oblăduirei, nu ai încetat a pune în lucrare, cu multă silință, tōte câte adanca înțelepciune a Măriei tale aū cunoscut folositoare norodului și a pune la cale cele ce mai nainte își avea urmarea fără bună orânduială. Tot cu aceeași râvnă bine-voind Măria ta, ca să puī la bună orânduială și pre cinovnicii, ce întocmesc tōtă dregătoria Logofeției ceī mari, spre a se orânduī omeni aleși, cinstiți, cu frica lui Dumneđeū și cereați în sciința judecăților, de a face și o nouă întocmire la domneșca Măriei tale cancelarie, de unde, ca de la un Исѣ (șef?) eșind tōte trebile alcătuite cu bună orânduială și socotință se imparte în tot coprinsul țerei, a se pune în lucrare după creștineșca Măriei tale iubire de dreptate, mi s'aū poruncit prea plecatei Măriei tale slugi, ca nu numai însumi stringēndu'mi mēsurile să mē socotesc, ci și cu alții să mē sfătuesc, ce vor fi cu mai bună sciință, cum și cu chibzuirea și alegerea Dumnelor veliților boeri halea și mazilī, ca să se găsescă chipul acesteī bune întocmiri și alegeri fără greșelă, de vreme ce dregătoria logofeției este un lucru delicat, carele, cu cât folosescă urmându-se cu bună orânduială și

Pe lângă vechea logofeție, făcând parte din Divanul țerei, continuă a funcționa, sub Al. N. Suțul, logofeția specială, disă „a străi-

după dreptate, cu atâta vătămă cu alunecarea la cele împotriva, s'eu cu împedecare de vre o lăcomie, fiind-că și . . . . . privesce iarăși la folosul obșteii. Decî următorii fiind luminatei porunci și întocmai chibzuire făcându-se, s'au găsit cu cale a se da acest *nizam*; cu chipul ce arată mai jos, care judecându-se și de către Inalta înțelepciune a Măriei tale, se va da și domn'esca întărire.

1) Dumn'elui Stolnic Ion Balacescu să aibă cetirile înaintea Măriei tale pricinilor de judecări, cum și înfățișările în Divan i întăririle după domn'esca hotărîre ce se dă, precum și cetirea altor anaforale și însciintări, ajutorându-se și de Sluger Scarlat, atât la cetirea lor. cât și cu facerea practicelelor la pricinile ce se cercetază în Divan, care practicele să se teorisească și de Dumn'elui vel Logofet.

2) Dumn'elui Sluger Scarlat Urlățianu să aibă cetirea jălbilor și buiur dizele, iscălindu-le însuși după osebit domnesc pitac, ce i s'au dat, cari jălbii cu buiurdizele lor trecendu se în condică, cu veletul, luna și numărul, de către condicarul jălbilor, să le iscălescă și însuși, spre dovadă că sunt trecute.

3) Tôte pricinile consulaturilor, precum adică: notele ce vin la canțelarie și cele ce vin de la canțelarie din poruncă se dau pe la consulaturii, așisderea și pitacele ce din poruncă se dau către Dumn'elor veltii boerii departamentarii și către cei ce se află în dregătorie s'eu nu. să se facă de calemul slugerului Scarlat, avend înclinare cu calemul jălbilor, fiind și osebită condică pentru acest fel de pricinii, ca să fie totdeauna sciute.

4) Tôte anaforalele ce intră în canțelarie și însciintări prin scrisori către Măria ta, ce se trimit de la Caimacamul Craiovei, i boerii divaniți de acolo, i ispravnicii de prin județe și alții după afară, să se citească înaintea Măriei tale de către numiții doi boerii și așa să se dea afară porunciile după domn'esca Măriei tale hotărîre.

5) Tôte poruncile pentru pricinii, înfățișate la Divan, fiind trebuință a se mai orîndui iarăși la altă cercetare, pentru mai bună deslușire și înțelegere, să se facă de Stolnic Balacescu, pentru că acest fel de porunci au înclinare cu calemul întăririlor.

6) Condicari al domn'escului Divan să rămăe neclintit tot Dumn'elui Serd. Iordache Poenar, fiind boer cinstit, credincios, vechi în slujba Divanului, avend sub stăpânirea sa tôte condicile Divanului și îngrijirea de a se trece tôte poruncile și întăririle, pe cari să le și iscălescă, că sunt trecute în condică, precum s'au urmat din vechime. Tot de la acest calem să se facă și tôte poruncile ce din Divan se dau de obște în județe pentru ori-ce pricină s'eu *nizam*. Așisderea și hrisóvele pentru tôte pricinile ce se orânduiesc în cercetarea logofeției cei mari, avend ajutor și pe Serd. Ghica, ce este logofet praticos și vechi al canțelariei.

7) La cercetările de socoteli i de chivernisiri bisericesci, adică ale Mitropoliei, ale episcopilor i ale monastirilor închinat și slobode, să se orânduiesc Medelnicer Raducan Tocilescu, ca un praticos vechi și cu sciință la acestea, fiind și osebită condică pentru tôte acestea, protocolită de logofeția cea mare. Tot la acest calem să se adaoge și postelniceii, pentru cari să se fie osebită condică protocolită de logofetul cel mare, trecendu-se într'insa numele fieșce-căruia postelniceii cu porecla și din ce loc este.

nelor pricinii. Cancelaria acestei logofeții este compusă din 3 logofeți, doi din ei *vtori* și al treilea *treti*, cu nume de «notar». Unul din cei doi logofeți al 2-lea era condicariu și altul ajutor la scris. Aceștia li se promite inamovibilitatea «*pe câtă vreme își vor păzi datoria fără de cusur*».¹

Rotagiul administrativ nu se schimbă sub Al. Suțul. Tot câte 2 ispravnici de județ,² tot câte un polcovnic, tot vatași de plaiuri,³ etc.

8) Pentru toate pricinile ce se înfățișează la Divan înaintea Măriei tale să se orânduiască la practicele doi logofeți de taină, însă cel de țera de sus Medelnicerul Tocilescu și Serd. Matache și alți doi de la țera de jos, logofeți cu praxis, cari făcând practica, să le dea în mâna Stolu. Ioniță de a le întocmi și a le ceti înaintea Măriei tale.

9) Tote pricinile ce se caută în Divanul domnesc, să se facă osebită condică, în care să se trecă cu perelipsis și la sfârșitul fie-cărui an, protocolindu-se de Logofetul cel mare de țera de sus și pecetluindu-se, *să se dea la sfânta Mitropolie în păstrare*, de unde fără de scirea Logofetului celui mare, să nu se iee. Iar matca, adică condica unde sunt trecute pricinile pe larg, să stea apururea la cancelaria Divanului.

10) Logofetul Divanului veliților boeri (care acum este Pahar. Petrache, practiceos, cinstit, slujind de atâția ani și odihnind pre veliții boeri), precum și logofeții al treilea ai departamenturilor, să nu se schimbe nici o dată fără vină cercetată și dovedită, dar însă nici să fie datorii a da vre o filodorimă pe an la logofetul cel mare cu cuvânt de avaeț, cu atât mai vartos, că pentru logofeții al treilea ai departamenturilor este și hrisov al Măriei sale Domnului Caragea, făcut după anafora slugei Măriei tale, aflându-se și atunci vel Logofet de țera de sus.—1891, Noembre 1.

Cod. XCII, pag. 575.

Gheorghe Filipescu Vel Logofet.

1. *Zemle Vlahiscoe*. Fiind-că după hotărîrea ce am dat Domnia mea prin întărire la anafora Dumnelui vel logofet al străinelor pricinii de la 14 ale aceștii luni, am rânduit doi logofeți la acel departament, osebît de treti logofet ce se numește în hrisovul, ce este de rânduelile acestui departament za notar, adecă aceștii doi logofeți unul să fie condicar și altul ajutor la scris, cari să nu fie nici cum înclinați cu ce-l-alți logofeți ai Divanului Domniei mele, ci osebîți, pe sema acestui departament, aleși de Dumnelui vel logofet al străinelor pricinii și sub ascultarea Dumnelui, cari să fie apururea statornici și nestrămutați în câtă vreme își vor păzi datoria lor fără de cusur, și léfa lor au să și-o ia de la casa lefilor, după osebîtă orânduială ce vom face Domnia mea prin pitac. Drept aceea s'au dat această carte a Domniei mele lui... ce s'au orânduit logofetel.—1820, Maiu 17.

Cond. XCIII, fila 167 v.

2. Veți cartea de ispravnic în Cod. XCVIII, pag. 46.

3. Veți cartea de vataf de plaiu din 20 Ianuarie, anul 1819, în Cod. XCVIII, pag. 33. Tot acolo și ponturile vătăjiei de plaiuri (pag. 35). Nu le mai aducem, că sunt identice cu cele ce deja am publicat anteriormente. Avae-

Ca să se conforme firmanului de numire, Al. N. Suțul rindui diverse comisiuni, care să-i propună mijlocele de îndreptare a administrației țerei și de încetare a catahriselor. Dintre boerii Divanului, unul din cei mai cu trecere pe lângă Vodă, era de sigur marele Vistier. Barbu Văcărescu, în această calitate, provocat de Al. Suțu să-i propună un plan de reorganizare administrativă, îi supune, la 18 Februarie 1819, o lună după sosirea în Bucuresci, o lungă anafora, prin care afirmând că «ispranicii și sameșii ispravnicaturilor» sunt organele administrative cele mai imediate și că prin ei se pot săvârși «și lucrurile cele bune și cele vătămătore», de aceea «se cuvine către aceste părți să fie cea mai deșteptă privighero». Primul mijloc de îndreptare îl vede Barbu Văcărescu în neluarea de către veliții boeri de havaeturi nelegiuite de la funcționarii subalterni. Barbu Văcărescu declară, că el so-dă «de pildă», neluând havaet de la sameși peste cel oferit de hrisov, ca și ei să nu fie siliți a jăfui pe locuitori. «Un vistier mare este dator să aibă deseversită îngrijire pentru locuitorii țerei...» Ce frumoase afirmațiuni și cât fură ele numai pe hârtie!

Ținta urmărită de Barbu Văcărescu este neîndoișă în anafora lui. El voesce să facă din funcțiunea de Mare Vistier principalul scaun din Divan, când propune ca pe viitor *ispravnicii* să fie numiți de Marele Vistier, iar nu de Marii Vornici, ca în trecut. Văcărescu justifică această schimbare de atribute prin obligațiunile financiare ce impune ispravnicilor: *a)* de a nu mai da scutelniri la nimene; *b)* de a nu lăsa la cei ce au dreptul de a avea scutelnici, de cât țărani de a 2-a stare; *c)* să nu ia birnici de prin sate și să-i așeze între privileghiați «fără numai *feciorii privileghiaților* să intre la orinduală părinților lor»; *d)* să nu permită Starostilor de *cumpanii* a primi în sinul cumpaniei oameni de prin satele țerei, ci oameni străini; *e)* să nu aibă voie ispravnicii de a da la unii și alții sate, ca să le plătescă dăjdiile, cu cuvânt ca să-i aibă la lucru... ceea ce îngreue cele-l-alte sate de se risipesc; *f)* Ispravnicii să privilegheze slujbașii lor inferiori, ca să nu facă abuzuri, mai ales vatașii de plaiuri să nu facă năpăsturi locuitorilor; *g)* zapcii prin plăși să fie oameni vrednici, cercați, sciuți și să nu fie numiți pentru ruștetul ori havalele ce vor da ispravnicilor; *h)* zapcii și beșliii să nu supere pre locuitori, neguțitori, călători cu vre-o cere; *i)* polcovnicii și căpitani de pe la căpitani sunt în zaptut Dum-

turile ce au a da vatafi de plaiuri către vel Vornic rămân aceleași ca în trecut (vezi Cod. XCVIII, pag. 32). Asemenea aceleași rămân obligațiunile condicarilor de județ (vezi Cod. XCVIII, pag. 37). Asemenea ceașul de Focșani. Pe lângă vel Vornic mai era și așa dișii «vorniceii» (vezi o carte de vornicel în Cod. XCVIII, pag. 108, din 26 Februarie 1819).

nélui vel Spătar, dar sa fie aleși cu îngrijire și cheazășie. Ispravnicii să nu le permită jăfuirii... *k)* Cei doi polcovnici mari ai spătăriei să lepede obiceiul de a trămite «rin județele țerei vechili ai lor, alte ori merg și inșii ei și preâmbându-se din sat in sat, iscodesc pricinii de mulți ani și invecchite, și cele mai multe fără piriși, fac lucruri nesuferite săracilor, păgubindu-i, geremetisindu-i și bătându-i.....» Aceste de acum să lipsescă și cei doi polcovnici să-și caută numai de trebă, de aflarea hoților. *l)* Geremelele să lipsescă cu totul... Prin bătae său cu închisore să se înlocuiască *geremelele*. *m)* Ispravnicii să privigheze ca taxildarii să nu abuzeze, luând dări neligitime. *n)* Ispravnicii să-și împlinescă trebuința lemnelor de foc și a fênului, orzului, făinei trebuincioase casei lor prin poslușnici ispravnicesci, ne mai supărând pe viitor pre mazili și pre ruptași. *o)* Mazilii să nu fie în trebuința ca nisce slujitori prin plăși. Ruptașii să nu fie utilizați de ispravnicii ca nisce randași, ci numai la slujbele domnesci său împărătesci: la zaherele, cherestele, carantine, etc. *p)* Sameșii de la județe să fie după alegerea și pe răspunderea lui Vel Vistier și fără osebite havalele, ci numai cele hotărîte de hrisovul. *q)* Sameșii vor fi nestrămutați de cât prin judecată rostită de Vistier. *r)* Sameșii să nu fie volnici a ține sat apêrat său a lua ómeni de prin sate, pre cari ocrotindu-i, să iea de la ei bani... *s)* Sameșii să privegheze *apucăturile* ispravnicilor și în *taină* să le denunțe Vistierului mare. Deacă vre-un sameș s'ar uni cu ispravnicii în fapte netrebnice, să se pedepsescă strașnic și vice versa, «să păzescă ispravnicii pre sameși și sameșii pre ispravnicii». ¹

1. Prea Înălțate Dómnne.

Luminat pitacul Măriei Tale cu multă plecăciune am primit, prin care revărsându-se strălucită lumina dreptăței asupra cuviincioselor întocmiri, ca să scape norodul Valahiei, cel ce din Dumneđeasca providenție s'au îndreptat în stăpânirea și oblăduirea Înălțimei Tale, de vătămarea mișcărilor celor cu catahrisis și să dobândescă pe deplin în liniștire bunul cuget al Măriei Tale, pentru dreptățile cele de obște socotindu-se ispravnicii și sameșii ispravnicaturilor a fi cele mai de aprópe părți, care au împărtașirile întru ale oblăduirii și slujbași ai stăpânirii prin a cărora mijlocire tóte pot să se săvêșască și lucrurile cele bune și cele vătămătóre și că se cuvine către aceste părți să fie cea mai destéptă privighere spre a se potoli urmările cele aducetóre de stricăciune, ca să scape locuitorii de supărările răutăților însărcinându-se aceste asupra-mi ca unul ce m'am împărtașit de cinul vistieriei cei mari și ca un patriot al țerei.

Poruncindu-mi-se a cerceta și a afla cel mai cuviincios mijloc, în cât nici ispravnicilor, nici sameșilor să nu le rămăe nici o slobodenie de a putea face catahrisis și jafuri și chiar unul pe altul să se poprêscă de faptele cele fără cuviință și să nu se depărteze de hotarele cele orânduite.

Asupra anaforalei acesteia, Al. N. Suțul pune următoarea rezoluțiune :

Îo Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerul al Domniei mele, Dumneța vel Vistiere, am văcut Domnia mea arătarea ce ne faci printr'acastă anaforă pe care și citind'o

Luminate Dómne, prin prea plecata mea anafora, fac arătare Măriei Tale că iubirea dreptăței și bunul cuget al Înălțimei Tale va lumina în pământul țerei când cei ce suntem împărtașiți din mila Măriei Tale cu cele mai mari cinuri ale boerilor ne vom face pe înșine pildă; iată plecată sluga Măriei Tale eu insumă dau pildă mai întei, spre a nu se sloboși să dea sameșii, nici acum, nici la vistierii cei după vreme, avăet mai mult decât cea ce este hotărât prin Domnescul hrisov, pentru ca să se păzescă și ei a nu face catahrișisuri spre vătămarea lăcuiților și pentru ca să aibă vistierul cel mare cuvânt să'i osândescă, când, călcându-le, le vor face.

Desradăcinarea hrăpirilor și apărarea locuitorilor de bântuilele cele vătămătoare privesc la neadormita privighere a stăpânirei și la buna întocmire a părților celor de aproape care au împărtașirea otcăruierei norodului.

Un vistier mare este dator să aibă desăvârșită îngrijire pentru locuitorii țerei și ori când va cunoște a verii căruia cea mai puțină mișcare împotrivoare să arăte stăpânirei ființa adevărului, ca să se facă căduța îndreptare și respălătire celor întru învinovățire.

Ispravnicii cei ce se vor orându, mai ales cel care se va socoti a fi mai cu bună știință și se va însărcina cu treba județului, se cuvine să se facă prin alegerea vistierului celui mare, ca ori în ce vreme să aibă a da sēma pentru dēnsul și întemplantu se vre unul să se abată la niscare va netrebnice urmări să'i fie davagiu a se lipsi și a se pedepsi.

Ispravnicul practicos și cu bune măsurii nu numai pe sineși să se păzescă, dar să privilegheze și pentru tōte câte se cade întru datorria sa, cum și pentru sameșul județului, ca să'i fie urmările cu bună orânduială, să'i păzescă datorria meseriei sale, cu care este însărcinat, după cuprinderea luminatelor ponturi Domnesci, iar vedēndu-l pornit în cugetări netrebnice, numai decât să-l poprēscă și să inșciințeze vādita învinovățirea lui, ca să'l lipsescă și să se pedepsescă.

Ispravnicii sunt datorii, să urmeze întocmai poruncilor stăpânirei, păzind cumpănirea satelor județului, buna întocmire a lōcuiților și pe toți cei ce vor fi în ori ce trebii să-i slujbe să-i înfrāneze a nu face nedreptăți lōcuiților.

Ispravnicii să fie îndatorați, ca să nu dea la nimeni scutelnicii fără porunca vistieriei și celor ce vor avea poruncile vistieriei să le dea scutelnicii ómenii de al 2-le stare fără să se iee cel mai puțin avăet, fiind-că din pricina avăeturilor să iea frunțașii satelor și se dau scutelnicii la unii și la alții rămāind sarcina greutăței asupra satelor.

Ispravnicii să îngrijescă ca să nu ia birnicii de prin sate și să se așeze între privilegiați, fără numai feciorii ai privilegiaților să intre la orânduiala părinților lor, când se vor întâmpla și aceia să se facă cunoscuți vistieriei prin incredințate mărturii; asemenea și starostiil cumpāniilor, cari au deosebite hrisóve Domnesci, să se îndatoreze a nu primi la cumpanie ómenii de prin

cu luare aminte din cea cu deslușire întocmire a chibzuirilor ce sunt arătate în coprinderea sa, am găsit înființate dovezi de a Dumitale înțelepciune, multa știință și de patrie iubitor cuget, făcând numai la două osebită întocmire într'acestași chip: întâiu adevă, ispravnicii să aibă voie a lua avaeet de la scutelnicii cei ce se vor face din nou, câte taleri 5 și sameșii câte taleri 2 și jumătate fără de a îndrăsni să ia mai mult căci atât avaeet era orânduît

satele țerei, fără numai dintre cei deosebiți străini, cari vor veni cu locuința lor în pământul acestei țeri și li se va cuveni ca să fie cu dajdia la această tagmă, cum și némuri de cumpanisci, după coprinderea hrisóvelor, căci s'au făcut o armare în potrivă a se lua de prin sate birnici și a se pune la cumpanii, rămând sarcina lor asupra celor-l-alți dajnici ai satelor.

Ispravnicii să nu aibă slobozenie cu a da la un i și la alții sate, ca să le plătescă dajdiile, cu cuvânt ca să'i aibă în lucru, pentru că dintr'acastă pricină ocrotindu-se acele sate, se aduce totă greutatea asupra celor-l-alte sate ale județului și cu însărcinare de lude și la alte iutâmplătoare cereri și așa se face împrăștiere locuitorilor și pagubă Domnescei vistierii.

La otcărnuirea ispravnicilor sunt răzimate toate îngrijirile mișcărilor a tuturor slujbașilor, vătașilor plaiurilor, zapciilor, polcovnicilor și căpitanilor de pe la căpitanii și alții, cari sunt slujbași ai stăpânirei, trebuie să privegheze ispravnicii pentru urmările tuturor și când vătașii se vor îndrăsni a face năpăstuire săracilor de prin satele plaiurilor pentru răul lor enteres sou când nu va avea îngrijire pentru paza nizamului, numai decât în adevăr să insciințeze și acel învinovătit vătaf să se lipsescă și să se pedepsescă spre pilda și altora, fără a li se face cea mai puțină părtinire de către cinevași.

Zapcii prin plăși si fie ómeni vrednici, cereați, sciuiți și feritori de apucăturile cele rele și nici ispravnicii, nici vameșii să nu se îndrăsnescă a lua de la zapcii vre-un rușfet, ca să nu le rămăe cuvânt că sunt siliți a'și iconomisi rușfetul, care l-a i dat, neprimindu-se de ispravnicii havalele unora și altora, ca să i orânduiască zapcii, pentru că havalelele pricinuesc către locuitori multă stricăciune.

Zabiții i beșlii ce sunt orânduți prin județe să nu aibă voie a supăra pe locuitori, pe neguțatori, pe călători cu vre un fel de cerere de avaeet, pentru că nici o dată nu au fost acest obicei și încă tot-deauna s'au dat nizam și strașnice porunci a se păzi și a se feri de acest fel de cereri supărătoare către norod.

Polcovnicii și căpitanii de pe la căpitanii sunt în zaptul Dumnélui vel spătarul dar este trebuință a li se face osebită alegere, și când se vor orândui să dea încredințată chezășuire că se vor feri de tot răul și împotrivotorele fapte, și după această vedându-i ispravnicii că obrăznicesc a jăfui și a prăda pe săracii locuitori, după cum sunt obiceiii și îndată se le facă cunoscute faptele lor către stăpânire, spre a se da cuviinciosul nizam și a se pedepsi strașnic acest fel de hrăpitori.

Două polcovnici mari ai Spătăriei obiceiuesc de trimit prin județele țerei vechili ai lor, alte ori merg și însuși ei și preâmbându-se din sat în sat iscodesc pricină de mulți ani și învechite și cele mai multe fără piriși, fac lucruri nesuferite săracilor păgubindu-i, geremetisindu-i și bătându-i; de acum înainte bine este să lipsescă cu totul acest fel de vechili ai lor și acești pol-

dintruntăiū, ei să păzim și noi acest vechiū obiceiū; al 2-lea, fiind-că ne-am pliorforisit că sameșiī județelor prin catahrisis iēū poslușnicii nesciuți cu totul Domnescei nōstre vistierii, al cărorā venit il iaū fār' de cuvēt și după încredințarea ce avem se adună la unele județe câte opt-șeci și o sută, iar la altele și mai mulți, de aceea poprim cu totul acēstă catahrisis, ca o necuviincioasă, dându-le voie sameșilor ca să aibă de acum înainte numai câte șeci

covnicii să nu aibă voie mai mult a eși în țeră pentru acest fel de pricinii, fără numai la aflarea făcētorilor de reū și tâlharilor, ca să lipsescă și acēstă pricinuitōre de supērare locuitorilor faptă.

Geremelile cu totul să lipsescă, căci este o prăpădenie norodului, fără numai cei ce cu adevērat vor fi întrū vre-o învinovățire să li se facă alte chipuri de cercetări, după vina care se va dovedi, cu bătae, seū cu închisōre, și de la cei ce se vor pune la închisōre pentru învinovățire, să nu se ia grōsărit mai mult decăt numai talerii unul.

Intre slujbașii stăpânirei sunt și tacsildarii huzmeturilor, adecă ai oēritului, ai vinăriciului, ai dijmăritului, împreună și cu slujbașii lor, asupra cărorā să se îndatoreze ispravnicii, prin strașnice porunci, să aibă privighere, ca să nu facă locuitorilor cea mai puțină năpăstuire, sōū încārcinare, ce să se urmeze întocmai coprinderea ponturilor Domnesci, iar împotrivă făcēndu-se urmare, deopotrivă să se pedepsescă ispravnicii pentru neîngrijire și tacsildarii pentru împotrivitōrele lor urmări.

Ispravnicii să și împlinescă trebuința lemnelor de foc și aducerea celorlalte trebuincioase casei, adecă a fēnului, a orzului și a făinei, prin poslușnicii ispravnicesci fără de a îngreua de acum înainte pre mazilii și pre ruptași cu acest fel de lucruri.

Cătrecēstă obicinuesc a avea pre mazilii necontentit ca nisce slujitorii și prin plăși și la ispravnicat și pe ruptași a'i avea ca pe nitce rāndași, să lipsescă și acēsta cu totul de acum înainte fără numai la slujbele obștiei, seū Domnesci, seū Impērătesci, precum am șice la zaherele, la cherestele, la carantinuri și altele asemenea acestora, atuncea se vor orāndui epistați precum din vechime s'au obicinuit ca într'acēt chip să între tōte lucrurile in orānduială potrivită și legiuită.

Sameșiī pre la județe să se facă numai după alegerea vistierului celui mare, fără să aibă și osebite havalele și așa să fie și răspundētor pentru dēnșii întocmindu-se a fi dintre cei cu bună sciință, cu vrednicie și cu încredințată siguranție spre a'și urma datoria meseriei sale fără de a se poticni seū a se aluneca la urmările cele supērătōre și să și deē avaeul seū la vistierul cel mare după coprinderea hrisovului, care coprindere au fost numai legiuită dar in faptă până acum nu s'au păzit de cătrecēstă procatohii mei.

Sameșiī să fie nestrāmutați aducându-se cu acēsta mare folosire județului iar când se va dovedi vre-unul din ei întrū învinovățire cercetându-se și judecându-se la vistierie, atunci nu numai să se lipsescă ce să i se orānduiască și căduta pedēpsă.

Sameșiī să nu aibă slobođenie a ținea sat apērat seū a lua omenii de prin sate pe carii ocrotindu-i să ia de la dēnșii banii pentru interesul lor, căci și acēstea sunt lucruri pricinuitōre și de pagubă vistieriei și de supērare județelor.

poslușnică cu cuvântul slujbei sămeșiei ca să se slujescă cu ei la ale caselor trebuințe, cum am dice, de lemne, de fân și de altele asemenea, dându-li-se însă această voie, pentru cei-l-alți poruncim cu strășnicie, să se facă cercetare de suma poslușnicilor și câți se vor găsi la fie-care sameș mai mulți peste dece, ce sunt orânduți, să se însemneze numele lor, starea și puterea fieș-căruia și satul în care se află locuind, ca într'acestași chip făcându-se catagrafie pentru prisosul poslușnicilor, să îngrijim apoi și de orânduiala ce se cuvine a se face pentru dênșii, spre folosul celor-l-alți locuitori. Cu aceste dar numai doue osebiri poruncim Domniei tale, să se facă făr' de zăbavă publicații din partea Domniei mele către ispravnicii tuturor județelor, cari după ce le vor citi cu luare aminte, să trimită și copii către toți câți se află cu slujbe în fieș-care județ, ca să nu găsescă în urmă pricină, că nesciind poruncile Domniei mele, ce s'a dat pentru felurimile de catahrisis s'a abătut, și oricare din ei se va dovedi că s'a abătut dintr'aceste porunci, să scie, că va fi judecat înaintea Nôstră, ca să'și ia cuviincioasa pedepsă și către acesta să se facă osebit pitac al Domniei mele și către Dumnelui vel Spătarul spre sciința nizamului, ce se arată tot într'acesta anafora, că au a fi supuși și polcovnicii și căpitani spătăresci.—1819, Februarie 21.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 2.

* * *

Organele de administrațiune, cum deja am spus, sunt aceleași sub Al. Suțu, care erau sub Caragea: câte doi ispravnicii de județ, polcovnicul, căpitani de scaun, de margine, de mijloc, vatași de plăși.

Mai există în unele județe și câte un reprezentant al «ispravnicatului străinilor» din București, osebit cu totul de ispravnicii ordinari ai județului. Mai exista până la Al. Suțu în fie-ce județ și câte un sameș al străinilor. În 20 Decembrie 1819 vel Vistier propune su-

Sameșii să se îndatoreze a privighiea pentru apucăturile ispravnicilor și când vor cunoște urmări pricinuitoare a aduce vătămare s'au însărcinare norodului, numai decât pe taină să însciințeze vistieriei ca să pue în lucrăe ceea-ce se va cuveni spre înfrênarea mișcărilor supărătoare, iar când vre-o unul din sameși nu'și va urma datoriei, s'au când se va uni cu ispravnicii în fapte netrebnice, să se pedepsescă strașnic acel sameș și așa să se păzescă adecă ispravnicii pe sameși și sameșii pe ispravnicii și vistierul cel mare să fie pentru toți îngrijitor și cu luare aminte.

Părerea mea se face Măriei Tale cunoscută pentru cele ce am socotit că sunt folositoare spre bună întocmirea obștescului nizam, și rămâne la hotărîrea Înălțimei Tale.—1919, Fevruar 18.

Barbu Văcărescu vel Vistier.

presiunea acestor sameși. Cu cât vor fi mai puțini dregători, cu atât vor fi *străinii* mai odihniți, dice anafora Marelui Vistier.¹

Câmpu-Lung și Ocnele mari își conservă organizațiunea antică cu județ și 12 pîrgari. Din partea guvernului este rinduit la ele un epistat.²

1. Iacă actele de desființare :

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Cu cale și cuviinciosă fiind arătarea ce ni se face printr'acastă anafora o întărim Domnia mea și poruncim Domniei tale vel Vistiere, să se facă urmare întocmai, precum mai jos se coprinde —1819, Decembre 22.

(pecetea gospod)

Vel Logofet.

Cod. XCV, pag. 70.

Prea Înălțate Dómne,

Fiind-că ispravnicaturile străinilor sunt cu osebire de către cele-l-alte ale pămêntenilor, încredințându-se această trebă la *câte un ispravnic*, iar nu la câte doi ispravnici, ca ai pămêntenilor pe la județe, am socotit că cu cât se vor otcârmui acești străini de mai puțini dregători, cu atâta pot fi mai odihniți și mulțamiți; de aceea găsec cu cale, ca totă trebă străinilor să se încredințeze numai la Dumnélor boerii ispravnici, iar sameșii ce se orânduia până acum de la vistierie cu luminatele Măriei tale cărți să lipsescă, ridicându-se această alegere a sameșilor străinilor de acum înainte de la vistierie, având voie Dumnélor boerii ispravnici a orândui logofet din partea Dumnélor, pe care vor găsi cu cale, pentru care să fie Dumnélor respunđători, iar hotărîrea rămâne a se face de Măria ta.—189, Decembre 20.

Vel Vistier.

2. *Carte de epistasie la orașul Câmpu-Lung.*

Zemle Vlahiscoe. Dat'am domnésca Nóstră carte . . . . . pe carele l'am făcut Domnia mea epistat la orașul Câmpulung, prin alegerea Dumnélui vel Postelnicu, ca împreună cu județul orașului i cu pîrgarii să păzescă orânduiala orașului dupe vechiul obicei, precum prin hrisovul Domniei mele, ce am dat, se coprinde, să păzescă și orânduiala buneî întocmiri a aședământului țerei, ca întru tóte să petrecă orășanii și toți locuitorii feriți de ori-ce nedreptăți și jafuri, precum și pricinile ce vor avea orășanii între ei, adecă orășan cu orășan, pentru de ale orașului, care nu le va putea îndrepta județul cu pîrgarii, să le îndrepteze mai sus numitul boer epistat, și așa luând de la cel dinainte epistat poruncile i ponturile întocmiri și orânduiele, să îngrijescă de a le urma și a le păzi întocmai, să se ferescă atât pe sine, cât și pe alții să nu' i îngăduiască a face jafuri și mîncătorii, că însuși va avea a da sémă, și când se va găsi cu cât de puțin în vină, nu numai va fi lipsit din epistasie, ci se va și pedepsi; de care poruncim, județele i pîrgarilor și tuturor orășanilor ot Câmpulung, să cunósceți pe mai sus numitul boerul Domniei

La Ocele mari județul era numit de marele ban al Craiovei și întărit de Vodă.

mele de epistat al Nostru, dându'i supunerea și ascultarea cea cuviincioasă la cele cu cale, ca să pótă păzi dreptatea i ponturile și săvêrșirea poruncilor Domniei mele fără de cusur, i saam rezech gpd.—1820, Ianuarie 31.

Cod. XCVIII, pag. 230.

Carte de județ la orașul Câmpulung sud Mușcel.

Zemle Vlahiscoe. Dat'am domnêca Nôstră carte . . . . . pre carele dupe cererea și dupe alegerea orășanilor, ce au făcut de la Câmpulung sud Mușcel în scris, sub iscăliturile lor, pecetluită și cu pecetea orașului, și prin scirea Dumnélui vel postelnicul, l'am făcut județ orașului Câmpulung, ca să aibă a fi judecător și purtător de grijă la tôte trebile orașului, care se va porunci de către Domnia mea, și care se va serie de către Dumnélui vel postelnicu, să le săvêrșescă la vreme făr' de cusur, cum și ale orășanilor pricină și judecăți, să le caute dupe obiceiii și dupe coprinderea domnescului Nostru hrisov, care au orășani, și fiind-că pentru ajutor și pentru mai bună pază a orânduelei orașului este orânduit de către Domnia mea și deosebit epistat, să aibă numitul județ la tôte trebile orașului și la pricinile judecăților și la cisle și la ori-ce alte pricină, a se uni întru tôte povêturilor epistatului și în mânilor județului, poruncim să se păstreze și domnescul Nostru hrisov de obiceiurile și privileghiurile lor, atât cel nou cât și tôte cele vechi hrisove, aședate sub pecetea epistatului județului și trei patru din fruntașii mahalalelor, că și pecetea orașului, ce se metahirisescă la pricină și trêba obștiei orașului; pentru aceea poruncim ca să nu aibă voie județul de sineși numai a o metahirisi, ci la trebile și pricinile orașului, când va fi trebuință, atuncea cu scirea epistatului i a pârgarilor și a câte un fruntaș din tôte mahalalele orașului, față fiind cu toții strinși, să se pecetluiască cartea sêu scrisoarea aceea în vederea lor. Decă să se ferescă orânduitul județ de jafuri și nedreptăți, atât el cât și orășanii, cari vor căuta a face nișcareva încercături în cisle și orândueli, să nu se cuteze a îngădui, ci la tôte cislele să se facă dreptă cumpanire la toți dupe puterea și starea fieș-căruia; pentru care poruncim Domnia mea și voue tuturor pârgarilor și orășanilor de obște, să sciți și să cunôsceți pe numitul județ al orașului orânduit de Domnia mea, i saam rezech gpd.—1820 Ianuarie 31.

Cod. XCVIII, pag. 230.

Carte de județ la orașul Vel O.nă sud Vâlcea.

Zemle Vlahiscoe. . . . . . pe carele l'au făcut Dumnélui cinstitul și credincios boerul Domniei mele vel ban, județ la orașul Domniei mele Vel Ocnă sud Vâlcea, ce să aibă a fi județ și purtător de grijă la tôte trebile orașului de la Ocele mari, de pricinile ce se cuvin dupe obiceiii a le căuta județul. Pentru care poruncim Domnia mea și voue tuturor orășanilor, vedând cartea Domniei mele, toți să aveți a'l sci de județ și a'i da ascultare la cele ce vè va da învêțătură; poruncim Domnia mea și Dumnévôstră ispravnicilor ai județului, să aveți a'l sci de județ, păzind orânduiala lui, i saam rezech gpd.—1820, Ianuarie.

Cod. XCVIII, pag. 232.

În hrisovul de reinnoire a privilegiilor Câmpului-Lung, dat de Al. N. Suțul, nu se mai face mențiune, ca în cele anterioare, de «descalcarearea țerei sub Radu Negru».

Iacă hrisovul:

Hrisovul județului i 12 pângari ot orașul Câmpu-lung sud Mușcel.

Județului cu 12 pângari și cu toți orașanii câți sunt din orașul Domniei mele din Câmpu-lung, ca să fie în pace și ertați de lucrul domnesc și de vama monastirei din oraș și de vama pitarilor de la zborul sfintului Ilie proorocul, verii ce vor vinde sêu cine ce vor cumpăra, aș cal, aș boi, aș pături, aș peșce, aș verice, să nu aibă a lua de la dênșii vamă, după cum aș avut obiceiul de s'aș dat vamă acest oraș nici odinioră, și să nu aibă nimeni voie a cumpăra, loc de case în oraș, nici boer mare, nici slugă domnescă, nici slugă boerescă, sêu să cêră loc de la Domnia mea în oraș, sêu vad de móră, sêu delniță în câmp, sêu niscare-vași moșii, sêu vii, sêu verice de ale acestor orașanii, ce numai orașanii să fie volnici a cumpăra unii de la alții și de vor fi și datorii niscare-va orașanii aș pe la boeri, aș pe la alți ómenii de țeră, și li se va întempla acelor orașanii mórte și nu vor avea cu ce plăti, să nu fie volnicii acei datornici să vîndă la altă parte orii ce ar rămânea după mórtea acelor orașanii, ce numai iar la orașanii să aibă a vinde; așijderea și pentru rëndul judecăților orașului numai județul cu pângarii să aibă a judeca pe orașanii, iar ispravnicii județului séi alt-cineva să nu aibă voie a se amesteca în judecățile lor, și să fie în pace și ertați de fumărit verice care din orașanii ar merge cu carele lor să încarce peșce de la baltă, să nu dea fumărit, fără numai să aibă a da la sfînta monastire din Câmpu-lung, de la un car de peșce oă cinci, după cum le-aș fost obiceiul și mai nainte vreme; așijderea și pentru erbărit încă să fie orașanii în pace și nesuperați, pentru vitele ce vor tăia la scaunele de carne din Câmpu-lung și pentru vitele ce se vor tăia la scaunele de carne, care fac tómnă prin deal la vii și pentru alte vite, ce vor strînge pentru hrana lor, nici de cum erbărit să nu dea, precum n'aș mai dat nici odinioră; și iar să fie în pace și ertați de ciohodărit, care din orașanii se vor hrăni cu meșteșugul cizmăriei, să nu dea ciohodărit, și pentru gostinărit încă să aibă a scuti orașanii râmători 1000 pe an, vrënd să'i ducă să'i vîndă la Brașov, să nu dea gostinărit pe acéstă sumă de râmători ce scrie mai sus, și verice care din orașanii s'ar hrăni cu neguțătorie, vîndênd mătase și alte mărunțișuri pe la têrguri, nici de cum să nu aibă supêrare de cotărit, după cum nici alte dăți n'aș mai dat; așijderea să nu fie nimeni volnici să aducă vin să vîndă în oraș, nici din boeri, nici slugi domnesci, nici boeresci, nici țeranii sêu măcar verice fel de om ar fi, fără numai însuși orașanii să vîndă vin într'acest oraș, iar altul nimeni și nimeni din țeranii să nu fie volnici a încărca verice po-vară din oraș, până nu vor încărca întêiu orașanii, atât peste tótă vremea,

cât și la zborul sfintului Ilie proorocul; așijderea pentru rëndul dijmăritului și al oeritului veri-care boer ar merge cu aceste slujbe la acest județ al Mușcelului, să aibă a le da orășanii pentru cheltuiala lor numai un prânț de bucate și care din orășanii ar avea să plătescă oerit seú dijmărit, să dea de nume numai bani 30, iar alt nimic supărare mai mult să nu le facă, după cum au avut obiceiii și mai dinainte vreme și să aibă volnicie orășanii din Câmpu-lung, să nu îngăduiască pe nimeni din ceii străini a se hrăni în oraș cu nici un fel de neguțatorie, ce numai orășanii să se hrănescă într'acel tîrg; așijderea și pentru orășanii, cari au vii în délul Pitescilor, pe moșia Radului Vodă i pe moșia monastirei Nucetului, în dealul Ciocănescilor, să nu aibă voie egumenul nici odinioră a le face alte obiceiuri noue, fără numai să aibă a plăti orășanii vinăriciú domnesc din dece vedre o vadră și otaștina pământului după obiceiú, și după ce va scóte vinăriciul domnesc afară, apoi să le ia otaștina, și pentru pârpar să aibă a da de cramá po bani 12, iar pentru putinele cu struguri, ce vor face pentru tréba caselor lor, să nu'í supere, nici alte deciueli din liveđile de pomi, ce vor avea pe la viile lor, să nu le ia și să nu aibă voie slugile seú țiganiú acestor monastiri să măsore vinul ce vor lua din vinăriciú și de otaștina cu mâna lor, fără numai acela cu bucatele, să aibă a'și măsura vinul ce va fi să dea cu mâna lor și cu vadră dréptă de deciuială și să aibă volnicie orășanii să 'și vênđă vinurile în dél, pe la crămile lor, precum au avut obiceiú și mai nainte; și iar să aibă orășanii din Câmpu-lung a stăpăni nisce munți, ce sunt ai orașului, din *descălicătorea țerei*, ce sunt acolo în sud Mușcel, după cum i-au stăpănit și până acum; așijderea și pentru veri-care din boerii Domniei mele vor merge să fie ispravnici acolo la acel județ al Mușcelului, să nu aibă voie a supéra pe orășanii pentru fên, seú pentru lemne, seú pentru cal de olac, seú pentru alte clăci, pentru că fiind acest oraș la loc de munte și cu anevoie a se hrăni, nefind loc de arătură, au fost ertați de tóte acestea câte scriú mai sus, încă mai dinainte vreme, după cum am vęđut Domnia mea atât alte hrisóve domnesci mai dinnainte, cât și hrisovul Domniei sale fratelui Alexandru Vv. Moruz cu lét 1794 Martie 20, întărit și întru a doua Domnie lét 1799 Octombrie 7, pentru aceste mili și obiceiuri ce se arată mai sus. De aceea dar, învrednicindu-ne Domnul Dumneđeú și pre noi cu a treia domnie a aceștiú pravoslavnice țeri, ne-am milostivit de am innoit tóte aceste mili și obiceiuri câte se coprind mai sus, a fi în pace și nesupérați, și întărind hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele Ió Alexandru Nicolae Suțu Voevod i cu credința prea iubiților Domniei mele fiú: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnélor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel ban, pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel logofét de țera de sus,

pan Teodorache Văcărescu vel vornic, pan Constantin Caliiarh vel vornic, pan Gheorghe Golescu vel vornic al obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel logofăt de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel postelnic, pan Mihalache Suțu vel logofăt de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel spătar, pan Mihalache Cornescu vel vornic al politiei, pan Alexandru Hariton vel căminar, pan Alexandru Desila vel comis și ispravnic, pan Alexandru Filipescu vel logofăt de țera de jos; și s'aũ scris hrISOVUL acesta la anul d'intêiu dintru a treia domnie a Domniei mele; aici în orașul scaunului Domniei mele București, la anii de la nascerea Domnului Dumneșeu și mântuitorului nostru Isus Hristos 1819 April 24, de Nicolae logofăt de Divan.

(Iscălitura și pecetea gpd.)

Procițoh vel logofăt.

Cod. XCIII, fila 62.

Incă în 25 Ianuarie 1819 Alex. Suțul a dat o carte de jude de Câmpulung. (Cod. XCVIII, pag. 45).

*

Am vêđut cum, sub ocupațunea Muscalilor, în 1807, s'aũ fost înființat, alătura cu instituțunea veche a Agiei, o *poliție* sub nume de «*comité*», împărțindu-se Bucureștii în colorii. Lupta dusă de Aga contra noiei instituțiuni, o făcu, de sigur, să fie desființată după eșirea Muscalilor din țera, la 1812. În anul 1820 Al. N. Suțu reînființă *poliția*, la care se adăoga și anterior organizata «*Casa de privighere*», și de «*Astinomie*».

Iacă în întregime până astăzi necunoscuta anafora, prin care, la 7 Martie 1820 veliții boeri presintă Domnitorului nizamul poliției, din 32 ponturi.

Anafora oa obștêscă pentru întocmirea casei poliției

Prea Înălțate Dómne,

Cu smerită și plecată anafora aretăm înălțimeș. Tale că din pricina venirei a felurii de ómeni atât aici în orașul Bucureștilor cât și afară la județe pe la orașe și sate necercetați după cuviința și nechezăsuții s'aũ întâmplat multe hoții și cugetări de rău, și după totă privigherea ce aũ avut stăpânirea și silința ce aũ pus'o Dumnêlor zabiții putință n'aũ stătuț a se înterca și a nu li se da vreme de a clădi acest fel de sfaturii și netrebnice urmării, de aceea dar, spre siguranța acestui oraș al domnêscului Măriei tale scaun și a țerii am chibznit acest mijloc, de se va găsi și de către Măria ta cu cale: să se orânduiască doi trei boeri, ce se va socoti de către Măria ta la *Casa privigherei* într'adins pentru această trêbă, cari să aibă deosebită canțalarie cu un condicar

i 4 logofetei și alți oameni ce vor fi trebuincioși, urmând cu nizamul aceștii trebii după ponturile ce s'au chibzuit acum și se însemnară mai jos i după altele ce se vor chibzui pe urmă și li se vor da în scris sub luminată pecetea Măriei tale, cum și după cele ce vor chibzui și d-lor și primindu-se de bine și cuviințioase li se va da hotărere sau păvătuire de urmare.

Ponturile ce s'au chibzuit acum și s'au întocmit pentru casa poliției

1) Fieș-care gazdă, cărciumar, hangiu și de obște ori ce primitor de mușafiri să fie dator a da la mai sus numita casă chezașie vrednică pentru dășii și legătură că va părăsi ponturile ce se coprind mai jos, adică :

2) Să aducă îndată la Casă pe ori-ce mușafir va veni la dășul, sau ca să șadă la el, sau ca să se mute la altă parte, spre a se da pe chezașie acest fel de om, or asupra garzei lui, ori a cărciumarului, ori a hangifului, sau a altuia, cu soroc orânduit, la care soroc să fie dator chezașul lui a'l aduce iar la Casă și de va fi gata a se întorce la locul lui, să i se dea răvaș al Casei către spătărie după care să'i dea și spătăria răvaș de drum, după obiceiul, iar de este a mai șede a aici să'și înnoiască chezașia iarăși cu soroc hotărît, și toți acești mușafiri după ce se vor da pe bună chezașia, după cum se cuprinde mai sus, să'și ia teșcherea întărită cu pecetea casei și coprințetore de numele omului cu poreclă, de chipul obrazului, de hainele lui, de meseria lui, ce este să urmeze, de sorocul șederei lui aici și de numele chezașului său și acesta teșcherea să aibă tărie numai până la sorocéle ce au fost hotărîte, iar în urmă cel ce va ține teșcherea a mai mult sau va ascunde-o, se învinovașce atât el cât și chezașul lui și amândoi dimpreună să se pedepsască cu orânduita osândă, însă pentru teșcherele i chezașii nici o plată să nu se ia, ca să nu ajungă la catahrisis, mulțămindu-se logofetei pe lefa ce li se va orândui.

3) Sunt opriți gazdele străinilor a primi oameni, ori cunoscuți sau necunoscuți, după trei césuri din noapte, afară numai de se va întempla să vie de afară, pe cari îndată a doua și să fie datorii gazdele a'i duce la Casă și neurmând a'i duce, să aibă a se pedepsi cu orânduita pedepsă.

4) Să aibă Casa trebuincioșii oameni, cu pricepere, cari să fie oameni pământenii, căsătoriți și cari să amble tot-deuna unii în patru plăși ale poporului spătăriei și alții în poporul agiei, după analoghie, iscodind toate gazdele străinilor, adică cărciumii, tractiruri, cafenele, hanuri și altele ca acestea, să ia soma omeni ce se află mușafiri înrânsele săi chiriași, ca printr'acești cercetători să dovedască Casa de este adevărată arătarea gazdelor, și să afe ori-ce mișcare a făcătorilor de rău.

5) Să ia Casa soma la raporturile se primesc de la gazde și de la vătășei de se potrivese cu raporturile ce se dau la spătărie pentru cei ce vin și merg, pentru a descoperi adevărul și înșelăciunea.

6) Să se facă negreșit temeinică închidere drumurilor necuviințioase și

potecilor, prin marifetul Vornicieii de politie și a isprăvnicatului de Ilfov și prin epistasia zapărilor spătăriei.

7) Să se orânduiască bună pază de către spătărie la cele știute obștești și slobode drumuri ale orașului Bucurescilor.

8) Să se orânduiască pedepsa mahalagiilor ce vor îndrăzni să deschidă vre-un drum din cele închise și să facă de iznăvă alte drumuri noue.

9) Toți de obște, ori străini ori sudiți, sêu sub nume de străini sêu pămên-tenî, âmbând prin politie fără nici o meserie (fiind-că dintr'aceștia mai vêrtos se socotese a fi făcători de rēu), să se îndatoreze a'și da chezași după orânduială.

10) Raporturile vătășeilor să se facă pe tôte zilele, de ori ce străini va fi în mahala, sêu se va duce precum mai în jos se poruncese.

11) Nimeni să nu primescă, arnăut, vizitiu și slugă, fără de chezașie, precum mai jos se coprinde, însă acest fel de slugi și muieri slujnice sêu doici, să fie știuți Casei și stăpânii ce le trebuie slugi să mērgă la Casă să cēră, cărora slugi să li se ia chezașie și să li se dea cărți la mână, cum că aũ voie a se băga la stăpâni.

12) Străini ce vin din alte părți aici, să se cerceteze: pentru ce vin? de ce este să se apuce? și de unde își are chiverniseala vieții? și de se va vedea că este fără stricăciune obșteii, pôte să rămăe în oraș, ori neguțătorindu-se, ori făcând vre-un lucru folositor, ori făcându-se dascăl, a învăța limbă, epistimi și meșteșuguri, sêu cel puțin a se băga slugă (de va fi însă lipsă de slugi), unul ca acesta după ce va da chezaș pentru a lui cinstită petrecere, să i se dea voie vremelnică de trei luni, sêi de șase, sêu de un an, precum se va găsi cu cale și după soroc să vie iarăși la Casă, să'și innoiască slobodena și de se va arêta într'acea vreme a sorocului de mai înainte, om cinstit și ticnit și chezașul lui va rămănea nestrămutat din chezașie, atunci să i se dea și mai lung soroc de se va găsi cu cale, iar fără de soroc să nu șadă.

13) Masalagii să nu âmble năptea pe drumuri cu cuvânt că merg la casele lor, ci să rămăe să dormă în curțile boeresci, și ori ce masalagiu se va găsi de străji âmbând pe drum, îndată să se închidă și să se cerceteze și să se pedepsescă.

14) După două césuri de năpte, ori cine ar fi, ori pămên-tean ori străin, sêu de altă protecție, va âmba înlăuntrul poliției, fără felinar, să se rădice necercetat de spătărie sêu agie, și cei sub străină protecție să se trimiță la Domnescă Curte, iar carele în vremea ernoii după al 7-lea ceas va âmba măcar și cu felinar, să i se ia sēma și de va fi necunoscut și cu bănuială, să se întrebe de către străja cea Domnescă, sêu a spătăriei, ori a agiei unde îi este șederea lui, și ducându-se ómenii ai străjei cu dēnsul până unde va dice că șade, să se dea în mâna și chezașia stăpânului casei și a doua zi să se cerceteze și ori carele în curgerea nopței, (afară din străjile stăpânirii) de ori ce stare și prot

tecție va fi de va âmbra cu arme s'î bănuitoare unelte, să se rădica la închisore și să se pedepsască, iar de va fi sudit să se trimiță la Domnésca Curte.

15) Spătăria și agia să aibă deplin străjuitorii cei trebuincioși, din pământeni, ômeni însurați și credincioși, ca să pôta să păzescă cele trebuinciose și să întimpine întêmplătorele trebuințe.

16) Înlăuntru poliției, atât în tîrg, cât și în mahalale, la locuri analoghisite și la locuri depărtate și bănuite, unde cu înlesnire se ascund făcători de rău, să se așaze stâlpi cu folinare spre luminarea tuturor părților trebuinciose și a tîrgului, a căroră îngrijire să o aibă Casa, analoghisind acea cheltuială pe mahalagi, pe fie-care lună, prin scirea și a mahalagiilor și prin dréptă cislă fără de cătuși de puțină încărcătură.

17) Să se vestescă cu pristavi, ca nimeni să nu primescă vre-un om a locui în casa lui, fără să aibă la mână, teșcherea pecetluită a Casei.

18) Să se orânduiască vătășei indestuî la fieș-care mahala, cari să și fie apêrați de ori-ce cerere, ca să'și pôta săvêrși pe deplin datoria lor.

19) Ogeacurile curței gospod de câtă sumă de neferi s'eu iamaci li se vor da voie să aibă, să li se dea teșcherelile Dumnélui vel cămărașul, ca să fie sciuți și prin catastih de numele și chipul lor, să se facă cunoscuți la Casă, să ia și Dumnélui vel cămărașul cădut, chezășie de la căpitenia fie-căruî ogeac că este răspundător pentru neferii și iamaci s'ei, precum și Dumnélui vel spătarul și Dumnélui vel aga și Dumnélui vel armaș să ia asemenea chezășii de la cei ce sunt în slujbe la Dumnélor, cum și Dumnélor boerii și tagma bisericescă și neguțătorii cei de frunte, avênd trebuință de arnăuți, vizitiî și slugi, străini s'eu de alte protecții, să ia de la ei cădutele chezășii, să li se dea și asemenea tescherele arêtătore de slujba lor și apoi să se trimiță la Casă ca să se scrie acolo cu numele, chipul și chezășiile lor.

20) Ori-care arnăut afară dintr'ai ogeacurilor curței gospod., ai spătăriei și ai agiei slujind, ori la boeri, ori la parte bisericescă, neguțătorăscă, ori la protectionat, de ori-ce stare va fi, de se va găsi, purtând arme și dioa, să se supue la pedepsă, afară numai când se va trimite de către stăpânul s'eu, la vre-o slujbă afară, însă și atunci să aibă răvaș cei boeresci de la stăpânul lor, iar ceilalți toți de la spătărie, cu coprinderea armelor ce pôrtă, a părței unde merg și a pricinei trimiterei lor.

21) Aceste întocmiri să se facă cunoscute și din partea preosfiației sale părintelui mitropolit, rânduind pe preotul fieș-căreia bisericii, ca să le citescă în patru Duminiă de rând, ca să nu rămăe cuvênt de nesciința poruncêi.

22) Către acestea, de trebuință, este să se facă porunci către Dumnélor ispravnicii din 17 județe, ca să se vestescă la tôte satele, cum că de vreme ce făcători de rău, hoți, incuibându-se prin satele lor și ascundându-se, turbură pe tot anul, odihna locuitorilor, li se poruncesce, ca pe câți vor cunosce că meșteșugesc acest fel de apucături hoșesci, s'eu gazde ale lor și când vor ascunde

pe cine-va, ori străin, s'eu pământén și în urmă se va dovedi hoțul, că au locuit și au viețuit cu locuitorii, atunci osânda, pedépsa și despăgubirea davagiilor se va cislui și se va pune pe tot acel sat ce au tăcut și au ascuns pe vinovat.

23) Dumnélor ispravnicii să privigheze pentru cărciumile și hanurile ce se află pe la drumuri unde se fac adunările făcătorilor de rău și a ómenilor ce n'au căpăt'eu și să îndatoreze cu înțelepte chipuri pe cărciumari, hangii și băcani, ca să se ferescă de asemenea netrebnice uniri și herecheturi și să se depărteze a se face și ei însuși gazde de hoți, și ori când vor simți acest fel de ómeni, s'ei se vor aréta către dênșii asemenea făcători de rău, îndată să însciințeze la cei mai de aprópe de acel loc, adecă ori la zapcii plásei, ori la polcovnicul județului, s'eu la căpitan, ca să alerge să'i prinďă.

24) Dumnélor ispravnicii să îndatoreze cu acéstă legătură și pre arendașii moșilor, cari sunt adunare de arnăuți, sârbii și sudiiți, supuinđu-i de a fi de acum înainte întru privighere și credință către pământul țerei rumănesci, fiind-că locuiese aici făcându-și alișverisurile lor și feluri de neguțătorii în odihnă și se chivernisește fieș-carele slobod, însă să se scie în adevăr, că împotrivă purlându-se, s'eu ajungându-se cu făcători de rău, s'ei tănuinđu-i pe dênșii, s'eu nedându-i la vreme, greu se vor învinováți, cum și Dumnélor ispravnicii județului să li se poruncescă strașnic, ca să nu aducă acele chozășii îndatoriri spre folos de banii, ci să urmeze cu credință și râvnă spre odihna și ocrotirea locuitorilor.

25) Tóte aceste nizamuri și câte altele ce se vor mai socoti de către Înălțimea ta, să se facă cunoscute la tóte județele țerei, poruncinđu-se și Dumnéluí caimacamuluí Craiovei i Dumnélor ispravnicilor, ca din tótă virtutea să îngrijască și să pue în lucrare tóte urmările câte privesc spre siguranța și odihna orașelor și a satelor spre a nu se încuibă ómeni bănuiiți i făcători de rău, âmbând din loc în loc făr' de sfială și meșteșugind herecheturi netrebnice, căci când nizamul se va pune în lucrare cu asemenea urmare și săvêșire în tot coprinsul țerei, precum se întocmesce pentru orașul Bucurescilor, atunci nu au hoții loc de scăpare și locuință sigură și ori se despart rásipinđu-se, s'eu cu înlesnire se pun în mână și se prind.

26) Capichehaelile serhaturilor dând la cei ce vin de descindea, ori la Bucuresci, s'eu la alt oraș al țerii rumănesci teșcherele cu coprindere de nume, poreclă, chipul, meseria, sorocul șederei la locul unde merg și pentru ce sfișit se duc, și luând și de la cei ce se duc de aici teșcherelile ce li se dau de la Casă să fie datori, ca să trimită de două ori pe sêptémená catastih de toți aceștia la Dumnéluí vel postelnicul și Dumnéluí să'l facă cunoscut Casei și Casa să'l facă cunoscut la ispravnicatul unde va avea a face, s'eu locuinđu, s'eu într'alt chip.

27) Fiind-că se întocmesce mai sus numitele ponturi a se urma și la orașele dupé afară, de trebuință este să se dee strașnice porunci la tóte isprav-

nicaturile, ca să păzescă cu scumpătate aceste ponturi, cu totă copriinderea lor asupra străinilor, ce se vor arăta acolo, iar locuitorii pământeni să fie nesu-
părați la aceste deosebite întocmiri ce sunt pentru străini.

28) Totă politia Bucurescilor să se împartă în 10 plăși și la fieș-care plasă să se
orânduiască câte un epistat om vrednic, căruia să i se dea trei-patru omeni într'ar-
mați cum și cuviincioșele povățuirii, spre a'și împlini datoria sa și făr' de cusur.

29) Eie-care epistat să fie dator a ținea catastih de toți străinii ce se află
aici în politie făr' de locuință, arătător de numele lui i vârsta, i patria de unde este
și faptele lui, cum și ce omeni se află cu bănueli într'acea plasă epistăției séle.

30) În orî-ce parte a politiei se va întâmpla aprindere de foc, sé i vre-o
altă turburare, să fie dator epistatul acesteï plăși, ca numai decât, de o parte
să dea de scire Dumnélui vel spătar, i Dumnélui vel aga, i Dumnélui Baș-
beșlégă și a merge spre stingerea focului și liniștirea turburării, însă să nu
mêrgă cu toți omenii Dumnélor spre a rămâne locurile zabetlicurilor singure,
ci numai cu câți omeni vor fi de trebuință, iar ce-i-l-alti omeni să stea la
locul zabetlicului pentru orî-ce altă întâmplare se va întâmpla. Iar de altă
parte epistății intru acest feliiu de întemplantare să fie cu mai multă grijă și
privighere nelipsit de acolo, luând aminte în tot coprinsul plășei séle a nu
se întâmpla vre-o reutate.

31) Fieș-care epistat să fie datoriü, ca în toate zilele, dimineța, să facă
arătare către Casă pentru orî-ce se va întâmpla în cea-l-altă și în plasa sa,
iar ne având ce arătare să facă de ore-ce nou, tot să fie dator a merge în
fieș-care dimineța la Casă, ca să ia povățuirile ce va fi trebuință a se da.

32) Câți din partea bisericăscă vor veni din alte părți aici în Bucuresci,
să aibă epistății mahalalelor a-i duce la Casă, ca să să-i cerceteze de unde au
venit? cu ce trebă? și pentru ce sfêrșit? și cu acea cercetare ce li se va
face în scris, să-i trâmîță Casa la P. S. Părintele Metropolit, ca cercetându-i
și P. Sa, de va fi ca să rămăe aici, să-i trâmîță la Casă spre a li se da feș-
cherea sub pecetea Casei, de slobođenia șederei; iar de nu va fi a rămănoa, să
se întorcă înapoi de unde au venit.

Acésta este pleçata noastră chibzuire, iar cea adevărată hotărîre rămăne a
se face de către Inalta înțelepciune a Măriei Tale.—1820, Marte 7.

*Al Ungro-Vlahiei Dionisie. Gherasim Buzău, Greg. Brâncoveanu, C. Crețulescu, Gr. Ghica Barbu Văcărescu, D. Racoviță, Istrate Crețulescu. Gr. Băleanu vel vornic, M. Manu biv vel vornic, Gr. Filipescu vel visticier, C. Samurcaș vel vornic, Iord. Slătineanu vel logofet, Gheorghe Filipescu, C. Dudescu, C. Filipescu vel vornic, Iord. Golescu biv vel vornic, Gr. Ralea vel vornic, N. Văcărescu vel vornic.*¹

NB. De aceste s'au trâmîs cu pitacul Logofetiei la spătar, la aga, la
vornicul Politiei și la armaș, asemenea la consuli rusesc, austriac, frances.

1. Cod. XCVI, pag. 49.

Alex. N. Suțu aprobă la 18 Martie 1820 în total nizamul propus pentru organisarea poliției, transformându-se prin ea «Casa de privighere», altă dată organizată de paza ciumei, în o «nouă Casă de privighere». Efori ai acestor case fură numiți la 24 Martie, vel ban Barbū Vacarescu, biv vel spătar Gh. Vlahuți, biv vel vistier Greg. Romanitis și biv vel aga Costache Cornescu. ¹

La 25 Martie 1820 Domnitorul vestesce lui biv vel ban, să predee Eforilor *nouei Case* toate ale «Casei de privighere», care a stăut sub administrațiunea acestui boer. ²

1. În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahis oe.

Prea cinstiții și nobilii boeri ai Domniei mele Bane Barbū Văcărescu, fōste mare Spătar G. Vlahuț, fōste mare Vistier Grigore Romanitis și fōste Bane Aga Constantin Cornescule, Prea Sântul Mitropolit și Prea iubiiții noștri boeri, avēnd bună voința pentru binele obștei, au arētat deosebită îngrijire pentru liniștea și siguranța compatrioților locuitori ai Prea iubitului nostru oraș Bucuresci. Decī de mai multe ori adunându-se și sfātuindu-se, au găsit de cuviință și au decis, ca să constituască un sistem polițienesc (ἀστυνομικόν τὸ σῆμα) și pentru acōsta ne-au prezentat anafora, cerēnd pe lângă cele-l-alte, ca să numim și slujbașii otăriți spre îndeplinirea dispozițiunilor. Noi cu mare atențiune luând cunoscință de anafora și examinând bine coprinsul ei, am dat lor cuvenita putere prin întărire Domnescă a anaforalei, întărire dată de noi, după datoria părintescă ce avem pentru liniștea și siguranța fie-căruie din locuitorii Bucurescilor. Așa dar, cunoscēnd că D-vōstră boeri, tot-d'a-una v'ați arētat bine voitori, pentru binele obștei, vē numim pe voi polițai (αστυνομους) ai Bucurescilor și trāmițēndu-vē în copie anafora mai sus citată, vidimată de Marea Logofetie, vē ordonăm, ca să îndepliniți, după cuviință, tōte articolele coprinse în ea și să luați sub îngrijirea vōstră tot ce este în interesul omenirei. Deacă veți observa că mai este lipsă ce-va spre a îndeplini mai bine acest scop, arētați Domniei mele prin anafora, ca să complectăm cele necesare. — 1820, Maiu 24.

Cod. XCVI, pag. 131.

(L. S. D.)

Vel Logofet.

2. Cinstite și credincos boerule al Domniei mele, Dumnēta biv vel bane Grigorie Ghica, la întocmirea poliției ce cu stat de obște s'au alcătuit pentru paza și străjuirea acestui de Dumnedei întemeiat oraș despre ori-ce bântuire, fiind-că prin obșteasca anafora ni s'au făcut arētare, că este de trebuință a se orându și boeri efori, cari să grijescă a se pune în lucrare și a se urma fără zmintēlă tōte acele folositoare lucruri, ce prin capete s'a i așeșat, am și orânduit Domnia mea prin osebit domnesc al Nostru pitac pe cei ce s'au găsit cu cale și destoinici, dar fiind că între cele-l-alte capete este unul, carele arată și pentru Casa privigherii, poruncim, că înțelegēndu-te Dumnēta cu numita Eforie, să paradosesi tōte ale Casei privigherei, câte au fost sub a Dumitale îngrijire, ca să se urmeze și pentru acelea orânduiala ce este întocmită, toleo pisah gpd. 1820 Martie 25.

(Pecetea gospod.)

Cod. XCVI, pag. 135.

Vel logofet.

La 2 Aprilie 1820, prin carte deschisă se vestesce la toate ispravnicaturile organizarea noii *case de privighere*, alăturând și copie după nizamul cu ponturile, ca și ispravnicii să se conformeze la datoriile ce prin acele ponturi li se pun.¹

Din ordinul lui Al. N. Suțu, vel logofăt, la 1 Aprilie 1820, vestesce și consulilor: rus, francez, austriac, organizarea Casei, «care să fie cu privighere a se păzi nizamul buneii întocmiri întru toate, spre a se putea zătieni cei ce ar cugeta să se pornescă în fapte netrebnice, să petrecă fieș-care fără de grijă»². Se alătură copia nizamului. Cere răspuns de primire.

Prima lucrare a acestei poliții (Casa de privighere) fu de a scrie la 20 Martie 1819, lui aga și spătarului: a) să se închidă drumurile cu gard și șanț, care es din Bucuresci, afară de 18 strade, ce sunt păzite de spătărie cu ômenii săi; ³ b) haimanalele ad. vagabonșii din Bucuresci să se dee sub chezașie.

1 *Publicațiū la toate județele, care s'au trâmisi cu ponturile împreună pentru casa privigherii, care s'au întocmit acuma pentru toți.*

Dumnelor ispravnicii ot sud, sănătate. Vă facem în scire, că pentru ca să lipsescă și să se zătienescă făcătorii de rele, ce apururea se află atât în politia Bucurescilor, cât și prin județe, având mijlôce înlesnitóre, din pricină că nu s'au aflat până acum o bună orânduială de nizam; de aceea Prea sfinția lor părinți arhieriei și Dumnelor boerii, prin obștescă anafora, care s'au întărit și de Domnia mea, s'au întocmit o *Casă*, care să fie cu privigherea a se păzi nizamul buneii întocmiri întru toate, spre a se putea zătieni cei ce au cugete să se pornescă în fapte netrebnice, ca să petrecă fieș-care fără de grijă, la care Casă sunt orânduși efori Dumnelui vel ban Barbu Vacarescu i Dumnelui biv vel spătar Gheorghie Vlahuț i Dumnelui biv vel vistier Greg. Romanitis și Dumnelui biv vel agă Costache Cornescu. Și fiind-că asupra acestui nizam sunteți și Dumnevóstră îndatorați cu cele ce se arată într'acea hotărîre, de aceea, ca să vă fie sciută datoria și hotărîrea, scoțându-se copie și adevărindu-se de Dumnelui vel logofăt, iată se trâmite și Dumnevóstră, pe care cetindu-o cu bună înțelegere, să puneți a se trece în pravila pământului în osebită hârtie cusută, apoi să puneți a se ceti în târguri și orașe, nu odată, ci la fie-care loc de trei ori, adecă la 3 zile de târguri într'un loc, ca să înțelgă cu toți, și copia ce se trâmise de aci, să se păstreze de condicariū, după care Dumnevóstră să îngrijiți cu totă strășnicia a a se păzi nizamul întocmai, căci în urmă, la cercetările ce are să facă *Casa îngrijirei*, găsindu-se că ați făcut cusur, veți cădea la învinovățire și cuvânt de îndreptare nu-ți avea. Și de primire să avem Domnia mea însciințare.—1820 Aprilie 2.

Cod. XCVIII, pag. 24.

2. Cod. XCVII, pag. 255.

3. Veți Cod. XCVII, pag. 410. Aducem actul întreg la cap. Edilităței. E de observat, că în acest act pentru prima dată am aflat în limbă vorba: *comunicațiune: «КЪМЕНЕКАЦИЕ»*.

Eforii noiei *Case de priveghere*, întocmesc la 1 August 1820 bud-
getul de cheltueli al, *acestei Case* ¹.

1. *Prea Înălțate Dómne.*

La obșteșca anafora a D-lor Boerilor luminata întărire ce s'au dat cu părintésca îngrijire, care privesce apururea spre desăvêșita linistită petrecere și odihnă a norodului ce locuesce și într'acéstă politie a Bucurescilor, otărindu-se o deisnóvă, «*Casă a privegherei*», care să îngrijéscă în totă vremea a întâmpina orí ce cugete de vâfámarea obștei ar putea zamisli cu eugetul lor acei réu nărăviți, cu totă plecăciunea am primit-o și adunându-ne cu toți împreună, am citit-o cu totă luare aminte și cu datornica s'apunere arătându-ne am și făcut începere cu urmarea ce se cuvine. Dar fiind-că acéstă Casă are trebuință de ómeni spre slujbă și de vre-un venit, cu care să pótă întâmpina cheltuelile ce urméză a avea. Și către acéstă, de vreme că și de cătră Înălțimea 1a prin înleptă judecată ni se dá slobodenie, ca pentru cele ce vom cunosce că sunt de trebuință, spre cea desăvêșită punere în orânduiala a acesteii trebí, să le facem cunoscut Înălțimei Tale, cu plecăciune arétăm, că trebuie mai întâiú. doi bulucbași dimpreună cu neferii lor călări a se aita slujind la Casă nelipsii, spre sevêșirea întâmplátórelor trebuinți. Trebuie și 50 de pandurí, din cari 40 au a se împărți la 10 epistați ce urméză a fi orinduiți la 10 plăși ale politiei, adică de fie-care epistat câte 4 pandurí, iar cei-l-alți 10 ce prisosesc să slulajască iarăși la Casă. Trebuie și pe fie-care lună câte 3000 talerí a se răspunde în condeile acestea; însă:

Talerí 350 Casierul.

« 300 la 4 logofeți.

« 1500 la 10 epistați po talerí 150.

« 600 la deosebiți iscoditori ce este trebuință a se orândui, ca să cerceteze în totă vremea cafenelele, tractirurile, și alte aseclocurí unde este adunare de multe felurí de ómeni.

« 150 cheltuiala zarafiei.

« 100 Dohtorulú.

« 60 doi paznici, însă unul la lazaretul ot Colintina și altul la lazaretul *Văcăresci*.

3000

De aceea cu plecăciune ne rugăm M. Tale, ca atât acești trebuincioși neferi și pandurí să-í orânduiască cu un cós mai nainte, cit și pentru cheltuelile ce arétăm că trebuiesc, să ni se facă cunoscut de unde avem a le primi și preste acestea, pentru tainatul neferilor și pandurilor acestora ce sunt a sluji, cum și hrana cailor acelor neferi, iarăși să ni se arate de unde este a li se răspunde? ca să scim și noi ce răspuns să le dăm lor.

La pontul al 6-lea din anafora, vedem răspundându-se, că capicheaelele serhaturilor sunt porunciți a ingríji pentru cei ce vor veni decindea, ca să facă catastih de numele lor și să'l trămiță la Dumnélui vel Post și Dumnélui să 'l dea la *Casă*. Dar pentru cei ce vor veni și vor eși de la cele-l-alte hotare a vecinătății nu vedem pomenind în anafora, s'au dat niscai-va porunci către vatașii de plaiú? Și fiind-că este neapêrată trebuință de a fi scuiți și aceia, de se va găsi de cuviință de către Înălțimea ta, să se dea luminate porunci

Din actul de mai jos se vede, că noua poliție cere panduri de pază și fonduri pentru «iscoditori» adică spioni... Poliție fără spioni nu există!

și către vatași, ca pentru câți streini vor veni din lăuntru, să le dea la mână tescherele coprințore de numele lor, de meseria ce aua urma după ce vor veni aicea, povățuindu-i că cu acele tescherele să vie a se arăta drept la Casă. Și către acestea să fie îndatorați vatașii, ca la fie-care cincispredece zile, să tramiță la Casă catastiv arătătorii de câți streini au intrat prin schelele plaiurilor, spre a vedea Casa de s'au arătat aicea toți streinii aceia câți vor fi scriși în catastiv și asemenea să se urmeze și cu cei eșiți din țără afară.

La pontul al 5-lea din luminata întărire, vedem că ni se hotărăse: ca pedepsa vre-unora ce vor cădea în greșeală să se facă cu globire de bani, iar nu într'alt chip. Dar fiindcă unii dintr'aceia pot să fie oameni săraci și fără de putere de ași lua răsplatirea, cu acest fel de chip, după cum sunt adică vătășii, cari sunt pe la mahalale și alți asemenea lor, de va fi buna voința Măriei tale să ni se dea slobodenie ca pe acei cari din greșită îi vom cunoșce că nu au mijloc de acest fel de «Пуні» să le facem muștrare cu bătaie după măsura vinei lor.—1820, Aprilie 1.

Barbul Văcărescu, Gheorghe Vlahuț, Grigore Romanitis, Costache (Cornescu) Vornic.

Asupra acestei anaforale, Al. N. Suțu dă hotărire:

Io Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospolar Zemle Vlahiscoe

Cetind înaintea Domniei mele, această anaforă a Domnilor boerilor efori ai «Astinomiei», am priimit arătarea ce ne face, fiind cu cuviință. De ac eea dar, cât pentru acei doi balucbași, poruncim Domnule vel Cămărași să-i dai negreșit, ca să fie napristan în slujba Casei, iar dintr'acei ceruți 50 de panduri, poruncim Dumitale biv vel Bane Epistatule al spătăriei, să orinduescă deocamdată în slujba Astinomiei 30 de panduri. Pentru aceia câte taleri 3000 ce se cer pe lună poruncim, să se iconomisescă deocamdată trebuința acesta din banii ce au primit Astinomia de la Casa privegherei, până când vom chibzui și vom aședa la bună orinduială de unde să se agonisescă acele trebuințose cheltueli ale astinomiei. Pentru cei ce trec peste hotarele împărătesci, poruncim D-vastră veliților vornici ai Domnescoi noastre țeri, să supuneți pe vetașii plaiurilor tot la aceeași datorie la care sunt supuși capuchehaelile serhaturilor, ca și ei să urmeze întocmai pentru cei ce intră și es din țără, înțelegându-vă și Dumne-văastră la acesta cu Dumnelor boeri efori. Iar pentru vinovați acei săraci, fie pedepsa lor în loc de glăbă, bătaie, după măsura vinei lor. Într'acest chip, întărind Domnia mea, cele coprinse într'această anafora, poruncim Domniei tale vel logofet de țera de sus, să faci Domnescele noastre pitace poruncitoare către Dumnelui biv vel Ban epistatul spătăriei și către Dumnelor Veliții Vornici și către Damnelui vel Cămăraș, ca fie-care să urmeze și să sevârșescă cele ce privesce la a sa datorie, după cum printr'această Domnescă a noastră întărire se orinduesce.—1820, Aprilie 4.

(L. S. D.)

Cod. XCVII, pagina 255

Vel Logofet.

Câte-va dispozițiuni ce mai coprinde anafora Eforilor dau loc la următoarele acte :

a) Pitac către Veliții vornici, ca să ia în scris pre străinii ce vin și es din țără și să insciințeze *Casa Privigherei* și să le dea la mână teșcherele.¹

b) Pitac către vel spătar, să dea Eforilor «*Astinomieii*» 30 de panduri la dispozițiune, deși ei cereaū 50 și un număr de neferi.²

c) Pitac către vel cămărași să dea la dispozițiunea Eforilor «*Astinomieii*» doi bulucbași.³

1. *Pitac la veliții vornici ca să ia în scris pe străinii ce vin și es și să insciințeze la Casa privigherei.*

Cinstiților și credincioșilor boeri ai Domniei mele, veliților vornici, fiind că prin obșteșca anafora, ce s'au făcut, care s'au întărit și de către Domnia mea pentru întocmirea Casei astinomieii, nu este coprins de a îngriji și vătașii plaiurilor pentru străinii ce vor intra și vor eși din țără afară, ca cercetându'i să le dea la mână teșcherele și prin anafora ce au făcut acum Dumnélor boerii efori, care s'au întărit și de Domnia mea, arată, că de trebuință este de a se face și această urmare ; puruncim Dumnévóstră, să se scrie vătașilor de plaiu, ca pentru câți străinii vor veni din lăuntru, să le dea la mână teșcherele coprinđtore de numele și chipul lor și de meseria ce au a urma după ce vor veni aici și unde se trag a merge? povătuindu-i ca mai înteiū eu acele teșcherele să vie a se arêta drept la Casă și către acêsta să fie îndatorati vătașii ca la fieș-care 15 ڟile să trimiță la casă catastih arêtatōr de câți străinii au intrat prin schelile plaiurilor, spre a vedea Casa de s'au arêtat toți străinii aceia câți vor fi în catastih, făcênd asemenea urmare și pentru cei ce vor eși din țără afară, tolco pisah g-pd. — 1820, April 5.

(pecetea gospod.)

vel Logofêt.

Cod. XCVI, pag. 139.

2. Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel bane epistatule al spătăriei, fiind-că Dumnélor boerii efori ai *astinomieii*, prin anafora au făcut arêtare Domniei mele, că trebuință este de a se orândui la acêsta Casă 50 de panduri a fi spre străjuirea și săvêrșirea întêmplătorelor trebuințe, care anafora ca o următoare hotărîrei Domniei mele ce este dată la obșteșca anafora, primită fiindu-ne, am întărit'o, pentru care și puruncim Dumitale, ca dintre pandurii spătăresci să se dea, acum de o cam dată, în slujba astinomieii 30 panduri, spre a fi nelipsiți la Casă, urmând la cele ce li se vor porunci de Dumnélor boerii efori, tolco pisah g-pd. — 1820, April 5.

(Pecetea gospod.)

vel Logofêt.

Cond. XCVI, pag. 139.

3. Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel cămărașe fiind-că Dumnélor boerii efori ai *astinomieii*, prin anafora au făcut arêtare

d) Pitac la vel Postelnic, să scrie la capitalele țerei din serhaturi să dea la cei ce vin de descindea ori în Bucuresci, seú în alte orașe ale țerei rumănesci, pasporturi și de două ori pe săptămână să trimetă catastih de acești călători la postelnicul și el să-i facă cunoscuți Casei ca și Casa să-i vestescă la isprăvnicate ¹.

Iniințarea «*nouei Case de privighere*» n'au adus pare-se supresiunea Agiei. În favoarea acesteia posedem câte-va acte, între care unul din Fevruarie 1820, de complectare a *stégurilor agiei* cu 40 de ómeni ².

Domniei mele, că trebuință este de a se orândui la această casă doi bulucbași dimpreună cu neferii lor călări, a fi spre străjuirea și săvârșirea întemplantórelor trebuinte, care anafora ca o următoare hotărîrii Domniei mele, ce este dată la obștesca anafora, ca o următoare hotărîrii Domniei mele ce este dată la obștesca anafora, primită fiindu-ne am întărit'o; pentru care și poruncim Dumitale, de a se da acești doi bulucbași în slujba astinomieii, a se afla nélipsiți la Casă, urmând la cele ce li se vor porunci de Dumnélor boerii efori, tolco pisah g-pd.—1820, April 5.

(pecetea gospod.)

vel Logofët.

Cod. XCVI, pag. 159.

1. Cinstite și credincios boerle al Domniei mele, Dumnéta vel postelnic, fiind-că în obștesca anafora ce s'au întocmit pentru Casa astinomieii care s'au întărit și de Domnia mea, la pontul 26 se cöprinde, ca capicheaelile serhaturilor să dea la cei ce vin de decindea ori la Bucuresci ori la alt oraș al țerei rumănesci teșcherele cöprindétóre de numele, porecla, chipul, meseria, sorocul șederei, locul unde merg și pentru ce sfêrșit se duc, și să ia și de la cei ce se duc de aici teșcherelele ce li se dau de la Casă și să fie datorii ca să trimită de 2 ori pe săptămênă catastih de toți aceia la Dumnéta și Dumnéta să'l facă cunoscut Casei ca și Casa să'l facă cunoscut la isprăvnicat, unde va avea a face, ori locuind, séi într'alt chip; ci dar și Dumnéta să o facă cunoscută această la capicheaele îndatorându-i, ca să o păzescă în tocmăi, tolco pisah g-pd.—1820, April 5.

(Pecetea gospod.)

vel Logofët.

Cod. XCVI, pag. 133

2. Ió Alexandru Nicolae Sutu voevod i gospodar Zemle Vlahs:oe.

Damnéta vel vistier, după arătarea ce ne face printr'această anafora Dumnéaluí vel aga, pruncim Dumitale, ca prin Dumnéluí vel vornic al poliției să se găsească lude 40 ómeni fără pricină, cari să se așeze la stégurile agiei ce'ți va aréta Dumnéluí vel aga, că sunt mai trebuinciose de a'și avea ómenií seii spre împlinirea slujbelor agiei. 1820 Fevruarie 16.

Cod. XCVI, p. g. 303.

(pecetea gospod) vel Logofët

Intre lucrările de natură administrativă numărăm și acele ale unei comisiuni speciale rânduită de Al. N. Suțu, cu misiunea de a alege pe cei adevărați sudiți și a le da un nizam. Grea întrebare, tot mai grea pe fie-ce și a fost aceea a sudiților, care făcēju foarte anevoioase și adese ori chiar paralizaă administrațiunea și justiția în țera rumânescă!

Incă la 2 Fevruarie 1819 Al. N. Suțu, prin pitac invită Divanul, pre boerii halea și mazili să chibzuiască asupra «madelei» sudiților. La 24 Fevruarie Al. N. Suțu, repetă pitacul către boeri, in copriinderea următore:

Pitac către mitropolitul și către episcopi și către boerii veliți halea și mazili pentru chibzuirea străinilor.

Praosfinția Tă părinte mitropolit, iubitorilor de Dumneđei Sfinția vóstră episcopilor și Dumnévóstră cinstiților și credincioși veliților boeri ai Divanului Domniei mele, halea și mazili, cu tóte că încă de la două ale acești lunii s'au dat porunca Domniei mele, prin pitac, către prea osfinția vóstră și către unii din Dumnévóstră pentru madéua străinilor, dar fiind-că cea desăvêrsită chibzuire nu s'au făcut până acum de către dumnévóstră, de aceea cu dea-dinsul poruncim, că fără cătuși de puțină zăbavă adunându-ve cu toții la un loc și vđđend copriinderea pitacului de mai sus arėtat, să faceți cuviincioasa chibzuire și să arėtați Domniei mele prin anafora, tolco pisah gpd.—1819, Fevruarie 24.¹

Prea Înălțate Dómne,

Sluga măriei Tale, după ce m'am însărcinat cu dregătoria agiei, între alte îngrijiri ale datoriilor sale intrând și în cercetarea stégurilor breslei agiesci, le găsec întru o mare derăpănare și lipsă de ómenii, întéiu pentru că după ce nu s'au întemplat suma cea întocmită a caidului de la așezământ în cóce, apoi și dintr'aceia ce s'au fost dat, unii murind și alții fugind, astă-đi se află agia în mare neajungere de ómenii, încă și paza nizamurilor își ea săvêrșirea cu mare discolie și următorele trebii ale obștiei se caută cu multă greutate, iar mai vėrtos la întâmplări de foe, că nu se ajung slujitorii a purta ergaliile și a năvăli spre întâmpinarea primejdiilor, precum și căpitanii ce păzesc nóptea străjile din nouă sempturi ale politieii a rămâind numai cu câte un om ce este fórte cu neputință a întempina paza nizamului pe deplin; de aceea nu lipsec a arėta Măriei tale și mă rog, să fie luminată porunca către Dumnéluși vistierul, ca să impliněscă lipsa de slujitorii ce au stégurile, măcar pe cei morți și fugiți de la așezământ încóce, spre a'și putea agia a căuta trebile și paza nizamurilor cu înlesnire și fără cusur, iar hotărירהa rămâne la Măria Ta. 1820 Fevruarie 9.

Vel Agă.

1. Cod. XCVI, pag. 17.

Cu studierea și regularea «madelei» se rânduiise definitiv o comisiune.

Comisiunea pentru cercetarea sudiților a fost compusă din biv vel vornic Iordache Slătineanu, biv vel spătar Iacovache Rizu, vel spătar Gh. Vlahuț și vel vornic al politiei Manolache Bălenu. Acestei comisiuni Vodă îi dete un logofet în persóna lui biv vel sluger D. Topliceanu.¹

Tótă iarna anului 1819 și primăvara din 1820 se lucră în afacerea sudiților, cum se póte vedea din actele aduse în notă.²

1. Credincios boerule Domniei mele Dumitrache Toplicene biv bel sluger fiind-că cu cercetarea sudiților din tótă țera am orânduit Domnia mea pe Dumnélor cinstiți și credinciași boerii Domniei mele Dumnélui biv vel vornic Iordache Slătineanu, Dumnélui biv vel spătarul Iordache Rizul, i Dumnélui vel spătarul Gheorgache Vlăhuț și Dumnélui vel vornic al politiei Manolache Băleanu, unde fiind trebuință și de logofet vrednic și practicos a căuta această tréba lângă Dumnélor orânduiții boeri, după pliroforia ce am luat Domnia pentru Dumnéta, că ai mai fost la această tréba și te-ai aréat cu tótă destoinicia și credința, iată dar te orânduim printr'acest domnescul nostru pitac logofet la tréba cercetării sudiților, sub ascultarea și povața Dumnélor orânduiților boeri, și poruncim, ca făcând tréba acestei logofetii zapt, să aibi a ținea catastișe curate și lámurite, puindu'ți tótă silința a te aréta cu slujbă vrednică și credinciosă, ca să dobândesci mila Domniei mele, tolco pisah gpd. 1819 Octombro 22.

Cod. XCVI, pag. 90.

2. *Hotărîrea pentru orânduiala ce s'au dat prin anafora întărită.*

Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Dintr'acéstă anafora și din catastișele ce mi s'au dat, am cunoscut Domnia mea răvna și silința ce au pus Dumnélor orânduiții boeri în cercetarea și descoperirea celor adevărați și mărturisiti cu bune doveđi sudiți față cu cei orânduiți din partea cinstitelor consulturi, cum și rostirea ce o au chibzuit Dumnélor prin care să se așade la o bună orânduială după alegerea ce s'au făcut și în ce chip să fie cunoscuți de acum înainte cei adevărați sudiți, o primim Domnia mea fiind întocmai după voința noastră, spre a fi aleși și cunoscuți la tótă obștea cei adevărați sudiți, fără a se mai face amestecături pricinuitoare de supărări atât stăpânirei, cât și cinstitelor consultaturi. Drept aceea dar întărim Domnia mea anafora acésta cu tóte cele coprînse într'énsa și poruncim iarăși Dumnévóstră orânduiților boeri cercetători, ca sudiților celor adevărați, ce s'au ales și s'au cunoscut de bun, să li se închipuiescă patentele în dos românesce, unde să se trecă numele, cinul, porecla, locul locuinței, meșteșugul și chipul adevărindu-se cu iscăliturile Dumnévóstră, precum și în cele ce se vor da în urmă la cei adevărați sudiți se vor adeveri de către Dumnélor cei după vremi vel vistier și vel postelnic, iar pentru cei ce se vor ivi de acum înainte, orî vor veni noi din alte țeri, séu aflându-se locuind aici în pământul țerei vor fi duși pentru ale lor meserii și iarăși se vor întorce; poruncim ca să se cerceteze pe afară și de isprăvnicaturile județelor de față cu starostii de sudiți

Din actele date în notă se poate vedea, că Comisiunea sudiților cere ca să trâmîță în sinul ei diferiții Consulii, reprezentanți, cari să

pe unde vor fi, vîdîndu-le pașușurile ce vor fi avînd la mîni, din care să se îndestuleze mai întîiu de sunt sudiți cu adevărat și al doilea cînd au intrat în țeră și pentru care trebă și cîtă vreme au să zăbovescă pînă se vor întorce, și cînd după sorocul ce însuși își vor pune vor mai zăbovi, atunci ispravnicii pe de o parte să insciințeze visteriei și despre alta să i îndatoreze a'și aduce aici prin cinstitul consulat, sub al căruia protecție vor fi patentele, ca să se arete la stăpînire și să se adevereze după nizamul ce este dat; așijderea și pentru cei ce se vor ivi aici în orașul Bucuresci, asemenea cercetare să li se facă prin cinstitele consulaturî și prin dvornicia politiei, dîndu-li-se nizam tot cu chipul ce s'au dis mai sus; pentru sudiții aceia cari neavînd nici un căpătîiu sîu meșteșug se preâmbă în zadar fără trebă și fără de meserie, să se facă arătare prin notă la cinstitele consulaturî, ca să i îndatoreze a'și da chezașii vrednice pentru buna lor petrecere, că orî cînd vre-o unul dintr'aceia se va abate în fapte netrebnice, atunci făcîndu-se arătare către consulatul sîu, îndată să se isgonescă trecîndu-se peșta graniță, ca cu acest chip să se precurme tîtă bănuiala de pornire la fapte netrebnice, iar pentru sudiții ce se află cu prăvălii, meșteșugurî și precupeții, fiind-că aceștia se neguțatoresc cu statornicie în pămîntul țerei și au neapărată datorie a fi supuși intru tîte la pravilele pămîntului, sub povățuirea dregătorilor țerei, în cîtă vreme se hrănesc metahirisind cu slobodnie acelea care le metahirisesc și pămîntenii, poruncim ca prin scirea cinstitelor consulaturî, să se așede dimpreună cu isnafurile și breslele pămîntenilor, fieș-care după meșteșugul lui, sîu meseria ce metahirisesc; cu această dar bună întocmire aședîndu-se pricina sudiților, poruncim Domnia mea, să se pue în lucrare și să se păzescă fără cătuși de puțînă strămutare și Dumnôta vel logofete de țora de sus, să faci domneșcile nîstre porunci la părțile unde se cuvine, pentru paza acestui nizam.—5 Iulie 1820.

(Pecetea gyd).

Cod. XVIII, pag. 265.

Prea Înălțate Dîmne.

Prin luminat pitac orînduiți fiind, slugile Măriei tale, pentru ca să cercetăm cu scumpătate pe cei din Bucuresci și din a Măriei tale țeră, cari se chiamă pînă acum sudiți, să lămurim și să i dovedim Măriei tale cine și câți dintr'aceștia sunt adevărați și mărturisiți? cine cu bănuială și cu indoială? după supusa nîstră datorie cercetînd și căutînd pricina cu tîtă puțînța scumpătăței, față și cu cel din partea cinstitelor consulaturî a fie-căreia strîine curții, am adus în cea din urmă acîstă trebă la isprăvirea cea desăvârșită intr'aceștași chip: după ce mai întîiu am luat catagrafile din tîte plășile Bucurescilor de la Dumnêlui vel dvornic al politiei cum și cele după la Dumnêlor boerii ispravnicii ai județelor, aici în politie am adus pe fieș-care și l'am cercetat fîrte cu amăruntul, iar în județe pentru mai curată descoperire celor bănuiei, prin alegerea nîstră, cu luminata Măriei tale poruncă, s'au orînduit intr'aceste 12 județe de dincîce Dumnêlui stolnicul Răducanu Clineanu și în cinei ot preste Olt, Dumnêlui cămînarul Spirea Brațul cercetător și de tîtă descoperirea ce au

reguleze «madéoa» în decomun acord. După ce în urma păcei de la 1812, se dobândiră de la Pórta firmanurî, autorizând guvernele țerilor

urmat aú adus catastișe, carele puindu-se înainte, cum și cercetarea nóstră din politie, din tóte am aședat aceste catastișe, ce le închinăm Măriei tale, însă la Nr. 1 s'aú trecut cei ce s'aú găsit cu cuviință a rămânea dajnicî, la No. 2 cei remași sudiți, la No. 3, cei ce tot suditi aú rēmas, dar neavēnd nici un cāpătāiú sēu meșteșug se indeletnicesc la netrebnicii; dintr'aceștia cāți vor da chezășii vrednice sã rămāe locuind în pāmēntul acesta, iar cāți nu, sã se trecã hotarul, și la No. 4 cei ce se află cu prāvālii, meșteșugurî sēu precupeții și aceștia aú rēmas a fi tot suditi, dar pentru ale lor meseriî i-am aședat sã fie supuși la zabiții pāmēntului, judecāndu-se și implinindu-se întocmai ca raelile la prigonirile cele înclinate meseriilor lor în cātã vreme le vor urma, lângă acestea, pentru ca de acum înainte cu înlesnire sã cunóscă până la cel mai mic dregător și zabit pe fieș-care sudit, am găsit de trebuință, ca orî sã se dea la mānile lor deosebită adevērire a cercetārei scrisă romānesce în care sã se arete numele, sānul, porecla, locul locuinței, meșteșugul și chipul pentru ca sã nu se mai întēple bāntuirî sudiților, sēu aceste inchipuirî sã se scrie din dosul patentei lor, care sã se întārescã cu iscāliturile slugilor Măriei tale cei ce am fost orānduiți la acēstă cercetare, cāci de nu vor avea-o acest fel de adevērire în limba pāmēntului, rumānescă, mulți se vor strecura cu ponosluirea de sudit de pe la pricinile micilor zabiți cei ce altă limbă streină nu cunosc fără numai pe cea rumānescă și cu acest fel de mijloc socotim, cã cei ce până acum s'aú lāmurit sudiți vor fi cunoscuiți la verî carele, iar pentru cei ce se vor ivi de acum înainte, orî vor veni noi din alte părți, sēu aflāndu-se locuind în Domnesca Măriei tale țera și vor fi duși pentru ale lor meseriî și iar se vor întórce, sã se dea luminata Măriei tale poruncă, cu care chip se cuvine spre siguranție sã se întārescã patentele acestea.—3 Iulie, 1820.

Iordache Slătineanu vel logofăt, Iacovache Rizu vel postelnic, Gheorghe Vlahuț biv vel spătar, Manolache Băleanu vel vornic al politiei.

Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospod. Zemle Vlahiscoe.

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud. . . . . sănătate, vē facem în scire, cã pentru nizamul sudiților ce s'aú cunoscut adevērați, cari sunt stătători aici cu neguțatoriî și meșteșugurî și asupra celor ce de acum înainte se vor mai ivi, orî vor veni noi din alte părți, sēu cei ce pentru folosul lor sunt viitori aici în țeră și întorcători înapoi, cum și pentru cei ce n'aú nici un cāpătāiú, este sã se urmeze buna orānduială și petrecerea lor, după întocmirea ce s'aú făcut prin hotărîrea Domniei mele, ce s'aú dat, după care scoțēndu-se copii adevērite de Dumnélui vel logofētul, iată se trimise și acia una, pentru care vē poruncim, ca tocmai întru tóte sã se pázescă orānduiala acēsta și Dumnévóstră sã îngrijiți a se urma întocmai și ca sã nu fie uitată, sã puneți a se trece în condica județului, iar copia sã se păstreze acia, și de primire sã avem Domnia mea însciințare și fiți sănătoși.—1820, Iulie 9.

române de a nu recunoște ca sudiți de cât pe indiviđii «cu adevărat sudiți», iar nu sudiți făcuți din pământeni, acum unul din consuli, mai ales cel austriac află mijlocul de a dobândi pe neașteptate drepturi pentru supușii săi. Până aci, orî câte prefaceri suferisă vechia organizare a breslei, ea rămăsese tot o bună cetate a comerciului și industriei naționale.

Trei note la trei consulaturi: muscălesc, nemțesc și franțozesc pentru nizamul sudiților, trimițându-se și copie de anafora cu hotărîrea Domnăscă, care s'au trecut mai jos.

Din luminată porunca Prea Înălțatului nostru Domn, cu cinste se face arătate, că pentru sudiții ce s'au cunoscut adevărați, cari sunt stătătorii aici cu neguțătorii și meșteșugurii și asupra celor de acum înainte se vor mai ivi, orî vor veni din alte părți, se'u pentru cei ce pentru folosul lor, sunt viitorii aici în țără și întorcătorii înapoi, cum și pentru cei ce n'au căpătăiu, este să se urmeze buna orânduială și petrecerea lor după întocmirea adunării ce s'au făcut cu într'adins obraze din partea Domniei și a cinstiților consulatori, după care au dat și Măria sa vodă întărire, și scoțându-se copie adevărită de logofeție, iată se trimite și la cinstita cancelarie spre a fi știut și cunoscut nizamul acesta, ca să dea poruncă sudiților în ce chip au a urma.—1820, Iulie 9.

Cod. XCVIII, pag. 264.

Publicații din partea agenției către sudiți, de nizam. De la chesazo-crăiasca agenție din prințipatul Valahiei către toți sudiții chesazo-crăiesci din sud Olt.

Tuturor sudiților chesazo-crăiesci ce se află aici, li se aduce aminte, că câți din vechime au metahirisit alișverișuri statornice cu mărunțișul la acele ce privesc la aliș-verișurile pământenilor, tot-d'a-una iarăși din vechime, s'au fost obișnuit ca să fie și acei sudiți ca și alții supuși orânduinelor pământului, la câte privesc asupra aceluși aliș-veriș de isnaț, cum și pentru pricinile de judecări ce privesc spre isnaț de meșteșugul lor, răspundend havaeturile și dările ce se obișnuiesc de es către acei dregători la care sunt supuse acele isnafuri, fiind deosebi iarăși cu toții, ca unii ce locuiesc aici, următorii nizamurilor ce se dau de către stăpânire, pentru buna înțelegere și evnomie. Drept aceea dar, ca să fie în știință tuturor și sub îngrijirea lor, această orânduială ce au de a o urma, nu lipsi și acum chesazo-crăiasca agenție a da afară această poruncitoare publicație.—București, 1820, Iunie 30.

(Pajărea)

Prin chesazo-crăiasca agenție cancelarie.

Udrischi Cancelar.

1820, Iulie 5. S'au făcut cărți din partea logofeției la toate județele și cu cartea cinstitei agenții împreunate s'au trimis, care s'au trecut în condicii de anafore ale logofeției.

Cod. XCVIII, pag. 264.

Agentiile consulare pun condițiune la primirea ca sudiții să fie ascultători, supuși legilor țerei, ca ei să fie admiși fără nici o deosebire de pământeni în bresle. Aștia că de unde un negustor sudit nu avea dreptul de a vinde marfă cu deamănuntul, ci numai de a'și deslega coletele, ca să vîndă ca *angrosiști*, de acum înainte se va bucura «*la tôte întocmai cu raelile pământului*». De acești suditi, cu meșteșug ori neguțători, numai austriacesci și britanicesci află comisiunea 288, iar fără de nici un meșteșug, adevărate haïmanale cifra de 526. Comisiunea ar fi dorit ca aceste haïmanale fără căpătâiu să fie espulsate din țără, dar nu primi agenția espulsarea decât pentru cei cari nu vor da *chezășie* «*pentru buna lor petrecere*»¹.

1. *Pitac gospod către vornicul politiei pentru suditi. — Zemle Vlachiscoe.*

Cinstit și credincios boerul al Domniei mele, Dumnéta vel vornic al politiei, fiind-că pentru sudiții ce s'au cunoscut adevărați, cari sunt stătători aici cu neguțatori și meșteșuguri și asupra celor ce de acum înainte se vor mai ivi, ori vor veni noi din alte părți, sau pentru cei ce pentru folosul lor sunt viitori aici în țără și întorcători înapoi, cum și pentru cei ce nu au căpătâiu, este să se urmeze buna orânduială și petrecerea lor, după întocmirea adunării ce s'au făcut cu într'adins boeri orânduiri de către Domnia mea și din partea cinstitelor consulatură, după care am dat șt Domnia mea întărire, și scoțându-se copii adevărate de logofetie, iată se trimite și aici la vornicie una, spre a fi sciut și cunoscut nizamul acesta în ce chip este a se urma și de către Dumnéta, tolco pisah gospod. — 1820, Iulie 9.

(Pecetea gospod.)

vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 165.

Întărire Domnăscă la catastihul sudiților austriacesci și britanicesci din orașul Bucurescilor, ce s'au trimis la aghenție.

În Alexandru Nicolae Sutu Voevod i gospodar. Zemle Vlachiscoe.

Teorisind și înșine Domnia mea acest catastih de cercetarea ce au făcut Dumnélor orânduiri boeri, tuturor sudiților austriacesci și britanicesci ce se află cu locuința aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresci, vėdui aședăți cu bună orânduială la No. 2, cei ce s'au dovedit de bun sudiți, în sumă de lude 288, la No. 3 sudiții cei ce sunt fără meșteșug, fără stăpăni și fără căpătâiu, cari sunt să dea chezaș pentru buna lor petrecere, iar nedând să lip-sescă de aici, adunați în sumă de lude 526; la No. 4 sudiții cei ce au meserii pentru cari s'au hotărit a fi supuși *la tôte întocmai cu raelile pământului*, de acele meserii, în sumă de lude 288, adunându-se peste tot lude 814, toți sudiții austriacesci și britanicesci, cei cercetați până acum și se află astă dată locuind în Bucuresci. De aceea dar, ca o aședare făcută cu bună orânduială, prin cercetare față cu orânduital cinovnic al cinstitei aghenții, o întărim Domnia mea cu domnăscă noastră pecete, spre a'și avea urmarea întocmai după cum se arată. — 1820, Iulie 17.

(pecetea gospod.)

vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 166.

În 17 Iulie 1820 adecă imediat după întărirea dată de Alex. N. Suțu anaforalei comisiunei regulatoare suditiilor, Marele logofet comunică Agenției austriace catastihul nominal de 814 suditi ai ei recunoscuți. ¹

Acastă regulare—in dauna intereselor economice ale țerei—nu face pre suditi mai supuși legilor țerei și mai puțin insolenți, dar dă, o recunoscem, momentan ôre-care vigôre administrațiunei lui Al. N. Suțul.

În 9 August 1820, căți-va suditi austriaci *bat* arnăuții de strajă nôptea. Poliția cercetază casul și dovedesce, că suditi fură vinovații și propune lui Al. Suțu, spre pilda și a altora, ca pre cei trei din ei cari au fost prinși și duși la închisóre, să li aplice pedépsa bătăiei prin têrg.

Mirabile dictu! Al. Suțu aprobă în 9 August pedépsa propusă. ²

1. *Căt-re cinstita chesaro-crăescă aghenție de la logofetia mare a țerei de sus*

Bună-voință fiind a Măriei Sale prea înălțatului nostru Domn și a cinstitei chesazo-crăesci aghenții a se face alegere și deslușire tuturor celor adevărați suditi austriaceși și bretaniceși, căți se află astă dată cu locuința aici în orașul Bucuresci, spre a fi sciuți și cunoscuți la tótă obștea, s'au făcut cercetare de către Dumnélor orânduiții boeri, față cu cinovnicul cinstitei aghenții și s'au alcătuit acest catastih, în care se arată toți pe anume, coprinși în sumă de lude 814 și s'au și întărit cu luminată pecetea gospod. Mai jos iscălitul are cinste de a trâmite după poruncă catastihul acesta, la cinstita chesaro-crăiască aghenție, ca să se trecă în protocolul canțelariei și se rógă a avea cinstit răspuns, că s'au primit și s'au făcut caid la canțelarie.—1820, Iulie 17.

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 166.

2. Iacă pitacul de pedépsă :

Iô Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel spătare Iancu Racovița, epistatule al armășiei, pentru lude trei, anume: Ghenciul Cărciumaru, i Ivan Rândașul, și Onea Ungurénul, ce prin cercetarea Dumnélor orânduiților de către Domnia mea boeri, s'au dovedit că au rădicat mânilor asupra străjei stăpânirei, s'au fost dat Domnesca nôstră întărire la anaforaoa Dumnélor, ca să se bată prin têrg și să se slobódă cu vrednică chezași de părăsire, iar ne având chezași să se surgunescă din țeră la locurile lor, fiind ômeni străini, dar pentru mai înlesnirea săvêșirei spre a se desface orașul de acest fel de ômeni netrebnic și turburători obștești liniște, poruncim, ca să se bată câteși trei la fața locului, unde au făcut acea îndrăznire și să se surgunescă negreșit afară din țeră la locurile lor, tolco pisah g-pd. 1820, August 9.

(pecetea gospod.)

vel. Logofet.

Cod. XCVI, pag. 172.

Alegerea sudiților mai servă pentru a pune încă o dată în lumină starea cea pe atunci neînsemnată a populațiunei evreesci. Mai toate cele 127 de lude de evrei aflători în Bucuresci erau supuși Austriesci, și din cifra totală a sudiților din totă țera, $\frac{2}{3}$ erau evrei. Acastă informațiune resultă din catastișele întocmite.

Urmărirea hoților. O preocupatiune veche a guvernului țerei era aceea a stârpirei hoților—vai! nu și a celor din slujbe!—Pentru paza de hoți, continuă polcovniciile ¹, Căpitâniile de scaun, de mijloc și de margine ². Polcovnicii de Vlasia continuă a fi îngrijită de noul Domn ³. Poterele funcționază mai mult seú mai puțin harnice ⁴. Se rinduesc personaje anume preste mai multe județe, cu misiunea de a urmări pre hoți, de a lua măsurile de stârpire.

1. Veđi 13 cărți de polcovnicie de județe în Cod. XCVII, pag. 60.

2. Veđi în Cod. XCVIII la pag. 52 și 53, cărți de căpetenie, de mijloc, din 26 Ianuar 1819, de dincóce și de dincolo de Olt. Asemenea de căpitânie de margine, în aceeași dată (26 Ianuar 1819) pentru ambele părți ale Munteniei, tot în cod. XCVIII pag. 56—58. Veđi 16 cărți de căpitânie de scaun din 26 Ianuar 1819. (Cod. XCVIII pag. 61). Nu le mai reproducem, căci uu diferă de acele deja publicate de noi în anterióre volume.

3. Veđi cartea de Polcovnic de Vlasia, din 26 Ianuar 1819. Cod. XCVIII pag. 61—62. Este identică cu cele deja publicate.

4. Veđi 5 cărți de potera de preste Olt, din 26 Ianuar 1819. Cod. XCVIII pag. 59.

Zemle Vlahiscoe. Pentru ca să nu pătimescă locuitorii de către hoți și făcători de rele și să petrecă liniștiți și ocrotiți, orânduim pe Hristea bulucbașa și pe Mateiú bulucbașa, ca dimpreună cu ómenii lor să ámblesc și să se încunjóre prin județe și unde vor simți că s'au ivit niscareva hoți și făcători de rele să alerge spre paza și ferirea locuitorilor i prinderea acelor tâlharí; drept aceea poruncim și Dumnévóstră ispravnicilor ai județelor i polcovnicilor și căpitanilor, să dați mână de ajutor orânduților, la cele ce vor avea trebuința, spre săvârșirea poruncei, ferindu-se orânduții de a face ce mai puțină supérare seí chelhuială locuitorilor cu mâncări și béuturi ale lor și a cailor lor, ce toate cele trebuinciose să le cumpere cu bani peș'n de la dênșii, i saam receh gospod.—1819 Maiú 23.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 36.

Pítac către vel spătarul pentru a nu i se da léfa clucerului Costi mai mult de cât până la sférșitul trecutului Februar.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele Dumnéta vel spătare, cu toate că la 4 județe dincóce de Olt, era orânduít și însărcinat de către cea dinaintea noastră Domnie cu străjuirea lor despre hoți și făcători de rele un clucerul Costi cu léfă orânduítă de a i se da pe fieș-care lună, dar fiind-că

Polcovnicia de Tergoviștea se desființasă de Caragia sub cuvânt că făcea jăfuiți locuitorilor. La 20 Martie 1819, Al. N. Suțul o reînfi-

după nizamul ce are a se întocmi pentru străjuirea tuturor județelor de obște urmază a rămănea de prisos acel nizam de acele 4 județe, cu care era însărcinat numitul clucer, de aceea poruncim Dumitale, ca lăfa ce avea orânduită de a lua, să i se dea numai până la sfârșitul trecutului Februar, iar de atunci încôce să conteneze a nu i se mai da, tolco pisah g-pd.--1819, Martie 2.

Vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 2 .

Carte prin care se orăduese serdarul Diamandi în cinci județe ot preste Olt pentru îngrijirea hoților.

Zemle Vlahiscoe. -- Ingrijire având domnia mea cea mai înteu pentru liniștea țerei și a locuitorilor liniștită petrecere, între alte câte am chibzuit de folosul obștiei, nu am trecut cu vederea și pentru înfrânarea relelor urmări care se întemplă din partea celor ce sunt nărașiți a face rău și a nu înțelege poruncile și nizamurile stăpânirei. Drept aceea am și dat Domnia mea cuviincioșele porunci și nizamuri prin Dumnélui vel spătarul pentru tâlharii și hoțiiile ce pôte a se întempla în ce chip să urmeze polcovnicu și căpitani spătăresci ocrotind pe locuitori și străjuindu'i în tot chipul de către făcătorii de rele, cu neadormită privighere și pază aflându-se în totă vremea pe la poporele lor, unde sunt orânduiți, dar pentru că locuitorii și călătorii drumași din 5 județe ot preste Olt au pătimit în trecutele vremi și au cercat multe răutăți de către oțomanii ce s'au ivit pe acolo, jăfuind și căznind în feluri de chipuri, mai vortos acum pe vreme de primăvară, din care pricină nu numai odihna locuitorilor se supără, ci și agonisita lor cea trebuincioasă a caselor lor se zăticnesco, neputend a merge și a se călători fără șfală pe unde le este trôba. De aceea cu cuviință am socotit a se orându iarăși precum au fost credincios boerul Domniei mele biv vel serdarul Diamandi, osebit de cele-l-alte poterî spătăresci, însărcinat cu îngrijirea vânărei și izgonirea făcătorilor de rele de la acele 5 județe ot preste Olt, pre carele il și volnicim printr'acesta Domnesca noastră carte, și'i poruncim, ca ori unde și ori în ce cés va simți că s'au innoit niscare-va hoți și făcători de rele, să se ia după dênșii dimpreună cu ômen'i sêi și ori vii sêu morți să'i prinđă și si'i izgonescă, iar de se va întempla vre-unii dintr'acei tâlhari să cêră de a lor bună voie ca să se predea și va socoti și numitul sêrdar că este cu cale a li se hărăzi ertăciune predându-se, să aibă voie în puterea aceșcii domneștii noastre carte a primi pe acei predați cu ertarea greșalelor lor, însă să trimiță curată fôie la spătărie pentru dênșii, arêtând anume cu pliroforie ce ômen'i sunt? din ce loc și din ce sat? și câtă vreme au urmat în tâlhărie și câte jafuri au făcut veri în ce parte de loc? iar pe cei ce va prinde de tâlhari să fie datorî a'i aduce la isprăvicatul aceluî județ, ca acolo mai înteu să cerceteze tôte urmările lor, față cu numitul sârdar și apoi cu examenul cercetărei să se trimetă la Bucuresci prin scirea Dumnélui caimacamului; pe ômenii sêi cei va avea într'acestă slujbă să'i înfrăneze apururea, ca să nu facă supêrare locuitorilor și cea mai puțină bân-tuire satelor cu cerere de conace și cheltueli, pentru căci am orânduit Domnia mea indestulă lăfă pe totă luna drept cheltuiaia lui și a ômenilor sêi; și

ințeză «după cererea boerilor și boerinașilor». Acestei polcovnicii se dau 50 de oșteni. Vodă fixeză attributele, îndatoririle și havaeturile Polcovnicului, care este un grec: Iordache Csepolitos ¹.

Prin nizamul ce Al. Suțu dă noului polcovnic de Tirgoviștea, i se recunoște un drept exorbitant: acela de a judeca ca primă instanță și de a închide ómenii. ² Acastă jurisdicțiune o va exercita Polcovnicul numai în Tirgoviște. La 16 August 1819 o nouă carte domnescă limitază dreptul de a judeca, pentru polcovnici și căpitanii, numai până la suma de 10—20 taleri.

O căpitanie nouă se organizează la moșia Herescii a lui biv vel căminar Costache Năsturel, în 7 Iunie 1819, după stăruința proprietarului, care se însărcinează a stringe insuși cătane și a alege pre căpitanul. ³

Cu referință la stirpirea hoților, măi aducem în note unele și amintim pre altele din cărțile lui Al. N. Suțul. ⁴

pentru ca să pótă săvârși numitul orânduit acéstă slujbă cu care s'aú însăr-cinat, poruncim Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele cai-macanule al Craiovei și Dumnévóstră ispravnicilor ai acelor 5 județe ot preste Olt, să dați tot felul de mână de ajutor la trebuințele ce va avea, precum și voi polcovnicilor i căpitanilor de prin județe și de la margini i voue vătafilor de pla urî și zapeiilor de prin plăși asemenea să fiți săritori la orî-ce întâm- plare și trebuință se va întâmpla ca să se înlesuésca prinderea hoților puind în lucrare porunca acésta a Domniei mele împreună cu numitul, care privesce spre odihna și repaosul tuturor locuitorilor de obște și a călătorilor tuturor dintr'acele cincî județe, căci într'acestași chip se póte prinde hoții și făcătorii de rele cu înlesnire, năvălind cu toții asupra lor, și iarăși cu acéstă privighere vor lipsi rěutățile din țóră și fără temere fieș-care póte să să urnésca după trebuința sa în tótă vremea și orî unde va voi, tolco pisah gpl. 1820 Martie.

Cod. XCVIII, pag. 231.

1. Cod. XCVIII pag. 125.

2. Intre havaeturile polcovnicului de la Tirgoviște, i se dá și dreptul de a preleva de la tóte scaunele de carne, pe an, 50 taleri, iar nu de la fie ce scaun. Asemene are havaetul grosăritului taler unul, iar nu câte 3, cum își permisă a lua (15 Iunie 1819, pag. 163).

3. Cod. CXVIII, pag. 152.

4. *Îo Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Cinstiților și credincioși boerilor ai Domniei mele: Dumnéta biv vel vornice Grigorie Bălene, i Dumnéta vel spătare, i Dumnéta vel vornice al pol- itiei și Dumnéta vel agă, fiind-că acum se află vremea primă-verei, când toți cei ce aú cuget de a se porni în fapte hoțesci și tâlhăresci încep a se sfătui

a) Anafora boerilor din 11 Martie 1819 relativă la ponturile ori nizamul stărpirei hoților. ¹

Asupra acestei anafore Al. N. Suțu dă rezoluțiune de aprobare în 16 April 1819.

b) Ponturile pentru nizamul hoților din 14 Martie 1819 conține 20 de articole. ²

c) Oprirea de vânzare liberă a ierbeii de pușcă și a glonțelor, cu această carte :

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . . . sănătate. Vă facem Domnia mea în scire, că la nizamul ce s'aú întocmit de Domnia mea, cu sfat de obște pentru tâlharî și făcători de rele, între altele se coprinde și pentru iarba de pușcă i fișicuri și glonțe, să nu aibă voie nimenî a vinde la ómenî necunoscuți, nici aici în politia Bucurescilor, nici afară prin orașe i sate, ei cei de aici, cari vor avea trebuință a cumpăra, să mērgă să cēră răvașe, ori de la spătărie, sēi de la agie, iar cei de afară, de la Craiova, să cēră de la

și a se găti spre acest fel de netrebnice fapte și urmări; se cuvine a se face dar adâncă chibzuire de ori câte mijlőce privesc spre întâmpinarea și zăticnirea acestor fel de porniri. Cel mai îndemănatec loc al întâlnirei celor rēii nărăviți și netrebnicî, unde își săvērșesc sfaturile tovarășiei lor, întru acest fel de porniri, sunt mahalalele și alte lőcașuri de aici din politie, unde conăcesc felurimi de strēini, veniți de la multe părți strēine; făr' de a fi sciut sfârșitul venirei și al șederei lor aici în politie, se pot întâmpla multe netrebnicii. De aceea poruncim Dumnévóstră, ca adunându-vē cu toți la un loc, să chibzuiți cele mai cuviinciőse mijlőce, prin care s'ar putea da un nizam pentru strēinii ce se află acum veniți aici în politie, locuind prin mahalale, prin hanuri, prin cafenele i alte locuri i pentru cei ce vor veni și de acum înainte, ca să se ridice și să se lipsēscă cu totul despre dēnșii ori-ce bănuială despre ori-ce netrebnică faptă sēi pornire, și să arētați Domniei mele prin anafora, tolco pisah gpd.—1819, Februar 24.

(pecetea gospod.)

vel Logofēt.

Cod. XCVI, pag. 17.

1. Cod. XCVIII, pag. 135.

Boerii cari la 11 Martie 1819, semnēză ponturile pentru hoți : Gr. Brâncoveanu. Const. Crețulescu, Gr. Ghica, Barbu Văcărescu, Dumitrașcu Racoviță, Istrate Crețulescu vel vornic, Const. Bălăceanu, Mih. Manu vel vornic, Grig. Filipescu, Grig. Băleanu, Iord. Slătineanu, G. Filipescu vel logofēt, Const. Filipescu, Const. Caliarhi vel vornic, Mih. Racoviță, Nicolae Golescu, Ion Stirbei vornic, Iordache Golescu vel vornic, Alex. Filipescu vel logofēt, Grig. Ralea, C. Rasti, Mihail Cornescu vel vornic. (Veđi actul în anexe.)

2. Cod. XCVIII, pag. 121—125.

Dumnélui caimacamul Craiovei, și cei de prin județe să cêră de la Dumnélor ispravnicii județului, încredințându-se Dumnélor, mai sus numiții zabiți, orî în cinstea acestuî obraz, séu în chezășie, așa să'î dea răvaș de a fi slobodî să cumpere, iar îndrăznind cinevași a vinde acest fel de lucruri, împotriva acestuî nizam, să se pedepsescă întocmai ca un tâlhar; decî, ca să se păzescă acest nizam cu orânduială și făr' de cusur, poruncim Dumnévóstră, ca nu numai cumpărătorii să fie supuși la acéstă rânduială, ci și vinđătorii să fie cu chezășii bune și după nizamul ce aũ fost dat și mai nainte; vinđarea acestora să se facă la un loc, séu mult douë, alegêndu-se de către Dumnévóstră ipochimenul la care vë veți încredința, ca să vinđă numai la cei ce vor avea răvașele Dumnévóstre, dându'l pe bună chezășie, căci urmând împotrivă vor fi supuși pedepsei de mai sus arêtată, iar în alte părți, unde se va afla pe la prăvălii, tótă să se stringă și să se dea la acela carele este încărcat cu vinđarea, de la care să'și împlinescă plata prețului, iar care nu va voi să o dea, să o pecetluiți cu soroc orânduit să o scóță din țeră, dar însă să trimiteti catastih la cine anume se află și câtă, și ce soroc le-ați pus, luând și adeverința de la mână de legătura ce va da, că o vor scóte din țeră și nu numai acum de o cam dată să puneți la orânduială nizamul acesta, ci totdeauna să aveți îngrijire cu tótă strășnicia a se păzi, căci în urmă orî-ce cusur se va întempla din pricina neîngrijirei Dumnévóstre, veți cădea inși-vê la învinovățire, și de primirea acestii porunci să avem Domnia mea însciintare și fiți sănătoși.—1819, April 9. ¹

1. Cod. XCVI, pag. 29.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele Dumnéta vel agă, îți facem în scire că în obștesca hotărîre ce s'aũ făcut de către Domnia mea încă din anul trecut, April 16, care prin publicații s'aũ făcut cunoscut agiei, se cuprinde la capul al 11-lea chiar așa: «fișicuri, iarbă, glónțe, să nu aibă voie nimeni a vinde la ómenî necunoscuți, nici aici în politia Bucurescilor, nici afară prin orașe și sate, ci cei de aici, cari vor avea trebuința a cumpêra, să mógă să cêră răvaș, orî de la spătărie, séu de la agie, iar cei de afară să cêră răvaș de la ispravnicii județului, séu de la Dumnélui caimacamul Craiovei și încredințându-se Dumnélor mai sus numiții zabiți, orî în cinstea aceluî obraz, séu în chezășie, așa să'î dea răvaș de a fi slobod să cumpere, iar îndrăznind cinevași a vinde acest fel de lucruri împotriva mai sus numituluî nizam, să se pedepsescă întocmai ca un tâlhar, oprindu-se cu totul cei ce ămbă prin sate, cum sunt mămularii cu puțină marfă, a nu vinde nici de cum acest fel de lucruri». Ci fiind-că de acum înainte se începe vremea primăverei, când toți cei cu gânduri rele și nărăviți în fapte de hoție, se întovărășesc cu alții de fac gătiri, atăt de altele, cât și de glónțe i fișicuri, de aceea dar pontul acesta de mai sus, care este datorie netăgăduită a se păzi totdeauna, acum într'acéstă vreme trebuința este ca mai cu osebite să se păzescă nizamul; pentru care poruncim Dumitale, ca cu tot dinadinsul și cu tótă strășnicia să puî în faptă nizamul acesta, cu care mijloc să se zăticnescă și cei ce vor avea cuge-

In un pitac din notă se pôte vedea ce pedepsă se dete neguțitorilor, cari contraveniră la acéstă dispozițiune¹.

tare a se porni într'acésta, făcând Dumnéta și altele ce sunt trebuincióse după nizamurî spre înțarcarea și zătienirea făcătorilor de rele, tolco pisah gpd. — 1820, Februarie 22.

(Pecetea gospod.)

Vel logofët.

Cod. XCVI, pag. 126.

Asemenea pitac s'au făcut și către vel spătar.
Asemenea s'au făcut și publicații la tóte județele.

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahis-oe.*

Dumnéta vel agă, de vreme că cei în dos aréțați împotriva nizamului și a poruncilor Domniei mele, au îndrăznit a vinde fișicuri și glónțe și iarbă de pușcă fără osebire la fieș-care cumpărător fără răvășelele agiei și ale spătării, după pliroforia ce ne dai printr'acéstă anafora, a căroro urmare fiind și vătămătóre folosului obștiei, pentru a acestora dar înfrânare și pilda și altora asemenea lor, poruncim Domniei tale ca tóte fișicurile i iarba de pușcă ce s'au găsit, să se ia controbont.—1820, Martie 7.

(pecetea gospod.)

vel Logofët.

Cod. XCV, pag. 354.

Prea Înălțate Dómne,

Dupé luminată porunca Măriei tale, ce prin pitac de la 22 ale trecutului Februarie mi s'au dat pentru nizamul ierbeii de pușcă, fișicuri și glónțe, că nu sunt volniciei nimeni a vinde la ómeni necunoscuți și că cu tot dinadinsul și cu tótă strășnicia să se pună în faptă nizamul acesta, următor fiind cu într'adins zapecii agiesc, s'au făcut catagrafie de toți aceia cați au avut acest fel de lucru și se găsește suma ce mai jos se arată cu insemnare la fieșce-care, cari aceștia au fost popriți să nu mai vîndă acest fel de lucruri încă din anul trecut, când iarăși, prin luminat pitac, s'au fost dat nizam, ca numai de cei ce vor fi aleși și orânduți de agie cu răvașe, să se facă vîndare, ale agiei, ale spătării, iar alții fără răvaș nici aceștia să nu aibă voie a vinde, și după cercetarea ce am făcut, mă încredințaiu că mai jos aréțații vîndători, fără a fi următorii nizamului, au vîndut neconținut și fără osebire la fieș-care, precum se face dovadă chiar din iarba și fișicurile ce se găsește la dênșii neridicată și nepecetluită, și de vreme ce se găsește împotrivorii și nesupuși la folositorul acesta nizam, pôte și de acum înainte, mijlocind prin taină vînderi, să aducă supărare și zătienire nizamului, după datorie nu lipsiui a aréta Înălțimei tale, ca să mi se dea luminată poruncă și pentru iarba și fișicurile ce s'au găsit la dênșii ce urmare să fac.—1820, Martie 2.

Vel agă.

d) Obligațiunea supusă tutulor celor cari călătoresc, de a avea teșcherea în regulă sub pedepsă. ¹

Oca iarbă	Testele fisicuri	
180	—	la Ovanes Rușciuelâu, carele aș vîndut'o lui Ghiță.
120	—	la Bărbieru poslușnic rusesc.
40	—	la Iuda Ovreiu, și la Isdrail.
70	—	la Cilibou.
1	—	la Mason.
15	30	la Ovanes.
20	20	la Mason.
1	7	la Iacob.
1	6	la Nicola.
— 200	9	la Isac.
— 200	—	la Lazăr.
5	8	la Nicola.
1	10	la Teodor.
1	6	la Hagi Gheorghe.
1	3	la Ivanciu Giurgiuveanu.
<u>457</u>	<u>99</u>	

1. Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel bane Grigorie Brâncovene, epistatule al spătăriei, între cele-l alte nizamuri ce sunt supuse sub îngrijirea și privigherea dregătoriei spătăriei, este unul și cel ce se cuvine a se da mai cu deadinsul asupra celor ce călătoresc din orașul Bucurescilor afară în țără, sói și peste graniță, afară din țără, mai vértos de acum înainte, când și drumurile sunt deschise și trebuințele îndemnă la mai multe călătorii, care cu tóte că se fac prin scirea spătăriei cu răvașe de drum după orânduială, dar fiind-că între călători urmăză a fi cei mai mulți străini, după cum este sciut că pămănteni sunt frământați cu străinii, nu este îndoială că vor meșteșugi multe chipuri de viclenii amăgitoare, de nu se va face îngrijire mai din vreme, spre a se zătieni tóte dăjdiile de viclen cuget, și a'și avea nizamul acesta mai bună întemeere și tărie; de aceea dar poruncim Domnia mea, ca căți dintr'ênșii se vor arêta de acum înainte la spătărie, cerend răvașe de drum, să nu li se primescă într'alt chip cererea, ci să se trimită mai întéiu la ispravnicul de străini ca să se cerceteze de sunt între dajnicii vistieriei, sói la altă orânduială, și aducend de acolo adeverință în scris, sub iscălitura ispravnicului, atunci după noima acei adeverințe se va face urmare a li se da și răvașul spătăresc de drum, așijderea și pentru străinii din Bucuresci să se facă urmare, cerendu-li-se a aduce și aceia mai întéiu adeverință de la Dumnélui vel vornicu al politiei și atunci să li se dea și răvașul spătăriei, iar într'alt chip să nu li se dea, tolco pisah gpd.—1820, Martie 25.

(Pecetea gospod.)

vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 136.

Asemenea pitac s'aș făcut și către Dumnélui vel vornicu al politiei și către ispravnicu de străini.

În Iunie 1819, Domnitorul dă în judecata Departamentului de criminalion, pe nisce indiviđi cari au fost găsiți călătorind fără răvaș de drum. ¹

e) Un *nizam* pentru gazdele de hoți se dă în April 1819. ²

1. Dumnévóstră judecătorilor ai departamentului de criminalion, fiind-că unii ce s'au abătut din buna cuviință și au ășit de aici din orașul scaunului Domniei mele, fără a lua voie séu răvaș după cum este obiceiul pământului urmând împotriva nizamului ce am dat Domnia mea, pentru cea de obște bună orânduală și a tuturor supușilor noștri bună petrecere, acum s'au dovedit, de aceea iată se trimit la acel departament și poruncim Dumnévóstră, ca cercetându'i și judecându'i după pravilă, după ce le veți face examenul, să ne arătați în scris ce pedépsă li se cuvine a se face ? tolco... —1819, Iunie 29.

Cod. XCVI, pag. 47.

2. Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . . . sănătate. Vă facem în scire, că lângă cele-l-alte nizamuri ce s'au dat și neconțin se dau pentru rândul făcătorilor de rele i altele, ce privesc spre odihna locuitorilor, trebuință este a se da un bun nizam și pentru gazdele celor făcători de rele, pentru că știut lucru este, că cei răi înărăviți spre faptele hoției i a tâlhăriei, până nu'și așađă întéiu gazdele lor, nu fac netrebnică pornire, și fiind-că cei mai mulți cari se fac gazde se găsesc dintre cărciumarii de prin orașe i de prin sate i de la cărciumile din drumuri și din păduri, de aceea dar poruncim cu strășnicie Dumnévóstră, ca pe de o parte să se aducă la ispravnicat, ori stăpâni moșiilor, séu arendașii, cari să se îndatoreze a lua chezași vrednice de pe la cărciumari, cu legătură, că nu se vor abate la acest fel de netrebnice urmări și ori când vor vedea câte un om străin fără de nici un fel de căpătăiu, cu bănuială, să fie dator cărciumarul a'l aréta satului, séu la vre un slujbaș ce se va întembla în partea locului, ca să'l prinđă, care chezași să le adevereze și stăpâni, ori arendași moșiilor și să stea tóte în păstrare la ispravnicat, după care făcând condică sub iscilitura Dumnévóstră ispravnicilor ai județului, coprinđetőre de numele i ..... cărciumarului i de moșia unde este aședat, de numele chezașului și cu ađoverirea stăpânului moșiei, ori a arendașului, să se trimiță la spătărie, ca să aibă întrégă sciință și cu inlesnire să dovedescă pe însuși făcătorii de rele, arétându-le stăpânilor de moșie și arendașilor a fi cu mare privighere la acésta, că vor fi răspunđetőri pentru cărciumarii lor, iar pe de alta parte, să dați porunci strășnice pe la zapcii plășilor, ca să îndatoreze și pe caimacamii satelor și cu îngrijire, spre a nu se face vre-unul gazdă de hoți séu hoț, că vor fi cu toții la osândă și la răspundere și dovedindu-se între dênșii vre-unul, că s'au abătut la netrebnice urmări ca acestea, să fie dator pe dată a'l aréta la slujbași, spre a face căđuta cercetare, iar când îl vor tăinui și cu feluri de mijlóce îl vor ocroti și se va dovedi la urmă în vre-o faptă de hoție, séu în vre o tovarășie tâlhărescă, să scie cu hotărire, că se vor învinováți săteni de către stăpânire la grea pedépsă. la care acest nizam, sunteți îndatorați Dumnévóstră ispravnicilor mai cu osebite de a priveghia, ca să se păzescă în tóta vremea nestrămutat, fără a se lăsa la amelie și nebăgare de sémă, căci temelul dezrădăcinării făcătorilor de rele, este acesta, ađecă spărgăluirea gazdelor și privigherea de obște, pe lângă

f) Un cas extraordinar avem de adus din Septembrie 1819. Două hoți s'au închis la Schitul Ezerul, omorînd trei poterași cu puscă slobođite de din lăuntru. Al. N. Suțu aprobă să se dea foc casei unde sunt refugiați acei doi hoți. ¹

g) O minunată măsură. Al. Suțu constituie o adevărată oștire de apărare de hoți, venind de peste hotare, în satul Rașca din plasa Muntelui (jud. Râmnic-Sărat) cu alte 3 sate (Podul Lacului, Dealul Lung și Poenile), cari «prin rivnă și cu năzuire au sărit asupra (hoților) și au săvêrsit cu armele lor isbândă plăcută stăpânirei. Decî cunoscînd Domnia mea curățenia cugetelor acestor săteni i cea către stăpânire credință a lor și mărturisita vrednicie ce au la meseria armelor, am hotărît cu a lor primire și mulțămită să-i întocmim poterași ai județului . . . .» Urmază 5 articole: 1) Satele sunt scutite de podveđi peste Dunărea, nu și de dajdi. 2) La apelul ispravnicilor să sare contra hoților ce ar năvăli în județ, pentru care să aibă pururea arme curate gata. 3) Să-și aleagă înșii un căpitan recunoscut de Staf. 4) Li se promite recompense, dacă își vor face datoria. (1820, August 16,

h) Continuă obiceiul de a se grăcia hoții, cari se supun de bună voie. Un Ghiță Stanovici, care a comis fapte tâlhăresci peste Dunăre în Serbia, împreună cu ceta sa de 9 lude, au venit să se inchine ispravnicilor de Mehedinți.

care să puneți în orânduială și cele-l-alte după coprirea ponturilor Casei privigherei, ce deosebit s'au trimis Dumnévóstră; ci dar așa să urmați negreșit, și de primirea poruncei să avem Domnia mea însciințare, și fiți sănătoși.— 1820, April 4.

Cod. XCVI, pag. 140.

1. *Poruncă către ispravnicii Vâlcei, pentru a da foc la o odaie ce se află nisce hoți închiși la schitul Ezerul.*

Zemle Vlahiscoe. — Dumnévóstră ispravnicilor ot sud Vâlcea sănătate. Dintr'o scrisore de la 13 ale aceștii luni, ce ați trimis către spătărie pliroforisindu-ne Domnia mea de cele ce însciințați pentru doi hoți, ce s'au închis la schitul Ezerul, omorînd și trei poterași cu slobođirea focurilor ce dau din lăuntru, că nu este cu putință a se prinde într'alt chip, decât numai de se va da foc unei odăi, întru carea se află închiși; iată printr'acastă domnésca noastră volnicie vi se dă voie a da foc acei odăi, de nu va fi însă temere că aprinđendu-se acea odaie, se va mai primejdui și altă parte din coprișul schitului, ci arđînd numai acea odaie, va rămănea nebântuită de primejdia focului cealaltă parte a schitului; într'acest chip dar vă volnicim a da foc acei odăi, i saam rekeh.—1819, Septembrie.

(pecetea gospod)

Cod. XCVI, pag. 78.

Vel Logofăt.

Aceștia raportază lui Al. Suțu și Domnitorul îi iartă și ordonă neurmărirea lor, cu singura rezervă, că de se va arăta contra lor cine-va cu piră, de va fi mică s'o îndrepteze ispravnicii, iar de va fi mai mare s'o supună Domnitorului. ¹

j) Alt cas de vestire de hoți cari au tâlhărit prin țera rumânescă:

Carte legată către caimacamul Craiovei pentru ertarea a 5 lude tâlhari cari singuri s'au predat.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Domnia ta biv vel spătare Gheorghe Suțu, caimacamule al Craiovei, sănătate. Am vădut Domnia mea arătarea ce ne faci prin insciințarea ce ai trimis de la 30 ale trecutului Septembrie, pentru lude 5 tâlhari, cari de multă vreme se încungiura prin munții din plaiul Vâlcanului sud Gorj, că voind acum a se preda, cer ertăciune prin Domnesca noastră carte, la care răspunzând Domniei tale, poruncim, să li se arête acelor lude 5 tâlhari, că de vreme ce de bună voia lor voesc a se preda și cer ertăciune și Domnia mea îi ertăm de greșala lor, însă după ce se vor primi să dea chezășie viednică, cum că de acum înainte nu se vor mai abate la netrebnicii și urmări necuviincioșe împotriva buneii orânduiei; și fiți sănătoși.—1819, Octombrie 4.

Cond. XCVI, pag. 83.

*

1. În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahis:oe.

Fiind-că Dumnélui cinstitul și credincios boerul Domniei mele biv vel spătarul Costache Racoviță ispravnicul ot sud Mehedinți, de la 25 ale aceștii următoare lunii Iulie, au insciințat către Dumnélui biv vel spătarul Iancu Racoviță, epistatul armășiei, de ne-a'i arătat Domniei mele, cum că un Ghiță Stanovicî care au săvârșit fapte tâlhăresci dincolo peste Dunăre, în ținutul Serbiei, au trecut dincóce cu lude 9, cota a lui, la satul Presnița dintr'acel județ Mehedinți, unde nefăcând nici o ruitate nimului, prin scrisorile ce au trimis, atât către alți pământeni de acolo, cât și către ispravnicatul de acolo, au cerut să se inchine și să li se dea ertăciune de Domnia mea faptelor și greșolelor lor, cu legătură că de acum înainte se vor părăsi de tóte faptele lor cele rele și vor petrece în pământul țerei Domniei mele cu urmări bune, hrânindu-se cu slujbă și cu muncă dréptă, a cărora cerere și rugăciune primind-o Domnia mea și milostivindu-ne asupra lor, printr'acastă carte ce le dăm, le hărăzim din partea noastră ertăciune desăvârșită, ca de către nici un slujbaș ai noștri să nu fie trași și supérați pentru cele mai dinainte greșeli ale lor, în câtă vreme se vor purta și ei bine, lăsându-le faptele lor cele trecute nepomenite, cu orânduiala ca și ei de acum înainte, precum au dat făgăduială, să se pórte cinstit făr' de a se abate cât de puțin în fapte rele, ci cu slujbă și muncă dréptă să se hrănescă și așa purtându-se să fie bine nădăjduiți că vor dobândi și altă milă a Domniei mele de ori-ce tréptă, supé-

De stârpirea hoților se ocupă Domniii greci, dar «hoții din orașe»? Da, Alexandru Suțu opria *jocul curelei* și alte jocuri la noroc, o specie de hoție¹; da, noul Domnitor aședa prin stradele Bucureștilor anume străji stabile², da, ultimul Domn fanariot promisese in-

rare în vre-un chip să nu le faceți, iar cine se va arăta cu vre-o pâra asupră-le cu iubire de dreptate să le cercetați și de va fi pricină mai mică să îndreptați, iar fiind pricină mai mare să înștiințați Domniei mele și veți avea porunca de urmare, i saam receh g-pd.—1820, Iulie 30.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 140.

1. *Publicații pentru poprirea jocului curelei și altor jocuri asemenea acestuia.*

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud.... sănătate. Am luat Domnia mea pliroforie, că unii ce obicnuesc de jocă curéoa și alte jocuri înșelătore prin bălciuri și tégurî, cu care nu puțină pagubă face la obște, mai vértos celor săraci și proști, trăgându'i cu mijloce violene de 'i păgubesc cu sume de bani care acéstă netrebnică urmare a lor nefind suferită Domniei mele, poruncim Dumnévóstră, să publicarisiti în tot județul, ca de acum înainte nimeni să nu fie sloboși nici volnici a urma jocul curelei, nici alte jocuri înșelătore, nici prin orașe, nici prin tégurî, nici prin sate, nici prin case, séu măcar ori în ce loc, ci să lipséscă cu totul acest fel de jocuri pricinuitoare de stingere locuitorilor, după care apoi, pe veri cine veți mai dovedi că urméză acest fel de netrebnice fapte, numai decât cu înștiințarea Dumnévóstră să'l trimiteți aici la Domnia mea, fiind Dumnévóstră cu mare privighere de a se păzi acest nizam, căci când după acéstă poruncă a Domniei mele nu va înceta acest fel de închipuirî de jocuri înșelătore, înși-vé veți cădea la învinovătire, și de primirea poruncei să avem Domnia mea înștiințare.—1820, Maiu 8.

Cond. XCVI, pag. 147.

Asemenea s'au făcut și la Dumnélui caimacam.

Asemenea pitace s'au făcut și la spătar și agă.

2. *Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe*

De vreme ce străjile obștesci la sempturile ce se arată sunt aședate cu bună orânduială pentru paza și străjuirea tégului, cu necontenită privighere atât đioa cât mai vértos nóptea, despre cele dimpotrivă ce s'ar putea întempla, și fiind trebuință así avea și păzitorii sălaşurile lor de adăpostire cu cale și primită este Domniei mele arătarea ce ne face, atât Dumnélui vel aga, cât și Dumnélui vel vistierul, prin cercetarea ce au făcut și după chibzuirea mai mare-basăii de totă cheltuiala ce trebuesce la făcutul și meremetul acestor străji, adunându-se în sumă de taleri 659 bani 10; poruncim Dumitale vel vistiere, să se dea acești bani din Dumnésca noastră vistierie, ca să se facă negroșit.—1819, Octombre 13.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 487.

cetarea celor-lalte *hoșii* ale funcționarilor, de la vătășii de plaiu la boerii veliți. Destule cărți deschise în acest scop... Totuși *jaful, nedreptatea, hoșia* slujbașului nu încetază. Dăm aci în note și în volumul de anexe o serie de casuri de asemenea jafuri, de abuzuri săvârșite de funcționari de toate treptele ¹.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale ce mi se dă la această anafora a Dumnélui vel agă, pentru străj.le ce trebuiesc a se face pe la răspântii, pe unde sunt orânduiți păzitori, am făcut cercetare și pentru ca să iau curată sciință am orânduit pe mai mare-bașa, carele mergând cu căpitanul de la agie pe la străjile acelea ce trebuiesc a se face, mi-aș adus în scris pentru toate ce sunt să se facă în poporul Dumnélui vel agă și câtă cheltuială merge cu cumpărătórea celor trebuincioase, dând pe anume fóe sub iscălitura sa, care se adună în suma de taleri 659 parale 10. Drept aceea, alăturând lângă acesta, se va vedea de către Măria ta, ci fiind voința Măriei tale a se face acestea se va da pruncă a se da și banii aceștia pentru săvârșirea acestor străji, iar hotărîrea rămâne cum se va găsi cu cuviință de către Măria ta.—1819, Octombrie 6.

vel Vistier.

1. *Ió Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.*

Cu cale fiind anafora acésta a Dumnélui vel logofétul de țera de sus, poruncim Domnia mea Dumnévóstră ispravnicilor ai județului, să se facă urmare întocmai precum mai jos se cuprinde.—1819, Februarie 23.

(pecetea gospod.)

vel Logofét.

Cod. XCII, pag. 7.

Prea Înălțate Dómne,

După luminata porunca Măriei tale, ce mi se dă la această jalbă a locuitorilor din satele plaiului Novaci din sud Gorj, făcând cercetare, am vădut că jalba lor este cum că vâtaful anului trecut le-aș luat câte taleri 100 de fieș-care sat pentru vornicie, apoi vornicia ce este pentru înfrénarea celor ce strică bucate, aș lăsat'o batalisită de s'aș păgubit din doué părți, adecă și de banii ce aș dat și de bucatele stricate, pentru care dând jalbă la Măria sa Domnul Caragea, se rânduise mumbașir a le implini banii, apoi cu fuga Dumnului aș rémas de nu s'a făcut nici o urmare și lipsind și vâtaful se află păgubiți și ca să nu se mai facă urmare și de alți vătăși, cer poruncă a fi opriți vătășii să nu o mai facă acésta, ci să'și caute vornicia după obicei; aș isderea și pentru claca ce are vâtaful să ia o și pe an, nu voescé a le da lucru séi a le lua plată, după cum se politifsesce, ce le ia câte un leu de fieș-care om ce este în casă, cerând a nu li se face obicei năi. Decí cât pentru vornicie, dator este vâtaful să o caute după ponturile ei, adică vitele ce se vor găsi pripas să le ia în zaptul séu după obicei, cum și la stricăciuni de bucate să facă ispășanie și implinind paguba să ia și glóba cea orânduită, iar pe locuitorii nu are a'și sili să dea banii cu nume pentru vornicia satului, fiind în

Dar se pot compara abuzurile slujbașilor cu oribilele execuțiuni, ce, în numele lui Vodă, se puneau țăranilor, ca să și plătescă birurile, sporite peste puterile lor?

adever năpăstuire și jaf, așisderea și pentru clacă, vătaful are după obiceiul vechi să ia câte o ȝi pe an, de la toți locuitorii casnici, iar nu de la câți oameni vor fi în casă, care clacă este hotărîtă să o plătescă câte taleri unul ȝioa, găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălțimei tale către Dumnélor ispravniciei județului, să dea nizam și să nu îngăduiască pe vătaful de plaiu a face cât de puțină urmare împotriva, seú supărare locuitorilor mai mult peste ceea-ce se arată mai sus, că și înșiși ispravniciei vor cădea la învinovățire pentru neîngrijire, rămând hotărîrea cea desevêrșită, a se face de către Măria ta.— 1819, Februlare 20.

Gheorghe Filipescu, vel Logofet.

Publicațiî la tôte județele i la caimacamul Craiovei pentru nizamul zabișilor i altor slujbași și vameși de a nu mai face catahrisis.

Dumnévostă ispravnicilor ot sud... sănătate. Vê facem în scire că la aușul Domniei mele au venit atât din jălbile unora din locuitori cât și din alte cercetări ce am făcut Domnia mea, cum că neferii zabișilor de prin județe, s'au năravit a lua bani cu nume de avaet al lor, atât pe la têrguri la vênđările ce fac locuitorii de la vite i de la altele, cât pot, cum și pe drumuri, asemenea păzese de iaș câte un leu de la butile cu vin i de la rachiu și merg prin crămii de apucă pe locuitori când vênđ vinul, de ia câte taleri unul de bute i alt taler unul iaș de la cumpêrător, cât și de cazanul ce fac câte puțin rachiu le ia câte taleri 2, așisderea și neguțatorii turci cari âmbă prin sate după vite, le fac cheltueli cu conace fără a le plăti, asemenea și vameși le iaș vamă de la lucrurile ce vênđ unul la altul pentru hrana lor, care sunt popriți prin ponturi a nu i supêra, iar de la vênđările ce le fac la neguțatorii fac mijloce de iaș vamă și de la vândători și de la cumpăratori, precum și alți slujbași le fac cheltueli de conace fără de plată, îi globesc cu luări de bani fără de vre-o vină dovedită, făcênd'o numai pentru interes al lor în parte le aruncă podvede și i necăjesc, lucru cu totul împotriva buneî orândueli și nesuferit la aușul Domniei mele, pentru care strașnic vê poruncim Domnia mea, să vê deschideți ochii a priveghea în tot județul și să opriți atât pe neferii zabișilor și pe zabiși, neîngăduindu i de acum înainte să ia de la nimeni cu nici un fel de numire bani ca avaet al seú, nici pe neguțatorii turci să nu i îngăduiți a face cheltueli locuitorilor de conace fără de plată, ci aceea ce le va trebui să cumpere cu bani, nici să cêră pentru mâncarea lor ceea ce n'au locuitorii, cât și pentru vameși să fie cu luare aminte a nu i îngădui să facă cât de puțin catahrisis cu a supêra pe locuitori, să cêră vamă de la cele ce vênđ și cumpără unul de la altul pentru hrana lor, iar la acele ce vênđ la neguțatori să nu ia încărcătură nici să iee vamă în douê părți, asemenea și pe alți slujbași să i înfrênați a nu face jafuri locuitorilor cu nici un fel de mijloc, ci locuitorii să fie ocrotiți întru tôte și feriți de ori-ce catahrisis i încărcături și luări nedrepte, care s'au metahirisit în anii trecuți, precum

La capitoul finanelor vom face, după scriitorul Naum, mai pe larg descrierea grozavelor acestor execuțiuni.

și însuși Dumnévoastră la mergerea prin județ să nu faceți cheltueli sevă să luați cai locuitorilor de olac, pentru că în urmă după acesta avem Domnia mea să facem cercetări pe sub cumpăt și ori-ce urmare împotriva se va găsi făcuă ori de către zabiți i neferii lor, sevă de către zapcii Dumnévoastră, sevă de către alți slujbași, să sciți că nu vom învinovați pe aceia, ci pe însuși Dumnévoastră ispravnicilor vă vom osândi la răspundere, căci totă paza i străjuirea i depărtarea urmărilor celor rele o avem Domnia mea spânzurată de grumazul Dumnévoastră, ca nisce dregători ce vă avem rânduiți și de la dumnévoastră cerem și voim a se păzi dreptatea locuitorilor întru tote, și de primirea acestei porunci că ați pus'o în faptă, să avem Domnia mea însciințare și fiți sănătoși. — 1819, Februarie 28.

Cod. XCVI, pag. 19.

Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

Dumnévoastră ispravnicilor ot sud . . . sănătate. Vă facem în scire, că încă de la 28 ale trecutei luni a lui Februarie vi s'au trimis poruncile Domniei mele strașnice, ca să nu îngăduiți pe zapcii, pe polcovnici, pe căpitani, pe vameși, pe zabiți și pe neferii lor să facă cât de puțină supărare, sevă vre-un jaf locuitorilor și neguțătorilor, atât în alișverșurile lor, cât și la dus de buți cu vin, i rachiū, să nu li să facă vre-o luare cu nume de avaet, sevă obiceiū, nici să le cêră conace în âmbletele lor făr' de plată, nici să le cêră ceea-ce n'au locuitorii; nici vameșii, nici zapcii, nici alți slujbași de huzmeturi să nu facă catahrisis cu cerere mai mult de cât ceea-ce va fi orânduit prin ponturi și prin porunci, căci la ori-ce cusur Dumnévoastră aveți a fi răspunđători, acum s'au arêtat jalbă la Domnia mea din partea unora din neguțători, cum că ispravnicii unor județe s'ar fi întinđend chiar ei la luări de jafuri, cu nume de avaet, apoi și polcovnicii i neferii zabiților și alții în felurimi de numiri îi jăfuese și îi pradă cum pot și cei-ce se chivernisese cu vênđare de vin i rachiū asemenea pătimeșe și prin câte județe trece, și la câte bălciuri merge le ia avaturi, cu care nu numai că nici un folos nu au din ostenele lor, ci încă și pagubă, lucru nesuferit la auđul Domniei mele, pentru care era să trimitem cercetător, și pentru ori-ce luare se va găsi pe însuși Dumnévoastră să vă osândim, dar acum de-o cam-dată am trecut'o cu vederea și iată al doilea cu totă strășnicia vă poruncim, ca cusururile să vi le îndreptați și porunca ce vi se dă odată să nu o lăsați la amelie, că hotărâre neschimbată avem să nu trecem cu vederea pe ori cine ar fi și osanda nu' i va fi numai cu treapădul ce va da i lipsirea din ispravnicie, i cu întorcerea jafurilor îndoite din punga sa, ci i se va orîndui și osândă simțitoare și cuvênt de îndreptare nu veți avea, căci pentru învinovățirea tuturor dintr'acest județ rêsplătirea se cere de la Dumnévoastră, iar la ceea-ce va avea zătihnire asupra acestui nizam să însciințați cu grabă ca să luați poruncă de îndreptare și de primirea i urmarea și punerea în faptă a acești porunci să avem Domnia mea însciințare. — 1819, Iunie 14.

Cod. XCVI, pag. . . .

Ne mărginim aci a aminti, că «din toate părțile alergați ticăloșii locuitori, strigând cu jalnice plângeri și la Domnie și la Consulat (la

În Alexandru Nicolae Suțu voevod și gospodar

După pliroforia ce ne dăasupra pricinei printr'acastă anafora Dumnéului vel vornic de țera de sus, poruncim Dumnévoastră ispravnicilor ai județului, să faceți urmare întocmai, precum mai jos se coprinde.—1819, Iunie 28.

(pecetea gpd)

vel Logofăt.

Cond. XCII, fila 279.

Prea Înălțate Dómne.

Urmând lumnatei poruncei Măriei tale de la această jalbă, vėduiți că jăluitorii mazilii și némuri și cumpaniști se află cu locuința în plaiul Hurezului sud Vâlcea și dică că n'ar fi avut obicei să plătescă clacă, cu pricină că sunt bresle, iar acum le-ar fi luat vataful câte 50 parale de casă; pentru care făcend cercetare mē pliroforisii că în lét . . . prin anaforoa obștēscă care s'au întărit de Măria sa Domnul Caragea afară din tagma bisericească și postelniceii ce nu s'ai îndatorat la clacă, și această hotărēre privesce la cărțile ce din vechime s'au fost dat vatașilor care coprinde: toți casnicii cari se a lă cu locuința în plaiu, să dea clacă vatafului câte o ți pe an. Decă cāt pentru talerī unul ce le-au luat vataful clacă, după cum se ia la toate plaiurile țerei, n'au nici un cuvēt la cererea ce fac, iar pentru de ce parale ce dică că le-au luat mai mult, găsesc ce cale să fie lumnată porunca Măriei tale către Dumnélor ispravnicii județului, să cerceteze și de se va dovedi arētarea lor adevărată, să supue pe vataf a le întorče înapoi acele parale ce va fi luat mai mult peste talerī unul, iar hotărērea rămāne la Măria ta.—1819, Iunie 25.

Istrate Crețulescu, vel Vornic.

Publicații pe tru catahrisisul ce fac polcovnicii, căpitaniii, vatafiș de plaiuri încă și pentru ponturi ce s'au mai trimis.

Zemle Vlahiscoe.—Dumnévoastră ispravnicilor ot sud . . . sănătate. De la 19 ale trecutului Iunie vi s'au fost trimis ponturi cu coprinde pe larg și deslușită pliroforie de nizamul ce s'au întocmit prin anafora obștēscă, întărită și de Domnia mea pentru catahrisisul ce se urma de către polcovnicii județelor și de căpitaniii de pe la căpitaniii și vatașii plaiurilor asupra lēcuitorilor în pricină de hoții, poruncind Domnia mea Dumnévoastră în ce chip să urmați și să fiți cu neadormită îngrijire, a nu mai îngădui să urmeze acel rēi catahrisis vātāmator obștiei; dar din jălbile ce ni se da i după vremi de către lēcuitorī, că se află tot întru aceleași pătămiri, vedem, că Dumnévoastră vė arētați cu adiaforie, neingrijind nici într'un chip a pune în lucrare poruncile și a desrădăcina acea rea nărāvire ce s'au încuibat în ęugetul hrăpitorilor, care această neingrijire a Dumnévoastră nu la puțină tulburare ne-au adus asupră vė, și se cuvīne ca acum să și cercați resplătirea neascultărei, dar trecend și astă dată cu vederea, iată strașnic vė poruncim, să vė luați cele mai întregi mēsuri a se pune negreșit poruncile Domniei mele în lucrare și a vė purta cu neador-

cel Rusc) asupra grelelor cereri și asupra cruzimei și neomenirei stringătorilor de bani...» Da, micile abuzuri ale micilor funcționari

mită privighere pentru toate, întocmai după cum se coprinde într'acele ponturi pentru acest nizam, de a lipsi cu totul catahrisisul ce se urma; cum și zabitul aceluși județ cu neferii lui, să se precurmeze cu totul a âmbra prin orașe și sate, și a păzi drumurile prădând pre lăcuiitori și pre trecători cu luări de avatură și făcând satelor cheltueli cu conace, care toate acestea nu sunt nici într'un chip suferite la auzul Domniei mele, căci de acum înainte nici jalbă să ne vie nu mai adăstăm, ci avem să facem scumpe cercetări și iscodiri în taină prin credincioșii Domniei mele, și simțind cel mai puțin catahrisis urmându-se împotriva poruncilor Domniei mele, ori de polcovnic și căpitan, seî de vătași plaiurilor, seî de zabit și neferii lui, hotărît să știți, că nu veți scăpa de drăpăta urgia Domniei mele ca nisece neingrijitori și neascultători poruncilor, iar când vre-unul din polcovnic și căpitan și vătași de plaiuri și zabitul cu neferii lui nu va da ascultare a fi următor după poruncile Domniei mele, ci se va abate cătuși de puțin la cele năvălitate, pe unul ca acela, îndată să'l arătați, cu înștiințare drept la Domnia mea, ca să'l facem pildă și altora, spre înfrânare și părăsire, deschidev-e-ți ochii și înțelegeți poruncile, ca să ve fi bine, și fiți sănătoși.—1819, Iulie 20.

Cod. XCVI, pag. 58.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod și gospodar

Cu cale fiind anaforoa acésta a Dumnélui vel logofétul de țera de sus, poruncim Domnia mea Dumnévóstră ispravnicilor ai județului să se facă urmare întocmai, precum mai jos se coprinde.—1819, August 26.

(Pecetea gospod.) *vel Logofét.*

Cod. XCII, pag. 339.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimei tale, ce mi se dă la acésta jalbă a șase măcelari ot Văleni-de-munte sud Saac, făcând cercetare am vădut, că arătarea lor este cum că de la o vreme încóce s'au izvodit un obicei reu, a li se lua de la scaunele de carne avatură ale boerilor ispravnic și din vreme în vreme s'au tot urmat, pentru că la Dumineca-mare prin închisori și bătăi le-au luat grămaticul taleri 100, acum iarăși au venit la ei grămaticii isprăvnicesei de i-au pus la închisórea vătafului de plasă, cerându-le 15 galbeni și au rămas acel tîrg fără de carne, precum adevérința ce au adus de la tîrgoveții și locuitorii de acolo arată și cer porunca Măriei tale să fie apérați de cererea acésta și să nu se mai supere de acum înainte. Deci fiind-că după luminate ponturile Măriei tale ce sunt date, sunt poprite acest fel de luări, ca să lipsescă cu totul, găsesc eu cale, să se dea luminată porunca Măriei tale, ca să fie jăluitorii apérați de acest fel de cereri, atât acum, cât și în urmă, cum și Dumnélor ispravnicilor să li se poruncescă a rădica pe acel grămatic de asupra lor și ei să fie slobođi a'și urma vîndarea carnei la scaune după nizamul ce este dat,

erau oprite, dar asemenea nelegiuiri ale lui Vodă și ale boerilor vânduți lui, cine le asculta?

iar fiind pricina într'alt chip, să însciințeze Măriei tale și până va lua al doilea poruncă a Măriei tale, pe ei să nu'i supere întru nimic, rămânând hotărîrea cea desăvârșită a se face de către Măria ta.— 1819 August 22.

Vel Logofêt.

Zemle Vlahiscoe.— Fiind-că din însciințarea ce au trimis Dumnélor ispravnicii din sud Vâlcea către Dumnélui vel vistierul, de la 26 ale trecutului Februar, am luat Domnia mea piroforie, că un răzdiaconu Juca Bărbulescu ot satul Mateesci din plaiul Hurezului, unindu-se cu un Ilie Aprodul hătmănesc, au făcut multe urmări netrebnice și jafuri locuitorilor județului, de aceea dar orânduim pe sluga Domniei mele logofețel de Divan, care luând de aici copie după însciințarea ispravnicilor de mai sus arătată, adevărită de Dumnélui vel logofețel de țera de sus, să mērgă la sud Vâlcea, unde poruncim, să se facă scumpă și amăruntă cercetare fără de voie veghiată, și dovedindu-se pariții în vre-o vină din cele câte sunt arătate în însciințarea ispravnicilor, să'i ridice în fiare și să'i aducă la Domnia mea; poruncim Domnia mea și Dumnévóstră ispravnicilor ai județului, să dați orânduitului tot felul mână de ajutor spre săvērșirea acestei porunci, i sam recheh gpd.— 1820, Martie 15.

Cod. XCVI, pag. 130.

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

După arătarea ce ne face Dumnélui vel logofețel de țera de jos printr'acéstă anafora, poruncim Dumnévóstră ispravnicilor ai județului, să faceți urmare întocmai, precum mai jos se coprinde.—1820, Maiu 17.

(pecetea gospod.)

vel Logofêt.

Cod. XCV, pag. 609.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măiroi tale de la acéstă jalbă a pescarilor ot Făcăeni sud Ialomița, făcând cercetare, mă piroforisiiu, că jalba lor este asupra căpitanului de acolo pentru peșele ce aduc jăluitorii din țera turcescă i din Dunăre și din bălțile ce se varsă din Dunăre, că nici o dată supărare de vre-un avaeț nu ar fi avut, iar acum s'ar fi nărăvit și căpitanul acei plăși de le ia totdeauna câte parale 20 la sută de oacă peșce, care acest obiceiū mai dinainte vreme n'au fost, făcând cerere jăluitorii, ca cu luminată porunca Măriei tale să fie apērați de acéstă supărare. Decī fiind-că pentru acest fel de luări sunt popriți neferii, beșliii i căpitanii și toți slujbașii prin poruncile Măriei tale, ce sunt date către Dumnélor ispravnicii județului, ca să nu îngăduiască pe nimenea cât de puțin a lua, nici de la pescari, nici de la buțile cu vin i rachiū, nicī de la alte mărfuri, căci Dumnélor se vor învinováți, de aceea găsesce cu cale să fie luminată porunca Măriei tale către Dumnélor ispravnicii județului, ca să cerceteze acéstă cu scumpētate, și ceea-ce va fi luat acest căpitan de plasă

Negreșit că nu lipsesc cărțile domnesci, ordonând încetarea micelor abuzuri. Așa, la 19 Iunie 1819 Al. N. Suțul dă un nou nizam la polcovnici i căpitani și alți slujbași, ordonându-le să nu facă jăfuiți și nedreptăți locuitorilor ¹. Dar ascultați funcționarii de asemenea ordine, când ele erau emanate de la o domnie însăși jacașă și nedreptă și contrasemnate de logofeți, vornici și vistierii, tot de o trampă?

*

Două categorii de funcționari administrativi au mai dat ocazii de acte publice de la Al. N. Suțul: *postelniceii* și *Iamacii*. Este cunoscut abuzul ce se făcea cu crearea de postelnice. Ca să înceteze asemenea abuzuri, Al. Suțul ordonă, în 3 Februarie 1819, caimacamului, tuturor ispravnicilor și biv vel vornicului al poliției București, să se iee de la mâna tuturor *postelniceilor* «*sineturile*», adică actele de rinduire, atât vechi, cât și noue și să le trimită spre control la logofetul de țera de sus Iordache Filipescu, ca să se alégă cei în drept de a rămâne postelniceii ².

nu numai să le implinescă cu cheltuiala ce le va fi pricinuit, ci încă să însciințeze și Măriei tale dreptul adevăr, cum au îngăduit împotriva poruncilor Măriei tale a se face acest fel de urmare.—1820, Mai 12.

vel Logofet.

Zemle Vlahiscoe. — Fiind-că ne-am pliroforisit Domnia mea cu incredințare pentru un Udrea Polcovnicul din sud Vâlcea, că se pörtă cu netrebnicie, dând pricină de resvrătire locuitorilor satelor, de aceea volnicim pe sluga Domniei mele zapciu spătăresc, ca luându'l de unde se va fi aflând, să'l ducă surghiun la monastirea Znagovului din sud Ilfov, unde poruncim curioșiei tale egumene de acolo, să'l aibă în bună pază inlăuntru în monastire și fără de al doilea poruncă a Domniei mele slobod să nu fie, iar orânduitului mumbașir să i se dea adeverință de primirea lui, i saam receh gpd.—1820, Septembre 27.

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 187.

1. Cod. XCVIII, pag. 155—162.

2. *Publicatiă la tôte județele i la caimacam pentru a strînge sineturile postelniceilor și a le trimite aici la Dumneului vel logofetul Iordache Filipescu*

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud. . . . sănătate. Indată după primirea aceștii domnescii noastre porunci, numai decât să strîngeți tôte sineturile postelniceilor, atât vechi, cât și noue, de la verii ce postelnice se va fi aflând intr'acel județ, dându-le însă să înțelégă, să nu care cum-va să ascundă cinevași vre-un sinet, orî vechiu sêu nou, căci în urmă care se va afla tăinuitor, să scie că are a rămânea în bir cu dajnicii vistieriei și de la verii-care veți lua sineturi, să le dați adeverința Dumnévóstră la mâni și cu fôe anume de fieș-care și câte sineturi au dat, iscălită de Dumnévóstră, să le trimeteți aici la Dum-

La câte *mituiri* va fi dat ocaziune și acéastă anquetă ! ¹.

Cu asemenea mijloc a sporit visteria cu 700.000 taleri, dice Naum ; de unde avé înaintea *ludete* țerei numai 17.000, cu adăogirea scutelnicilor și al poslușnicilor *casafii*, se ajunsese la cifra de sus.

nélui cinstit și credincios boerul Domniei mele vel logofét de țera de sus Iordache Filipescu; vedeți dar, ca cu acésta să nu care cum-va să îndrăsnii a metaherisi Dumnévóstră vre-un alt fel de mijloc interesat, că pe cel care il vom dovedi, nici un fel de cuvânt de îndreptare nu va avea înaintea Domniei mele și făr' de zăbavă se așteptă urmarea poruncei și fiți sănătoși. — 1819, Februarie 3.

Cod XCVI, pag. 12.

1. Cinstit și credincios boerul al Domniei mele Dumnóta vel vornic al politiei, îndată după primirea domnescului nostru pitac, să orânduiescă zapeii ai politiei, ca să stringă tóte sineturile postelniceilor, a'ât vechi, cât și noue, de la veri-ce postelnicele se va fi aflând șeđetor în politia Bucurescilor, dându-le însă să înțelegă, că nu care cum-va că ascundă cinevași din ei vre-un sinet, ori vechi séu nou, căci în urmă care se va afla tainuitor, să scie, că are a rămănea în bir cu dajnicii vistieriei, și de la veri-carele se va lua sineturi, să'î dai adevărta Dumitale la mâni și cu fóie anume de fieș-care și câte sineturi au dat, iscălită de Dumnéta, să le trimeți la Dumnélui cinstit și credincios boerul Domniei mele vel logofét de țera de sus Iordache Filipescu, însă să priveghezi Dumnéta, ca cu acésta să nu care cumvași să îndrăznescă zapeii politiei a metaherisi vre-un alt fel de mijloc, căci însuși Dumnéta vei fi răspundetor către Domnia mea, i saam receh gpd. — 1819, Februarie 3.

Cod. XCVI, pag. 12.

Zemle Vlahiscoe. — Fınd-că am miluit Domnia mea pe. . . . și l'am făcut postelnicele, i-am dat la mânil lui acéastă domnescă a noastră carte, ca să fie sciut și cunoscut, că este în orânduiala postelniceilor și să aibă privileghiul cel obicnuit al scutelei pe drepte bucatele sale de dijmărit și vinăriciū, după orânduiala ce au și alți postelnice. Drept aceea poruncim la toți căți se cuvino, ca să cunoscă pe mai sus numitul boerul Domniei mele de postelnicele, i saam receh gpd. — 1820.

(pecetea gpd).

Cod. XCVIII, pag. 239.

Carte de postelnicele când se înnoesce

Zemle Vlahiscoe. — Fınd-că, . . . prin sinet domnesc cel vedum Domnia mea la mâna lui, scris din lét. . . . s'au aflat în orânduiala postelniceilor sub privileghiul cel obicnuit al scutelei, precum au și cei-l-alți postelnice, de aceea și Domnia mea întru cea de al treilea de Dumneđeou nouă hărăzită domnie a acești pravoslavnice țeri. ne-am milostivit și i-am dat la mânil lui acéastă domnescă noastră carte, întărind sinetul de mai sus arétat, spre a fi sciut, că este tot în orânduiala postelniceilor, avënd și privileghiul cel obicnuit al scutelei pe drepte bucatele sale de dijmărit și vinăriciū, precum au și cei-

Modelul de carte de reinnoire a *Postelnicelului* se p $\acute{o$ te vedea în anteri $\acute{o$ rele n $\acute{o$ stre volume ¹.

Cu referin $\acute{t}$ ă la *iamaci* ai «Ogeacurilor Cur $\acute{t}$ ei gospodăresc $\acute{i}$ ai spătăriei și agiei», avem anafora din 29 Octombrie 1819; ar $\acute{e}$ tând c $\acute{a}$ se urm $\acute{e}$ z $\acute{a}$ (cu acești *iamaci*) *un mare catahrisis* și mai v $\acute{e}$ rtos pricinuitor de dărăpănarea satelor. *Iamaci* se lua $\acute{u}$ altă dată numai când lipsea $\acute{u}$ *neferi* și la alaiuri, dar nu se lua $\acute{u}$ decăt la Bucuresc $\acute{i}$, ci nu și prin jude $\acute{t}$ e. Acum era *iamaci* până și prin satele din jude $\acute{t}$ e, considerându- $\acute{i}$ «*zabi $\acute{t}$ i*» drept scutelnic $\acute{i}$. Acesta producea pagubă vistieriei. Se propune lui Vodă casarea *iamacilor* din jude $\acute{t}$ e și determinarea num $\acute{e$ rlui *iamacilor* de lăsat numai la Bucuresc $\acute{i}$. La 4 Noembrie 1819, Alexandru Su $\acute{t}$ ul aproba propunerea ².

l-al $\acute{t}$ i postelnic $\acute{e}$ i. Ci dar poruncim la to $\acute{t}$ i c $\acute{a}$ ți se cuvine, ca să cunoșce $\acute{t}$ i pe-măi sus numitul boerul Domnie $\acute{i}$ mele de postelnicel cu privilegiurile de măi sus ar $\acute{e}$ tate, i saam receh gpd.

Cod. XCVIII, pag. 239.

Carte de postelnicel a lui Pantazi Zorilescu din sud Gorj.

Zemle Vlachiscae.—Fiind-că Pantazi Zorilescu din sud Gorj, prin sinetul Domnie $\acute{i}$ mele ot l $\acute{e}$ t 1819, Iulie 2, s'a $\acute{u}$ aflat în orânduiala postelnic $\acute{e}$ ilor, iar acum dup $\acute{e}$ piroforia ce ne-a $\acute{u}$ dat boerul Domnie $\acute{i}$ mele, al 2-lea armaș Vasilache, orânduitul cu împăr $\acute{t}$ irea sineturilor de postelnic $\acute{e}$ i la acest jude $\acute{t}$, cum c $\acute{a}$ numitul Pantazi, dup $\acute{e}$ ce i s'a $\acute{u}$ dat măi sus ar $\acute{e}$ tatul sinet, s'a $\acute{u}$ înt $\acute{e}$ mplat de a $\acute{u}$ murit, dar i-a $\acute{u}$ r $\acute{e}$ mas copii, și nevasta lui a $\acute{u}$ luat în c $\acute{a}$ sătorie de al doilea pe un Dumitrache Cojocăreanu și dup $\acute{e}$ incredin $\acute{t}$ area ce a $\acute{u}$ dat, c $\acute{a}$ este om fără de pricină de dajdie, cer $\acute{e}$ nd a fi orânduitul în locul mortului Pantazi, de aceea Domnia mea întru cea de al treilea nouă hărăzită de Dumne $\acute{d}$ e $\acute{u}$ Domnia aceș $\acute{t}$ ii pravoslavnic $\acute{e}$ ț $\acute{e}$ ri, ne-am milostovit și i-am dat la mânil $\acute{e}$ lui ac $\acute{e}$ stă Domn $\acute{e}$ sca n $\acute{o$ stră carte, spre a fi sciut, c $\acute{a}$ este în orânduiala postelnic $\acute{e}$ ilor, av $\acute{e}$ nd și privilegiul cel obi $\acute{c}$ inuit al scutelei de drepte bucatele sale de dijmărit și vinărici $\acute{u}$, p $\acute{r}$ ecum a $\acute{u}$ și cei-l-al $\acute{t}$ i postelnic $\acute{e}$ i; ci dar poruncim la to $\acute{t}$ i c $\acute{a}$ ți se cuvine, ca să cunoșce $\acute{t}$ i pe măi sus numitul boerul Domnie $\acute{i}$ mele de postelnicel, i saam receh gospod.—1820, Ianuarie 2.

(Pecetea gospod.)

vel Logof $\acute{e}$ t.

Cod. XCVIII, pag. 262.

1. Ve $\acute{d}$ i și cartea de postelnicel din Cod. XCVIII, pag. 239 din 1820.

2. Io Alexandru Nicolae Su $\acute{t}$ u Voevod i gospodar zemle Vlachiscae.

Citindu-se înaintea Domnie $\acute{i}$ mele ac $\acute{e}$ stă anafora a Dumn $\acute{e}$ lor boerilor efori ai ispravnicilor, c $\acute{a}$ t pentru *iamaci* cei ce se cuvine a avea aici în politia Bucurescilor, fieșcare zabet, măi în urmă se va face cuviincioșă chibzuire și întoemire. Iar pentru *iamaci* de afară, de prin jude $\acute{t}$ e, poruncim Dumn $\acute{e}$ lor

Intră în vederile lui Al. Suțu îmbunătățirea finanelor, căci de ele beneficia numai el.... Sporirea venitului țerei nu aducea nici un bine pentru biata țără, ci intra în punga lui Vodă și de la el se vărsa în mari sumi și la Constantinopole și se făcea partea leului și consului rusesc Pini.

Ca măsură administrative sunt a se considera și actele următoare:

a) Cărți domnesci de apărare de dumbrăvi și păduri. Așa fură Cartea de pădure poprită a lui Iordache Filipescu vel Logofăt de țera de sus, din 7 Martie 1819 ¹. Idem a pădurei Monăstirei Căldărușani, după moșia Cazanesci ², din 12 Martie, anul 1819. Ace de pădure poprită a bisericei Enei, după moșia Bărcănesci (Ialomita), din 8 Iulie 1819 ³. Asemenea ace a Ecaterinei Popescu pentru pădurea poprită după moșia

vel vistier, să se facă poruncile Domniei mele către Dumnélor ispravnicii județelor, ca luând de la mâinile acelor iamacî, teșcherelele ce vor fi având, să le trâmîță aicea la Dumnélui vel cămăraș, iar pe dênșii să-î așede în dajdie după cuviință.—1819, Noembrie 4.

(L. S. D.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 334.

Prea Înălțate Dómne.

La catastișele catagrafiei ce au venit după la unele județe, vedem că se arată și iamacii ai ogeacurilor Curței gospodăresci, ai spătăriei și agiei, cari iamacî sunt ómenî cu stare bună și hrăpiți de prin sate. Cunóscem însă, că cu acésta se urméză un mare catahrosis și mai vértos pricinuitor de dărăpănarea satelor, căci și de s'au urmat din vechime, acésta numire de iamacî, dar îi avea pentru că era suma isnafurilor puțină și la alaiuri lua pre acei ómenî întru întocmirea alaiurilor și osebit îi avea numai aicea în politia Bucurescilor, iar nu și pe la județe. Acum după ce suma calarilor sunt cu îndestulare, apoi au și osebiți iamacî, și aicea în politia Bucurescilor și prin satele județelor meta-hirisindu-î zabiți întru închipuirea scutelnicilor, lucru neobícînit și supărător, fiind și pricina de pagubă Domnescei visterii.

De se va găsi cu cale de către Înălțimea ta, să se dea poruncă, unde se va cuveni ca mai întéiu să se facă întocmire, câte câți iamacî să aibă a ținea fieșcare zebit, cari iamacî să-î aibă numai aicea în politia Bucurescilor, iar cei după afară, de prin satele județelor să se lepede în dajdie. Iar hotărîrea rămâne a se face de către Înălțimea ta, având poruncă de urmare.—1819, Octombrie 29.

Grigore Ghica, Barbu Văcărescu, Constantin Bălăceanu, Grigore Filipescu, Grigore Băleanu.

1. Cod. XCVIII, pag. 116.

2. Cod. XCVIII, pag. 120.

3. Cod. XCVIII, pag. 164.

Popescii (Ilfov) din 10 Noembrie 1819 ¹. Asemenea dumbrava păzită a biv vel medelnicerul Răducanu Tocilescu, după moșia lui Vêneta, din 13 Martie 1820 ². Idem a monastirei Plătărescilor din 12 Octombrie 1820 ³, etc.

b) A îndemna pe țăranii să facă la timp arături și semănături era lucru obicinuit și se face și sub Alexandru N. Suțu.

Mai puțin obicinuit era ordinea dată în Februarie 19, anul 1819, obligând pe proprietarii de livezi și grădini, să curețe omișele după pomi și să le arză ⁴.

CAP. VII.

Justiția sub Alex. N. Suțu

În urma recentei aplicări a Codului Caragia, nu avea Al. Suțu de a se gândi la o mare prăvilă. Justiția continua a se da prin cunoscutele dregătorii și anume:

a) *Judecătorul de județ*. Sentința acestuia nu împiedică ca și ispravnicii să se amestece în *pricinile* dintre județeni. Ba, ce e mai mult, Al. N. Suțu recunoscuse dreptul de a judeca și polcovnicilor de județe, însă numai în procese până la 20 lei valoare. Județul de Câmpul-Lung și de Ocele-mari încă aveau dreptul de judecători de prima instanță. Acte de judecători fac, în plaiuri, și vatașii respectivi. Tot mai exista și judecata logei breslelor și apelul lor la vel cămăraș.

1. Cod. XCVIII, pag. 184.

2. Cod. XCVIII, pag. 260.

3. Cod. XCVIII, pag. 302.

4. Cinstite și credincios boerul al Domniei mele Dumnéta vel spătare, fiind-că între alte jăvini vătămătoare și stricătoare rodurilor, sunt și omișile, cari fac multă stricăciune la pomi, din condicile Divanului, am luat pliroforie, că la vreme când se află omiși multe, precum se află acum plini pomii mai cu osebiră de cât în alți ani, au fost dat nizam a se curăți, de aceea poruncim Dumitale, să dai strașnică poruncă, în plășile mahalalelor, la toți de obște, ca fieș-care stăpân cu grădini să curețe omișile din pomi și curățându-le să nu le arunce jos la pământ, ca în urmă iarăși să învieze, ci să le arză cu foc, la care acosta să i șileșci cu zapcii Dumitale a urma și fără de voia lor, fiind și pentru însuși al lor folos, tolco pisah g-pd.—1819, Februarie 19.

Cod. XCVI, pag. 15.

Urmază deci conclusiunea, că o definitivă separațiune a puterii judecătorești de cea administrativă, tot nu există. Să nu uităm de a aminti că și *Polcovnicii* de județe aveau drept de a judeca în prima instanță procese până la o mică sumă.

b) Departamenturile cunoscute din București și Craiova continuă a fi instanțe de apel, dar și *inițiare*, în *pricinile* ce li se trâmitea în cercetare de către Divan și de Domnitor.

c) Pe lângă aceste două categorii de tribunale mai continuă a judeca și *Aga* și *Spătarul*, având fie-care alipit câte un judecător. Evident că aceste instanțe judeca procese de mică valoare, de bităi, certe și mai ales dintre orășeni. Cu referință la tribunalul spătăriei, la 1 Februar 1820, Al. Suțu dete un nou nizam, propus de vel spătar. ¹

1. *Io Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Datorie a stăpânirii neapărată este de a cunoșce chipurile de catahrisis ce se urmază și a le rădica din mijloc, ca să nu se bănuiască dreptatea, dar iarăși asemenea datorie netăgăduită are stăpânirea de a găsi mijloce, prin care nu numai mai cu asupră să se întemeeze dreptatea supușilor, dar încă a fi și înlocuitoare de a și dobândi fieș-care dreptă cererea sa, fără prelungiri și străgănări pricinuitoare de mai multă pierdere de vreme și cheltueli zadarnice; aceste mijloce înlesnitore, găsindu-le Dumnélui cinstitul și credinciosul boerul Domniei mele biv vel banul Grigorie Brâncoveanu, epistatul spătăriei, și arătându-le printr'acéstă anafora, le-am găsit potrivite întocmai, cu bună cugetare și voința Domniei mele. Drept aceea dar și cunoscându-le însărcinate asupra buneii îngrijiri a Domniei sale, întărim Domnia mea anafora acésta și poruncim, să se pue în lucrare întocmai după cum mai jos se arată și după caidul ce se urma mai dinainte, și Dumnéta vel logofete de țora de sus, să le faci sciute prin Domnescile noastre cărți către ispravnicii tuturor județelor. 1820, Februar 15.

(pecetea gospod.)

vel Logofet.

Cod. XCV, pag. 276.

Prea Înălțate Dómne,

Dupé ce din bună-voința Măriei tale m'am însărcinat cu dregătoria spătăriei, luând séma asupra întocmirilor ei, am vădút un luminat pitac al Măriei tale de la lét 1819, Noembre 18, prin care între alte coprinđetóre bune și vrednice de laudă povéțuirii, în sfârșit se coprinde și acésta: a nu se mai tribanei decât numai când prigonitórele părți de acolo, judecându-se mai întéiú la ispravnicii județelor și neodihniindu-se pre alegerea Dumnélor, se vor aréta cu jalbă către Măria ta și acea jalbă se va orândui în cercetarea judecătéi spătăriei și se va da isbrânire de la spătărie, când și atunci dându-se vre-o volnicie după trebuință, nu numai să se vorbescă în volnicie prin marifetul Dumnélor ispravnicilor, ci să se și îndatoreze mumbașirul, ce se va orândui,

Fostul marele Ban Gr. Brâncoveanu este acum epistat al spătăriei. Măsurile ce el propune au de scop activarea căutărei proceselor.

ca mai înteiū să se înfățișeze la isprăvnicat și apoi să facă urmare poruncei, pentru care arēt Măriei tale, că porunca Înălțimei tale bună este și sfântă și urmēză să fi dat pentru niscareva urmări rele, ce se vor fi făcut către mumbașirii spătărescī, dar sluga Măriei tale vedēnd jălbile ce se dau pe tōte dīlele de către cei ce au a lua de la unīi alții rēu de plată și socotind că s'ar cuveni o deslușirie la porunca ce este dată prin pitac, cu îndrăsnelă fac Măriei tale cunoscut câte-va pricinī, ca să chibzuescī Înălțimea ta. 1) (să dīc așa) un împrumutător cu datornicul sēu, amēndoi dintr'un județ, se judecă la isprăvnicat; împrumutătorul nemulțămindu-se alērgă la stăpānire cu jalbă sēu la spătărie pentru mai îlesnire ca la un obștese zabit, spătăria nu are ce isbrānire să dee, fiind-că pāritul lipsese, fără cât cerēnd de la jăluitor zapisul de împrumutare și adevērindu-se că are a lua de la pāritul, trebuesce să trimită mumbașir, prin scire de isprăvnicat, a'ī aduce în judecată aici, unde după înfățișare rēmāind bun dator, plătesce, dar dovedindu-se că s'au adus după pără neadevērată, se îndatorēzā pārișul de'ī plătesce cheltuiala, după vechea întocmire ce este. 2) Un arendaș de moșie sēu neguțator, are a lua de la unīi alții locuitorī de afară, se arată cu jalbă că au cercat prin isprăvnicat și nu au aflat împlinirea, spătăria atunci urmēză a orāndui mumbașir să mōrgă dimpreună cu jăluitorul și prin marifetul Dumnēlor ispravnicilor, adegă prin înfățișare înaintea Dumnēlor de la cei ce se dovedesce că este datorie adevērată, se face împlinire; iar cât dīc că au a răspunde, se arădică de mumbașir cu alegerea ispravnicilor și se aduc la spătărie, unde iarăși înfățișându-se, de rēmān bunī datorī, plătesc, iar de au fost rēu trași de pāriși, asemenea le plătesce pārișul cheltuiala, căci de vor rēmānea cei ce au a da silnicī de plată numai pe cercetarea unei judecāți de către care și pot fi diiafendipsiți fără o grijă de mumbașir, de la o mai mare judecată nu vor mai plăti nici o dată. 3) Unīi chiar locuitorī aici în politia Bucurescilor, se arată la spătărie cu jalbă că are pricină de judecată pentru datorie și pārișii se află afară în județe; se cuvine spătăria să le lepede jalba și să'ī trimită la isprăvnicat mai înteiū, să se judece și să supue pe pāriși în mai multă cheltuială, când cei ce rēmān de judecată, plătesc drēptă cheltuială și treapădul mumbașirului. 4) Alții avēnd să dee se ascund și āmblă din loc în loc, cei ce au să ia, priveghēză, și îndată ce'ī află, alērgă la spătărie, spătăria atunci și de dă volnicie la mână mumbașirului coprinđetōre după vechiul caid prin scirea isprăvnicatului, dar îl povățuesce de merge drept la locul unde se află pāritul, ca nu cumvași cu mergerea pe la isprăvnicat să se zăbovescă și pāritul într'acōsta aflānd să dorēscă, iar după ce pune mână pe dēnsul și este întrebat, își are la mână luminare coprinđetōre, volnicie. Acestea Măria ta și altele asemenea felurimī de întāmplătōre pricinī se arată necurmate la spătărie asupra de împliniri de datorii, care spătăria tōte teorisindu-le după vechea slobođenie ce au avut, caută a urma trimiterea mumbașirilor cu volnicii după caidul, care prin scire de isprăvnicat, care prin marifet de isprăvnicat, sēu cum pricina povățuesce, căci de multe ori se întāmplă silnică a trimite spătăria mumbașir și fără de scire sēu marifet de ispravnicī, ori pentru căci acela este bănuială că se ocrotesc de ispravnicī, sēu slujbași ispravnicilor, sēu pentru căci este un om, cu care de loc nu au a face ispravnicii, cum am dīce, nu e nici birnic nici altă brēslă

d) *Sudiții*, în procesele ce au cu *raialele*, ori vice-versa, adresează reclamațiunile lor la *Isprăvnicatul streinilor* și în apel ori și de la început, în procesele de valoare, la *Departamentul streinelor pricini*, nu de mult creat.

e) Apelul de la *departamenturi* se judecă de Divanul domnesc, une-ori sub președinția lui Vodă, dar mai adese fără de el. Opiniunea Divanului e supusă aprobării lui Vodă prin anafora.

Indată după sosirea lui Al. N. Suțu în Bucuresci se face prime-nirea ori reînnoirea personalului tuturor judecătoriilor de județe ¹.

De și nu am aflat minuta reînnoirii personalului *Departamentu-rilor* de 7, de 8 și de criminalion din Bucuresci, nu este nici o îndoială că acesta s'a făcut (cum s'a făcut și pentru Craiova) la departament de 4 și de criminalion (doară câte-va zile mai târziu) în 18 Februarie și în 11 Martie 1819 ².

Personalul numit în Februarie și Martie la diverse departamente primesce modificațiuni frecvente în 1819 și 1820. Iacă un mod curios de *alegere* a unui judecător și de înlăturarea altuia vechiū :

Io Alexandru Nicolae Suțul Veevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe

Dumnéta vel logofét de țera de sus, după arétarea ce ne faci printr'a-césta anafora, milostivire făcênd Domnia mea asupra jăluitorului, poruncim să se orânduésă judecător la vre-un departament în local altuia, ce se va găsi cu cale.—1819, Noembrie 23.

(L. S. D.)

Vel Logofét.

Cod. XCII, fila 612.

supusă ispravnicilor și sub oblăduirea Dumnélor și Inalta Măriei tale înțelepciune chibzuindu-le tóte imi vei da luminată poruncă de urmare ca să nu rămăe cel ce au luat în necazul neînlesnirii cu a li se împlini dreptul lor de la cei îndărătnici și rēi de plată, iar anii Măriei tale mulți și fericiti.—1820, Februar 1.

Vel spătar.

1. Veđi Cartea de judecători de județ din 20 Ianuarie 1819. Cod. XCVII pag. 43.

2. Veđi actele în Cod. XCVIII pag. 105, 119. Nu le mai aducem, că sunt asemenea cu cele publicate în volumele anteriore. În Codul acesta XCVIII se pot vedea și diverse cărți de numiri de «Condicar de jălbii» la Divanul Craiovei (18 Februarie 1819, pag. 106), de cei 8 logofetei, pentru scutirea lor și a bucatelor lor de dări și dreptul la 1 lude strein și unul dintre dajnicii vistieriei. (1819 Arilie 17, pagina 129). Veđi la pagina 130 Carte de condicar la Craiova din 17 Aprilie 1819. Asemenea de *treti* logofét la departamentul de 4 din Craiova, din 1819 Octombrie 21, pagina 180. Asemenea carte de portar la Craiova, din 19 Martie 1820 pagina 246.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale ce ni se dă la acéstă jalbă a lui polcovnicul Grigore Basca, facend cercetare, am văđut că jalba și plângerea lui este că se află în desăvêrșită scăpătăciune și săiăcie, *nechivernisit* de mulți ani, și rugăciunile lui este de a se orândui la vre-un departament, ca cu lefușoră ce va lua-o să și întâmpine hrana cea de tóte ăilele. Decî jăluitorul fiind des-toinic de acéstă trébă, cu cuviință este a dobândi mila Măriei tale, ca să se orânduiască judecător la un departament. Și rămâne la milostivirea Înălțimeii tale. — 1819, August 25.

vel logofet.

Deci, sărăcia și chiverniséla sunt titlurile pentru a ajunge *judecător* la ori-care departament !¹.

La «*logofetia pricinelor străine*» este orinduit în 1820 Iulie, judecător paharnicul Const. Cozone în locul lui biv vel hatmanul Const. Caridis².

1. Iacă încă un cas identic cu cel descris :

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel logofete de țera de sus, după pliroforia ce ne faci printr'acéstă anafora, milostivire făcend Domnia mea asupra jăluitorului, poruncim Dumitale, ca la ori-care din departamenturi și în locul verî-căruia din judecători vei socoti Dumnéta, să se așede jăluitorul judecător. — 1819, Septembrie 14.

(pecetea gospod.)

vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 426.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimeii tale ce mi se dă la acéstă jalbă a sárdarului Stroe, făcend cercetare, m'am pliroforisit că jalba îi este că e adevêrat sărac desăvêrșit, impresurat cu copii și dator, încă se află lipsit și de hrana vieței, și cererea lui fiind de a fi miluit cu vre-o chiverniséla séi judecător la vre-un departament, după a sa stare i se cuvine, fiind vrednic *de a dobândi mila*. Ci să se vađă de către Măria ta judecătorii, și care se va socoti de Măria ta a se scóte, mi se va da luminată poruncă a se pune jăluitorul. — 1819, Septembrie 1.

Gheorgache Filipescu vel logofet.

2. *Io Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Cinstit și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel vornice Constantine Filipescule, nazrurile al casei lefilor, fiind că la logofetia pricinilor străine am orânduit Domnia mea judecător pe paharnicul Costache Cozone în locul Dumnélui biv vel hatman Constantin Caridis, poruncim Domnia mea ca tótă acea léfă de taleri 250 pe lună, ce lua hatmanul Caridis, să i se dea Dumnélui paharnicului Cozone cu incepere de la 15 ale acesteii următore lunii Iulie, tolco pisah gpd. — 1820, Iulie 16.

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 167.

Pe lângă Cozone mai este judecător la acelaș de curând înființat departament și un alt boer, biv vel clucer Dumitrache¹.

Importanța Departamentului streinelor pricinii crește pe totă ziua, pe măsură cum creștea influența consulilor în țară. Acest nou organ de justiție coprinde, pe lângă marele logofet, doi judecători și o cancelarie cu trei logofeți «statornici și nestrămutați», cu totul deosebiți de logofeții Divanului Domnesc².

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel logofete al străinilor pricinii i Dumnéta biv vel clucere Dumitrache, judecătorule al aceluși departament, fiind-că în locul Dumnélui biv vel hatman Constantin Caridis am orânduit Domnia mea judecător la acel departament pe Dumnélui biv vel paharnicul Costache Cozone, să faci Dumnéta cunoscut printr'acest domnesc al nostru pitac și poruncim ca cu toții dimpreună îmbrățișând tréba, să aveți a căuta judecățile cu datornica unire, silință, și după dreptate sirguindu-vă a da sfârșit pricinilor fără întârziere, ca să nu pricinuiască cheltueli celor ce se prigonesc cu întârzierea și perderea de vreme, tolco pisah gpd.—1820, Iulie 15.

(pecetea gpd.)

Vel logofet.

Cod. XCVI, pag. 165.

2. *Pitac către nazîrul casei leflor pentru lefile logofeților Departamentului străinilor pricinii.*

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele Dumnéta vel vornice Constantine Filipescule, nazârule al casei leflor, fiind-că prin întărirea ce am dat Domnia mea, de la 14 ale trecutului Maiu, la anaforoa Dumnélui vel logofet al străinilor pricinii, s'au orânduit la Departamentul aceștii logofeții trei logofeți statornici și nestrămutați în câtă vreme își vor păzi datornia lor fără de cusur, însă pe Gheorghe Urlăteanu, ce 'l-am cinstit Domnia mea cu caftan de al 3-lea logofet al aceștii logofeții, iar în hrisovul logofeției are numire de notar, i pre Costache Melicescu condicar și pe Nicolae logofetul ajutor la amândoi numiții, ca să se caute trebile ce se săvârșesc de la departamentul aceștii logofeții cu totă buna orânduială, iată printr'acest Domnescul nostru pitac le orânduim și léfă pe lună însă lui al 3-lea logofet taleri 70 i condicărului pe lângă taleri 20, ce lua mai nainte ca un logofetel de divan, îi mai adăogăm Domnia mea încă taleri 20, ca să i se facă taleri 40 pe lună, și logofetelului ce este orânduit acum din nou taleri 30, și fiind-că acești logofeți câte trei nu au nici o înclinare cu logofeții Divanului, după acea întărire a Domniei mele, ce s'au dat la 14 ale trecutului Maiu, ci sunt osebiți ai departamentului logofeției pricinilor străine, poruncim Dumitale, să urmeză a le da în mâinile lor numita léfă pe fieșcare lună de la casa leflor, cu incepere de la di'ntéu a următorului Iunie —1820, Iunie 31.

(pecetea g-pd)

vel Logofet, biv vel stolnic.

Cod. XCVI, p.g. 160.

Judecătorii departamentelor din Craiova se jăluesc, în Martie 1820, că nu pot trăi și rămânea ómenii cinstiți cu lefile ce li se dau. Ei

În Alexandru Nicolae Suțu Vocvoľ i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Cunoscut fiind Domniei mele că pricinile, ce prin cercetare se lămuresc la departamentul acestei logofeții, sunt neurmate și cu atât mai delicate cu cât sunt înclinate cu supuși străinilor curți și voind Domnia mea a lua o stare mai bună departamentului acesta și mai temeinică, spre a'și avea mai multă înlesnire la căutarea trebilor, în cât și rostul lor să se păzescă nezmintit și s'ovârșirea să se dea cu bună deslușire, am primit Domnia mea toate cele ce ni se arată de către Dumnélui vel logofétul printr'acéstă anafora ca și hotorâm să aibă acest departament de acum înainte trei logofeți, însă un al treilea logofét, ce se numesce în hrisov și notar, un condicar și un alt logofét ajutor la scris, aceștia câte trei să nu fie nici cum înclinați cu cei-l-alți logofeți ai Divanului Domniei mele, ci osebiți pe séma acestui departament după alegerea Dumnélui vel logofétul al străinilor pricinii și sub ascultarea Dumnélui, cari să fie apurarea s'atornici și neclintiți în câtă vreme își vor păzi datoria lor cu totă supunerea, credința și sirguinta, iar dovedindu-se vre-unul dintr'înșii cu urmare împotrivă, atunci isgoindu-se acela să se orânduiască altul în loc, iarăși după alegerea și arătarea ce va face stăpânirei Dumnélui vel logofétul al acestui departament și léfa lor au să și-o ieș de la casa lefilor după rânduiala ce le vom face cu osebit pitacul Domniei mele, de care poruncim Dumitale vel logofete de téra de sus, să se facă și cerutele două cărți ale Domniei mele, una pre numele aréstatului Costache Milicescu condicarul, și alta cu nume deschis, în care să se trecă cel ce va alege Dumnélui vel logofétul al departamentului acestuia. — 1820, Maiu 14.

(pecetea g-pd)

vel Logofét.

Cod. XCV, fila 195.

Prea Înălțate Dómne.

Incă de la trecutul lét 1816, după cererea ce prin anafora au făcut Măriei sale Domnului Ion Caragea, vel logofétul al străinilor pricinii, de atunci de a se orându un logofétel ajutor acestei logofeții la scrisul notelor și anaforalelor, la trecutul în condică și la alte neînconținute corespondenți și scrisori ce are acéstă logofeție, după care prin pitacul Măriei sale s'au și orându un Costache Milicescu, logofétel de Divan, a păzi napristan la departament pentru trebile ce se urmază neîncetat, care logofétel de atunci și până acum 'și-au păzit nelipsit datoria sa, ușurând intru toate pre notari și țind condicile curate și cu orânduială de toate câte se urmază la acéstă logofeție, cu care a sa sirguintă și supunere este apurarea trebuinc os acestei logofeții, fiind că are totă sciința de câte trebii s'au urmat și care ce sfârșit a luat într'acéstă diastimă până acum, mai vêrtos că au învățat orânduiala trebi cum să se urmeze făr'de smintélă pentru ca să fie de acum înainte nestrămutat de la acéstă logofeție și pentru mai bună înlesnire a trebilor, fiind-că de multe ori se întâmplă trebii multe de ale cinstitelor consulaturi și nu este îndestul numai acésta, mă rog Măriei tale, că de se vagăsi cu cale de către Înălțimea ta, osebit de notarul acestei lo-

cer ca aceste lefi să li se sporéscă. Barbu Văcărescu vel Ban, la 31 August 1820, arată, că cu adevăr nu aŭ cu ce trăi, cu 50 taleri pe lună. Incă din Martie, Vodă promite prin Barbu Văcărescu și prin biv vel spătarul Gh. Suțu, prim caimacam, sporirea lefilor. Barbu Văcărescu propune, ca boerii judecătóri, să mai aibă răbdare până ce se va mai îndrepta casa lefilor, care e datóre, căci la câte 8 departamentari (de la cele 2 departamente) să li se mai adaoge câte 50 taleri pe lună de om (Cod. 100, pag. 440).

La 2 Septembrie 1820 se face sporirea de lefi¹.

Asemenea sporire de léfa se face și la departamentele din București.

*

Prima carte a lui Al. N. Suțu adresată Divanului, în interesul căutării judecăților, sună așa :

Îo Al. N. Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cinstiților și credincioși Dumnévóstră veliți boeri ai Divanului Domniei mele, cea mai d'intéi și neapărată datorie atât a Nóstră cât și a Dumnévóstră, este de a căuta și a păzi dreptatea norodului, carea se alege și se descopere printr'al judecăței mijloc și printr'a sa amăruntă cercetare, care urméză a se face de către judecătóri cu adâncă luare aminte; acéstă dar urmare fiind datori și înși-vé Dumnévóstră a o pune în lucrare la pricinile de judecăți ale no-

gofeții, să se mai facă alte două cărți, adecă una pre numele numitului Costache Melicescu, condicarul, și alta cu numele deschis pentru alt logofețel ce'l vom chibzui de destoinie a fi ajutori, cari cărți să aibă tot același privileghiū ca și cărțile logofeților Divanului și léfa să li se orânduiască de la casa lefilor pre cât se va bine chibzui de prea Inalta înțelepciunea Măriei tale. — 1820, Maiū 1.

vel Logofët.

1. *Îo Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.*

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele Dumnéta biv vel logofete Scarlate Grădiștene, nazirule al casei lefilor, pentru 8 judecătóri departamentari de la amëndoué departamentele ot Craiova adecă cel de 4 și cel de criminalion, poruncim Domnia mea să li se facă adaos lefi pe lângă câte taleri 50 ce luaū pe lună, încă câte taleri 50, ca să se facă câte taleri 100 de fieșcare judecătór pe lună, așejându-se la catastih cu acéstă orânduită leafă de taleri 100 de la dîntéi a aceștii următóre lunī Septembrie, tolco pisah gospod. — 1820, Septembrie 2.

(pecetea g-pd)

vel Logofët.

rodului, ce se orânduiesc la Dumnévóstră, care fiind-că se izvodesc necontentit în felurimi de prigoniri, urméză ca să aveți îndemănare de vreme destulă, spre a le putea căuta cu deamăruntul; de aceea poruncim Dumnévóstră, ca în zilele cele orânduite a căutăre: judecăților, ce se orânduiesc în cercetarea Dumnévóstră, să vă adunați negreșit cu toții aici la Domnésca noastră Curte, la trei césuri și jumătate din ȕi, spre a căuta tréba până la 8 césuri din ȕi, cercetând pricinile de judecăți după pravila pământului fără cătuși de puțină voi vechiată séu părtinire (căci judecata este a lui Dumnezeu), și fără prelungire ca să nu se zăbovescă aici ipotesiarii cei după afară, cheltuindu-se în zadar și pierdându'și trebile caselor lor; de care poruncim Domnia mea și Dumitale vel logofete de țera de sus, să îngrijesci după a Dumitale datorie de a se păzi acest nizam întocmai fără cătuși de puțină strămutare.

Cod. XCVI, pag. 5.

La 18 Februarie 1819, noul Domnitor ordonă ca să se adune Divanul diminéța la 2 césuri din ȕi (8 ore europene), căci ȕioa s'a mai mărit și trebue să se siléscă cu tot modul a grăbi darea hotărîrilor, ca să nu zăbovescă în cheltueli pre cei în proces ¹.

În anul următor, 1 April, Al. Suțu ordonă boierilor veliți să se adune la Curte la 1 oră din ȕi (adecă la 6 ore diminéța) și se caute de judecată neuniți până la 5 ore din ȕi (11 ore ante-meridiane), fiind-că ȕioa s'a mai mărit... ²

1. *În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Cinstiților și credincioși Dumnévóstră veliților boeri ai Divanului Domniei mele, cu tóte că în trecutele zile, prin osebit pitac vi s'a dat porunca Domniei mele, ca să vă adunați la trei césuri din ȕi diminéța aici la Domnésca noastră Curte, ca să căutați pricinile de judecăți ale norodului ce se rânduiesc de la Divanul Domniei mele în cercetarea Dumnévóstră, dar fiind-că acum ȕioa s'a mărit și pricinile de judecăți s'a înmulțit, să începeți a vă aduna diminéța de la 2 césuri din ȕi și să căutați judecăți până la . . . . . césuri, silindu-vă în tot chipul spre a se da sfărșit mai în grabă, spre a nu se zăbovi și a se cheltui ipotesiarii în zadar, tolco pisah g-pd.—1819, Februarie 18.

(pecetea gospod.)

vel logofet.

Cod. XCVI, pag. 14.

2. Cinstiților și credincioși Dumnévóstră veliților boeri ai Divanului Domniei mele, cea dintâi și neapărată datorie a oblăduirei după cuviință este de a se căuta și a se păzi dreptatea norodului, care se alege și se descopere prin mijlocul judecăței și printr'a sa amăruntă cercetare, ce se urméză a se face de către judecători cu adâncă luare aminte, acéstă dar urmare fiind dorită și înși-vé Dumnévóstră a o pune în lucrare la pricinile de judecăți ale norodului, ce se orânduiesc la Dumnévóstră, care fiind-că sunt multe, urméză ca să aveți

Fiind bolnav, cu puține zile înainte de mórtea sa grabnică, Al. N. Suțul mai adreséză un nou apel personal la principalii membrii a Divanului, halea și mazilii, să se adune la Curtea domnăscă, să grăbescă a da sentințe ce așteptă de mult timp cei în judecată. Al. N. Suțu adreséză un asemenea apel-ordine și deosebit, numai la Divanul său¹.

îndemânare de vreme îndestulă spre a le putea căuta cu deamăruntul și fiind-că acum ziua s'a mărit, poruncim Dumnévóstră ca în zilele cele orânduite a căutării judecăților, să ve adunați negreșit cu toții aici la Domnăscă noastră curte la un cés din di, spre a căuta tréba și a cerceta pricinile judecăților până la 5 césuri din di, ca să nu se prelungescă pricinile și să se zăbovescă ipotesiarii, cheltuindu-se și pierdându-și vremea în zidar, tolco pisah gpd.—1820, April 1.

Cod. XCVI, pag. 137.

vel Logofăt.

1. Iacă aceste acte :

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospoțar Zemle Vlahiscoe.

Prea osfinția ta părinte mitropolit al Ungrovlahiei și Dumnévóstră cinstiților și credincioși veliților boeri ai Divanului Domniei mele, Dumnéta biv vel bane Grigorie Brâncovene, epistatule al spătăriei, Dumnéta vel bane Constantine Crețulescule, Dumnéta biv vel bane Grigorie Ghica, Dumnéta biv vel bane Barbule Văcărescule, Dumnéta vel vist ere Grigorie Filipescule și Dumnéta vel postelnice Iacovache Rizu, fiind-că pricinile obștesci s'a înmulțit în cât nu se pôte trece cu vederea, nici cea mai mică prelungire, ci este de mare trebuință a se da în grabă săvêrsire la tóte după dreptate, ca să nu pătimescă norodul, de aceea poruncim Domnia mea, să ve adunați de astă-di înainte cu toții la domnăscă noastră curte și cu luare aminte cercetând pricinile obștesci să dați lămurită și deslușită hotărîrea Dumnévóstră în scris după dreptate cu sciuta Dumnévóstră râvnă și iubire de patrie, tolco pisah gpd.—1821, Ianuar 15.

(pecetea gpd.)

Cod. XCVI, pag. 197.

vel Logofăt.

Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospoțar. Zemle Vlahiscoe.

Cinstiților și credincioșilor veliți boeri ai Divanului Domniei mele, vădute sunt de Dumnévóstră mulțimea pricinilor de judecăți ale norodului ce s'a în zăticnit altă dată care în adevêr cere isbrânire neprelungită, ca să nu se stingă cu cheltuiala adăstând aici în vreme de iarnă, de aceea poruncim Domnia mea, ca fără preget să ve adunați pe tóte di ele cu toții aici în Domnăscă noastră curte și cu tótă silința să le căutați pricinile cu scumpă cercetare, luare aminte și iubire de dreptate și prin anaforale să dați săvêrsire ca să pótă cei prigoniti ași căuta și de alte interesuri ale caselor lor, tolco pisah gpd.—1821, Ianuarie 15.

(pecetea gpd.)

Cod. XCVI, pag. 197.

vel Logofăt.

Să aducem acum la sciință unele dispozițiuni luate, prin cărți Domnesci ori și hrisóve, în ordine cronologică :

a) *Prea Înălțate Dómne.*

Dumnélui căminar Iancu, ispravnicul străinilor din două-spre-șapte județe, trimite la visterie acéstă alăturată însciințare, arătătoare, că după amânarea ponturilor aședărei acestor străini să se facă cunoscut la logofeția Divanului Măriei tale, a se orândui tóte pricinile străinilor la al lor ispravnicat, cum și la gonirile ce vor fi avënd pământeni cu străini ce sunt ședători pe afară, pe la județe, să se orânduiască și la Dumnélor ispravnicii pământeni și la ispravnicatul străinilor. Dréptă și cu cale este rugăciunea ce face Dumnélui, spre a nu se aduce nici un fel de smăcinare străinilor din partea dregătorilor pământeni, cari negreșit nu pot primi și către străini tot cu aceeași ocrotire cu care se află către cei de sub a Dumnélor ocărmuire. Dar eü, plecata sluga Măriei tale, șic că acéstă cerere se cuvine a se pune în lucrare numai pentru pricinile ce se vor urma între străini cu străini, care să se orânduiască la ispravnicatul lor și de vor fi întru depărtare de ispravnicat, se vor căuta de către orânduitul ispravnicatului, prin porunca ce i se va trămite, după care acésta vor rămănea străinii întru tóte căderile alăturații ocărmuirilor ce li s'au orânduit. Dar la pricinile ce se vor urma pe la județe între pământeni și străini, să se orânduiască numai la ispravnicatul județului, nu numai pentru că acel ispravnicat avënd cel întëu loc al stăpănirii, se cuvine să fie și întru tóte sêvêșitor și indestulător obștiei, ci pentru că este și peste putință a se însoți la cercetare amëndouê ispravnicaturile, aflându-se acest ispravnicat al străinilor depărtat de tóte cele-l-alte și nici că se cuvine a orândui vechilii însoțiți la oblăduire cu Dumnélor ispravnicii pământenilor. Asemene și la pricinii englimatică să nu se amestece acel ispravnicat, fiind osebită orânduială la acésta pentru tóte stările sălășluitarilor țerei; ci dar în ori-ce chip se va chibzui acéstă pricină de către Înalta înțelepciune a Măriei tale, se va da otărire de urmare.

— 1819, Septembre 19.

Vel Logofêt.

Asupra acesteï anaforale, Al. Suțu hotărasce :

Chibzuind și Domnia mea cele arătate printr'acéstă anafora de Dumnélui vel vistier și găsindu-le a fi cu bună orânduială, le întărim Domnia mea ca să se urmeze întocmai și poruncim Dumitale vel logofêt de țera de sus, să faci poruncile Domniei mele, atât la Dumnélor ispravnicii de străini, cât și pe la tóte ispravnicaturile județelor cu coprinderea ce se arată mai jos, spre a le fi sciut în ce chip s'au otărit a se face urmare la prigonitorile ce vor avea pământeni cu străini, cu atâta însă osebite, că aceia din străini cari, ferin-

du-se de depărtarea locului și de cheltuelile ce urmăză trepădându se la isprăvnicatul lor a'și cere dreptatea, vor primi de bună-voința lor, nesiliți de nimeni, a se judeca la vre-un isprăvnicat de pământeni, ce va cădea mai cu apropiere, să nu fie popriți.—1819, Octombre 17.

(L. S. D.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, fila 494

In vedere cu această dispozițiune se dete ispravnicilor, la 29 Octombre 1819, următoarea carte deschisă :

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . . . sănătate. Vă facem Domnia mea in scire, că pentru a se păzi buna orânduială și cumpăna dreptăței, a nu se face năpăstuirii străinilor birnici în pricinile ce se vor întempla a avea între ei, s'a' dat de către Domnia mea nizam, după anaforaoa Dumnólui vel vistieru, ce ne-a' făcut la însciințarea isprăvnicatului de străini, că la pricinile ce se vor întempla a avea străini cu străini, să nu se tragă de isprăvnicatul pământenilor, ci isprăvnicatul străinilor să'i judece și jălbile lor să se orânduiască la isprăvnicatul lor și de vor fi întru depărtare de isprăvnicat, se vor căuta de către orânduital isprăvnicatului prin porunca ce i se va trimite, după care vor rămănea străinii întru tóte căderile alăturați otcărnuirilor ce li s'a' orânduie, iar la pricinile ce se vor urma pe la județe între pământeni cu străinii, să se orânduiască numai la isprăvnicatul județului, nu numai pentru că acel isprăvnicat, având cel înteiu loc al stăpânirei, se cuvine să fie și întru tóte săvērșitor îndestulărilor obștiei, ci și pentru că este peste putință a se însoți la cercetare amëndouă isprăvnicaturile, aflându-se acest isprăvnicat al străinilor depărtat de cele-l-alte și nici că se cuvine a se orânduie vechilii însoțiți la oblăduire cu Dumnévóstră ispravnicii pământeni; asemenea și la pricinii englimaticesci, să nu se amestece acest isprăvnicat, fiind osebită orânduială la acesta pentru tóte stările locuitorilor țerei. De aceea poruncim Dumnévóstră, ca după coprinderea ce se arată mai sus, să fiți următori la prigonirile ce vor avea pământeni cu străinii, cu atâta însă osebite, ca din străinii cari se vor feri de depărtarea locului și de cheltuelile ce urmăză trepădându-se la isprăvnicatul lor, vor vrea a'și cere dreptatea și vor primi de bună-voința lor nesiliți de nimeni, a se judeca la vre-un isprăvnicat de pământeni, ce va cădea mai cu apropiere, să nu fie popriți; și de primire să avem Domnia mea însciințare, și fiți sănătoși.—1819, Octombre 29.

Cod. XCVI, pag 96.

b) Deslegare relativă la mezatul lucrurilor stătătore din județe, in vedere cu «protimisul»;

Zemle Vlahiscoe. — Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . sănătate. Vă facem în scire, că Diamandi, starostea de neguțătorî de aici din Bucurescî, prin anafora a î făcut arêtare Domniei mele, cum că pentru lucrurile cele nemișcătore, care din poruncă gospod se vind cu mezat : moșii, vii și altele, la care trebuința urmôză de se di scire isprăvnicatului spre a face cunoscut atât rudelor vinđătorilor. cât și vecinilor celor ce aũ cădere de protimisis, Dumnévóstră nu numai că nici o îngrijire nu aveți a da de scire la toți aceia ce aũ protimisis, ci nici răspuns nu faceți starostiei, și se întemplă cusururî, pentru care mai în ȓilele trecute, din porunca Domniei mele s'aũ scris Dumnévóstră prin Dumnêluî vel logofêtul de țera de sus, ca să fiți următorî a răspunde orî când vi se va scrie de stărostie, și să publicarisiti la toți de obște căroră li se cuvine protimisis, și Dumnévóstră iarăși următorî n'ați fost : de aceea strașnic poruncim Domnia mea Dumnévóstră, că de acum înainte, să fiți îndatorati a răspunde stărostiei, și a publicarisi celor ce vor avea cădere de protimisis, cum că de ne vom însciința, cum că nu ați publicuit nici ați însciințat stărostiei, când va scrie Dumnévóstră, să sciți cu hotărîre, că orî-ce cusur, séu pagubă se va întempla în urmă după haraciladizma vre-unuî acaret nemișcator, séu vor cere cine-va protimisis cu cuvênt că n'aũ sciut de vindare, însu-și Dumnévóstră veți fi respundători acei pagube ; și că veți fi următorî să avem Domnia mea însciințarea Dumnévóstră, și fiți sănătoși. — 1820, Iulie 9.

Cond. XCVI, pag. 164.

Publicatiî la tôte județele și la caim-cam pentru mezatul lucrurilor stătătore după afară.

De la logofeția mare, către Dumnêlor frați boerî ot sud.

Starostea de neguțătorî de aici din Bucurescî, prin anafora aũ făcut arêtare, că pentru lucrurile cele nemișcătore, care prin lunate porunci domnesci se vind la mezat, fiind îndatorată stărostia a serie la Dumnévóstră boerî ispravnicî de prin județe, atât unde se află lucrurile ce se vind, ca să se facă cunoscute vecinilor ce vor fi cu acel lucru ce se vind, séu și altora ce vor fi mușteroi, așijlerea mai este îndatorat starostea a însciința prin Dumnévóstră ispravnicilor și pre rudele vinđătorilor ce se vor afla prin județe, acelora ce li se cade protimisis, arătă starostea, că unî din Dumnévóstră boerî ispravnicî, socotind însciințările starostei ca un lucru bagatelă, nici răspuns nu da starostei, precum s'aũ întemplat de la unele isprăvnicate ; de aceea din poruncă scriu Dumnévóstră, că trêba mezaturilor să o aveți din cele delicate și la scrisorile starostei, întârđiere să nu se facă, ci cu silența să se facă energhie, și însciințare cu deslușiro, a nu se întempla vre-un cusur, și de primirea i urmare, să aibă logofeția însciințare. — 1820, Septembrie 26.

vel Logofêt.

Cod. XCVI, pag. 79

c) Am vădut, în precedentele volume, — când și cum s'a introdus în Muntenia slujba *Hatmaniei*, care esista din străvechiu în Moldova. *Hatmanul* muntean nu avu aceleași atribute ca cel moldovean, și nu se putu substitui marelui spătar. Administrator al «menzilurilor», *hatmanul* ajunge apoi un fel de introducător al părților în proces înaintea Divanului. Finalmente, *Hatmanul* devine esecutorul sentințelor da'e în procese de către Divan. Al. Suțu stabilește *havaeturile* *Hatmaniei* după ce consultă în acest object pre Divan¹. În 9 August 1819, Divanul își dă opiniunea sa, prin anafora, și Al. Suțu o aprobă, iar aprobarea fiind dată, se transformă în hrisov domnesc, la 20 Octombrie 1819.

Prin acest hrisov se dispune, că, zapcii Divanului să fie pe viitor subordonat *Hatmanului*, și să și pórte numele de *zapcii ai Hatmaniei*. Zapcii, și anume: vâtaf de aprođi, vâtaf de paharnicei, vâtaf de Divan, ceaș de aprođi, ceaș de paharnicei și ceaș al *Hatmaniei*, să fie aleși de *Hatmanul* și *Vodă* să-î imb ace în caftan. Prin zapcii aceștia *Hatmanul* va trâmite ori-ce jalbe de procese, cu simpla lui rezoluțiune de trimitere la ori-ce departament. Zapcii să aibă venit deciuiala de la procesele ce nu trec preste valórea de 2000 taleri. În sus de acéstă sumă deciuială revine lui vel *Hatman*. Deciuiala ce se cuvine zapciilor, se va pune la *cutia* *Hatmaniei*, și la fie-ce douē luni se va împărți egal la toți zapcii.

Sub autoritatea *Hatmanului* vor sta și toți copiii de casă, de Divan și aprođii și marele *Hatman* îi va împărți după trebuință la fie-care zapciu. *Hatmania* va avea un logofet cu caftan, care va fi și condicar de jalbele orinduite de Hătmanie la departamenturi. Deciuiala

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe*

Prea sfința ta părinte mitropolit, iubitorilor de Dumneđe, sfinția vóstră episcopilor și credincioși boerilor veliți ai Divanului Domniei mele halea și mazili, precum întru tóte cele-l-alte dorim Domnia mea de a se păzi o bună orinduială spre putinciósa mulțămită a tuturor celor ce se află sub domnescă nóstră otcărnuire, asemenea voidnd de a se întocmi întru o orinduială bună și nizamul dreptăților ce se cuvine a avea dregătoría hătmaniei domnescului nostru Divan, de aceea poruncim, ca adunându-vē cu toți la un loc și puind înainte-vē hrisovul ce este întocmit pentru dregătoría *Hatmaniei*, să chibzuiți câte din cele ce se coprind în numitul hrisov, sunt următóre vechiului obiceiú ce se urma, câte s'au adăogat, și câte din tóte acestea pot pricinui supărare și obidă obștiei ipotesiarilor ce intră prin judecăți, pentru ori-ce fel de pricină, și să arētați Domniei mele prin anafora cele ce veți găsi cu cale, tolco pisah gpd. — 1819, Iulie 15.

(pecetea gospod)

vel Logofet.

Hatmanului și a zapeiilor săi să se percépă numai după împlinirea sentinței. La lucrurile mișcătoare, valoarea lor se va estima și după această estimare se va lua deciuiala¹. Deciuiala nu se ia asupra sumei cerută

1. *Hrisovul hătmaniei*

Sfânt și dorit lucru ar fi fost când s'ar fi putut păzi între ómenii obștesca frăție și unire și ar lipsi cu totul zavistiile, patimile și prigonir. le, care acestea aduc împreună mulțime de alte rēutăți și mahnesc necontentit ticăloșa omenire; dar fiind că o acest fel de fericită petrecere, ce se vestesce din vécul cel aurit, nici a' fost vre-o odinoră, nici este de cređut că va putea fi vre-o dată de acum înainte, de aceea datorie mare și neapărată a'u to'ți aceia, cărora de către Dumneđeasca pronie li s'au încredințat domni și oblăduiri de no-róde, ca să se ocărmuiască din totă virtutea întru câte privesc spre potolirea prigonirilor ce se ivesc pe tóte ڃilele, spre aflarea și descoperirea dreptăței, spre împotrivirea celor ce voesc a năpăstui și spre îndestularea celor năpăstuiți, pentru care aceste cuvinte i sfērșituri și sfintele pravile s'a'au legiuit și obștescile judecătórii s'a'au întocmit, orânduindu-se la dēnsele din partea stăpânirei judecătóri, ca să descopere și să hotărască dreptatea după pravili, și zapeii ca să pue în lucrare hotăririle judecătórilor lor și să supue pe cei ce năpăstuesc, ca să întórcă înapoi la cei năpăstuiți cele luate fără dreptate. Dintr'acéstă dar pricină îndemnându-ne și noi îndată ce am sosit într'acéstă creștinescă și Domnescă a noastră țórá, (întru a căreia otcărmuire suntem orânduiri după Dumneđeasca voință) am orânduit pe unul din Dumnólor einștiți și credincioși boerii Domniei mele epistat *asupra împlinirilor și dărilor dreptului fieș-căruia după ce se hotărască, numind pe acel boer vel Hatman al domnescului nostru Divan*, iar sfērșitul acești orândueli a' fost, ca să dăm tărie și putere acestui sēvērșitor a pravilnicilor hotăriri, spre a putea face căđutul mumbașiret asupra năpăstuitórilor și spre a' face cu mai multă înlesnire și cu mai mare strășnicie pe cei năpăstuiți stăpâni asupra dreptului lor, și tot către acest sfērșit privind și voind ca să dăm la cel după vremi vel hatman al domnescului nostru Divan trebuincioșele mijlóce, spre înlesnirea sāvērșirei pravilnicilor hotăriri și totdeodată să leguim și câte se cuvine a lua pentru ale Domniei sale ostenele, și să i poruncim cu deslușire câte se cuvine a se păzi pentru buna orânduială a domnescului nostru Divan. Dar fiind că cele ce s'a'au aflat mai nainte întocmite, pentru ale Domniei sale ostenele, fiind unele supērátóre la cei ce a'u pricină de judecări, am orânduit la Preaosfinția sa părintele mitropolit i la iubitorii de Dumneđeș părinți episcopi și la obștea Dumnólor boerilor, de unde viindu-ne anafora cu îndreptare la cele supērátóre, am dat Domnia mea hotăriri, de la trecutul August 9, coprinđetóre pe larg de ușurința ce s'a'au făcut ipotes arilor, iar cele ce a'u a se păzi de acum înainte iată le întocmim și le leguim printr'acest domnesc al nostru hrisov:

1) Zapeii Domnescului nostru Divan să fie supuși la Dumnólu vel hatman, numindu-se zapeii a' Hătmaniei, alegēndu-se de către Dumnólu și iarăși prin Dumnólu să se aréte la Domnia mea, spre a se îmbrăca cu caftane, când atunci a' a li se da către noi și . . . . .

2) Numiții zapeii să fie șase la număr, adecă: vătaf de aprođi, vătaf de păhărnicei, vătaf de Divan, ceauș de aprođi, ceauș de păhărnicei și ceauș al Hătmaniei.

in proces de prigonitorî, ci pe suma acordată de judecată. Când procesul, e de lucruri nemișcătore, cari prin judecata trec, «de la un obraz

3) Tóte jâlbile de obște câte sunt pentru pricinî de judecătî să se orânduiască la departamenturî, la veliți, la judecătoria pricinilor stréine, la veliți vornici, la veliți logofeți și la Domnescul nostru Divan, să se buiurdisească de acum innainte la Dumnéluî vel hatman al Divanului, ca să le infățișeze la acele judecătoria prin zapcii ce sunt sub Dumnéluî.

4) Zapcii Hătmăniei să aibă venit deciuiala acelor pricinî, câte nu vor trece peste talerî 2000, iar la pricinile câte vor trece peste talerî 2000, deciuiala să o ia Dumnéluî vel Hatmanu.

5) Fieș-carele zapcii, când își va lua deciuiala de la vre-o pricină din cele până la talerî două mii, să aducă acea deciuială, să o puo la obștesca cutie ce are a se păstra la Hătmănie, și la fieș-care două luni deschidându-se acea cutie să împartă banii ce vor fi strins toți zapcii de opotrivă.

6) Toți aprodiî, păhărniceii și copiii-din-casă de Divan să fie supuși la Hătmănie, și Dumnéluî vel Hatman să aibă a da dînrênșii câți-va voi fieș-căruia zapcii, ca să se slujască cu ei la pricinile ce se vor orândui fieșce-care.

7) Dumnéluî vel Hatman, jâlbile ce se buiurdisece la Dumnéluî, să le orânduiască cu pitacele Domniei sale, către zapcii cei ce sunt sub Dumnéluî, și zapcii infățișându-le la judecătoria, să fie datorî a arêta pitacul Dumnéluî Hatmanului spre încredințare, că acea pricină s'a orânduit la acel zapcii.

8) Hătmănia să aibă un logofet cu caftan, carele să fie dator a ținea condică cu bună deslușire de tóte jâlbile câte se orânduesc la Hătmănie cu numerele lor de tóte buiurdizmele si hotăririle.

9) Când se va face împlinire de Dumnéluî vel Hatman i de zapcii ce sunt sub Dumnéluî, de banî i de lucruri mișcătore și de sinele mișcătore, să ia deciuiala pe deplin, făcendu-se prețuire acelor lucruri cât va fi prin puțință mai adevérat, care deciuiei să nu se ia numai pentru căci au hotărit judecata de a se face împlinire, ci să se ia tocmai atunci când va face Hătmănia și zapcii săi împlinire, nici să se cêră deciuială la tótă suma ce cere pârîșul, ci numai suma ce este de prigonire, cum am dice: are unul să ia de la altul talerî 10000, din cari sunt de prigonire numai talerî 1000, iar ceilalți nu se împotrivesce cel dator a'î plăti fără numai a cere să'î dea celălalt adeverință de ecsofl.sis, în care să intre și acea mie de prigonire și acela nu voesce să'î dea, iar judecata hotărasce, ca să se împlinescă și mia de lei, numai la acea mie de lei, ce este de prigonire să se ia deciuială când se vor împlini, iar nu și la ceilalți talerî 9000, ce n'au fost de prigonire, care deciuiei să le răspundă acela ce este osândit prin pravila pământului.

10) Când vor fi pricinî de lucruri nemișcătore, cum: moșiî, vii, case, prăvălii, locuri, mori și alte săd.ri, când prin judecată și hotărîre Domnescă se mută stăpânirea acelor fel de lucruri de la un obraz la altul, măcar fie și prețuite, să nu se ia de Hătmănie sêi de zapcii sêi deciuială, ci să se ia filodorimă, adecă a treia parte din deciuială, iar când nu se va face mutare aceluî lucru nemișcator de la un obraz la altul, ce acela care l'au avut iarăși la acela, au hotărit judecata să rămăe să se ia filodorimă a șasea parte din deciuială și să o răspundă acela ce este osândit prin pravila pământului, însă și acea filodorimă să se urmeze cum s'au dis la pontul al 9-lea de mai sus, adecă să nu se ia numai pentru căci a'î hotărit judecata, ci să se ia tocmai atunci când

la altul» măcar fie și prețuite, să nu se iee de hatmanie seú de zapciií seí 10°%, ci să se iee «*filodorimă*», adecă a 3-a parte din deciuială. Dacă

se va face împlinirea seú teslimatu, nici să se cêră flodocrimă la tótă cererea pârișului, ci numai la lucrul ce va fi de prigonire, asemenea să se urmeze tot după acêstă pildă și la alte priciní de judecătí de ori-ce lucruri.

11) Să fie dator Dumnélui vel Hatman a păzi căduta orânduială asupra înfățișării pricinelor la domnescul nostru Divan í la celelalte judecătórii, adecă să înfățișeze totdeauna pricinile cele mai vechi, iar mai vêrtos ale locuitorilor țeraní, ca să nu 'și piardă vremea și să se păgubescă lipsindu-se de trebile lor și să se cheltuiescă.

12) Dumnélui vel Hatman să facă cuviincioasa strășnicie, ca să aducă înaintea judecătórilor pe tóte părțile și când vre-unul din prigonitele părți se arată cu îndărătnicie și prelungesce înfățișarea lor la judecată, să'l îndatoreze pe acela, ca ori însuși să se înfățișeze, seú vechil să 'și orânduiască, spre a lua sfêrșit pricinele; către acêsta să fie dator a trimite aprođi, cu ale Domniei sale volnicii, ca să aducă pe aceia, ale căroră priciní vor fi orânduite la judecătórii, și ei îndărătnicindu-se zăbovesc pe afară și dosesc de judecată, însă de va fi din cei proști să trimiță Dumnélui vel Hatmanul aprođi cu ale Dumnélui volnicii, ca prin scirea Dumnélor ispravnicilor județului, să 'i ia să 'i aducă la judecată, unde sunt orânduiți, iar de vor fi din boeri eu caftan, să 'i arate Domniei mele cu anafora, ca cu poruncă Domnescă să se aducă acel boer de afară, iarăși prin marifet isprăvnicesc; așijderea și pentru săvêrșirea ce se cuvine, a se pune în lucrare, după ce se va face anaforaoa judecătêi, să urmeze Hătmania întocmai după povăța ce este alcătuită în pravila pământului.

13) Orânduim Domnia mea și trepedele mumbașirilor, ce se trimit afară pe la județe de aduc ómení pentru priciní de judecătí í pentru trepedele zapciilor ce înfățișeză la judecătóri pe cei din politií, spre a lipsi catahrisis ce se urma până acum. Cu sfat de obște s'aú hotărât de Domnia mea, să se facă adaos canonisit: ce trépád aú a lua de acum înainte? purtând și cheltuiala mânăcerii mumbașirului cel ce dă jalbă și cere mumbașir, peste trépádul ce se orânduiesce, care trepede ale județelor pentru cei ce se aduc aici în Bucurescî, s'aú scris acum în dosul acestuí hrisov fieș-care județ cu banii ce se orânduiesce a da, iar cei ce se aflí aici în Bucurescî și 'i înfățișeză zapciií la judecătórii, să dea zapciului trépád talerí 2 parale 30, însă nu de câte ori îi va duce la judecată și nu este vreme a se înfățișa să dea trépád, ci numai odată după ce se hotăresce judecata și pricina sfârșită și se iscălesce anaforaoa, atuncí să ia acest trépád, cât se orânduiesce, iar nu mai mult; osebit să mai orânduiesce și trepedele județelor ot preste Olt, pentru cei ce se aduc la Divanul Craiovei precum iarăși în dosul acestuí hrisov se însemnêză; iar cei ce se aflí în Craiova și înfățișeză zapciul la judecată, să dea iarăși ca cei de aici, tot cu mijlocul ce se arată mai sus, precum și trepedele slujitorilor, ce aduc din județe la isprăvnicat pe cei ce aú priciní de judecătí, să se însemneze de Dumnélor ispravnicii în volnicie cât să ia, însă de la talerí 1 până la talerí 2 și parale 30, după depărtarea locului, iar cei din oraș seú locul unde se aflí isprăvnicatul, să dea trépád slujitorului parale 20, însă tóte aceste trepede aú să le dea cei ce rămân de judecată.

14) Dumnélui vel Hatmanul aflându-se față la judecătíle Dumnélor veliților boeri, să îngrijescă a se păzi căduta bună orânduială, prin zapciií ce sunt

judecata lasă lucrul nemișcător în posesiunea vechiului proprietar, flodorima va fi nu mai de a 6-a parte din deciuială, plătită de cel

sub Dumnélui, și când va fi a se face domnesc al nostru Divan să dea de seire mai înainte Dumnélor boerilor, ca să vie a se afla la Divan, după obicei. precum și Dumnélui să se afle totdeauna la domnescul nostru Divan și să aibă gata pe amândouă părțile prigonite, ca să nu se întempe hazmodii. Poruncim însă și Dumitale vel hatmane al Divanului să aibă a urma întru toate întocmai precum mai sus se arată.

Drept aceea am întărit hrisovul acesta cu însăși domnescă noastră iscălitură și pecete și cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae V-v., Gheorghe V-v., Ioan V-v., Scarlat V-v., Dumitru V-v., Grigorie V-v., martori fiind și Dumnélor cinstiți și credincioși boeri veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel logofet de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel vornic al obștirilor, pan Grigorie Ralea vel vornic, pan Constantin Goleșcu vel logofet de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel postelnic, pan Dimitrie Hrisoscolev vel logofet de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel spătar, pan Manolache Băleanu vel vornic al politiei, pan Alexandru Hariton vel căminar, pan Alexandru Desile vel comis și ispravnic, pan Gheorghe Filipescu vel logofet de țera de sus; și s'aun scris hrisovul acesta în anul d'înteiu dintru a treia Domnie a Domniei mele aici în orașul scaunului Domniei mele București, la ani de la nașterea Domnului Dumeșei și mântuitorului nostru Isus Hristos 1819, Octombrie 20, de Chiriță logofet de Divan.

În Alexandru Nicolae Suțu voevod și gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cetindu-se înaintea Domniei mele această obștescă anafora a părinților arhieriei și a Dumnélor veliților boeri, și luând Domnia mea sémă celor cuprinse, le găsim aședate cu bună orânduială, pentru ușurarea celor ce se trag în *Crisologhiu*, de a nu fi supărați cu vre-un catahrisis. Drept aceea întărim Domnia mea această bună întocmire, ca să se păzescă apururea nestrămutat și poruncim Dumitale vel logofete de țera de sus, după ce se va trece în condica Divanului, să se vestescă apoi cu cărțile Domniei mele, atât la decasteriile de aici din București, cât și la Divanul nostru ot Craiova, cât și la toate județele țerei, spre a le fi știut tuturor că este voința Domniei mele a se face urmare întocmai.—1819, Octombrie 17.

(S. Domn.)

vel Logofet.

Cod. XCII, fila 496.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale, ce s'aun dat la anaforoa Dumnélui vel logofet de țera de sus, făcând chibzuire pentru trăpedele mumbașirilor, ce se trimit afară, pe la județe, de aduc ómeni pentru pricină de judecăți și pentru trăpedele zapciilor, ce înfățișeză la judecătorii pre cei din politie, spre

osândit. Hatmanul e obligat să păzescă rândul înfățișării proceselor, dând precăderea celor mai vechi, «iar mai vârtos ale locuitorilor țeranî,

a lipsi catahrisis ce se urmăzează până acum, cu sfat de obște se găsi cu cale, să se facă adaos canonisit ce trépăd au a lua de acum înainte purtând și cheltuială mîncărei mumbașirului cel ce dă jalbă și cere mumbașir, preste trépădul ce se orînduesce după cum arătăm mai jos.

Trapedele județelor pentru cei ce aduc aici

Taleri par.

18	30	Slam-Râmnic, adecă opt-spre-đece și un zlot.
11	10	Buzău, adecă un-spre-đece și un ort.
11	10	Saac, adecă un-spre-đece și un ort.
11	10	Prahova, adecă un-spre-đece și un ort.
15	—	Ialomița, adecă cincî-spre-đece.
5	25	Ilfov, adecă cincî și două-đece și cincî.
11	10	Dâmbovița, adecă un-spre-đece și un ort.
8	—	Vlașca, adecă opt.
11	10	Telcoorman, adecă un-spre-đece și un ort.
15	—	Muscel, adecă cincî-spre-đece.
15	—	Argeș, adecă cincî-spre-đece.
15	—	Olt, adecă cincî-spre-đece.
15	—	Romanați, adecă cincî-spre-đece.
18	30	Vâlcea, adecă opt-spre-đece și un zlot.
18	30	Dolj, adecă opt-spre-đece și un zlot.
22	20	Gorj, adecă două-đece și doi și jumătate.
22	20	Mehedinți, adecă două-đece și doi și jumătate.

Iar cei ce se află însă în Bucuresci și îi înfățișeză zapcii la judecătorii, să dee aceluî zapciuî traped talerî 2, parale 30, însă nu de câte ori îi aduc la judecată și nu este vremea a se înfățișa să dee trépăd, ci numai o dată, după ce se hotăresce judecata, iee pricina sfârșit și se iscălesce și anaforaoai atunci să ia acest trépăd cât se orînduesce, iar nu mai mult.

Trepedele județelor pentru cei ce se aduc la Divanul Craiovei

18	30	Vâlcea, adecă opt-spre-đece și un zlot.
10	—	Romanați, adecă đece.
5	20	Dolj, adecă cincî și jumătate.
18	30	Gorj, adecă opt-spre-đece și un zlot.
18	30	Mehedinți, adecă opt-spre-đece și un zlot.

vel Logofăt Răducanu Sărdar.

Iar cei ce se află în Craiova și îi înfățișeză zapciu la judecată, să dee iarășî ca cei de aici, tot cu mijlocul ce arătăm mai sus.

Trepedele slujitorilor ce aduc din județe la isprăvnicat pre cei ce au pricină de judecăți, să se însemneze de Dumnelor ispravnicii în volnicio, cât să iee, însă de la talerî unul până la 2 și 30, după depărtarea locului. Iar

ca să nu-și piardă vremea. . . . Hatmanul chiamă și la nevoie aduce la înfățișare părțile din un proces. Pre cei care refuză a veni la înfă-

cei din orașul său locul unde se află ispravnicatul să dea trépad slujitorului parale 20. Însă toate aceste trepede au să le dea cei ce rămân de judacată. Pentru care de se va găsi și de către Măria ta cu cale această chibzuire a noastră, se va da luminată poruncă către Dumneleu vel logofet de țera de sus, ca să se publicarisască la toate județele țării, la Divanul Craiovei, prin porunci Domnesci și să se treacă și în pravila pământului, la o margine ca să fie știute tot-deauna.—1819, Septembre 29.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Gherasim Buzău, Gregore Brâncoveanu, Const. Crețulescu, Greg. Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu vel vornic, Const. Bălăceanu, Mihalache Manu vel vornic, Gregorie Băleanu, Gheorghe Filipescu, Const. Filipescu vel vornic, Ion Știrbei vornic, Iordache Goleșcu vel vornic, Const. Goleșcu vel logofet, Dumitrache Hrisoscoleu vel logofet, Nestor logofet, Const. Dudescu.

(Tariful de sus, fără de textul rezoluției și al anaforalei este trecut și la Cod. XCIII fila 109).

Publicații la toate județele pentru deciziunile Hătmăniei cum are să le ia, și trepedele zapcăilor și mumbașirilor.

Dumnévostă ispravnicilor ot sud . . . sănătate. Vă facem în scire, că îndată ce am sosit într'acest de Dumneleu păzit scaun al Domniei noastre, neadormită îngrijire având pentru buna petrecere a tuturor supușilor noștri, a întemeia cele obștesci bunătății a le adăogi, și a face și din nou lucruri folositoare, pre cât ne va fi prin putință, iar care vor fi supărătoare, să le depărtăm, și între altele găsit'am și boeria Hătmăniei, dregătorie a zapcălăcurilor, având datorie a pune în faptă hotăririle judecăților, a supune pre cei ce voesc a năpăstui, a îndestula pre cei năpăstuiți, și ca o trebuinciosă ce este, am hotărât și Domnia mea a se păzi, făcând dintre Dumnelor boerii Domniei mele, și vel Hatman, dar fiind-că dregătorie acosta se află întocmită și cu hrisov domnesc prin ponturi, pentru iraturile ce are, și unele dintr'acele iraturi găsindu-le supărătoare la cei ce au pricină de judecăți, cu sfatul Preaocșinției sale părintelui mitropolit și a iubitorilor de Dumneleu părinților episcopi și obștiei Dumnelor boerilor, am făcut Domnia mea îndreptare, spre ușurința ipotesiarilor, iar cele ce s'au găsit bune le-am întărit, făcând și hrisovul Domniei mele a se păzi, care îndreptare, spre a Dumnévostă știință și spre mângăerea tuturor de obște, le arăt mai jos, adică:

1) La pontul ce este pentru împlinirile ce se fac de banii de lucruri mișcătoare și de sineși mișcătoare, ce este orânduit a lua Dumneleu vel Hatman decizională deplin, făcându-se prețuire acelor lucruri cât va fi prin putință mai adevărată. s'au îndreptat cu mijlocul ce se arată mai jos, și spre pliroforie se pune această pildă: adecă, când are unul să ia de la altul taleri 10.000, din cari sunt de prigonire numai taleri 1000, iar cei-l-alți nu se împotrivesc cel dator a-i plăti, fără numai cere să-i dea celă-l-alt adevărință de escosflisis, în care să între și acea mie de prigonire, și acela nu voesc să-i dea, iar judecata hotăresce, ca să i se împlinescă și mia de lei, numai la acea mie de lei

țigare, de ore-ce sunt din prostime, să-i aducă prin *aprodi* cu ale Hatmaniei volnicii, dar de sunt din *boerii cu caftan*, să-i arête Domniei

ce este de prigonire, să se ia deciuiala când se vor împlini, iar nu și la ceilalți taleri 9.000 ce n'au fost de prigonire, cari deciueli să le răspundă acela ce este osândit prin pravila pământului.

2) La plinirile ce vor fi de lucruri nemișcătore, cum : moșii, vii, case, prăvălii, locuri, mori și alte sădiri, când prin judecată și hotărîre domnescă se mată stăpânirea acestor fel de lucruri de la un obraz la altul, măcar fie și prețuită, să nu se ia de Hătmanie, seú de zapciiîi seî deciuială, ci să se ia filodorimă, adecă a treia parte din deciuială, iar când nu se face mutare aceluî lucru nemișcator de la un obraz la altul, ci acela care l'au avut, iarăși la acela a î hotărît judecata să rămăe, să se ia filodorimă a șosea parte din deciuială și să o răspundă acela ce este osândit prin pravila pământului, însă și acea filodorimă să se urmeze cum s'au dis mai sus, adecă să nu se ia numai pentru căci a î hotărît judecata, ci să se ia tocmai atunci, când se va face împlinirea seú teslimatul, nici să se cêră filodorimă la tótă cererea pârișului, ci numai la lucrul ce va fi de prigonire; asemenea să se urmeze tot după acêstă pildă și la alte pricinî de judecătî de ori-ce lucruri și tot după acêstă hotărîre aveți să urmați și Dumnévóstră ispravnicilor la pricinile ce se vor ciuta de Dumnévóstră și se vor săvêrși acolea.

3) La cei ce se aluc de afară, când vor fi din cei proști, să trimiță Dumnelui vel Hatmanul *aprodi* cu ale Dumnelui volnicii, ca prin scirea Dumnévóstră, ispravnicilor județului, să'i ia să'i aducă la judecată, unde sunt orânduți, iar de vor fi din boerii cu caftane, să'i arête Domniei mele cu anafora, ca cu poruncă domnescă să se alucă acel boer de afară iarăși prin marifetul ispravnicatului; așijderea și pentru săvêrșirea ce se cuvine a se pune în lucrare, dipê ce se va face anafora judecătîi, să urmeze Hătmania întocmai după povăța ce este alcătuită în pravila pământului.

4) La trepedele mumbașirilor, ce se trimit pe la județe, de aduc ómenî de afară pentru pricinî de judecătî i la trepedele zapciilor ce înfățișeză pricinî la judecătîri pe cei din politie, spre a lipsi catahrisisul ce se urma până acum, s'au făcut îndreptare, adecă din ceea ce au fost mai nainte s'au adăogat, canonisindu-se ce trépad să ia fieș-care, însă pentru mumbașirii cei ce au a merge prin județe, iată se arată mai jos trépadul cât are să ia la fieș-care județ, iar cel ce dă jalbă și cere mumbașir, are să porțe cheltuiala mânăroî mumbașirului peste trépadul ce se orânduiesce, osebit pentru cei ce se află în Bucuresci și 'i înfățișeză zapciiî la judecătîri, să dea zapciului trépad talerî 2 parale 30, însă nu de câte ori îi aduce la judecată și nu este vreme a se înfățișa să dea trépid, ci numai odată, după ce se hotăresce judecata și ia pricina sfârșit și se iscălesce anafora, atunci să ia acêst tréped, cât se orânduiesce, iar nu mai mult; osebit se mai orânduiesce și trepedele județelor ot preste Olt pentru cei ce se aduc la Divanul Craiovei, precum iarăși mai jos se arată, iar cei ce se află în Craiova și 'i înfățișeză zapciul la judecată, să dea iarăși la cei de aci tot cu mijlocul ce se arată mai sus, precum și trepedele slujitorilor ce aduc din județe la ispravnicat pe cei ce au pricinî de judecătî să se insemneze de Dumnelor ispravnicii în volnicie cât să ia, însă de la talerî unul până la talerî doi și parale 30, după depărtarea locului iar cei din orașul seî locul unde se află ispravnicat, să dea tréped slujitorului parale 20, care tôte

cu anafora, ca cu porunca Domnăscă să fie aduși, prin marafetul și al isprăvniciei. Hrisovul stabilește și tariful alergăturilor (trăpedele) mumbașirilor trâmși pe la județe și în politie. Cei din Bucuresci, aduși de zapcii la judecată, vor plăti zapciului *trăpăd* de 2 taleri și 30 parale, o singură dată, ori de câte ori el va fi adus la judecată, și numai odată după finea judecăței. Asemene fixază hrisovul și mumbașirilor trâmși de Divanul de peste Olt și din Craiova, unde nu este hatman. Paza bună orânduie la judecată este în grija Hatmanului.

d) Mișcarea de nemulțămire, care mai ales peste Olt se manifesta printre țeranii, îndemnă pe Al. Suțu să dea un nizam prin care să fie oprite satele de a veni întregi la Bucuresci, ca să reclame drep-

aceste trepede aș să le dea cei ce rămân de judecată. Decii poruncim Dumnévoastră ispravniceilor, să o publicați în tot județul, ca să audă fieș-care și să se bucare cei cu pricină că li s'au ușurat sarcina greutății la darea deciuielelor la Hăt-mănie lipsind po taleri 3 de stânjinul de moșie la schimbarea stăpânirei și acei po taleri unul când nu se schimbă stăpânirea, cum și la alte acareturi, ci să dea ceea-ce se arată mai sus după mijlocul ce se urma din vechime, i la împlinirile de banii a se lua numai de la aceea ce va fi împlinire, încă și de la aceea cu ușurință; s'au îndreptat și catahrisis al mumbașirilor a sci fieș-sare ce'î este datoria, iar trepedele județelor să puneți a se trece și în pr-avila pământului, la o margine, adevărindu se cu înseși iscăliturile Dumnévoastră, ca să fie sciute totdeauna, și de primire cum și că ați pus în urmare porunca Domniei mele să avem Domnia mea însciințare, și fiți sănătoși. — 1819, Noembre 10.

Trăpedele județelor pentru cei ce se aduc aici.

Taleri par.

18	30	Slam Râmnic.
11	10	Buzău.
11	10	Saac.
11	10	Prahova.
15	—	Ialomița.
5	25	Ilfov.
11	10	Dâmbovița.
8	—	Vlașca.
11	10	Teleorman.

Taleri par.

15	—	Mușcel.
15	—	Argeș.
15	—	Olt.
15	—	Romanați.
18	30	Vâlcea.
18	30	Dolj.
22	20	Gorj.
22	20	Mehedinți.

Trăpedele județelor pentru cei ce se aduc la Divanul Craiovei.

Taleri par.

18	30	Vâlcea.
10	—	Romanați.
5	20	Dolj.

Taleri par.

18	30	Gorj.
18	30	Mehedinți.

Asemenea s'au făcut pitace la departamentul de 8 și de 7 i la spătar și aga și la departamentul străinelor pricină.

tatea lor, ci vor fi datorî să trimită cu jalba lor numai anumiți doi-trei vechili, cu dovada că sunt *vechili* tuturor, întărită de vătaful de plaiu, séu și de ispravnic decă isprăvnicia e pe aprópe de sat, orî de localitatea de unde vin vechili ¹.

e) Sub I. Caragea, la 1813, se dăduse lui vel Portariu dreptul de a percepe o taxă mare de la hotărnicile de moșii. Acastă taxă, care atingea moșiile mari ale boerimeî, o micșuréză Al. Suțu, după propunerea lui vel Logofăt Gh. Filipescu, in 10 Iunie 1819 la jumătate din ceea ce era sub Caragea, dând însă *portărelului* rînduit de vel Portar la o hotărnicie dreptul să percépă de la moșia mică «*trépădul*» județului indoit și de la o moșie mare acest *trépăd* întreit și până la im-

1. Acest act este important. El nu va împedica pe Têrgoveșteni a veni in număr mare, ca cu amenințări și proteste contra robiei orașului lor, de care lucru vom avea a vorbi mai departe.

Iacă publicațiunea întregă :

Publicații la tóte județele pentru locuitorii ce vin la judecări mulți séu sate întregi.

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . sănătate Vê facem in scire că aci la Divanul domnese lócuitorii cei ce se întéplă a avea pricinî de judecări, orî de moșii, orî de alte pricinî ale satului, se pornesc sate, întregi de vin la judecată, socotind că cu mulțimea ómenilor vor să dobândescă ceea-ce cer, cu care nu puțină pagubă se pricinuesce lócuitorilor acelor sate atât cu perderea muncei lor, cât și cu cheltuelele ce fac, străgănându-se in judecări, iar mai vèrtos că la orî-ce înfățișare de judecată, fiind mulți davagii și vorbind toți, nici judecării nu înțeleg pricina, nici ei nu pot da pliroforie judecării precum se cade. Ci ca să lipsescă acastă zmăcinare a lócuitorilor făr' de nici un cuvènt și pricinuitóre de multă pagubă a lor, încă putem dice, că póte fi pricinuitóre de prelungire judecării, de aceea cu hotărîre poruncim. ca de acum înainte să se păzescă nizamul acesta, adecă mai întéiu prin zapcii plășilor i prin vătașii plaiurilor, la județele cu plaiuri, să li se facă cunoscut lócuitorilor de obște, că de acum înainte sunt popriți lócuitorii a se porni din partea satului ómenî mulți, ci numai doi séu trei și aceia să fie orânduiți vechili cu adeverință iscălită de toți cei ce sunt davagii, care adeverință să o încredințeze și zapcii plășei cu iscălitura. și cari vor fi aprópe de isprăvnicat, să o adevereze și Dumnélor ispravnicii, iar cei din plaiuri să o adreseze vătaful de plaiu. căci cine de acum înainte se va aréta cu jalbă din partea satului fără acest fel de vechilimea nu va fi primită jalba lui, precum și cei ce vor veni mai mulți decăt doi trei, se vor isgoni, și aceia vechili au să fie cu deplină putere, adecă plirecsusii și n'au să lipsescă din judecată a căuta pricina până se va da hotărîre izbrănită cu Divan inaintea Domniei mele. Ci dar de urmarea și paza acestii porunci, să avem Domnia mea însciințare și fiți sănătoși.—1820, Martie 5.

pătrit, iar după terminarea procesului orî a hotărniciei, vel Portar are drept la taxa hotărniciei, redusă pe jumătate din ceea ce era sub Ion Caragea. *La 23 Iulie 1819* se face publicațiunii domnesci la isprăvnicate în acest sens ¹.

1. Publicațiî pentru avaeul Dumnélui vel portarul ce are să ia de la hotărnicii

Dumnévostă ispravnicilor ot sud. . . . . sănătate. Vă facem în scire că pentru avaeul Dumnélui vel portarul, ce are să ia de la hotărnicii, care din vechime era rinduit de un boer un galben vechiî și banî 200 și de la o vreme încôce ajunsese a se pierde cu totul iratul portăriei, iar în vremea seifului nostru, rânduindu-se irat cu îngreuiare și supărător la cei ce aî trebuință a'și hotări moșiile, de aceea după răvna ce avem a depărta cele supărătoare și cât va fi prin puțință a le îndrepta, am orânduit pe Dumnélui einstit și credincios boerul Domniei mele vel Logofêt de țera de sus Iordache Filipescu, de aî cercetat și prin anafora de la 10 ale trecutului Iunie ne aî făcut arêtare atât de obiceiul vechiî, ce se urma mai nainte, cum se arată mai sus, cât și de orânduiala cea nouă, ce s'aî făcut la lét 1813, când s'aî fost întocmit prin porunci domnesci, ca să ia Dumnélui vel portarul de la hotărnicii câte parale 6 de stânjen de moșie pentru totă suma stânjenilor, ce vor eși la acea moșie, cu cuvânt că în vremile vechi prețul moșiilor era prea puțin, cum și celelalte lucruri asemenea, iar acum tôte s'aî înălțat și acest irat ce se orânduise luându-se de către Dumnélui vel portarul, când luaî ipotesiarii portărel, s'aî rinduit la lét 1817 August 5 prigonire și prin anafora logofeției s'aî orânduit ca acest irat să se ia după ce se săvêrșesce hotărnicia și se pune pietrele, căci mulți fac cereri de hotărnicii și eșind pricinî de judecăți, se zăticesc și rămâne a se face hotărnicie peste trecere de ani, când urmază să dea alt avae și ne arată Dumnélui vel Logofêtul, că la moșiile ce sunt cu sumă de stânjenî mică și la cele ce sunt de preț mare nu prea este cu greu acostă orânduială, iar la cele de preț mic și la cele cu sumă de stânjenî mare este mult simțitoare și cu mare greutate, că s'aî întemplat la uniî de și-aî vëndut și moșiile din pricina acestor fel de cheltueli și că s'ar cuveni să se facă îndreptare, care acosta chibzuind-o Domnia mea, am hotărit, ca de acum înainte să se ia iratul Dumnélui vel portar de stânjen trei parale și numai de la moșia ce va fi în pricină a se descoperi să se ia acostă plată, iar nu și de la moșiile vecine, ce va face trebuință pentru descoperirea hotarelor și iratul acesta să se ia după ce se va săvêrși hotărnicia cu măsurătoare, iar nu când se dă portărel, și portărelul de la moșia mică să ia trépădul județului indoit, iar de la moșia mai mare să'l ia întreit și până la împătrit. Decî, ca să vă fie sciută acostă hotărîre a Domniei mele a se păzi și a se urma, nu lipsim a vi se face cunoscut, și fiți sănătoși.—1819, Iulie 23.

Asemenea urmare să se facă și de către al 2-lea portar ot Craiova în județele ot preste Olt.

(pecetea gpd.)

f) O curioasă metodă de a face venit la Cutia milostenilor se recomandă de Al. Suțu în Maiu 1820, după sfatul boerilor: cei cari au

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel logofete de țera de sus, pentru destoinicile cuvinte și pricină de mai jos arătate, primită fiind Domniei mele această anafora a Dumitale, poruncim, ca de acum înainte să se facă urmare întocmai precum mai jos se coprinde; pentru care să se facă domnescile noastre porunci către Dumnélor ispravnicii județului, spre a le fi cunoscută această orânduială. — 1819, Iulie 2.

(pecetea gpd.)

vel Logofet.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimei tale, ce mi s'au dat la jalba Dumnélui vel portaru Iordache, prin care arată că se păgubesc de iratul portăriei care este orânduit a se lua de la hotărnicii și se arată în cartea domnescă ce se găsește în condica Divanului trecută, rugându-se ca să se înnoiască și de Măria ta, spre a putea să stringă acest irat, ce este drept al portăriei să nu'l piarză; am făcut cercetare și arăt Înălțimii tale că în pravilnicésca condică au fost orânduit iratul portăriei a se lua de un boer hotarnic două sute de bani, care boer hotarnic se socotea într'acestași chip: hotărnicia cea mai mică de boeri mai mică drept 6, iar cea mai mare drept 12, și peste acesta mai rar se orânduia și 24, și vel portar era dator să'i dea portărel, cu stânjin și portărelul primea trépădul județului, această orânduială s'au urmat până la lét 1813, iar atunci, prin anafora Dumnélor veliților boeri s'au orânduit ca să ia Dumnélui vel portarul de la hotărnicii câte parale 6 de stânjin pentru totă suma stânjinilor, ce vor eși la acea moșie, cu cuvent că în vremile vechi când s'au orânduit acest avaet de la hotărnicii, prețul moșiilor era prea puțin, cum și celelalte lucruri asemenea, iar acum toate s'au înălțat, care anafora tot atunci lét 1813 Iulie 9 o întărește și Măria sa Ioan vodă Caragea, poruncind ca într'acestași chip să se urmeze, iar la lét 1814 Septembrie 20, prin cărțile ce au dat Măria sa la toate judecățile, adaogă ca și moșiile ce se aleg și se hotărăsc cu boerinași orânduiți după la ispravnicatură, să plătescă acest irat și să se stringă a se da la Dumnélui vel portarul și unde va fi trebuință de stânjin cu portărel să însciințeze la Dumnélui vel portar, ca să orânduiască portărel cu stânjin domnesc pecetluit, încercându se condicaru județului a stringe iratul iar Dumnélor ispravnicii să dea ajutor; în urmă la lét 1817 August 5, prin anafora logofetiei la pricina ce s'au întemplat în părțile Craiovei, s'au orânduit ca acest avaet să se ia după ce se sêvrșesc hotărnicia și se pune petrele căci mulți fac cereri de hotărnicii și eșind pricină de judecăți se zăticnesc și rămâne a se face hotărnicia peste trecere de ani, când urmăză să dea alt avaet. Decă la moșiile ce sunt cu sumă de stânjină mică și la cele ce sunt de preț mare nu prea este cu greu această orânduială, iar la cele de preț mic și la cele cu sumă de stânjină mare este mult simțitoare și cu mare greutate, că s'au întemplat la unii de și-au vîndut și moșiile din pricina acestor fel de cheltueli. S'ar cuveni să se facă îndreptare, adecă să se orânduiască a fi câte trei parale de stânjin numai de la moșia ce va fi în pricină a se descoperi și a se hotări, iar nu și de la moșiile vecine ce va face trebuință pentru descoperirea hotarelor a le măsura, și

proces să fie îndemnați a face *prinsóre* între ei pe bani în profitul Casei milelor, că adică care din ei au să câștige procesul ¹? Prinsori ca la cursele de cai pe *comptul* justiției!

g) Arestul preventiv în materie penală este din nou hotărît de trei zile, după care cel bănuît de vină este a se trâmite la vel spătar, cu tacirul său *examenul* luat ².

portărelul de la moșia mică să ia trépădul județului îndoît, iar de la moșie mai mare să'l ia întreit și până la împătrit. Dar fiind la mijloc hotărâre domnescă, rămâne ca să se dea de către Înălțimea ta hotărîre, precum te va lumina Dumneșeu.—1819, Iunie 10.

Cod. XCII, pag. 252.

Gheorgache Filipescu vel Logofăt.

1. Dumnévóstră ispravnicilor ot sud. . . . sănătate. Vă facem în scire, că cutia milosteniei, de unde se împărtășese săraci și sërmanî cu lefî, și de unde se fac și alte folosuri obștesci, trebuință avënd și de alte iraturî, de aceea prin sfatul și al Dumnélor boerilor, după datoria ce au toți de obște, s'au găsit cu cuviință, că la pricinile de judecări ce se caută, ori afară pe la județe, său aci, când se împotrivesc unul altuia și se îndemnă a face prinsori, unul dicënd că va dovedi, altul că nu, și de acelea prinsori singuri ipotesiarîi voesc și orânduesc pini, adecă plată de bani, său altă osândă, vă poruncim dar ca la ast-fel de pricinî ce se vor căuta atât de Dumnévóstră, cât și de judecatori, să se facă îndemnare a lega însuși ipotesiarîi osânda cu plată de bani la cutia milosteniei, cu care să pótă face un bun ajutor, și că o veți pune în faptă și o vețurma și o veți păzi totdeauna, să avem Domnia mea înscințare.—1820, Maiu 26

Cod. XCVI, p. g. 148.

2. *Volnicîi cu mumbașir către câte-va ispravnicaturî pentru a căuta hoții pe la grosuri stând mai de multă vreme, și găsindu'i cu examen de pricină să'i ia și să'i aducă aci.*

Cu mila lui Dumneșeu, Noi Alexandru Nicolae Suțul voevod și Domn al țerei rumânesci. Fiind-că cinstit și credincios boerul Domniei mele, Dumnéluî vel spătarul, ne-au făcut arêtare, cum că ispravnicîi de pe la județe nu urmază poruncile Domniei mele, ce după obicei și după condica Divanului sunt date, ca pe hoții și tâlhari ce se prind și se aduc la ispravnicaturî spre cercetare să'i fie numai trei zile la gros, până să le facă examenele și să'i trimită la spătărie, ce îi țin zile multe și vreme îndelungată, încă pe unîi cu învino-vățirî grele și îi slobod prin mijlocirî și se cacirdise (urmare cu totul în potriua voinței Domniei mele), orânduim pe boerul Domniei mele Stoian Malacolo polcovnic za vênatori, să mERGă pe la județele de mai jos arêtate unde prin scirea Dumnélor ispravnicilor să cerceteze grosurile său alte închisorî ispravnicescî și pe câți hoți și tâlhari va găsi ținuti la închisóre mai mult decât orânduitele trei zile, să'i ia în zaptul lui insoțiti și cu examenul faptelor lor și cu bună pază să'i trimită la spătărie. Poruncim dar Dumnévóstră ispravnicilor, ca nici un fel de împotrivre la acesta să nu faceți, că veți fi greu răspundători; însine am grăit, Domnul cu voi.—1819, Septembrie 12.

Cod. XCIII, pag. 71.

h) Epitropia evgheniților continuă a funcționa, cum se poate vedea din actele ce dăm în notă. Acestei epitropii i se dă un casier, în 28 Septembrie 1819, care să conserve prețioasele: sineturi, bani și scule luate în păstrare de epitropie ¹.

1. Staroste de neguțătorî, fiind-că Dumnélui comisul Ianache Slătineanul se află nevârstnic și după părintesca îngrijire și privighere, ce se cuvine să avem Domnia mea pentru folosul și buna stare a tuturor de obște, iar mai vârtos pentru feciorii de boeri, cei sërmanî și nevârstnicî, îngrijind și pentru acest nevârstnic, 'l am dat prin porunca Domniei mele, sub purtarea de grijă a epitropiei sërmanilor evgheniți, de aceea îți poruncim, ca îndată după primirea acestui domnesc al nostru pitac să publicarisesci în totă politia, spre a fi sciut tuturor, ca nimenea să nu îndrăznescă nici a'l împrumuta, nici marfă să'î dea, nici cheazăie a Domniei sale să nu primescă, fără de scirea epitropiei, căci ori-care va urma împotrivă fără de scirea și iscălirea epitropiei, să scie cu hotărîre, că rămânea păgubaș, fără de a i se primi nici un cuvânt de pricinuire; tolco pisah g-pd.—1819, Iunie 1.

(pecetea g-pd.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 38.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

Prea osfinția ta părinte Mitropolit, iubitorule de Dumneșe, Sfinția ta episcópe al Buzelului și ceilalți Dumnévóstră epitropilor ai sërmanilor evgheniți, fiind-că Marióra, fata răposatului căminar Alexandru Colceag, se află petrecând în văduvie și dintr'acéstă pricină rămâne necăutată averea casei sale, nefiind destoinică numita de a o căuta după cuviință, și fiind-că stăpânirea este datore a îngriji pentru acest fel de case, de a nu le lăsa să ajungă la dărăpănare din pricina necăutării, de aceea poruncim Domnia mea, ca îndată ce veți primi acest domnesc al nostru pitac, numai decât să facă zapt epitropia, totă casa mai sus numitei Măriórei, prin amăruntă catagrafie ș să îngrijescă de acum înainte a o căuta și a o iconomisi pe séma ei, cu bună orânduială, ca să mérgă spre creștere și adăogare, în cât va fi prin putință; tolco pisah g-pd.—1819, August 28.

(pecetea g-pd.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 73.

1819, August 28. Mărióra, fata răposatului căminarului Colceac, pentru greșelii bisericesci s'au făcut surghiun la monastirea Dintr'un Lemn sud Vâlcea.

Cod. XCVI, pag. 73.

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar.

Prea osfinția ta părinte mitropolit, iubitorule de Dumneșe, Sfinția ta episcópe al Buzelului și ceilalți Dumnévóstră boeri efori ai sërmanilor evgheniți, de vreme ce acéstă epitropie este de trebuință a avea vre-un casier pentru păstrarea veniturilor, sculelor și banilor acelor case, ce se dau sub îngrijirea epitro-

i) Încă din începutul domniei lui Al. Suțu, informat de vel logofet de țera de sus, că este mare neregulă și sgomot în Camera de ședință a Divanului, unde intră ori cine «cu trebă și fără trebă», ordonă Hatmanului, la 20 Februarie 1819, să nu mai fie permisă asemenea stare de lucruri și să rânduiască un zapciū de ai Divanului,

piei, și găsiți cu cale a se orândui casier mai jos numitul Spirul Gazoti, primită este Domniei mele, cererea ce faceți printr'acastă anafora, pe care și întărindu-o, orânduim pe numitul casier al acestei epitropiī, cu această orânduială, însă, ca pentru ori câte lucruri, sineturi i scule i se vor teslimatisi de către epitropie să dea și el la epitropie adevăriniță de primirea lor, precum și banii ce se vor da și îngrijască a'i da în dobândă la locuri s gur, spre folosul și adăogirea venitului acelor case, ale căroră vor fi acei banī, și până se vor găsi acest fel de obraze sigure, ca să se împrumute, să stea toți banii în păstrare la Sfânta Mitropolie și găsindu-se acele obraze să mērgă să rădice orânduital casier dintr'acastă sumă de banī de la Mitropolie cu scirea epitropiei, atâta sumă numai câtă are a se da atunci împrumut, și când va fi a se schimba vre-un zapis, făcēndu-se socotēla dobândilor, sēu a se scādea din suma capetelor vre-unui zapis pentru vre-o trebuință a casei stăpānilor acelor banī, să se săvērșescă și una și alta prin scirea și a epitropiei și tōte zapisele de împrumutări să stea în păstrare, iarăși la Sfânta Mitropolie, sub pecetea acestiī epitropiī, iar orânduital casier să ție condică curată de tōte lucrurile ce i se vor teslimatisi i de dat i de luat, și să fie dator a paradosi pe tot anul socotēla la epitropie.—1819, Septembrie 28.

(pecetea g-pd.)

vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 48.

Prea Înălțate Dōmne.

Cu smerită și plecată anafora arētām Măriei tale, că întocmirea epitropiei sērmanilor evgheniī s'au alcătuit pentru de a se păzi în tōtă vremea fără de strămutare și să le păstreze cu bună siguranție, sineturile ce va avea fieș care casă, din cele ce se dau sub îngrijirea acestei epitropiī, cum și alte lucruri mișcătore, adecă scule și haine, ci fiind-că vedem că merge spre creștere și adăogire, orânduindu-se multe din case ale sērmanilor evgheniī, cari au sineturi de acareturi, moși, prāvālii, vii, țigani și altele, cum și scule i zapise de banī, și acestea tōte urmēză a se păstra fōrte bine și la loc sigur, până sa se slobōdă de la epitropie, am socotit, că de se va bine chibzui și de către Înălțimea ta, să se orânduiască și Dumnōlui Spiru Gazoti din partea neguțătorēscă, pe carele să'l avem casă de păstrarea sineturilor i a sculelor i a banilor ce va avea fieș care casă și acest neguțător să ție condică după șarturile neguțătoresci de tōte ce i se va teslimatisi de noi prin logofetul epitropiei, și cu acest mijloc nādājluim să se păstreze tōte lucrurile sērmanilor evgheniī și va merge spre adăogire câte va fi prin putință.—1819, Septembrie 15.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Constantin Bălăceanu, Iordache Golesecu.

care să stee la ușile camerei de ședințe și să nu lase pre nimeni altul a intra decât pre cei cu procesul¹.

j) Vacanțele la tribunale în genere, se otăresc acelea din vechi, adecă pe luna Iulie, în interesul lucrului câmpului. În această lună nimeni nu pôte fi tras la judecată decât pentru *englimatica* și tâlhării. În 1820, vacanța dură de la 1 Iulie la 15 August².

1. Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéa vel Hatmane al Divanului, fiind-că am luat Domnia mea pliroforie de la Dumnólu vel lo-gofétul de țera de sus, cum că în vremea când se teorisesc pricinii de judecări de către Dumnélor veliții boerí, se urmază atacsie din pricina multului calabalac ce intră în odae la Dumnélor, ómení cu trébă și fără trébă, din care se dá zățicnire de a nu se putea face cercetare pricinilor cu amăruntul, precum se cuvine; de aceea dar poruncim Dumitale, ca să orânduesci într'adins un zapeiú de ai Divanului, care să fie dator, ca în tóte țilele când vor corceta Dumnélor boerii pricinii de judecări, să stee la ușă napristan și să nu lase a intra în casă pe altul, decât numai pe cei ce vor fi trebuincioși la pricinile acelea ce va fi în cercetare, spre a nu se face calabalac și a se pricinui atacsie; tolco pisah g-pd.—1819, Fevruar 20.

Cod. XCVI, pag. 15.

2. Publicații pentru contenirea judecăților pe luna lui Iulie.

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . . . sănătate. Vě facem în scire, că după obiceiul ce se urmază în toți anii, și după coprinderea condiceii Divanului Domniei mele, sunt oprite judecățile în tótă această viitoare lună a lui Iulie, fiind vremea a tot lucrul pământului, pentru ca să'și pótă fieș-care locuitor a'și căuta de seceriș și de cósă; deci, iată mai dinainte vě poruncim, să însciințați la toți de obște, ca într'acéstă lună nimeni să nu se pornescă cu jálbi pentru pricinii de judecări, că om de afară am poruncit Domnia mea să nu se aducă pentru judecări, făr' de numai pentru pricinii de englimatica, acelea nu sunt oprite în nici o vreme; nici Dumnévóstră să nu aveți a trage pe nimeni pentru pricinii de judecată până după sfērșitul lui Iulie; încă și pe cei ce au apucat și au intrat și sunt în judecată, să vē siliți a le izbráni pricina și să le dați drumul, a nu'í ținea opriti și fieș-care într'acéstă vreme de soroc să fie nesupérați de judecări, după cum asemenea porunci avem date Domnia mea și aici pe la departamenturi, ci dar așa să urmați negreșit, însciințând și la toți locuitorii de obște, să scie fieș-carele, că nici de aicea nu se va trimite să se aducă nimeni de alte pricinii, făr' de numai pricinii de tâlhării și englimatica se vor aduce și Dumnévóstră ispravnicilor pe acelea să fiți datorii a le căuta și să dați poruncă tuturor a se astempéra acum și a se apuca fieș-care de lucrul câmpului cu silință și făr' de pregetare și fiți sănătoși.—1819, Iunie 20.

Cod. XCVI, pag. 44.

Publicații pentru contenirea judecăților.

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . . . sănătate. Vě facem în scire, că după obicei și după pravilă, de la dîntéiú a viitorului Iulie până la 15

k) Ne rămâne a anexa la acest capitol câte-va acte de diverse procese din domnia lui Al. N. Suțu. Din aceste notăm aci :

Procese de căsnicie. Un bărbat care 'și bate la beție soția de o ucide. Părinții morții s'au fost împăcat în scris cu ucigașul ginere, dicând, că uciderea nevastei lui nu era cu premeditare. Vel spătarul arată casul lui Vodă și că a rămas după morțea soției un copi'aș. Al. Suțu trâmite la Ocnă pre ucigaș, fără termen, în 19 Maiu 1819. ¹

ale lui August, au a fi contenite judecările, ce sunt între locuitorii, spre a putea fieșcare să 'și caute de seceriș, cósă i alte lucrări ale pământului ce se urméză într'acéstă vreme; deci, iată mai dinainte vè poruncim, să însciințați la toți de obște, ca într'acéstă vreme nimeni să nu se pornéscă cu jălbii pentru pricinii de judecări, fără numai pentru pricinii de englimatica, acelea nu sunt poprite în nici o vreme, nici Dumnévóstră să nu aveți a trage pe nimeni pentru pricinii de judecată, până după sfêrșitul sorocului ce s'au dis; încă și pre cei ce au apucat de au intrat și sunt în judecată, să vè siliți a le isprăvi tréba și să le dați drumul a nu-i ținea opriti, și fieșcare într'acéstă vreme de soroc să fie nesupérați de judecări, după cum asemenea porunci avem date Domnia mea și aici pe la departamenturi; ci dar așa să urmați negreșit, însciințând și la toți locuitorii de obște, să seie fieșcarele, că nici de aici nu se va trimite, să se aducă nimeni de alte pricinii, fără numai pricinii de tâlhării și de englimatica se vor aduce, și Dumnévóstră ispravnicilor pe acelea să fiți datori a le căuta și să dați poruncă tuturor a se astâmpéra acum și a se apuca fieșcarele de lucrul câmpului cu silință și fără pregetare, și fiți sănătoși.—1820, Iunie 18.

Cod. XCVI, pag. 14.

Asemenea pitac s'au făcut și la Hatman și vel spătar, și la mai mare bașa.

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahisoc.*

De vreme ce acest Istrate Abagiü au sêvêrșit acest fel de cumplită bătae asupra soției lui, în cât i s'au pricinuit și morțe, după pliroforia ce ne dá Dumnélui vel spătarul printr'acéstă anafora, orânduim pe sluga Domniei mele zapciü armășesc, ca să'l ia de aici și să'l ducă la Oena Telega, unde poruncim cămărașilor de acolo să'l băgați înlăuntru în Ocnă, și de acolo să nu fie slobod fără de al doilea poruncă a Domniei mele, iar orânduitului mumbașir i se va da adeverință de primirea vinovatului.—1819, Maiu 19.

(pecetea gpd.)

vel Logofêt.

Cod. XCII, pag. 87.

Prea Înălțate Dómne.

Un Istrate Abagiü ot Têșor sud Prahova, în trecutele zile s'au trâmisi la spătărie de către ispravnicatul aceluï județ cu însciințare, că 'și-au omorît nevasta, după care viind davagii și socrii lui, adecă părinții nevastei, însoțiți și cu alte rude, s'au cercetat pricina de către judecată și atât din cercetarea

Va să ȃică, vechiul obicei  al «*deșugubinei*» nu s'a perdut din deprinderile naționale, dar Vodă nu permise aplicarea lui.

ȃudecăței ce s'au făcut aici, căt și de la fața locului de prin vecinii lui, am luat pliroforie cu însciințare, căt pricina s'au urmat într'acestași chip: Acest Istrate avea bănuială căt nevasta lui umblă în căt necinstite și depărtate de unirea cătniciei, asupra cătreaia totdeuna avea privighere, ca să o dovedescă bine, iar într'o ȃi, Miercuri la 26 ale trecutului Martie, viind numitul de la Nicolopolea cu nisce marfă a unui neguțator, ca să o ducă la Ploesci, nu 'și-au găsit nevasta a casă a'i face de măncare și el necăjindu-se s'au dus la circiumă au băt vin până s'au îmbătat, apoi neguțatorul stăpânul mărfeii l-au silit de au plecat cu marfa la Ploesci, au descărcat marfa acolo, au băt iarăși până s'au îmbătat fôrte, s'au întors a casă la Târșor inoptat, unde găsindu-și nevasta s'au îndemnat a o bate de douē pricinii, înteiu căt era fôrte beat, și al doilea de bănuiala ce avea, căt umblă în căt netrebnice și nu o găsise în ȃioa aceea a casă, s'au apucat de ai bătut-o, precum obicinuesc proști și a doua ȃi trezindu-se el din beție și-au vėdut nevasta bolnavă și bătută fôrte, fără să scie ce au făcut el în trecut sėră, care acestă urmare a bătăii socotind-o drept lucru de nimic și netemėndu-se căt să móră nevasta, s'au dus cu tată sėi împreună, au încărcat din deal nisce buți cu vin a le duce cu chirie la Brėza; iar a treia ȃi Vineri în lipsa lui de a casă au murit nevasta, cunoscėnd socrii numitului Istrate cum și rudele nevestei lui, cum căt numitul nu 'ș-au bătut nevasta cu hotărire să o omóre, ce cu chip de cercetare, ca să se îndrepteze pe calea statorniciei, iar mai vėrtos avėnd și un copil rėmas de țiftă, s'au împăcat între dēnșii și s'au ertat, dāndu'i zapis iscălit de toți davagii și de alți martori cu coprindere, căt nu cer împotriva lui nici o rėsplătire, fiind mórte din întēmplare, iar nu cu dinadinsul. Deci cu tôte căt numitul Istrate, dupē cercetarea ce s'au făcut, s'au dovedit căt nu 'și-au bătut nevasta cu hotărire de mórte, ce cu chip de ertare, precum s'au ȃis mai sus, dar pentru căt dintr'acea bătăie s'au întēmplat a treia ȃi de a murit nevasta, dupē pravilă tot ucidere se socotesce, însă ucidere nu de voie, ci făr' de voie, din întēmplare, și de vreme ce păriții și rudele nevestei lui 'i-au ertat greșala și invinovățirea, necerėnd împotriva nici o rėsplătire, iar mai vėrtos avėnd și copil mic de țiftă, ce au rėmas făr'de păriții și făr'de îngrijitor al creșterei lui, se sprijine numitul la mila și hotărirea Înălțimei tale.—1819, Maiu 12.

Gheorghe Vlahuț spătar.

Io Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar

Cu cale fiind anaforaocă acestă a praosfinției sale părintelui mitropolit, dupē arėtarea ce ni se face asupra pricinei, poruncim, să se facă urmare întocmai, precum mai jos se coprinde.—1820, Maiu 8.

(pecetea gpd.)

Vel logofėt

Cod. XCV, pag. 574.

Prea Înălțate Dómne,

O Maria, botezată din armeni, soția lui Ionită proin baș Ciohodar al Măriei sale Scarlat Calimah voevod, au jăluit smerenței nōstre, căt ea fiind fată

Zinca, fata răposatului Constantin al 2-lea, comis din Craiova, e bătută de bărbatu-său *strașnic* și îi ie tóte hainele, sălbile și la 28

de armean bogat, și pentru evlavia sfântului mormânt, au mers împreună cu părinții ei la Ierusalim, și acolo aprindându-se cu dorirea ca să primescă drépta credință a bisericeii răsăritului și cugetând cu ce mijloc ar dosi de eresul armenesc, s'au însoțit întru căsătorie cu mai sus numitul, aflându-se în vîrstă de ani 17, de unde viind în Țarigrad s'au și luminat cu sfântul botez prin scirea prea fericitului patriarh, apoi de acolo mergînd la Moldova cu Măria sa Domnul Calimah ar fi petrecut în liniște 9 ani: după aceea bărbată seú ar fi început a se alătura la fapte rele prăpădind și cheltuind căstigurile în urmări necuvióse, și vedînd ea unele ca acestea ar fi început a'l muștra și așa au început a se pricinui între dênșii neunire și viața rea, pînă când cu viclesugurile lui ar fi și surghinit'o la o mănăstire, iar el au venit aici, de unde scăpând au venit și ea după dênșul și el nu voiesce a o mai primi întru căsătorie; pe cari orânduindu'í în cercetarea Departamentului judecătoii duhovnicescii prin deosebită anafora ne fac arătare, că după ce acești casnici s'au *adunat*. . . . .
. . . . . *cu* petrecania între rudele lui la Țarigrad, spre a fi ajutat la cheltueli și așa puind jăluitoarea în casă cu chirie acolo au mers cu Măria sa Domnul Calimah la Moldova, spre a se putea chivernisi, iar jăluitoarea făcînd multă supărare părintelui Măriei sale au trimis'o și pe ea la Moldova, ca să șadă cu dênșul, unde mergînd și adunînd la un loc, de câte ori se orînduia în huzmeturi ea se ținea după dênșul, de nu putea a'și săvêrși slujbele; apoi puind-o cu locuința într'o mahala, din multă rēutate a ei ne mai putînd-o suferi mahalagiii, au și isgonit-o și ne mai avînd unde locui au intrat cu șederea în Curtea domnescă, unde și acolo începînd cu asemenea limbuții și îndărătnicii ne mai putînd suferi nebuniile, ca una ce au îndrăsnit a'și schilodi și chiar copiii seú, după arătarea ce au făcut Domnului Calimah, au și făcut'o surghiun la o mănăstire de călugărițe, apoi întemplantu-se mazilie Domnului, Calimah, el au venit aici după chivernisela, unde acum s'au pomenit cu dênșă trăgîndu'l în judecată, cerînd pârîtul cu a se isbăvi de această femeie înrăutățită: pre care alegere a judecătoii nerămăind jăluitoarea odihnită, prin apelație s'au infățîșat amîndouă părțile și înainte noastră; asupra căreia pricină intrînd și inși-ne în cercetare, luarăm sēma jăluitoarei și din vorbele i apucăturile ei înțelesem, ca când ar fi schimbată din scaunul minței sale și cum și plină de ruțela limbuței și neînțelegătoare de cuvînt, din care se face curată dovadă, că purtările lui să fie adevērate și nu este indoială de a crede că vor fi avut viața rea, și măcar că jăluitoarea între altele mai provalisi și acēsta asupra soțului ei, că ar fi avînd țitóre în casă, dar noi după amăruntele cercetări ce taine duhovnicescii am făcut, ne-am pliroforisit că nu este atins nici într'un chip de acea femeie ce ține în casă, căci după ce este trecută în vîrstă, apoi este și schimonosită la chip și nu este de cređut, că va fi avînd a face cu dênșă, fără numai o ține pentru căutarea copiilor, fiind ob'cinuți cu dênșă încă de la Moldova, temîndu-se a rămănea copiii singuri ca nu pázind vremea numita lui soție, când lipsesce el din casă, să facă vre-o nenădăjduită primejdie copiilor, și cu tóte că pârîtul bărbată-seú cere a se isbrăni de această femeie, ne mai putînd suferi aceste supărări ale ei, dar fiind că aceste urmări ale ei nu privesc tocmai în puterea slobozirei ponturilor pravilei și mai ales avînd și copii trăitori, găsese cu cale ca pârîtul Ion să fie dator, ca pe de-o parte

Maiu 1819, Al. Suțu dă în judecata bisericăscă casul răului traiu, iar pentru lucrurile ce s'au luat Zincăi, ordonă judecata la Caimacamul Craiovei¹.

Dumitru vizitiu sin Petre din București, ucide pe un alt vizitiu, pe care il prinde în adulter cu nevasta lui. Justiția il achită din cauză că a ucis pe un hoț al cinstei nevestei lui, decât totuși femeea e surghiunită la Viforita, iar ucigașul e surghiunit la 23 Octomurie 1819, la

să ia casă cu chirie, unde aședend pe soția lui Maria, să o căpuiască cu cele ale hranei și îmbrăcăminte, după starea și pârlejul său, iar pe alta să aibă în grijă și pentru crescerea și căpuierea copiilor, ce au și jăluitoarea să aibă a fi păzitoare la vre-una din bisericile politiei cu rugăciuni și citaniile preoților, ca dora se va mai tãmadui din scãderea stricãciunei sale și când în urmă se va tãmadui și se va îndrepta de ale ei înrãutãtirii, se vor uni iarãși cu petrecerea cãsnicieii.— 1820, Aprilie 29.

Al Ungrovlahiei Dionisie.

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospod. Zemle Vlahiscoe.*

Cu cale fiind anaforoa acesta a Dumneluș vel logofetul de țera de sus, poruncim, atãt Sfinției tale, iubitorule de Dumneșeu episcoape Rãmnicul, cãt și Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele, biv vel spãtar. Gheorghie Suțule caimacamule al Craiovei i Dumnevõstrã boerilor divaniș de acolo, sã se facã urmare întocmai, precum mai jos se coprinde.— 1819, Maiu 28e

(pecetea gospod.)

vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 120.

Prea Înãlțate Dõmne,

Dupã luminatã porunca Înãlțimeii tale, ce mi se dã la acestã jalbã a Zincãii, fata-reposatului Constantin II, comis ot Craiova, fãcend cercetare, veduș cã jalba îi este pentru Neculaș postelnicelul, soșul sãu, tot de acolo, cã fãr'de nici un cuvint al dreptãței s'au pornit a o bate strașnic, luãndu-ș cu carul hainele i sãlbi cu galbeni și altele ce au avut, apoi în urmă i-au scornit cã este și nebunã; pentru care judecãndu-se la clericatul Sfintei episcopii Rãmnicu, dupã cercetarea ce au fãcut și au dobãndit dreptatea, iar pãritul îi ține în silã lucrurile ei, cerend a se îndatora soșul ei, sã aducã lucrurile ce le-au luat în casã, și sã o ție în cãsnicie. Decã cãt pentru unirea sãu pentru neunirea lor în cãsnicie, gãsesc cu cale sã fie luminatã põrunca Mãriei tale cãtre Sfinția sa episcopul Rãmnicului, supuindu-ș canõnelor bisericesci, iar pentru cele-l-alte, Dumneluș caimacamul Craiovei, sã-ș judece și sã îndrepteze și ce va fi de implinit sã și implinescã, sãu neodihniindu-se vre-o parte de acolo cu cercetarea Divanului în scris sã-ș sorocescã la luminat Divan.— 1819, Maiu 23.

Vel Logofet.

monastirea Mărgineni, *făr' de soroc*, să'și ispășescă păcatul. La 27 Decembrie 1819 Domnitorul grațiază pe amândoi ¹.

Nu numai femeile măritate erau pedepsite pentru adulter, ci și fetele și văduvele, cari cădeu la lucruri *desfrânate și netrebnice*. Păcat numai că asemenea pedepse se aplica numai la femeile de neguțători și de țeranî, dar nu și la boerime! ²

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahis oe.*

După arătarea ce ni se face printr'această anafora a judecătorilor departamentului criminalion, milostivire făcând Domnia mea, poruncim Dumitale epistatule al armășiei, să se facă poruncile Domniei mele către egumenul de la monastirea Mărginenii i către starița de la schitul Viforita, ca să fie slobođi din surghiunlăc și jăluitarul Dumitru Vizitiu și soția sa și 'i volnicim a merge la casa lor.— 1819, Decembrie 27.

(pecetea gospod)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 119.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată poruncă, cercetând vina jăluitarului Dumitru Vizitiu sin Petre din Bucuresci, s'aú găsit trecut în condica următorului an No. 29, coperindându-se, că pentru curvia muerei lui în cele după urmă găsindu-o într'o cârciumă vorbind cu Ionița Vizitiu ibovnicul femeii sale, prin jungheere de cuțit 'l-aú omorit pe acel preacurvar, și după alegerea judecătoi și porunca pravilei aú rămas nevinovat numitul ucigaș pentru fapta uciderii, dar pentru spăsenia sufletului s'ei s'aú osândit de către înălțimea ta de s'aú trimis surghiun la monastirea Mărginenii făr'de soroc de la 22 ale trecutului Octombrie, precum și preacurva muerea lui la monastirea Viforita. De acesta nu lipsim a însciința.— 1819, Decembrie 16,

Constantin Stolnicu, Costache Ralea.

2. *Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

După pliroforia ce ni se dá printr'această anafora de netrebnicile și defăimatele urmări acei Ecaterina Văduva, s'aú și osândit cu osebită poruncă a Domniei mele, a se trimite surghiun, la schitul Viforita ot sud Dâmbovița, poruncim însă Dumitale vel agă, ca mai întâiu să se sigurifésescă tóte lucrurile ei cu catagrafie curată de ori-ce, dându se în păstrarea rudelor sele, cari să grijască și de hrana ei în câtă vreme se va afla depărtată, și apoi să se pue în lucrare cea-l-altă poruncă a Domniei mele.— 1820, Ianuar 19.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 158.

Fiică fugară. Cu muscalii a fugit o jună fată. Maică-sa capătă de la Vodă voie să mîergă în Rusia să'și aducă copila. ¹

Prea Înălțate Dómne,

O Ecaterina Văduva, locuitoare la Pescărie, *fiind năvălită la lucruri defăimate și netrebnice*, nu încetază pricinile și gâlcevurile ce se întemplă în casa ei, precum și astă noapte, aflându-se în casa ei omenii netrebniți, din cari se adună acolo, au făcut gâlcăvă și au bătut pe nisce cavafii ce veneau de la nuntă, asupra căreia nu numai vecinii, dar și rudele ei au făcut davagelac, că nu'și pot avea odihnă din pricină'i și tot-deauna pătinesc necinste cu cele fără de orânduială urmări ale ei; ei pentru ca să înceteze gâlcevurile, care din pricină'i se urmăză în mijlocul tîrgului, să se odihnescă vecinii despre supărările ce li se fac, să se izbăvescă și rudele ei despre cea de tot-deuna necinste ce li se pricinuesce, iar mai vîrtos *fiind trecută în vîrstă*, să'și mîntuiască sufletul și firea de voeși, găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălțimei tale, a se trimite surghiun la monastire, spre îndreptarea rămășiței vieții ei, iar hotărîrea rămîne la Înălțimea ta.—1820, Ianuar 19.

Vel Agă.

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțul Veevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe*

După piroforia ce ne dă Dumnolui vel logofetul al străinelor pricinii, printr'acastă anafora, de vreme ce s'au dovedit că acea Ană pe care voesce jăluitoarea a o aduce de la Rusia, este fată bună a ei, primim Domnia mea cererea jăluitoarei, și'i dăm voie și slobozenie ca să'și aducă pe mai sus numita fiica sa aici.—1820, April 1.

(pecetea gospod.)

vel Logofet.

Cod. XCV, pag. 448.

Prea Înălțate Dómne.

După luminată porunca Măriei tale de la această jalbă am făcut cercetare și dintr'un martiricon al mahalagiilor ot mahalaoa Livedea gospod., ce'mi aduse jăluitoarea, adeverită și de protopopul Teodor ot tam, carele și însuși au venit aici față, luaiu îndestulare, că această Ană cu adevărat este fata jăluitoarei și că în zilele rușilor o și măritase după un Dumiru Dulgheru, pe carele au petrecut întru căsătorie ca la doi ani, apoi lăsându-se de dînsul, au fugit prin alte mahalale, și când s'au rădicat armia rusescă de aici, dice mahalagii, că au'deu și ei pentru numita Ana, cum că au fugit cu ruși și de atunci până acum nu s'au mai au'dit unde se află, și că popa Grigore, tatăl Anei, cum și Dumitru Dulgherul, soțul ei, se află morți, și cât pentru rugăciunea ce face jăluitoarea a i se da voie să aducă pe fiica-sa aici, rămîne la milostivirea Măriei tale.—1820, Martie 23.

Vel Logofet.

Un cas curios de bigamie se pöte vedea in actul ce dăm in nota de aci ¹.

1. *În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospod. Zemle Vlahisroe.*

Pe acéstă anafora a judecätei departamentului, amëndouë părțile rămând mulțămiți și odihniiți, au dat și adeverință în scris sub iscăliturile lor, la canțelaria Divanului Domniei mele, adeverită și de către Dumnéului vel Hatman al Divanului, care s'au vëdüt și de Domnia mea, și poruncim atât Domniei tale, cinstite și credincios boerul al Domniei mele, biv vel spătare Gheorghe Suțul, caimacamule al Craiovei i Dumnévoastră boerilor divaniți de acolo și Dumnévoastră ispravnicilor din sud Mehedinți, să se facă urmare întru töte, întocmai precum mai jos se coprinde, prin sluga Domniei mele. . . . aprod hătmanesc ce se orândui mumbașir.—1819, Iunie 22.

(Pecetea gospod.)

vel Logofët.

Cod. XCII, pag. 227.

Prea Înălțate Dómne.

Catinca Cernătesca din sud Mehedinți, prin jalba ce au dat Înălțimeii tale, pentru bărbat-sëi Zamfirache Cernătescu, dice că vëduvã fiind, a luat în căsătorie pe numitul cu destulã zestre, și din nenorocirea ei întëmplându-se să iasă omul cu nãravuri rele, dupë ce i-a prãpãdit multe dintr'ale zestreii, apoi o bate și o cãznesce, pentru neputința omenireii; temëndu-se de pierdarea veștei, a alergat la mila Mãriei tale, cerënd împlinire pentru lucrurile ce prin föia de zestre anume se arată i banii ce i-au dat în nuht și desfacere de căsnicia lor, și din luminată poruncã prin zapcilãcul Dumnéului vel Hatman al Divanului s'au înfãțisat in judecatã, jãluitörea însă prin vechil postelnicul Iordache Episcopescul și cu Zamfirache bărbat-sëu, care spre rëspundere ne arată jalbã datã către Măria ta asupra Catincei, nevestei lui, arëtând multe ponosluiiri asupra soției sale și apërându-se, cã întru nimic vinovat el nu este, ci ea dimpreună cu pãrintii ei, cari voesc să'i spargã casa, și la amëndouë jãlbile lor, vëdënd cã prin luminată buiurdizmã se poruncësc cã pentru unirea in căsnicia lor söu neunirea lor să cerceteze Prea sfinția sa pãrintele mitropolit, iar pentru cele ce vor fi avënd a cere unul de la altul, să se cerceteze de către acéstã judecatã. Pentru aceea dar am dis orãnduitului zapcii al Hätmaniei de au înfãțisat mai întëiu cu amëndouë jãlbile innaintea Prea osfinției sale pãrintelui mitropolit, și dupë cercetarea ce au făcut, dovedind Prea osfinția sa, cã Catinca a avut legiuit bărbat întru întëia căsătorie pe un Sandul, tot de acolo, și pentru pãricini nedovedite și fără cercetare bisericëscã ce numai între sineși prin zapise s'au desfãcut, luând Catinca pe pãritul Zamfirache și acel Sandul pe altã femeie și de bisericã nu sunt despãrțiți, prin întãrire la anafora clericatului de la 13 ale urmätörei lunii, hotãresce Prea sfinția sa, cã Catinca să rămãe întru cununia legiuitului sëu celui dintëiu bărbat, iar Zamfirache slobod a se insoți cu cine va putea gãsi, rëspunđënd însă zestrea ce va fi luat de la Catinca, și pentru cheltuiuala ce a arëtãtö Zamfirache, cã a făcut in trebile socrã-sëi, dice Prea sfinția sa, să și caute cu acela de va avea dreptate: apoi dupë izbrãnirea judecätei bisericëscii de iznövã înfãțisându-se innaintea nöstrã, am intrat in cercetare pentru cererea ce face unul de la altul, și am cerut föia de zestre a Catincai,

Calpuzani. Fabricanți de monede false se prind în mai multe rânduri, dar nu li se mai taie mâinile ca altă dată, ci sunt pedepsiți

pe care o vedurăm la mâna lui Zamfirache, scrisă din trecutul lăt 1818, Ianuarie 27, iscălită de Constantin Cernătescu, tatăl Catincăi, și între alte condee, este trecut și talerî 5000 naht; am întreat pe Zamfirache, de au primit tôte deplin de la Catinca, câte anume se arată în fôia ei de zestre și respunde, că tôte cele-l-alte le-au primit deplin, însă nu din noi, ci în starea ce rămăsese de la bărbatul ei, Sandul, și după cum se află le-a lăsat în bună păstrare la casa sa, în sud Mehedinți, iar din naht au primit numai talerî 1.000, fiind-că talerî 4.000 îi are tatăl Catincăi puși în păstrare la un Nicolae Radovicî, neguțator ot Craiova, dicend Zamfirache, că lucrurile zestreî și acei talerî 1.000 mergend a casă le ve răspunde tôte, cerend însă și el a i se socoti folosul zestreî la talerî 4.000 de când s'a cununat și până acum la desfacere, fiindu-se în sémă și baniî ce au cheltuit în trebile socră-séu; asupra căreia provlime răspunde și vechilul Catincăi, că de va răspunde și Zamfirache tôte lucrurile zestreî după ființa întru care era când le-au primit, iar nu după cum se află acum și acei talerî 1.000 fără cheltuiala judecâtei, i se va socoti folosul după a sa cerere, iar pentru orî ce socotelă va avea cu tată-séi, ea nu se amestecă și nici că se îndatoréză a i răspunde cu din ale zestreî, ci să și caute de la cel care l-au volnicit să cheltuască. Decî vedend noi, că judecata bisericească, căsătoria lor au cunoscut'o urmată împotriva pravilelor bisericescî, și prin întărire la anaforoa clericatului Prea sfinția sa părintele mitropolitul le desparte căsnicia, rămăind Catinca întru căsătoria legiuitului séu, întru al întéiului parlej și Zamfirache volnic a se însoți după alta; de aceea și noi nu am putut da ascultare la cererea ce făcură, atât o parte cât și alta. ci găsim cu cale, cu luminată porunca Măriei tale, orânduitul aprod hătmănesc luând pe Zamfirache de aici, să l ducă în casa lui, în sud Mehedinți și prin marifetul Dumnelor boerilor ispravnicî ai județului, să împ inescă Catincăi tôte lucrurile ce anume se arată în fôia ei de zestre, dimpreună cu acei talerî 1000, însă câte din lucruri va fi în pěr să le primescă Catinca în starea ce se va fi aflând acum, iar câte vor lipsi cu totul, să se socotescă prețul lor după ființa ce se va dovedi că au fost când i s'au dat de zestre dimpreună și acei talerî 1.000 și Zamfirache orî ce socotelă va avea cu Constantin Cernătescu, tatăl Catincăi, își va căuta cu densus; către acestea, mai proval și vechilul Catincăi dicend: Zamfirache, când Catinca era venită aici să și caute cu densus judecată pentru interesurile sale, vrënd să pue în mână acei talerî 4.000 ce erau puși în păstrare la acel Nicolae Radovicî neguțator din Craiova, și vedend că neguțatorul nu i dă, au âmblat să i ridice prin marifet de judecată, dintr'a căruia pricină rădicându-se de acolo baniî ce s'au pus la altă mână, au plătit tatăl Catincăi și deciuiala la toți baniî cerend ca Zamfirache să stăpănescă baniî pentru deciuiala ce au dat, și fiind-că Zamfirache împotriva se apăra dicend, că el au cerut numai talerî 2800 și nevrënd să i dea, au rémas tot la acel neguțator Nicolae Radovicî, fără a se rădica vre-un ban dintr'aceia de către densus la altă parte și pentru această pricină dicem, ca să fie luminată poruncă către einstita căimăcămie a Craiovei, ca să cerceteze și dovedindu-se, că din pricina lui Zamfirache se vor fi ridicat acei bani de la numitul neguțator într'altă parte, pe când Catinca se afla eșită din casa lui și va fi plătit deciuială la zabit pentru acei talerî 4.000 séu și mai pușină deciuială, atunci să se îndă-

cu Ocna, ba pre unii din ei, fiind supuși, îi iartă și de Ocnă și se mărginesce Domnia a cere la Aghenție expulsiunea lor peste hotarul Ardealului. ¹

toreze Zamfirache a plăti câți bani se va dovedi că s'au plătit deciuială, iar împotriva dovedindu-se, adevă că el nici un davagilac nu au făcut să ridice banii de la acel neguțator, pe c'nd se afla Catinca aici în Bucuresci, acum și banii stau tot la acel neguțator, fără să fi dat vre-o deciuială dintrênșii, să rămăe în pace și nesupărat de cererea acésta, iar hotărîrea rămăne la Măria ta. 1819 Iunie 8.

Dumitru Drăgănescu, Răducanu Sărdar, Ștefan Fărcășanu, Cerchez Armaș, Hurmuz vistier, Nicolae Postelnic.

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

După pliroforia ce ni se dă printr'acéstă anafora a departamentului de criminalion, milostivire făcend Domnia mea asupra aréstaților vinovați, îi ertăm din osânda ocnăi, și poruncim Dumitale epistatule al armășiei, să li se facă itlacul Domniei mele, aducenduse aici, poruncim ca prin scirea cinstitei aghenții să se isgonescă afară din hotarele țerei, cu hotărîre ca nici odinióră inapoi să nu se mai întorcă.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 203.

Prea Înălțate Dómne.

Vinovăția jăluitoților s'au găsit trecută după orânduială la condica examenelor cu No. 43 și No. 63, câte cinei aceștia săvârșitorii a faptei de calpuzanlie, din cari lude trei anume: Constantin Atanasiu Zachinteos, i Dionisie Tronos și Nicolî Panaiot Melintios, aceștia prin anafora a Dunelui vel spătarul, se arată, că au făcut talere mincinoșe de alama galbenă, și prin luminată hotărîrea Înălțimei tale de la 30 ale trecutului Decembre, în loc de osân la morței, ce orânduiesc pravilele, milostivindu-te Înălțimea ta cu ușurință de pedépsa lor, s'au osândit la ocnă fără de soroc, de sunt acum aprópe de trei luni, iar cei-l-alti doi, Ion Rizis cofetarul Chefalonitis și Iordache Itachisios sin Nicola Vizmos aceștia au vrut să facă calpuzanlie de mahmudiele, dar până a nu pricinui pagubă obștiei, mai nainte s'au descoperit, găsindu-se la dênșii calăpurile de mahmudiele și pentru a lor faptă după pravil fiind osândiți iarăș la mórte, de catre Înălțimea ta cu milostivire ușurându-le pedépsa, s'au trimis la ocnă fără de soroc, de la 14 ale trecutului Decembre de este o lună și jumătate de acésta nu lipsim a însaiința Înălțimei tale.—1820 Ianuarie 18.

Constantin Stolnicu, Ștefan Costescu, Costache Rădeanu.

Io Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

De vreme ce acest Calpuzan vinovat Toma Titopolitu este nevârstnic, după pliroforia ce ni se dă printr'acéstă anafora, milostivire făcend Domnia mea asupra'i, îl ertăm din surghiunlie, pentru care și poruncim Dumitale ep.statule

Dreptul de proprietate. Prin acte din April 1820 Al. Suțu recunoșce dreptul tirgoveților din orașele libere, de a prinde din locul moșiei domnesci a tirgului, și a și-l apropria, ca loc liber¹.

al armășiei, să se facă itlacul Domniei mele după orânduială, cu această hotărîre însă, că aducându se aici, să dea legătură prin chezașie sigură, precum mai în jos se arată.—1820, Februarie 4.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 236.

Prea Înălțate Dómne,

Cu plecată anafora înștiințez Măriei tale pentru un Toma holteiu Titopolitis, carele după luminată hotărîrea Înălțimei tale se află trimis surghiun la monastirea Bistrița din sud Vâlcea și se ține la aceeași închisore de este o jumătate de an, cu invinovățire pentru fapt de calpuzanlic, de ce aŭ lucrat un argintar făcend câtevași mahmudele în tovărășie cu acest Toma lăcutorî aflându-se în sud Argeș, unde li s'aŭ descoperit fapta și s'aŭ prins numitul, iar acel argintar aŭ fugit peste Dunăre. Ci fiind numitul Toma nevérstnic i s'ar socoti îndestulă pedépsa de când se ține la aceeași închisore, ca să te milostivești Înălțimea ta, să se erte, slobođindu-se prin vrednică chezașie, ca de acum înainte să se ferescă de cea mai mică faptă rea, hrăniindu-se cu munca dréptă, iar împotrivă mai îndrăsnindu-se, chezașii să fie răspundători, atât la vre-o pagubă, cât și la pedépsa ce i se va cuveni după pravilă.—1820, Februarie 2.

Iancul Racoviță.

1. Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Dupé pliroforia ce ne dă Preaosfinția sa părintele mitropolitul printr'acéstă anafora, de vreme ce din vechime este obiceiú legiuit la orașele cele slobode (precum este și acel oraș Têrgu-Jiului) de a fi volnici orașanii, ca să coprinđă locuri slobode avendu-le întru a lor desăvêșită stăpânire, și după ce odată ce se fac stăpâni nu se póte în urmă a li se mai lua înapoi de către alți și de vreme ce aceste locuri le-aŭ avut jăluitoarele coprinse din loc slobod domnesc, și le-aŭ stăpânit liniscite, cu binalele ce aŭ pe dênsele, iar n'aŭ fost slobode când s'aŭ afeorisit de către Domnia sa Ioan Vodă Caragea la biserica domnescă din mai sus numitul oraș Têrgu-Jiului, nici aŭ avut vre-un amestec cât de puțin acéstă biserică mai nainte aferomei la aceste locuri, de aceea dréptă și cuvi neiósă, este chibzuirea ce aŭ făcut atât Preaosfinția sa părintele mitropolit, cât și logofetia, asupra aceștii pricinii și hotărîm, ca jăluitoarele Manda Brăilóica i Manda Crăsnăróia slugerésă, și Bănică i Iordache frați Politimoși, să și stăpânescă aceste locuri în pace și fără nici un fel de supêrare de către biserica domnescă a Têrgu-Jiului și de către epitropii aceștii biserici. — 1820, Aprilie 2.

(Pecetea gospod.)

Vel logofăt.

Cod. XCV, pag. 512.

Asemenea drept este foarte străvechiu și 'l aflăm în sus și în Moldova.

Prea Înălțate Dómne

Urmând luminatei porunci, am vedut arătarea ce se face Înălțimei tale printr'acéstă anafora, pentru trei siliști d'n orașul Têrgu-Jiului, pe care din vechime au fost case ispravnicesci, și după vremi rămând locul slobod și netrebuincios a mai fi case ispravnicesci, s'a'î coprins de trei obraze orășani de acolo și unii și-au făcut case, care locuri le-au stăpânit, cum și soții lor în diastimă mai mult de 10 ani, iar în lét 1813 Măria Sa Ioan Vodă Caragea, după cererea episcopilor bisericei domnesci de acolo, prin hrisovul Măriei sale, au hărăzit aceste trei siliști bisericeii și să ia embatichiu pe an câte 5 oca cêră, pentru care dice Dumnélui vel logofetul, că locurile acestea avându le jăluitoarele întru a lor stăpânire mai nainte până a nu se da hrisovul Domnului Caragea, coprinse nu din locul bisericeii, ci din loc slobod domnesc, precum au coprins și alți orășeni din vechime, dreptate au la rugăcunea și cererea ce fac, pentru care arêtăm Înălțimiî tale, că la orașe slobode, precum este și orașul Têrgu-Jiului, au avut orășanii din vechime slobodenie legiuită a coprinde locuri slobode și a le avea întru desăvêrșita lor stăpânire și după ce olată apucă de se face stăpânii pe dênsele nu mai pôte a li se mai lua de alții, și smerenia noastră mai nainte având âmlblare pe la Têrgu-Jiului, ne sunt știute aceste locuri cu binalele ce au jăluitoarele pe dênsele ce se află întru a lor liniștită stăpânire, iar biserica domnoscă n'au avut nici vre-un amestec, nici vre-un alt loc a se însărcina cu acestea precum și chiar din hrisovul Domnului Caragea (care de Măria ta încă s'au înnoit) se face dovadă că n'au fost ale bisericeii, ci atunci le aferosesce, și de vreme ce n'a'î fost slobode când s'au afeorisit, ce sub stăpânirea jăluitoarelor cu sumă de ani mai nainte de aferomă, după dreptate și după obiceiul ce din vechime este legiuit și canonisit într'acéstă țeră pentru orașele cele slobode, precum mai sus arêtăm Măriei tale, nu se putê afeorisi aceste trei siliște bisericeii; de aceea chibzuirea Dumnélui vel logofetul o găsim și smerenia noastră cuviinciosă: a rămânea jăluitoarele nesupêrate și să și aibă locurile acestea întru desăvêrșită a lor stăpânire, fără câtuși de puțină bântuială, în vreme ce ele le au coprins din loc slobod domnesc și l'au avut în linișcită stăpânire atâția ani, iar pentru pricina socotelilor și episcopiei acei bisericeii gospod ot Têrgu-Jiului vom face deosebită arêtare Măriei tale, după deosebită buiurdizimă ce este dată la altă anafora a cinstitei logofetiî.—1820 Martie 13.

Al Ungrovlahieî Dionisie.

Dăm în anexele la acest capitol:

Jurământul mare deferit unui evreî; anchete în procese reclamate de sudiți austriacesci și de un sudit frances Iacheti; Catagrafia avereii muribundului C. Giuvara ca să se asigure creditorii lui; a adopțiune sêu iotesie; procesul intentat de emigratul boer acum generalul C. Varlaam, contra clucerului Deșlui, tovarășul lui la întreprinderea poștelor, în care proces influența Rusiei a prevalat asupra dreptăței, de a'î venit trêba la ștergerea lui Deșlui din arhondologie, pentru că n'a voit să se supună nedreptelor sentințe ale Divanului; diverse procese de încălcări de hotare, de hotarniciî, etc.

CAP. VIII.

Finanțele.

Obligat prin firmanurile de Domnie a îngriji de liniștirea țerei agitată de jafurile lui Caragja, Al. N. Suțul întreabă oficial pre Marele vistieriu ce-i de făcut pentru îndreptare? Marele vistier Barbu Văcărescu, prin anafora ce am adus-o la capitolul despre administrațiune, propune măsuri, cari mai toate tind a face din vistieriu cel mai important boeriu din Divanul țerei. Văcărescu cere, ca nu numai slujbașii vistieriei, ci și ispravnicii să fie numiți după alegerea Marelui vistier. Devenia deci acesta cel mai influente velit boier din Divan. Nu vom reveni mai pe larg aci asupra ana-oralei lui Barbu Văcărescu.

Cea dintăi grijă a lui Suțul și a guvernului său este de a înmulți numărul locuitorilor țerei, ceea ce însemnă: înmulțirea dajnicilor. Vechiul obicei al constituirei de *slobođii* cu privilegii și scutiri, nu mai se practica de cât-va timp și totuși străini, Sârbi, Români de peste munți, veneau în țeră și rămăneau aci. Adevărat că agentul austriac va reclama repatriarea acestor din urmă, dar Divanul și Vodă vor refusa, declarând că, după vechiul obicei al țerei, ori care străin se stabilește în țeră în condițiuni de lucrător de pământ și se supune la toate datoriile către țeră ale *raelilor*, ale supușilor pământeni, nu mai este considerat de străin. Cu acest mod Al. Suțul reținu în țeră mulțime de Români, mulți veniți aci în timpul fometei din urmă din Ardeal și Ungaria. Decât nu târdu, mai mulți din acești noi coloniști ai țerii, vedându-se prea împovorați de dări, cer să se ducă,—ba mulți se și duc de la sine îndărăt, peste munți. Ca să oprască această despopulare a țerei rumănesci, la 19 April 1819, Divanul intră cu anafora la Vodă, propunându-i scăderea de un taler la sfert la darea cea obișnuită a țeranilor pământeni, în favorea noilor așezați prin sate și cu adăogirea că noii așezați locuitori, să nu fie trecuți la catarhurile vistieriei ca *lude*, ci pe cap, *nominatim*. Caragia ordonase simpla înscriere a acestor noi veniți între birnicii pământeni. Acesta nu le convenise noilor așezați și începuseră a se imprăștia. Acum Divanul lui Al. Suțul revine asupra hotăriri lui Caragja și nu numai acordă scăderea de un taler la sfert din dar, ci încă hotăresce, că această dare este individuală și nu pe lude—cu *cislă*, și că ea va fi percepută nu de ispravnicii ordinari, ci de «deosebiți ispravnici» ai s'reinilor, de cari vor fi: unul în Valahia cea mare și altul în cea mică,

Se vor numi și trei ómenî din ai Visteriei, cu sciință, practicoși și cinstiți, din cari doi pentru județele cis-oltene, câte unul de 6 județe, și al treilea pentru județele trans-oltene. Aceștia vor face *aședirea străinilor*, după orânduiala de sus, lăsând afară din aședare pre cei ce se vor dovedi că sunt vechi pămîntenî. Aceștia vor fi dați în cîsla satelor. ¹

1. *În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospolar. Zemle Vlahiscoe.*

Vedînd Domnia mea coprinderea acestei anaforale și a celor mai mulți veliți boeri ai Domniei mele halea și maz li, și chiar cetind aceste arătate întocmiri a acestor streinî, ce au venit hălaiduitori în pămîntul Valahiei, din părțile vecinătăților, am cunoscut-o că este făcută din partea Dumnélor, ca de nisce bunî patrioți ai pămîntului, înteiu, spre a dobândi țera acésta cu mulți salășluitoři de prin alte loturi, a se împodobi orașele și alte locuri, cari au trebuință spre înmulțirea hranei și a agoniselei, iar nu a se împrăștia și cei eari au năzuit cu a lor locuință în acéșă patrie. Al doilea, că privesce intru tóte spre obștesul ajutor al tuturor de obșto, după alcătuirea care este făcută cu a se scădea din banii Dumnélor dajnicii, câte taleri unul, la fieșcare sémă primită este Domniei mele arătarea și cererea Dumnélor, și poruncim Domnia mea, Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele, vel vistiere Barbule Văcărescule, să se facă urmare intru tóte în toemaî după coprinderea anaforalei, adecă de la Iunie înteiu, să se dee de la vistierie Domnescile nóstre porunci către ispravnicii județelor și către locuitori dajnicii, făcendu-li-se cunoscut că s'au scădut câte taleri unul, la fieșcare sfert, din taleri 19 ai vistieriei, și să rămăe a răspunde câte taleri 18 la fieșcare sémă, spre a cunoșce în faptă mângăere și mulțămire locuitori Domniei mele, să se rânduiască și trei credincioși dintr'ai vistieriei, cari vor fi cu sciință, cinstiți și cercați, însă doi la județele de dincóce de Olt, fieșcare la câte șese județe și altul la cinci județe ot pres'e Olt, ca împreună cu ispravnicii județelor și cu cel ce se va orându ispravnic al streinilor, să facă cercetare cu scumpătate pentru câți streinî vor fi adeverați veniți din părțile vecinătăților, să se așade la orânduiala străinilor și să se facă pentru dênșii catastih de numele, sinul i satul unde se vor afla locuitori, iar câți dintre pămîntenii țerei, cu înșelăciune se vor fi amestecat în cursul trecutei vremi printre străinî, toți aceia să se dee pe la satele lor, cu adaosul cel cuviincios de lude, după starea și puzescă acéșă întocmire dintre pămîntenii țerei, printre străinî, și când de acum înainte vor veni din părțile vecinătăței niscare-va străinî, să îngrijască ispravnicul lor, împreună cu ispravnicii județelor, să i cerceteze și dovedindu i străinî intru adevăr, să i așade la orânduiala lor împreună cu cei-l-alți, iar găsindu-se pămîntenî strămutați din alte județe, să se înapoeze de unde mai nainte vor fi fost cu locuința lor, ca să nu se mai întample la acésta cătuși de puțină catahrisis, căci, când de acum înainte se va face împotrivă urmare, cu a se amesteca vre-un pămîntean între străinî, si scie cu hotărîre că se va pedepsi acel ispravnic al străinilor pentru neingrijirea sa.—1819, Aprilie.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

«Cisla», care în principiū este un ideal al democrației moderne, căci este aședarea dărilor proporționale, nu o primeau noii coloniști,

Prea Înălțate Dómne.

Două luminate pitace ale Măriei tale, unul de la 2 și altul de la 24 ale trecutului Fevruar, cu multă plecaciune am primit, prin care ni se poruncesce pentru pricina întocmirii aședării străinilor, că atât după pliroforia ce s'a i dat de către Dumnelui vel banul Grigorie Ghica, când s'a u aflat în dregătoria vistieriei de către Dumnelui vel vistierul ce se ață acum, cum și dintr'al ispravnicilor de obște însciințări și din nenumăratele jălbi ale acelor străini, este o desăvârșită încredințare, că în loc de a se înmulți în locuința aici în pământul țării, au început a se împrăștia, și dintr'acastă mișcare, osebit că urmăză a perde țera pe străinii ce a i apucat de s'a u sălășluit aici, și a rămânea lipsită de folosul și îmbivșugarea ce se pôte pricinui din adaosul locuitorilor, dar se dă și o mare pricină de zăcienire și altora din țeri străine, cari ar cuteza a veni aici spre sălășluire, asupra căreia pricină, adunându-ne cu toții, am făcut chibzuire, precum ni se poruncesce, de care după neapărată datorie, facem cunoscut Înălțimei tale, printr'acastă a noastră prea plecată anafora, că întru acəsă patrie a noastră dintru început, mai dinainte fiind a lunare de noroi din multe părți, au ajuns cu mijlocul acesta politiiile și toate părțile întru bogție de îmbivșugare și podóbă. în vreme ce din vechime era pământul cu totul nelocuit din unele răzvrătiri, îndemnându-se un trup de străini, atât de serbi mărginași de Dunăre, cât și din ungurii din Transilvania și Ungaria au alergat să locuiască în patria noastră, ca la o scăpare, silindu se cu multă sudore și ostenelii spre dobândirea hranei lor și a lucrării pământului, deschidend locurile acestei țeri și împodobindu-le cu nenumărate semănături, în spre îmbivșugarea obștiei, întocmind slobodie și sate întregi la lét 1792, când, (cum și ce fel nu scim), s'a u stricat ispravnicaturile străinilor, s'a u dat o adevărată pricină a se face de atunci o desăvârșită încetare a întocmirii slobodiilor și satelor noue și iarăși la lét 1812 de când s'a u aședat ispravnicaturile străinilor și până la lét 1818, s'a u făcut slobodii și sate întregi, așa dar străinii se puseseră în urmă întru orânduială cu mulțămirea lor, spre ore-care folos a domnescei vistierii, și ei însuși vedend cu ochii lor în faptă mângăere la străinătatea lor, unul pe altul dintre dênșii îndemnându-se a i venit din vecinătatele locuri și s'a u întocmit nu cu puțină sumă de familie, care au început să se așede încoce și încolea prin județe, și dintru acеста să se ajute cu îmbivșugare și obștea și stăpâniii moșiilor și către aceștea și domnesca vistierie cunoscea din aședarea lor oreși-care folos prin răspunderea dăjdioei tetreminiilor, care se implinea prin ispravnicaturile se se întocmiseră, și au curs acеста până la trecuta luna Septembrie, lét 1818, când prin cea către Înălțatul Domn Ioan Vodă Caragea anafora, se coprindea pe lângă altele, că trebuiesce să se lege toți acei străini cu lude în domnesca vistierie, precum și cei l alți birnici ai pământului, dându-se întru oțărnuirea ispravnicilor județelor și să lipsescă aménlou ispravnicii străinilor, cu cuvânt că mulți dintre pământeni birnici, amesteându-se prin înșelătoare mijloce între cei adevărați străini, se pricinuia cu acеста dărăpănarea satelor județelor. Acest fol dar s'a u dat domnescul pitac și s'a u început a se pune în lucrare de la trecuta lună a lui Decembrie, aședându-se adecă și străinii cu lude, dar ei nesuferindu-so a se vedea în rëndul

din cauză că se făcea cu mari abusuri, trecându-se între mijlocași ori codași indiviđi cari prin averea lor erau fruntași.

pământenilor birnici, ca nisce obicinuți fieș-care dintre dênșii să și respunză *dajlia pe capul său osebit*, s'aũ ivit din multe părți jalbı, cu cererea, ca să li se păzescă cea dinteu întocmire a lor, alții cerend voie de a se întorce de unde aũ venit, din care s'aũ și împrăstiat, spre a merge la locurile lor, de unde mai nainte aũ fost, cu care acésta se dă mare pricină în țeră, isterisindu-se de mulțimea hălăduitorilor, ce prin lucrarea pământului aduc imbitșugare locului și la domnescă vistierie cu scăderea dajdiilor, mulți însă dintre dênșii s'aũ incredințat, ca să aibă îngăduială până se va da luminată poruncă de urmare, întocmirea aședărei ce s'aũ făcut în urmă, privind la legarea străinilor cu numărul ludelor, spre ușurarea locuitorilor birnici; întru adevăr este de folosul țerei, fiind întocmit după canónele dreptăței, căci străinii cari locuesc și se hrănesc întru acésta țeră, cu cuviință este de a fi ei dajnici, dar fiind-că s'aũ arêtat cele mai sus șiso discoli și dintru aceste se vede învederat, că este cu neputință a se pune în lucrare pontul pentru întocmirea aședărei străinilor în numărul ludelor, și fiind-că aceste discoli se vede că s'aũ cunoscut mai dinainte și de către Măria sa Domnul Caragea, după întărirea aședărei, întru care se coprinde, că pentru întocmirea străinilor la orânduiala ludelor se va da deosebit către vistierie pitac, arêtător mijlocului, cu care se cuvine să se facă acésta întocmire și dintru acest pitac, care s'aũ dat în urmă către vistierie, se arată mijlocul economiei, cu care vrea să intre în lucrare acest pont, pentru întocmirea străinilor, trebuință face a se pune un soroc de vreme spre desăvârșita lor întocmire, întru care vreme să se facă cuviințioșa chibzuire și să se găsească mijlocele, prin care să se aducă la bună săvârșire pricina acésta, și străinii întru acésta diastimă de vreme să se otcărnuiască tot cu mijlocul ce se otcărnuia înaintea aședărei, de către *deosebitii lor ispravnici*, puindu-se în lucrare una ca acésta, cu atâta mai multă grabă, cu cât curgătoare vreme a primăverei ajută cugetul de împrăștiere al străinilor, cari nesuferind ca să se otcărnuiască de către ispravnicii județelor și zapcii pământeni, precum cei-l-alți birnici, negreșit se vor împrăștia, fugind fieș-carele la locul lui de unde mai nainte aũ fost. Iată în față și vremea primăverei, care prea mult ajută cugetul cel de împrăsciere, căci nesuferind nici într'un chip a se vedea *pe sineși în lude precum și cei l'alți birnici, nici să se otcărnuiască de către ispravnicii județelor și de către zapcii plășilor, fiind obicinuți cu a lor ispravnicat*, se vor sili ca să pue în lucrare cugetul ce aũ de împrăștiere; de aceea trebuința urmază a se face o bună chibzuire pentru acești străini, cu care nu numai cei ce se află acum într'acest pământ să nu se risipescă, ce și alții asemenea lor să se îndemneze a veni, să hălăduiască în țeră, ca să se împodobescă mai mult polituile, satele și locurile, ce până acum sunt pustii de ori ce locuință omenescă, fiind lățimea țerei prea revărsată, iar locuitorii prea puțin. Drept aceea ni s'aũ părut cu cuviință și prea de trebuință, ca să rămăe acești străini cu numirea ce aũ avut și mai nainte, și să li se orânduiască și osebitii ai lor ispravnici. *unul în Valahia mare și altul în cea mică*, să se orânduiască și trei ómenı dintr'ai vistieriei, cu sciință, practicoși și cinstiți, din cari doi să fie la cele de dincóce de Olt județe, fieș-care la câte 6 județe, iar cel de al treilea la cele de peste Olt cincı județe, să facă cercetare cu scumpătate împreună cu ispravnicii fieș-căruia județ și cu cel ce se va aședă

Cu dispozițiunile luate față cu noii coloniști, nu se âmplea te-saurul lui Vodă. Acésta vëdënd și ca să aibă și aerul de a dori drep-

ispravnic al acestor străini, și câți dintr'ênșii se vor dovedi cu adevărat străini, Sërbî dintre mărginașii Dunărei i Ungurenî din Transilvania și Ungaria și dintr'alte locuri veniți, să se așede la orânduiala străinilor, iar câți se vor găsi că dintre satele pământenilor țerei s'au amestecat în curgerea trecutei vremi printre străini, de vor fi și dintre cei reu nărăviți a se strămuta de prin eatele țerei în hazuri s'au poste Dunăre și întorcëndu-se iarăși cu locuința lor în pământul țerei, pe toți aceia să'i dea pe la sate, cu adaos de lude, ce se va cuveni, ca să lipsescă de acum înainte catahrisisul ce se urma cu amestecarea pământenilor printre străini, și când se va dovedi viind niscaiva străini dintre mărginașii Dunărei, s'au din Transilvania și Ungaria, să li se facă mai întëiū cercetare de către ispravnicii județelor și ispravnicul lor, și de vor fi cu adevărat străini, să se așede la orânduiala străinilor, iar de vor fi dintre pămâtenii țerei, să'i ia ispravnicii județelor și să'i trimiță la satele, unde au plătit mai nainte dajdia lor, păzindu-se acéstă hotărîre nestrămutat; când iarăși ispravnicul străinilor va îndrăzni să așede vre-unul dintre locuitorii țerei la catastihul s'au, atunci să se supue acél ispravnicat sub pedôpsa vinei sale; și fiind-că după însciințările ce au luat până acum domnesca vistierie, mulți din străini, cari s'au aședat între ludele birnici și din cei cari până acum nu s'au aședat, ci numai au audit că o să se așede, s'au imprăștiat, adunându-se cu toții cei ce până acum sunt fugiți ca la 500 de familii. așijlerea și din alegerea care este să se facă și să se deosebiască pămâtenii din străini, socotind că și dintr'acésta s'unt să iasă câte-va familii; de care ne rugăm Măriei tale, ca să se pue un soroc de trei ani de țile, ca într'acéstă diastimă de vreme, de va fi cu putință, să se găsescă mijlôcele cu care să se așede în liniștire și fără turburare străinii în numărul ludelor, și fiind-că în cea de pe urmă întocmire a aședării se coprinde, ca să se așede străinii în numărul ludelor spre ajutorul pământenilor birnici, care acésta este tot una cu scăderea venitului străinilor din suma birului ce plăteu birnicii, și după cum este sciut tuturor, că la numerul străinilor se face pe tot anul creștere și scădere. pentru ca să se iconomisescă nestrămutarea străinilor, și să se folosescă țera din venit lor, după coprinderea aședării cei nouă ni se pare că este cu cale: a se hotări suma ce se cuvine a se da la vistierie și să rămăe străinii pe s'ema stăpânirei într'acéstă diastimă de trei ani de țile, pentru care ne rugăm Înălțimeii tale ca să bine-voiască, ca din taleri 19 de lude, ce acum plătesce țera pe fieș-care diminiē, sa se scadă taleri unul pentru banii străinilor. și să rămăe numai taleri 18, la începerea stringerei de banii viitôrei diminiū Iunie și Iulie. iar venitul străinilor să rămăe pe s'ema stăpânirei și acésta într'acést chip urmându-se, nici străinii, socotim că nu vor mai fugi, nici aședarea ce în urmă s'au făcut, nu pôte a se strica, căci cu acésta se stringe numai mijlocul stringerei de banii, ce se ia din venitul străinilor. iar nu și coprinderea aședării. Decî, rămăind străinii deocamdată în cea d'intëiū a lor orânduială ce au fost, este de folos patriei, iar între ludele birnici aședându-se, dă vădită pricină de imprăștiere, din care a lor imprășciere se pricinuesce pagubă de banii și țera pierde scăderea de taleri unul de lude, pe fieș-care dimierie, făcëndu-se simțitôre imputinare lucrării pământului și îndărătnicire celor ce vor fi avënd cuget ca să vie să hălăduiască într'acéstă prea largă țera

tatea la aşedarea dărilor, Al. Suţul provócă un nou aşedemént de biruri în ţeră, prin actul din 1819, Iunie 2¹. Cu ce vorbe binevoitoare

care are copriinderea aşedeméntului care s'au făcut pentru acesta şi se va schimba numai al otearmuirei străine, mijloc (care este să se urmeze precum s'au urmat mai nainte în totă diastima de vreme de trei ani de zile ce se cere de către slugile Măriei tale, adecă cu întocmire de deosebiţi ai lor ispravnicî), atunci se înţelege curat, că nu sunte n supuşî sub blestem, ci mai mult sub blagoslovenie, căci se face întreit mai folositor mijloc pentru pămênt şi pentru că se face scădemént cu talerî unul, din talerî 19 de lude şi pentru căci lucrarea pămăntului se inmulţesce, şi pentru căci străiniî ce se află cu locuinţa în pămêntul ţerei nu fug; părerea noastră pentru cele spre folosul patriei, se face cunoscută înăltimei tale printr'acéstă a noastră anafora, iar cea desăvêrşită hotărîre rămâne la înalta judecată a Măriei tale.—1819, April 19.

Nectarie Mitropolit Costantie Buzău, Costantin Creţulescu, Barbu Văcărescu, Dumitrache Racoviţă, Istrate Creţulescu, Mihalache Racoviţă logofet, Mihalache Manu vel vornic, Grigorie Filipescu, Dumitraşcu Racoviţă vornic, Constantin Samurcaş, Iorache Slătineanu, Constantin Caliarh vel vornic, Nicolae Goleşcu logofet, Teodorache Văcărescu vornic, Ioan Şirbeiu vornic, Grigorie Băleanu, Petrache Ritoridi vornic, Alexandru Ghica logofet, Ştefan Belu logofet, Nicolae Văcărescu biv vel logofet, Nestor vel logofet, Grigorie Ra'ea logofet, Grigorie Romanitis vistier, Alexandru Niculescu vornic, Mihalache Cornescu vel vornic.

1. Preaosfinţia ta părinte mitropolit, iubitorilor de Dumnezeu i episcopilor i Dumnévóstră cinstiţilor şi credincioşî boerilor ai Domniei mele biv vel bane Grigorie Brâncovene, biv vel bane Grigorie Ghica, vel iilor boerî ai Divanului Domniei mele, biv vel vornice Constantine Bălăcene, biv vel vornice Grigorie Filipescule, biv vel vornice Grigorie Bălene, biv vel vornice Grigorie Slătine, biv vel logofete Mihalache Racoviţă, biv vel logofete Constantine Filipescule, biv vel logofete Alexandru Ghica şi biv vel Hatmane Constantine Goleşcule, cea mai dantêiu trebă a oblăduirei este de a păzi dreptatea cu scumpătate i a îngriji pentru cele folositoare pentru obşte, de aceea şi Domnia mea tot-déuna acestea avêndu le drept temeii şi apururea pentru acestea îngrijind, vedem cu ochiul oblăduirei, că amêndouă aceste au trebuintă de o cumpănire dreptă şi adevărată la greutăţile locuitorilor; dupê ce dar am chibzuit cu osârdie şi cu scumpătate, câte privesc către acéstă cumpănire, am vedut de câtevaşi că fiinţa sa cea de acum stă numai într-o numire, iar întru adevêr este departe de înfiinţare, şi cum că Domnéscă noastră ţeră are negreţită trebuintă de o îndreptare; de aceea teorising şi noi, atât anafora ce aţi făcut pentru aşedemént în lét 1818, ponturile ce s'au dat asupra aşedeméntului către aşedeméntari, ce s'au orânduit atunci, cât şi cea din luna lui Iunie ot lét 1818, prin care aţi hotărît baniî lefilor şi ai menzilurilor, am găsit cele într'ensele întocmirî foarte bune, potrivite şi într'o glăsuire cu cugetul dreptăţei şi al obştescului folos, lipsind numai punerea lor în lucrare, şi vrênd Domnia mea a se găsi cel mai cuviincios mijloc spre săvêrşirea aceştii neapórate cumpăniri şi nefiind la îndoială, că şi Dumnévóstră asemenea cugetând i de a patriei rîvnă invitându-vê şi cea către dênşa dragoste arêtând, vê veţi osârdui să in-

și de mângăere pentru birnici ascunde Domnul lăcomia sa de bani! Vorbesce de *dreptate* și de «*cumpănire*» în aședarea birurilor, pe când — cum vom vedea — nici o dată nu va fi mai gróznică prigonirea nenorociților birnici.

Ca rezultat la această poruncă avem catagrafia sėu recensămėntul general, ce se termină în 1820. ¹

Iată după condica No. 246 (*Academie*) cifra mazililor și breslașilor pe județe. Observăm că documentul ce analizăm, dă numele chiar ale mazililor și breslașilor. Aceste nume de breslași ne arată cum industria și comerțul erau cu totul în mánle Románilor pe la 1820.

1. *Slam-Râmnic* avea 58 de mazili și 7 breslași, cari plăteau câte circa 14 lei de om pe an.

2. *Buzėu* avea 240 de mazili și breslași și între neguțătorii cu osebită ruptóre Gh. orghie sin Vlad Dascălu și Alexandru sin Caloianu. Aceștia plăteau 4072 de lei.

3. *Saac* avea 500 mazili, 24 breslași cu osebită ruptóre de 18 lei unul, Preste tot 9000 de lei.

4. *Prahova* 17 mazili și 28 breslași. Preste tot 706 lei.

5. *Ialomíța* 118 » 8 » » 2196 »

6. *Ilfov* 29 » 23 » » 333 »

7. *Dimbovița* 22 » 9 » » 129 »

8. *Vlașca* 45 » 3 » » 858 »

9. *Teleorman* 115 » 112 » » 3730 »

10. *Muscel* 102 » 37 » » 2570 »

toemiți cu toți împreună această folositoare cumpănire, spre cel de obște bine al patriei; cerem printr'acest Domnesc al nostru pitac, ca teorisind cu scumpătate ponturile dintr'acea anafora și intru o eugetare împreună chibziind, să ne arėtați prin anafora câte veți găsi cu cale că folosesc, spre a se sėvėrși această neapėrată și trebuinciosă cumpănire, precum și neapėrat socotim a fi, ca să alegeți dintr'a Dumnóvóstră adunare *trei boeri*, cari să se însėrcineze de a cerceta cu scumpătate *madăa poslușnicilor* și a *scutelnicilor*, arėtând prin osebită anafora a Dumnélor ceea-ce se vor socoti că este cu cale.—1819, Iunie 2.

1. Am publicat în 1887, în analele Academiei române, o statistică a țerei rumănesci din 1820, după manuscrisul care pórtă No. 246, în arhiva Academiei și carele are titlul acesta: «*Matca și numele tuturor mazililor, breslașilor țerei, alcătuită pe județe, cu banii respunderii lor pe următórea tetraminie ot Septembrie, Octombrie, Noembrie și Decembrie, cum în untru se află.*—1820, No. 1 Septembrie.

Un al doilea exemplar manuscris, înregistrat la No. 245, pórtă același titlu, dar în loc de No. 1, este No. 2. Sub No. 247 și 248, Academia mai posedă alte 2 manuscrise de aceeași natură, pe lunile Ianuar. Februar. Martie și April.—(Analele Acad. pe 1887, pag. 41 și 42).

11. Argeș	92 mazili și 21 breslași.	Preste tot 1911 lei.
12. Olt	70 » 37 » » »	1792 »
13. Romanați	49 » 34 » » »	1288 »
14. Vâlcea	444 » 26 » » »	7569 »
15. Dolj	129 » 16 » » »	2814 »
16. Gorj	632 » 22 » » »	7716 »
17. Mehedinți	401 » 27 » » »	7573 »

18. Orașul București are detaliate următoarele companii sevă bresle cu numele tuturor breslașilor :

«Compania bogasierilor» ceprinde 48 de nume datorind Visteriei 720 de lei.

«Compania băcanilor»: 38 de nume = 570 lei.

«Cupeți»: 48 de » = 432 »

«Străinii Arnăut-Chiole»: 90 de » = 900 »

«Cojocarii cu hrisov»: 23 plătind fie-care câte 9 lei și 72 bani.

«Caliele de cojocari»: 43 de nume.

«Compania a 3-a» care coprindea humbăcarii, cofetarii, luminării, bragagii, vopsitorii, săpunarii, bărbierii, brutarii, ceprării, tabacii, arendașii, cărciumarii, argintarii, mătăsarii, măcelărașii, lohofeții, rachierii, pânzarii, chirstigii, jimblarii, cărămidarii, toptangii, găitănarii, căldărarii, croitorii, etc.: preste tot 427 de nume dând statului modesta sumă de 1275 de lei.

«Compania zidaro-dulghero-têmplarilor»: 81 de nume = 972 lei.

» ișlicarilor-bașcalii și calpacnicii»: 18 » 270 »

» cavafilor»: 22 de nume de fie-care câte 15 lei = 330 »

» cojocarilor subțiri»: 18 nume = 180 lei.

«Străinii ot Gherghița»: 37 de nume = 532 lei.

«Compania ovreilor»: 127 de jidanii plătind câte 14 lei și o fracțiune = 460 de lei.

Așa dar acum 78 de ani Bucureștii posedau numai 127 de evrei. Numele lor înscrise în actul oficial de care ne ocupăm (manuscris No. 245), pot servi la deslegarea multor cestiuni etnice și economice, în tot cazul sunt un răspuns peremptoriu la aserțiunea ciudată a acelor istorici ovrei cari împinseseră nerușinarea până acolo, ca să facă din ovrei, autoctoni ai Daciei!

*

Să urmărim numărul breslașilor și prin cele-lalte orașe ale țerei rumănesci:

Focșanii: Muntenii posedau 168 de breslași români și 20 de străini, între cari nici un evreu.

<i>Ploescii :</i>	334	de	oreslași	români	și	un	străin.
<i>Târgoviște :</i>	97	»	»	»	»	nici	un străin.
<i>Zimnicea :</i>	29	»	»	»	»		
<i>Câmpu-lung :</i>	47	»	»	»	»		
<i>Argeșul și Pilescii :</i>	117	»	»	»	»		
<i>Slatina :</i>	36	»	»	»	»		
<i>Caracal :</i>	221	»	»	»	»		
<i>Vâlcea :</i>	225	»	»	»	»	și	între aceștia un postavar.

Craiova : dădea statului de la breslași aproape 7000 de lei.

*

Catagrafia fiind făcută de comisiunea de boeri, disă «*boerii efori ai obșteștei îndreptări*» de care am făcut mențiune la capitoul administrațiunei, în luna Ianuarie 1820, Marele Vistier și Domnitorul se încercă a pune pe deoparte regulă în ceta mereu crescândă a *poslușnicilor* și a *scutelnicilor*, silindu-se a-i imputina, aședând la dare pe mulți din cei abusiv creați, și pe de alta, cu același scop, se preocupă de numărul crescând al maziilor și feciorilor de némuri. În privința *poslușnicilor* boierii efori ai obșteștelor îndreptări, recunosc dreptul de a rămâne la 1370 lude, afară de *poslușnicii streinelor curți* și *iamacii ogeacurilor* și a *zabiților*, încă necercetați. Vr'o 795 de lude care erau între *poslușnici* cu nedreptul, fură dați în bir ¹.

1. Eacă anafora :

Prea Înălțate Dómne

Prin'acéstă plecată anafora arăt Înălțimeii tale, că teorisindu-se de Dumnélor boerii efori ai obșteștelor îndreptări și catastihul de *poslușnicii* ce se află în fiintă și într'acéstă politie a Bucurescilor, au făcut cuviincioasa alegere și întocmire, dând la visterie catastihul sub iscălitură, pe sumă de lude 1370 *poslușnicii* ce au găsit cu cale a ținea, după cuviință fieș-care obraz, (rămâind necercetați numai *poslușnicii străinelor curți* și *iamacii ogeacurilor* și ai *zabiților*, cari și aceștia după ce se vor lămuri, cari prin al doilea anafora se va face Mărieii tale cunoscut, ca să se dea cuviincioasa hotărîre), iar prisosul de *poslușnicii*, cari rămân peste mai sus arătata hotărîta sumă, adică atât lude 795 din suma catastihului ce au dat Dumnélui vornicul al politiei, cât și câți alții se vor mai găsi, să se așede între *dajnicii* politiei de la următorea tetraminie a lui Ianuarie și ca să nu pótă pricinui la urmă obrazele ce li s'au lăsat acești *poslușnicii*, sub cuvânt că li s'au luat ómenii cei trebuincioși și li s'au lăsat alții cu cari nu se pot alătura, s'au găsit cu cuviință ca să întocmescă Dumnélui vel vornicu, alt catastih aseméuat hotărîrei Dumnélor boerilor efori, prin scirea și alegerea obrazelor din sumele ce au avut până acum în *poslușanie*, coprinđetór de numele *poslușnicilor* fieș-căruia, dar ca să nu se

Al. N. Suțul dă, asupra anaioarelei lui vel vistier, care-i supune lucrarea «boerilor efori ai obștescilor îndreptări», rezoluțiunea afirmativă următoarea:

Iă Alexandru N. Suțul Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Primită fiind Domniei mele atât alegerea ce s'a făcut de către Dumnélor boerii efori ai obștescei îndreptări, asupra celor se petrec întru numirea de poslușnicii aici în politia Bucurescilor, cu osebit chip de hărăzirii obicinuite de vre-o câtă-va vreme către obrazele, la care poslușesc. cât și chibzuirea vistieriei asupra nizamului, ce se cuvine a se păzi de acum înainte, întărim acéstă anafora și poruncim Domnia mea Dumitale, vel Vistiere, să dai în scire Dumnélui vel Vornic al politiei, ca să întocmescă catastih anume de acei ludo 1370 poslușnicii, ce au rămas a fi sciuți și vistieriei, după mijlocul ce s'a găsit; acéstă întocmire însă să fie și prin scirea i alegerea a acelor obraze ce i au din numele ce au avut fiește-care până acum, și după ce îl va săvârși cu totă lămurirea și deslușirea în cât fără nici un fel de osebite să se asemenea ființa lor, cu numele ce se vor arăta într'acest catastih, pe deoparte catastihul iscălit de Dumnélui să'l dea la visterie, ca după acela făcându-se și adeverintele vistieriei să se împărtășcă prin vorniciii, precum se coprinde mai jos, iar pe de altă parte atât prisosul de lude 795 cum și alții câți se vor mai găsi

mai întempele de acum înainte încărcături și înmulțiri fără cuviință și ca să se asemenea ființa cu numele poslușnicilor ce se vor coprinde într'acest catastih, iar nu să se afle unii în slujbele stăpânilor și alții în sciința vistieriei, și în cea după urmă, ca să nu'i mai potă adăoga poslușnicii la unii alții, am chibzuit că se cuvine a se face acéstă orânduială:

1) Tuturor acestor poslușnicii hotărâți să li se dea la mâinile lor adevărurile vistieriei, și ca să se păzescă și orânduiala iratului vorniciei politiei, după obștesca anafora, ce este dată de mai înainte, prin Dumnélui să se împărtășcă aceste adevăruri ale vistieriei, scriindu se și de către Dumnélui în dos sub Dumnélui vel vornic, că s'a trecut și la condica vorniciei.

2) După acéstă alcătuire, să fie cunoscut de bun poslușnic al politiei Bucurescilor numai cel ce va avea la mână adevărura visteriei, să i numai cu a vorniciei, atunci unul ca acesta să se cunoscă de bun dajnic al politiei, pentru că numai cu acest mijloc va înceta necuviințoasa înmulțire și neasemănarea cataștelor, ce se urma până acum și își va cunoscă cu întemeere fiește-care orânduială întru care se afia.

3) De acum înainte să nu fie volnică Vornicia a mai da poslușnicii la unii alții, ci la vre-o asemenea trebuință mai întâi să facă arere vistieriei și de se va cuveni la un obraz, a se da cevași poslușnicii, ori pentru lipsă, sau din nou să se arate înălțimeii tale, ca prin luminată hotărâre a Măriei tale, să se facă și cuviințoși urmare.

Acésta privind-se de către Înalta înțelepciune a Măriei tale și hotărându-se a se pune în lucrare, se va da lumiuată întărire după cum se va găsi cu cale de către Înălțimea ta.—1820 Ianuarie 14.

Vel vistier

sub această numire, orî sciuți Vornicieî s'eu nesciuți, să'i așede între dajnicii *politiei la următorea tetramenie de Ianuarie*, începând de acum înainte Vornicia de a mai face asemenea poslușnicî pe la unii alții fără sciința stăpânirei și fără voie dată de la vistierie; osebit de acesta să se arete Vornicieî, ca dintr'acești lude 1370 ce rămân a trece sub această numire de poslușnicî, orî câți vor voi să se așede la cumpăniile isnafurilor, ce se alcătuesc acum, după hrisovul Domniei mele, nici cum să nu fie primiți, afară numai când cu voia și primirea stăpânilor lor dezlegându-se din tocmela poslușaniei ei vor aduce la Vornicie, mărturie în scris a numiților stăpâni, că se părăsesc de dênșii, și atunci dându'și și adverințele vistieriei, ce vor avea la mânilor lor, prin Vornicie, la vistieria Domniei mele se vor scôte dintr'acest catastiv al poslușnicilor Bucurescilor, și se vor trece în catastivul cumpaniștilor și așa se vor cunósce de bunî cumpaniști; iar pentru ceea ce ni se arată intr'acésă anafora asupra chibzuirii ce s'au făcut la împărțirea adeverințelor, ca să nu se smintescă nici iratul slujbei Vornicieî politiei, după glăsuirea coprinderii de mai jos, am vădut Domnia mea, că Vistieria primesce a se lua pentru asemenea adeverințe ceea ce cu obștësca anafora s'au hotărit de mai nainte, dar fiindcă după cele ce se coprind mai jos, pe deoparte strâmtorându-se voia și slobođenia ce avea până acum, Vornicia asupra facerei ăstuî fel de poslușnicî, iar pe de altă parte împuținându-se suma lor, pe care mai nainte se împărția adeverințe ale Vornicieî, se dă o pricină de mult scădămint la iratul aceștii boerii; asemenea întocmindu-se și adeverințele de la Vistierie, precum s'au dis, cunósce Domnia mea, că urmază a avea și calemul óreși-care cheltuială și mai multă strădanie; de aceea am socotit, că se cuvine să se facă un nesimțitor adaos la avaeul adeverințelor, peste ceea-ce se cuprinde în mai sus numita obștësca anafora, nesocotindu-se vre-o greutate pentru cei ce vor răspunde acest avae, fiind că și inaintea chibzuirii de mai înainte și după acesta tot-au răspuns mai multă sumă pentru folosul Vornicieî, după cererile ce s'au făcut, fără de a cerca vre-o supărare; pentru aceea și puind inaintea cunoscinței noastre temeiturile ce mai sus se arată, hotărîm Domnia mea, ca să răspundă prin Vornicie orî care sub numire de poslușnic al politiei Bucurescilor pentru asemenea adeverință, dată de la Vistierie și scrisă în dos de către Vornicie, pe talerî 6 tocmai, din carî 5 să se ia pe sôma Dumnelui vel Vornicu și unul pe sôma calemului, de la care se vor scrie adeverințele, urmându-se această dare de către numiții prin schimbarea adeverințelor odată pe an, adecă în cursul dregătoriei verî căruia vel Vornic al politiei: către acosta, după alegerea ce se va face și pentru poslușnicii curților străine, pentru cei ce petrec sub numirea iamacilor, ogeaclăilor; așteptăm Domnia mea să ni se arate prin anafora vistieriei, cele ce se vor lămuri, ca să dăm și la această domnësca noastră hotărîre, toleo pisah pgd.—1820, Ianuarie 19.

(pecetea gospod.)

vel Logofet.

Regularea némurilor și a mazililor se făcuse deja la finea anului 1819, în adunarea ținută de boeri la 30 Noembre, după propunerile marelui Vistier Barbu Văcărescu.

Se propusese :

1) Ca la orânduiala némurilor și a mazililor, să nu mai intre de acum înainte alți ómení, decât numai cei ce vor avea drept după moș'enire. 2) Ca toți cei cari aũ asemenea cãrți domnesci la mânilor, adică nu numai némuri și mazilii, ce și *ruptași i companiști*, să se mântuiască de acum înainte de orí ce dare pe séma Domniei, cu cunoscut avaet de *innoirea sineturilor*, ne mai plătind la asemenea innoiri altceva decât numai avaeturile ce se vor găsi cu cale de către Măria ta, pentru Dumnélui cel după vreme, vel vistier, i pentru cei ce sunt cu Dumnélui împreunați la asemenea luări și pentru muhardar, ca un lucru ce *cu vechimea obicinuindu-se*, este ca cum s'ar fi legiuit și 3) La innoirea sineturilor, din 7 în 7 ani, pe lângă havaeturi să dea fie-care și o *ajutorință de 70 taleri de sinet*. Acești bani să nu intre la visterie, ci în casă deosebită organizată la Mitropolie, spre a servi «spre ajutorul folosirei obștiei» pentru a se putea cu ei întâmpina «vre-o trebuință obștésză». Acéstă dare de 70 de lei se va putea plăti în rate, în curs de un an. Pentru administrațiunea fondului se institue un comitet din 7 persoane : 3 neguțători, cari vor fi și casieri și 3 boeri, sub președinția mitropolitului. ¹

1. Prea Înălțate Dómne

Astă-đi la 30 ale lui Noembre, adunându-ne cu toții la domnészca Măriei tale curte, am citit cu luare aminte luminatul pitac al Măriei tale, coprinđător de cele ce prin osebita anafora, se arată Înălțimei tale, de către Dumnélui vel vistierul, asupra acei de acum înainte bună întocmire, ce a i chibzuit Dumnélui că se cuvine a se face i breslelor, privileghiaților i a ruptașilor județului și cele din orașe și cum că după acéstă glășuire, de vreme ce orânduiala némurilor, are a se alcătui folositoare obștiei, a i bine-voit Măria ta, ca din taleri 24.940, ce s'aũ hărăzit de la domnészca Măriei tale cămară, întru facerea podurilor, să poruncesei Dumnélui vel vistierul a mântui și pe numiții de răspunderea ce li s'aũ fost hotărít întru acéstă trebuință, după chibzuirea ce s'aũ facut, încã de la 27 ale trecutului August, prin anafora întărită și de către Măria ta, la care și cunoscându-se și fapta bunei voințe și a părintescii Măriei tale îngrijiri, în locul numiților ce se află întru depărtare, suntem noi cei întru apropiere cunoscători ai acestií faceri de bine și rugători către milostivul Dumnedei pentru ale Măriei tale vrednițe, întru fericire részlătiri; după acésta am citit iarășí cu luare aminte anafora Dumnélui vel Vistierul și ne-am îndestulat, că prin destoinice cuvinte, cere asupra acestor orândueli de ómení trei lucruri, întru adevěr, după cuviință, câte trele vrednice de bună cuvântare și cu aceleași temeuri care privesc fără indoială întru iubirea bună

Curiósă este declarațiunea de mai sus, că abuzul învechit pôte fi privit ca lege!

1) Ca la orânduiala némurilor și a mazililor, să nu mai între de acum înainte alți ómenii decât numai cei ce vor avea cădere după moștenire.

2) Ca toți, cei ce au asemenea cărți domnesci la mânele lor adecă, nu numai némuri și mazili, ci și ruptași i cumpaniști, să se mântuiască de acum înainte, de ori-ce dare pe séma Domniei, cu cuvânt de înnoirea sineturilor, ne mai plătind la asemenea înnoiri, alt nimic decât numai аваeturile ce se vor găsi cu cale de către Măria ta, pentru Dumnélui cel după vremi, vel vistier, i pentru cei ce sunt cu Dumnélui, împreunați la asemenea luări și pentru muhardar, ca un lucru ce cu vechimea obiceiundu-se, ea acum s'ar fi legiuit.

Cum că de vreme ce némurile prin sineturile ce au, dobândese îndestulate folosiri neplătind nici dajdie, nici dijmărit, nici vinărieiu, datorie având și numiții să ajute trebuința obștiei, ca unii ce petrec între politicésca viețuire, cu drept cuvânt s'ar cuvemi să se hotărască și pentru dênșii, ca la înnoirea sineturilor, pe lângă obiceinutele havaeturi, ce se vor găsi cu cale iarăși de către Măria ta, pentru Dumnélui vel vistierul și pentru cei dimpreună cu Dumnélui și pentru muhardar, precum și la celelalte orândueli, să facă și o ajutorință de taleri 70 pe sinet, iarăș la înnoirea sineturilor, cari să se strângă pentru lucrări folositoare obștiei, (păzindu-se însă pururea o dreptă analoghie, că acéstă răspundere de taleri 70 pe sinet, să fie socotită și sorocită pe curgere de 7 ani); soglăsuiți aflându-ne și noi acestor trei bune chibzuirii ale Dumnélui vel vistieru, dicem și din parte-ne, că întru adevăr se cuvine ca întocmai să se urmeze a fi, însă de se va găsi cu cale de către Măria ta, și aceste ce mai jos arătăm, întêiu, adecă: ca la orânduiala némurilor și a mazililor, să aibă voie a intra pe lângă cei ce vor avea căderi, după moștenire, adică fi și nepoți de ai lor și câți alți prin vrednice mărturii, se vor dovedi că li se pogorâ némul din némuri boeresei, ce au stătat după vremi, iar ei, după întâmplare, intru cea desăvêșită scădere a némurilor lor, încă după legiuirile ce sunt cunoscute vistieriei din vechime, unii ca aceștia tot-d'a-una s'au împărțășit de asemenea privileghiuri, mai cu deosebire la județe ot preste Olt și ori când se vor așeđa dintr'aceste némuri, la orânduile ce s'au d's, să se păzescă de către vistierie, cuviincios nizam, adecă să nu se pótă pecetlui sinetu, până când nu se va sigurifsi vistieria, mai întêiu nu numai cu însciințarea Dumnélor ispravnicilor județelor, ce și chiar cu adeverințele cele ce vor da mărturie, iarăș din bresle, cu arătate, că cei ce vor fi să între la asemenea orândueli li se cuvine întru adevăr, după frésca cădere de moștenire ce au, aflându-se fi și nepoți de némuri și mazili, după care la ori-ce cercetare dovedindu-se vre o viclenie, nu numai să se spargă acele sineturi, ce se vor pecetlui fără de cuviință, ci și Dumnélor ispravnicii, să dovedescă, ca nisee îngrijitori, descoperirea adevérului și cei ce vor da mincinoșe mărturii să se osândescă a și perde privileghiul, rămâind bunii dajnici între ludele vistieriei, spre pildă și înfrânarea și altor asemenea următori și printr'acest chip să se păzescă buna orânduială, precum s'au urmat și în vremea începerii aceștii alcătuirii; al doilea că răspunderea de taleri 70, ce se va face la înnoiri pentru folosul obștiei, de către fieș-care sinet de neam, precum s'au d'is și de se socotesce a fi sorocit pe curgere de 7 ani, dar și atunci adecă asupra înnoirei sineturilor, să nu se cêră de odată toți banii de la fieș-care

După cinci zile de gândire, Al. Suțu, care era încă sub impresiunea neplăcută a hatîșerifului de la 5 Decembrie trecut, primi propunerile

ei printr'acest fel de îndeletnicire și cu atât de mult repaos, în cât răfuirea și istovul acestei socoteli, ce vor cuprinde toate sineturile nămurilor din totă țera, să ia săvârșire în curgere de un an întreg, căci de vreme ce răspunderea numiților s'au chibzuit a fi spre ajutorul folosirei obștiei, de o potrivă se cuvine a fi ajutați prin repaos și uniți ca aceștia câți se vor afla întru acest fel de stare, încât să nu pôta a răfui de odată și obicinuitele avatură și acești po talori 70 de sinet; și al treilea, acești bani de vreme ce au să se strîngă pentru lucruri folosite obștiei, să se dea la cea mai statornică casă, ce are țera, adică la Sfînta mitropolie, dar și această casă a Sfîntei mitropolii pentru totă șiguranța ce se cuvine să aibă, să întocmescă privilegiurile ce mai jos se arată:

- 1) Se așază o casă de fier la Sfînta mitropolie.
- 2) Îngrijirea și buna otcârmuire a aceștii obștesci case, să se încredințeze la 7 obraze, din care trei să fie din partea neguțătorescă, însă ómenii cinstiți, cu sciință de lucruri și siguri, cari să aibă îngrijirea daraverului, numindu-se casieri, alți trei să fie din rîndul boerilor, asemenea cunoscuți, cu nume bun și cu iubire de bunătăți, cari să aibă epitropia, iar cel de al 7-lea obraz să fie Prea sfinția sa părintele mitropolit, dimpreună epitrop cu Dumnélor orânduiții boeri.
- 3) Cei din partea neguțătorescă orânduiții casieri, să fie datorii a primi veniturile și să le păstreze, până când se vor aduna în sumă de taleri 10.000 și atunci în puterea epitropilor, adică a Preaosfinției sale părintelui mitropolit și a Dumnélor orânduiților trei boeri, să se teslimatisescă la casa obștescă și apoi să se închiadă aceea casă pecetluindu-se cu pecețile fieș-căruia, adică și a epitropiei și a casierilor, iar cheea casei să se păstreze la Prea sfinția sa părintele mitropolit.
- 4) Bani Casei obștiei să se păstreze numai pentru trebuința obștescă, la acel fel de trebuințe să se cheltuiască și nici o dată la vre-o în parte dare.
- 5) Totdeauna să se afe gata în casa obștescă, o sumă de taleri 25.000 ca întemplându-se vre-o neapărată trebuință a obștiei, să se potă împlini cu îndemănare.
- 6) Orî câte venituri se vor strînge într'această casă peste taleri 25.000 să se dea la dobândă prin sciința stăpînirei, cu șiguranță de lucruri nemișcătoare, nesupuse la nici un fel de vătămă și cu totul nepricinate, (iar pricină șiguranțe, se talmăcesc câte amaneturi nemișcătoare vor fi supuse la vre-o prigonire după pravilnicesc cuvent.)
- 7) Cărțile amaneturilor și a datoriilor se se dea iarăși la Casă, sub pecețile tuturor, precum s'au dis.
- 8) Veri când va fi vorba de cheltueli, pentru ca să se pôta întâmpina vre-o trebuință obștescă, să se ia din casă orî câți bani vor trebui prin sciința stăpînirei și în vederea acelor îngrijitori, 7 obraze și iarăși să se pecetluiască casa precum s'au dis.
- 9) Orânduiții casieri să fie datorii a da socotela daraverilor, pe fieș-care patru luni la epitropie, adică la Prea sfinția sa părintele mitropolit și la acei trei boeri ce se vor orândui, iar epitropi să dea obștesca socotela la diminie odată pe an, prin adunarea și căutarea Dumnélor boerilor celor mari.

boerimei, prin care se distrage de la Vistieria domnăscă venitul însemnat de la mazili și neamuri. ¹

Deci, judecându-se toate acestea și de către Măria ta, și de se vor găsi cu cale, cu plecaciune ne rugăm, să bine-voesci Înălțimea ta, a da și luminată hotărîre a Măriei tale, cu întărire la această plecată a noastră anafora, prin care să se poruncască Dumnului vel vistierului, ca să fie îngrijitor a se alcătui și osebit hrisov al Măriei tale, spre vecinica neclintire și statornicie a acestor bune chibzuri care are, făcându-se după acest chip legiurii folositoare obștiei, să rămăe Măriei tale numele nemuritor și pe lângă Măria ta să ne fălim și noi întru săvârșirea facerei de bine, ca nisce mijlocitori și rugători către Măria ta, pentru a sa bună alcătuire și statornică legiure, și acest hrisov se va da pe urmă în păstrare la sfânta mitropolie, iar după acesta vei bine-voi Înălțimea ta, ca puind sub luminatele vederi ale Măriei tale prețuirile obicnuitelor avăeturi, ce se luă la asemenea înnoiri, atât înainte răzmeritei, cât și pe urmă în cursul domniei Măriei sale Dumnului Caragea, pe sēma Dumnului a acelor cu Dumnului și muhardarului, și bine chibzuind, o potrivire asemănată cuviinței, să dai domnăscă Măriei tale hotărîre, în ce chip și cu care preț se cuvina a se legiui răspunderea înnoirei de la fieș-care sinet a verii-căreia orânduială pe sēma obrazelor ce s'au dis? care să fie cu deopotrivă mulțămită, atât către cei ce vor răspunde după datorie, cât și către cei ce se vor folosi dintru această răspundere; asemenea ne rugăm să bine-voesci Măria ta, ca după săvârșirea alcătuirii hrisovului, iarăși prin luminat pitac al Înălțimei tale, după bună alegerea ce se va face de către Măria ta, să se orânduiască și îngrijitorii obștescii Case, adevă atât Dumnelor boerilor epitropi, cât și neguțătorilor casieri, ca săvârșindu-se întru toate buna chibzuire, să rămăe a se face în vreme și cuviințioasa urmare, iar hotărîrea cea desăvârșită se va face de către Înălțimea ta.—1819, Decembrie 5.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Iosif Argeșiu, Galaction Râmnic, Gherasim Buzău, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu, Grigorie Ghica, Istrate Crețulescu vel vornic, Constantin Bălăceanu, Mihalache Manu vel vornic, Grigorie Filipescu, Grigorie Băleanu, Gheorghe Filipescu, Iordache Goleșcu vel vornic, Constantin Goleșcu vel logofăt, Constantin Cămpineanu vel logofăt, Dumitra he Hrisoscoleu vel logofăt, Manolache Băleanu vel vornic, Pană Costescu vel hatman.

1. Iacă rezoluțiunea dată în 10 Decembrie 1819 :

Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar

Citindu-se înainte Domniei mele această obștescă anafora, am luat sēma celor coprinse într'insa chibzuri, de obște folositoare; de multe ori și mai nainte, în faptă, ni s'au făcut cunoscută iubirea de patrie a Dumnelor einștilor și credincioșilor boeri ai Domniei mele, dar nu mai puțin se dovedesce această râvnă a Dumnelor și printr'această anafora, prin carele pun înainte lucruri cu adevărat folositoare obștiei și vrednice de laudă; de aceea primind Domnia mea toate câte ni se arată, le întărim cu domnăscă noastră pecete, iar pentru avăetul cât adecă se cuvina să ia la înnoirea mai jos arătatelor sineturii gospod, după obicei, cei ce se coprind într'această anafora, cum și pentru epi-

După primirea *catagrafiilor* din județe, ¹ la 22 Octombrie 1820, marele Vistier — care de astă dată nu mai e Văcărescu, ci Grigorie Filipescu — împreună cu cei trei boeri Efori ai îndreptărilor obștesci, supune lui Al. Suțu definitivă aședare a dărilor prin următoarea anafora-nizam :

Prea Înălțate Dómne.

Orându-iți fiind din porunca Măriei tale asupra îndreptărei județelor, încă de la . . . . . ale lui . . . . . a anului trecut cu lét 1819, după ce au început a sosi la Vistierie catagrafiile după la județe, s'au făcut tóte bągăriile de sémă câte s'au cuvenit, și cunoscându-se pe alocurea multe familii prisosind peste cele ce au fost întru sciința Vistieriei, cum și pe alocurea multe neasemănări întru cererea dreptăței și multe necumpăniri pe la unele sate, care aflându-se iarăși întru năpăstuire peste cuviința, am chibzuit că se cuvine asemănându-se bunele cugetări ale Măriei tale și vremelnicelor întemplări, ce se urmază asupra aceluși de acum alișveriș, intrând în lucrarea îndreptărei, să privim nu numai la folosire de adaos de lude, izvodit din prisosul familiilor ce s'au găsit și din cererea cuviinței pe alocurea, ca să se pótă păzi întru statornicie întemeerea satelor și la acele județe, unde au cerut cuviința a se face óreși-ce adaos, și la altele care s'au întemplat după starea locului a fi înclinate învecinate cu unele ca acelea, și încă și la cererea dreptăței și buna cumpănire prin tóte satele de obște, ca asemănându-se urmarea cu cuvântul

tropie, în care se coprinde și Preaosfinția sa părintele mitropolit Ungrovlahiei, ca cel mai înteu păstor bisericesc, și pentru orânduiala casierilor, la cari este să se încredințeze îngrijirea Casei, ce se va întocmi prin osebite domnescile nóstre pitace, vom da hotărire. Decî, pentru ca să'și aibă taria și urmarea statornică acestă anafora și în vremile cele viitoare, poruncim Dumitale, cinstite și credincios boerile al Domniei mele, vel logofete de țera de sus, să se întocmescă domnescul nostru hrisov, care să coprindă și să hotărăscă cu deslușire tótă înțelegerea anaforalei aceștia, care hrisov, după ce se va trece în condicile Divanului Domniei mele și ale Vistieriei, să se dea apoi în păstrare la sfânta mitropolie.—1819, Decembrie 10.

(pecetea gospod.)

vel logofet.

Cod. XCV, pag. 47.

1. La ocasiunea facerei recensământului, *Efori* aședementari au făcut revisuirea tuturor actelor de scutiri, ale fie-căruia individ și în josul lor au scris vorbele :

«S'au cercetat de către aședementari și este fără nici o pricină.»

Biblioteca Urechia, posedă un act de hirotonie, de la satul Padea (Dolj) din 1797, care pe contra pagină coprinde o asemenea declarare, din 6 Ianuarie 1820.

îndreptărei, să simtă toți locuitorii, că de obște li se păzesc dreptatea, depărtându-se printr'acest mijloc și cele în parte ocrotiri și nesuferitele năpăstuirii, care urmându-se până acum, nu puțină vătămare au adus satelor, pricinuind celor năpăstuiți de multe ori strîmtări și spărgăluiri și la cele ocrotite multe alăturări și năvăliri de alți drepți cislăși altor sate, cari sub cuget de ușurare năvălind la asemenea locuri, și-au năpustit coprinurile, și mai multă pagubă au cercat de cât folos, obișnuindu-se să petreacă totdeauna întru nălucire; așa dar *privind asupra catagrafiei fieș-căruia județ, am făcut socotela familiilor*, după cum ne-au povățuit starea locului și felurimea negoțului, și de la chibzuirea de aici, am socotit că peste ludele ce ni s'au arătat în catagrafie, se mai pot adăoga până la lude 1155 obrăslite și alcătuite din ființa prisosului ómenilor ce s'au găsit la catagrafie și la două județe numai din cuviința cumpănirii ce am socotit că trebuie să se alcătuiască spre întemeerea acelor județe cât și a celor învecinate, osebind către acesta și peste 1500 familii care le-au dat întru ajutorința unor părți, ce am vădut că erau întru adevăr năpăstuite; asemenea urmând obiceiurile visteriei *am dat între cislele satelor și câți poslușnici s'au găsit pe moșii străine cum și alte prisose de slujitori și sub alte feluri de numiri, cari am socotit că se scutesc și se ocrotesc fără cuviință*, făcând numai această cuviință, că de se va întempla ca unii ca aceștia sub numire de poslușnici pe moșii străine să poslușască pe la cevași văduve sărace, sói și pe la alte obraze scăpătate, care nu vor fi având moșii ale lor, ca să'i aibă acolo, cum și vre-o altă mângăere la a lor scăpățaiune, pentru unii ca aceștia să se trimiță mu înteu aci catastih, ca după alegerea ce va face, să rămăe nesuperați cei ce se vor găsi cu cale și să fie Visteria un osebit catastih de o sumă de ómeni, cari să fie cunoscuți că poslușesc la asemenea obraze, prin hotărîre de milă și hărăzire. Tot într'aceste catagrafii se ved și alte neasemănări și învălmășeli, cu sciința Visteriei, asupra breslelor privilegiate și altor orândueli de ómeni, cum și la cele mai multe județe, cum că unii dintr'aceștia și de se află hălăluitri unui județ, sineturile le coprind că țin de alte județe, și cunoscând că această meșteșugire a numiților nu privesce la alt nimic, decât numai la cuget de înzălăciune către stăpânire, ca la orî-ce întâmplare și cerere după trebuință să se potă apăra într'acel județ unde își va avea hălăduirea, am chibzuit câte după drept cuvânt se cuvine ca fieș-care unde se află cu locuința acolo să'și aibă și otcărmuirea și că trebuie negreșit la unii ca aceștia să li se ia sineturile și să li se prefacă pe numele județelor hălăduirii lor: asemenea câte alte neasemănări cu sciința Visteriei și nesoglăsuite lucruri cu legiurile ce din vechime sunt cunoscute, am putut dovedi în catagrafie, sói am avut bănuială, că pot să se urmeze pe la unele județe, pentru tóte am făcut cuviinčiosele chibzuiri și îndreptările ce ne-am îndeletnicit, și după glăsuirea acestor tóte orânduind *pe la fieș-care județ câte unul din boerii ispravnici îndreptători* (bez la județul Dâmboviței, unde după

trebuință s'au orânduit boer adiaforos) *am dat la mâna fieș-căruia ponturi povățuitoare și osebite* însemnări scrise și alcătuite cu totă deslușirea pentru cele ce au să urmeze, dând la toate județele și voia i slobodenia, ca preâmbând numiții dregători satele birnicilor, să privescă asupra dreptăței și să întocmescă o bună cumpănire de obște, pe alocurea încărcând și pe alocurea scădând, întocmai după cererea cuviinței și după toate acestea de se vor urma chibzuirile și povățuirile de aici și se vor săvârși întocmai după cum s'au alcătuit, avem bună nădejde, că toate stările omenilor ce sălășluiesc într'acastă țeră se vor îndrepta după cum se cuvine, asemănându-se de acum înainte cu cele adevărate catastife ale Visteriei și ludele birnicilor vor ajunge până la suma de 19500 ori pôte și mai mult, alcătuiindu-se aceste lude din trei sume: cea dintâi din ludele catagrafiei adecă 18.175 cari au ajuns lude 17.055,¹ ce au fost asupra aședării a anului cu lét 1818 până la această sumă din ořeși-care îndreptare după cuviință și cele mai multe din lepădare de scutelnicii și alte felurimi de omeni precum este sciut la Visterie, cea de al doilea în sumă de 1155 lude după chibzuirea ce s'au făcut de către noi asupra prisosului ce s'au vëdut în catagrafie peste sciința Visteriei și asupra cuviinței de la două județe și cea de al treilea în sumă de 188 din alte prisose de poslușnicii pe moșii străine i slujitori și alții, precum s'au vorbit și mai sus, care acestea încă nu pot fi sciute până acum întocmai după a lor adevărată sciință, căci nearătându-se în catagrafi și stările acestor prisose s'au dat pe deplină putere Dumnélor îndreptătorilor, ca alăturându'î pe la sate, să'î încarce cu osebit adaos de lude, după starea și puterea ce vor avea. De aceea și dicem, că aceste 188 lude, ce se vor agonisi din felurimea acestor prisose, pôte să fie și mai multe și mai puține, după starea numiților și se va vedea după săvârșirea îndreptării. Deci, pe deoparte facem cunoscute Măriei tale, toate urmările nōstre, iar pe de altă parte, spre întemeerea și statornicia acestor lude și spre cea după cuviință și trebuință înmulțire a lor, însă fără a se sugruma locuitoriî ce se aședă acum între aceste lude peste a lor putere, am chibzuit că se cuvine otcârmuirea Visteriei cei mari să păzescă negreșit chibzuirile ce mai jos se arată :

1) Îndreptarea ce obicînuia pînă acum Dumnélor ispravnicii, a face la ori-ce sémă pe unele locuri încărcând și pe alte locuri scădând și trimițând la Visterie și câte o fōie de îndreptare i împreună cu extracturile se primia de bună, de acum înainte să lipsescă cu totul, și ori-care ispravnic la o asemenea trebuință de scădământ la cevași sate să fie dator mai întēiî a însciința la Visterie, dând și destoinic cuvânt pentru ori-ce sat, și afară după chibzuirea ce

1. Naum amintesce despre rogulara acēsta a *ludelor*: «De vreme ce ludele țērii, erau legate și hotărîte a fi numai 17.000 în totă țēra și peste aceste lude nu putea a se mai adăoga, au dat și poslușnicii la dajdie, lăsând o sumă orânduită după analoghia scutelnicilor, numai la cei ce au moșii.» (Manuș-criptul de la Biblioteca Urechia pag. 25.)

se va face la Visterie, de se vor socoti destoinice acele cuvinte, atunci să se dea și voie ca să se pune în lucrare ceea-ce se va afla după trebuință, pentru că într'acest chip s'au scris și povățuirile ponturilor ale îndreptăreii, ca cum-pănirea fieș-căruia sat, să se facă atât temeinică și statornică, în cât pentru multă vreme sa rămâe nestrămutată, și numai cu acest chip se va păzi între-gimea satelor, depărtându-se orî-ce ocrotire în parte a unora sate și orî-ce nă-păstuire a altora, precum se urma până acum.

2) Să se facă adesea cercetări, ca nu care cumvași scutindu-se niscare-va sate pentru în parte poslușanie, să se ocrotescă și din cele după trebuință ha-valele ce se vor întempla, căci pentru una ca acésta so pricinuesc năluciri între locuitori și năpustindu-și unii coprinsurile lor, năvălese la asemenea sate cu cuget de a se apêra din verî-carea după cuviință datorie.

3) Orî-căți scutelnicî, sêu alte bresle slujitorescî, se va scădea după la sate, cu poruncile Visteriei, să nu se hrăpescă de către dregătoriî județelor, ci să se ia cu bună-voie și cu mulțămîta satelor, care acésta ca să fie cređută și Visteriei, să fie datorî Dumnêlor ispravnicîi dimpreună cu trimiterea numelor și a sineturilor unora ca acestora, să trimiță la visterie și poruncile cu care s'au scăđut și adeverințele satelor arêtătore, că s'au scos cu mulțămîta ceta-șilor lor și numai într'acest chip să se primescă asemenea scăđemênturi.

4) Orî-căți scutelnicî se vor arêta, de morți la Vistierie, pe deoparte să li se ia pecetluiturile, și să se rumpă ne mai fiind trebuincioase, iar pe dealtă parte, spre cea desăvêrșită încredințare a Vistieriei, că cel ce se arată de mort, este într'adevêr mort, iar nu prin vre-o mesteșugire alăturat la vre-o altă orânduială, să facă visteria cuviincioasa cercetare, prin isprăvnicat, la fața locului, de unde să cêră sinet și dovadă, nu numai înscințare isprăvnicescă, ci încă și chiar adeverința aceluî sat, de unde a fost hălăduitor mortul, iscălită de preotul și cetașii de acolo, și apoi după ce se va încredința într'acest chip, atunci să dea alt scutelnic în locul celui mort, urmându-se după chipul ce mai jos se arată, ca să se păzescă și la acésta orânduiala și obiceiul ce din vechime au urmat.

5) Fiind-că prin darea scutelnicilor și altor orânduieî, ce prin scăđemênt de lude se scot de la sate, după trebuință, urmêză ca din vreme în vreme să se aducă lipsă ludelor ce acum s'au chibzuit să se alcătuiască prin bună cum-pănire a satelor, de aceea se cuvîne, ca Visteria prin taînice cercetări să dove-descă pururea orî-câte prisose de ómenî se vor a'la ascunse și cotropite sub feluri de numiri, prin care la orî-ce sémă se va îndeletnici să facă adaosul de lude și să se pótă ajuta la asemenea după trebuință întemplări; așijderea și când după întemplare va fi trebuință să se scada vre-un sat, să pótă a'l ajuta cu scăđemêntul ce i se va cuveni, spre desăvêrșită mângăere.

6) Fiind-că cei mai mulți scutelnicî avêndu-și tocmelile în banî către stăpâniî la cari se dau (bez numai pogonariî și vierîi cu pecetluituri, cari sunt în lucrul viilor tocmiți) și într'acest chip aflându-se cei mai mulți își

răspund căștiurile lor în două soroce pe an, adică la Sfîntul Gheorghe și la Sfîntul Dimitrie, de aceea am chibzuit, că se cuvine să se hotărască de aici înainte, ca ori-câți scutelnici se vor da, ori pentru lipsă, ori din noî, s'eu măcar schimbându-se de la un județ la altul, să se dea numai în sémă lui Aprilie și în sémă lui Octombrie, iar cele-l-alte semî peste an să rămăe slobode din partea acestui fel de scădēmēt și cu acosta nu se vor păgubi nici cei ce îi au, pentru că de se va întēmpla să lipsescă vre-unul înaintea semiî lui April s'eu a lui Octombre, i se va da dintr'aceste semî și se despăgubesc, cum și împotriva de'i va lipsi în urma acestor semî, va să dică că'i lipsesc după luarea căștiului s'ei, și rămăe ca numai Vistieria să îngrijască a'l despăgubi pentru cel de al doilea căști, și de a rămăe casa mortului întru apărare până când se va da altul în locul s'ei; cum și căți vierî se vor găsi cu pecetluituri în rëndul scutelnicilor, fiind-că sunt în lucrul viilor, și trebuincioși putem dice în tôte lunile de peste an, nu este cu cuviință a intra la nizamul ce mai sus se arată pentru cei-l-alți scutelnici, ei trebue să fie osebiți și să se dea la ori-ce sémă, se va dovedi că întru adevăr vor fi lipsă.

7) Cunoscënd Vistieria suma scutelnicilor celor după catastih, cum și celor după cărți când se va da alții în locul celor ce vor lipsi, căți vor fi după catastih se vor da cu scăzēmēt de lude, precum curge obiceiul, iar căți vor fi după cărți, se vor da din ómenii fără pricină de dajdie, fără nici un scădēmēt, adică feciori de scutelnici, de poslușnici și alții asemenea, sigurif-sindu-se Vistieria și pentru unii ca aceștia cu însciințările ispravnicilor și cu adeverințele satelor arătătoare, că n'au apucat să intre în cislele satelor.

8) *Ori-câți preoți va fi trebuință să se hirotonis'escă*, ori în eparhia Sfintei Mitropolii, s'eu în eparhia celor-l-alte trei episcopii, să nu aibă voie a se înălța la acastă tréptă, fără voie dată de către șatul hălăduirei sale prin adeverință în scris cu mărturii, că după trebuința ce este, se cuvine a se preoți nu fără însciințare către Vistierie, după obicei și fără anafora a Vistieriei către Măria ta, care după ce se va întări atunci și și aibă urmarea și săvērșire, acea hirotonie după trebuință.

Acestea tôte păzindu se, cum și câte altele se vor chibzui de către vistierie spre întregimea nizamului otcărnuirei, ce se cuvine a fi după săvērșirea îndreptărei, de se vor găsi cu cale de către Innălțimea ta, să se întărăscă și cu luminată pecetea Măriei tale, și apoi să se publicuiască pe la tôte dregătoriile județelor, ca să scie cu toții în ce chip a'i să urmeze, și după care sciință au să se adresirisescă la Vistierie pentru ori-ce trebuință; iar pentru poslușnicii ce au găsit în catagrafi pe moșiile stăpân lor, cum și pentru vierî i pentru alegerea ce s'a făcut de către noi la vre-o căți-va pescari și vênători din județul Ilfovului, lămurindu-se catașișele de către Vistierie, se va arăta Măriei tale, și după ori-care hotărire se va da, am socotit că se cuvine să se păzescă nizamul ce s'au fost întocmit cu anafora a Vistieriei și prin Domnăscă întărire scrisă

de la August a anului cu lét 1818, séu orî-ce alt cuviincios nizam se va socoti, atât spre ferirea numiților de orî-ce bântuire din partea dregătorilor județelor, cât și spre buna sciință și lámurire a catastișelor vistieriei.—1820 Ianuarie.

Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Grigorie Băleanu, Grigorie Filipescu vel vistier.

Asupra acestei anaforale Al. Suțul dá următorea întărire :

Îo Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospod. Zemle Vlahiszoë.

Citindu-se înaintea Domniei mele acéstă anafora a Dumnélor boerilor ce au fost orânduți Efori asupra îndreptării țării, am văđut Domnia mea tóte cele ce au urmat Dumnélor întru buna unire acéști lucrări, privind și la drépta cumpănire a satelor, cu tóte mijlócele pătrunderii ce au aplecat asupra catagrafiilor județelor după care au și alcătuit ponturi povăđuitoare de urmarea ce s'au cuvenit a se face în fieș-care județ, aseménată și potrivită ființei locului și stăreii ómenilor și întocmind osebite orândueli în opt ponturi, care se cuvine a se pázi de către vistieria Domniei mele, spre ținerea întemeerii satelor și nebântuirea lor de orî-ce năpăstuire și nedreptate li se făcea mai nainte cu hrăpiri de ómeni chiar dintr'ái lor drepti cislăși, cari îi pun la alte orândueli prin mijlóce de catahrisis, și de se aréta de ocamdită nepricinuitori de pagubă către Vistierie, dar din vreme în vreme smintindu-se puterea satelor cu unii ca acéștia, nu numai pagubă înființată aducea, ci încă și mare năpăstuire în feluri de chipuri cerca birnicii locuitori, aruncându-se cu nedreptate și înmulțindu-se orî-ce leșnică datorie intr'a lor răspundere ; așa dur am lăudat Domnia mea, chibzuirea și urmarea Dumnélor numiților boeri, și după trebuință adăstând sosirea extracturilor Iudelor i a felurimei catastișelor celor-l-alte orândueli de ómeni, ce sub felurimi de numiri potree sálășluitoari aici în țéră, sub pravoslavnica oblăduire a Domniei mele, după ce au sosit după la tóte județele cerutele hárții, ne-am adevérit Domnia mea de urmarea ce s'a făcut, prin osóbita anafora a Dumnélu cinstitului și credincios boer al Domniei mele Grigorie Filipescu vel Vistier, scrisă de la 14 Iulie a următorului an. Dar fiind-că cu tótă strădania lucrătorilor acéstei îndreptări, iarăși pe alocurea din multe pricinii urmate nu s'au putut dovedi adâncimea adevérului, învinuindu-se și dovedindu-se acésta din neasemănările ce urma între catagrafi și între catastișele îndreptării, pe alocurei prisosind familii peste cele ce s'au scris mai nainte, iar pe alocurea lipsind, prin felurimi de arótări, cu pricina lor, și fiind-că dintr'acésta se făcea cunoscut că încă nu se putea dice că au căștigat satele acea dréptă cumpănire și îndestulare la năpăstuirile ce cerca, adecă acest sfirșit pentru care s'ai și clădit și s'au pus în lucrare îndreptarea ce s'au urmat. Drept aceea, spre desăvêrșită lámurire a orî-căreia învălurii și spre cea îndestulătore descoperire a dreptului adevér, cuget de dreptate

hrănind Domnia mea, am hotărît, să nu cunoscem sfirşitul al îndreptărei acea lucrare de atunci fără de a nu se face mai întâiu şi câte alte băgări de seamă şi adânci pătrunderi au cerut cuviinţa şi trebuinţa, ca şi după acesta dobândindu-şi locuitorii birnici dreptii lor cislăşi, din orî-ce parte li se tănuia, cum şi drépta cumpănire asemănată stărei şi prăleului fieş-căruia, să cunoscă indestularea şi mulţămita ce se cuvine din partea oblăduirei Domniei mele, şi aceştii dreptăţi urmând, am dat voie şi slobodenie la Vistieria Domniei mele, ca cercând toate mijlocele aceştii dreptăţi, să şi pue în lucrare din seamă în seamă şi pe la orî câte judeţe va cere trebuinţa, ceea ce va descoperi şi va cunosce că este întru indestulare şi mulţămită satelor, spre a se săvârşi cele din partea leginice răspunsuri, cu totă dreptatea şi fără cea mai puţină nepăstuire, care şi urmându-se prin scumpătate, nu puţină lămurire s'au făcut; întru adevăr, multe nedreptăţi s'au îndreptat şi multe nepăstuirii s'au întâmpinat, împlinindu-se către acesta dintr'acest adaos de lude odrăslii din felurimea prisoselor ce au dovedit îndreptarea, şi indestulă sumă de scutelnici pe la multe obraze, ce au avut lipsă din ceea ce după vechiul obicei este cunoscut la Vistierie, iar în cele de pe urmă, acum la următorul Octombre, iarăşi după glăsuirea aceştii anafora şi după pildele urmate şi de mai înainte, prin obştesci păreri făcându-se oşei care alegere şi acei felurimi de omeni, ce prin nevederea Vistieriei şi prin chip de nebagare de seamă a stăpânirii petrec sub numire de posluşnici pe la multe obraze monastiresci şi boeresci, însă nu numai către cei ce au moşii, şi avându'i pe acele moşii dimpreună cu hălăduitorii ca dajnici Vistieriei îşi împlinesc trebuinţele căsniciei lor, ci şi către unele schituri, veduve şi alte obraze, care întru desăvârşită scăpătăciune aflându-se, cu totul întrebunţate de un asemenea ajutor şi neavând moşii şi sate s'au întemplat să aibă acest fel de slugi în puţine sume prin oraşe şi locuri ale judeţelor unde'şi au hălăduirea şi şederea; am poruncit Domnia mea la Vistierie, ca câţi dintr'această felurime de omeni vor prisosi pentru alegerea ce se va face iarăşi cu aceeaşi nevedere din partea Vistieriei, să se dea între cislăşii satelor, ca nisece bunî birnici ai lor, şi după lămurirea ce se va face prin trimiterea extracturilor după la judeţe, să se păzescă cuviinciosul nizam pentru toate măsurile, ca să înceteze orî ce năpăstuire se pricinuia satelor până acum cu unii ca aceştia, răpindu-se dintre dênşii, prin feluri de chipuri, şi dându se pe la unii alţii, pentru în parte folosuri, şi pentru desăvârşită vătămăre atât a orânduelilor Vistieriei, cât şi chiar a întemeerei satelor. Deci, din toate cuvintele de mai sus cunoscându-se lămurirea şi săvârşirea îndreptărei, după toate aceste lucrări, întărim Domnia mea această anafora, şi poruncim Dumitale vel Vistierulc, că îndată după sosirea extracturilor următoarei semî Octombre, să orânduesci a se aşterne socotelile Vistieriei până în seama viitorului Decembre, unde să se arate veniturile din seamă în seamă, anume, precum urmază obiceiul, spre a se vedea în obştesca căutare suma ludelor fieş-căruia judeţ. Asemenea poruncim Domnia

mea, să se păzescă cu toată scumpătatea și orânduilele ce se arată prin opt ponturi, într'acastă anafora, fiind și legînice din vechime și bine alcătuite spre păzirea și întemeerea satelor birnice și să se facă cunoscut, atât pe la calemurile vistieriei, cât și pe la dregătoriile județelor, ca să scie toți cei ce sunt înclinați intru lucrarea acestor meserii, în ce chip au să urmeze, spre a se păzi întocmai și fără de zmintelă hotărîrea Domniei mele soglăsuită și întăritore bunelor chibzuirii ale Dumnélor orândușilor boeri i toleo pisah gpd. 1820.— Octombrie 22.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCIII, pag. 189.

Multă hârtie stricată, dar nici o scădere reală în birurile cari apăsaū asupra *prostimei*. Tóte *chirielele* neterminabile de biruri indirecte și directe, cunoscute de sub Domniile anterióre, continuă și sub Al. N. Suțul, dar nu numai continuă, ci se și înmulțesc.

Mai gravă este arătarea lui Naum că Al. Suțul, de sigur cu invoirea și cooperarea boierilor, «au împătrit și au încincit plata la vînăriciū, oerit, dijmărit și tabacul». Tariful vămilor încă s'au adaos!

Cărțile de neamuri și mazili, cari până aci puteau coprinde câte 3 și 4 nume într'una, Al. Suțu a ordonat să fie și ele individuale, ca să se înmulțescă venitul din asemenea cărți, după ce și taxa o au urcat-o.

Asemenea aședare de biruri au exasperat țera, iar mai ales strășnicia gróznică cu care se făcea perceperea.¹

Cum putea el face cele 8.000.000 de taleri, în doi ani de domnie², de care pomenesce și Page?

Pe lângă monopolul sărei în profitul lui Vodă³, continuă vămile (de hotar și de oraș⁴), apoi fumăritul, sărăritul munților, gostină-

1. Naum, Copia de manuscrisele lui din Bibl. Urechia (Galați), pag. 25.

2. Și cu tóte că adunase atâția bani, Al. Suțu muri sărac, căci se pare că datoriile lui erau mai mari de cât ceea ce adunase.

3. Veđi la Cod. XCVIII (pag. 1) cărțile de arendare a Ocnelor celor trei pe 1819, în 17 Ianuar acelaș an. Nu mai aducem aceste cărți, cari se repetă și pe 1820 și sunt identice cu cele deja publicate în volumele anterióre.

4. Vămile: catalogul și *ponturile* pe 1819 se pot vedea în același codice. Vom da la anexele volumului actele relativo la vămī, căci ele pot interesa istoria noastră economică, comercială și industrială. Veđi și ponturile vămilor pe 1820 la pag. 209 și 218 a aceluiași codice cu No. XCVIII. Vameșii comiteau adese «*catahrisis*», mai ales la vămile de oraș (accise). Așa sunt ca-surile următore:

ritul, slujba cantarului domnesc, fumăritul bălților, cotăritul, săpunăritul, căminăritul, tutunăritul, descărcatul și încărcatul buților,

În Alexandru Nicolae Sutu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Cu cale fiind anafora a acésta a Domnului vel logofet de țera de sus, ca o următore ponturilor ce sunt date pentru rëndul cântarului o întărim Domnia mea și poruncim Dumitale vel spătare și Dumitale vel agă, să se facă urmare întoemai precum mai jos se coprinde.— 1819, Noembre 29.

(pecetea gospod.)

vel Logofet.

Cod. XCV, pag. 10.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porrnca Înălțimei tale, ce mi se dă la acéstă alăturată jalbă a preocupetilor din Bneurescî, prin zapcii hătmanesc s'aũ înființat la logofetie cățî-va din jăluitorî cu părătul Ianache Polcovnicu, vameșul de la Tergul-de-afară al Bucurescilor, și făcënd cercetare am vëdüt, că jalba lor este, că merg prin deluri, pe sub munți și cumpărând liveți cu pometuri, pruni, meri, peri și nucî, le aduc aici în politie de le vënd cu amăruntul, și până a nu se rădica vama Bucurescilor pentru acest fel de lucruri, plătea vamă de car po banî 40 și banî 30 podărit, iar de când s'aũ rădicat vama a i rëmas numai acei 30 de banî de se urmöză și acum, iar vameșii socotind un lucru noi cu cuvënt pentru cântar domnesc, le cer de car cum intră în Bucurescî făr'de a fi trebuință de cântărit, câte parale 60 și cu acest fel de mijloc supără și pe țeranî, cari vin cu d'al de acestea, pentru care arată că, de sunt patru ani i-aũ mai supërat vameșii și prin judecată s'aũ apërat; așijderea și când aduc mălaii i făină lëcuiitorii de afară și vind cu rădicata la ei, a i fost obiceiü de a se aduce cantaragiü și cântărindu-le plătesce aceea-ce este orânduît, iar de le vind lëcuiitorii cu mărunțișul nu aũ trebuință de cân'ar domnesc, și n'aũ fost obiceiü să plătescă, precum și ei când aduc d'al de acestea iarăși n'aũ plătit, de aceea cer, să nu li se facă obiceiü ce n'a i fost; am cerut de la vameși ponturile cântarului și vëdütü luminată cartea Măriei tale, dată după condica Divanului, coprinđetóre, ca să aibă a ținea cântar drept, iar nimeni altul să nu aibă voie a cântări marfă ce este de vindare, și de la tot omul ce ar aduce ori-ce fel de mirfă de vindare și ar vrea să o cântărescă, să aibă a o cântări și a lua, la suta de oca banî 15, după care ponturi s'aũ dis vameșului, că făr'de cale i-aũ fost urmarea și spre îndreptarea sa vruse să arëte catahrisis ce aũ făcut drept obiceiü, care nu se ține în sëmă fiind împotriva ponturilor, cu cât mai vërtos, că merele i nucile i perile și alte felurimi obicei-nuese de le dau prin măsurătóre, séi prin numărătóre, séi cu vre-un vas cântărit, iar spre pildă sunt mărfurile de bęcănie, care se aduc din țera turcëscă, i zahărul și caféua, cari aceia ce le aduc vindënd cu mărunțișul, cântar nu plătesc, iar care vind cu ridicata sumă mai mare, atunci duce cantaragiü de cântăresce și așa plătesce; încă am luat pliroforie, că acest catahrisis al vameșilor s'aũ întins acum de curënd la prostime de supără pe lëcuiitorii țeranî păzind podurile și tēgurile de ia i cât pot, și acésta aũ făcut și tabacilor la frunđe și altele, ce aduc de meșteșugul lor, pentru care s'aũ dat poruncă să nu i supere de cântar; decî luminata carte Măriei tale ce are în mână, co-

vinăriciū, dijmărit, darea țiganilor lăeți și aurari, gărdurărit, pipir, pogonaritul străinilor, oeritul, cercaturi de huzmeturi, etc., afară de dările directe în bani și havaeturi! ¹

prinde, ca acel ce aduce marfă de vinđare și ar vrea să o cântărescă, aceea să o cântărescă cantaragiū domnesc și să ia plata, iar la ceea-ce nu are trebuință de cântărit și nici face ostenelă a cântări, de la aceea nici plată să nu cêră. Găsesc cu cale, ca să se dea luminată porunca Măriei tale, cu strășnicie, ca să se părăsescă de a mai face acest fel de supărări, și Dumnêlor zabiții politiciei să'i apere; iar când se va găsi cu urmări împotrivă, să i se facă înfrênare după cuviință, a nu se mai îndrăzni să facă supărări locuitorilor cum și jăluitoilor, dar și ei să păzescă obiceiul vechiū la cele ce se vînd cu rădicata; a nu aduce cântar străin, ci cu cântarul domnesc să cântărescă, iar hotărîrea cea desăvêrșită rămâne a se face de către Înălțimea ta.—1819, Noembre 20.

Vel Logofêt.

1. Pentru *fumăritul* Bucurescilor pe 1819—1821 veđi cod. XCVIII, pag. 300—301.

Pentru sărăritul munților pe 1819—1821, idem, idem. — Carte de paza malurilor de sare, veđi din 24 Ianuarie 1819 și 30 Maiū 1820 cod. XCVIII, pag. 44.

Gostinăritul. Veđi XCVIII, pag. 301.

Cântarul domnesc 1819—1821. Id. pag. 302.

Veđi cărțile la Cod. XCVII., pag. 302.

Carte de cotărit a lui vel cămăraș. Idem și pag. 51. În favoerea familiei Filipescu, Al. Suțu dă carte, prin care i se acordă dreptul, în Februarie 1819, de harabagilie de Focșani și de cotăritul vaselor din Râmnicul-Sărat. Iacă acest act:

Pentru vătășia de arabagiū din Focșani, i mșsurătorea buților pe numele Dumnêlui biv vel agă Nicolae Filipescu.

Milostiiu Bojiū Iō Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe. Fiind-că facerea de bine și ajutorurile ce se săvêrșesc de către Domniū și oblătuitoiri, cari s'au învrednicit de la Domnul Dumneđeu, a avea stăpânirea și puterea acêsta de a face haruri spre supușii lor cei credincioși, este în adevêr pricină care îndemnă, îmbărbătează și întăresce inimile supușilor către stăpâni spre osârdnica slujbă cu fierbințelă și credință desăvêrșită. Drept aceea fiind-că Dumnêlui cinstitul și credincios boerul Domniei mele, răposatul Constantin Filipescu, ca un vechiū pămêntean evghenist dintre cei dintîiū ai pămêntului acêstuia, cari cu durere silindu-se pentru patrie, atât pentru ale țerii folosuri, cât și pentru slujba Dumnêlor, cu osârdie și credință, precum și de însine este sciut și după ale Domniei sale vrednice și credinciose slujbe, cum și după greutatea casei căđendu-i se a fi ajutat, încă din lét 1805, August 22, prin hrisov Domnesc i s'au fost harăzit vătășia de arabagiū ot Focșani sud Slam-Râmnic, (care vătășie cu tôte că n'au fost orânduită prin poruncă Domnescă, mai nainte, dar pentru înlesnirea călêtorilor și a neguțătorilor ce au trebuință de cară și cărțe cu chirie ca să le pôtă găsi cu înlesnire și cu siguranție se obiceiunise a fi vătășie de arabagiū și la Focșani, precum este aici în Bucuresci

Și aceste havaeturi erau — cum se scie — multe de tot și apăsau nu numai asupra neguțitorimei, a breslelor, a fabricelor, multe puține

de unde își are vataful iratul său, precum prin ponturile Domnesci ce se dau la mâna vatafului din Bucuresci se coprinde și toți aceia ce au trebuință merg la vataful de cer și cu acest mijloc își au înlesnirea toți cei cu trebuință) ca să o aibă atât Dumnélui, cu statornicie, cât și némul Dumnélui în urmă, orânduindu-se de către Dumnélui și vataf pe cine va alege om de ispravă și de credință, iar stăpânirea său vataful de arabagiî din Bucuresci să nu aibă nici un amestec, ci ori-ce folos va fi pe séma casei Dumnélui reposatului boer; asemenea și măsurătoarea buților din sud Slam-Râmnic, care măsurătoare fiind-că din vechime se obiceiua de se făcea cu apă, cu care măsurătoare multe discoliî aveaî cei ce aveaî trebuință de măsurat, iar de la o vreme încóce găsindu-se bună înlesnire, s'au pus în urmăre numai aici în Bucuresci, și pentru a se păzi dreptatea la măsurători s'au legat a fi sub zaptul cuparului, carele s'au îndatorat de au pus ómenî credincioși, cu cot drept, înferat, de la vistierie, a măsura vasele tuturor celor ce au trebuință, rânduind și plată cuviinciosă, dar în urmă începându-se și pe afară încet—incet, au obiceiuit vîndătorii și cumpărătorii să măsore vasele cu cotul și pentru că vîndătorul nu se încredința pe măsura cumpărătorului, nici cumpărătorul pe măsura vîndătorului, urma trebuință a cere pe altul strein, și de acest fel de trebuințe fiind mai multe pe la orașele mari, mai întéiu s'au pus în orânduială orașul Ploesci, care s'a legat la Mönăstirea domnescă de acolo, apoi fiind-că și în județul Slam-Râmnic este mult alișveris de vin și rachiú, cu osebire decăt în alte județe, și nefind pus la orânduială de la stăpânire, se întemplă multe pricinî și discoliî la alișverisul pămêntenilor, de care orașanii și alți de acolo nu înceta a cere să li se pue la orânduială măsurătoarea buților cu cotul, la care pentru odihna ómenilor rânduia ispravnicii județului pe cine socotia, lăund plată cum putea, pentru care Dumnélui reposatul Banul făcënd arétare seifului nostru de acósta și rugându-se ca să se hărăzescă casei Dumnélui și măsurătoarea buților cu cotul dintr'acel județ al Slam Râmnicului, făgăduindu-se a pune la bună orânduială, precum se află și aici în Bucuresci, spre a nu pătimi cei cu trebuință de măsurat, nici a se discolipsi să găsescă cotar, ce totdeauna să fie gata și săritor unde îl va chiâma, luându-și plata ce i se va orândui, care cerere a Domniei sale chibzuindu-o Domnia mea și găsindu-o cuviinciosă și făr'de supărare, ce încă cu folos înlesnitor celor ce au trebuință de măsurat, prin hrisov Domnesc, cu lét 1813 Martie 3, s'au hărăzit casei Domniei sale și acéstă măsurătoare a buților cu cotul, de la sud Slam Râmnic, ca să aibă casa Domniei sale apururea și nestrămutat folosul ce ar putea lua de la acéstă slujbă, cu hotărîre, ca numai omul ce se va orândui de casa Dumnélui, să aibă acéstă voie și slobodenie a măsura buțile tuturor celor ce vor avea trebuință de măsurat, iar alt nimenî să nu fie volnic a măsura, nefind poprit iarăși cel ce va avea ași măsura vasele sale, dar a aduce pe altul, séu a măsura buțile altora slobodenie să nu aibă, și acel om ce se va orândui să se numescă cotar, căruia să i se dea de la vistierie cot pecetluit și să se păzescă de a face măsurătoarea dréptă și să fie săritor unde va fi chiâmat, că dovedindu-se în vre-un fel de chip cu viclenie, se va pedepsi, și pentru măsurat să aibă a lua de bute câte talerî unul ostenéla sa, cum se urméză și aici în Bucuresci. Drept aceea, după coprinderea mai sus numitelor hrisóve, ce dice că aceste milî să le aibă atât Dumnélui răposatul Banul Filipescu cu statornicie, cât și némul

câte mai exista, ci și asupra slujbașilor mai mici, cari nu puteau dobândi funcțiune decât primind a da havaeturi peste havaeturi, ne-

Domniei sale, rămăind acum clironomie la Dumnélui cinstit și credincios boerul Domniei mele Nicolae Filipescu biv vel agă, fiul Domniei sale, am bine-voit și Domnia mea și printr'acest domnesc al nostru hrisev, am înnoit și am întărit pe obrazul numitului boer clironom, atât vătășia de arabagii din tîrgul Focșanilor i măsurătoarea buților cu cotal din Slan Rîmnice, ca să se păzescă totdeauna cu nestrămutare întocmai precum se coprinde mai sus, adevărindu'l cu însăși Domneșca noastră iscălitură și pecete și cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vv. Gheorghe Vv. Ioan Vv. Scarlat Vv. Dimitrie Vv. Grigorie Vv., martori fiind și Dumnélor cinstiți și credincioși boeri veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofăt de țera de sus, pan Teodorache Văcărescu vel vornic, pan Constantin Caliarh vel Vornic, pan Gheorghe Goleșca vel Vornic al obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel Logofăt de țera de jos, pan Nicolae Slugéroglu vel Postelnic, pan Mihalache Suțul Vel logofăt de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Mihalache Cornescu vel Vornic al politiei, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis, și ispravnic pan Gheorghe Filipescu vel Logofăt de țera de sus; și s'au scris hrisevul acesta la anul dintăi dintru a treia domnie a Domniei mele, aici în orașul seaunului Domniei mele București, la ani de la nascerea Dumnului Nostru Isus Hristos 1819 Februarie 22, de Chiriță logofăt de Divan.

(Iscălitura și pecetea gpd.)

Procitoh vel logofăt.

Cod. XCIII, fila 20.

Veđi 3 cărți de săpunărit ale Vornicului de Harem din 24 Ianuarie 1819. Cod. XCVIII, pag. 51.

Carte de căminărit pe județe 1 Februarie 1819.—Asemenea și pe 1820 și 1821 (pag. 95).

Cărțile lui vel căminar și a cutiei milosteniilor pentru vama tabacului, de la 1 Februarie 1819—1820—1821. Cod. XCVIII, pag. 96 și tutunăritul, Cod. XCVIII, pag. 145—146.

Îo Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

De vreme ce coprinderea domnescilor ponturi, ce sunt întocmite pentru slujba căminăritului, este după cum mai jos într'acastă anafora ni se arată de către Dumnélui vel Logofătul de țera de sus; de aceea poruncim Domnia mea la toți căți se curvine, ca întocmai după coprinderea acestor ponturi să se facă armare.—1819, Iulie 2.

(pecetea gpd.)

Vel logofăt.

Cod. XCII, pag. 257.

greșit cu gândul de a și le scôte întreit și împătrit după spinarea țeranului.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale, ce mi se dă la această jalbă a lui Ioan Veneto, cumpărătorul *vămii tabacului*, care este irat al Dumnélui vel Căminarul, făcând cercetare, din condicile Divanului m'am pliroforisit, că cărțile domnesci ce se dau, au această coprindere, precum se arată în jalbă urmată din vechime și până acum, ca să ia de la tabacul străin, de una oacă parale 16, iar de la tabacul de țără câte parale 18 de oacă, dimpreună cu cutia milosteniei, având și cutia parte dintr'acest irat, și în adevăr este, că în ponturile și în catalogul vămii nu se coprinde nimic de tabac, precum nici în luminatele cărți ale huzmetului căminăriei iarăși nu se face osebire, și la cererea ce face pentru cei ce se împotrivesc de nu plătesc dreptul căminăriei, rămâne a se da de către Măria ta nizam, precum mai bine se va socoti de către Înălțimea ta.—1819, Iulie 2.

vel Logofăt.

Veđi Cod. XCVIII, pag. 103. Asemenea cartea cuparului de măsuratul buților en cötul, pag. 100, același codice.

Veđi ponturile vinărieiului pe 1819, din 20 August 1819, Cod. XCVIII, pag. 167 și 170. Veđi contractul de vinđare a celor trei huzmeturi: dijmărit, vinăriei, oerit, pe 1819, în 30 Aprilie.—Același codice, pag. 147, în limba grécă.

Veđi Carte de dijmărit pe 1819 Iunie 3 și 1820 Maiu 16. Același cod, pag. 144—145 și 274—275.

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud... sănătate. Vě facem în scire, că la slujba dijmăritului, după obiceiul vechiú, sunteți datori a da ajutor cu slujitori, ómeni de slujbă și a privighea, să nu se facă catahrisis, și fiind că nărăvirile cele rele și catahrisis ce s'au urmat mai nainte, atât la această cât și la altele, s'au ridicat de către Domnia mea, ca să nu mai fie, nici să se mai pomenescă, precum și la huzmeturi, unii din ispravnicii rău nărăviți, cerea de la huzmetari rușfeturi, și apoi le da voie a face catahrisis, și slujbașii cu pricină ca să scóță ce au dat ispravnicilor și să ia și pentru ei, jăfua pe locuitori, iar care din huzmetari nu avea să dea ispravnicilor rușfet, nu numai că nu le da ajutor cu slujitori de slujbă, ci încă le sta și împotrívă; de aceea poruncim cu tótă strășnicia, să nu vă cutezați a vă abate cu cât de puțin din datoria Dumnévóstră, nici să cereți plata séu filodorimă, și slujitori să dați de ajuns, căci orí carele se va dovedi cu cât de puțin, că a í urmat împotrívă, orí că s'au făcut catahrisis, sói că nu ați dat ajutor huzmetului, din casele Dumnévóstră se va ímplini și veți cădea și la grea ínvinováțire: ci dar așa să urmați negreșit, și fiți sănătoși.—1820, Maiu 26.

Cod. XCVI, pag. 143.

Veđi și cărțile trei de băiași români aurari (din 20 Februarie 1819) Cod XCVIII, pag. 109.

Adauge la atâtea biruri și la numeroasele havaeturi ale boerilor din Divan și «*privilegiile*» lor de cârciume, băcănii, scaune de măcelării

Garduraritul era havaet al spătarului al 2-lea, de la județul Buzău, și Râmnicul-Sărat. Lua de «popor» câte un galben turcesc de taleri doi prin perceperea «*Scaunașului*» rinduit de gardurar și de butia cu vin, ce se vindea în Dél 45 bani, de grópa de tescovină ce se vinde 132 bani, de rămător 50 bani. La județul Râmnicul-Sărat: de om 50 bani pe an, de butia de vin ce se vindea în oraș câte o vadră de vin, de tocitórea cu tescovină ce se vindea 45 bani, de vita ce se prindea în vii 20 bani, de vrasnița de rachiú 300 bani, de rămător 50 bani, de óie séú capră 10 bani.

Pirpărul e venitul lui vel Armaș, dar numai din județul Saac. Mai are și garduraritul din acești județi (Cod. XCVIII, pag. 238).

Stréinii plătesc sub Al. Suțul câte 4 taleri noi 16 parale *pogonorit* (Cod. XCVIII, pag. 146).

Veđi oeritul pe 1819, din August 20.—Idem, pag. 170.

Cercetarea oeritului pe 17 județe în 30 Noembrie 1819 (Cod. XCVIII, pag. 190).

Vameșul de la Pitești ia vamă de la țărani ce vin cu produse de prima necesitate a orașului: pâne, oué, lemne, etc. Asemenea supune la vamă și vinul și rachiul, ce boerinași din Pitești produc pentru propria lor casă. La 22 Septembrie 1819 Vodă Al. Suțu ordonă, după propunerea vel Logofét Gh. Filipescu, să înceteze asemenea abuzuri ale vameșului.

Cod. XCII, pag. 583.

Ió Alexandru Nicolae Suțu vocvod i gospodar

Cu cale fiind anaforoa acósta, a Dumnélui vel Logofétul de țera de sus, poruncim Dumitale, cinstite și credincios boerule al Domniei mele, biv vel Spătare Gheorghe Suțu, caimacamule al Craiovei și Dumnévóstră boerilor divaniți de acolo, să faceți urmare întocmai precum mai jos se cuprindo. 1819 Iulie 21.

(pecetea gospod.)

vel Logofét.

Cond. XCII pag. 324.

Prea Înălțate Dómne,

Dupé luminata porunca Înălțimeii tale, ce mi se dá la acéstă jalbă a neguțetórilor cumpaniști și locuitorii din satele ot sud Gorj, făcénd cercetare, am veđut că jalba lor este pentru toți dregătórii județului, dicénd întâiú pentru vameși, că'i apucă de la ia vamă și la cele ce vënd și cumpără prin sate locuitorii unii la alții, pentru hrana lor, împotriva obiceiului vechiú și a ponturilor domnești, asemenea și la bălcuiri mari și mici, le ia gremele de marfă pentru alișveris i avăeturi, de către toți zabiții, și cu câtă vëndare fac nu se póte plăti, din care pricină s'au zătienit și bălcuirile de nu se fac, pricinuindu-se zmintéla la alișverisul lor și paguba locuitorilor, ne-avénd de unde să'și întâmpine trebuințele; deosebit și la trecétórea vitelor de rămătorii, cer să li

și vadă-se ce sôrtă continuă a se face celor *neboeri*, sub Al. N. Suțul, ca sub anteriorii jăfuitori ai țerei! Și nu mai înșirăm beilicurile de tot felul ce apăsaū pe gâtul țeranului. ¹

Și havaeturile nu erau numai pentru boerii de Divan, ci și pentru cei mai mici impiegați, ca *logofeteii*, condicarii, vătafii de plaiuri, ba și starostii de corporațiuni ². Apoi darea de șoimi! etc. ³.

se arête ce sunt datorii să dea; decî fiind că vameșii aū ponturi și catalog în mîni, unde să arată anume ce are să ia și de unde, asemenea și pentru trecătorea vitelor sunt ponturi la cei orânduiți la schelă, cu arêtare anume ce aū să ia, iar pentru ceea ce sunt datorii pe la bilciuri, acelea urmêză să fie știute acolo, căci alte jafuri și obiceiuri noue, cu poruncile Măriei tale sunt rădicate a nu mai fi; găsesce cu cale să fie luminată porunca Înălțimeii tale, către Dumnêlul Caimacamul Craiovei i către Dumnêlor cei-l-alti boeri divaniți, ca făcend cercetare cu amăruntul, pentru tôte cele ce se jăluiesc, să dee nizam a nu se supêra împotriva ponturilor Măriei tale, ce sunt date. — 1819 Iulie 14.

Nicolae Filipescu.

Veđi pitacul (grecesc) către Barbu Văcărescu și Gh. Filipescu, pentru aveaeturî, din 11 Decembre 1819.— Cod. XCVIII, pag. 191—193.

1. Un beilic extraordinar ce apasă asupra obștei țărănesci sub Al. N. Suțul era acel de la timpul «*saegilăcului*»:

Pitac la mitropolitul și la boeri a chibzui și Dumnêlor mijlocul ce aū găsit Dumnêlul vel Vistierul cu cale pentru beilic.

Prea sfinția ta părinte mitropolit, sfinția vóstră părinți episcopii și Dumnévóstră cinstiți credincioși veliți boeri, ai Divanului Domniei mele, impreună cu Dumnéta biv vel Bane Grigore Brâncovene, epistatule al Spătăriei i Dumnéta biv vel bane Grigorie Ghica, sosind și vremea saegilăcului, ce după vechiul obicei ce urmêză în țeră pe tot anul, s'aū dat întru chibzuirea Dumnêlul vel Vistierul spre a se întocmi cu cel mai bun și folositor mijloc pentru locuitorii țerei, pentru care și poruncindu-se Dumnêlul, prin tótă râvna întocmai după ceea-ce se crede de la a Domniei-sale datorie și credință, aū urmat mijlôcele și lucrarea ce se coprinde într'acéstă alăturată anafora, carea într'adevêr se cunoșce a fi folositore obșteii; decî poruncim Domnia mea, strîngêndu-vê cu toții la Dumnésca nóstră curte, să luați sub vederile sfințiilor vóstre și Dumnévóstră, chibzuirea și lucrarea Dumnêlul vel Vistieru și să ne arêtați în scris prin anafora cele după cuviință, tolco pisah gpd.—1820, April 2.

(pecetea gpd.)

vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 138.

2. De exemplu venitul lui *Ici-ciohodar* era câte taleri doi vechi de prăvălie. Veđi actul din 23 Ianuarie 1819 la codul același, pag. 40—41.

3. Publicații pentru șoimi.

Sluga Domniei mele, vătașe de la plaiul . . . sud . . . fiind-că se apropie vremea a se trimite șoimii cei obicinuiți, după care acest obicei este dator

De toate veniturile acestea, nu se folosia țera, ci numai Domnia și câți-va boeri. Se scie că lefile impiegateilor administrativi, judeciari, etc., se dedeau din «rășuri» prin Casa specială a lefilor, care în 1819 era sub naziretul lui biv vel Vornic C. Samurcași, Ba și de banii «rășurilor» adunați pentru lefi, Al. Suțul își permise a dispune după bunul său plac, acordând lefi la «*ipochimene sciute*»¹.

Socotelă publică nu aflăm dată de banii statului sub Al. N. Suțul, afară de acei ai «Casei privigherei» administrațā de onestul boer Banu Grigore Ghica, pe anii 1818 și până la 1 Iunie 1819. Acastă Casă nu numai nu era în deficit, ci dispunea și de un excedent peste cheltueli, de peste 15,000 tăleri².

și plaiul acesta a da șoimii ce se arată mai jos, iată că mai nainte îți poruncim Domnia mea, să porți grija din vreme, să găsești șoimi buni, frumoși însă șoimoice adevă parte femeiască iar nu șoimi parte bărbătescă, nici să fie niscaiva giurele, însă și acēsta să scii că nu voim Domnia mea a cumpăra și a aduce din altă țeră, fiind-că se află aici, și așa la vremea când este a se trimite, să'i aveți gata și până la zece ale lunei lui Iunie să fie aduși în București negreșit, că oricare nu va urma a'i aduce până atunci, i se va trimite mumbașir cu greū treapād, acēsta îți poruncim.— 1819, Maiū 14.

Cod. XCVI, pag. 31.

1. Dumnēta biv vel Vornice Constantin Samurcaș, Nazărule al casei lefilor cu acest domnesc al nostru pitac să dai pe fieș-care lună câte tăleri 400 la un ipochimen sciut și la încheerea socotelilor acēstei Case se va ține în sēmă, tolco pisah gpd. — 1819, April 28.

Cod. XCVI, pag. 32.

2. Iō Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar.

Osebit că înșine Domniei mele ne este sciută rāvna cea către patrie a Dumnēluī Banuluī Grigorie Ghica și bunul cuget ce are pentru câte privesc spre folosul acēstei patrii, dar și urmarea îngrijirei ce din așternuta de mai jos socotelā se vede că are Dumnēluī asupra acēstei Case, cu desăvērșitā dorire dovedind mai cu adaos acēste ale sale protimiī, întārim și Domnia mea încheerea acēstor socotelī precum se vād așternute mai jos în numita anafora.— 1819, Iulie 14.

(Pecetea gpd).

Nicolae Filipescu.

Cod. XCII, pag. 290

Prea Înălțate Dōmne.

Dupā luminatā porunca Măriei tale, adunāndu-ne cu toții aci, la domnescā curte, ne-au arētat Dumnēluī biv vel banul Grigore Ghica Nazirul Casei privigherei, socotelā de venitul acēstei Case, ce s'au strins de la Ianuarie 1 ot lét 1818 până la sfârșitul trecutei luni Iunie ot lét 1819, i de cheltue-

Ocnele și vămile, cele două importante venituri ale Domnitorului au dat ocațiuni la câte-va acte, cari le aducem în anexele acestui volum. Notăm, cu referință la vama că s'a introdus două specii de tarife vamale, una spre a se conforma tratatelor comerciale ale Porței, în urma păceii de la Șistov și alta *autonomă*. Acesta se aplică la comerțianții pământeni, iar cea-l-altă la cei străini. De sigur că asemenea diferență de plată de vamă, majorată pentru comerțianții pământeni, nu era de natură a face prosperitatea comerțului acestora. În volumul de anexe vom da tarifele vamale de sub Al. N. Suțul.

O importantă contrabandă făceau numeroși *curieri* de cabinete, venind din Constantinopol. Au reclamat vameșii contra acestei practice, dar fără să le pôtă da Vodă satisfacerea cerută¹.

---

lile ce s'au urmat la trebuințele Casei în curgerea acestor vremuri și teori-sindu-se această socotelă de către noi cu deamăruntul, vëdum, că prin buna ocărmuirea Domnieisale, după ce s'au făcut tôte trebuincioșele cheltueli, se află Casa și cu bun capital de taleri 15.418, ce sunt dați cu dobândă la Dumnélui căminarul Polizache, bez taleri 156, ce se afiă gata la casă, de care vëdëndu-se învederat osârdia și silința ce au arëtat Dumnélui la această trëbă, ce privesce la folosul obstiei, ca uu bun patriot, după cum s'au arëtat și la alte multe dregători și slujbe cu care au fost Dumnélui însărcinat, noi cu viū glas de obște am arëtat căduta mulțămită către Dumnélui, facem însă cunoscut și înăltimei tale această plăcută urmare a Domniei-sale către patrie.—1819, Iulie 2.

Dionisie al Ungrovlahiei, Costandie Buzeu, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu vel vornic, Mihalache Manu vel vornic, Const. Caliarh vel vornic Iordache Goleșcu vel vornic, Alexandru Filipescu logofët.

1. Vameșii carvasaralei din Bucuresci, prin jalbă către Măria sa prea înaltul nostru Domn, arată, că după ponturile vamei în care se coprinde, ca vameșii de pe la scheli, să aibă voie a cerceta pe curieri, ce vin din Țarigrad cu pacheturi cu marfă, și fără a supëra pacheturile cu scr sorii, vameșii după la scheli luând numai în scris pacheturile cu marfă, și trimițënd cărțulie la carvasaraoa din Bucuresci, carvasaraoa să ia vama cea orânduită, împotriva vëd, că curierii și iasaccii nu se supun a'i lăsa să le cerceteze pacheturile cu marfă, neingăduindu'i nici să se apropie de ei, îngrozindu'i că va să'i și lovëscă, iar vameșii sfindu-se să nu dea pricină de scandilă, îi lasă, și vëd că necurmat aduc aici multe șaluri pe care în taină unele le vënd, altele le dau pe la neguțători, păgubindu-se de dreptul vamei, și cei mai mulți din neguțători își ca cirdisesc cu acest mijloc mărfurile cele mai grele din preț, să rögă să fie în voiți să pôtă cerceta pacheturile cu mărfuri și iasaccii i curierii să nu se împotrivescă, care cerere a vameșilor fiind după coprinderea ponturilor vamei, următore altor ponturi vechi de mai nainte, din luminată porunca Măriei sale Prea înaltului nostru Domn, o fac cunoscută cinstitei chesarocrăesci aghenții, ca să bine.

CAP. IX.

*Țăranul.—Claca.—Procese.—Spirit revoluționar.—
Sate resvrătite.—Cruțarea pădurilor.—Abusurile vătăfilor
de plaiuri.*

Nu sub o domnie ca a lui Al. N. Suțul sôrta țăranului putea să se schimbe în bine. Este adevărat, ca nici o lege sporitoare clacei și celorlalte angarale detorite proprietății de țărani, peste legea din Cod. Carașea, nu a dat noul Domnitor, dar el a lovit cu grele pedepse, cu oca chiar, răsvrătirea țăranului contra clacei și a *adeturilor* moșiilor. De sigur, nu numai lui se pôte imputa asprul traiu al țăranului, ci în mare parte și boerimeii și încă celei adevărat pământene. Așa biv vel Banul Grig. Brâncovénul, încă din 1815 prigonesce vre-o de ce sate după moșiile lui, sub cuvânt că, invitați de *cutare* or *cutare* nu vor să-și dea adeturile și claca legiuită. Locuitorii a 5 sate (Islaz, Racovicióra, Racovița, Moldoveni și Verdea) se răsvrătiră din nou în 1820 ¹.

voiască a da poruncă curierilor și isaciiilor, când vin de la Țarigrad séu de la alte părți, să arete la granița țerei aceștia vameșilor, pacheturile cu mărfuri ce aduc și la carvasarana vameii Bucurescilor, să-și dea vama cea orânduită, ca să nu se păgubescă vameșii de dreptul lor. 1819.—Martie 6.

Gheorghe Filipescu vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 21.

1. Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel Postelnice Ioan Depalt Caimacamule al Craiovei, sănătate. S'au văduț de Domnia mea, atât însciințarea Dumitale, cât și a Dumnélor ispravnicilor, din sud Romanai, ce s'au trimis de Dumnévoastră, pentru unii din locuitorii din cincii sate, ce se află ședători pe moșiile Dumnéului Banului Brâncoveanu, că îndărătnicii fiind, s'au arétat cu împotrivire, nesupuindu-se a răspunde adeturile moșiei, după pravila și după obiceiul pământului; pen'ru care poruncim Dumitale, ca aducând în Divan câte doi trei, din fieș-care cétă de acei locuitori, ce se arată împotrivitori, să-i faceți cu cuvântu a înțelege dreptatea și datoria lor, ce li se cade a avea către stăpânul moșiei și așa urmând cu mijloc cuviincios să-i aduceți la cunoscință, ca să fie supuși datoriei lor și fiți Dumnévoastră sănătoși.—1820 Iulie 17.

Cod. XCVI, pag. 169.

Oamenii ce s'au arétat împotrivitori

5 din satul Islaz, 5 din Racovicióra, 6 din Racovița, 4 din Moldoveni, 3 din Verdea.

Resoluțiunea dată de Al. Suțu îi face onóre, in acel sens, că Divanul Craiovei, prin anafora de la 6 Iunie, propusese pedepsirea cu bătăi prin țîrg, a câte cinci locuitori din satele răsvrătite. Domnitorul, mai calm decât boerii și ca in adevăr să nu se păgubescă Vistieria din emigrarea satelor acestora peste Dunăre, să mărgini a ordona numai a se face «*cu cuvântul a înțelege*» satele aceste răsvrătite, care e datoria lor față cu proprietatea. Mai explicăm acéstă *blândeță* a lui Vodă și pe sciința ce avea, că se lăția spiritul de revoltă mai in tóte satele de peste Olt. Era încă un precursoriú a revoluțiunei de la 1821 ¹.

1. Iacă anafora Divanului Craiovei :

Prea Înălțate Dómnne.

Dumnélui biv vel Banul Gaigorie Brâncoveanu, prin anafora aú făcut Măriei tale arătare, că locuitorií clăcași de la dece moșií ale Domniei sale de aici, din partea locului, nu se supun a face dílele clăcei i cele-l-alte adeturi ale moșiilor după întocmirea pravilei, cerénd ca prin orânduit mumbașir, să se siléscă a fi următori pravilei, séu avénd a răspunde împotrívă, să se aducă la luminat Divanul Înălțimeí tale; după care de la 21 ale trecutului Aprilie, ni se poruncesce de către Măria ta, ca față cu vechil din partea Dumnélui Banului, să se cerceteze și după pravila pământului urmând la dreptatea ce va avea Dumnélui Banul să'și afle cuviinciósa îndestulare, prin sluga Înălțimeí tale, Vladu Aprod hătmanesc și să îndreptăm, iar neodihnindu-se vre-o parte de aici, cu cercetarea nóstră in scris, să'í ia mumbașirul a'í aduce la luminatul Divan; următor fiind, mai întéiú cu osebită volnicia Caimăcámiei s'aú trimis pe la acele moșií însuși numitul mumbașir, ca prin scirea ispravnicaturilor județelor, să ia din fieș-care sat câte doi trei locuitorií vechilí și din partea celor-l-alți ai lor, să'í aducă aici, spre a se înfățișa la Divan, care peste câte-va díle întorcéndu-se inapoi și făcénd arătare *ca toți locuitorií acelor moșií s'aú împotrivit, dicénd, că nu vor să vie la judecată*, s'aú orânduit împreună cu dênsul și un arnăut mumbașir asupră-le și locuitorií de la șése moșií, însă: Ruptura, Bărboiul, Valea Aninilor, Știubeiul i Dănceni Drincea, și Opravilií nici nu se supun a face câte 12 díle clacă, nici nu se supun a eși la judecată, înfricoșind *că vor să'și spărgăluiască satele*, să se strămute care încotro vor putea, încă unii dintrênșii aú și început a se imprăstia din locurile lor, iar locuitorií de la patru moșií: Beileștiú, Corlatele, Sapozu și Șușița viind aici cei-l-alți, adică Corlatele, Sopozu și Șușița, fără a primi șă iasă in judecată, ne-aú arėtat Iane Zamon epistatul moșiilor Dumnélui Banului că s'aú invoit cu dênșii, legându-se că vor fi lucrători întocmai după pravila pământului, și așa s'aú întors inapoi la casele lor; iar locuitorií după moșia Biliesci, înfățișându-se la Divan, inaintea nóstră, cu numitul epistat, s'aú díș numiților locuitori, că după pravila pământului, sunt datorí a face fieș-care casnic la stăpânul moșiei, douespredece díle clacă, i o dí osebit cu plugul, să dea și câte un car de lemne pe fieș-care an, bez osebita dijmă din semănături, și acestea tóte de nu le vor fi urmat până acum, și de nu vor avea cu Dumnélui Banul, vre-un aședémént in scris mai dinainte a întocmirei

Locuitorii din alte trei sate (Larga, Stăncescii și Aninișul) din județul Jiul-de-sus se revrătiră încă în 1819 Aprilie și Maiu. Ca

pravilei pământului, ca să nu dea cele mai sus arătate deplin, ce mai puține, trebuie a se supune negreșit pravilei, spre a'și împlini datoria lor la orânduitul epistat al Dumnélui Banului, și au răspuns că în scris n'au de la nimeni, ca să clăcuască mai puține dila de cât 12, fără numai de voia lor s'au învoit cu la dece una, iar car de lemne s'au altceva n'au fost obicnuiți a da, *mai vertos că la dênșii pădure nu se află*, fiind locuitorii aprópe de marginea Dunărei, pricinuind către acestea, cum că nici cei-l-alți locuitori imprejurași de pe alte moșii, nu sunt indatorați a urma pravilei pământului, și nici ei nu pot să facă alt obicei, cerënd, ca orî să li se păziască obiceiul ce'l provalisesc ei, séu de li se va face mai multă supérare, *se ridică cu toții de pe moșie și se strămută la alte părți*; căroro li s'au dis, că de nu sunt mulțamiți pe hotărîrea judecâtei de aici, au voie să'și orânduiască vechilii a veni la luminat Divanul Înălțimeii tale și au primit a'și trimite vechil, iar epistatul în cele de pe urmă au răspuns, cum că cunoscënd și el că acolo pădure nu este, nu'î va mai supéra de carul cu lemne. Decî, neavënd numiții locuitori aședământ în scris de la Dumnélui Banul Brâncoveanu, stăpânul moșiei, ca să li se păzescă obiceiul, ce dic că au fost din vechime, după pravila pământului datorii sunt a clăcui și a urma la tóte întocmai, neavënd cuvënt a se diiafendipsi întru nimic cu cele de mai sus arătate ale lor pricinuirî, atâta numai pentru mulțămirea epistatului vor rămânea apérați de carul cu lemne pentru pricina de mai sus arătată, dar fiind-că atât aceștia, cât și cele-l-alte șese sate *cu obrăznicie strigă că toți se spărgăluiesc și se strămută din silistele lor, iar a clăcui mai mult decât au fost obicei mai nainte nu se supun, și fiind-că am luat piroforie că nesupunerea și semeția acesta o fac din invitarea și îndemnarea fruntașilor satelor, nădăjduind cu acest fel de tertipurî să dobândescă privilehiu, ca să dea la stăpâni moșilor ceea ce vor voi ei; de aici altă urmare nu am putut face, ce am socotit, că până nu se vor pedepsi câte cincî șese fruntași revrătitori din fieș-care sat, izbrânire nu se póte da la unele pricinî ca acestea, nici înțelegători și cunoscători pravilei pământului nu vor fi; pentru aceea, cu întórcerea mumbașirului, nu lipsim a însciința Înălțimeii tale, ca precum se va găsi cu cale de Măria ta, să se dea desăvêrșită hotărîre.— 1819, Iunie 6.*

Gheorghe Suțu, Alexandru, Constantin Haralambie, Ión Sluger, Constantin Oteteleşanu Sluger.

Și de astă dată Domnitorul se mărginesce a hotărî cele ce urmază :

Ión Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, biv vel spătare Gheorghie Suțu, caimacamule al Craiovei și Dumnévóstră boerilor divaniți de acolo, am vëdut Domnia mea arătarea ce ne faceți printr'acéstă însciințare, după care și poruncim Dumnévóstră, că pe cîți dintr'acești pâriți locuitori nu vor fi a vënd vre-un deosebit aședământ în scris de la Dumnélui Banul stăpânul acestor

instigator al resvrătirei se dădea însuși sameșul din județ, ceea ce e puțin probabil¹. Dar ceea ce este neîndoios, e că cele sate resvrătite în 1819 și 1820 preste Olt, constitue o manifestare clară a deșteptării spiritului public și sunt sbuciumări precursorii ale mișcării de la 1821, cum au fost și consecințe ale anteriorelor mișcări de panduri

moșii să'i îndatorați negreșit făr'de alt cuvânt de pricinuire, prin sluga Domniei mele. . . . apod hătmanesc, ce se orânduî mumbașir, ca să fie următorî întocmai după pravila pământului.— 1819, Iunie 19.

(pecetea g-pd)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 216.

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.*

Cu cale fiind anaforoa acésta a Dumneluî vel Logofătul de țera de sus, poruncim Domnia mea cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel Spătare Gheorghie Suțul, Caimacamule al Craiovei, să se facă urmare întocmai precum mai jos se coprinde.—1819, Maiu 13.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 65.

Prea Înălțate Dómne.

Dupé luminată porunca Înălțimei tale, ce ni se dă la acésta anafora a Dumneluî biv vel Banul Grigorie Brâncoveanul, făcând cercetare, vėdui că arėtarea Dumneluî este cum că locuitorii clăcași de pe trei moșii ale Dumneluî, anume Larga, Stăncescii și Aninișul, din sud Gorj, nu se supun a face ȓilele clăcei și a respunde cele-l-alte obiceiuri, după întocmirea pravilei pământului, *invitați și puși la cale fiind de vameșul acestuî județ*, pentru care, spre dovadă îmi arată hotărirea cu Divan a Măriei sale Domnuluî Ioan Caragea, din lét 1815 Septembrie 11, când s'au judecat tot pentru acésta pricină cu Pătru ot Stăncescii i Nițul ot Larga vechilii, și din partea altor locuitorî de acolo, și s'au îndatorat atât pentru clacă, cât și pentru cele-l-alte obiceiuri ale pământului, dar ei împotrivindu-se, ȓice Dumneluî Banul, că nici până acum n'au dat supunere a plăti adeturile pământului și a face clacă. Decî, cererea ce face Dumneluî Banul printr'acésta anafora, nefiind împotrivotore pravilei și obiceiului pământului, găsesce cu cale să fie luminată porunca Înălțimei tale către Dumneluî Caimacamul Craiovei, ca să orânduiască mumbașir vrednic din partea Căimăcămiei, să siléscă pe piriți a'și respunde adeturile cele canonisite după pravilă, la stăpănul moșiei, pe care împlinindu-le, să le facă teslim în mâna orânduituî epistat, ce'l are Dumneluî acolo, iar pentru sameșul județuluî cercetând, de se va dovedi că s'au purtat cu acest fel de urmări, nu numai să'i dea nizam a se părăsi de acest fel de povėtuiri să dea locuitorilor, ci încă să insciințeze și Măriei tale spre a i se face căduta pedepsă, iar hotărirea cea desăvėrșită rămăne la Înălțimea ta.— 1819, Maiu 10.

Gheorgache Filipescu vel logofăt.

de sub Caragea Vodă: Nu este Tudor la 1821 un creator al mișcării, ci *sinteza* unor mișcări care își au originea în întreg secolul al XVIII-lea și în primele două decade din al XIX-lea.

Că revoluțiunea ferbea în țară, se probază nu numai cu resvrătirile din cele zece sate ale lui Gr. Brâncoveanu, dar și cu numeroase alte refuzări de a se supune la clacă, etc., din alte părți ale țerei. Am văzut că în Moldova nemulțămirea țăranilor și încercarea lor de rezistență încă pe la 1804 a fost înăbușită prin și mai grele nizamuri de sub Moruz Vodă. În Muntenia nu era numai țăranul gata de a sbucni, ci și locuitorii de prin târguri. Așa aflăm pe un Ión Barbătescu fomentând resvrătiri în județul Vâlcea și pe aiurea printre țăranii. Acest necunoscut naintaș al mișcării lui Tudor, a fost prins și aruncat în temniță. Bolnav, bătrân, era aproape să peară în închisore, deacă Barbu Văcărescu vel Vistier nu-i cerea grațiarea la Domnitorul Al. Suțu, în 18 Maiu 1819. ¹

1. Iacă anafora a marelui Vistier:

Prea Înălțate Dómne,

Prin anafora, am făcut arătarea Măriei tale pentru un Ioan Bărbătescu, din sud Vâlcea, care a lucrat zavistie între locuitorii satelor aceluia județ, și altele, cerându-i pedepsa, cu a se depărta de la casa sa, la Târgoviște sud Dâmbovița, unde să petreacă sub pază, *spre pilda altora asemenea lui* după care și dându-i-se luminata Măriei tale hotărîre, a se face aceeași urmare, s'a în rădicat de mumbașirul cel orânduit, l'a dus la arătatul loc, unde și până astăzi petrece la închisore, ci fiind-că m'am pliroforisit, că s'a bolnăvit din acea osândă, și a plecat spre bătrânețe, aflându-se pôte să i se întâmple și mórte la pază, mă rog Măriei tale, să i se orânduiască ertare, de vreme ce este sciut, că omenirea se află potihnită la greșeli, și stăpânirea povârnită la milostivire, iar când și după acosta se va mai arăta cu vre-un chip de zavistie, atunci îi va fi osâna Oca, și cum va fi mila Măriei tale.—1819, Maiu 18.

Vel vistier.

Asupra acestei anaforale, Al. Suțu hotăresce:

Ió Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel vistiere, după rugăciunea ce ne faci prin'acéstă anafora, milostivire făcând Domnia mea asupra acestui Ión Bărbătescu, il ertăm de acéstă osândă și poruncim, să se scrie ispravnicilor din sud Dâmbovița, ca să'l slobodă de acolo, dându-i voie a se întorce la casa sa, ferindu-se însă de acum înainte de urmări netrebnice, căci va fi apoi osândit la pedepsa Ocenei.—1818, Maiu 20.

(pecetea g-pd.)

vel Logofăt.

Eacă un act din 1819 Februarie 22, din care se vede cu ce asprime fură pedepsiți țeranii din satul Peatra (Teleorman) pentru răsvărire :

Cinstite și credincios boerul al Domniei mele, Dumnéta biv vel spătare Iancu Racoviță, epistatule al armășiei, fiind-că acești lude locuitori, din satul Peatra, din sud Teleorman, după pliroforia ce ne-a dat Dumnéluș vel Vistierul prin anaforaia Domniei sale, care s'a înțarit și de către noi, de vina și ne-trebnica lor faptă, ce a urmat, a hotărît Domnia mea, ca să'i dea prin tîrg; de aceea poruncim Dumitale, să orânduiescî ómenii ai Armășiei, care luându'î Delibașa de unde sunt la popréla, să'i trecă prin tîrg bătendu'î și oi strigându'și vina lor și apoi să se facă teslim iarășî la Delibașa, spre a se face urmarea ceea ce este poruncită de Domnia mea la anaforaia Dumnéluș vel Vistierul, tolco pisah gpd.—1819, Februarie 22.

Cod. XCVI, pag. 16.

Gh. Filipescu vel logofet se jăluesce, în 15 Iulie 1819, că țeranii după moșia ce a cumpărat-o în județul Buzéu, nu se supun la clacă, etc. Pre *așitătorii* i-a băgat la temnița de la Buzéu. Țeranii dădea vechiului proprietar numai câte 22 parale pe an de fie-care, drept clacă. Ei se revoltă. Al. Suțu trimite pitace să-i supună la clacă, etc., și pe cei din temnița de la Buzéu, de nu se vor supune, să-i trimiță la ocnă¹.

Cu asemenea procedări dușmănesci contra țeranului nu era mijloc de a spori normal populațiunea țerei. Emigrarea țeranilor peste Dunărea și chiar în Ardeal continuă. Totuși, recenseméntul din 1819/20 află, cum vedurăm, mai mulți țeranii de pus la biruri. Decât acest *plus* esia din casarea a multor poslușnici și scutelnicii abusiv făcuți.

Un isvor de înmulțire a populațiunei era vechia instituțiune a *Sloboziilor*. Se creară multe sate noué, mai cu sémă din Români din Ardeal și Banat, immigrați în Muntenia în timpul fómetei din Ungaria, de pe timpul lui Caragea. Pe cât timp acești noui coloniști s'a bucurat de scutiri și privilegii și n'a fost *băgați la cislă* cu cei-l-alți țeranii, ei a rămas stabili. A fost încercări din partea Vistierilor din timp de a-i asimila cu țeranii pământeni, și atunci o parte din ei a fugit din țără² ori a provocat intervenirea Agenției austriace, ca să li se mijlocéscă întórcerea în Ardeal și Banat, ca supuși austriaci.

1. Cod. XCVI, pag. 165—166.

2. Iacă un act, care amintesce de acéstă *risipire* a noilor coloni:

Preaosfinția ta părinte mitropolit, iubitorilor de Dumneđu sfinția vóstră episcopilor i Dumnévóstră cinstiților și credincioși boerii ai Domniei mele, biv vel bane Grigorie Brâncovene, veliților boerii biv vel bane Grigorie Ghica și

Interesul propriu de a nu se despopula satele boeresci, cât și interesul fiscal, făcu pe Vodă și pe boeri, să refuze de a recunoște ca *sudiți* țeranii, cari au apucat a se așeza la moșii și a se ocupa cu agricultura.

Domnitorul, la 17 Iulie 1719, scrie Divanului și tuturor boerilor *halea și mazili*:

Preaosfinția ta părinte mitropolite al Ungrovlahiei, iubitorilor de Dumneșu episcopii, și Dumnévoștră cinstiți și credincioși veliți boeri dregători ai Divanului Domniei mele, halea și mazili, fiind-că cinstita aghenție, prin unele note către Domnia mea, cere de a se da domnésca noastră voie de întorcere în Austriacescile țări, la mulți dajnici străini Ungurenii, cari de sunt anii acum s'au așezat aici în țără, și fiind-că Domnia mea din împărătescile aședământuri ce sunt între Prea înălțatul Devlet și Austriacésca împărăție, cunoscem că este deopotrivă datorie a se da dezertorii, adecă fugarii ostași, asemenea și că se slobode tot printr'aceste sfinte aședământuri voie ciobanilor din Transilvania de slobodă intrare, eșire și petrecere în țările Moldaviei și Valahiei cu vre-o câte-va turme de ale lor, după osebită Prea înaltă poruncă, iar alt nimic nu se vorbesce pentru acest fel de strămutați dintr'o parte la alta; dar către acésta fiind-că Domnia mea râvnim să nu eșim nici cum din drépta cale a dreptăței și a celor ce sunt legiuite, ni se pare că se cuvine să păzim făr' de zmintelă vechiul obicei al aceștii lucrări, care făr' de tăgăduire prinde loc de pravilă la cele ce nu sunt pravilnicite. De aceea poruncim Dumnévoștră, stringându-vă cu toții la Sfânta mitropolie, să vă chibzuiți cu dinadinsul Pentru acésta și să ne arătați prin anafora cât cunósceți pentru nizamul daj-

biv vel dvornice Constantine Bălăcene, fiind-că după pliroforia ce am luat Domnia mea, atât de la Dumnéta biv vel bané Grigorie Ghica, când te aflați în dregătoria Vistieriei, i de la Dumnéluși vel vistierul, cât și dintr'a ispravnicilor de obște inșciințării, vedem, că din pricina noului nizam al aședărei locuitorilor celor străini de aici din țără între locuitorii birnici domnescii noastre Vistierii, în loc de a se întemeia cu locuința lor, aici, au început a se espândi și a fugi din țără, și dintr'acéstă mișcare osebită că urmăză a perde éra pe străini ce au apucat de s'au silășluit aici și a rămânea lipsită de folosul și îmbivșugareă ce se póte pricinui din adaosul locuitorilor, dar se dá o mare pricină de zăticnire și altora din țări străine, cari ar cugeta de a veni aici, în vreme ce otcărnuirea unei țări, se cuvine a îngriji cu orî-ce mijlôce, spre a se aduna norod de locuitori în ținutul aceștii otcărnuiri, iar nu a se risipi locuitorii săi. De aceea poruncim Domnia mea, ca adunându-vă cu toții la un loc, aici la domnésca noastră Curte, să faceți cu deadinsul adancă și amăruntă chibzuire asupra aceștii madea a străinilor și să arătați Domniei mele prin anafora; tolco pisah gpd.—1819, Februarie 2.

Cod. XCVI, pag. 11.

Am vădut la capitolul Financelor, cum s'a regulat afacerea.

nicilor străini ungurenî, și de este cu cale cererea ce face agenția pentru întorcerea lor? ca și Domnia mea deopotrivă să urmăz după cuviinciosul mijloc, păzind cele legiuite neclintit și nestrămutat.—1819, Iulie 17.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 67.

La 27 Iulie repetă acest pitac :

Preaosfinția ta părinte mitropolit, iubitorilor de Dumnezeu sfinția voastră episcopilor și Dumnévóstră cinstiților și credincioși hoerilor veliți ai Divanului Domniei mele halea și mazilî, fiind-că cinstita agenție, prin câte-va note ce au trimis către noi, cere a se da voie și slobodenie să se întorcă înlăuntru multele familii, ce în anii trecuți de bună-voia lor au venit și s'au aședat cu locuința lor aici în pământul țerei, intrând și la dajdia Vistieriei, iar Domnia mea avem sciință din tractaturile ce sunt între Prea puternica Pórtă și între împărăția Austriei, că amëndouă puterile sunt deopotrivă îndatorate una către alta a da înapoi pe dezertorii, adecă pe fugarii ostași, și pe cei ce vor fi căduți în faptă de învinovățire, iar pentru acest fel de familii de țeranî și ori-ce altă tréptă de ómenî ce deopotrivă se mută cu locuința de la o parte la alta, nimic în trahtaturî nu se pomenesce; de aceea dar, ca pentru o obștescă trebă a țerei ce este acésta, vă poruncim Domnia mea să vă adunați cu toți la Sfânta mitropolie și făcënd cuviincioasa chibzuire, să ne arétați prin anafora; toleo pisah gpd.—1819, Iulie 27.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 61.

Asemenea respingere a cererei Agenției austriace, pe lângă re-venirea la sentimente mai bune față cu noii coloniști, cărora li se recunosc dreptul de a plăti o dare scăduță individuală, iar nu *cu cislă*, la un loc cu sătenii pământeni, opri împrăștiarea lor definitivă. Refuzul Divanului de a cunósce ca sudiți pe Români veniți de peste munți, deodată ce se ocupă cu agricultura, este unul din cele mai importante acte politice de la începutul secolului nostru. El póte să ne fie un bun învățământ și precedent pentru nòuele colonizări din Dobrogea. Cu acest titlu îi dăm loc chiar aci integralmente:

Prea Înălțate Dómne,

Am înțeles câte prin luminatul pitac al Măriei tale, scriind, de la 17 ale următoareî, ni se arată, cum că cinstita chesaricéscă agenție, prin unele arétări în scris către Măria ta, cere să se dea voie și slobodenie, a se întorce în Transilvania multe familii de ómenî, cari în anii trecuți, de a lor bună voie, au venit și au sălășluit aici în locurile țerii, aședându-se dajnicî ai Vistieriei și cum că Înălțimea ta, ai sciință din împărătescile aședământuri între prea

Inaltul Devlet, și austrieceșca Mărire, că aceste două puteri sunt îndatorate una către alta, să întorcă pe fugarii ostași, asemenea și că toate aceste sfinte aședeminturi, fără dic voie de slobodă intrare, eșire și petrecere în țerile Moldovei și a Valahiei, la ciobanii ot Transilvania cu vre-o câte-va oi ale lor, iar pentru acest fel de familii de țeranî, cari de opotrivă se trămută de la un loc la altul, în numitele împărătesci aședeminturi, nimic nu se vorbesce, pentru care și ni se poruncesce de către Măria ta, că pentru obștesca pricină, strîngendu-ne cu toții la Sfînta mitropolie, și chibzuind cele cuviinciöse pentru acêsta, cum și de este cu cale sêu nu cererea agenției pentru voia întôrcerei dajnicilor strêini ungursni, să arêtam Înălțimeii tale prin anafora.

Dupê luminată porunca Măriei tale, adunându-ne la un loc, pentru câte am chibzuit, arêtam Măriei tale, că din vechime neștrămutat obiceiü aü fost până acum întru ființa politicescei *constituiri*¹ a Valahiei, a se cunösce supuși oblăduirei, toți cei sprijiniți aici strêini din ori ce loc, cari sirguindu-se întru lucrarea pămêntului se vor aședa în țoră, și de a lor bună voie se vor face dajnicii ai vistieriei, pentru că unii ca aceștia iarăși de a lor bună-voie, alegênd Valahia în locul localnicei patriei lor, întru acêsta s'au sprijinit, și de aceea se socotese și dupê soglăsuire supuși oblăduirei, și acei ce înfățișeză aici icóna puterilor strêine, s'au arêtat pururea ca nisce primitori aceștii lucrări, căci cunoscênd pe unii ca aceștia lucrători ai pămêntului și dajnicii dupê obiceiurile pămêntului, nici odată și nici un fel de cerere n'au făcut. Un așa dar din vechime sfînt obiceiü, cunoscêndu-se dupê dreptate, ca un ce ce alcătuesce *politicesca constituție*, nu se pôte ridica acum fără de a se face și pricinuitor de o zmăcinare la tötă politicesca sistemă, a căreia parte nedespărțită sunt aceștia; noi plecatele Măriei tale slugi aceste cunoscênd asupra pricinei netăgăduită și sfîntă a noastră datorie, am socotit ca pe deoparte printr'acêstă a noastră anafora, în scurt arêtându-le, să le supunem sub a Măriei tale drêptă judecată, iar pe de altă parte, ne rugăm să bine-voesci Măria ta, a nu primi nici într'un chip acêstă păgubitoare nouă ivire ce se cere de către cinstita aghenție a se pune în lucrare, ei prin puternica ocrotire a Înălțimeii tale, să se păzescă și acêstă cădere a țarei, asemenea precum și tôte cele-l-alte, iar hotărîrea rêmâne la Măria ta. 1819 Iulie.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Râmnic Gherasim, Constandie Buzêu, Grigorie Brâncovênu, Constantin Crețulescu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Dumitrașco Racoviță, Istrate Crețulescu, Constantin Bălăcênu, Mihalache Manu vel vornic, Grigorie Filipescu, Grigorie Bălênu, Iordache Slătînênu, Gheorghe Filipescu vel logofêt, Mihalache Racoviță, Constantin Dudescu, Pană Costescu vel hatman, Ioan Șirbeii vornic, Iordache Goleșcu vel vornic, Alexandru Filipescu vel logofêt, Alexandru Ghica, Dumitrache Rali, hatman, Grigorie Romanitiș, Ștefan Bălăcênu, Mihalache Cornescu vel vornic.

1. Pentru prima dată în limbă întălnim asemenea vorbă.

Acastă anafora semnată de toți boerii, halea și mazilii, primesce rezoluțiunea afirmativă de la Al. Suțu, dar tocmai peste două luni, în Septembrie. Presupunem că Domnitorul a consultat întâiu Pórtă asupra casului, și că numai învoit de ea, s'a decis a aproba opiniunea boerilor pământeni.

Eacă rezoluțiunea :

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar

Dumnéta vel vistiere, priimind Domnia mea cuvintele de mai jos arătate după care se cuvine a se păzi și a se urma neștrămutarea acestor fel de străini de aici din domnésca noastră țără, întărim acastă obșléscă anafora a părinților arhieriei, și a Dumnélor boerilor și hotărim să'și aibă ființa și urmarea sa întocmai.—1819, Septembrie 18.

(pecetea gospod.)

vel Logofét.

Cod. XCII, pag. 435.

*

Dăm în anexe câte-va acte relative la procese dintre clăcașii și proprietarii de moșii, fie monastiri, fie boeri. Ele pot împospăta în mintea noastră diversele *ponturi* din legea *clăcei*.¹

Menționăm și aci câte-va :

— În 1820 Iulie, vel logofét Iordache Slatinénu se jăluesce că mai mulți locuitori din Ploesciori aũ fugit și aũ lăsat casele și lucrurile lor, pe mâna unor rude. Asemenea locuitorii din Ploesci, pasc vitele lor pe la moșia Ploesciori și nu vor să plătescă... Cel-l-alt logofét (colégul lui Slatinénu), propune lui Alexandru Suțu să se aplice țeranilor strămutați § 15 de la cap. 6, partea III, «clăcașul fugind după moșie seũ murind fără de moștenitori, de nu va fi dator Vistieriei să stăpănescă stăpânul casa lui, grădina și curătura. Locuitorilor strămutați prin alte orașe, li se va aplica dar acel § 15. Cât pentru Ploescenii cari pasc vitele lor pe Ploesciori și apoi nu plătesc, să se oblige păzitorul vitelor lor, a da fóie de cei cari aũ păscut vite și apoi să se împlinescă prețul pășunatului.—1820, Iulie 28.

Alexandru Suțu aproba în 30 Iulie 1820².

— Ordin din 14 Martie 1820, către Ispravnicul Slobođiei gospod. Locuitorii ei sunt în proces cu reprezentantul casei răposatului Domn Ipsilante, care voesce a supune la clacă și pre cei din Slobođia Dom-

1. Urméză în anexele volumului actele relative.

2. Cod. C, pag. 299 și 300.

nescă. Vodă ordona să fie scutite 100 lude de clacă până la definitiva hotărîre a justiției.

Țăranii de la Poenari s'eu Pelea din Vlașca se opun cu resvrătire de a face clacă ¹.

*

Amenințările țăranilor, că de nu li se face dreptate, se risipesc care încotro, ne amintesc, că după *ponturi*, proprietatea are dreptul de a readuce pe țăran la urma sa. Va să zică țăranii nu fugeau din sat în sat, ci emigrau peste hotarele țerei. Așa se esplică popularea județului Negotin în Serbia și întregul litoral al Dunărei cu țăranii români ².

*

Unul din *grievetele* țăranilor în proces cu proprietarii, era că nu li se da lemne din păduri. Am arătat în numeroase rînduri, că acest drept la pădure era necontestabil. Din dumbrăvile și pădurile oprite

1. Cod. C, pag. 519.

2. *În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

După arătarea ce ne face Dumnélui vel vistierul printr'acostă anafora, am rînduit pe sluga Domniei mele, copil din casă de vistierie, să mîergă la sud Dâmbovița, unde prin marifetul Dumnélor ispravnicilor ai județului, să se facă cercetarea și urmarea de mai jos arătată.—1820, Februarie 14.

(pecetea gpd)

vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 187.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale, ce ni se dă la acostă anafora a Dumnélui biv vel Banu Grigorie Brâncovenu pentru 11 birnici ce i-au luat Hagi Enuș ot Craiova, de la satul Gânștova, ce este pe moșia Dumnélui Banului, și i-au dus la satul s'ei Grecescii din sud Dolj, am chibzuit, că se cuvine a se orânduî copil din casă de Vistierie, cu luminată volnicia Măriei tale, să mîergă la fața locului și să cerceteze, și când acei birnici cu adevărat vor fi fost șeqători mai nainte pe moșia Dumnélui Banului, prin marifetul Dumnélor boerilor ispravnicii ai județului, orânduîtul mumbașir să'î ridice cu tóte ale lor, și să'î ducă la urmă-le de unde sunt strămutați, dându'î pe chezășie, că nu vor mai dosi de acum înainte, iar hotărîrea cea desăvêșită rămâne la Măria ta.—1820, Ianuarie 30.

Vel Logofăt.

de a se taie pentru motiv de creștere, prin pitace domnesci, încă nu se putea refuza țăranilor lemnul de foc și pentru trebuințele caselor lor¹.

1. Dreptul țăranilor la pădure îl constată pitacul Dumnesc dat în 10 Noembrie 1819, pentru proprierea pădurei după moșia Popescii, căci Vodă dice: că locuitorii ce sunt șeșetorii pe această moșie cu pădure, cari clăduesc stăpânului moșiei și-și dau dijma... să aibă voie a tăia, adică numai pentru trebuința caselor lor fără de plată, cum lemne proste de foc pentru încălzitul caselor lor, nuele, pari și alte măruntșuri... iar pentru lemne de vîndare, numai cu voia stăpânului (pag. 84).

Hrisovul Dumnélui vistierul Barbu Văcărescu pentru pădure.

Fiind-că Dumnélui cinstit și credinsios boerul Domniei mele, vel vistierul Barbu Văcărescu prin anafora încă de la lét 1814, Iulie 24, au făcut arătare Domniei sale sefului nostru, cum că la moșiile Domniei sale, Lapoșul și Salcia din sud Saac, avînd păduri ținute, oprite și păzite cu grea cheltuială de le-au adus în starea cea mai bună, și la trebuința ce au fost de tăiatul cherestelei pentru meremetul cetăților s'au tăiat dintr'aceste păduri, o sumă mare de cherestea ca peste 3000 bucăți copaci roditori, cari în multă sumă de ani nu se pot aduce în starea lor, și pentru această învederată pagubă și stricăciune ce s'au făcut la pădurile Dumnélui pentru folosul și datoria patriei au cerut porunca Domniei mele, ca de aici înainte să fie apérate aceste păduri despre toate trebuințele locului ce vor eși pentru tăiat de cherestele Domnesci i pentru trebuințele țerii și altele, care cerere a Domniei sale primindu-o Domnia sa, au dat porunca, ca la ori-ce trebuință de cherestele se va întempla a se cere aceste păduri să fie cu totul apérate și nesupérate întru nimic și nimeni să nu se îndrăzniască pentru nici un fel de trebuință, a tăia și a strica pădurile acestea. Drept aceea, invrednicindu-ne și pre noi Domnul Dumnezeu cu a treia Domnie a aceștii pravoslavnice țeri rumănesci, după rugăciunea ce ne-au făcut Dumnélui mai sus numitul boer vel vistierul Barbu Văcărescu, ca și de către Domnia mea să i se întărească privilegiul acesta al apărării pădurilor de pe mai sus numitele moșii ale Domniei sale, am bine-voit Domnia mea și printr'acest Dumnescul nostru hrisov, ce îi dăm, am înnoit și am întărit privilegiul acesta, ca să i se păzescă întocmai și întru toate cu neștrămutare, precum se coprinde mai sus, și am adeverit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele Iō Alexandru Nicolae Suțu voevod i cu credința Prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Iōn Vv., Scarlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnélor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel logofet de țera de sus, pan Teodorache Văcărescu vel vornic, pan Constantin Caliiarh vel vornic, pan Gheorghe Golescu vel vornic al obștirilor, pan Alecsandru Filipescu vel logofet de țera de jos, pan Nicolae Slugearcglu vel postelnic, pan Mihalache Suțu vel logofet de obceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel spatar, pan Mihalache Cornescu vel vornic al politiei, pan Alexandru Hariton vel cămi-

Țăranii nu luptău numai contra proprietarilor lacomi, ci și contra vâtafilor de plaiu, cari mai ales erau *biciul* lui Dumnezeu în satele de munte. Țăranul era dator să dea și vâtafului respectiv câte două țile clacă¹. Acesta nu împedea pe vâtaf de a *jăfui* plaiul. Multe sunt procesele intentate de țărani contra asupritorilor vatafi. Dăm în anexe unul din acestea².

nar, pan Alexandru Desila vel comis, și ispravnic pan Gheorghe Filipescu vel logofet de țera de sus; și s'au scris hrISOVUL acesta la anul dinteu dintru a treia Domnie a Domniei mele aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresci, la anii de la nascerea Domnului nostru Isus Hristos 1819, Maiu 30, de Chirița logofet de divan.

Cod. XCIII, fila 37 v.

1. *Îo Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.*

Cinstiților și credincioși veliților boeri ai Divanului Domniei mele, din alăturata însciintare a Dumnélor ispravnicilor ot sud Muscel, trimisă către Dumnélor boerii caimacamii de la 2 ale acestei luni, veți lua pliroforie de întrebarea ce fac pentru claca locuitorilor a două plaiuri ce le cere vâtașii pentru care poruncim ca făcând Dumnévóstră cuviinciósa chibzuire să ne arătați înscris prin anafora, tolco pisah gpd.—1819, Ianuarie 24.

2. Veđi anexele respective. Un mijloc de a *jăfui* pe țărani, era de a-i acuza de gazde de hoți. Eacă un cas de acest fel:

Îo Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

Pe această anafora a spătăriei neremăind odihnit Iancu Arion vâtaful plaiului Dâmboviței, orânduitul zapeiú spătăresc l'au infățișat la Divan înaintea Domniei mele cu 4 din locuitorii ot satul Bărbulețul, vechilii și celorl-alți, dicând Arion prin apelația lui, că el are dovadă însuși tacrirul hoților ce au dat acolo în plaiu, prin care arată pe 11 dintr'acesci sătenii, că pe câtă vreme s'au aflat ei în fapta tâlhăriei, ar fi avut și adunare cu dênșii, mai ales al de Gogul i Marin și alt Marin. Gogu le-ar fi dus și de mâncare încă câte țile au ședut ascunși într'o casă pustie a Stoicăi Vălcăneanu, căruia i s'au dis, că și adevărat măcar de ar fi că i-au dat hoții acest fel de tacrir, judecata după pravilă nu pôte da cređemnt la mărturie de hoți, adecă nici la acesta ce arătă el spre ajutorul sêi, nici la ceea ce se arată în anafora, spre ajutorul sătenilor, ci de are el alte dovedii vrednice de credință, cum că acesci sătenii de bună voia lor le da hrană hoților, orî într'ascuns, sêu le-au dat scire când îi gonea potera, sêu că i-au împărtășit și pe dênșii cu vre-un lucru din cele ce au hrăpit de la unii-alții să arête, fiind-că printr'acest fel de faptă să cunosce cine-vași de gazdă, și dise, că acest fel de dovadă nu are. Decî la categoria ce au adus Arion asupra acestor sătenii, că ar fi fost gazde ale hoților, neavând cătuși de puțină dovadă, nu pôte judecata să pue temeiu, cu cât mai vartos, că și chiar de i-ar fi dovedit de gazde, a sa datorie era să fi însciintat la Spătărie, ca prin scire de judecată să li se facă cuviinciósa pedépsă, ca unor

Un mijloc întrebunțat de vătafii de plaiu ca să jăfuiască țeranii, era de a-i acuza că sunt gazde de hoți și că au avut înțelegere cu

gazde de hoți, iar nu să'î globescă și să facă tăcere. De aceea dar hotărîm Domnia mea și poruncim Domniei tale vel spătare, ca Arion să le întorcă lăcuitorilor bărbulenii atât banii ce le-au luat taleri 1350 i vitele cât și cheltuiala să le plătescă cât însă prin blăstem se va dovedi bună și dreptă făcută într'această pricină și orânduital zapeii spătăresc să le facă de la pârîtul împlinire. — 1819, Iunie 6.

(pecetea gpd.)

vel Logofăt.

Cod. XCIV, pag. 48.

Prea Înălțate Dómne,

Lăcuitorii din satul Bărbulețul, din plaiul Dâmboviței, prin jalbă către Înălțimea ta, au făcut plângere împotriva Iancului Arion vătaful acelu Plaiu, că patru ani trecuți sunt de când au fugit din satul lor doi inși anume, Nicola Teodor și Nicola Rusul, cari aceștia întovărășindu-se și cu altul s'au fost abătut la urmări tâlhăresci, și cum că astă iarnă la Bobotéză s'ar fi pomenit cu acești numiți, ce veniseră acolo la frații și părinții lor, cu cuvânt ca să se lase de acele urmări, și să se apuce de munca câmpului ca cei-l-alți lăcuitori, și că după ce au vedut pe acești hălhari veniți acolo în sat, s'au însoțit cu un frate al unuia din tâlhari, și au dat de știre polcovnicului Panait proin vătaf, și numitul vătaf, ar fi trimis pe acel frate al unui tâlhar înapoi de le-au dis la toți săteni, ca să ție pe hălhari cu momeli 12 zile, în care acest soroc au ședut tâlharii âmbland prin sat mănucând și bând; apoi tot acel numit vătaf, i-ar fi trimis pe jăluitori împreunați cu poteră a prinde tâlharii, cari tâlhari simțind că vor să'î prință, au încălecat pe cai, au slobodit focuri în tôte părțile și au scăpat, și că întâmpinându-se la un loc cu Marco Polcovnicu de poteră cu carele, și lovindu-se s'au împușcat un tovarăș; însucinițându se apoi și pârătul vătaf Iancul Arion, și iarăși cu toți săteni trimitend plăiași în tôte părțile, au și prins înteu doi, precum și pe urmă pe alți trei, fiindu-se fost făcut ceată de lude 5, cari tâlhari aducendu-se la spătărie, au apucat pârătul vătaf pe toți lăcuitorii acelu sat, și i-au geremetisit cu bani taleri 1300 și cu vite, învinovățindu'î cu nume de gazde ale acelor hoți, și pentru că ei nu au tănuit pe hoți, nici s'au întovărășit cu densesi, ci nu numai au dat de scire lui proin vătaf de plaiu în dioa venirei tâlharilor în sat, dar încă au fost și ajutători spre prinderea lor, care jalbă a acestor lăcuitori Bărbuleșteni, orânduindu-se la Spătărie spre cercetare, și Spătăria sciind cele urmate asupa acestor tâlhari, cum și neînvinovățirea jăluitorilor, s'au scris către Dumnélor ispravnicii din sud Dâmbovița, orânduindu-se și mumbașir într'adins, ca să se apuce pârătul vătaf a despăgubi pe jăluitori, unde și trimitendu-se mumbașir cu cartea Spătăriei, s'au întors fără de ispravă, aducend răspuns, cum că ispravnicatul nu numai că n'au făcut urmare cu despăgubire a jăluitorilor, dar au și închis la gros pe lude 12 din jăluitori; viind apoi aici atât pârătul vătaf, cât și unii din jăluitori și pentru ca să nu pricinuiască pârătul vătaf că fără de judecată se osândesc spre despăgubirea jăluitorilor, s'au înfățisat amendoué părțile la judecată împreună și cu unul din tâlhari, și la provlimile vătafului, ce dicea

ei și i-au apărat în contra poterelor, vestindu-le sosirea lor. Apoi gróznicele nedreptăți ale vorniceilor, cari percepeau amendile pentru stricăciunile vitelor ispășite prin ogóre! În mai tóte volumele noastre anterióre am arătat asemenea jafuri.

cum că jăluitoarii aũ ținut pe tálhari într'o casă pustie tainuiți în sat și că până să se prindă le-au dat de ale máncrei precum nici jăluitoarii n'au tăgăduit; întrebându-se Nicola Rusul, unul dintre tálhari și căpetenia tálharilor, de s'au hrănit de către locuitori de voie sėu de nevoie, și de aũ împărțit cu dēnșii cele de către dēnșii hrăpite, de le-aũ dat gephanea și de i-aũ apărat de poterı, ca să nu se pótă prinde, aũ mărturisit dicēnd, că ei aũ fost veniți în sat cu sciința tuturor, cum s'au đis mai sus, și dupė ce s'au izgonit cu poteră de către Panait Polcovnicul proin vătaful, aũ trebuit să'ı hrănescă prin taină, căci într'alt chip ar fi putut să'și sėvėrsescă urmările cele tálhărescї, adecă să pricinuescă stricăciune celui ce s'ar fi împotrivit a nu le da hrană, poprind însă pe jăluitoari cu înfricoșări, că nici la poterı să nu'ı arēte, iar nici géphanea le-aũ dat nici aũ împărțit împreună cele hrăpite, nici i-aũ apărat de poterı, încă jăluitoarii aũ fost pricina, ca să se vinđă, ei insoțiți fiind cu potera, făr' de numai un Marin Pitulcea ar fi fost unit cu dēnșii, căruia i-aũ dat mulțamită taleri 80 i o pereche oțele, și cum că când aũ mers de aũ călcat pe diacon, aũ fost cu scirea și povața lui, dāndu-le de ale máncrei și un buriu cu rachiu, și dicēndu-le, că din ceea ce vor lua de la diaconul, să'l împărtășescă și pe dēnsul, care acest Marin netăgăduind acestea se și află la închisórea Spătăriei, iar ceı-l-alți locuitori, toți le-aũ fost voitori de rău și împotrivitori, și cu tóte că le-aũ fost împotrivitori și voitori de rău, dar iarăși nu póte să pue asupra-le ponos și învinovățire de gazde ale lor. Decı mărturisind însuși tálharii, că n'au avut cu jăluitoarii nici un amestec întru nimic, și că hrană le-aũ dat de nevoie, a căroră tálhari prindere, aũ fost și cu ajutorul jăluitoarilor, rău aũ urmat pãritul Iancu Arion, de i-aũ geremetisit cu banii și vitele ce le-aũ luat de aũ închis pe din jăluitoari, avēnd cu dēnșii mumbașir de la Spătărie, și jalbă dată către Înălțimea ta, pe cari jăluitoari cunoscēndu'ı judecata întru nimic vinovați, se găsesc cu cale și cu dreptate, ca să le întórcă pãritul atât banii, cât și vitele ce le-aũ luat, pentru căci gazde de tálhari se numesc numai aceia ce tainuesc pe tálhari, îi hrănesc de voie, le dă gephane printr'ascuns, împărtesc cele hrăpite și îi apără de poteră, iar nu se pot numi gazde, precum vătaful pentru interesul sėu córcă a face pe jăluitoari, aflāndu-se acești tálhari acolo în plaiu, întru sciința tuturor până când s'au prins, și nu aũ fost tainuiți sėu ocrotiți despre poteră de către jăluitoari; într'acestași chip este părerea judecãței, iar hotărirea rămāne la Înălțimea ta. 1819.—Maiu 12.

Gheorghe Vlahuț vel Spătar, Vasile Paharnic, Dinu Greceanu.

CAP. X.

Țigani.

Țiganii continuă a fi sub vechile legi de robie din Cod. Caragea. Marele Armaș administrează țiganii domnesci. Lăeții, ursarii, lingurarii și chiar aurarii au vataf special ¹.

Și la țiganii mănăstiresci există vătăfie. Așa e vătăfia țiganilor monastirei Znagovul. Țiganii sunt învoiți «a âmbla și a se hrăni prin țera rumânescă», fiind-că sunt țiganii cu bir ². Asemenea vatafi rinduiți cu cărți domnesci se află și la țiganii particulari ³.

Țiganii plăteau bir: de erau Domnesci, la omul Domniei, de erau monastiresci la monastirea căreia aparțineau ⁴.

Țiganii veniți din alte țări, erau înscriși între cei Domnesci. De aceștia Domnitorul dispunea ca de *lucrul* lui și-i dăruia cui voia ⁵.

1. Vezi Carte de vătășie în Cod. XCVIII, pag. 110—115.

2. Cod. XCVIII, pag. 119 din Maiu 1819.

3. Două cărți de vătăși de țiganii lăeți ale sârdarului Nicolae Nica.

Zemle Vlahiscoe.—Fiind-că credincios boerul Domniei mele Nicolae Nica biv vel sardar prin jalbă către Domnia mea, a făcut cerere și rugăciune, dicând, că are o vătășie de țiganii lăeți cari s'ar hrănesc prin țera, asupra cărora are orânduit unul dintreșii vataf, cari s'ar fi supărând pe afară în feluri de chipuri, iar mai vartos cu cai de olac, cerend porunca Domniei mele a avea voie să âmble în țera și să nu se supere, ca să se potă hrăni cu muncă dréptă. Decî cu această orânduială s'a dat Cartea Domniei mele la mâna vatafului..... cu ceta lui ca cu bună orânduială purtându-se în țera Domniei mele și cu muncă dréptă hrânindu-se, feriți de hoții și de alte fapte rele, să fie aperați de jafuri și supărări nedrepte ce ar căuta să le facă unii, alții fără de vină dovedită, cum și de cai de olac, iar avend cine-va vre-o dava să le cerceteze Dnmnelor ispravnicii județelor i judecătorul și alți slujbași, unde se va întempla pricina, ca găsindu-se învinovațiți, să'î trimită la Domnia mea cu însciintare, iar nefind vinovați să nu se supere, i saam receh gpd.—1819, Iulie.

Cod. XCIII, fila 130 v.

4. Vezi actul din 4 Septembrie 1819, la Cod. XCVIII, pag. 173.

5. Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta epistatule al armășiei, de vreme ce acest Chiriță țiganul, după cercetarea judecâtei acestui departament, nu s'au dovedit a avea aici vre-un stăpân și după orânduială se cuvine a rămânea Domnesc, ca pe un țigan dar

Daruri mai importante de țigani din cei dăruiți aflăm următoarele :

a) Hrisovul prin care Al. N. Suțul dăruiesce 40 salași de țigani din cei domnesci, în 10 Iunie 1819, boerului său credincios Gh. Filipescu vel logofet de țera de sus, ca resplatire a serviciilor părinților, moșilor și ale lui personale ¹.

Domnesc îl hărăzim Domnia mea, Dumisale vel vornic Iordache Golescul, de a fi rob al Dumisale, al căruia nume poruncim să se trecă osebit în condica armășiei, cu arătare că s'au hărăzit Dumnélui mai sus numitul boer.—1819, Iunie 3.

(pecetea gospod)

Vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 139.

Prea Înălțate Dómne.

După buiurdizma Înălțimei tale, aducându-se țiganul de pricină, s'au cercetat ca să'si aréte stăpânirea lui, dicând că numele lui este Chiriță, se află holteiū cu capul, părinții lui nu i-au pomenit nici scie cine vor fi fost trezindu-se cu creșterea lui pe la uniī, alții și cum că nici rude despre tată-său său despre mamă-sa nu scie să aibă, după al căruia tacrir strein aflându-se și fără stăpîn, după obiceiul țerei se socotesc ca un țigan slobod Domnesc. Ci fiind-că au apucat de s'au îndrăgit cu o Maria fata Voicului dintre țiganii Dumnélui Vornicului Iordache Golescu, cerënd voie ca să-i dea slobodenie a'i împreuna cu cununie, temându-se ca să nu'i fure țiganca și să fugă păgubindu-se, cu cuviință este cererea Dumnélui vornicului și judecata găsește cu cale să se cunune cu acest țigan Chiriță cu Maria țiganca Domniei sale și copiii ce vor nasee partea bărbătescă va urma stărei tatălui lor, iar partea femească mumei lor, poruncindu-se Dumnélui epistatului armășiei, ca să'l așade pe acest Chiriță țiganul în orânduiala țiganilor Domnesci, plătind bir la cămara Măriei tale, iar când se va aréta orī-cine pentru dînsul de stăpîn prin judecată descoperindu'l rob al său, atunci Dumnélui Vornicul se va învoi cu stăpînul lui cu schimbul pentru dînsul și pentru copiii lui, după obiceiul pământului. De acesta nu lipsim a însciința Măriei tale.—1819, Maiū 27.

Constantin Stolnicu, Alecu Slugeru, State Șătraru.

1. Hrisovul Dumnélui vel logofetul de țera de sus Iordache Filipescu, pentru hărăzirea a 40 salașe țigani domnesci vătrași.

Mărirea și lauda Domnilor și oblăduitorilor aceștii pravoslavniee și de Dumneđeū păzite țeri. Valahiei se arată întru adevăr cu mare strălucire și de alte lucruri îmbunătățite cu felurimi de faceri de bine, ce cu iubire de omeni și cu pământesca osârdie revarsă de obște către toți supușii lor pământeni spre a se mângăia împărtășindu-se fieș-carele după supunere, sirguintă și vrednicie de stăpânesca milostivire. Dropt aceea dar privind Domnia mea atât la familia casei Dumnélui cinstitului și credincios boerului Domniei mele Gheorghe Filipescu vel logofet de țera de sus, care este una din cele vechi de frunte ale acestui pământ, cât și la vrednicele i credincioșele slujbe, nu numai ale părin-

G. Filipescu se va grăbi a contrasemna și el alt hrisov de dăruire de țigani, la care era interesat Vodă.

ților i moșilor Dumnélui, ci și ale Domniei-sale ce au arătat atât mai nainte trecuților frați Domni, cât și în vremea Domniilor noastre cu trudă și osteneală în trebile țării și la împlinirea poruncilor Domniei mele, iar mai vârtos la trăba și memurietul Divanului cu multă osârdie și vrednicie, precum este știut de obște și spre respălătirea slujbelor Domniei sale cădându-i-se a se împărtași cu osebit dar domnesc, după pilda ce avem de la alți luminați frați Domni, că asemenea haruri au făcut la obraze, unora după trépta némului și altora după vredniciile și credincioșele slujbe, care haruri s'au păzit și se păzesc, așa printr'acest Domnescul nostru hrisov, hărăzim și Domniei-sale 40 sălașe țigani dintre țiganii domnesci, vătrași iar nu lăeți, pentru care și poruncim Domnia mea Dumitale cinstite și credinsios boerule al Domniei mele. . . . vel armașe, să alegi dintre țiganii cei mai de frunte domnesci vătrași aceste sălașe 40, și mai întâiu prin osebit catastih arătând Domniei mele numele lor și al nevestelor i copiilor lor, să se scađă din suma catastihului Cămării Domniei mele și cu acea fôie pecețluită de Domnia mea să se facă teslim la casa numitului boer spre a'i metaherisi în slujba și trebuința casei Domniei sale, atât Dumnélui în viață, cât și moștenitorii Domniei sale după petrecania sa, nestrămutat, întărind harul acesta cu însăși Domnesca noastră iscălitură și pecete și cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ión Vv., Scarlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnélor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel ban, pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel logofet de țera de sus, pan Teodorache Văcărescu vel vornic, pan Constantin Caliiarh vel vornic, pan Gheorghe Golescu vel vornic al obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel logofet de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel postelnic, pan Mihalache Suțu vel logofet de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel spătar, Alexandru Hariton vel căminar, pan Alexandru Desila vel comis și ispravnic pan Gheorghe Filipescu vel logofet de țera de sus; și s'au scris hrisovul acesta în anul dintêiu dintre a treia domnie a Domniei mele aici în orașul saunului Domniei mele Bucuresci, la anii de la nascerea Domnului Dumneđeu și mântuitorului nostru Isus Hristos, 1819 Iunie 10, de Chiriță dascălul slovenesc.

(Iscălitura și pecetea gpd.)

Gheorghe Filipescu vel logofet procitoh.

Cod. XCIII, fila 32.

Lét 1819 Septembre 10.—Fôie de numele țiganilor lude 40 ce s'au hărăzit Casei Dumnélui cinstitul vel logofet de țera de sus Gheorghe Filipescu

Familii: Vătaful Oprea Pădure sin Dragomir Foneța, Ion Lăutarul sin ego, Ion Pastramă brat ego, Gheorghe sin Radu Bicoi, Marin brat ego, Ion Duduvet sin Joima, Ion brat ego, Ion brat Foneța, ce au fâst vătaf, Oprea sin ego, Stan brat ego, Dumitru brat ego, Ion sin Drăgan, zet Foneța, Ion sin Bran Moldovan, Vasile brat ego, Holan sin Drăgan, Oprea sin Stan Brănoiu,

b) Hrisovul lunatei D^omne Efrosina Calimachi, pentru hărăzirea a dece salaşe de ȕigani vătraşi, în 10 Iunie 1819 ¹. Alex. N. Suţul îşi hărăzesc ast-fel însuşi ȕigani din cei domnesci!

Manea brat ego, Radul Dancea Fonoţea, Stan sin Crăciun Dobrică, Dima sin Simeon, Constantin sin Hristea, Stan brat Fonoţea, ce au fost vătaf, Bucur Pastramă sin ego, Gheorghe sin Răducanul, Dinul sin ego, Dumitru sin Răducanu, Constantin Brat ego, Dumitru sin Cârstea, Constantin Motoc sin Dobrică, Ion Brat ego, Ivan Tuţă Dirică, sin Ştefan ce au fost vătaf, Voicul fierarul brat ego, Dobre brat ego, Băcanu sin Constantin Chiarcioamec, Ion Țincă brat ego, Duşul sin Constantin Chelbea Câmp-lungenu ce au fost vătaf, Iorga sin Stan Ivan, Gheorghe sin Stan, Stan sin Stan, Ion sin Duroiū. Adică familii patru-deci.

În Alexandru Nicolae Suţu bojiū milosti

Ac^ostă f^oie de numele ȕiganilor, celor mai sus ar^otaţi familii 40, fiind dup^e alegerea Dumn^oluī epistatuluī Armăşiei, următore lumnatuluī hrisov, al Dorniei mele, prin care s'au hărăzit de către Dornia mea aceşti ȕigani, Dumn^oluī vel logof^oţul de ţera de sus Gheorghe Filipescu. Drept aceea s'au întărit cu peceta Dorniei mele, spre a'ī avea în desăv^orsită stăpănire.—1819 Septembrie 26.

(pecetea gospod)

vel Logof^oţ.

Petrache sârdar al Armăşiei, Răducanu Sârdar.

1. *Hrisovul Luminăţiei sale D^omnei Efrosinei Calimahi pentru hărăzirea a 5 salaşe de ȕigani vătraşi.*

Facerile de bine ce se s^ovârşesc de cei îputerniciţi, ori de obşte s^ou în parte, sunt pricină a două înalte fericiri la amândou^e părţile, atât celor ce s^ovârşesc, cu laudele ce le pricinuesc şi pomenirea, cât şi celor ce dobândesc, cu folosurile ce le aduc şi cu îndestulare, iar mai cu deadins şi mai mult putem dice, că se fericesc cei ce le s^ovârşesc, pentru că aşteptă plată cerescă pentru acelea de la dătătorul harurilor, căci cei în trebuinţă firesc îşi au apurarea ochii spre mânilor oblăduitorilor, precum ac^osta o înţelegem că se păzesc până la cele necur^ontătore; aceeaşi dar asemănare are şi Dornii oblăduitori de ţeri şi de norode, cari sunt arhitpa şi închipuirii însufleţite ale atotziditoruluī pre pământ şi atunci se asemănă loruşi întru desăv^orsit şi se eunosc, că aduc mulţamita ce se cuvine la pronia cea prea înaltă, pentru stepena ce i-au învrednicit, când sunt următori şi cu faptele a se asem^ona aceluia ce i-au încoronat; acestea luându-le Dornia mea întru bună cugetare, din început de când dumnezeiasca pronie a bine-voit de ne-au învrednicit cu dornia aceştii pravoslavnice ţeri rumănesci, şi chibzuindu-le, totdeauna sirguitori am fost, din totă virtutea, în totă vremea, cum am putea mai cu deadinsul ce să vedem pe toţi de obşte petrecând în cea mai bună fericire, şi ar^otându-ne mai v^ortos si părinte cu libov, împărtăşind din domnescile n^ostre haruri pe fieş-carele cât ne-au fost prin putinţă, dup^e stare şi trebuinţă, ca cu folosirile ce vor dobândi dintr'acelea, să ne ar^otăm noi mulţamitori, dup^e

Va să ȃică, în aceeași ȃi, în care Vodă dăruia lui G. Filipescu țigani, dăruia și soției séle, Dómnei. Cine imparte, parte-și face !

cum se cuvine către făcătorul nostru de bine și mult milostivul Dumneȃeu. Drept aceea, și după volnicia și puterea ce au Domnii și oblăduitorii asupra lucrurilor domnesci și după pilda altor frați Domni mai dinaintea noastră, cari cu puterea stăpânirei și a sloboȃeniei ce au asupra lucrurilor și veniturilor sale, au făcut ajutoruri și hărăziri la locuri cuviinciose și obrazele ce au vrut, unora pentru danie și altora pentru slujbe, hărăzindu-le scutelnici i țigani și alte venituri, ce au cunoscut că sunt cu cuviință, care au fost bine păzite, precum și acum întru a treia domnie a Domniei mele, întărind și harurile ce s'au făcut a fieș-căruia în parte și aflând întru trebuință și pe prea iubita luminata noastră Dómna Efrosina Calimahi, am găsit cu cale de a avea și Luminăția sa împărtășirea acésta de pronomion și de domnescul acela ajutor, care'l dobândesc și'l au tóte casele domnesci, boeresci și monastiresci, și am bine-voit de am hărăzit Domnia mea Luminăției sale ȃece sălaşe de țigani dintre țiganii domnesci vătrași, iar nu lăeți, pentru care și poruncim Domnia mea Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele.... vel armașe, să alegi dintre țiganii cei mai de frunte Domnesci vătrași, aceste sălaşe ȃece și mai înteu prin osebit catastih, arétând Domniei mele numele lor și al nevestelor i copiilor, lor să se scaȃă din suma catastihului Cămărei Domniei mele și cu acea fóie pecetluită de Domnia mea să se facă teslim la casa ot *Brezóia* a Luminăției sale, spre ai metahirisi în slujba și trebuința casei sale, atât Luminăția sa în viață, cât și moștenitorii Luminăției sale, după petrecania sa, nestrămutat, întărind darul acesta cu însăși Domnesca noastră iscălitură și pecete, i cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolao Vv., Gheorghe Vv., Ión Vv., Scarlat Vv., Dumitru Vv., Grigore Vv., martori fiind și Dumnelor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele : pan Constantin Crețulescu vel ban, pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel logofét de țera de sus, pan Teodorache Văcărescu vel vornic, pan Constantin Caliiarh vel vornic, pan Gheorghe Golescu vel vornic al Obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel logofét de țera de jos, pan Nicolao Slugearoglu vel postelnic, pan Mihalache Suțu vel logofét de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel spătar, pan Mihalache Cornescu vel vornic al politiei, pan Alexandru Hariton vel căminar, pan Alexandru Desila vel comis și ispravnic, pan Gheorghe Filipescu vel logofét de țera de sus, și s'au scris hrisovul acesta în anul dnteuu dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele Bucurescii la anii de la nascerea Domnului nostru Isus Hristos, 1819, Junie 10, de Chiriță dascălu slovenesc.

Gheorghe Filipescu vel logofét prociťoh.

(iscălitura și pecetea gpd.)

Maî dăm in note unele acte relative tot la țigani, la vinđare «de suflete de țigani», procese etc.¹

Lăt 1819 Septembrie 5.—Fóie de numele țiganilor, familii 10 ce s'aú hărăzit luminatei Dómne Efrosinei Calimahi.

Familii : Pană Duță Cămp-lungeanu ce aú fost vătaf. Nițul sin Gheorghe. Dumitru sin Gheorghe Iăcătuși. Gheorghe sin Ion Ciălăci. Ion brat ego. Dumitru sin Aneuț. Iacob sin Radu Guță. Gheorghe Răuțu. Radu Țosu. Stoian sin Stănică. Adică 10 familii.

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Acéstă fóie de numele țiganilor celor maî sus arętați, familii 10 fiind după alegerea Dumnélui epistatului Armășiei, următore luminatului Hrisov al Domniei mele; drept aceea s'aú întărit cu pecetea Domniei mele, spre cea desăvêrșită stăpânire numiților țigani.—1819, Septembrie 26.

Petrache Sărdarul Armășiei, Răducanu Sărdar.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cond. XCIII, fila 64.

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar.*

Cu cale fiind anaforaoa acésta a Dumnélui vel logofătul de țera de sus, orânduim pe sluga Domniei mele . . . . . aprod hătmanesc, să męrgă la sud Olt, unde poruncim Dumnévóstră ispravnicilor aî județului, ca după culesul viilor, prin orânduim mumbașir, să se facă urmare întocmai precum maî jos se coprinde.—1819 Septembrie 24.

(pecetea gpd.)

Vel logofăt

Cod. XCII, pag. 455.

Prea Înălțate Dómne

Dupě luminată porunca Înălțimei tale, ce ni se dă la acéstă jalbă a medelnicerului Ioan Poroineanu de la Craiova, făcend cercetare vęduiú, că jalba lor este pentru un Grigorie Ciolan din sud Olt, că cumpărând de la dęnsul nisce țigani, cu bună tocmelă i-aú respuns toți banii, trimițend și zapisul adęverit de Dumnélor boerii ispravnicí, și până a nu ridica țigani de la casa lui, aflând Dumnélui clucerul Alecu Vilara, pentru cumpărătórea acelor țigani, l-aú hotărât pe jăluitar de aú dat și Dumnélui dintr'ęnșii, vre-o câte-va suflete și i-aú respins și banii, dându'í zapis după orânduială; apoi rădicând Dumnélui clucerul țigani de la casa lui Cioflan, i-aú adus aici în Bucuresci, unde peste câte-va zile după aducerea lor, s'aú pomenit că i-aú luat Dumnélui biv vel vornicu Grigorie Băleanu, cu cuvęnt că s'ar trage din nómul țiganilor Dumnélui, dicend că Dumnélui clucerul Vilara îl apucă pe dęnsul de aî da banii, ca uniú ce în mână lui i-aú respuns și i-aú dat și zapis, rugându-se Măriei tale, a fi luminată porunca către Dumnélor ispravnicii județului, să

CAP. XI.

O știrea.

Al. N. Suțul avea nevoie de ceva ște, nu numai pentru *alaiuri*, dar și pentru paza internă a țerei. Oaste propriamente nu mai exista, ci numai nisce slabe cadre, cari mai fac trebă la potere și *alaiuri*. In

cerceteze pricina, și ori să implinescă de la Cioflan taleri 300 de suflet pe acele 12 suflete de țigani, ce s'au vândut la Dumnélui clucerul, și Dumnélui vornicu Băleanu i-au luat, séu de sunt țigani buni și dropti ai lui fără pricină, să vie a'și căuta cu Dumnélui vornicu Băleanu. Decî fiind-că pârîitul Cioflan nu se află aici, ci la sud Olt, găsesse cu cale, să fie luminată porunca Înălțimeii tale către Dumnélor ispravnicii județului, cu mumbașir, că aducend pe pârîitul față, să cerceteze pricina prin judecată, și ori să facă jăluitorului indestulare cu implinire de bani ce va fi dat pent'u acei țigani, séu dicend că are împotriva a răspunde, să'l ia mumbașirul a'l aduce la luminat Divanul Măriei tale, și aici viind, de va avea vre-o pricină Dumnélui vornicu Băleanu, își va căuta prin judecată; iar hotărîirea cea desăvêrșită remâne la Măria ta.—1819. Septembrie 20.

Vel Logofêt.

Îo Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar.

De vreme ce starostea de neguțători ne dă pliroforie printr'acastă anafora, cum că măcar că rămăsesse acești țigani de la mezat, asupra Dumnélui biv vel vornicu Ioan Știrbeiu și prin jalba ce au dat către Dómnia mea, îi pretinderisea, dar mai în urmă însuși numitul boer vazghetisindu-se au dat alăturatul engrafon către starostea (ce se vêdu și de către noi) ca să se facă anafora pe numele clucer Mihalescu, ca să stăpânescă acești țigani în pace, ca un cumpărator de la sultan-mezat.—1819, Decembre 9.

(pecetea gospod.)

vel Logofêt.

Cod. XCV, pag. 37.

Prea Înălțate Dómne

Dumnélui biv vel Vornicu Alexandru Fălcoianu, prin jalbă către Înălțimea ta, au arêtat, că se află în judecată și neavend mijloc a întempina cheltuiala judecâtei și fiindcă au mai făcut datorie, au cerut a i se da voie a vinde prin mezat, douê suflete de țigani, bărbat și muere, ce și Dumnélui îi sunt rēmași moștenire de la părinți, cu care jalbă au fost orânduit la Departamentul de opt, spre cercetare, pentru cari țigani i s'a i cerut, ca să indestuleze judecata cu vre-un sinet și au dis, că n'are nici o carte pentru dinșii, fiind-că țiganul anume Sandu, i-au rēmas moștenire de la părinți, iar țigancă lui anume Sora, fiind fost a Dómnei postelnicesei Elenii Filipeascăi, care au avut'o soție, la desfacerea Dumnélor au rēmas să fie a Dumnélui, precum aședământul ce'l

adevăr, în alaiul de intrare în București a lui Al. N. Suțul am văzut figurând :

Călărași cu stegarii lor ;
 Panduri călări cu stégul lor ;
 Dorobanți în capote roși călări ;
 Vânători călări ;

Talpoșii dorobanției cu căciule cu moțurile spânzurate, cu ceapchinuri — pedestri ;

Lefegii cu ceapchine galbene, cu moțurile căciulelor slobođite, iar căpitanul lor ceapchin roș, călare, cu stéguri și prapure, cu sirmaci și toboșari, și în fruntea lor un Odobașa ;

Seimeni cu ceapchinuri roșii, cu căciulițe cu funduri galbene, cu moțuri atârinate, cu sirmaci, toboșari — călări ;

are afară, coprinde de care s'aŭ văđut că i aŭ dat Dumnéiei și acum adevărință că o are vindută și este volnic să facă cu dēnsa ce va vrea, ci asupra acestor țigani, neavēnd judecata nici o bănuială, dovedindu-se bun și drept ai Domniei sale, aŭ găsit judecata cu cale, a i se da voie a'și vinde aceste două suflete de țigani cu mezat, ca să'și întâmpine trebuința ce are, și aŭ arētat judecata Măriei tale, prin anafora, cărea întărindu-se cu luminată pecete, mi s'aŭ poruncit de către Înălțimea ta, ca să vinđă acești țigani prin mezat, după orânduială, iar arētându-se cineva cu vre-o davă pentru dēnșii, să nu dau sfērșit mezatului, ci să înștiințez. Următor fiind luminatēi porunci, am rânduit telal de aŭ strigat la mezat aceste două suflete, țigani de vatră ai Dumnélui stolnicului Alexandru Fălcoianu, anume Sandul țiganul, ca de ani 48, meșteșugul lui bucătar și jimblar și Sora țigancă nevasta lui, ca de ani 35, meșteșugul ei cusătore pe scris, bucătărăsă, jimblărăsă, torcētore subțire, scie să calce, să scrobēscă și să facă dulcețuri, care strigându-se la mezat întru auđul tuturor de obște, în soroc mai bine de două luni și atârdisind din mușterii, după obicei, la prețul cel din urmă aŭ rămas asupra Dumnélui biv vel clucerul Scarlat Mihălescu, amēndoi acești țigani cu taleri 1360, preste care preț ne mai eșind alt muștereŭ, ca să mai înalțe, nici din cei ce li se cuvin protimisis, nici din alții străini și fiind-că s'aŭ mulțămit și numitul vinđător a'i da țiganiŭ cu acest preț și în diastima strigăreŭ mezatului nu s'aŭ arētat nimeni cu nici o davă pentru dēnșii, dar fiind-că acești țigani mai întēiu rămăsese asupra Dumnélui biv vel Vornicu, cu preț de taleri 1350, după cum și jalbă dedese Înălțimei tale, pretenderisind acești țigani, apoi în urma acei jalbē s'aŭ vazghetisit Dumnélui Vornicul și aŭ dat acest engrafon, ca să se facă anafora pe numele clucerului Mihălescu, s'aŭ și harecilădisit mezatul, pe sēma Dumnélui numitul muștereŭ, drept acēstă sumă de taleri 1360, care bani i-aŭ și numerat pe deplin la stărostie, cari s'aŭ dat Dumnélui numitul vinđător ; ci fiind-că Dumnélui mai sus numitul muștereŭ, aŭ cumpărat acești țigani de la Sultan mezat și aŭ numērat și taleri 68 la Vornicia obștirilor, havaetul cutiei de milostenie, la leŭ po bani 6, să i se deē și luminată întărire Măriei tale, spre mai bună stăpânire cu liniște

Al Măriei tale, prea plecată slugă *Diamanli Starostea.*

Fustași ai Divanului, purtând darde și având în frunte pe Iuzbașa de harem în benis verde;

Neferii cu Tufecibașa și Delibașa.

Lângă marele Spătar: Zapcii spătăresci, cu capote roșii și berete;

Baraictarii spătăresci cu stégul țerei și

Trâmbițașii cu conțeșe verzi.

Și pe lângă aceste *originale cadre* de oștire, mai află în ființă noul Domn :

a) Beșlii turci călări, înarmați, și

b) Nemții din Pörtă, o specie de Garde-du-corps al lui Vodă, îmbrăcați cu capoturi roșii și ascultând de un căpitan neamț.

*

Încă din primele luni ale anului 1819, Divanul cere Domnitorului, prin anafora, ôre-care reorganizare a forței armate. Vodă alcătuesce o comisiune — era moda comisiunilor! — din Gr. Baleanu și G. Vlahuț, cari să se sfătuiască cât privesce «o mai bună întrebuintare a cetei pandurilor». Acastă comisiune propune să se urce numărul *pandurilor la 408*. Asupra acestora să se rinduiască opt căpitani «cunosători bine a meșteșugului armelor, *cinstiți și cu bună purtare*». Va să dîcă câte un căpitan de 50 de panduri. Cei 8 de preste 400 vor fi aleși cei mai vrednici și mai credincioși, ca să fie câte unul de companie ca *καποvides* (ceauși?)

Asupra acelor câte 50 de oșteni se vor rindui câte 5 *căprari* din cei mai aleși.

Oștirea acésta, în miniatură, se va împărți în două cete, adică în câte 200 de panduri cu câte 4 căpitani. Aceste cete vor servi câte două luni alternativ pe lângă «boerii dregători».

Budgetul acestei oștiri. Căpitaniii vor avea léfa de 40 taleri pe lună și câte 20 parale *emiclic* (tain) pe di. Ceaușii vor avea câte 25 taleri pe lună și câte 11 parale *emiclic*. Căprarii câte 12 taleri pe lună și *emiclic* 11 parale. Pandurii câte 10 taleri pe lună și câte 11 parale pe di de mâncare.

Léfa și *emiclicul* se va plăti numai pe lunile de serviciu.¹

1. Înălțimea ta, de Dumneșeu păzită, aprobând anafora prea cinstiților boeri, cu referință la buna ordine și întocmire, precum și a unei mai bune întrebuintări a cetei pandurilor, a dat o poruncă domnescă, prin care ordonă nouă, supușilor săi, să se sfătuiască în acastă privință și să comunice rezultatul Măriei Tale de Dumneșeu păzite, prin o umilită anafora. Așa dar, intruindu-ne și de obște sfātuindu-ne, am găsit de cuviință, că numărul de nevoie pentru serviciul pandurilor, să se urce la 408, asupra căror să se rinduiască

Pe deoparte A!. Suflu caută să-și aibă o brumă de óste și să impace pe pandurii, cari se revoltaseră, cum scim încă sub conducerea lui Caragea ; pe dealta însă opresce portul de arme pentru orî-cine «care nu sunt din brésla vre unui ogeac» fie arnăuți boeresci, fie orî-ce alți, căci din causă că port arme, «póte să se întâmple multe hatale pe alocurea». Chiar și oștenii «de la ogeacurii» și neferii agiesci și spătăresci n'au voie de a purta, afară din serviciu, de cât câte un iatagan, avënd totuși la mână teșcherea de la agie, spătărie, de la zabiții ogeacurilor, séu de la Baș beșliagă. In acest sens Vodă scrie lui Aga și spătarului 1.

opt căpitanii, cunoscători bine a meșteșugului armelor, să fie cinstiți și cu bună purtare și cari să aibă sub comanda lor fie-care câte 50, iar cel mai vrednic și cel mai credincios din cei 8 să fie numit ταχοειδης. Cei 50 vor fi simpli oșteni. Asupra acestor 50 de oșteni să se orînduiască 5 căprarii diu cei mai aleși și să stee cei 4 căpitanii cu cei 200 de oșteni la serviciilor boerilor dregători în timp de 2 luni și după acest termin să plece și să fie înlocuiți cu cei-l-alți 4 căpitanii cu acelaș număr de oșteni. Și așa mereu alternând, să fie la serviciul domnesc in tot cursul anului, ca să dispară orî-ce svon despre reaoa organizare a pandurilor. Am însărcinat pre inșiii căpitanii să-și alégă fie-care oștenii ce-i vor crede mai bunii, iar pentru ca să servéscă atât căpitanii, cât și oștenii fără de a se plânge de muncă și a lucra cu râvnă, am chibzuit, că ar fi bine să li se dee o mică léfă și tain (emiclic) și anume : căpitanilor o léfă de 40 lei pe lună și câte 20 parale emiclic pe di, iar pentru ταχοειδης (se pronunță *tzausides*) asemenea să li se dee léfă câte 25 de lei pe lună și emiclic câte 11 parale. Asemene căprarilor câte 12 lei și 11 parale, iar pentru restul pandurilor câte 10 lei pe lună și 11 parale pe di pentru mâncare, etc. Cu acest chip nu numai că vor avea tóte îndestularea, dar au declarat ei inși și ne au promis, că vor fi neobosiți și cu râvnă la tréba lor, avënd armele trebuinciose, Léfa și emiclicul orânduit il vor primi numai cei de serviciu, adecă cei 4 căpitanii și 200 de pandurii, cari vor fi de rend la serviciu, după cum se arată mai sus. Cât pentru alegerea căpitanilor și a pandurilor destoinicii și credincioși, ne-am adresat și prin scrisóre și către Dumnélui Caimacamul Craiovei, cerënd și părerea lui in astă privință și in înțelegere cu Dumnélui am ales 8 căpitanii, cei mai bunii. Tóte cele de mai sus chibzuite cu băgare de sémă și înțelepciune le supunem Măriei tate de Dumneđeii păzite prin acéstă umilă anafora. Iar hotărîrea.....—1819.

Ai Măriei tale prea plecați servii : *Gr. Băleanu, G. Vlăhuț.*

Cod. XCII, pag. 429.

(Tradusă de D. M. German.)

1. *Pitac către Dumnélui vel agă pentru arnăuți, a nu purta arme.*

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel agă, fiind că avem Domnia mea pliroforie, că atât arnăuții boeresci, cât și alții, cari nu sunt din brésla vre-unui ogeac, âmblă și se încungiură in politie cu arme asupra-le, din care pricină nu este indoială, că póte să se întâmple multe hatale pe alocurea, de aceea poruncim Dumitale, ca prin într'adins orânduit pristav

Reorganizarea oștirea merge greu. In 18 Iunie 1819, tot Divanul constată că «*cea din vechime întocmire a ogeacurilor*» ce sunt într'adins inchipuite pentru oprirea făcătorilor de rău... nu mai e suficiente, că nu ajung oștenii după actualele nevoi. Divanul propune deci înființarea unei Case speciale a oștirea, sub administrațiunea unui boer din cei mari *din pământeni*. Acastă Casă să primescă la fie-care *diminie* câte 4 lei de fie ce lude de la *Casa lefilor*. Cu acești bani să se susțină *pandurii*, dându-li-se cuviincioasa lor plată pentru paza țerei. Pandurii să stea sub ocârmuirea tot a unui boer din cei pământeni.

Al. Suțul aprobă propunerea, dar cu deosebire, că de fie-care lude să nu se ia decât 2 taleri la dimenie in loc de 4, cât se propune, spre a nu se însărcina pre cel «nouă încredințat norod mai mult peste nețăgăduita trebuință»¹.

să se publicarisescă prin tot semptul agiei, ca să fie tuturor sciut, că nimeni altul nu este volnic a purta nici un fel de armă asupra sa, afară numai din ogeacuri, cari au voie a purta asupra-le numai câte un iatagan, precum asemenea și neferii agiesc și spătăresc și ai Dumnelui baș-beșliagă și toți aceștia ce se arată mai sus, că au voie a purta numai iatagan să aibă teșcherele pe a mână de la agie, spătărie, i de la zabiții ogeacurilor și de la Dumnelui baș-beșliagă, adevă fieș-care de la zabitul său, iar afară dintr'aceștia oricare altul se va găsi încungiuurându-se prin politie cu arme, său măcar numai cu iatagan, să scie, că după ce i se vor sfărâma acele arme, va fi și pedepsit cu strășnicie, pentru care acest nizam s'au făcut asemenea pitace ale Domniei mele și către Dumnelui vel spătarul și către Dumnelui baș-besliaga; tolco pisah gpd.—1819, Ianuarie 24.

Cod. XCVI, pag. 6.

Cinstite Dumneta baș-beliagă, fiind-că prin domnescile noastre pitace către Dumnelui vel spătarul și către Dumnelui vel agă s'au dat nizam, ca nimenea altul să nu fie volnic a âmbra și a se încunjura prin politie cu arme asupra sa, fără numai neferii agiesc și spătăresc și ai Dumitale și ai ogeacurilor, să pörte asupra-le numai câte un iatagan, iar nu alt-fel de arme și toți aceștia să aibă teșcherele de la zabiții lor spre a fi cunoscuți; de aceea să dai și Dumneta pöruncă neferilor Dumitale, ca numai iatagan să pörte asupra lor, iar nu alt-fel de armă, căroră să le dai pe a mână și teșcherele, spre a fi cunoscuți, că sunt ai Dumitale, tolco pisah gpd —1819, Ianuarie 24.

Cod. XCVI, pag. 6.

1. Eacă actele în întregime:

Iō Alexandru Nicolae Suțu voevod

Citindu-se cu luare aminte acastă anafora, din care și cunoscând iarăși câtă îngrijitoare osârdie aveți pentru acastă dorită patrie, am laudat dar de iznövă râvna și cea de patrie iubitoare îngrijire a Dumnévostă, dar fiind-că trebuința nu este atât, precum dintru'nceput s'au socotit, și fiind-că privim ca o a noastră nepărată părintescă datorie, a nu însărcina pe cel nouă încredințat

Din toate actele acestea se vede că preocupățiunea clasei dirigente era: reorganizarea *pandurilor*, cari — ales cei de peste Olt — nu încetau de ași exprima nemulțămirea lor. Boerimea credea a-i liniști, dându-le ceva lăfă și punându-i sub ascultarea unui *boer pământén*...

norod, mai mult peste netăgăduita trebuință, de aceea milostivire având pentru acest norod, și cu blândețe vênând al său repaos, nu primim să se împlinescă pentru această trebuință mai mult decât numai po taleri 2 de lude la diminie. Pentru care și poruncim Domnia mea, Dumitale vel Vistiere, să se facă asupra acestei pricină, trebuincioșele porunci ale Domniei mele, începându-se împlinirea acestor taleri, numai doi de lude la o diminie de la dîntîiul al trecutului Iunie. — 1819, Iulie 14.

Cod. XCII, pag. 238.

Prea Înălțate Dómne,

Neadormita privighero ce privim, că în totă vremea ai Înălțimea ta pentru liniștea și buna petrecere a tot locuitorului dintr'acéstă pravoslavnică țără a Măriei tale, pricină ne-au dat nouă supușilor slugile Măriei tale, aflându-ne adunați la un loc, a ne aduce aminte de cea din vechime *întocmire a ogécurilor țerei*, ce sunt într'adins închipuite pentru oprirea făcătorilor de rău, cari dintr'o vreme încóce s'au prea înmulțit, și nizamul ce se dă atât în orașul Bucurescilor scaunul Măriei tale, cum și pe la orașele cele mai mici de afară din județe, că neputându-se a se ținea același ce au fost din vechime, cu aceea mulțămire a fieș-căruia, înălțându-se prețul cheltuelelor celor curgătoare acum, din care pricină imputându-se unii ca aceștia, cu totul este slăbănogită întocmirea acestora la paza cea de obște, și fiind-că, după cum scim, din venitul casei lefilor, nu se ajunge de a se înălța și mulțimea unora ca acestora pentru paza țerei, cari fiind de mare trebuință, găsim cu cale, de se va socoti și de Înălțimea ta, numai pentru această trebuință a țerei, să se adauge la totă diminia Casei lefilor, de tot ludele câte taleri 4, adică patru, asupra căruia adaos, să se întocmescă de Măria ta o Casă sub un boer de cei mari, din pământeni; asemenea și *asupra pandurilor* ce s'au obicînit pe fieș-care an, să intre cu rânduială în slujbă, luând cuviincioșă lor plată pentru paza țerei, iarăși să se întocmescă de Măria ta, unul din boerii pământeni, carele să'i ocărmuescă după porunca Măriei tale, și nădăjduim la înțelepta chibzuirea Înălțimei tale, că în urmă și în mai liniștită petrecere ne vom afla toți supuși Măriei tale. — 1819, Iunie 18.

Dionisie Mitropolit, Iosif Argeșiu, Constanție Buzău, Râmnic Galaction, Constantin Crețulescu vel ban, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu vel vistiier, Istrate Crețulescu vel vornic, Constantin Băăceanu vornic, Mihalache Manu vel vornic, Grigorie Filipescu vornic, Grigorie Băleanu vornic, Constantin Samurcaș vornic Iordache Slătineanu vornic, Gheorghe Filipescu vel logofet, Constantin Caliarh vel vornic, Mihalache Racoviță logofet, Ioan Știrbeiu vornic, Iordache Goleșcu vel vornic, Constantin Filipescu logofet, Alexandru Filipescu vel logofet, Grigorie Ralea logofet, Ștefan Bălăceanu Hatman, Mihalache Cornescu vel vornic.

O specie de armată pentru paza fruntariei despre Ardeal există în țera Muntenescă, ore cum modelată pe organizarea *grănicerilor* români de peste munți. Aceia sunt *plăeșii*. Dintre toți plăeșii, locuitorii de la Rucăr «prin hrisóvele Domniei se află osebiți de cei-l-alti plăeși și încărcăți cu tare legături a păzi marginea». Acești grăniceri se pare că nu-și făcêu datoria bine și lăsaú să se trecă peste frontiera marfă de contrabandă. De aceea urmă în 1820 Februarie o anchetă, care însă nu scim să fi ajuns la vre-o prefacere în organizarea ostășescă a Rucărenilor ¹.

La Craiova există, ca și la Curtea domnescă din București, un număr de *fustași* pentru gardă la Caimacamul și la Divanul domnesc de acolo. Acéstă trupă se compunea din oșteni cu *schimbul*. Ei făcêu mai întâiú o săptămână la serviciú și doué a casă. Deacă nu putéu veni la săptămâna de serviciú, se inlocuiaú înșii prin om plătit, orí serviaú înșii altă dată câte doué săptămâni în loc de una, séú plătiaú lui Iusbașa al lor câte 3 taleri pe săptămâna lipsită. Abusurile la care dete loc acéstă practică, din partea lui Isbașa provocă nemulțămirea trupeii acesteia și reclamațiunii din partea ei și la Domnitoriú. Aceste reclamațiunii se dau în cercetarea Caimacamului Gh. Suțul și a Divanului din Craiova, adică tocmai la acei cu cari Iuzbașa împărția beneficiile din abus! ²

1. *Carte domnescă către locuitorii ce se află la graniță pentru paza celor ce trec din lăuntru dincóce în țeră.*

Zemle Vlahiscoe. — Fiind-că locuitorii de la Rucăr, cari sunt locuitorii lângă graniță, prin hrisóve domnesci se află osebiți de cei-l-alti plăeși și încărcăți cu tari legături a păzi marginea cu tótă strășnicia, ca să nu trecă nimeni nimic din cele proprite peste hotar, făr de slobodenie de la Domnia mea, prin poruncă în scris, aú venit la auđul Domniei mele, că numiții locuitorii nu își păzese datoria lor și slobod de trec lucrurile cele poprite; orânduim pe . . . . i pe . . . . să mérégă la numitele sate, unde să facă seumpă cercetare, ca găsin-du-se în adevér cum că aú trecut din cele poprite unul din mai sus numiții anume. . . . să rămăe acolo a păzi marginea iar celălalt să ia doi-trei din locuitorii cu hrisovul lor să i aducă la Domnia mea, i saam receh gpd. — 1820, Ianuarie 14.

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 124.

2. *În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospolar. Zemle Vlahiscoe.*

Cu cale fiind anaforaoa acésta a Dumnélui vel logofetului de țera de sus, poruncim Domnia mea Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele, biv vel spătare Gheorghe Suțul, caimacamule al Craiovei și Dumnévóstră boerilor divaniți de acolo, să faceți urmare întocmai precum mai jos se coprinde. — 1819, Iulie 4.

(Pecetea gospod.)

Vel logofet.

Cod. XCI, pag. 261.

Am arătat aiurea, că funcțiunea de mare Hatman în Muntenia nu este aceeași ca la Moldova. Hatmanul muntén nu are a face cu oștirea, care ascultă de marele Spătar. Hatmanul avea sub el numai zapcii mai mici de ai Divanului domnesc și pre *paharniceii*, organizați sub un ceauș hătmănesc ¹.

Prea Înălțate Dómne.

Dupé luminată porunca Înălțimei tale ce mi se dá la acéstă jalbă a fustașilor ce sunt sub stăpânirea izbășiei de la Craiova, făcând cercetare, vėquii că jalba lor este, cum că aflându-se cu pază la Dumnélui Caimacamul și la Divanul Măriei tale de acolo, au avut obiceiii din vechime de slujiaii cu rindul, adecă o săptămână de rind și doué slobode, și când se întempla de nu putea sluji la rind, însuși punea om în loc, ori slujia altă dată doué săptămâni de rind, séu plătea luna cu taleri 3; iar de sunt acum trei ani, dice că izbașa ce s'au aflat și cel care se află, le-a i stricat obiceiul ce au avut, îndatorindu'i de slujesc doué săptămâni și doué lor, și când se întemplă de nu vin la rind din vre-o pricină întemplătoare, îi apucă de plătesc săptămâna cu taleri 5, cerénd a li se păzi obiceiul ce l-au avut. Decí fiind-că izbașa se află acolo, și urmarea obiceiului și a dreptății urméză să fie sciută Dumnélor boerilor divaniți, găsesc cu cale, să fie luminată poruncă către Dumnélui Caimacamul i către Dumnélor cei-l-alti boeri divaniți de acolo, ca înfățișând pe jăluitoři cu izbașa, înaintea Dumnélor, să cerceteze și precum vor socoti că se cuvine, păzind și dreptatea jăluitořilor, să dea nizam a se urma, seaú fiind pricina într'alt chip să insciințeze Măriei tale.—1819, Iulie 2.

(pecetea gpd.)

1. *Zemle Vlahiscoe*.—Fiind-că Dobre, ce s'au aflat slujind ceauș de păhărniceii hătmănesc, au avut privilegiul ce din vechime au ceaușii zapciilor Divanului Domniei mele, spre a fi aপরat de rëndul dăjdiilor Vistieriei i de alte orândueli, să scutescă și ale lui drepte bucate, stupi i rămătorii de dijmărit și vinul de vinăriciú, să ție și o pivniță dréptă a sa aici în Bucuresci scutită și aপরat de fumărit, de căminărit, de vamă, și alte dări, ce vor fi preste cărciume; drept aceea învrednicindu-ne Domnul Dumneđu cu al treilea Domnie a aceștii pravoslavnice țeri, ne-am milostivit și printr'acéstă Domnésca noastră carte innoindu'i întărim privilegiul de mai sus arătat, ca să i se păzescă întocmai și nestrămutat, pentru care și poruncim la toți căți se cuvine întocmai să fiți următorii.—1820, Aprilie 5.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 168.

Eacă și un act de scutire, dat de Vodă în favórea unui căpitan de *pandurii*:

La 11 Septembrie 1820, Al. Suțu scutesc drepté bucatele lui Vasile Crăpatu, Căpitan de Pandurii, de dijmărit, vinăriciú, etc. precum scutesc și cei-l-alti căpitani de pandurii, cum afirmă *vel Spătar* în anafora sa.

Licențierea din oștire continue și sub Al. N. Suțul a se face numai pentru adinci bătrânețe, ori pentru motiv de «săcătuială», de infirmități vedute. Este adevărat că birul sângelui nu 'l dădea tot țeranul de la olaltă, ci recrutarea noilor oșteni se făcea, cam tot în aceleași familii ale vechilor *panduri*, ori *fustași*, seū *seimeni*, seū cel puțin din aceeași categorie de locuitori și adesea chiar din aceleași sate tradiționale ¹.

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

După pliroforia ce ni se face printr'acastă anafora a Dumnélui vel spătarul de próstă starea jăluitorului Mateiū, milostivire făcend Do mnia mea asupra lui poruncim, să fie ertat și apărat de slujbă.—1819, Iunie 4.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod XCH, pag. 150.

Prea Înălțate Dòmne.

Mateiū Seimeanu de la steagul bașbulucbășesc prin jalbă către Înălțimea ta, se plânge că el încă din zilele Înălțimei sale răposatului Domnului Alexandru Vodă Ipsilant la întăia Domnie a Înălțimei sale, se află slujind seimén la acest steag al bașbulucbășiei, și acum ajungendu'l după urmă neputința și vârsta bătrânețelor, iar mai vartos și sărăcia, se rógă Înălțimei tale, să te milostivesci a se erta din slujbă, ca să 'și petrecă în odihnă rămășița vieței lui, și de către Înălțimea ta prin Dumnélui vel vistierul mi se poruncesce, ca să cercetez plângerea lui, și după orânduială să fac Înălțimei tale arătate. Drept aceea, după luminata Înălțimei tale poruncă, cercetend mai sus numitul slujitor, m'am pliroforisit, că adevărată este arătarea ce face, vedendu-se și de către însuși sluga Înălțimei tale, că este cu totul trecut în vârsta bătrânețelor și vrednic a dobândi mila Înălțimei tale, și ertăciunea dintr'acastă slujbă, pentru că și de mult slujesce, și destoinic de a mai purta jugul acestei slujbe nu este, a căruia ertăciune rămâne la mila și ertăciunea Înălțimei tale. — 1819, Martie 18.

G. V. M.

Cartea lui Dragomir vataful de trâmbitași domnesci.

Milostiiū Bojiū..... Fiind-că Dragomir din Bucuresci ce s'a aflat multă vreme slujind vataf de trâmbitași domnesci, pentru vârsta bătrânețelor și scăpătăciunea sa este miluit prin cărțile fraților Domni de mai nainte ași avea casa lui de aici din Bucuresci, în care *lueréză cismăria* și vinde și vin, apărat de ciohodărit, de fumărit și de căminărit, să se scutescă și dreptele sale bucate de vinăriciū i dijmărit; drept aceea milostivindu-ne și Domnia mea asupra lui, îi innoim și 'i întărim mila acăsta, ca să i se păzescă întocmai și ne-strămutat; pentru care poruncim la toți căți se cuvine, nimeni întru nimic supărare de acestea să nu 'i facă, i saam reche gpd.—1820, Aprilie 9.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 167 v.

La Craiova mai există o specië de „slujitori“, cari erau cunoscuți sub numele de „predați slujitori“. Acești „predați“ erau utilizați mai mult, credem, în trebile administrative. De altmintrelea recrutarea și licențierea „predaților slujitori“, se făcea ca și în celelalte trupe¹.

În anul 1820, budgetul de lefi ale diverselor trupe se urca la suma de 252.156 taleri. Panduriile oltenii costau la 5000 taleri, afară de lefii căpitanilor lor. Între căpitanii din osta lui Suțu, la 1820, sunt cunoscuții soți de revoluțiune din 1821: Căpitanii Iordachi, Farmachi, Hagi Prodan, unul din soții lui Tudor, Frangulea, Costa, Ciolac, etc.

Cu deosebire interesante sunt satele cari se transformă în poterași și primesc pentru această scutiri².

1. *I. Alexandru Nicolae Suțu voevod și gospodar. Zemle Vlahiscoe*

După pliroforia ce ni se dă de către Dumnélui vel Spătarul printr'acastă anafora, milostivire făcând Domnia mea asupra jăluitoarelor, poruncim, să fie ertat și apêrat dintr'acastă slujbă.—1819, Iunie 4.

(pecetea g-pd)

vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 128.

Prea Înălțate Dómne,

Constantin Stroescu slujitor de Predați sud Gorj, prin jalbă către Înălțimea ta se plânge, că 40 de ani sunt de când se află slujind între predați slujitori și din trei copii ce au avut numai unul i-au rămas, care și acela se află slujind tot la acest steag, și pentru căci el se află trecut în vârsta bătrânețelor, bolnav, neputincios și ne mai destoinic de slujbă, se rógă Înălțimei tale a fi ertat. După luminată porunca Înălțimei tale ce mi s'au dat la această jalbă nu lipsesc a face arêtare, că cercetând plângerea numitului, am dovedit că este înocmai precum el se jăluesce și pentru căci cu adevêrat are un fecior tot într'acastă slujbă, găsesc cu cale a se erta numitul ca să-și petrécă în oreși-care odihnă rămășițele vieței lui, îndestulă vreme fiind de când slujesce ne mai fiind destoinic de slujbă în vârsta ce se află, a căruia ertăciune rămâne la mila Înălțimei tale.—1819 Iunie.

G. Vlahuț vel spătar.

2. *Carte cu ponturi prin care volnicesce pe patru sate din sud Slam-Râmnic a fi în chip de poterași dar nesupuși la isprăvnicat și să fie și apêrați, și mai mare între dênșii pe care ei îl va alege.*

Milostiuu Bojiu, I. Alexandru Nicolae Suțu voevod și gospodar pisah gospodvami, fiind-că din bună voință a milostivului Dumneșeu s'a încredințat oblăduirei Domniei mele această pravoslavnică țeră rumânescă, de aceea părintescă a noastră datorie cunoscând a umbri și a feri de ori-ce băntuire pe ai sêi sălășluitoari, supus norod al Domniei mele, în ori-ce vreme nu am încetat de a săvêrși ori-ce facere de bine ne-am îndeletnicit și mai vêtos cu totă râvna am fost silitori la câte prin adevêrată cunoscință am descoperit că privesc spre

Aceste sate sunt, în genere pe marginea țerei, deprinse cu armele. Documentul din notă se referă la sate din Râmnicul-Sărat.

repausul și liniștita petrecere a obștiei locuitorilor; așa dar fiind-că și la sud Slam-Râmnic, unde loc fiind de margine și învecinare și de alte oblăduiri atât adecă despre partea Moldovei, cât și despre partea Brăilei, din vechime s'au obicinuit câți făcători de rele dintr'acele părți, isgonindu-se după vremi de către dregătorii de acolo să năvoléscă asupra acestii margini și nu puține rēutăți să săvērșescă atât drumeților cât și chiar hălăduitorilor unora sate, pricinuind printr'această rea urmare și turburare la liniștea obștiei și pagubă prin hrăpiri și hoții, iar pe alocurea și omoruri prin fapte tâlhăresci. La orî ce asemenea întâmplare și de s'au trimis poterî după acest fel de făcători de rele, dar este vėđut și mărturisit, că și locuitorii din satul Rașca, din plasa Muntelui a acestui județ dimpreună și cu alte trei sate, adecă Podul-lacului, Délul-lung și Poenile tot de acolo, prin râvnă și cu vrednicie au sărit asupra-le și au săvērșit cu armele lor izbândă plăcută stăpânirei și măntuitoare la tótă preajma acelor părți. Decî cunoscēnd Domnia mea curățenia cugetelor acelor acestor sătenii i cea către stăpânire credință a lor și mărturisită vrednicia ce au la meseria armelor, am hotărît, cu a lor primire și mulțumită, să'i întocmim poterași ai județului pentru asemenea întâmplări, după cum ne-am încredințat chiar din însciințările isprăvnicesci ce s'au primit de la acel județ și ca să cunoscă și ei în ce chip li se face această întocmire, cum și facerile de bine ce au să cerce din partea stăpânirei pentru această slujbă ce li se încredințeză, iată li se dete la mână această domnēscă nōstră poruncă prin care hotărîm să se păzescă nestrămutat câte mai jos se arată :

1) Ori-câți locuitori vor fi șeđători într'aceste sate, făcēndu-le din vreme în vreme catagrafia Dumnelor ispravnicii județului, să fie așeđați cu ludele ce li se vor cuveni după starea ce vor avea, și asupra acelor lude să aibă a'și răspunde dreptele dăjdiî prin zapcii plășei, ca și tóte cele-l-alte sate dintr'această țóră a Domniei mele, iar de cisla orânduelei făinei zaporojanilor cazaci i a ucraicilor ce se trimiț pe vară la seceriș peste Dunăre cum și la alte podveđi să fie cu totul apērați fără a li se cere cel mai puțin lucru într'aceste madele.

2) Datorî să fie a avea în tótă vremea arme curate și tótă gătirea, ca la orî-ce întâmplare poruncindu-li-se de către Dumnelor ispravnicii județului, îndată să sară asupra tâlharilor în orî-ce parte a județului se va ivi, ca orî să'i izgonēscă peste hotară sēu să'i prinză spre încetarea rēului ce vor cugeta a face unii ca aceia.

3) Să'și alégă ei singurî căpetenie dintre dēnșii pe cine vor găsi cu cale și cunoscēndu'l de mai mare al lor, să'i facă numele sciut la isprăvnicat, ca să șcie și isprăvnicatul prin cine are să dea de scire satului la asemenea întâmplări.

4) Numiții sătenii cum și căpetenia lor nu au să slujescă cu rîndul nicăeri, nici la isprăvnicat, nici într'alte părți, ci totdeuna și mai vėrtos pe vremile ce obicinuesc tâlharii a se ivi, au să se afe pe la casele lor și totdeuna gata întru primirea poruncilor ce li se vor trimite de isprăvnicat, ca să sară unde va cere trebuința, precum s'au đis.

5) Pe câtă vreme vor sluji cu dreptate și cu credință să fie ei nebântuiți de câte mai sus se arată, cum și lăudați la orî-ce izbândă, ca nisce adevērați fii ai pământului hălăduitorilor, după care și din vreme în vreme, după mē-

CAP. XII.

Edilitatea sub Al. N. Suțu

S'a luat în timpul Domniei, ori cât de scurtă a lui Alex. N. Suțu, unele măsuri de óre-care importantă, modificând chiar vechi nizamuri până atunci existente în ramul edilității publice.

Una din acele măsuri se referă la pavelele politiei.

Încă în Ianuarie 1819 Divanul țării a intrat cu anafora la Domnitoriū, arătându'i, că este de mare nevoie să se facă din nou pavarea a două strade: acé a Calicilor și acé a lui Șerban Vodă. Divanul impunea greutatea acestei lucrări, numai pe șase județe mai apropiate de Bucuresci, adecă cu tăiatul și căratul lemnului de stejar necesar. Suțu Vodă, numai la 12 Martie 1819, dă soluțiune asupra acelei anaforale ordonând Divanului, prin sfat deobște, să afle mijlocul de a împărți greutatea lucrării, nu numai pe cele șase județe, ci peste toate județele țerei, «ca să cadă cu bună cumpănire, asupra tuturor locuitorilor birnici i bresle din tótă țera, iar nu numai asupra unora din ei». Divanul propune, ca «două părți» de lemnul trebuincios să se facă; «din pădurile monastiresci, fiind-că pentru aceea sunt monastirile înzestrate de citori, ca să ajutoreze la acest fel de faceri de bine»; a treia parte de lemn se va face din pădurile boeresci și megieșesci, plă-

sura vredniciei cu care se vor arăta, vor fi împărțaișiți și cu osebite mili ale Domniei mele, iar când împotrivă se vor dovedi întru vre-o netrebnică faptă, adecă ori cu nesupunere la poruncile, ce li se vor trimite, după trebuință, seū cu vre-o tainică însoțire către asemenea făcători de rele, din care pricină și nu vor putea săvârși izbânde ce se nădăduesc de la dênșii, atunci nu numai aceste mili și cinste să li se rădice, ci încă să fie orânduți și la cercetare englimaticescă, întru care, după ispitele ce li se vor face, găsindu-se întru adevăr vinovați, să se pedepsescă întocmai după pravilnicescile porunci. Poruncim Domnia mea, vouă locuitorilor ai acestui sat, cunoscând de-o potrivă mila Domniei mele cu a vóstră datorie, să fiți îngrijitori și sirguitori cu tótă privigherea întru săvêrsirea slujbei cu care vă însărcinați chiar după a vóstră cerere și mulțămire. Asemenea poruncim Domnia mea și la toți căți se cuvine, întru nimic supărare să nu li se facă peste acéstă domnósca nóstră carte, căci așa este porunca și voința Domniei mele, toleo pisah gpd.— 1820, August 16.

(pecetea gospod.)

vel Logofet.

Cod. XCVIII, pag. 274.

Satul Poenile din plasa Muntelui la sud Slam-Râmnic, dimpreuno cu alte trei sate Délul-lung, Rașca, Podul-lacului, seū patru cărți asemenea la patru sate.

tindu-se cu bani lemnul și lucrul lui, căratul la București și aședarea pe strade, așa că costă fie-care podină la 10 taleri una, ceea ce, pentru cele două strade și pavarea unui băltac de la capetul podului Tîrgului de afară, urcă spesele la 220.000 taleri. Acești bani aveau a se cislui «pe ludele birnici din totă țera și pe tôte breslele»¹.

Se mai cere a se face 150 de podari—nu mai mult *de beilic* de prin anumitele sate de podari,—ci din cherestegii de afară de la județul Dâmboviței „*ce sciü bine meșteșugul cherestelei*“. Acești cherestegii deveniți podari, vor fi scutiți de dare și vor plăti săptămâna în care ar avea să lucreze—deacă nu vor fi chemați în lucru, ca din asemenea plăți să se adauge venitul Casei podurilor.

Dar ce au devenit vechii podari de prin alte sate scutite ca podari?

Ei au fost trecuți în bir, ca incapabili de a lucra bine la pavele, nefiind deprinși a lucra la cherestele.

Divanul, prin sfat de obște, mai propune lui Al. N. Suțu, să fie numiți „*Efori ai câte 4 podurile mari domnesci*,“ doi din veliții boeri și doi neguțitori cinstiți, cari să administreze Casa podurilor.

1. Eacă devisul speselor și repartițiunea lor pe diverse bresle, lude și alte categorii de locuitori:

Podinile ce sunt trebuincioase pentru facerea acestor două poduri i banii ce au a se împlini, spre plata lor și de unde au a se împlini.

taleri	
33.000	Plata stăpânilor de păduri, po taleri 1 bani 60.
33.000	pentru tăiatul 22.000 miș podini po taleri 1 bani 60.
88.000	pentru căratul podinilor la București, po taleri 4.
66.000	pentru făcutul podurilor cu șanț cu tot po taleri 3 de podină.
220.000	

De unde au a se împlini acești din potrivă taleri 220.000.

taleri	
57.000	de la scutelnicii 19.000 po taleri 3.
34.000	de la poslușnicii 17.000 po taleri 2.
14.500	de la neamuri 2.900 po taleri 5.
4.000	de la mazilii 1.600 po taleri 2 bani 60 de s'net.
6.440	de la ruptași 3.220 po taleri 2.
68.000	de la ludele birnicii 17.000 po taleri 4 de lude.
8.876	de la slujitorii 4.437 po taleri 2.
2.195	de la postelniceii 439 po taleri 5.
2.989	politia Bucureștilor.
22.000.	

Aceste propunerii ale Divanului, cu totă obștea, din 30 Martie 1819, le aprobă Al. Suțu, cu o rezervă, că banii să se perceapă de Vistierie «când va socoti că va fi vremea cuviincioasă, de a nu cerca locuitorii discolie...» Atunci să se pună în lucrare, tăiatul i căratul podinelor și împlinirea banilor.

Ca efori peste poduri Al. Suțu numesce, în 25 August 1819, pre biv vel Vornic Gr. Filipescu și biv vel Vornic Gr. Băleanu, iar *Casieri* (*sic*) ai Casei podurilor pre serdarul Răducanu Trestianu și pe Efstrate Petcu ¹.

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar*

Primită fiindu-ne obștesca chibzuire ce se arată într'această anafora, o întărim Domnia mea întru toate, și poruncim Dumitale vel Vistiere, cât pentru tăiatul i căratul podinilor, și pentru împlinirea banilor, când vei socoti că va fi vreme cuviincioasă de a nu cerca locuitorii discolie, atunci să se facă Domnescile noastre porunci, de a se pune în lucrare tăiatul i căratul podinilor, și împlinirea banilor, cu urmare întocmai precum într'această anafora se cuprinde, iar de altă parte, orânduim Domnia mea Efori ai podurilor mari ale politiei, pe Dumnélor cinstiți și credincioși boeri ai Domniei mele biv vel Vornic Grigorie Filipescu, și biv vel Vornicu Grigorie Băleanu, iar casieri ai Casei podurilor, pe serdarul Răducanu Trestianu, i pe Efstratie Petcu, ca un cercat și altă dată întru asemenea trebii de ale pământului, după pliroforia ce ni s'au dat, și poruncim Dumitale vel Logofete de țera de sus, să se dé Domnescul nostru pitac către Dumnélor mai sus numiții boeri, vestitoriū că se orânduiesc la această Eforie, și că casieri s'au orânduit cei de mai sus arętați. — 1819, August 25.

(pecetea gospod.)

vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 398.

Prea Înălțate Dómne,

Am înțeles coprinderea luminatului Măriei tale pitac, ce s'au dat de către noi, de la 12 ale aceștii luni, cum că s'au cetit inaintea Măriei tale, o anafora, ce au fost făcut, de la 30 ale trecutului Ianuarie, pentru două poduri mari ale politiei Bucurescilor, adecă al Calicilor și al lui Șerban Vodă, ce este a se face din noi, fiind cu totul dărăpănate, și s'au vedut, că cu mijlocul ce s'au chibzuit de către noi facererea lor, totă greutatea cade numai pe șase, județe, de aceea ni se poruncesce, să facem cuviincioase chibzuirii, cu ce mijloc s'ar putea împărți greutatea aceștii trebuințe, a cheltuelei tăiatului, i căratul podinilor, i a prețului ce are a se plăti stăpânilor de păduri, ca să cađă cu bună cumpănire asupra locuitorilor birnici i bresle din totă țera, iar nu numai asupra unora din ei, și să arętăm Măriei tale în seris prin anafora. Următorii fiind lunatei porunci, ne-am adunat la un loc, și făcând chibzuire după cum ni se poruncesce, cu sfat de obște, se găsi cu cale, ca să se taie podinile ce sunt trebuincioase pentru aceste două poduri, două părți din pădurile monastiresci, fiind-că pentru aceea sunt monastirile înzestrate de ctitori, ca să

Pentru facerea pavelor în stradele cele-l-alte (afară de cele 4 strade domnesci), se urmăze și sub Al. Suțul vechiul sistem de a cislui spesele pe proprietarii din acele strade. Se pôte vedea aceste din regularea făcută tot în 1819 (Septembre), pentru facerea pavelei de la

ajutoreze la acest fel de faceri de bine, iar o parte, să se taie din pădurile boeresci și megieșesci, și tôte aceste podini, să se plătescă cu bani, fieș-care podină câte taleri 10, din care să se dea stăpânului pădurei pentru o podină taleri 1 bani 50, i pentru făcutul unei podini, lucrătorilor ce o vor tăia taleri 1 bani 60, i pentru cărat taleri 4 chirie, și pentru făcutul podurilor cu șanț cu tötă podina po taleri 3, care acöstă a stăpânului pădurei, i a tăiatului și a căratului, este întreită și mai bine decât plata ce se orânduia alte dăți a li se da, adecă stăpânului pădurei parale 20 de podină, i tăiatul parale 30 și căratul iar parale 30, și nici acea puțină plată nu li se da, am făcut dar socotela pe podini 22.000, cu urși cu tot ce trebuie pentru mai sus numitele douë poduri al Calicilor, și al lui Șerban Vodă, i pentru batacul de la capul podului Têrgului de afară, până ese din rëndul caselor la câmp, ce este neaperată trebuință a se face și acolo pod, ca să nu mai păt.mescă norodul necaz după cum pătimea până acum din pricina aceluï noroiu, podina po taleri 10 și fac taleri 22.000, cari bani se analoghisiră pe ludeie birnicii din tötă țara, și pe tôte breslele, după cum se însemneză mai jos, ci să fie luminată porunca Măriei tale, către Dumnélui vel Vistierul, ca de o parte să se facă cuviincioșele porunci către Dumnélor ispravnicii județelor de munte, ca să pue pe locuitorii să facă mai sus numita sumă de podini, și în vreme cuviincioșă să se și care aici, îngrijind Dumnélui vel Vistierul ca din chiria căratului ce e orânduită a se plăti celor de la județele mai de departe, să li se dea mai multă plată, iar celor de la județele cele mai cu apropiere, să li se dea mai puțină plată, cum și cislă de podini pe pădui să se poruncescă Dumnélor ispravnicilor, ca să o facă ce arëtăm mai sus, adecă douë părți la pădurile monastiresci, și o parte la pădurile boeresci și megieșesci, însă cu dréptă cumpănire, să se facă cislă după starea fieș-căreia păduri, iar de altă parte să se implinescă și mai sus arëtata sumă de bani, după cum se rândușce a da fieș-care; așijderea să se facă și 150 de podari din cherestigiï de afară de la județul Dâmboviței, ce sciiu bine meșteșugul cherestelei, ca să fie și ei nelipsiți în lucrul pădurilor, și după ce se vor isprăvi podurile, câți nu vor fi trebuincioși a intra pe săptămână de rând să și plătescă săptămâna, cu bani ca să fie pentru alte cheltueli ale casei podurilor de peste an, iar podarii ce s'aũ dat la aședemântul de aici din București, să se lepede la dajdie fiind nise bicisnicii și nevrednici de treaba podurilor, rânduindu se de către Măria ta, și doi din Dumnélor veliți boeri Efori, ai câte patru podurile mari domnesci, i doi neguțători cinstiți, să tie casa, ca banii ce vor veni de la județe ai podurilor, să se stringă la acești doi neguțători și să se plătescă tutulor cu mijlocul ce arëtăm mas sus, iar hotărârea rămâne la Măria ta.— 1819, Martie 30.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Costandie Buzău, Barbu Văcărescu, Matache Racovișă, Istrate Crețulescu, Mihalache Manu vel Vornic, Grigore Filipescu, Constantin Samurcas, Grigore Băleanu, Constantin Caliiarh vel Vornic, Nicolae Goleșcu, Ion Știrbeiũ Vornic, Nestor vel Logofet, Grigore Ralea vel Vornic, Constantin Rasti, Mihalache Corlătescu.

mahalaoa Tabacilor, trecând pe la monastirea Radu Vodă, până ce strada dă în strada Șerban Vodă ¹.

1. *Iw Alexandru N. Suțul Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Citindu-se înaintea Domniei mele această anafora a Dumnélor orânduitorilor boeri, s'a citit împreună și apelația ce ne-au dat ecsarhiu ce au fost orânduitorii la monastirea Radului-Vodă, arătând câte-va cuvinte de pricinuire prin care munea a se apăra de chipul acestei sinisfora ce găsesc Dumnélor boeriu cu cale a se urma și de către monastire pentru facerea acestui pod, cerând să se îndatoreze fieș-care din mahalagii de ași face podul ce va fi înaintea casei sale și osebit se făgăduesce a face și podul ce este tot într'aceeași linie înaintea caselor a două văduve și a doi săraci. Decă chibzuind și noi cele după cuviință asupra pricinei, osebit de cuvintele ce se arătă de către Dumnélor orânduitorii boeri, dicem, că monastirile fiind zidite și înzestrate de către acei repositi citorii ai lor pentru sfârșituri sufletesci, care sunt milosteniile și facerile de bine, nici o nedreptate nu face acestii monastiri urmându-se după mijlocele ce au găsit cu cale Dumnélor boeriu de a face, adecă dintr'acest pod ce urmază de la porța monastirei până la podul lui Șerban-Vodă, jumătate mahalagii și jumătate monastirea, care acest mijloc este primit și Domniei mele, pentru căci monastirea nu s'a ușurat până acum desăvârșit de plata datoriei cu care era împovărată. Drept aceea dar, poruncim Dumitale vel Spătare să faceți cuviinciosul mumbașiret, prin zapciu spătăresc, spre a se pune în lucrare coperinderea acestei anafora.—1819, Septembrie 23.

(pecetea gpd).

vel *Logofăt.*

Cod. XCII, pag. 469.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale, ce mi s'au dat la jalba mahalagiilor din mahalaoa Radului-Vodă, prin care arată, că podul după ulița acestei mahalale fiind foarte trebuincios pentru politie au ajuns la o mare derăpănare în cât pățimesc și trecătorii și mahalagii care pod din vechime au fost obiceiul de se facea de monastirea Radulu-Vodă, aducând podurile cu cheltuiala monastirei, și mahalagii cheltuiau la facerea și aședarea podurilor și că unii dintrênșii țin minte, de la lét 1766, de ani 53, că tot de monastire s'au făcut podul până la lét 1805, când ani trei rând'l-au făcut repositul egumen Ipatie cerând de a se îndatora monastirea de a face podul după obiceiul vechiul mai ales că stricăciunea acestui pod este din patru pricinii: cea d'întăiu că pe totă dioa necurmat nu stă butelele cu ducerea și întórcerea la monastire, al 2-lea morile monastirei, că pe acest pod își cară brutarii grăul pe la mori și duc făină pe la brutării, al 3-lea isnaful tabacilor, ce sunt din jos, în tóte dílele își cară la cherhanale i casele lor lemne, pei séu scumpie și altele ce sunt ale meșteșugului lor și iarăși pe acest pod le scot la tég spre vindare, și cea de al 4-lea locuitorii ce sunt ședători de la politie până la marginea politiei cari își au casele și namestiile pe moșia monastirei âmblă tot pe podul acesta, și de la toți căți se arată mai sus i de la jăluitorii, monastirea își are interesul. Față fiind și cuviosul Antim proinegumenul, unul din ecsarhi, i Gheorghe grămaticul monastirei, vechil și din partea celorlalți părinți ecsarhi, s'au întrebat

Aci se ordonă ca jumătate din spese să fie de la Monastire și o parte de la Tabaci și a treia parte de la cei cu case între Radu Vodă și Șerban Vodă.

ce au să răspundă ? și cât pentru obiceiul ce ție mahalagii că'l avea de aducea monastirea podinele și mahalagii plăteu de aședat, tăgăduiră, țiecând, că nu se vede vre o simfonie în scris nici vre-o cheltuială măcar să se coprină în castișele celor-l-alti egumeni vechi, că au rămas podul de săt numai un ajutor au dat monastirea, care nici acum nu se împotrivesc, vrând a ajuta pe cei scăpătați mahalagii, arătând spre dovadă o adeverință a cuviosului arhimandrit Neofit Zglavocioșteanu, cu lét 1811 Septembrie 23, scriind la iscălitură din partea mahalagiilor și coprințetore, că au primit taleri 300 ajutor de la egumenul Radului-Vodă, pentru podul ce este să se facă de la casa lui Varlaam până la podul cel mare, împotriva răspuneră mahalagii că cel mai mult pod îl făcuse Raduliotu până la casa lui Varlaam și făcuse diacapi ca de acolo înainte să'l facă monastirea sfintei Ecaterinei fiind moșia numitei monastiri, de care judecându-se egumenii între dênșii, s'au îndatorat și Raduliotul de au dat acest ajutor aducând dovadă la acésta pe pitarul Ioniță, ce au fost epitrop podului și pe nepotul lui Peșa mahalagiu de acolo, s'au adus față și câți-va tabaci ce au ca 60 cherhanale din josul monastirei și peste Dâmbovița, cărora făcându-li-se cunoscut, că de vreme ce totă neșuțătoria lor o aduc și o scot spre vințare pe acest pod, ei sunt cea mai multă pricină de stricarea podului și după dreptate se cuvine a da ajutor la cheltuiala, ce se va face la pod, nu s'au împotrivit decât numai au cerut, ca lor să li să dea a face podul de peste lacul ce este în drumul monastirei și cu toate că mahalagii se împotrivesc ei nu le folosește acel pod fiind numai de trebuința lor, dar orânduind de s'au măsurat din porța monastirei până la porțița Sf. Atanasie, lacul ce au cerut tabaci să facă pod, au făcut stânjină 85, iar podul mahalagiilor din porța monastirei, până în podul lui Șerban-Vodă, stânjină 157; după care de iznăvă înfățișându-se câte trele părțile înaintea noastră și chibzuind mijlocul dreptății, am găsit cu cale, ca tabaci să facă acei stânjeni 85 pod peste lac, însă pod pe urși și podini bune, gróse, și mahalagii cu monastirea 157 stânjină, toți mahalagii jumătate și monastirea jumătate, neavând cuvânt la vechiul obicei când nu este dovadă în scris, iar mai ales într'acéstă vreme când monastirea se află cufundată în grele datorii și au rămas și monastirea și mahalagii mulțamiți, iar tabaci s'au întors pricinuind că ei să facă pod de nuele, iar nu de podini, precum însuși ei au cerut la înfățișarea d'întăiu. Deci spre a se pune acéstă trebă în lucrare, găsim cu cale, să se dea luminată porunca Măriei tale, prin mumbașir spătăresc, a sili pe câte trele părțile, să găsescă ómeni să toemescă podul, dând în scris, și făcându-se socotéla de câți bani taie totă suma să facă mahalagii cislă precum și tabaci între ei, după care să urmeze mumbașirul a implini bani de la câte trele părțile, cari să se facă casă la doi din mahalagii siguri, spre săvêșirea podului și când se va strica podul de tot, să se facă iarăși cu acest mijloc, iar pentru meremet să ție și mahalagii și tabaci cutii la biserici, rămăind ca coa desăvêșită hotărîre să se fncă de către Măria ta.—1819, Martie 13.

Istrate Crețulescu vel vornic, Mihalache Manu vel vornic.

Eforii podurilor din Bucuresci cer lui Al. Suțu să se iee Țeciuală și de la Țiglele ce intră în Bucuresci, cum iaș și de la olane. Asemenea de la nisipul ce se scôte din gropile din lăuntru orașului, cum plătesce și nisipul ce intră de afară. Divanul consultat, aprobă, în 22 Maiu 1820, cu această rezervă, că cine scôte nisip din chiar locul lui și anume pentru propria sa *bina*, să nu plătescă asemenea Țeciuală.

La 27 Maiu 1820, Al. Suțu aprobă a se lua Țeciuală de la toți de obște, adecă și de la suditi, cu începere de la 1 Iunie. Domnitorul ordonă, ca acest nou *irat* să se vindă tot la întreprinȚătorul iratului vechiu, seú și la altă persoană, ce ar da mai bun preț. La 1821 se va împreuna noul *irat* cu cel vechiu *intr'un condei* ¹.

Dispozițiunea luată în 1819 pentru pavarea pe viitor cu podine plătite, are o urmare, tot în acel an (Decembre 22) mai de remarcat.

Inginerul Freiwald cere privileghiul plutirei pe apa Argeș, cu monopol pe 10 ani. El va aduce și podinele de pavele, plătindu-i-se podina câte 12 taleri una. Freiwald se lęgă, dând chezășie, a aduce 40.000 podine pentru cele 4 poduri domnesci, în 10 ani, și a plăti ori-ce pagubă s'ar cauza moșierilor, la mori, zăgaze, etc., prin regularea Argeșului, ca să devină plutitor. Ca respătire, Freiwald cere monopolul transportului pe Argeș a lemnelor de foc și a cherestelelor și marfei necesare Bucurescilor. Divanul primește propunerile cu ore-carî condițiuni, cari se pot vedea în anexa noastră de la acest capitol ².

1. Cod. C, pag. 197—198.

2. Monopolul lui Freiwald nu va împedeca aducerea la Bucuresci de ori-ce lemne și mărfuri, pe uscat.

Îo Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Primită fiind Domniei mele, arătarea ce ni se face printr'acastă anafora a părinților arhieriei și a obștiei Dumnélor cinstiților și credincioșilor veliți boeri ai Divanului Domniei mele, halea și mazili, o întărim și poruncim Domnia mea, Dumitale vel vistiere, ca să se facă și contracturile cele trebuincioșe, după glăsuirea anaforalei, ce se coprinde mai jos și întocmai după cererea cuviinței.— 1819, Decembrie 23.

(pecetea gpd.)

Cod. XCV, pag. 92.

Prea Înălțate Dómne,

După chibzuirea ce prin plecata noastră anafora, am arătat Măriei tale pentru cele patru poduri domnesci ale politiei Bucurescilor, că se cuvine a se face de acum înainte cu podini cumpérate, iar nu sarcină a locuitorilor

Dificultatea de a face apele navigabile, era, pe la începutul secolului nostru, cu atât mai mare, cu cât era une-orî imposibil să suie îndărăt

țerei, am luat séma iarășî după cum ni s'aú poruncit de către Măria ta, și la alăturatele ponturi, ce se cer de către Dumnélui inginerul Ion Fraivalt, spre a i se da voie, ca în curgere de 10 ani, să aibă voe numai Dumnélui a aduce pe apa Argeșului, cherestele și lemne de foc pentru trebuința politieî, cum și 16.000 de podinî, pentru mai sus numitele 4 poduri domnesci, care podinî să i se plătescă podina pe talerî 12, legându-se să răspundă ori-ce pagubă s'ar întempla stăpânilor de moșii, la mori și zăgazuri și poduri cu aducerea lemnelor, pentru care dă și chezaș. Deci fiind-că acésta este spre al obștieî folos și înlesnire, am socotit că este cuviinciosă cererea sa, care găsindu-se și de către Măria ta cu cale se va da luminată poruncă, ca să se facă contract între numitul inginer cu domnesca vistierie.

1) Să nu fie volnic a trece cherestea într'altă parte de loc, fără numai în pământul țerei pentru a țerei trebuință.

2) Să nu îndrăzniască a tăia păduri cu sila, până a nu se tocmi cu stăpâniî acelor păduri cu riza-pazar, și până a nu le plăti, séu a i sigurifsi cu alt mijloc.

3) Câte mori vor fi pe apa Argeșului stătătore și âmblătore, de va face trebuință să taie zăgazurile morilor, să plătescă de rôtă pe lună câte talerî 100, cum și pentru piue asemenea, pe câtă vreme vor sta morile din pricina plutelor și până a se face zăgazurile la loc, care zăgazuri iarășî contracciul să fie dator a le face la loc, precum aú fost, cu cheltuiala lui, iar de va putea face alt mijloc, ca să nu se strice zăgazurile, nici a perde apa de la mori, atunci să nu plătescă nimic.

4) Câte poduri vor fi pe apa Argeșului, pentru cele stătătore pe pari, de le va strica, să le facă la loc, plătind și venitul podului pe câtă vreme nu va trece ómenî pe el, iar pentru cele stătătore pe vase, să plătescă iarășî venitul podului cu analoghie, pe câtă vreme va fi deschis, și nu va putea să âmble pe el.

5) Câte vaduri de mori și de poduri vor avea stăpâniî moșiiilor, și nu vor fi apucat până acum să le facă, să fie volnicî și nepopriți de nimenea, a le face când vor putea, dând de scire și Dumnélui contracciului, ca să aibă grijă ași face mijlócele ce va socoti spre înlesnirea plutireî fără vătămare și pagubă a acestor mori și poduri, căci împotrivă urmând, se îndatoréză și la acestea ca și la cele-l-alte mai sus díse.

6) Câte poduri vor fi pe alte ape mai micî ce se varsă în apa Argeșului, adecă Potopul, Cărcinovul, Râul Dómnei, Vâlsanu, Argeșelu și alte asemenea mai mari și mai micî, (pe care sunt mori făcute séu pot să se mai facă de acum înainte), să nu aibă voie contracciul a lua apa din susul morilor, și a o da în apa Argeșului și a rămânea cu acest chip morile uscate.

7) De se va întempla din pricina acesteî plutiri pe apa Argeșului, séu din tăierea zăgazurilor morilor, să se abată apa Argeșului cu totul după la mori și să apuce alt drum, și dintr'acea pricină să rămâe morile fără apă, atunci chezașul ce va da, (pentru care se vorbește mai jos), să răspundă tótă paguba acelor mori, ce vor rămânea seci, până va aduce apa la locul ei, contracciu cu a sa cheltuială.

8) Lócuitoari să nu fie popriți a aduce și ei cherestele și lemne de foc de vëndare și pentru trebuința lor cu carele lor în politie, ci să fie toți slobođi

vasele, prin «tragere la edec». Acastă dificultate înlăturată după învențiunea vaporului, preocupa și pe toți riveranii Dunărei ¹.

În fine, tot în 1819, Decembre, Al. Suțu, asupra unei noue anaforale a boerilor, dă un nou mare nizam, care atinge nu numai cestiunea pavării de strade, ci și alte afaceri de edilitate.

a aduce și de vîndare și de trebuința lor, atât lemne de foc și cherestele, cât și orî-ce altă felurime de lemn și alte mărfuri i zaherele, în scurt orî-ce vor voi și orî de unde vor voi pe uscat, după cum au fost slobodî până acum, fiind-că Dumnélui i se dă acastă voie numai pe apa Argeșului, iar nu și într'altă parte, pe care apă pôte aduce orî-ce fel de neguțătorie va voi.

9) Să fie dator să dea într'acastă vreme de 10 ani, 40.000 podinî de lemn de stejar, lungî de 4 stînjini domnesci și gröse de o palmă domnescă pe tötă muchea, aduse pe apa Argeșului până în preajma Prisiceniilor, însă 16.000 podinî începînd a le aduce de la viitorul August până la sfîrșitul lui Maiu cu lét 1821, din care 6.000 să le aducă acum într'acastă vară, iar cele-l-alte în urmă, rënduri, rënduri, până la numitul soroc, și 24.000 podinî să le aducă orî când i se va cere în urma acestui mai sus đis soroc, dîndu-i-se de scire cu 6 lunî înainte.

10) Pentru aceste podinî să i se plătescă de podină po talerî 12, din carî bani să i se dea acum înainte 40.000, iar cei-l-alți aducîndu-se podinile să i se plătiască jumătate și jumătate, să se scađă din mai sus đisa sumă de talerî 40.000 ce se dă drept arvună.

11) Pentru cîți bani va lua de la Casa podurilor, să dea chezaș raia, că de se va întempla să nu răspundă podinile cele tocmita la vreme, să plătescă banii cu dobînda lor, acel chezaș.

12) Pentru tôte aceste mai sus arătate condee în ponturi, tot acel chezaș să fie răspundător, că tôte le va păzi la orî-ce fel de întemplare și nu se va întinde a călca cel mai mic lucru dintr'acastă legătură, iar împotrivă urmînd acel chezaș, să răspundă pentru tôte pagubele și cheltuelile ce se vor întempla după vremî, și contractul să se strice fără a pretinderisi contracciul alte cheltueli cu cuvînt de daune, speze, interese, sôă cu alt fel de numiri; acestea am chibzuit că se cuvîn a se lega în contract, iar cea deplină chibzuire rămîne la Înalta înțelepciunea Măriei tale.—1819, Decembrie 22.

Al Ungrovlahiçî Dionisie, Iosif Argeș, Râmnic Galation, Gherasim Buzău, Grigorie Brâncovenu, Constantin Crețulescu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Dumitrașco Racoviță, Istrate Crețulescu vel vornic, Constantin Bălăcenu, Mihalache Manu vel vornic, Grigorie Filipescu, Grigorie Bălenu, Iordache Slătînu, Gheorghe Filipescu, Grigorie Ralea vel vornic, Iordache Goleșcu vel vornic, Constantin Goleșcu vel logofet.

1. *Le Moniteur* din 25 Ianuario 1819 No. 25 publică o scrisóre de la Buda, din 3 Ianuarie, în care se scrie că: «Ou s'occupe beaucoup de l'exécution d'un projet de navigation sur la Danube, au moyen duquel ou pourrait remonter ce fleuve avec les bateaux. Les dessins et les modèles, sont déjà achévés; 4 grandes machines attelées d'autant de chevaux doivent servir à faire monter un bateau chargé de 2000 quintaux....»

Nu prea credea publicul în asemenea proiecte.

Aşa el dispune :

1) Ca din nou să se fixeze *hotarul Bucurescilor* în mod statornic.
 2) Ca să se creeze un simțitor venit, din care pe viitor să se facă pavarea stradelor domnesci, „spre cea desăvârșită izbăvire a locuitorilor“ de greutatea ce-i apăsa, „lipsind de acum *havaleoa* și sarcina țerei“. Venitul casei podurilor se fixeză la 129.722 taleri, constituiți din diverse articole, ce se pot vedea în nota noastră și în actele din anexe.

3) Domnitorul ordonă ridicarea planului Bucurescilor, prin inginerul Freiwald. Boerii cerură ca acesta «preâmbând politia și pe din lăuntru și pe din afară, să-i ridice planul în hartă mare, cu arătare de toate podurile cele mari, de toate ulițele târgului, de toate mahalalele, de toate ulițele mahalalelor care răspund în drumuriie câmpului, de toate coticurile apeî Dâmbovița și de toate alte ființe, ce sunt în trupul politiei, după cea de acum sciință și toate aceste să fie închipuite prin osebite fețe și numere, după meșteșugul ingineriei, cu tâlmăcire deslușită la ori-ce numere pe osebită parte a hărței și cu scară, prin care să se pôtă măsura ori-ce parte de loc. Boerii cer lui Fraivald să insemne acele locuri «câte se vor socoti îndemânatic de hotar și mai cu depărtare și mai cu apropiere de vatra tirgului.» Boerii își rezervă dreptul de a ficsa hotarele orașului supunând regularea lor la întărirea lui Vodă.

O dispozițiune nouă mai coprinde acéstă anafora din Decembre 1819, acea că «ori câți salașluitoři dajnici se vor găsi într'acest coprins (în orașul cu hotare), să fie sub cărmuirea Dumnélui Vornicului Politiei, iar câți vor fi hălăduitori peste hotarele și semnele politiei, să se deo sub otcărmuirea ispravnicatului de Ilfov. Se va conserva numele de *mahalale* iar nu de sate și locuințelor, cari vor veni în grija ispravnicatului. E de observat, că prin faptul întinderei juridicțiunei Vornicului de politie asupra a tot orașul, nu vedem că încetéză a funcționa și judecătoria de lângă Spătărie, care are juridicțiune asupra mahalalelor orașului ¹.

1. *Pitac la Dumnélui Vornicu obștirilor i Dumnécui biv vel Agă Nicolae Golescu și paharnicu Hafta, ca cu Fraivald inginerul, să facă harta Bucurescilor și să alégă hotar după margine*

Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cinstiți și credincioși boerii Domniei mele, Dumnéta vel vornice al obștirilor Gheorghe Golescule, i Dumnéta biv vel paharnache Ianache Hafta, fiind că după toate destoiniciile cuvinte ce ni se arată în obștesca anafora a părinților, arhieriei și a Dumnélor cinstiților și credincioși veliți boeri ai Domniei

Cu totă otărârea luată, de a se circumscribe rađa Bucurescilor, Al. N. Suđu aprobă la 7 Noembre 1819 întinderea lui despre Colen-

mele halea și mazilă, este de trebuință a se hotărî, prin care locuri și semne se cuvine a se socoti coprinșul politiei Bucurescilor? după care făcând cuviincioșa chibzuire, să arête Domniei mele, prin osebită iarăși obștesca anafora ca să dăm poruncă și hotărâre, pe unde se cuvine a se pune hotare și a se face semne întru statornică și neclintită sciință. Drept aceea dar orânduim Domnia mea, pe Dumnévóstră, întru acéstă îngrijire, cunoscându-vă cu sciință de hotărnicii și cu pornire și râvnă întru asemenea săvêrșiri și poruncim Domnia mea, după primirea acestui domnesc al nostru pitac, luând împreună cu Dumnévóstră și pe inginerul Fraivald, să urmați întocmai după glăsuirea celor ce coprinde numita anafora, adică, preâmbând politia și pe dinlăuntru și pe din afară să i se rădicesc mai întéiu planul în hartă mare, cu arătare de toate podurile cele mari, de toate ulițile tîrgului, de toate mahalalele, de toate ulițile mahalalelor, care răspund în drumurile câmpului, de toate cotiturile apei, Dâmboviței și de câte alte ființe sunt în trupul politiei, după cea de acum ființă și toate acestea să fie prin osebite fețe și numere, după meșteșugul ingineriei, cu tălmăcire deslușită la verii ce număr în osebită parte a hartei și cu scară prin care să se pótă măsura orî ce parte de loc, dar după acésta să chibzuiți Dumnévóstă și vre-o câte-va locuri câte veți socoti, îndemnătore de hotar și mai cu depértare și mai cu apropiere de vatra tîrgului, și apoi atât harta, cât și a Dumnévóstră chibzuire, arétându-se la părinții arhierii și la obștea Dumnélor, veliților boerî halea și mazilă, să se chibzuiască, prin care loc și semne, se cuvine a se socoti hotarele politiei și acea chibzuire arétându-se și Domniei mele, prin obștesca anafora și găsindu-se cu cale și de către Domnia mea, să se hotărască prin poruncă și hotărâre, a Domniei mele, dată către Dumnévóstră, că întocmai să urmați și cu pusul hotarelor și cu facerea semnelor ce se va socoti, că se cuvine a se clădi, întru statornică și nestrămutată sciință. Luând dar acéstă îngrijire asupra Dumnévóstră, nu suntem la îndoială, că urmând întocmai poruncei Domniei mele, vă veți sirgui cu tot dinadinsul nu numai, ca să aduceți întru bună și plăcută săvêrșire, cele bine chibzuite prin sfatul obștiei, ci să și împliniți acéstă săvêrșire, cât mai fără zăbavă va fi prin putință, ca să se cunóscă și rodirea în faptă, a acestor bune chibzuiri, și de orî-ce înlesnire veți avea trebuință, vă veți adresarisi la logofeția Divanului Domniei mele, ca să vi se dea totă mâna de ajutor, tolco pisah gpd. — 1819, Decembre 25.

Cod. XCVIII, pag. 198.

În Alexandru Nicolae Suđu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Citindu-se înaintea Domniei mele, acéstă anafora a părinților arhieriei și a obștiei Dumnélor einștiților și credincioșilor boerî veliți ai Divanului Domniei mele, halea și mazilă am văduț Domnia mea, că totă coprinđerea privesce la două bunătăți însoțite și inclinate către folosul obștiei locuitorilor acéști de Dumneđu păzită, pravoslavnică țără, care s'au încredințat oblăduirii Domniei mele, adică cea dintéiu, că trebuie negreșit să se hotărnicască politia Bucurescilor, prin punere de hotare și facere de semne întru statornică și nestrămutată sciință, ca să'î înceteze vătămătorea întindere, și mulțimea îndesimei locuitorilor

tina, întărind zăpăsul ce'l dă «Dumnélui cinstit și credincios boerul Domniei mele Grig. Ghica biv vel Ban la mâna a 19 fețe», din Bucu-

laturilor, prefăcându-se după săvârșirea aceștii hotărnicii și chipul otcârmuirei către cei ce se vor afla hălăduitori peste hotar, la care și ni s'au arătat multe destoinice cuvinte cu îndestulă deslușire pentru binele ce are a se pricinui; și cea de al doilea, cum că fiind-că facerea podurilor este o mare havalea pentru țără, și mai vârtos într'acastă vreme, când pădurile sunt cu totul întru depărtare spre înceta:ea celor până acum vătămătoare urmări, și cea de acum înainte bună orânduială, care va să țină spre cea desăvârșită izbăvire a locuitorilor, s'au chibzuit a se alcătui un simțitor venit, precum tot într'acastă anafora cu socotéla se arată, cu care să se pótă clădi poduri tot-d'auna prin cumpărătoare de materialuri, lipsind de acum înainte havaleaua și sarcina țerei; asemenea să se pótă face cu înlesnire și toate cuviincioșele meremeturi peste tot anul, fără cea mai mică supărare a cuivași, arătându-ni-se și la acesta prin îndestulă tălmăcire, strădania ce ar fi fost să cerce locuitorii la o asemenea orânduială, când ar fi fost să facă poduri și de acum înainte, iarăși prin havaleaua țerei, cum și multa pierdere de dobitoce ce ar fi să se întempele i paguba stăpânilor pădurilor, care acestea ținem Domnia mea, cum că ori-care ființă omenescă înțelegându-le după a lor înființare, nu este prin puțință să le hotărască fără muștrare de cuget și fără de a nu rămânea până la sfârșitul vieții cu o vecinică întristare întru adâncimea simțirilor sale, către acesta am vădut Domnia mea și socotéla acestui venit ce s'au chibzuit, ajungând până la taleri 129.722, bani 60, iar alcătuit din taleri 25.000, din obicinuitele venituri ale podurilor din taleri 45.892, bani 60, séu câți voi eși după suma catastișelor leflilor din poprirea de câte 2 parale la leu de la toate lefle, (bez unele ce s'au scădut și după trebuință și după cuviință, precum se arată în anafora), și din taleri 10830, din poprirea iarăși de câte două parale la leu, de la avaturile vistieriei i simbriile ispravnicilor și a sameșilor de la 12 județe, și din taleri 48.000 de la lude 600 scutelnici ce s'au chibzuit a se face pe séma casei podurilor, însă 300 din podarii ce sunt în ființă, și alți omeni dintre ludele vornicilor cu câte o jumătate de lude scădământ pentru fieș-care, și trei sute din luarea a 300 scutelnici din suma celor după cărți, nesocotindu-se vre-o călcare a dreptului cuivași, după toate ce se arată mai jos, asemenea am vădut Domnia mea și închipuirea socotelei politiei Craiovei, alcătuită în sumă de taleri 5.514, iarăși din poprirea de câte două parale la leu, la banii ce s'au scădut după trebuință, atât din catastișele leflilor, cât și simbriile ispravnicilor și a sameșilor, îndestulându-ne și de câte bine chibzuindu-se pentru această sumă, se vorbesce într'acastă anafora; osebit de acesta am vădut Domnia mea și sorócele după care are a se primi la casa podurilor fieș-care sumă, atât din cele obicinuite și mai nainte venituri ale podurilor, cât și de la Casa leflilor i de la vistieria acestor arătări, și înțelegând cu dinadinsul rodirea acestui folos, lăudăm bunele cugetări ale părinților arhieriei și a obștiei Dumnélor veliților boeri ai Domniei mele, și cunoșcem cu dinadinsul, că prin iubire de bunătate și cu îndestulă râvnă către folosul obștiei norodului, pornindu-se, împlinesc fără tăgăduire o sfântă datorie cu iubire de patrie, către această pravoslavnică țără, întru care aflându-ne și Domnia mea, din buna-voință a milostivului Dumneșeu, domn și oblăduitor ne cunoșcem cel mai întâiu datornic întru ale sale faceri de

resci, nominal arătate, prin care li dă 108 pogóne și $\frac{1}{2}$ (câte 6—9 pogóne de om) cu invoială, «că pe fie-care an să aibă a da chiia de

bine, cel mai înteiu cu neadormire și îngrijitor obștesc părinte, și ca un săvêșitor vrednic de bogatele rêsplătiri a tot puternicului, iar impotriva osândită păcatului celui fără de ertare, de aceea și pe lângă alte faceri de bine, ce ne-am osîrduit să aducem întru săvêșire, întru acéstă țeră a Domniei mele, din ceasul ce ni s'a încredințat a sa oblăduire, și pe cât ne-a ū slobođit vremelnicile întemplări, de mare folos cunoscând și aceste arêtări, întru tóte ne sunt primite și le întărim Domnia mea, ca să și aibă urmarea întocmai, cu acéstă osebite numai, ca Dumnélor boerii Efori ai Casei podurilor, primind banii veniturilor ce s'a ū și chivernisindu'i prin tótă economia, întocmai după povățuirea datoriei Dumnélor, atât la sporirea ce vor putea să agonisescă din dobândile ce vor câștiga din vreme în vreme. la cei ce le vor prisosi, cum și la cheltuelile ce vor face după neapêrată trebuință, dându-și socotéla la sfêrșitul anului, prin vrednice și netăgăduite doveđi, ori-câți bani le vor prisosi, ori în naht s'ei în zapise sigure, și gata spre rêspondere la ori-ce cerere, să fie îndatorați a'i teslimatisi la obștesca Casă a țerei, care s'a ū întocmit și s'a î alcătuit cu anafora, prin sfat de obște, și cu a noastră domnescă întărire încredințându-se sub chivernisirea și epitropia Preaosfinției sale părintelui, Mitropolitul țerei i a trei boeri și trei casieri, fiind-că acésta este cea mai înteiu Casă a țerei, și cea mai temeinică și statornică, la ca e are să primescă nu numai clădiri noue de venituri, nealăturate la nici o madea hotărîită, decât numai pentru lucruri folositóre obștiei, ce și ori-ce alt prisos din veri-ce venit va fi pe séma trebuințelor țerei, și din veri-ce obștescă socotéla ce se va căuta de părinții arhierei și de obștea Dumnélor veliților boeri. Decî poruncim Domnia mea. Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele vel Logofete de țera de sus, Gheorghe Filipescule, să se facă de la logofeția Divanului Domniei mele. patru pitace domnesci și poruncitóre întocmai după glăsuirea chibzurilor ce s'a ū făcut și după hotărîrea Domniei mele, cel dinteiu către boerii ce se vor orându hotarnici politiei Bucurescilor, avênd dimpreună cu Dumnélor și Dumnelui inginerul Fraivald, ca să urmeze întocmai precum într'acéstă anafora se coprinde, cel de al doilea către Dumnelui vel Vistierul, ca de la următórea diminie a lui Octombrie, să se alcătuiască catastihul leflilor, ce se așterne de la vistieria Domniei mele, după izvodul ce se cuvine a se face întru asemănare aceștii socoteli, ce ni se arată acum, asemenea și pentru poruncile ce se cuvine să se facă iarăși de la Decembrie, pentru poprîrea de câte 2 parale la leu, și la banii avaturilor vistieriei și la ai simbriilor ispravnicilor și a samesilor județelor, și în ce chip a i să se teslimatisescă de la Vistierie acești bani, și la care soróce? întocmai după coprinderea socotelei; așjderea și ca să aibă a întocmi de la viitórea séma a lui Fevruar cu lét 1820, lude 600 scutelnici pe séma Casei podurilor, întocmai după chipul ce se arată într'acéstă anafora; cel de al treilea către Dumnelui otcârmutorul Casei leflilor, ca la sfêrșitul fie-căreia diminii să aibă a teslimatisi banii, ce se vor aduna din poprîrea de câte 2 parale la leu, întocmai după coprinderea catastișelor ce se vor pecetlui de către Domnia mea, și cel de al 4-lea, către Dumnélor boerii Efori ai Casei podurilor, cum a ū să urmeze cu stringerea acestor venituri, și în ce chip a i să și dea socotéla la sfêrșitul anului, când atât după coprinderea celor de mai jos, cât și după hotărîrea Domniei mele pentru prisósele ce se

pământ pe fie-care pogon, po taleri 7, în două căștiuri. . . . Deci urmând cu plata chiriei după această simfonie. . . să aibă a stăpâni

vor vedea la căutarea socotelei, Dumnelor însă să li se dea și o copie după această anafora și domnesca noastră întărire, adeverită și de logofetia Divanului Domniei mele, ca să stea în păstrare la Casa podurilor, împreună cu alte hârtii ce mai sunt acolo, alcătuitoare de alte venituri și căderi ale aceștii Case. După săvârșirea acestora, Dumnéta vei fi ingrijitor, ca luând săvârșire și hotărnicia politiei, întocmai după cele ce mai jos se arată, să se alcătuiască pentru toate și osebit hrisov al Domniei mele, și hotărîre spre folosul obștiei orașanilor și celor-l-alți locuitori țeranî, care împreună cu această anafora și cu anafora hotărniciei politiei, se vor da în păstrare la Sfinta Mitropolie, spre vecinică și statornică păzire a acestor bune și de obște folositoare hotărîri, iar pentru venitul politiei Craiovei, așteptăm Domnia mea, arătarea ce ni se face cu osebită întocmire din partea Dumnelui vel Banul, ca să dăm cuviincioasa hotărîre, care și acesta să se vorbescă în hrisovul Domniei mele, ce se va alcătui după săvârșirea hotărniciei politiei, precum s'au ȳis.—1819, Decembrie 24.

(pecetea gpd.)

vel Logofet.

Cod. XCV, pag. 81—92.

Prea Înălțate Dómne,

Astă-ȳi, la..... ale următorului Decembre, după luminată porunca Măriei tale, strîngându-ne cu toȳii la domnesca Măriei tale Curte, am cetit cu luare amînte și luminat pitac al Măriei tale, scris de la 26 ale trecutului Octombrie și anafora Dumnelor boerilor eforî, ai Casei podurilor, ce s'au dat într'a noastră chibzuire, scrisă de la 17 ale numitului Octombrie, vȳdȳnd coprinderea acestora, am înȳeles fără tȳgȳduire temeiul obștescului folos, la care pe lȳngȳ buna voinȳă și pȳrintesca ingrijire a Măriei tale, cunȳscem cȳ din parte-ne o desȳvȳrșitȳ datorie a ne supune sȳ chibzuim și sȳ ingrijim, pentru cele mai inlesnitȳre și trebuinciose mijloce ale acestor urmȳri și noi însoȳindu-ne bunelor cugetȳri ale Măriei tale și mai vȳrtos frȳesca noastră datorie împlinind sȳ cercȳm nemȳrginitȳ bucurie, ca uniȳ ce prin slavnicȳ faptȳ, avem sȳ fim pricinuitoȳri obștiei; aȳa dar după tȳte pȳtrunderile, ce am fȳcut la cele ce ni s'au arȳtat și mai vȳrtos urmȳnd glȳsuirei mai sus arȳtatului luminat pitac al Măriei tale, ȳicem, cȳ după mare trebuinȳă, se cuvine a se pune la o bunȳ orȳnduialȳ, douȳ lucruri, unul adecȳ, sciinȳta hotarului politiei Bucurescilor și al doilea venitul Casei podurilor, întu asemenea destoinicie, în cȳt și trebuinȳa a pururea sȳ se împlinescȳ și havalȳoa din țȳrȳ sȳ lipsescȳ, cea dintȳiu pentru cȳ întȳndȳdu-se politia din vreme în vreme, precum pildele ne aratȳ, au pricinuit și întȳndere podurilor, care aduc cheltuialȳ neasemȳnatȳ trebuinȳei și scumpete productelor, nefind de ajuns sȳ împlinescȳ trebuinȳa numai locuitorii judeȳelor, ce cad întu apropiere, precum se urma mai nainte și strimtorȳre uliȳelor mahalalelor despre cȳmpuri, unde inmulȳindu-se bal-facurile și norȳiele, este preste ptȳintȳ sȳ trecȳ carele țȳeranilor, ce aduc feluri de trebuinȳe la tȳerg, spre îmbelșugarea obștiei și aȳa intrȳ și trec pe podurile cele mari, pricinuinȳdu-se cu acȳsta atȳt de mare derȳpȳnare, în cȳt de ar fi sȳ ȳie un pod 10 ani, dintr'acȳstȳ pricinȳ abia ȳine acum cȳinci și șase, iar cea de al doilea, pentru cȳ putem ȳice, cum cȳ fȳrȳ un asemenea destoinic veni

aceste pogone de loc *in veci*, din n m in n m. . . . voie av nd cu des v rșit  st p nire, a le vinde și ei la alții, sea  de a le da zestre

nic  odinioră nu se vor putea s v rși podurile, fără de a nu se pricinui o mare havalea in ț r , prin perderea de multe dobitoce ale creștinilor, prin care nevoie și cheltuial  a satelor și prin paguba st p nitorilor podurilor, nu numai pentru că ori in ce vreme s'au făcut podurile, s'au văduț asemenea rele și v t m tore către obște, s v rșiri și multe rele și păgubitoare urmări, ci și pentru c  intr'acest  vreme de acum, urm z , despre t te a se inmulți r ul, fiind-că și trebuința podinilor, este in mai multă sumă și depărtarea pădurilor vedeat , inc t de ar fi să se taie podini iai și prin haval oa ț rei, precum au fost p n  acum, urm z  ca negresit, să n v lesc  locuitorii prin munți și prin ripe, pricinuindu li se mare strădanie și nevoie, p n  să sc t  o bucată de lemn, la loc indem n tor de cărat și apoi să'si p rđ  și dobitocele, cu căratul de acolo p n  aici, fiind locuri depărtate. Dec  spre inlesnirea acestor două urmări, care este cunoscut, cum c  sunt v t m tore obștiei norodului și spre cea de acum inainte indreptare și bună or nduial , c t pentru nizamul politiei, am chibzuit că se cuvine să se pue in lucrare, cele ce mai jos se arată, care găsindu-se cu cale si de către Măria ta, să se aducă intru s v rșire.

1) Să se or nduiesc  prin porunca Măriei tale, ori c ți boeri se vor socoti, cu sciință de hot rnicie, cari av nd impreună cu d nșii și pre Dumn lui inginerul Fraivald, or nduit iarăși prin porunca Măriei tale, și pre mbl nd politia și pre din launtru și pre din afară, *să'i r dicesc planul in hartă mare cu ar tare de t te podurile cele mari, de t te ulițele t rgului, de t te mahalalele de t te ulițele mahalalelor*, care răspund in drumurile câmpului, de t te cotiturile ap i Dâmboviței, și de t te alte ființe sunt in trupul politiei, după cea de acum sciință și t te acestea să fie inchipuite prin osebite fețe și numere, după meșteșugul ingineriei, cu t lm cire deslușit , la ori ce numire, in osebital  parte a hartei și cu scară, prin care să se p t  măsura ori ce parte de loc, iar după acesta să chibzuiesc  Dumn lor și vre-o c te va locuri, c te vor socoti indem natic de hotar și mai cu depărtare și mai cu apropiere de vatra t rgului și apoi at t harta. c t și a Dumn lor chibzuire ar t ndu-se și nouă, să se facă obștescă chibzuire, prin care loc și semne, se cuvine a se socoti hotarele politiei? care ar t ndu-se și Măriei tale, prin osebital  anafora și găsindu-se cu cale și de către Măria ta, să se int r esc  prin luminată poruncă a In lțimei tale, dată către numiții boeri, ca intocmai să se urmeze și cu pusul hotarelor și facerea semnelor, ce vor socoti că se cuvine a se face, intru statornică și nestrămutată sciință.

2) După ce se va hotări coprinsul politiei, prin punerea hotarelor și facerea semnelor, precum s'au đis. ori c ți s lușuitori dajnici se vor găsi intr'acest coprins, să fie sub otc rmuirea Dumn lui Vornicului politiei. iar c ți vor fi hălăduitori, peste hotarele și semnele politiei, să se dee sub otc rmuirea isprăvnicatului Ilfovului și f c ndu-li se cuviincios  alegere, ori c ți vor fi  meni cu meșteșuguri se vor ar ta anume la Vistierie, ca să i așede intre ruptașii județului. după or nduiala ce se urm z  și la alte județe, iar cei ce vor fi plugari și  meni fără meșteșuguri, se vor aședa cu lude, după starea și puterea ce vor avea, indatorindu-se a'și face cislele intre d nșii după or nduiala ce se urm z  in t t  ț ra și printr'acest mijloc ori-ce mahala, s u parte de mahala va r m nea pe din afara hotarelor otc rmuindu-se de isprăvnicatul Il-

la copiii lor. . . ». Proprietarul își rezervă dreptul de a relua locul, de va fi lăsat în păragină, ca să-l dea altuia. Asemenea monopolul

foului, precum s'au ținut, cât despre rëndul dajnicilor se va hălădui numai de către rușii ai județului și de către cei ce se vor lega cu . . . și extractari vistieri și toate aceste părți se vor da de plășile ce vor cădea însoțite, se în cap, se în lături, cu această osebire, însă ca să nu se numescă sate nici în știința acelor hălăduitori, nici în știința vistieriei, se în a ispravnicatului, ci tot mahalale și tot cu aceeași numire, care vor fi având și acum, pentru că numai cu acest mijloc va înceta înmulțirea celor prin catahrisis locuitori orășeni, cari dosind după la sate năvălesc în marginile politiei, pricinuind cu această și satelor derăpanare și politiei în multe chipuri vătămare, adică și scumpete de hrană, pentru obștea orășenilor celor adevărați și strimțarea de locuri prin ulițele mahalalelor, clădindu-și colibele cu atâta de multă întindere și indesire, încât din pricina unora ca acestora s'au înmulțit noroale și batacurile mahalalelor, de nu se poate săvârși trecerea drumetilor și se pricinuesce derăpanare și podurilor.

5) Bez dajnicii țărani, slobod să fie cine va voi să sălășluiască în politie, dar mai întâi să se facă cunoscut, prin Vornicia politiei la domnesca Vistierie, ca să se alature la orânduiala ce i se va cuveni și să i se tracă și numele în catagrafia politiei.

Iar pentru facerea acestor patru poduri domnesci cunoscând greutatea și trebuința, am chibzuit, că s'ar cuveni să se alcătuescă un simțitor venit din maddile ce prin osebită socotelă se arată mai jos, cu această legătură însă, ca de acum înainte, să lipsescă pentru totdeauna havalea din țără, și Dumnol boerii Efori ai Casei podurilor, strângând acești bani după sorocul fieș-căreia sumă, precum se arată în socotelă, să i chivernisescă și să i înmulțescă prin dobândi, și cu trecere de ani, ca și cuviincioase meremeturi să se facă peste tot anul, câte vor privi spre economie și îndelungarea ținerei podurilor, și poduri noue să se clădescă în vreme de trebuință, prin cumpărătoare de poduri fără nici o sarcină a țerei, îndatorându-se și Dunelui, ca pe tot anul să i dea socotela primirei și a cheltuelelor, la obștea părinților arhieriei și a Dumnol boerilor, precum din vechime au urmat obiceiul. Acest venit se alcătuesce din obiceinutele venituri ale podurilor, din poprirea de câte două parale la leu, din toate lefile ce se dau de la Casa lefilor, bez cele ce s'au scădut după cuviință și trebuință, precum se vorbește mai jos, și iarăși din poprirea de câte 2 parale la leu din avaturile ale vistieriei, și din simbriile Dumnol ispravnicilor și sameșilor din 12 județe, fiind că simbriile ispravnicilor și ale sameșilor ce analoghiesc la cele-lalte 5 județe ot preste Olt se scad dintr'această socotelă, iarăși după cuvântul ce se vorbește mai jos, și din lude 600 scutelnici ce am chibzuit, să se facă pe seama Casei podurilor, însă lude 300 din 91 poduri ce sunt înființă și 209 aleși omeni din ludele birnicilor, cari se vor scădea cu câte o jumătate de lude fieș-care, și 300 din luarea a 300 scutelnici, din suma celor după cărți, cari se vor alege cu osebă catastih, precum se va găsi cu cale, socotindu-se că dintr'această luare nu se pricinuesce nici o călcare a dreptului nimului, de vreme ce fieș-care se face folositor obștei, lipsindu-se de un puțin ajutor, ce prin hărăzire i s'au fost dat, și din care hărăzire are să facă o asemenea jertfire pentru folosul obștei, și după această chibzuire se adună suma acestui venit în curgere de un an, până la taleri

vinului și rachiului, și a scaunului de carne de vîndare. Acésta afacere este din anul 1819, Octombre 26. Ea va da ocașiune apoi la lung

129.722 banî 60, pôte și mai mult, firesce, înălțîndu-se vîndarea celor de mai nainte venituri ale podurilor, iar cînd și peste aceste venituri se vor mai chibzui și altele, din vreme în vreme, prin îndeletnicire și fără de a pricinui vre-o vătămăre la vre-un alt folos obșteșc, sé i la vre-o în parte cădere, atunci iarăși soglăsuindu-ne vom însoți părerile după cuviință, și vom arăta Măriei tale, prin osebită anafora; scăderea ce facem la poprirea acelor câte 2 parale la leu, atît la catașișele leflor, cât și din simbriile ispravnicilor și a sameșilor de la 5 județe ot preste Olt, este în două chipuri chibzuită, unul după cuviință și altul după trebuință; cel după cuviință este, să arădicăm cu totul acésta poprire de la léfa Dumnélui Divan Efendisi, ca un obraz aflându-se musafir pentru osebite maslahaturi împérătésc și ale serhaturilor, nu se cuvine a se scooti în rëndul celui ce trebuie să foloséscă obștea norodului cu acest mijloc i a Dumnélui Baș-beșliagasi, i a zabiților județelor, i a ogécurilor și a pandurilor, cari ca nisce paznici ai țerei, și împotrivorii făcătorilor de rele, îndestul ajută obștea norodului cu slujba ce fac, și de aceea fiind însuși folositori către obște, nu se cuvine a se folosi obștea și din rēplătirea ce li se face, de vreme ce folosesc din slujba lor, precum s'au dis, iar cel după trebuință este că arădicând de la Casa podurilor venitul acelor două parale la leu, de la lefle Craiovei și de la simbriile ispravnicilor acelor 5 județe, ot preste Olt, le facem osebit venit în trebuințele Craiovei, precum se arată iarăși prin socotélă, în josul socotelei Casei podurilor, ca dintr'acéstă sumă scăđēdu-se mai întēiu cei ce sunt hotărîți pentru dohtorul politieii de acolo, cei ce vor rămănea, prin osebită întocmire să se dea întru ajutorul podurilor Craiovei, ca să se îndrepteze și drumurile de acolo prin cumpărătōrea de materialuri și fără nici o havalea séu sarcină a locuitorilor țērani, ci după sévērșirea acestor două bune chibzuirii și întocmirii, Dumnélor boerii Eforii ai Casei podurilor vor fi pururea îngrijitori, nu numai pentru buna stare și temeinică clădire a acestor patru poduri, ci și pentru tōte cele-l-alte ulițe, după cuviință, de către stăpăniul locurilor, ce vor cădea în laturile acestor ulițe, precum din vechime s'au urmat obiceiul, și printr'acest mijloc să și afle politia cuviincōsa îngrijire și să cerce sălășluitoarii orășeni, de acum înainte o petrecere și viețuire întru tōte asemănată cuviinței, și întru adevăr după mulțămîta fieș-căruia.

Acéstea s'au chibzuit de către noi, care de se vor primi și de c'tre înalta înțelepciune a Măriei tale, cu plecăciune ne rugăm să bine voești înălțimea ta a le întări prin luminată pecete a Măriei tale, alcătuiindu-se osebit hrisev de la legofeș a Divanului Măriei tale, ca să rămăe pentru totdeauna o vecinică și statornică leguire, întru adevăr folositōrea obștei norodului, al aceștii pravoslavnice țări, a cărui oblăduire după cuviință s'au încredințat Măriei tale, iar hotărîrea rămăe la Maria ta.

Al Ungrohlahiei Dionisie, Iosif Argeșiu, Râmnic Galaction, Gherasim Buzău, Constantin Crețulescu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Grigorie Filipescu, Grigorie Băleanu, Iordache Slătineanu, Gheorghie Filipescu, Dumitrache Racoviță, Constantin Filipescu vel Vornic, Ioan Știrbeiș vel Vornic, Iordache Golescu vel Vornic, Nistor Logofet, Constantin Golescu vel Logofet, Constantin Cămpineanu vel Logofet, Dumitrache Hrisoscoleu vel Logofet, Manolache Băleanu vel Vornic.

proces între proprietarul Colintinei și între familiile celor cari au cumpărat locuri în anul 1819.

Socotelile iratului casei podurilor în curgere de un an întreg, precum mai jos se arată.

	Taleri	Bani
De la veniturile podurilor ce sunt sciute, precum s'au urmat până acum, au să se răspundă la sciutele soroce	25.000	—
De la Casa leflor cu poprire la câte 2 parale de leu din lefle ce se va coprinde în catastihul fieș-căreia diminiă, bez la lefle cele scădute ori mai mult seă mai puțin, după alcătuirea ce se face la fieș-care catastih.		
Diminia lui Decembre ot lét 1819 și Ianuar 1820, însă :		
<u>Taleri</u> <u>Bani</u>		
210.985 — suma catastișelor acestor două luni.		
58.010 — se scad.		
<u>Taleri</u>		
7.000 cinstitul Divan Efendisî.		
36.920 Dumnului Baș-beșli-agasî i ogeacurile și panduriî.		
6.710 zabițîi județelor.		
7.380 lefle Craiovei.		
<u>58.010</u>		
152.975 — rămân; cariî socotindu-se câte două parale la leu fac banii ce împotrivă se arată și urmază a se da acești bani la casa podurilor la sfârșitul lui Ianuarie	7.648	90
152.975 — diminia lui Februarie și Martie, asemenea la sfârșitul lui Februarie	7.648	90
152.975 — diminia lui Aprilie și Maiu ipac la sfârșitul luneî lui Maiu	7.648	90
152.975 — diminia lui Iunie și Iulie la sfârșitul lui Iulie	7.648	90
152.975 — diminia lui August și Septembrie	7.648	90
152.975 — diminia lui Octombrie și Noembrie	7.648	90
<u>917.850</u> —	45.926	60
De la Vistierie pentru poprirea de câte 2 parale la leu de la avaturile și de la simbriile Dumnelor ispravnicilor și a sameșilor din 12 județe, bez la cei ce se scad.		
36.100 — pe Decembrie și Ianuarie.		
9.700 avaturile Vistieriei.		
37.400 simbriile ispravnicilor i a sameșilor.		
<u>47.100</u>		
11.000 se scad cei ce analoghiesc la județele ot preste Olt.		
36.100 rămân, la cariî socotindu-se câte 2 parale, urmază a se răspunde în Decembrie	1.805	—
36.100 — pe Februarie și Martie, în Februarie	1.805	—
36.100 — pe Aprilie și Maiu, în Aprilie	1.805	—

Curățirea stradelor. Se menține sub Al. Suțul dispozițiunile anterioare relative la obligațiunea prăvăliașilor de a mătura inaintea pră-

36.100 —	pe Iunie și Iulie, în Iunie	1.805 —
36.100 —	pe August și Septembrie, în August	1.805 —
36.100 —	pe Octombrie și Noembrie, în Octombrie	1.805 —
<u>216.600 —</u>		<u>10.830 — 10.830 —</u>

De la 600 scutelnici, însă :

300 din podari și ludele birnicilor	81.722 60
și 300 din cei ce se vor da din suma scutelnicilor celor după cărți, socotindu-se fieș-care po taleri 80 pe an, însă la Februarie lét 1820 câștiul întâiu	24.000 —
la August, câștiul al doilea	24.000 — 48.000 60

Socotéla veniturilor podurilor Craiovei ipac în curgere de un an întreg :
Din lefle Craiovei, însă :

Taleri	Bani	Taleri	Bani
7.380 —	pe Decembrie 1819 și Ianuarie 1820, la cari socotindu-se câte 2 parale la leu, fac banii ce împotriva se arată și urmăză a se da la sfârșitul lui Ianuarie 1820 taleri	369	
7.380 —	pe Februarie și Martie, la sfârșitul lui Martie	369	
7.380 —	pe Aprilie și Maiu, la sfârșitul lui Maiu	369	
7.380 —	pe Iunie și Iulie, la sfârșitul lui Iulie	369	
7.380 —	pe August și Septembrie, la sfârșitul lui Septembrie	369	
<u>7.380 —</u>	<u>pe Octombrie și Noembrie, la sfârșitul lui Noembrie</u>	<u>369</u>	
<u>44.280 —</u>		<u>2.214</u>	<u>2.214 —</u>

Iar acești taleri 2.214 séu câți se vor alege după catastife în séma leflor Craiovei, primindu-se la fieș-care soroc, precum se arată mai sus de către Dumnélui Caimacamul Craiovei, se vor da în osebite sume, adecă cei ce sunt hotăriți de mai nainte pentru iratul dohtorului Craiovei și cei ce vor rămânea la Epitropii podurilor, ce se vor orându prin osebită întocmire.

Din iraturile ispravnicilor și a sameșilor de la acele 5 județe ot preste Olt, care poprindu-se de către Vistierie pe fieș-care sémă, se vor da prin orânduială de la județul Doljului din banii dajnicilor în primirea Epitropilor la podurile de acolo :

11.000 taleri	pe Decembrie 1819 și Ianuarie 1820, socotindu-se câte 2 parale la leu, fac banii dimpotrivă și se vor da cu orânduială, însă :		
11.000 >	pe Februarie și Martie 1820, în Februarie	550	
11.000 >	pe Aprilie și Maiu, în Aprilie	550	
11.000 >	pe Iunie și Iulie, în Iunie	550	
11.000 >	pe August și Septembrie, în August	550	
11.000 >	pe Octombrie și Noembrie, în Octombrie	550	
<u>66.000 taleri</u>		<u>3.300</u>	<u>3.300 —</u>
			<u>5514 —</u>

văliei și a casei și a ridica noroiul. Se pare că aceste dispozițiuni căduseră în desuetudine, de aceea A. Suțul le reînnoește în Iulie 1820.

Préosfinția ta părinte Mitropolit al Ungrovlahiei chir Dionisie, iubitorule de Dumnezeu, sfinția ta episcopo al Buzăului chir Gherasie, și Dumnévoastră cinstiți și credincioși veliților boeri ai Divanului Domniei mele halea și mazili, din césul ce dumnezeesca pronie ne-au aședat în scaunul otcârmuirei aceștii de Dumnezeu păzite țeri, socotind pe toți supușii noștri, ca un amanet încredințat sub a noastră chivernisire, tot cugetul nostru l-am întins cu libov părintese spre cele ce privesc la întocmirea celor folositoare și pricinuitoare de obștească bună petrecere, și dintr'acel ceas și până acum, privind la multe obștesci lucruri, și vedându-le că din pricina trecutelor vremi, au ajuns la dărăpănare, n'am trecut cu vederea nici un fel de mijloc, a nu'l pune în lucrare spre îndreptarea lor, ci din cât ne-au slobodit și pe noi vremea până acum, s'au cunoscut în faptă dmnésca noastră pornire și silință, ce cu dinadinsul am pus a le aduce în stare bună, cu mulțămirea, credincioșilor noștri supuși, dar fiind-că într'acele obștești trebuințe una este și madeaoa podurilor, de aici din orașul scaunului Domniei mele Bucuresci, cari poduri, este de toți vedut cât sunt de trebuincioase, atât locuitorilor orașului acestuia, cât și țeranilor de prin județe, ce neconținut vin aici, aducând cele trebuincioase de hrană și imbelșugarea obștiei, adecă sunt mijlocul împărtășirei și orașanilor între dênșii, și țeranilor cu orașanii, și iarăși de toți este vedut la ce stare se află acum aceste poduri, în cât cu anevoie se pôte iconomisi dregerea lor, nu este îndoială, că la acéstă obștescă mare trebuință, se cuvine a se împreuna și obștescul Dumnévoastră bun cuget, a se face fără perdere de vreme o bună chibzuire, spre găsierea mijlocului celui înlesnitor la o bună întocmire, spre a-și avea acest obștesc folos de a pururea ființa sa. Drept aceea, cunoscută fiind Domniei mele răvna, ce cu hierbințelă aveți la cele folositoare patriei, poruncim, ca adunându-vă cu toții la un loc, mai întâiu să citiți cu luare aminte acéstă anafora ce ne-au dat Dumnélor boerii Efori ai podurilor, după aceea, să faceți obștesca chibzuire, cu osebită protimie, însulețită de dreptatea patriei, ca să găsiți mai întêu, care sunt acele mijloce prin care să se popriscă de acum înainte lungimea și lățimea orașului Bucurescilor, (de vreme ce cu slobodă întinderea orașului în lung și în lat, fără poprire, sporindu-se și podurile, nu se mai pot iconomisi nici cu facerea, nici dregerea) și ca ce omeni să fie slobod a se mai primi adăogându-se cu locuință, și cu binale înăuntru în cel de acum coprin al orașului? și al doilea, să chibzuiți și un iratindestulat și potrivit, cu trebuința ce arată Dumnélor boerii Efori, printr'acéstă osebită anafora, pentru facerea podurilor, care irat să fie a pururea temeinic, ca și podurile să și aibă totdeuna ființa lor temeinică, și de tôte pe larg cu bună pliroforie să arătați Domniei mele în scris, tolco pisah gpd.—1819. Octombrie 26.

(pecetea gpd.)

Vel logofet.

Cod. XCVI, pag. 93.

Prima Hartă a Bucurescilor.

Cunoscem hărțile făcute a Bucurescilor și Iașilor, în secolul XVIII-a* la ocasiunea ocupării Bucurescilor de către Ducele Coburg, după învingerea

La acéstași ocașiune obligă pe precupeți, cari vind fructe de-alungul stradelor, să ridice cojile de pepeni, etc. aruncate de cumpărătorii de la ei¹.

Domnitorul N. Mavrogheni la județul Râmnicul-Sărat, geniul oștirea Austriace ridică planul Bucureștilor. Veți harta Bucureștilor din opera lui Sultzer. Veți tomul III din istoria noastră.

Carte a venitului podului Falastóacăi

Zemle Vlahiscoe. — Fînd-că venitul podului Călugăreni i Falastóca, din sud Vlașca, care este venit al podurilor, pe acest următor an cu lét 1820, s'aú vîndut . . . . s'aú dat dar acéștiá domnésca nótră carte numitului cumpărător, care să aibă volnicie a lua venitul de la aceste poduri, cari aú fost obicinuit, iusă de car orî cu boi saú cu cai, va fi încărcat de orî-ce material și povară, va fi de jug șase banî, de car deșert, de jug trei banî, de la vitele de boi, de vaci și bivoli și catări, ce sunt pentru neguțatorie, câte doi banî, de la chirigiîi cei ce aduc mărfuri, impovărți de negoți și sunt chirigiî, cari unul are trei și patru cai, saú mai puținî saú mai mulți, aceștia de fieș-care cal împovărat să dea câte o para, iar mai mult să nu se îndrăznescă a lua nici a face supărare și la alții care nu este rînduit de a lua, că strașnic se va pedepsi. De care porncim Domnia mea, și Dumnévóstră ispravnicilor, să fiți cu privighere, a nu face și orînduitul acesta urmări împotrivă, că veți fi răspundători, i saam receh gpd. — 1896 Februarie 1.

Cod. XCVIII, pag. 231.

1. Pitac ca să curețe podul fieș-care prăvăliaș dinaintea prăvăliei.

Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel Bane' epistatule al Spătăriei, și în anul trecut s'aú fost dat porunca Domniei mele ca zabiții politeii să aibă datornică îngrijire pentru podurile din tot orașul a fi apurarea măturate, curățite și ingrjite de orî ce fel de murdalăc, și îndatorându-se prăvăliașii, și cei ce locuiesc cu casele lor pe marginea podurilor, a mătura și a curăți neconținut fieș-care înaintea prăvăliei și casei lor, acum vîdînd și Domnia mea, că acéștiá trebainciósă îngrijire s'aú trecut cu vederea, în cât aú și conținut cu totul, căci nu numai prăvăliașii și cei cu casele lor după marginea podului nu și curățesc dinaintea lor, ei și precupeții ce și fac alișverișul pe dinaintea prăvăliilor, i caselor, i la alte locuri pe lîngă zid coprinđînd câte o bucată de loc, își pun pepeni și alte felurimî de ale mîncărei, de vind la norod, și cei mai mulți din prostime, cumpărînd și mîncînd acoloa în loc, lasă cojile de pepene și de alte necurățenii, fără a îngriji vîndătorii să le rădice, curățînd locul. De aceea dar, strașnic poruncim Domnia mea, să se întemeeze de iznóvă cu dinadinsul, nizamul acesta, dînd Dumnéta poruncă în tot semptul Spătăriei, prin zapcii, ca să se măture și să se grijescă adesea podurile, și acei precupeți ce și fac alișverișul pe de marginea podului,

Curățirea zăpedei în timpul iernei, și mai ales tăierea gheței după strade, din cauza căreia se răstornă butcele, caretele și carele, și se vatămă dobitocele, se face prin Spătarul, Aga și Vornicul politiei, cu care și cu ómenî de beilic. Pe cât timp zăpada e posibilă pentru âmblat cu trásurile, Domnitorul ordonă numai astuparea găurilor făcute în zăpadă, cu altă zăpadă ¹.

să li se poruncescă strașnic, a rădica calabalâcul ce se face din cele ce vind, și să curățescă necontentit, dându-li-se de scire, că de nu vor urma acésta, se vor popri negreșit de acel alișveriș al lor, tolco pisah gpd.—1820, Iulie 29.

(pecetea gpd)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag 169.

1. *Pitac pentru tăerea zăpedii de pe poduri, către Dumnélui vel Spătarul și vel Agă, și către vel Vornic al politiei.*

Cinstiți și credincioșii boerilor ai Domniei mele, Dumnéta vel Spătare și Dumnéta vel Agă, din pricina topirei zăpedii, făcându-se găuri nesuferite și dese pe toate ulițile politiei, se pricinuesce primejdie trecătorilor cu răsturnări, cu stricare de butci, carete, cară și altele, cum si vătămarea dobitoceilor, acésta fiind învederată, nu trebuie a se prelungi curățirea podurilor nici măcar o zi; de aceea dar, dându-se Domnéscă noastră poruncă către Dumnélui vel Vornicu al politiei, a strînge fără zăbavă trebuincioșele cară pentru căratul zăpedii afară, poruncim Domnia mea, ca și Dumnévóstră, unindu-vă cu Dumnélui vel Vornicu al politiei, să vă puneți tótă silința, cu ómenî de ajutor, în din destul, orânduind și din partea Dumnévóstră epistați, vrednici a sta asupra acestui lucru napristan, ca în două zile, mult în trei, să se curețe negreșit tóte podurile, tolco pisah gpd.—1820, Ianuarie 12.

Cod. XCVI, pag. 117.

Asemenea pitac s'au făcut și către Dumnélui vel Vornicu al politiei tot pentru acésta pricină, pentru zăpadă.

Pitac pentru rădicarea zăpedii

Îo Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel Spătare și epistatule al Agiei, fiind-că zăpada ce se află pe poduri, din pricină că nu este potrivită, s'au făcut găuri și praguri, și dintr'acésta se face zătienire la âmblet, de aceea poruncim Dumitale, să orânduiescî zapcii în tot șemptul Agiei, ca precum s'au urmat alte ori, când s'au întemplat zăpada, să pue și acum pe aceia care sunt datorî a îndrepta zătienirea acestui âmblet, astupându-se găurile tot cu zăpadă, iar pragurile să se taie, ca să fie fața podului dréptă, tolco pisah gpd. — 1820 Ianuarie 6.

(pecetea gpd.)

Cod. XCVI, pag. 115.

Asemenea s'au făcut și către Dumnélui vel Spătaru.

În strada Pescăriei-Vechi, în 1819 s'au pricinuit în necăciuni prin curțile Caselor, din cauză că pescarii spălau cu multă apă, pescele

Pitac la vel Spătarul pentru a fi îngrijitor, dimpreună cu Eforii podurilor, după coprințerea obșteștii anafora, trimițându-lui-se și copie după anafora spre a se pliroforisi

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel Bane Grigorie Brâncovene. epistatule al Spătăriei, pentru câte obștești folosuri s'au chibzuit, și cu Domnia noastră pecete s'au întărit, ca să se puie în lucrare și apururea să se păzescă, într'acest de Dumnezeu păzit oraș, al Scaunului Domniei mele Bucureștii, cu lărgimea, adecă și curățirea atât a ulițelor înlăuntru în oraș, cât și a drumurilor împrejurul orașului i alte obștești trebuințe, vei lua Dumnéta pliroforie, din alăturata copie, după obșteșca anafora, ei fiind și Dumnéta, însărcinat cu îngrijirea tuturor acestor, dimpreună cu Dumnélor boerii efori ai podurilor i cu Dumnélui vel Agă, poruncim Domnia mea, ca să'ți pui totă silința, cu osârdie, spre a se pune toate în lucrare fără cusur, și a se păzi cu totă strășnicia în bună orânduială, tolco pisah gpd. — 1820, Iunie 22.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 160.

Asemenea pitac s'au făcut și către Agă.

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel Vornice al politiei, fiind-că după perierghia ce am avut Domnia mea, încunjurându-ne în vre-o câte-va rânduri, prin politia Bucurescilor, am vădut, că prin multe mahalale pre unde nu se află poduri, sunt batacuri, care de nu se va face îngrijire, de a se astupa, de acum urmază ca să nu mai potă trece nimeni pe acolo, după ce vor începe ploile și se vor face zlate și noroie, de aceea dar însărcinăm pe Dumnéta cu această îngrijire și poruncim, să orânduiescă pe zapeii politiei, ca într'adins să se încunjore a pururea prin ulițele mahalalelor politiei, și unde vor vedea batacuri să îndatoreze pe mahalagii politiei, ca acum până este vremea bună, să astupe acele batacuri, negreșit cu tufe și cu pleteri spre a-și avea trecători înțeleșire, tolco pisah gpd. — 1819, August 24.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 70.

Asemenea pitac s'au făcut și către vel Spătarul și vel Agă, și să meretisescă și podurile

Zemle Vlahiscoe. — Cinstit și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel Vornice al politiei, fiind-că după perierghia ce am avut Domnia mea, încunjurându-ne în vre-o câte-va rânduri, prin politia Bucurescilor, am vădut că prin multe mahalale pe unde nu se află poduri, sunt batacuri, care de nu

adus de vinđare, cum și din ploii, fiind-că apele acestea n'aveau scurgere de ore-ce unii din mahalagii au innălțat curțile lor, cu pământ și gunoii de nu se mai puteau scurge apele spre Dâmbovița. Domnitorul dispune facerea unui șanț de scurgere, din Pescării pe ulița Cișmelei Seci, până da în șanțul podului cel mare al podului Târgului de Afară, și acesta în comunicațiune cu șanțul, până la Hanul lui Filaret, adecă unde acum este Teatrul Național. Acest șanț avea să fie adânc de 6 palme domnesci, ba pe alocurea urma să fie adâncit până la 13 palme ¹.

se va face îngrijire și poruncim să orânduiești pe zapciiii politiei și unde vor vedea batacuri, să îndatoreze pe mahalagii politiei, că acum până este vreme, să astupe acele batacuri, negreșit, cu tufe și cu pletere, spre a'si avea trecătorii âmbletul cu înlesnire, pentru care porucim Dumitale vel Spătare, ca pentru câți din mahalagii se vor arêta, cu împotrivire, să se dea Dumnélui Vornicului cuviosul ajutor, tolco pisah gpd. — 1819 Septembrie 13.

(pecetea gospod.)

Vel Logofêt.

Cod. XCVI, pag. 77.

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.*

După arêtarea ce ne fac Dumnélor veliții vornici printr'acéstă anafora, primită fiind Domniei mele, chibzuirea Dumnélor, poruncim să se facă urmare întocmai precum mai jos se coprinde.—1820, Februarie 17.

(pecetea g-pd)

vel Logofêt.

Cod. XCV, pag. 827.

Prea Înălțate Dómne.

După luminată porunca Măriei tale, de la acéstă alăturată jalbă, am mers înșine la fața locului, și întrând prin curțile unora din jăluitoii, am vădut că unii pătimesc fórte răi de innecăciune, și făcând cercetare ne-am pliroforisit, că acéstă innecăciune nu se pricinuesce de alt, decât numai din ploii și din spălătura pescelui ce se varsă în pescării, cum și din pricina unora din mahalagii ce au înălțat Curțile lor cu pământ și gunoii, au poprit cursul apeii ce l avea din vechime, de se scurgea la Dâmbovița, pe lângă Casele răposatului paharnic Nicolae, și de aceea păt.mese câți-va din mahalagii: pentru care făcând chibzuire, am socotit, să se facă loc acei scursurii din pescării, pe ulița Cișmelei Seci, și să dea în șanțul podului celui mare al Târgului de Afară, spre a se scurge șanțul în Dâmbovița, fiind mai cu înlesnire, și să se astupe gura șanțului mahalalei Vergului în drept chir Teodosie Vrana, a nu trece aba de-a curmezișul șanțului celui mare, ca să mērgă iar pe unde face innecăciune, de pătimesc jăluitoii aceste supērări, și pentru că urma trebuința a ne pliroforisi în ce chip trebuie să se adânceze șanțul podului celui mare, spre a'si avea apa repediciunea spre Dâmbovița, am făcut pitac către suiulgi-bașa a merge la fața locului să facă cercare, și ne-au trimis în scris de urmarea înlesnirii ce au

La 15 Maiu 1819, Divanul, provocat de anaforoa Vornicului obștirilor, se ocupă de cestiunea lărgimei stradelor. Din vechime «aū fost canonisit ca tôte podurile să fie largi de 4 stânjeni, ca să pôta ámbla carele fără a se îmbulzi și a se isbi unul de altul». Acéstă regulă nu s'a păzit și s'aū impresurat și strimtat stradele «nu numai cu binalele.... ci coprind tot din lumina (stradei) și cu scări, cu streșini și cu tărăbi, in cât pe alocurea n'aū rămas strada nici de 3 stânjeni. Divanul amintesce, că la 1804, in urma incendiului, Constantin Vodă Ipsilante a hotărit ca tarabele și ciacmalele să lipsescă. Apoi la 1817 Caragea a reinit acea măsură, ordonând ca inșii Marii Vornici să constate la fața locului, și Aga să le taie acele ciacmale, tarabe și streșini ce incalcă strada. Totuși nu s'a realizat nici de astă dată ordinul și continuă a se mai face și acum nouă incalcări asupra luminei stradei. «Deci, fiind-că lățimea podurilor din vechime este canonisită ca să fie de 4 stânjeni, măsurați cu stânjenul cherestelei.... găsim cu cale, să fie luminată porunca Măriei tale către Dumnélui vel Vornic Iordache Golescu, a se însărcina cu îngrijirea acésta a ulițelor, nu ca un Vornic al obștirilor, ci pe obrazul Dumnélui s'o aibă totdeauna și la ulițele tērgului să mērgă cu Dumnélui vel Agă, iar la ulițele mahalalelor, cu Dumnélui vel Spătar și să taie ori-ce tarabă, scară, incalcând lumina stradei, ori a cui ar fi casa ori prăvălia». Iar ciacmalele și streșinile... să nu se taie până cât va sta binaoa in ființă, iar când se va strica, să nu aibă voie a mai face nici una din aceste asupra podului. Acésta să se vestescă tuturor de obște prin pristav. Mai cere

făcut, prin care arată, că mergēnd la mahalaua Steliī, și făcēnd cercare dișe, că trebuință este a se sîpa șanțul podului Tērgului de Afară, începēndu-se din Pescărie până la Hanul lui Filaret, de 6 palme domnesci adâncime, care sunt stânjinī 104, și de acolo până la Hanul Papazoglu, să se adânceze de 13 palme domnesci pentru repeđitul apei, acésti adâncime este de stânjinī 64 lungime; apoi urmēză a se astupa gura șanțului de sub podul care merge spre mahalaoa Steliī, care cercare a suiulgi-bașei vēđēndu-o și puindu-o in lucrare, cu acest mijloc se pôte vindeca acea in necăciune, adecă spre a merge tôte scurgerile apelor pe șanțul cel mare in Dâmbovița, cu adâncimea șanțului ce arată suiulgi-bașa că este trebuință a se face. Deci, după chibzuirea ce am făcut, și după cercarea și mēsurătōrea suiulgi-bașei, fiind mai cu inlesnire de a se vindeca acésti in necăciune ce vine din ploī și din scursura pescăriilor, spre a-și face apa scurgere cu inlesnire, găsim cu cale, cu luminată porunca Măriei tale, de va fi șanțul astupat la vre-un loc, să se destupe cu cheltuiala Casei podurilor, iar adâncimea ce urmēză a face pentru scurgerea și repeđiciunea apei, să se facă cu cheltuiala jăluitōrilor, cei cari pătinesc acésti in necăciune, iar hotărērea rămāne la Măria ta.—1819, Noembrie 30.

Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Iordache Golescu vel Vornic.

Divanul, ca la streșinile actuale să fie obligați proprietarii a pune sghia-burii «și la capul sghiabului cel povărnit să puie țurlôe spre a curge apa pe locul lui, iar nu în pod. Așijderea și copăile cu pâne, i zarzavaturî, i pepeni, i castraveți și altele de al-de aceste, să nu aibă nimeni voie a le pune pe pod, nici bărbierii, nici boiangiî să nu verse lături pe pod,» cum și scaunele de carne să le aibă măcelarii la sempturile cele știute, dar să nu fie volnici nici pământeni, nici sudiții ai scaunelor cinstitelor consulaturî a le așeđa în lumina podului, ci înlăuntru locului său a prăvăliei ce are.

Pentru lărgimea și indreptarea ulițelor, pe unde vor fi strimtorate și vor fi mai înguste decât stânjeni 4, de vor fi acolo de spre amândouă părțile, binale de zid temeinicice, să arete Dumnélui Vornicului Goleșcu, împreună cu Dumnélor zabiții poliției Măriei tale, prin anafora, ca să se dea cuviinciosul nizam... iar de vor fi case próste său uluce și gardurî despre o parte a uliței și spre ceea-l-altă parte bina de zid temeinică, să se taie dintr'acea casă próstă i uluce și gardurî, spre a se lărgi ulița până la 4 stânjeni. Locul luat pe jumătate, să'l păgubescă cel cu proprietatea și jumătate să'l plătescă binao de zid de peste drum, *pe cât se va prețui*. Iar unde nu sunt binale de zid nici de o parte a stradei, ci case próste său îngrădire, acolo să se despăgubescă ulița de locul său, de către ambii vecini. Când cine-va va voi să zidescă bina nouă de zid, împotriva alteea tot de zid, va fi dator să lase din locul său stânjeni necesari la implinirea celor 4 stânjeni ai stradei. Să se ordone lui Mai-mare-Bașa să vestescă pre dulheri și zidari, «că veri-cine, de ori-ce tréptă va fi, îi va tocni a face vre-o bina, să nu se cuteze a pune temelia, până nu vor merge aceștia la Mai-mare-Bașa să-i spue, și el să dea de scire Dumnélui Vornicu Goleșcu, ca să mērgă însuși Dumnélui Vornicului la fața locului, să mēsoare fața podului și a uliței de 4 stânjeni. Ori-ce construcțiune făcută fără această rinduială va fi dărâmată. C l ce va urma împotriva, va da și straf la Cutia milosteniei taleri 100. După un an de la darea acestui nizam să se rinduiască doi boeri de starea I-a, «ca să cerceteze prin chiar vederea Dumnélor, de s'aũ făcut urmare intocmai după acest nizam».

Mai este însărcinat Vornicul Goleșcu «să îngrijescă și pentru drumurile cele de afară dimprejurul Bucureștilor, spre a nu îngădui să le strimtozeze unii alții, cu îngrădiri, ori cu șanțuri, ori cu alte nămeștii, ci ca nisce drumuri ce sunt din afară de poliție, să fie largi peste 20 de stânjeni. Proprietarii de pe aceste drumuri (în vii, grădini etc.) să fie obligați a drege drumurile în fața locului lor. La capetele podurilor orașului să chibzuesce a se face un fel de piață să

rămână loc liber pentru carele ce vin încărcate cu cele trebuincioase oraşului. Să oprască întinderea oraşului cu case noue peste hotarele «ce se vor pune împrejurul Bucurescilor», că sunt în mahalale destule locuri pustii.

Vornicul Golescu să mai aibă grija, ca cât va fi prin putinţă, să îndrepteze toate drumurile şi podurile, şi prin mahalale, cu *linii drepte*, iar nu să rămână drumurile *incolţurate* şi de tot strimbe, cum se află acum. Asemenea să fie oprită tăierea de vite mari, ori mici, pe cele 4 poduri domnesci, ci să le taie afară, unde nu aduce putore şi stricăciune vieţii omenesci ¹.

Al. Suţu aprobă în parte propunerile, iar pe Vornicul Golescu îl dă numai ca ajutor pe lângă boerii Efori, ai Casei podurilor cari ei rămân principalmente însărcinaţi cu executarea nizamului ².

Relativ la deschiderea de strade şi căi de comunicaţiune, dăm la anexa ³, un act din 20 Aprilie 1819. În interesul *«tămăduirei de noroaie»*

1. 1819 Mai 15 *semnaţi*: Sevast Dionisie al Ugrovlahiei, Iosif Argeşiu, Constandie Buzău, Greg. Băncoveanu, C. Creţulescu, Gr. Ghyca, Barbu Văcărescu, Istr. Creţulescu, C. Bălăcenu, G. Filipescu vel Logofăt, C. Caliarhi vel Vornic, Alexandru Filipescu vel Logofăt.

2. 1820, Iunie 22.—Cod. C, pag. 117.

3. *Iă Alexandru Nicolae Suţu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.*

Primită fiindu-ne această anafora a Dumnélor boerilor, ce au fost orânduiţi asupra pricinei, o întărim Domnia mea, şi poruncim Dumnévoastră cinstiţilor şi credincioşii boerilor ai Domniei mele, vel Vornice al obştirilor şi vel Spătare, ca amândoi împreună, mergând la faţa locului, să faceţi urmare întocmai, precum mai jos se coprinde.—1819, April 20.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 38.

Prea Înălţate Dómne.

Arătăm Înălţimei tale, că încă din lét 1818, Martie 9, prin întărirea Domnului Ioan Vodă Caragea, la anafora Dumnélor veliţilor boeri, am fost rânduiţi noi slugile Măriei tale, împreună cu Dumnélu vel Vornicu al obştirilor ce s'au aflat atunci, pentru deschiderea drumurilor şi tămăduirea noróelor pe drumurile ce sunt afară din coprinsul şi hotarele politiei Bucurescilor, printre viile şi pometurile ce şi-au făcut unii alţii pentru desfătarea lor şi spre vătămarea politiei cu strimtorarea drumului şi pricinuirea noróelor, în vreme ce locuri de vii şi de pometuri sunt în destul mai pe departe de politie. De aceea am fost noi orânduiţi cu plirecuriotita, pe unde vom găsi cu cale să se deschidă drum nou la margine, unde ese din rândul caselor şi al grădinilor, să se pue în lucrare, tăindu-se case, vii, pometuri şi ori-ce garduri vor cădea în linia drumului nou, ca să nu stea politia Bucurescilor muha-

pe drumurile ce sunt afară din coprinsul și hotarele politiei Bucurescilor, pentru viile și pometurile ce și'aŭ făcut unii-alții, pentru desfătarea lor, și spre vătămarea politiei cu strimtorarea drumului și pricinuirea noroaelor», încă de pe timpul lui Caragea, a fost numită o comisiune din Grigore Ghica Ban, Barbu Văcărescu vel Vistier, și Vornicul Constantin Bălăceanu. Această, la 15 Aprilie 1819, raportează lui Al. Suțu, că la capul podului Calicilor, aŭ lăsat drumul a fi în lărgime de 24 stânjeni, și aŭ dat zapis ceî cu vii și îngrădituri pe acolo, că nu vor încălca asupra lărgimeî acelei strade. Pe acolo comisiunea aŭ tăiat îngrădituri. Pentru podul Mogoșoiei încă aŭ deschis un drum prin grădină «spre mâna dréptă», unde iarăși cu înlesnire ese și intră norodul în politie, fără de a pătimi». Acum Comisiunea a aflat că s'aŭ făcut încălcări asupra calei Craiovei, de aceea cer ca Vodă să delege pre vel Vornicul al Obștirilor, să mérégă la améndoué

serea, din pricina noroaelor, după care am apucat de am făcut urmare numai la capul podului Calicilor spre drumul Craiovei: până unde ese din rândul caselor și al îngrădișurilor, am lăsat drumul a fi întru lărgire de 24 stânjeni; aŭ dat și zapis ceî ce își aŭ viile și îngrădișurile pe moșia monastirei Radului Vodă, că apurarea în veci vor păzi să fie ulița într'această măsură de stânjeni și cu îngrijirea drumului, astupând batacile cu a lor ostenélă, dar mai încóce spre politie pe moșia Sfintei Mitropolii, fiind patru cincî îngrădișuri cu óreși ce pomî, unde este locul mai nalt și adevérindu-ne că aŭ fost și casa poștiei gospod acolo, am deschis drumul cu tăerea gardurilor, spre înlesnirea locuitorilor, ce es și intră în politie cu cele trebuinciose, făcénd și pod peste un loc în dreptul aceluî drum, ce am deschis, și s'aŭ urmat până acum trecerea norodului cu înlesnire, cum și la podul Mogoșoiei asemenea am deschis un drum prin grădină spre mâna dréptă, unde iarăși cu înlesnire ese și intră norodul în politie fără de a pătimi: acum, fiind că unii din părtinitorii drumului Craiovei, din pros'ime, prin nebăgare de sémă la ceea-ce s'aŭ făcut cu hotărîre, aŭ început de îngrădesce și strimtoréză ulițile ce s'aŭ găsit cu cale de s'aŭ deschis atunci, și din vreme în vreme cu a lor obrăznicie, póte să se închiđă drumul cu strimtorare ca și mai nainte, și din pricina noroaelor făcéndu-se batacuri, iarăși se pricinuesce polit ei Bucurescilor muhaserea, a nu putea locuitorii să iasă și să vie cu cele trebuinciose politiei. De aceea dar găsim cu cale, să fie luminată porunca Înălțimeî tale, către Dumnélui vel Vornicu al obștirilor, să mérégă la améndoué capurile de poduri și ori unde va găsi îngrădit mai mult peste ceea-ce am lăsat atunci drumul, să deschidă cu tăere de gard la acele sempturi, și cu hotărîre către acei ce se vor mai întinde de acum înainte mai mult, peste ceea-ce s'aŭ lăsat drumul, să i se taie tóte nămesțiile ce-î va mai rămănea la acel loc, rămăind virane întru trecerea obștiei, pentru care spre pliroforie, alăturăm și cea de atunci anafora, cu întărîrea Domnului Ioan Vodă Caragea, iar hotărîrea rămănea a se face de Măria ta.—1819, Aprilie 15.

Grigorie Ghica Ban, Barbu Văcărescu vel Vistier, Constantin Bălăceanu Vornic.

capurile de poduri, «și ori unde va găsi îngărdit mai mult peste ceea ce Comisiunea a lăsat *atunci* drumul, să deschidă cu tăiere de gard la acele sempturi.

Cu referința la o piață în oraș, aflăm următorul act din 12 Martie 1819:

Cartea locului curței gospod. cei vechi, de la porța de sus.

Zemle Vlahiscoe.—Fiind-că la locul unde au fost porța din sus a Curței domnesci cei vechi, în răspântia dintre trei poduri mari, s'au aflat o bucată de loc domnesc deschis slobod, a căruia loc periferic din poruncă domnescă, măsurându-se au eșit despre foișorul lui Hagi Teodosie, stânjină 3, palme 4, i despre cafeneaua lui Altântop, stânjină 5, palme 5, i pe față pe lângă podul cel mare al lui Șerban-Vodă, stânjină 4, palme 6, care acésta bucată de loc este hărăzită prin sineturi domnesci ot lét 1804, Iulie 24, și ot lét 1814, Maiu 12, care le vëđum și Domnia mea, adecă nu numai celor ce se află alături cu locul acesta, ci și câți sunt vecini împrejurul acestui loc, și celor din împotrivă de peste poduri, dându-le sinet domnesc la mâinile tuturor acestor împrejurași, ca să fie bucata acésta de loc a lor, oħavnică și nestrămutată în veci, fără de a fi volnic nimeni după vremi, a face vie-o bina pe densusul, ce să fie apururea deșchis și slobod. Drept aceea dar, și Domnia mea, înnoim și întărim acésta, ca să se păzescă întocmai și nestrămutat în veci, precum se coprinde mai sus, i saam receh gpd. — 1819, Martie 12.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 18.

Bucurescii tind a se transforma, prin dărimarea de ziduri din jurul monastirilor, seaū prin deschiderea de uși, în asemenea ziduri. In 22 Aprilie, 1820, Domnitorul opresce spargerea zidului Sfintului Ion:

Pitac către A. a a popri pe lucrătorii ce sparg zidul Sf. Ioan.

Zemle Vlahiscoe.—Cinstit și credincios boerule Domniei mele, Dumneta vel Agă, am vëđut arătarea ce ne faci prin anafora, pentru spargerea zidului monastirei Sf. Ioan, ca să se facă prăvălii în fața podului, din care spargere slăbindu-se zidul, póte să aducă primejdie de mórte, surpându-se, atât celor din lăuntru, cât și celor de afară, adecă trecătorilor pe pod, de care poruncim Dumitale, să popreșci negreșit pe cei ce lucréză și sparge la acel zid, îndată ce veți primi acest domnesc al nostru pitac, până când vom da porunca Domniei mele, asupra aceștii pricinii, toleo pisah gpd. — 1820 Aprilie 22.

Cod. XCVI, pag. 144.

Istoria Românilor de V. A. Urechiă.

SECOLUL XIX. TOM. XII.—20

O lună mai apoi, măsura devine mai generală. Vădând că se sparge și zidul de pe la alte monastiri, Domnitorul dă o nouă hotărîre în această privință, în 25 Maiu 1820 ¹.

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Cu cale și primită fiind Domniei mele, această anafora a Dumnélor veliților boerî, poruncim Dumitale vel Agă, să faci urmare întocmai precum mai jos se coprinde. — 1820 Maiu 25.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCV, pag. 635.

Prea Înălțate Dómne,

Dumnélui vel Agă, prin anafora de la 17 ale trecutului Aprilie, au arêtat Măriei tale, că unele din monastiri, ce se află din lăuntru tîrgului, au început a sparge zidurile cele din afară, după marginea podului, cu care nu puțin slăbiciune aduc puterei zidului, din care este îndestul rău și vătămătoare primejdie, precum și egumenul monastirei Sfintului Ioan, acum de curând, au spart zidul cel despre hanul Zlătarilor și au făcut fețe de prăvălii, slăbindu-se foarte, pentru că și cu lovirile spargerei, smintindu-se și cu spargerea împuținându-se puterea, ce ținea greutatea mărimii zidului, ce au rămas în sus, care are multă greutate, ferescă Dumneșe, pôte să cadă și să pricinuiască primejdie de morțe, celor din năuntru, fără îndoială, dar pôte și trecătorilor, de afară, fiind pod mare, pe unde urdină mulțime de norod, la care anafora, ni se poruncesce de către Măria ta, ca vădând arêtarea Dumnélui vel Agă, să facem cuviincioasa cercetare și chibzuire asupra pricinei, și să arêtam Măriei tale, în scris prin anafora; următorii fiind lunatei porunci, am trimes pe arhitecton Harz i pe mai mare bașa, ce este și staroste, dimpreună cu câți-va epitropi, isnafului la numita monastire, să vadă cu bună luare aminte pretutindenea, atât greutatea zidului de sus, cât și spargerile ce s'au făcut jos și să chibzuiască cu întreaga socotință, de pôte sta acea greutate de sus, fără primejdie de cădut, mai vîrtos la întemplantarea de cutremur și ne-au făcut arêtare în scris, că pe dinlăuntru hanului au stricat stâlpii, au dărâmat și bolțile ce erau deasupra și au făcut ziduri de iznóvă podind cu grindii și că din partea hanului, fața dinlăuntru, nu are nici o frică de primejdie, iar despre fața podului, unde au tăiat zidul de au aședat ușile și ferestritele și au tăiat și anjurile de la bolți, este mare primejdie, pentru că orî de cutremur, seau când trec care încărcate, darduindu-se, pôte ca să fie primejdie de a cădea bolțile și zidul avênd mare greutate, căci au tăiat puterea bolților și a zidului; apoi am mers și însine noi toți dimpreună cu Preaosfinția sa părintele mitropolit și cu Dumnélui vel Agă, la numitul han al monastirei, de ne-am uitat pe dinlăuntru și pe din afară și ne aratară prin chiar vederea noastră numiții mai sus, că vătămarea ce s'au făcut, cu slăbirea de jos a arcalei zidului, și cu stricarea stâlpilor de la bolțile din odăile despre pod, este primejdiosă, pentru care ne arată Mai-mare-Bașa, că vădând această vătămare, după datorie și în puterea hrisovului domnesc, au mers de au dis atât lucrătorilor, cât și celor ce'i pusesse să lucreze, ca să poprască din lucru, și n'au vrut să înțelégă, apoi au

Piața de la Biserica Sfintul Anton, a dat loc unor reclamațiuni de la negțătorii ambulanți, că cei cu magazine pe margine, și preoții de la Biserică le cer chirie pentru că ocupă un loc în piață, pentru vinderea mărfii lor.

Al. Suțu pune să se măsore piața și să se facă cartă ei, și în loc de a reda acéstă piață micului negoț, el, — *histoire du troisieme laron* îl dăruiesce lui Manolache Arghiropulo biv vel Spătar, epistatul Agiei¹!

mers la Dumnélui vel Agă, de i-aŭ spus și Dumnélui, făcând arătare Măriei tale, aŭ trimes egumenului monastirei, luminat pitacul Măriei tale, poruncitor să stea din lucru, și n'aŭ contenit. Decî, pentru că să nu se întempe primejdie, ferescă Dumneđeu, de omor de ómeni, găsim cu cale să fie luminată porunca Măriei tale, către Dumnélui vel Agă, ca să îndatoreze pe egumenul monastirei, rânduind asupra'i și zapciu harnic, spre a surpa tóte bolțile odăilor și a ușura și greutatea zidului arcalei, de deasupra, iar hotărârea cea desăvêșită, rămâne a se face de către Măria ta. — 1820, Maiu 7.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Barbu Văcărescu vel Ban, Istrate Crețulescu vel Vornic, Costache Samurcaș vel Vornic, Gheorghe Filipescu, Iordache Goleșcu vel Vornic, Nestor Iogofet.

1. În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar.

Precupeții ce aŭ tărăbile lor pe loc domnesc, în dreptul lui Babie Brutarul, prin jalbă către Domnia mea, aŭ făcut arătare, că apururea sunt superați cu numire de chirie și avaturî, une-orî de prăvăliașii ce sunt împrejur, alte-orî de zapcii agiei și alte-orî de preoții bisericei Sfintului Antonie, care cum pôte îi jăfuesce, cerënd ca să li se facă cunoscut cine este stăpân? a nu fi superați de mulți. A căroră jalbă orânduindu-o Domnia mea, la Dumnélor veliții dvornici, prin anafora de la trecutul Aprilie 27, fac arătare, că mergënd la fața locului, aŭ vëđut acest loc ca o piață în mijlocul a trei drumuri, ce merg unul din ulița Bărăției spre podul Tergului de Afară, i altul spre ulița Gabrovenilor, și altul din ulița din dosul Șelarilor, spre ulița ce merge în podul cel mare. După acésta, aducënd pe stăpâniî prăvăliilor, ce cad peste drumurile aceștiî piețe, pe cari întrebându'i de aŭ vre-o stăpânire asupra acestuî loc, aŭ răspuns, că nici o stăpânire nu aŭ, decât numai chiriașii la cari aŭ prăvăliile închiriate, iaŭ câte o puțină chirie pentru calabalăcurile ce țin nóptea prin prăvăliile lor, cei ce își aŭ tărăbile pe acest loc, precum și preoții de la biserica Sfintului Antonie, cari obiçnuiaŭ de strîngeaŭ cu cutia milostenie, aducându-se față, aŭ arëtat că vre-un privileghiŭ sêu vre-o dreptate, a lua chirie pentru acea piață nu aŭ, și locul fiind slobod fără nici o robire la nimeni, đic Dumnélor veliții vornici, că nu se cuvine a fi precupeții superați, dar nici sunt volnici a pune tărăbile acolo fără slobodnia stăpânirei. La care anafora, s'aŭ dat porunca Domniei mele către Dumnélor veliții vornici, ca să facă și măsurătoare acei pieți cu stânjinul domnesc, și să arëte Domniei mele în scris, câți stânjini sunt în lungul și latul locului, și prin al doilea anafora de la 19 ale trecutului Iunie, fac arătare, că mergënd la fața locului, și mai înteuî alegënd acele trei ulițe după acest loc, cu lățimea ce s'aŭ aflat, aŭ rëmas locul pieței unde își aŭ precupeții tărăbile, slobod, care loc fiind în loc curat, aŭ pus de 'l-aŭ măsurat

Comunicațiunea externă e înlesnită cu câte-va poduri nouă, ori reinnoite. Așia fu podul pe Milcov încuviințat a se face de Paharnicul Dinu, la moșia sa Rușii lui Hasan 1.

după orânduială cu stânjin domnesc, făcându-se și hartă, și s'au găsit însă despre miază-nópte, stânjină 42 și jumătate, și despre apus stânjină 4 și palme 3 și jumătate, iar despre miază-zi stânjină 5, și nefiind sub robire la nimeni, domnesc în ființă, se vede și după cum asemenea slobod îl cunosc și stăpânii prăvăliilor ce cad peste drumuri împrejur; de aceea, ca un loc slobod domnesc coprins din trei ulițe domnesci, după volnicia ce au Domniș asupra locurilor domnesci, prin întărirea ce am dat la aceste anaforale, încă de la 4 ale acestiș luni Septembrie, 'l-am hărăzit Domnia mea cinstitului și credincios boerului Domniei mele biv vel Spătaru, epistatul agiei, Manolache Arghiropulo, ca să'l aibă întru desăvârșită stăpânire, ca o moșie ohabnică, coborându-se și la némul Domniei sale, care har îl întărim și cu acest domnesc al nostru hrisov ce dăm Domniei sale de stăpânire ohabnică, cu totă coprinderea acestui loc, după cum Dumnélor prin anafora și prin hartă rădicată de inginer și iscălită de Dumnélor velițiș vorniciș, se arată starea locului, cu suma stânjinilor. Drept aceea, ca să se păzescă acest har a pururea cu nestrămutare, am adevérit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele. Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod, i cu credința Prea Iubiților Domniei mele fiș: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ión Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., martoriș fiind și Dumnélor cinstițiș și credincioși boeriș velițiș ai Divanului Domniei mele: pan Grigorie Brâncóvénu biv vel, Ban epistatul Spătăriei, pan Barbu Văcărescu vel Ban, pan Grigorie Bălénu vel Vornic de țera de sus, pan Grigorie Filipescu vel Vistier, pan Constantin Samurcaș vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Slătínénu vel Logofăt de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Grigore Ralea vel Vornic, pan Nicolae Văcărescu vel Vornic al Obștirilor, pan Constantin Golescu vel Logofăt de țera de jos, pan Constantin Cămpínénu vel Logofăt al streinelor pricinii, pan Iacovache Rizul vel Postelnic, pan Dimitrie Hrisoscoleu vel Logofăt de obiceiuri, pan Nicolae Ghica vel Vornic al politiei, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Dimitrie Suțu vel Comis, și Ispravnic, pan Gheorghe Slătínénu vel Logofăt de țera de sus; și s'au scris hrisovul acesta în anul al doilea, dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresci, la anii de la nascerea Domnului Dumneđeș și Mântuitorului nostru Isus Hristos, 1820, Septembrie 20, de Nicolae Logofăt de Divan.

Cod. XCIII, pag. 184.

1. Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. *Zemle Vlahiscoe.*

De vreme ce acest pod, este trebuincios de a se face, și de vreme ce jăluitarul Paharnicul Constantin, s'au încărcat a'l face cu a sa cheltuială, făr' de a se supăra satele de prin prejur, după pliroforia ce ni se dă printr'acéstă anafora a P. S. Părintelui Mitropolit și a Dumnélor veliților boeriș, dăm și domnesca nóstră întărire, ca să aibă a face jăluitarul Paharnic acel pod, fără de a supăra satele întru nimica.—1819, Noembre 28.

(L. S. D.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 606.

Podul important de pe apa Buzelui, cu 32 podari scutiți, se da sub epistasia (și in câștigul) lui Aga N. Filipescu, sub cuvânt că vine pe moșia sa Mărăcinenii și că din casa Vistieriei nu aŭ cheltuit nici odată cu întreținerea lui¹.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale, de la această însciințare a Dumnélor ispravnicilor de Vlașca, am văduț însciințarea ce fac către Dumnélor, orânduiri ce aŭ fost trâmisi la fața locului, adecă Pitar Ștefan Ornescu și Const. Postelnic, pentru podul ce cere Dumnélui Postelnic Dinu, a face la moșia sa Rușii lui Hasan, peste apa Milcovului, cum că aŭ cercetat de este drum mare pe la acest loc? de aŭ fost mai nainte pod? de este trecerea cu anevoie? De se găsește cine-va să'l facă de pomană? și negăsindu-se să facă măsurătoare, de câți stânjenii trebuie să se facă podul și câtă cheltuială merge? și arată acești orânduiri, că stringând ómeni bėtráni, împrejurași din satele din apropiere, aŭ arėtat că este drum mare pe la acest loc și că din vechime aŭ fost pod făcut de către locuitori, siliți din poruncă, după trebuință și nu de multă vreme s'aŭ stricat și că trecerea este cu anevoie, după cum aŭ văduț și acești orânduiri și că nimeni nu póte să'l facă de pomană, fiind mare cheltuială și că aŭ măsurat lățimea, unde este a se face podul, și aŭ eșit stânjenii 33, la care după socotėla ce aŭ făcut numiții orânduiri, după prețul ce aŭ cerut tot dintre locuitorii împrejurași, stânjenul câte taleri 32, trece cheltuiala peste taleri 1000. Decí, după pliroforia ce se da dintr'acéstă cercetare, de vreme ce acest pod este trebuincios să se facă, fiind la drum mare, și trecerea cu anevoie, ne-fiind pod, măcar că se cuvenea să se îndatoreze satele din prejur, din poruncă a-l face fără plată, după cum se arată in cercetare de la fața locului că s'aŭ făcut și mai nainte, dar fiind că jăluitorul Paharnic se încarcă inaintea noastră să'l facă cu cheltuiala sa, să aibă a'l face făr' de a se supėra satele.— 1819, Septembrie 22.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Istrate Crețulescu vel Vornic, Constantin Filipescu vel Vornic, Constantin Golescu vel Logofėt, C. Dudescu, Dumitru Hrisoscoleu vel Logofėt, Gh. Filipescu, Iordache Golescu vel Vornic.

1. *Io Alexandru Nicolae Sutu voevod i gospod. Zemle Vlahiszoce.*

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnėta vel Vistiere pentru destoinicele cuvinte de mai jos arėtate, primită fiindu-ne acéstă anafora a Dumitale, o întărim Domnia mea, și hotărim, ca epistasia acestui pod, împreună cu acești 32 podari, să o aibă de a pururea casa Dumnélui biv vel Agă Nicolae Filipescu, cărora podari, ca să fie sciuti în tótă vremea, că sunt orânduiri pentru îngrijirea acestui pod, poruncim Dumitale să li se dea și Domnescile noastre pecetluituri pe la mánile lor.— 1819, Maiu 23.

(pecetea g-pd.)

vel Logofėt.

Acastă dispozițiune o dă Vodă asupra anaforelei Marelui Vistier din 19 Maiu 1819.

Prea Înălțate Dómnne.

După luminată porunca Măriei tale, ce ni se dă la această jalbă a Dum-nélui biv vel Agă Nicolae Filipescu, următor fiind, am făcut cercetare pentru acel pod de pe apa Buzélui, ce cade pe moșia Dumnelui, Mărăcinenii, și după pliroforia ce am luat, arăt Măriei tale, că pentru cheltuiala ce ar putea merge pe an la meremetul acestui pod, fiind-că Vistieria nici odată nu au făcut chel-tuială, căci nu s'au găsit trecut cu nici o numire, adevăcă nici între scutelnici, și așa pentru descoperirea adevărului, am scris Dumnelor ispravnicilor di-Buzéu, ca să'mi dea pliroforie, de la cari acum 'mă-au venit răspuns, cu fóie de numele podarilor, cari sunt la număr 32, arătând, că acești podari, nici pe-cetluituri, nici alte adevărinate au avut vre-o dat, nici au în mânilor lor, ci pentru că se află slujind după trebuință la acest pod, de multă vreme și până acum au fost apărăți și ocrotiți de verii ce dări, pentru căci când vine apa Buzélui mare, de vor fi mai puțin, nu pôte urni podurile de repeđiciunea apei, spre întimpinarea trecerei olacelor, și a acelora ce pururea trec pe acolo, și dintr'acésta se cunoște, că numai 32 podari au fost și sunt, iar nu mai mulți, pentru că și când se întemplă să móră dintrênșii, Dumnelor ispravnicii orân-duesc alții; iar pentru cererea ce face Dumnelui Agă, a se da acest pod sub epistasia Dumnelui, fiind-că a pururea se pricinuesc zățicnire trecătorilor, neavând asupra lor pe nimeni purtător de grijă; ci pentru ca să fie păzit și întemeiat bine și totdeauna în stare bună, mai vértos fiind și moșia Dumnelui, de se va găsi cu cale de către Măria ta, cu cuviință este a se da sub epistasia Dum-nélui Agă Filipescu, împreună cu toți podarii aceștia.—1819, Maiu 19.

Vel Vistier.

Îo Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar

Dumnéta vel Vistiere, pentru cuvintele ce ni se arată mai jos, printr'ac-éstă anafora a Dumitale, primită fiind Domniei mele cererea Dumnelui biv vel Agă Nicolae Filipescu, poruncim, să se facă cuviinciósa poruncă către isprav-nicii județului, pentru mutarea acelor podari la locul unde le va orându Dum-nélui Agă, cu apropiere de acel pod.—1819, Iulie 12.

(pecetea g-pd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCH, pag. 289.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Măriei tale, ce ni se dă la această jalbă, a Dum-nélui biv vel Agă Nicolae Filipescu, am făcut cercetare, și cu adevărat podarii de la acel pod, nu sunt cu locuința acolo, cu apropiere de poduri, spre înlesnire la paza podurilor, ce sunt răspândiți cu depărtare pe la multe sate, din care negreșit urméză să se întemple zățicnire trecătorilor, lipsind podarii din prejur, cererea Dumnelui Agăi fiind cu orânduială de a se aduce acei podari, a fi cu locuința aproape de podul unde îi va așeđa Dumnelui Agă, și la acésta nu

Un alt pod recunoscut de utilitate publică, este în calea spre Moldova. El este particular și proprietarului, se dau 4 luți podari în Martie 1820¹.

În Octombrie 1819, Al. Suțu luase deja o măsură generală cu referință la podurile și podiscele din țară, dar ea nu avu aplicațiune decât în deosebi la poduri anumite de pe moșii particulare².

rămâne alta decât cu luminată porunca Măriei tale, către Dumnélor ispravnicii de Buzău, să se ridice toți podarii de pe unde sunt acum cu șederea, și să se mute cu apropiere de pod, unde le va orândui Ioc Dumnélui Aga, ca să fie apurarea păzitorii, a nu se întempla trecătorilor cel mai puțin cusur. Ci eu după datoria ce am, nu lipsiiu a arăta Măriei tale, iar hotărîrea rămâne la Măria ta.—1819, Iulie 5.

Vel Vistier.

1. *În Alexandru Nicolae Suțu voevod.*

Dumnéta vel vistiere, după pliroforia ce ne dai printr'acastă anafora, primită fiind Domniei mele cererea jăluitarului Serdar, poruncim să se înnoiască domnésca Carte ce are, spre a avea acești lude, patru podari neștrămutați.—1820, Martie 26.

(pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 413.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimei tale, ce ni se da la această jalbă a Dumnélui serdarului Nicolae Giurescu, făcând cercetare, m'am pliroforisit, că podul acesta ce este pe moșia jăluitarului, cade în linia drumului celui mare al poștei, adică al Moldovei, Focșanilor și Brăilei pe unde fără înconținere, ziua și noapte trec olace cu ómenii domnescii și alții mosafirii, cum și curierii de la cari nu se ia nici un fel de plată. De la cei-l-alții călători cari trec, de și plătesc aceia, óreși ce, dar nu i se ajunge pentru dresul podului și cum-părătórea vaselor, cum și alte cheltueli, și cu cuviință este de se va găsi cu cale de către Măria ta, a i se lăsa acele lude, patru podari, pe séma aceluï pod, de a fi pentru înlesnirea necurmatelor trecétórelor olace și a i se înnoi și Cartea domnésca ce o are, a fi neștrămutați, spre îngrijirea aceluï pod, iar hotărîrea cea desăvêșită rămâne a se face de către Înălțimea ta.—1820, Martie 22.

Vel Logofăt.

2. *Pitac către vel Vistierul pentru poduri și podisци ce sunt stricate pe afară.*

Cinstite și credincios boerul al Domniei mele, Dumnéta vel Vistiere, din obștésca anafora a părinților arhieriei, împreună cu Dumnélor veliții boeri, ce ne-au dat de la 21 ale trecutului Septembrie, ni s'au făcut cunoseut, că pe lângă cele-l-alte îngrijiri ce au cu multă râvnă pentru cele folositoare patriei, au socotit o trebuinciosă și ne-apêrată îngrijire, a se pune în faptă din vreme

Un alt pod âmblător pe apa Buzăului este învoit a se face de către biv vel Clucerul Crețulescu în județul Râmnic-Sărat, la moșia sa Pleșoiu. Pentru dreptul de a face acest pod, a urmat înainte proces între Clucerul Crețulescu și Căminarul C. Suțu, ispravnicul județului, care învățase și două sate de se jăluiseră, că prin facerea podului Clucerului, li se cășunéză supărare. După anaforoa din 10 Maiu 1819 a lui vel Logofet Al. Filipescu, Clucerul Crețulescu e învoit a'și face podul, cu reserva, că dacă va fi rămas în judecată de cine-va, el însuși va ridica podul ¹.

și dresul i făcutul podurilor și podișcilor de peste ape mici și de peste mocirle din totă țera, atât pe drumurile cele mari, cât și pe drumurile cele mici, ce merg de la un sat până la altul, de a nu se face zățicnire nici celor ce merg și vin cu trebi domnesci de la județe totdeauna, nici carelor cu sare domnescă, ce se cară la schele, nici lăcuiitorilor țeranî ce urdină a pururea pe dênsele cu ale lor trebi; acéstă bună îngrijire primindu-o și Domnia mea, ca o folositoare obștiei, și voind mai întiū a lua o întregă pliroforie pentru starea acelor locuri și pentru dregerea lor cu poduri și podișci, care adecă să se facă din nou, și care să se drégă fiind stricate, seū cu podini lipsă, poruncim Dumitale să se facă Cărțile vistieriei pe la tôte ispravnicaturile, ca prin zapeii plășilor să se facă scumpă cercetare prin vedere la fața locului într'acestași chip, adecă care sunt acele locuri rele cu mocirle și norôe, ce au trebuință a se face pod, seū podișcă din nou? câți stânjini ține acea diastimă și cu câte podini s'ar putea face din cap până în cap? și iarăși unde vor fi poduri seū podișci stricate, câte podini trebuiesc ca să se drégă? și osebit să se dovedescă, care sunt acele moșii ale căroră stăpâni sunt îndatorați prin Cărți domnesci, ce vor fi având la mână, ca să îngrijască însuși ei a face și a ținea poduri seū podișci cu a lor cheltuială, folosindu-se câte ôreși-ce din trecătoare, după slobođenia ce vor fi având, și cine sunt anume acei stăpâni? acéstă pliroforie să o trimiță ispravnicaturile în seris la vistierie fără prelungire, negreșit și prin Dumnévoștră să ni se facă cunoscută, ca să dăm porunca Domniei mele, în ce chip să se facă urmare.—1819, Octombrie 18.

Cod. XCVI, pag. 88.

Vel Logofet.

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar.*

Cu tôte că prigonirea dintre Dumnélu Clucerul Crețulescu și lăcuiitorii acelor două sate pentru acest pod, nu s'au hotărit până acum, dar de vreme ce însuși Dumnélu dă făgăduială și legătura de mai jos arătată, că de se va arêta adecă în urmă vre-un davagiū pentru acest pod și se va hotări de judecată, că nu se cuvine a avea acolo pod și'l va rădica, de aceea primită este Domniei mele cererea Dumisale, și poruncim Dumnévoștră ispravnicilor ai județului, ca cu șartul și legătura de mai sus arătată, să aibă voie Dumnélu Clucerul de a'și aședa podul pe apa Buzăului, acolo, pe moșia Dumisale. — 1819, Maiu 30.

(pecetea g-pd.)

Cod. XCII, pag. 115.

Vel Logofet.

Eforii podurilor (Gr. Băleanu vel Vornic, Greg. Filipescu vel Vistier și Const. Cornescu) supun lui Al. Suțul, la 12 August 1820, anafora,

Prea Înălțate Dómnce.

După luminată porunca Măriei tale de la această alăturată jalbă a Dumnélui biv vel Clucerul Alexandru Crețulescu, făcând cercetare, vėduiū că jalbă Dumnélui este pentru un pod ămblător de pe apa Buzėului, că aprópe de doi ani sunt, de când vrėnd să facă acest pod pe numita apă, la o moșie de zestre, din sud Slam-Rómnic, care moșie este și de o parte și de alta de apă tot a Dumnélui, când era gata să'l dea pe apă, s'ar fi pomenit cu Dumnélui Căminarul Costache Suțul, aflându-se ispravnic și avėnd moșie de zestre acolo alătura, care nu trece de amândouė părțile de apă, că au ănvitat douė sate de s'au pornit cu piră, dicėnd, ca să nu facă acel pod, cu cuvėnt că li se pricinuesce supėrări și așa zătienindu-se, atuncī Dumnélui Clucerul pe de altă parte s'ar fi pomenit cu Dumnélui Căminarul cu puterea isprăvniciei, îndată făcėnd vase și gătind podul, l'au și dat pe apă de se folosese cu venitul, iar Dumnélui Clucerul se păgubesce, pentru că încă de atuncī, intrând în judecată cu acele douė sate, și ănfățișându-se la Dumnélui biv vel Vistierul, n'ar fi rămas multămit pe anafora ce s'au făcut, și dănd apelație Dumnélui Clucerul, au fost să se ănfățișeze la domnescul Divan, dar ce folos, că Dumnélui Căminarul davagiul, viind într'ascuns și acei locuitori de atuncī au fugit din judecată, stă Dumnélui Clucerul, păgubindu-se cu podul pe uscat, cu care au cheltuit ca la taleri 6000, dicėnd acum, fiind-că nu vede pe nimenea davagiū, cu care să se judece, cere luminată poruncă cu voie și slobodenie, de a da și podul Dumisale pe apă, și în urmă de se va arėta cinevași davagiū, se va ănfățișa la luminat Divan și când nu va avea dreptate, să aibă podul într'acel loc pe moșia Dumnélui, il va rădica; asupra căreea arėtări și cereri, făcėnd cercetare sluga Măriei tale de cele urmate mai dinainte, vėduiū la mâna Dumnélui Clucerului aceste de mai jos arėtate, ănsă:

1816, Maiū 25. — Jalbă a Clucerului, că avėnd o moșie, ce se numesce Pleșoiu, care cade în mijlocul plășei Grădiștei și trece apa Buzėului prin mijlocul acestei moșii, are și drum mare, cere voie de a face pod pe această apă pentru ănlesnirea tuturor de acolo, care jalbă se orănduesce în cercetarea Dumnélui vel Vistierul.

1816, Maiū 29. — Cartea Dumnélui vel Vistierul către Dumnėlor boeriī Ispravnicī din sud Slam-Rómnic, ca să cerceteze de este cererea Dumnélui Clucerului cuviinciosă și de nu aduce vre-o vătămare, séu supėrare acel pod altor ănceinate moșii, și la ce semn și parte de loc cade această moșie, cum și locul unde voesce a face podul și să ănsciințeze Vistieriei, precum și de va fi curgėnd pricina într'alt chip, iarăși să ănsciințeze.

1816, Iunie 23. — ănsciințare isprăvnicescă, că după porunca cinstitei Vistierii, au cercetat Dumnėlor ispravniciei și s'au pliroforisit, că această moșie cade în drumul Ibrăilei și trecere de locuitori apurarea este la tóte alișveriturile lor, mai vėrtos la semănături și fânețe, ce le au peste apa Buzėului și de multe ori se stănjinesc când se fac apele mari și că despre amândouė părțile acestei moșii Pleșoiu a Dumnélui Clucerului este moșie de a monastirei Sfântul Ioan din Focșani, arėtând Dumnėlor, că și dincóce de apă și dincolo fiind moșia Dumnélui Clucerului, unde este și drum mare mai dinainte.

arătând, că podul pe Dâmbovița, de la Grozăvesci, este slăbit și stricat și că e de lipsă să se facă cu plata de la monastirile Cotroceni și Sf.

1816, Iulie 1. — Anafora a Dumnelui vel Vistierul, prin care arată, că intrând în cercetarea jălbei Dumnelui Clucerului Crețulescu, ce au dat, prin care cere voie, ca la moșia Dumisale Pleșoiu din sud Slam-Romnic, peste apa Buzelui, să facă pod după orânduiala Vistieriei, făcând mai întâiu cercetare prin Dumnelor Ispravnicii județului, de aduce acest pod vre-o supărare, s'eu vătămare altor poduri de prin prejur și la semnul ce âmbă să'l facă, de aduce vre-o supărare după vremi, au venit răspunsul de mai sus arătat, și de vreme ce nici o vătămare s'eu supărare nu se aduce cu facerea acestui pod la nimeni, după isprăvniciesca însciințare, ce mai vartos folos trecătorilor, cu înlesnire, găsesc cu cale a i se da căduta slobodenie.

1816, Iulie 11. — Răspuns prin buiurdizma în dosul anaforalei Dumnelui vel Vistierul, că au văduț Măria Sa arătarea ce face, la care și răspunde Măria Sa, că în vreme ce stăpâni moșilor cei ce au apa curgătoare pe moșile lor, când le va fi moșia și pe de o parte și pe de alta cu apă, sunt volnici fără de nici o poprire a'și face pod, și de vreme că Dumnelui Clucerul are moșie de amândouă părțile apei Buzelui, carele este pricina de cererea voiei a i se da slobodenie să'și facă pod?

1816, Iulie 15. — Anafora a Dumnelui vel Vistierul, că făcând întrebare Dumnelui Clucerului, ca să arate ce pricină au fost care l'au parachinisit să ceară această voie, au dat răspuns, că temă fiindu-i a nu bănui acei cari au asemenea poduri prin prejur, de aceea au făcut această arătare.

1816, Iulie 23. — Răspuns prin buiurdizma în dosul acestei anafora a Dumnelui vel Vistierul, că au văduț Domnia sa arătarea ce face printr'acea de al doilea anafora, de care și poruncesce, să se scrie Dumnelor Ispravnicilor județului, să cerceteze cu deamăruntul, spre a se plioroforisi de cea adevărată pricină, din care s'au îndemnat Dumnelui Clucerul a cere voie pentru facerea acelu pod și să trimiță Dumnelor Ispravnicii însciințare cu bună plioroforie.

1816, Septembrie 2. — Însciințare isprăvniciescă din sud Slam-Romnic către Dumnelui vel Vistierul, făcând cercetare pentru podul ce era să așade Dumnelui Clucerul Crețulescu în apa Buzelui pe moșia Dumnelui Pleșoiu, dintr'acel județ, au dovedit că moșia este cu adevărat a numitului boer și dincolo de apa Buzelui și dincoace, și drum este trecător la Ibrăila, pe unde merg și vin locuitorii cei ce fac alișveris căii ibraïlene, și mulți au semănături peste apa Buzelui, care se socotesce a fi de folos la trecere, când se întâmplă a fi apa mare, și alte poduri prin prejur nu mai sunt, ca să aducă vre-o supărare, decât în altă plasă a județului cale ca de două césuri este un pod al lui Iancu Costandache Moldoveanul, ce'l are pe moșia sa, pentru care cercetând, nu i se aduce acelu pod nici o supărare.

1816, Septembrie 22. — Anafora a Dumnelui vel Vistierul, că după porunca, ce prin buiurdizma i s'au dat la al doilea anafora, ca să cerceteze de iznovă prin Dumnelor Ispravnicii județului cea adevărată pricină, că pe moșia Dumisale următoare fiind, și scriind Dumnelor Ispravnicilor cu dinadinsul, au trimis alăturat răspuns, adecă cel de mai sus arătat, din care această este cercetarea și anaforalei, fiind-că se alege și se face dovadă, cum că acolo unde cere Dumnelui Clucerul a aședa acest pod, este moșia Dumisale Pleșoiu, de o parte și de alta de apa Buzelui și alte poduri cu apropiere; după aceste în-

Ioan, fiind-că vine pe moșiile acestor două mănăstiri, după planul inginerului ¹.

În 7 Iunie 1819 Al. Suțu mai dă privilegiu de un pod pe Milcov Paharnicului Constantin (?) la moșia lui Rușii lui Assan (Vlașca), pe unde trece drum mare spre Zimnicea, Giurgiu, etc. ²

sciintări isprăvnicesci nu se vede a mai fi decât podul unui Iancal Costandache Moldoveanul, care după depărtarea ce arată, că este de două césuri podul Clucerului la acela, nici o vătămare nu face, și de vreme ce Dumnélui Clucerul dice, prin chiar jalba sa, că de va arêta cinevași în urmă, și după acest davagiū judecându-se cu Dumnélui și hotărîndu-se de către judecată a nu avea pod acolo, singur îl va rădica ca un pod âmbător ce este, iar nu stătător, la care pod, fiind-că aū cheltuit taleri 6.000 de l'aū făcut, sciindu-se stăpân de moșie și de o parte și de alta de apa Buzăului, după dreptatea ce are, și ca să nu i se strice acest pod stând pe uscat și să păgubescă Dumnélui atât de cheltuiala ce aū făcut, cât și de venitul ce ar putea să aibă, găsesse cu cale, cu luminată porunca Măriei tale, să aibă voie și slobozenie Dumnélui Clucerul, cu orânduiala de mai sus, a'și pune acest pod în lucrare, acolo, pe apa Buzăului la moșia sa Pleșoiū, iar hotărîrea rămâne la Măria ta. — 1819, Maiū 10.

Alexandru Filipescu vel Logofăt.

1. Cod. C, pag. 374.

2. *Îo Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar*

Poruncim Domnia mea, Dumnévóstră ispravnicilor ai județului, să faceți cercetarea de mai jos arêtată și să inșiințați Domniei mele. — 1819, Iunie 7.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 149.

Prea Înălțate Dómne,

Am vădūt acéstă jalbă, ce aū dat la Măria ta, Dumnélui Paharnicul Constantin, cum că la moșia sa Rușii lui Hasan, în sud Vlașca, este drum mare care merge de aici pe la podul Dómnei și de la alte părți merge la Zimnicea, la Giurgiu și la alte locuri și că din vechime aū fost pod peste apa Milcovului, făcut din porunca domnescă de Iocuitoarii țeranū, iar de la o vreme încóce stricându-se, nu puțină nevoință pătinesc trecătorii, întêmplându-se și primejdii de mor dobitócele în noróie, pentru care să i se dee voie ca să facă acest pod cu a sa cheltuială, și pentru ca să ție în tótă vremea dres, să i se dee voie prin luminată porunca Măriei tale, a lua de la trecătorii ayaet, după cum arată în jalbă, și un om strein scutit de tóte cererile domnescei Vistierii, ca să fie păzitor la acest pod napristan. Decī, să fie luminată porunca Măriei tale, către Dumnélor ispravnicii județului, ca să cerceteze prin om credincios la fața locului, de este drum mare pe acolo și de aū fost pod mai nainte și de este trecerea cu anevoie? după cum arată jăluitoarul și de este trebuincios a se face acest pod? de câți stânjinī este și câtă cheltuială póte să mérégă la

Un alt pod este învoit Clucerul Oteteleşanu să facă pe apa Jiului, cu drept de brudină ¹.

dênsul, de voecc lăcuiitorii ce l'au mai făcut altă dată să'l facă și acum pentru pomenirea lor, fără plată de la trecători și de toate să însciințeze Măriei tale și atunci se va face chibzuire, iar hotărîrea cea desăvârșită, rămâne a se face de către Maria ta. — 1819, Maiu 14.

Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Constantin Caliarh vel Vornic, Iordache Golescu vel Vornic, Alexandru Filipescu vel Logofăt.

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar.*

Primită fiindu-ne această anafora, a Dumnélor veliților boerî, poruncim Domnia mea, Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele, biv vel Spătare Gheorghe Suțul, Caimacamule al Craiovei, să aibă voie Dumnélui Clucerul Oteteleşanu, a face acel pod pe apa Jiului, la acel loc, luând însă de la trecători avaețul ce se arată mai jos, iar nu mai mult. — 1819, Iunie 4.

(pecetea g-pd)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 148.

Prea Înălțate Dómne

Am vădut această alăturată însciințare, ce au făcut Măriei tale Dumnélui Caimacamul Craiovei, dimpreună cu Dumnélor boerîi divaniți de acolo, pentru podul ce au fost âmbător peste apa Jiului, la moșia Breasta a Dumnélui Clucerului Constantin Oteteleşanu și acum voesce numitul boer să'l facă stătător și făcând chibzuire, precum ni se poruncesce de către Măria ta, înteu adevărat fiind acolo pod âmbător, de este neapărată trebuință a se face stătător, precum cere clucerul Oteteleşanu și de vom cunoșce că este trebuință a se face stătător, atunci să chibzuim și pentru avaețul trecătorilor, cat se cuvino a lua, arătăm Înălțimei tale, că neapărată trebuință este de a se face poduri stătătoare și temeînice, peste apele ce sunt in drumurile cele mari ale poștei, ca să nu se zăbovescă cei ce trec cu porunci domnesci grabnice, iar pe la acea moșie Brésta, nu este acest fel de drum, căci drumul cel mare al poștei trece mai pe la vale, dar este și acel pod trebuincios, pentru înlesnirea trecerei lăcuiitorilor, ce merg și vin cu trebuințele lor și pentru a nu cerca trecătorii zătienire, când vine apa mare și când nu este înghețată tare, ca să potă trece pe gheață, bine este a se face și acest pod stătător și să se ia plată de la trecători, după cum se ia și de la alte asemenea poduri de pe ape mari, adevărat de la carul încărcat, de jug două parale, iar de la carul sec de jug o para i de de omul călare o para, iar de omul pe jos să nu ia nici o para, i de la cireși și hergheli de vite mari o para, iar cele mici două una, i de turma de oi sau de râmători taleri unul de turmă, și de la minzilorî ori chi . . . . . iarăși nimic să nu ia, iar hotărîrea rămâne la Măria ta. — 1819, Maiu 24.

Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Constantin Caliarh vel Vornic, Iordache Golescu vel Vornic,

Pe apa Ciorogârlei Al. Suțu recunoșce privilegiul lui Barbu Văcărescu vel Vistier, fiind-că vine pe moșia lui, în drumul cel mare al Craiovei. Caragea i-a dat lude 10 podari. Suțul îi reînnoește acest hrisov în 15 Maiu 1819¹.

1. *Zemle Vlahiscoe.* — Fiind-că pentru podul ce este pe moșia Clinčenii sud Ilfov, a Dumnélui cinstitului și credincios boerul Domniei mele Barbu Văcărescu vel Vistier, care se află peste apa Ciorogârlei, în drumul cel mare al Craiovei făcut de Dumnélui, și de multe treceri ale locuitorilor și olacilor s'au fost stricat și iarăși cu cheltuiala Dumnélui l'au făcut, pentru ca să fie în stare bună de a pururea, fiind pentru obștesc folos, s'au hărăzit de Domnia sa Ioan Voda Caragea, prin cartea Domniei sale, ca să ție lude 40 dece podari, din ómenii făr' de pricină pe dajdie, scutiți cu pecetluituri domnesci, de rëndul dăjdiilor Vistieriei și de alte orândueli, cu cari ómenii să se însărcineze Dumnélui vel Vistierul stăpânul moșiei, să ție podul totdeauna în stare bună și trecătoriți să nu se supere cu nici un fel de dare la trecere, procum și n'au fost superați. Drept aceea binc-voim și Domnia mea, de vreme că s'au făcut după cuviință, pentru obștesc folos fiind, și i-am înnoit și i-am întărit și Domnia mea priu cartea acésta a Domniei mele, ca să ție acești lude dece și de acum înainte cu nestrămutare, pentru cea de a pururea întemeere și stare bună a acestui pod, și poruncim întocmai să se urmeze, că așa este porunca Domniei mele, i saam rechei gpd. — 1819, Maiu 15.

(pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. XCIII, fila 7 v.

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

După pliroforia ce ne dă Dumnélui vel Vistierul printr'acéstă anafora de vreme ce acești arétați lude opt, sunt apururea trebuincioși în paza și dregerea podului ce este făcut statornic pe apa Argeșului, în drumul cel mare al Giurgiului și al Ruscucului, cu cheltuiala Dumnélui biv Logofetului Ștefan Belu și sub a Domniei sale îngrijire fiind, așa dar ființa lui în bună stare pentru înlesnirea olacilor și altor trecători, poruncim Dumitale vel Vistiere, ca să rămăe acești lude 8 nesuperați de rëndul dăjdiilor Vistieriei, spre a'și putea urmă datoria lor ce sunt legați făcându-se și cartea Domniei mele de apărare. — 1820 Februarie 5.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCV, pag. 237.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată buiurdizmä, a Dumnélui biv vel Logofetului Ștefan Belu intrând în cercetare mă adeveriü, că acești lude opt, ce se arată în jalbă, nu sunt socotiți în trebuința Casei Dumnélui, nici se pot socoti în rëndul slujitorilor, ci podarii îngrijitori asupra podului, ce are Dumnélui, făcut pe apa Argeșului în drumul cel mare al Giurgiului și al Ruscucului, care măcar că acum în vreme de iarnă, tóte cele-l-alte asemenea poduri după ape mari

Apa Dâmboviței. In Domnia lui A. Suțu se refac podurile de la Grozăvesci și din Gorganii.

Mai mulți riverani ai Dâmboviței îngusteză din nou malurile el bătând țeruși și înălțând locul.

Biv vel Banul Gr. Brâncoveanu reclamă, că mahalagii de pe malul Dâmboviței, în fața caselor sale, au încalcat cursul apei bătând țeruși și apa au fost împinsă spre Curtea lui, de au mâncat peste un stinjen de loc. Se rânduesce cercetare și se adevăresce acesta. Divanul decide tăierea țăruișilor încalcători și Al. Suțu aprobă la 24 Iunie 1820¹.

In privința șanțurilor regulatoare cursului Dâmboviței din București, posedem următorul document:

Zemle Vlahiscoe. — Fiind-că ne-am insciințat Domnia mea, cum că la gura șanțurilor, s'au făcut o mănătoare foarte mare, în cât mai cu vreme pôte să se abată marea apei Dâmbovița, cu totul pe acolo și să rămăie politia Bucureștilor, isterisită de apă, de aceea dar, orânduim pe Dumnélui cinstit și credincios boerul Domniei mele, biv vel Vistierul Grigorie Romanitis, ca împreună cu Dumnélui Clucerul Iordache Deșliu i cu paharnicul Enache Hafta și cu inginerul, ce se află în partea locului, să mērgă și să facă cercetare prin însăși vederea Dumnélor la fața locului și chibzuid mijlocul care se pôte face îndreptarea acei mănătoari, să aducă Domniei mele curată pliroforie înscris, tolco pisah gpd. — 1819, Maiu 24.

(pecetea gpd.)

Cod. XCVI, pag. 37.

Importanța vadurilor de luat apa din Dâmbovița am arătat-o în anteriorele volume. Vadul servea pentru sacagii și era de nevoie să fie

se rădică din pricina desghețului și a slăbitului gheței, dar acesta fiind stătător și sub îngrijirea numiților podari, tôte olacele ce vin de la Giurgiu și Rușciuc, cum și cele ce merg de aici, asemenea și cei-l-alți călători nu pot cerca împiedecare nici ziua nici noțtea, aflându-se numiții cu îngrijire în tōtă vremea asupra podului, de aceea nu lipsiiu printr'acastă plecată anafora, a face cunoscut înălțimii tale, că cu adevăr sunt trebuincioși acești omeni, a fi podari îngrijitori la acest pod, ce este în drumul cel mare, precum au fost și până acum cu luminată Carte gospod., ca să nu cercă trecătorele olace și călătorii din pricina lipsirei acestor podari, discolie la trecere, iar hotărîrea rămăie la Măria ta. — 1820, Februarie 4.

Vel Vistier.

1. Cod. C pag. 87.

mai multe vaduri pentru grabnica âmplere a sacalelor la întemplantare de iangan (incendiū) ¹.

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.*

Dumnéta vel Agă, am vădūt Domnia mea arétearea ce ne faci printr'a-costí anafora, și de vreme ce acest loc din vechime aū fost vad de apă pentru trebuința obștiei, atât adecă mahalagiilor, cât și altora din partea locului, cât și pentru sacagiū la întemplantări de primejdii de foc, și de vreme ce alătura caselor, ce aū făcut pîritul Egumen în locul vadului celei vechi, este loc îndestul a se face alt vad, poruncim Dumitale, ca dimpreună cu Dumnéluū vel Vornicu al obștirilor, mergēnd la fața locului, să faceți chibzuire unde se cuvine a se întocmi acest vad, ce este trebuință a se face în locul vadului celui vechiū, și de câți stâneni de loc face trebuință a fi lărgimea vadului, ca să pótă avea înlesnire a merge sacalele la apă și a se întorce, și să ne arétați în scris prin anafora.—1820, Martie 24.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 430.

Prea Înălțate Dómne,

Pe marginea Dâmboviței, în dreptul caselor reposatului Banului Dumitrache Ghica, din vechime aū fost vad de apă, atât pentru trebuința mahalagiilor și a altora din partea locului, cât și pentru sacagiū la întemplantări de primejdii de foc, că nefind alt vad prin prejur, mai cu apropiere de cât cel de la Curtea veche, care cade peste mână, alérgă la acest vad, unde se ajută și cu apropiere și cu graba, pentru că la celăl-alt vad, adunându-se toți de odată și neîncăpēnd, nu pôte prohtaci să âmble cu înlesnire, cel de acum Egumen al monastirei Sfântului Ioan, făcēnd case într'acel loc, aū stricat vadul, alătura caselor ce aū făcut tot în linia celui d'intēiū, este loc îndestul și netrebuincios monastirei, a se face alt vad, iar numitul Egumen nu îngăduesce, și fiind-că vadul la acest loc este de mare lipsă mahalagiilor și celor de prin prejurul aceștii mahalale, neavēnd alt vad mai cu apropiere, decât cel de la Curtea veche, care este peste mână și depărtat, iar mai vērtos sacagiilor la întemplantări de foc, de aceea nu lipsesc a aréta Înălțimei tale, că de se va găsi cu cale și de către Măria ta, prin luminată poruncă să se dea slobođenie a se face acest vad, cu hotărire de a se păzi în tótă vremea, spre a nu mai putea monastirea după vremi să'l strice ca un lucru, ce și mahalagiilor este trebuincios și politiei la întemplantări de foc, iar hotărirea este la Măria ta.—1820, Martie 20.

Vel Agă.

Io Alexandru N. Suțul Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

De vreme ce Dumnéluū vel Vornicu al obștirilor și Dumnéluū vel Agă, ce prin osebită porunca Domniei mele, aū fost orânduiți să chibzuiască, unde se cuvine a se întocmi acest vad de apă, și de câți stânjini de loc, face trebuință, a fi lărgimea lui, ca să pótă avea înlesnirea, a merge sacalele la apă, și a se întorce, ne daū pliroforie printr'acostí anafora, că din josul caselor

Apa. Nici o măsură nouă de înregistrat cât privesce îndestularea Bucureștilor cu apă. În 8 Septembrie 1819, Al. Suțu acordă biv vel Hatmanului Const. Goleșcu dreptul de a duce la casele sale, din susul Bucureștilor, lângă apa Dâmboviței, olanul de apă ce a fost adusă de Alex. Ipsilant în întâia domnie, de lângă Crângași, din jos de Giulesci. Din această sorgintă se făcuse două cisme, una de lângă casele Dumnelui Banului C. Crețulescu și alta din Salvaragiu, «iar după ce s'au găsit alt destoinic la Crevedia, de lângă Crețulesci, pentru cismecele ce se află acum în politia Bucureștilor, s'au *batalisit* aceste două cismecele, aflându-se și măsura apei mai jos, în discolie fiind a se aduce în politie și au rămas curgerea acei ape acolo unde s'au aflat mai înainte și fabrica de postav, care fabrică cumpărând-o Dumnelui Hatmanul, unde împodobind acel loc cu acareturi și cu alte înfrumusețări precum se ved, a făcut cerere la Seleful nostru, prin părintele Dumnelui răposatul Banu Goleșcu, ca să i se hărăzescă Dumisale acest olan de apă, care vine din isvorul ot Giulesci». Caragea a acordat această Banului Goleșcu, în 17 Maiu 1816. Al. Suțu reîntărește donațiunea olanului către Goleșcu, cu condițiune să facă curgerea și la

ce au făcut egumenul mănăstirii Sfintului Ión, în locul vadului celui vechiu, adică spre baia mănăstirii, este loc slobod cuviincios, de a se face vad de apă, din care au măsurat 8 stânjină, cât este trebuincios pentru vad, și au rămas îndestul și pentru Curtea băii, poruncim că acest loc de stânjină 8, să rămăe a fi tot-d'auna slobod pentru vadul apei, acolo unde s'au măsurat, fără de a se strica vre-odată cu facerea de binale.—1820, Maiu 13.

(pecetea gospod.)

Vel logofet.

Cod. XCV, pag. 592.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale, ce ni se dă la anaforaua agiei, prin care s'au făcut cunoscut Măriei tale, pentru vadul sacagiilor după podul curței gospod ce arse, că stricăndu-se de egumenul mănăstirii Sfintului Ión, făcând case într'acel loc, este trebuință a se face altul, am mers la fața locului, și am vădut, că locul cât mă este rămas din susul caselor, nu este bun de a se face vad, fiind nămol și plin de gunoiu, unde rău nomolindu-se cai și sacalele, nu pot umbla, dar este alt loc slobod din josul acelor case, spre baia mănăstirii Sfintului Ión, care măsurându-se opt stânjină, cât este destul pentru mergerea și întorcerea sacalelor cu înlesnire, au rămas și pentru Curtea băii, loc destul, și nu lipsim a arăta Măriei tale, ca să se dea luminată poruncă pentru facerea acestui vad cu hotărîre de a nu fi volnică mănăstirea după vremi să'l mă strice, fiind fôrte trebuincios, atât mahalagiilor cât și politiei la întimplări de foc, iar hotărîrea rămăne la Măria ta.—1820, Maiu 2.

Nicolae Văcărescu vel Vornic, Manolache Arghîropol vel Agă.

drum, pentru drumeții și oștile lor. Golescu primesce condițiunea cu această rezervă, că fiind apă puțină, să nu curgă mereu cișmeua de la drum, iar drumeții să pótă lua totuși apa necesară lor din asemenea cișmea ¹.

E ciudat conceptul ce-și făceaū boerii noștri — chiar cei mai de trebă—de lucrul public: conductul era făcut de țără, dar Golescu își rezervă sie-și apa.

1. *Cartea Dumnélui biv vel Hatman Constantin Golescu, pentru o măsură de apă*

Zemle Vlahiscoe. — Dat'am Domnésca nóstră carte, cinstitului și credincios boerului Domniei mele, Dumnélui biv vel Hatman Constantin Golescu, ca să aibă olanul de apă, ce se află în grădina caselor Dumnélui, ce le are din susul Bucurescilor, lângă apa Dâmboviței, care apă încă dintru întêia Domnie a răposatului Domn Alexandru Vodă Ipsilant, aū fost adusă de la Crângasi, din jos de Giuleșei și aū fost două cișmele: una de lângă casele Dumnélui Banului Constantin Crețulescu și alta din Șalvaragii; iar după ce s'aū găsit alt isvor destóinic la Crevedia, de lângă Crețulesci, pentru cișmelele ce se află acum în politia Bucurescilor, s'aū batalisit aceste două cișmele, aflându-se și mēsură apei mai jos, cu discolie, fiind a se aduce în politie și aū rămas curgerea acei ape, acolo unde s'aū aflat mai nainte și fabrica de postav, care fabrică cumpērând'o Dumnélui Hatmanul, unde împodobind acel loc cu acareturi i cu alte infrumusețări, precum se vede, aū făcut cerere la seiful nostru, prin părintele Dumnélui răposatul Banu Golescu, ca să i se hărăziască Domniei sale acest olan de apă, care vine din isvorul ot Giulesci, și după cercetarea ce s'aī făcut de către Dumnélui vel Vornic al Obștirilor, prin anafora arētând, s'aū dat și întărire Domnescă, în lét 1816 Maiū 17 la aceeași anafora, coprinđetőre, că primită fiind rugăciunea, îi hărăzesece acel olan de apă, de la fabrica ce aū fost de postav, cu legătură, ca să fie dator a face o cișmea și afară spre drum, pentru călătorii drumași și să ție atât cișmeua, cât și drumul aceștii ape, totdeuna în bună ființă, cu a Domniei sale cheltuială. Acum Dumnélui Hatmanul făcēndu-ne rugăciune, ca și harul să'l întărim și în loc de cișmeua ce este îndatorat a o face, afară spre drum, pentru călători, să ție hazna cu ușă, slobodă de a bea ori-ce locuitori vor vrea, căci apa fiind puțină de o va face să curgă, nu rămâne pentru trebuința Dumisale; care cerere a Dumnélui chibzuind-o, întărim harul acestui olan de apă, pe obrăzul Dumnélui, iar pentru cișmeua ce este să ție afară spre drum, il îndatorăm Domnia mea, ca să o facă cu această rânduială, adecă, să nu aibă lipsă de apă, nici discolie de luat călătorii séi și alți vecini, cari vor avea trebuință a lua apă de bēut, séi călătorul a'și adăpa vita sa, și așa se dá voie să o facă, cu mijloc a nu curge și se imprățieze, séi să se verse apa pe pământ fără' de folos, pentru care să o ție Dumnélui totdeuna în stare bună cu a Dumisale cheltuială, i saam receh gpd. — 1819, Septembrie 8.

(pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Cod. XCIII, fila 86.

188 In 12 Septembrie 1919, Al. Suțu reînnoește hrisovul pentru milele și ajutorul acordat Focșanilor, ca să și pôtă întreținea-cișmelile de apă¹.

1. Creștinescă datorie aŭ Domniî și oblăduitorii, căroră li s'aŭ încredințat de la Dumneđeŭ stăpânire de țeri și de noróde, a nu trece cu vederea lucrurile cele ce sunt de folosul și de mare trebuință lócuitorilor, ce li s'aŭ încredințat sub a lor oblăduire, ce mai vêrtos a le întomeia spre mai buna îndreptare, ca să fie bine păzită. Drept aceea, însciințându-se Domnia mea, că în orașul Focșanii se află lipsă de apă, și mai din vechime cu ajutor domnesc s'aŭ întornit o cisma, de s'aŭ adus apă pe olane, de la loc depărtat, cu care apă se îndestula, atât têrgoveții din Focșanî, cât și alți trecători, și une-orî din vechime, alte orî din ale râmzeiței întêmplări când s'aŭ stricat și iarăși cu ajutor domnesc s'aŭ dres și s'aŭ făcut la loc, la care cișmea, spre a se putea ținea în stare bună totdeauna, aŭ făcut rânduială frații Domni de mai nainte, prin hrisóvele Domniilor sale, care le am vêdut, a se da pe tot anul de la Epitropia obștilor, câte taleri 200 pentru cheltuiala și pentru plata orânduitului suiulgiu, avênd și 12 lude fântânari scutiți, și într'acéstă râmzeiță trecută, din pricină că nici orânduiții bani de la cutia milosteniei, nu li s'aŭ dat, lăsându-se făr' de îngrijire, s'aŭ stricat, iar în partea orașului Focșanî, din ținutul Moldovei, se află cișmele, o apă luată din pământul acestii țeri nu de mai nainte, ci din vremea Domniei sale fratelui Alexandru Vodă Moruz când se afla la Moldova, după cererea ce aŭ făcut la Domnia sa, Constantin Vodă Ipsilant, prin slobozenie domnescă s'aŭ dat voie de aŭ luat apă din pământul țerei, făcênd cișmele îndestulate, nu numai în oraș, ci și în alte locuri mai depărtate. Pentru acéstă dar, aŭ trimis Domniei jalbă, boerii i boerinașii de la Focșanî, cum și Dumnelor ispravnicii însciințând iarăș Domniei, cum că cișmeua din Focșanî se află stricată și pătimesc mari discolii, pentru lipsa apei, fiind siliți de trec dincolo în Moldova de iaŭ apă, și cum că când s'aŭ dat slobozenie, de s'aŭ luat apă, din pământul țerei, aŭ făcut legătură, ca din apa aceea ce se ia din pământul țerei de aici, să dee 6 mësuri de apă adusă la hotar, cu cheltuiala părței Moldovei și de la hotar cu cheltuiala părței de dincóce, să se împartă în orașul Focșanii de dincóce, a se mai deschide alte patru cișmele, unde se va socoti că sunt mai trebuincióse, și atât pentru cheltuiala cișmelei cei vechi, cât și pentru acele, ce sunt a se aduce din nou, făcênd chibzuiri de cheltuiala ce trebuie, cu tóte că aŭ mai ajutat și pământeni de acolo, dar aŭ cerut și ajutorul Domniei, atât pentru dregerea cișmelei cei vechi, cât și pentru cheltuiala lor în vremea viitoare, să se mai adaoge irat spre a ținea totdeauna în stare bună, ca și când se va strica unde vași, dintr'acel irat să se drêgă, aŭ orânduit Domnia la Dumnelui vel Logofetul, de aŭ cercat și prin anafora, de la Maiu 27, a celui lét, aŭ făcut arêtare, că este prea mult trebuincióasă facerea acestor cișmele și trebuință are de ajutor, pentru următorele cheltueli, atât de a se face acum, cât și de a se ținea în stare bună totdeauna, pentru care acestea din hrisovul selefului, ce'l vêdum, cu lét 1814, Aprilie 30, aŭ chibzuit și iubind facerea de bine și obștescul folos, aŭ primit cererea și mai înteu pentru epitrop, aŭ însărcinat pe iubitorul de Dumneđeŭ Sfinția sa părintele episcop Buzêului chir Costandie, ca pe un arhiereu al eparhieii acestia, și deosebit aŭ poruncit la Dumnelui vel Vornicu al obștirilor, epistatul cutiei da milostenie, ca să dee taleri 1400, pentru șapte ani trecuți ce nu s'aŭ dat acest irat, după coprinderea hrisóvelor domnesci, spre a se urma

In 28 Maiu 1819, Alex. N. Suțu reinnoește in a 3-a domnie uricul de milă și scutiri monăstirei de la haznaoa apelor de la capul Podului

ca să i se dea acei câte taleri 200 pe tot anul, de la cutia milosteniilor, însărcinând pe Sfinția sa episcopul, că din banii Eparhiei ce dă la cutia milosteniei, să dea acești bani și la cutia milosteniei să se ție în sémă, care acest venit nefind destoinie pentru facerea cișmelelor și dregerea lor, după vremi, după arătarea și rugăciunea ce au făcut iubitorul de Dumneđe i, Sfinția sa părintele episcopu, au mai orânduit și aceste iraturi, adevă încărcațul și descărcațul buților din Focșani, ca să fie al cișmelelor, precum se urmăză aici în Bucuresei, (care este venit al podurilor) însă plata să se ia după starea pivnițelor, după cum se urmăză și in Focșanii de dincolo, și Dumnélor ispravnicii să îngrijescă a se păzi această orânduială, cu dreptă cumpănire, ca să nu pătîmescă cei ce au trebuință, de încarcat și descărcaț, după care orânduială și obiceiū, ce se urmăză dincolo, să facă Dumnélor fôie de tôte felurimile de pivnițe, in care să arête asemenea ce are să ia de încarcat, să facă osebite la buți mari și la buți mici, care fôie sub iscăliturile Dumnélor să se dea in păstrare la Sfinția sa părintele episcop, și altă asemenea fôie iscălită să se dea la mâna suiulgiu-ūi, ce este purtător de grijă al cișmelelor, spre e se căuta venitul acesta pe séma cișmelelor, să se vîndă pe an după cum se vînd și alte huzmeturi; așijderea mai orânduim să ia și milă de vinăriciū, câte 2 bani de vadră, din poporul Jidenii și Oratia, in care are monastirea Romniculū, câte doi bani milă veche și biserica cu școla ot Argeșii, câte un ban i din poporul Gârbovul, Tâmboeșei, Bordeșcii, Căndeșcii, Dragosloveniū, Uricheșcii și Tărăcescii, iarăși câte doi bani de vadră, in care are monastirea Sfântului Ioan din Focșani a lua câte alți doi bani milă veche și biserica cu școla ot Agiești câte un ban, i di Curăturī, Blidarii și Bontestii, iarăși câte doi bani de vadră in care are Sfânta episcopie a Buzelulū, a lua câte alți doi bani și biserica cu școla ot Agiești, câte un ban; osebit au mai orânduit, ca să ia pe tot anul de la cei ce vor fi însărcinați, cu tăierea cărnei la scaunele din Focșani, câte taleri 100, să se facă și un tîrg noi tîmna la Vărtișcoiū, care tîrg fiind spre folosul delenilor de acolo, cu ași inlesni cele trebuinciose, au găsit cu cale a se incepe de la 15 zile ale lui August și să ție până la 15 zile ale lui Noembre, după cum se urmăză și la tîrgul Valea Teanculū, din sud Buzău al spitalului Sfântului Pantelemon, unde și la acest tîrg să nu se amestece ispravnicii, seau alți ômenī domnesci, cu nume de niscare-va havaeturī, nici vameșii cu nume de prostichiū de vamă, fără numai ômenii cei orânduiți de iubitorul de Dumneđeū părintele episcop epitropul cișmelelor din Focșani, să aibă a lua tîta vama impreună și cu tot celălalt obiceiuit venit al tîrgului pe séma cișmelelor, iar avatul locului să se ia pe séma moșiei, pentru călcarea pămîntului; să aibă și acei 12 fontănarī scutiți. Deci învrednicindu-ne și pre noi Domnul Dumneđe i, cu a treia Domnie a acesti pravoslavnice țeri rumânesci am bine-voit Domnia mea de am innoit și am întărit tôte aceste iraturī și cu numiții fontănarī și Sfinția sa părintele episcopul să pue la bună orânduială, dregerea cismelei cei vechi și facerea din nou celor patru cismele spre a se face temein ce și a avea îngrijire apururea de a fi aceste 5 cișmele in lucrare, cu apă totdeauna, in stare bună și drese după vremi, spre adăparea norodului de acolo, ca un lucru ce este de obștesc folos și am întărit hrisovul acesta, cu însăși credința Domniei mele, Iō Alexandru Nicolăe Suțu

Tîrg

Mogoşoia (cu hramul Tămăduirei), cu condiţiunea să întreţină cişmeaşa şi grădina de acolo¹.

Un ultim hrisov relativ la apă este acel prin care Alex. N. Suţu mai dăruiesce o măsură de apă peste cea dăruită de Domnitorul Alex. Vodă Moruzi, la casele din Bucuresci ale repositului Banul Constantin Filipescu «din apele noue ce aduseseră» ăşul Domn Moruzi. Suţu ordonă lui suiulgi-Başa, să dea urmaşului lui Banul C. Filipescu, anume fiul său vel Logofăt de ţera de sus Gheorghe Filipescu, acea a doua măsură de apă de unde va cădea mai aproape, ca să potă Dumnelui mai cu lesnire, cu cheltuiala Dumnelui, a şi-o aduce².

Voevod, i cu credinţa prea iubiţilor Domniei mele fii: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dumitru Vv., Grigorie Vv., martori fiind şi Dumnelor cinstiţi şi credincioşi boerii veliţi ai Divanului Domniei mele: Pan Constantin Creţulescu vel Ban, Pan Barbu Văcărescu vel Vistier, Pan Istrate Creţulescu vel Vornic de ţera de sus, Pan Mihalache Manu vel Vornic de ţera de jos, Pan Gheorghe Filipescu vel Logofăt de ţera de sus, Pan Constantin Filipescu vel Vornic, Pan Gheorghe Goleşcu vel Vornic al Obştirilor, Pan Constantin Goleşcu vel Logofăt de ţera de jos, Pan Nicolae Slugearoglu vel Postelnic, Pan Dumitrache Hrisoscoleu vel Logofăt de Obiceiu, Pan Gheorghe Vlahuţ vel Spătar, Pan Manolache Băbeanu vel Vornic al politiei, Pan Alexandru Hariton vel căminar, Pan Alexandru Desila vel comis şi Ispravnic Pan Constantin Goleşcu vel Logofăt de ţera de jos, şi s'au scris hrisovul acesta la înteiul an întru al treilea Domnie a Domniei mele, aici în oraşul scaunului Domniei mele, Bucuresci la anii de la nascerea Domnului Dumneşei şi mântuitorului nostru Isus Hristos, 1819, Septembrie 12, de Nicolae Logofăt de Divan. Cod. XCIII, fila 135.

1. Am donat acest uric Academiei. El e scris pe folio, româneşce, în Bucuresci şi are sigil rotund roş de format mijloci, cu cele două mărci ale Principatelor, două corone, un buzdugan, un paloş şi între ele scuturile, iar mai sus un glob cu cruce.

2. Cartea Dumnelui vel Logofătul Gheorghe Filipescu pentru două măsuri de apă.

Zemle Vlahiscoe. — Fiind că repositul Banul Constantin Filipescu prin sinet domnesc ot lét 1796 Februarie 3, i s'au hărăzit din apele nouă ce aduseseră aici în politia Bucurescilor repositul Alexandru Vodă Moruz, o măsură de apă la casele din Bucuresci, care har şi păzindu-se nestrămutat, iar acum după rugăciunea ce au făcut Domniei mele Dumnelui cinstit şi credincios boerul Domniei mele vel Logofăt de ţera de sus Gheorghe Filipescu, fiul şi clironomul numitului reposit, cum că după împovărarea şi greutatea casei, atât a familiei repositului boer, cât şi a Dumnelui trebuinţă, urmând a se mai spori apa la această cişmea a casei Dumnelor, care trebuinţă cunoscându-o şi înşine Domnia mea că urmază a fi în adevăr, am bine-voit de am dat pe numele Dumnelui vel Logofătul încă o măsură de apă preste ceea-l-altă măsură, ce au avut-o părintele Dumnelui, făcându-se harul acestor două măsuri de apă printr'acest sinet al Domniei mele pe chipul şi obrazul Dumnelui vel Logo-

Tot din 1819 (Martie 28) avem o carte domnască de scutire de dajdie și de alte angarale, a lui Ioniță sin Stan suiulgiu al Craiovei. Aceste scutiri au fost acordate deja de Caragea Vv. și acum Alex. Suțu le reinnoesce¹.

O anafora a Vorniciei Obștirilor, ca să se facă conducte noue de apă la cișmele, cele vechi fiind stricate, ȳice: «Fiind-că Congurile cișmelelor ce vine în Bucuresci au început a se strica prin multe locuri, aflându-se foarte vechi, se cere 1764 taleri pentru *Conguri* reinnoite. Cutia cișmelor n'are de unde lua această sumă. Vornicul Obștirilor la 30 Aprilie 1820, propune, să se plătescă această cheltuială din Casa podurilor².

La 8 Maiu 1820, Alex. Suțu aprobă propunerea.

Incendii. Se iaă certe măsuri relativ la paza de incendii în domnia lui A. N. Suțu, așa e anafora a două boeri din Divan, cărora Domnitorul le-a trămis în cercetare jalba isnafului rachierilor, cari se tinguiau, că le merge comerțul rău, din cauză că sunt împedecați de Agie de a ține sumă mare de spirt prin prăvălii, adăogând că au ajuns tréba la *catahrisis*, de daă bani ca să remănă s'oboăi a ține spirt mult în prăvălii. Anafora conchide, că primejdie de foc nu vine numai de la rachierii, ci și de la cele mai multe felurite materii ardătoare, ce se află la casa fie-căruia, iar mai cu deosebire la spițerii și deci propune

fétul, ca să'l aibă de-apururea nestrămutat; de care poruncim ție suiulgi-Bașa, ca, de unde va cădea mai aprópe, să daă Dumnelui vel Logofétul încă o măsură de apă, ca să pótă mai cu înlesnire, cu cheltuiala Dumnelui, a și-o aduce, i saam recheh gpd.—1819, Septembrie 16.

(iscălitura și pecetea gpd.)

Vel Logofét procitoh.

Cod. XCIII, pag. 63 v.

1. *Zemle Vlahiscoe.*—Dat-am Domnăscă noastră carte lui Ioniță sin Stan, carele aflându-se cu meștesugul între suiulgii Craiovei și ajungând la grele bérânețe și scăpătăciune au avut milă prin sinet domnesc scris de la lét 1817 Noembre 14, a fi ertat de rândul dăjdiilor și de alte angarii ce vor eși de la vistieria domnăscă, precum și o prăvălioră ce o are în orașul Craiovei să fie scutită și apérată de fumărit i căminărit și de alte dări ce vor eși pe prăvălii, Drept aceea milostivindu-ne și Domnia mea asupra lui îi înnoim și întărim mila această, ca să i se păzescă întocmai și nestrămutat; pentru care poruncim zabiților din orașul Craiovei, nimeni intru nimic să nu'î faceți supérare preste porunca Domniei mele, i saam recheh gospod.—1819, Martie 28.

Vel Logofét.

Cod. XCIII, pag. 7 v.

2. Cod. C, pag. 67.

Domnitorului, ca rachierii să aibă voie de a ține în prăvălii spirt câte patru-cinci burii de câte 25 de vedre, iar nu în vas mare, fiind că bu-riile mai mici se pot ridica iute la întâmplare de foc. Boerii semnatari anaforalei amintesc, că Bucurescii au ars în trecut nu din cauza rachierilor, ci a unei spițerii, cum și mai dăunăzi Hanul Gabrovenilor s'au derăpănat din cauza depositului de iarbă de pușcă.

Domnitorul Alex. N. Suțu aprobă propunerea celor doi boeri. Nu scim cât va fi costat pe rachieri, asemenea relaxare a măsurilor anterioare, hotărâte pentru apărarea de iangane, adică de incendii! ¹

1. *În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe*

Primită fiindu-ne anaforoa această a Dumnélor orândușilor boeri, o întărim Domnia mea, și hotărîm, ca de acum înainte, așa să urmeze întocmai.—1819, Maiu 20.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod XCII, pag. 92.

Prea Înălțate Dómne,

După a Măriei tale luminată poruncă de la această jalbă a isnafului rachierilor, intrând în deamăruntă cercetare, ca să ne îndestulăm mai înteu de începerea urmărei acestei supărări, pentru care se și plâng din ce pricină li s'au scoborât alișverișul, că în vremea armiei rusești cu primejdie de foc, s'a i aprins o prăvălie în tégul Cucului la zidul Sfintului Gheorghe cel nou, ce era plin numai de marfă de in, și întinđându-se focul până la al patrulei prăvălie de rachierie, au dat oșeși-care zăticinire și mai multă strădanie stingerea, iar i s'au deschis rană. căci cea de atunci agie 'l-au poprit de a nu mai ținea sumă mare de spirt prin prăvălii, dar cei mai din urmă, aducându-o la catahrisis, 'i-au supus la dare de bani, ca să rămăe iarăși slobodii a ținea nebântuși lucrul cu totul neîntocmit buneii orândueli, căci primejdie de foc nu se aduc numai din spirtul rach ului, ce mai cu temoiu din neingrijire, cum și cu cele mai multe felurimi de materii, ce sunt supuse la acest fel de primejlii, se află în totă politia și la casa fieș-căruia, încă mai cu deosebie la spițerii, fiind și neîncotenită lucrare de foc, dar privigherea îngrijirei ce aduce fieș-care, la ale sale lucruri, păzesce întâmplarea rea, de aceea când și de către Măria ta, li se va chibzui a lor stenahorie, ce fără folos obștesc l. se aduce asupra măreii cu care se hrănesc, numai ca să se supue la dare de bani, dice, de va fi primit, a se întocmi un cuviincios mijloc, adecă, să ție fieș-care în prăvălie, rachii, spirt, bez cel stins, patru, cinci burie mici, unul ca de 25 vedre, înlesnitore de aridicat, când ferescă Dumneđu se întē nplă primejdie, iar nu prin vas mare nemișcător, ce se așadă numai prin pivnițe și la loc răschirat, și așa să rămăe odihniți și aperați de siluirii, ca unii ce nici odată sint cu începere de vătămare, pentru că atât la arderea a tot tégului politiei, cât și la dărăpănarea unui han al Gabrovenilor, ce în trecuții ani s'au întâmplat, s'au vedut a fi din spițerie și iarbă de pușcă, iar nu de spirtul rachiului, seú cum de Înălțimea ta se va hotări.—1819, Maiu 15.

Grigorie Filipescu, Grigorie Băleanu vel Agă.

Exista *tulumbe* seú pompe. In budgetul óstei, sunt trecuți *tulumbagii* ¹.

In 1820 se reinnoesc măsurile din vechime luate pentru paza de foc, prin un lung hrisov, adăogând 6 articole.

Divanul propune prin anaforaoa sa înființarea unei Eforii speciale de privighere (*astinomje*) asupra orașului. Este o specie de nouă *poliție*. In favórea ei se va arunca, pe lângă alte iraturi, un adaos de 2 parale la oca de carne vindută in Bucuresci. La capitolul Administrațiunei am menționat-o; in notă aducem numai «*ponturile*» adaose de Domnitor, cu referință mai ales la incendiul și edilitate in genere ².

1. Veđi Iorga, Acte in fragmente, II, pag. 558.

2. Iacă documentul :

Anaforaoa obștească cu ponturi pentru întocmirea Casei poliției, care este cu întărire domnescă.

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Printr'acéstă obștească anafora a Preaosfinției sale părintelui Mitropolitul țerei și a Dumnélor einstițiilor și credincioșilor veliților boeri, Divanului Domniei mele, îndestulată pliroforie ni se dete de căldurósa râvnă ce au Dumnélor spre buna întocmire, întemeere și odihnită petrecere a tótei obști ce locuesce într'acést de Dumneđei păzit, oraș al scaunului Domniei mele, Bucuresci, și chibzuirea acéstă ce ni se arată, găsindu-o Domnia mea pricinuitóre de folosítóre rodurí, și unite întocmai cu cugetul Domniei mele ce hrănim, de a se găsi mijlóce prin care să sa pótă ocroti orașul, până și de cea mai mică bântuire, am lăudat acéstă râvnă a Dumnélor, și primind tóte ponturile câte se coprind într'acéstă anafora, le întărim Domnia mea, ca să și aibă urmarea întocmai, fără cătuși de puțină strămutare, mai adăogând însă Domnia mea, și aceste 6 ponturi folosítóre, poruncind ca să se pue in lucrare dimpreună cu cele-l-alte ce se află într'acéstă anafora.

1) Atât la prăvăliile ce sunt in lăuntru in tērg, cât și la cele ce sunt pe ulițe, până și la cele mai cu depărtare ce se află prin mahalale, și pe la mărgini să aibă fieș-care prăvăliaș câte un vas cu apă apururea, și câte o cofă, iar in lăuntru in oraș unde este desimea prăvăliilor, insoțindu-se câte 4 seú 5 prăvălii, să aibă câte o cange, un topor și o scară, și fieș-care prăvălie să aibă câte o funie legată de sus de la invélitóre, și spânzurată in jos, in partea dinainte, și afară dintr'acestea unde este desimea prăvăliilor, să fie indatorati a ținea și câte un felinar cu lumină neadormită, și cu depărtare unul de altul, cât se va găsi cu cale, și iarăși din loc in loc, cu depărtare pe cât se va socoti, că este trebuință să păzescă tótă nóptea, câte un prăvăliaș cinstit, carele să fie sub chezășuirea stăpânilor prăvăliilor, avēnd credință către acel paznic, ca să le fie și lucrul lor cu cădută siguranție, cari acești paznici să aibă purtare de grijă, pentru orí-ce întēmplare, cu necontentită privighere, spre a putea întimpina orí-ce, alergând in vreme de nevoie, să dea de scire la străjile cele mai cu apropiere, și la zabiții cei mari, ca să ajungă îndată cu ajutórele cele trebuincióse, și acea puțină cheltuială a felinarului și a paznicului, din partea

Indestularea publică. In 8 Martie 1819, Divanul compus din mai mulți boeri *paia* (adică *biv*), supune Domnitorului anafora, prin care

prăvăliașilor să se analoghisască între dênșii, de fieș-care dece prăvălii, și să păzescă această orânduială, nestrămutat, dar și zabiții să'și aibă paznicii și străjile ce se preâmbă cu mai multă strășnicie, fără a se rezima numai în pază prăvăliașilor, și păzindu'și datoriile lor neclintite, să bage de sémă cercetând pe prăvăliași de păzesc această orânduială, și pe cei nesupuși să'î înțeleptiască fără a'î trece cu vederea, séu la interes privind zapciiii spătăresci și agiesci, să se abată din datoria lor.

2) Măimarebașa să fie dator a avea omul séu la Agie, să păzescă napristan, și ori-când se va întempla foc la vre-un loc, îndată să'î dea de scire omul séu, ca să alerge cu dulgheri și zidari, fiind aceștia mai isteți și mai îndrăzneți la focuri, și cu sciință cum să întâmpine primejdia lățirei focului, și în ce chip să facă mai cu înlesnire potolirea arderei acei binale.

3) La tóte hanurile cele mari, să se îndatoreze stăpânii lor, a avea câte un paznic credincios, carele să se preâmbă tótă nóptea, și să bage de sémă la întemplare de foc, din pricină de ogeac séu mangal, séu ciubuc, séu de vre-o lucrare de hoție, și după trebuință să se dea pe loc scire celor ce locuiesc în han, ca să grijască pentru acesta, dând scire și la străji și la zabiți, ca să alerge spre întâmpinare.

4) Așijderea și la monastirile cele mari, ce sunt împrejmuite, unde se află cu locuința felurimi de chiriași, să se îndatoreze egumenii, a avea paznic credincios pe tótă nóptea, carele să se preâmbă înlăuntru în monastire, băgând de sémă de vre-o nenădăjduită întemplare de foc, ori din lăuntru, ori din afară séu de vre un furtișag, ori spargere de odăi și prăvălii, pricinuită dintre cei ce locuiesc în monastire, séu din cei ce vin dioa de afară, și intrând în monastire se ascund cu acest fel de cugetare, și îndată paznicul acela să dea de scire la toți cei din monastire, ca să întâmpine acea primejdie, dându-se asemenea de scire și la zabiți, ca să alerge spre ajutor.

5) Întemplându-se ceva-și din cele împotrivă, ori înlăuntru în han, ori în monastire, ori afară împrejur, și paznicul nu va da de scire pe loc după datorie, atunci acel paznic să se pedepsescă strașnic și stăpânul hanului, séu egumenul monastirei să se osândescă cu pini de bani; așijderea și pini ce se coprinde în pontul al doilea, al treilea și al optulea, într'această anafora împotriva călcătorilor poruncilor celor coprinse într'acele ponturi, să se pue în lucrare tot în bani, după suma ce se va găsi cu cale de către Eforie, și cu analoghie, după starea și puterea călcătorului poruncei, cari aceia să însemneze în condica Casei, ce se va alcătui într'adins suma banilor, ce se va răspunde cu condeii lor, câți vor avea sciință de scris, iar câți nu, însuși ei să alégă pe altul, ca, să scrie în locul lor, și câți bani se vor aduna dintr'acest fel de pini, să se păziască la Casă pe séma slujbașilor celor orânduți.

6) Pe lângă acestea, fiind-că această întocmită Casă are înclinare cu Spătăria, Agia și Vornicia politiei, la câte aceste trei zabitlăcuri, sunt îndatorate a lucra, de trebuință este a se afla napristan la Casă, trei zapcii, unul al Spătăriei, unul al Agiei și unul al Vorniciei politiei, ca să pue și ei în lucrare cele ce se vor găsi cu cale de către Dumnélor boerii Eforii ai Casei, cerând ajutorul Spătăriei, Agiei și Vorniciei politiei; vătășei de mahalale după datornica urmare ce au făcut până acum, așa și de acum înainte să urmeze cercetând cu tótă

îi vestesce, că măcelarii din București, se lăgă ca și în anul trecut să indestuleze orașul cu carne, cea de ôie ocoa câte 18 parale, și cea de vacă câte 16 parale, până la Sfintu Petru viitor din 1819. Măcelarii cer însă, să li se dea un epistat, care fără de a se amesteca cătu-și de puțin la câștig, ori paguba lor, să le dea bani cu împrumut, căci numai cu mijlôcele proprii nu pot să întreprindă acest comerț.

Alex. Suțul aprobă această regulare, și ordonă marelui Vistier, să dea măcelarilor cuviincioșele porunci pentru stringerea de vite, iar Logofetul cel mare de țera de sus, este însărcinat să vestescă măcelarilor, că însu-și Domnitorul are de a priveghia, și că pe ori care din ei îl va găsi Vodă vinđend carne, ori prôstă, ori lipsă la dramuri, seű că nu va avea indestulă la scaun, pe unul ca acela îl va pedepsi cu strășnicie¹.

scumpătatea pentru aceeași năprasnică bôlă, și arătând la epistații mahalalelor, ca și aceia îndată să facă arătare la Eforie. Tóte aceste ponturi ce cu bună chibzuire s'au alcătuit pentru bună starea și paza orașului, poruncim Domnia mea, să se pue în lucrare întocmai, și să se păzescă cu tótă scumpătatea, și Dumnéta vel Logofet de țera de sus, trecându-se această anafora în condica Divanului Domniei mele, să se scoță copii adeverate de Logofeție, și însoțite cu osebitele domnesc le nôstre porunci, să se trimiță la Dumnélui biv vel Banul, epistatul Spătăriei i la Dumnélui vel Agă, și la Dumnélui vel Vornicu al politiei, ca și Dumnélor să fie sciută această bună întocmire, și să pue în lucrare, câte în parte sunt îndatorați, cum și la cinstitele consulaturi, însoțite cu note din partea Logofeției, spre a le fi sciută această bună îngrijire de ocrotirea norodului acestui oraș, de ori-ce bântuire. Ose'it să se facă poruncile Domniei mele, și către Dumnélor ispravnicii tuturor județelor, ca să'și aibă îngrijirea și urmarea neștrămutată la tóte câte sunt inclinate cu ponturile că se copriind într'acóstă anafora. Apoi scoțendu-se altă copie, întocmai, adeverate de Logofeție, să se dea Dumnélor boerilor ce cu osebit pitacul Domniei mele, se vor orândui efori asupra aceștii obștesci îngrijiri, ca să stea în păstrare la această casă, după care are să se facă tótă urmarea, iar anafora acosta să stea în păstrare la canțalar'ia Divanului Domniei mele.—1820, Martie 18.

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Oed. XCVIII, pag. 217.

1. *Îo Alexantru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Primită fiind Domniei mele această obștescă anafora a părinților arhieriei și a Dumnélor boerilor, după arătarea ce ne fac de legătura ce au dat măcelarii, o întărim cu legătură de a se urma întru tóte întocmai, după care și poruncim Dumitale vel Vistiere, să se dea măcelarilor cuviincioșele porunci ale Domniei mele pentru stringerea vitelor, iar pe de altă parte, poruncim Dumitale vel Logofete de țera de sus, că aducând de iznôvă pe măcelarii înaintea Dumitale, să le dai a înțelege, că însine Domnia mea avem a privighea, și pe ori care

La Iunie 1820 Divanul intră cu anafora la Alex. Suțu Voevod în cestiunea eftinirei carnei de vacă și de oie. Afacerea s'a început după o arătare a lui Chir Th odosie Vrana, epistatul cărnurilor, care «vedând eftinătatea de estimp a vitelor, din buna a sa proerisis primesce să se scaadă din prețul carnei 2 *parale* la ocaoa de oie și 2 *parale* la cea de vacă, începându-se acest scădemēt de la viitorul *San Petru* până la sfârșitul sorocului de doi ani (*ai contractului*)». Divanul laudă această propunere a Epistatului și este mulțămīt cu scădemēt

din ei il vom găsi vindēnd carnea, până la soroc, orī próstă, orī lipsă la dramurī, seū nu vor avea îndestul pe la scaune, pe unul ca acela il vom pedepsi cu strășnicie.—1819, Martie 12.

(pecetea gpd).

Vel Logofēt.

Cod. XCII, pag. 15.

Prea Înălțate Dómne,

Cu plecată anafora arēt Măriei tale, că mai aducēnd și astăđi înaintea noastră pe Duțul vataf de măcelariū de aici din politia Bucurescilor, dimpreună cu câți-va din măcelari, 'i-am îndatorat să ție trēba carnei politiei asupra lor, până la viitorul Sfințu Petru din acest următor an 1819, vindēnd-o cu prețul cel hotărīt, cea de oia ocaoa po talerī 18, și cea de vacă po talerī 16, și purtând grija a avea carne îndestulă și bună, după cum s'a i fost legat înaintea noastră în postul cel mare al anului trecut, și mai deteră și acum de iznóvă legătură prin chiar graiul lor, după mai sus numita datorie ce sciū că o ai, că vor fi următorī acestei legături, până la numitul soroc, atăta numai điseră, că nu ai putere a ținea această trēbă cu sermaiaua lor, de nu vor avea epistat ca să'i ajute cu bani împrumut, la care acesta li s'ai dat răspuns, că cel ce le-ai făcut ajutor cu împrumutare de bani, de ai ținut trēba carnei de an de la Pașci până acum, tot acela să'i înlesnescă cu împrumutarea de bani până la Sfințu Petru, sigurifsindu-l după cuviința, dar să scie cu hotărīre, că acela nu are a se amesteca nici la pagubă, nici la câștig, nici la cusurul ce se va face asupra trebei, ce totă trēba și răspunderea de ori-ce cusur se va face de la dēnșii, și spre întomeerea acestei legături, se va da și luminată întărīrea Măriei tale la această plecată a noastră anafora, ca să nu mai pótă avea măcelariū nici un cuvēt de pricinuire, până la numitul soroc, și apoi să rămăe slobođi de această legătură, iar hotărīrea cea desevēșită rămăne a se face de către Măria ta, poruncindu-se de către Măria ta și Dumnelui vel Vistierului, ca să li se dea porunci domnesci de la Vistierie a merge să stringă vite.—1819, Martie 8.

Al Ungrovlahiei Nectarie, Constandie Buză, Iosif Argeșiu, Grigorie Brăncovēnu, Constantin Crețulescu, Barbu Văcărescu, Dumitrache Racoviță, Istrate Crețulescu vel Vornic, Constantin Bălăcēnu, Mihalache Manu vel Vornic, Grigorie Filipescu, Grigorie Bălēnu, Iorlache Slătīnīnu vel Logofēt, Constantin Filipescu, Constantin Caliarh vel Vornic, Ioan Știrbeū biv vel Vornic, Iordache Goleșcu, Alexandru Filipescu vel Logofēt, Grigorie Ralea, Grigorie Romanitis Vistier.

făcut din prețul hotărit în contract și dispune, ca cele 2 parale scădemânt la carnea de vacă să se folosescă locuitorii politiei, decî să se vină ocoa de carne de vacă pe 14 parale și în ȃile de post pe 16 parale. «Iar scădemântul de 2 parale la ocoa de carne de ôie să se ia de la cei ce cumpără carne și să-l stringă Epistatul cãrnurilor deosebit, dându-se la *Casa privegherei*, a fi pentru trebuinciôsele cheltueli ale acestei Case, a cãreia întocmire este de mare trebuință și folositoare tuturor de obște, și așa carnea de ôie să se vină tot cum se vindea până acum în ȃilele de dulce, ocoa pe parale 18 și în ȃilele de post pe parale 20...»

Va să ȃică, carnea de ôie ce o mânca *poporul*, remânea tot mai scumpă. Scădemântul este profitabil numai boerimei!

În 19 Ianuarie 1820, Al. Suțu aprobă propunerea Divanului, iscălită de: Al Ungrovlahiei Dionisie, Gherasim Buzău, C. Crețulescu, Barbu Văcărescu vel Ban, Istrate Crețulescu vel Vornic, C. Samurcaș vel Vornic, Iordache Slătineanu vel Logofăt, Gh. Filipescu, Ccst. Filipescu vel Vornic, Gr. Ralea vel Vornic, N. Văcărescu vel Vornic, Manolache Băleanu vel Vornic¹.

Indestularea cu pâne se face prin nart, bazat pe *cisniuri*, după obiceiul vechiu².

1. Cod. C, pag. 56 și 57.

2. Cinstiților și credincioșilor boerî ai Domniei mele, Dumnéta vel Vistiere Barbule Văcărescule, i Dumnéta biv vel Vornice Grigorie Filipescule, i Dumnéta biv vel Vornice Grigorie Bălene și Dumnéta vel Agă, fiind-că s'aũ apropiat vremea de a se face cișniũ și a se pune nartul pânei, cum are a se vinde, adecă de la 25 ale aceștii luni și până iarăși la 25 ale viitorului Septembrie, după prețul cu care se va urma vîndarea grăului la Tergul de afară, de la 25 ale următorului Aprilie și până la 25 ale viitorului Maiu, după nizamul ce este întocmit, de aceea dar poruncim Dumnévostřă, ca adunându-vẽ cu toții la un loc, să faceți cuviinciôsa cercetare și chibzuire, și să arătați Domniei mele prin anafora; tolco pisah gpd.—1819, Aprilie 11.

(pecetea gpd.)

Cod. XCVI, pag. 31.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Cinstiților și credincioși boerilor Domniei mele, Dumnéta vel Vistiere i Dumnéta biv vel Vornice Grigorie Bălene și Dumnéta vel Agă, fiind-că prețul grăului s'aũ eftinit, și armăză a se face cișni după orânduială, și după cum și înșiși brutarii cer pentru vîndarea pânei cu ce preț se cuvine a se urma, de aceea poruncim, ca adunându-vẽ la un loc să faceți cuviinciôsa cișni și de prețul cu care veți chibzui, a se urma vîndarea pânei, să arătați în scris, tolco pisah gpd.—1819, Septembrie 9.

(pecetea gpd.)

Cod. XCVI, pag. 75.

— Divanul complectat și cu Manolache Arghiropulo vel Aga, la 12 Iunie 1820, propune să continue până la Septembrie 1820, a se vinde pânea pe 4 parale ocoa. La Septembrie fiind grâul din recolta nouă, se va face un nou cișniū și se va hotări prețul pânei ¹.

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar*

Fiind-că după următorul preț al cumpărătoarei grâului este dréptă și cuviinciosă chibzuirea ce fac Dumnelor veliții boeri pentru nartul pânei, cum are a se vinde, după care nici brutarilor nu le mai rămâne vre-un cuvânt destoinie de împotrivire; de aceea, întărim Domnia mea anaforaoa césta, și poruncim Dumitale, vel Agă, să îndatorezi pe brutarii politiei, ca să fie întocmai următorii, vîndînd adecă ocoa de pâne po parale 4, făcînd-o cóptă bine și albă, și pe totă ziua scoțînd pâne cu îndestulare pentru trebuința politiei.— 1819, Septembrie 21.

(pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 444.

Prea Înălțate Dómne,

După a Măriei tale luminată poruncă, ce prin pitac ni s'au dat, ca după prețul vînderei grâului, ce se urmăze la oborul Têrgului de afară, să facem chibzuire, cum s'ar cuveni a vinde brutarii pânea la norodul politiei, următorii fiind poruncei Înălțimeii tale, ne-am adunat la un loc, împreună cu Dumnelui vel Agă, unde aducînd față și pe cei mai de frunte din isnaful brutarilor, am făcut socotéla ce se vede alăturată, puind atât cumpărătoarei grâului la . . . . una de frunte, alta de mijloc și alta de códă taleri 58, după cum acum se urmăze vîndarea la Obor, cât și cheltuelile ce merg pe o di la o brutărie lucrînd, alți taleri 45, împreună cu dobînda banilor și câștigul lor, și făcînd și socotéla grâului din trei chile, măcar că este mai multe oca, umplîndu-se banița numai cu grău, dar noi ne-am pus la socotéla chila po ocă 352 după banița Vistieriei cea cu aiar întocmită de 44 oci, care fac ocă 1056, din care scădînd ocă 105 tărăte, rămâne faină cernută ocă 951, iar pâne cóptă ese ocă 1236, puindu se în spor la dece trei, care aceste ocă ce ese pâne fac dramuri 494.400, și împărțindu-se la parale 4.040, ce fac acei taleri 101 cumpărătoarea și totă cheltuiala, afară din taleri 2 vîndarea tărățelor, venea să se vîndă la o para dramuri 122 bez dramuri 1520 ce le mai rămân prisos, dar noi, ca să nu le mai rămăe brutarilor nici un fel de pricinuire, am socotit ca să li se puie nart a vinde pânea la para dramuri 100 și nu se mulțămira, dicînd că sporesce numai la dece două, și peste cheltuelile acestea să li se scază și deciuiala, la care n'au nici un cuvânt, pentru că și la trecutul Aprilie, când li s'au dat iarăși taleri 15, după a lor mulțămită pentru tóte cheltuelile, cum și spor, trebuia să se pue la dece cincî, ca la alte cercări de mai nainte, iar noi le-am pus numai la dece trei, mai hărăzindu-le alte două ocă la dece. Ci de se va găsi cu cale prețul acesta și de către Măria ta, se va da luminată poruncă, ca după acest nart să aibă brutarii a vinde pânea po dramuri 100 la o para, fiind cu îndestul folos al lor, îndatorindu-se ca să o facă cóptă bina, albă, și pe totă ziua îndestulă de trebuința orașului, iar hotărîrea rămăne la Măria ta.—1819, Septembrie 18.

Barbu Văcărescu, Grigorie Filănescu, Grigorie Băleanu vel Agă.

Nu e lucru curat! Vodă ceruse cișniū, ca să se scaadă pânea. Boerii arată, că se scumpesce și scade grăul și deci e mai bine să rămână prețul actual de 4 parale până la Septembrie.

Cumpărătoarea grăului

Taleri

23 Chila mică, întêia,
20 a doua,
13 cea de a treia.

58

45 Se adaogă la fieș-care chilă po taleri 15 pentru tôte cheltuelile și câștig.

103

2 Se scade din tărățele ce se vînd.

101

Socotêla pâinei

Ocă

1056 Se adună cele cinci chile după banița cinstitei Vistierii, cea cu aiar întocmită pe 44 oca, care o aū brutarii.

105 Se scade tărățele.

951

285 Se adaogă sporul ce dă, făcêndu-se pâine cu sincatavasis la 10, 3

1236 ese pâine cōptă și fac dramuri 494.400, care analoghisindu se la 4040 parale, la o para dramuri 122, mai prisosind 1520 dramuri ce nu încap la împărțelă.

Pitac către boerii cei orânduiți pentru a face cișniū grăului și chibzuire pâinei cu ce preț să se vinđă.

Cinstiților și credincioși boerilor aī Domniei mele, Dumnêta vel Bane Barbule Văcărescule, și Dumnêta vel Vornice de țera de sus Grigorie Bălene, i Dumnêta vel Vistiere Grigorie Filipescule, și Dumnêta vel Agă, fiind-că mi-
lostivul Dumneđeū aū trimis blagoslovenia sa preste rōdele pământului în anul acesta următor spre îndestularea zidirei sale, vremea este acum și datoria ne silesce a face cuviincioșa îngrijire de nizamul pâinei, ce este firêșca hrana norodului, ca nu cumva lăcomia să înduplece bișugul abătând spre în parte folos cu supêrarea obștiei. De aceea dar, Dumnévōstră, ca nisce iubitorī de patrie, și cu râvnă la obștescile folosuri, poruncim Domnia mea, că adunându-vê cu toți la un loc și puind înainte prețul cu care se vinde grăul la têrgul de afară, să faceți cișni cu chibzuire întregă și cu cumpănire drêptă, cu ce preț s'ar cuveni ca să se vinđă pânea pe anul acesta, și să arătați Domniei mele prin anafora, tolco pisah gpđ.—1820, Maiū 30.

In Octombrie 1819 Divanul propune lui Al. Suțu, după reclamațiunea brutarilor, scăderea uiumului ce daū la mori, ca să nu se scumpescă pânea. Domnitorul aprobă ¹.

1. *Zemle Vlahiscoe*. Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel Agă, cu tóte că pentru prigonirea ce se urmază între Dumnéei Clucerésa Elenca Dudeasca cu brutarii politiei Bucurescilor pentru oemul morilor Dumisale ot Vitan, s'aū dat porunca Domniei mele prin întărire la anafora Preașfințoi sale părintelui Mitropolit și a Dumnélor veliților boeri, în ce chip are a se face urmare, dar fiind că însăși Dumnéei Clucerésa prin pitacul Dumisale ce scrie către un Ivancea Stoiciul Gabrovalău care s'a vedut și de către Domnia mea, cere ca să'i plătescă brutarii oem de chilă pe taleri 2, care cerere fiind primită și brutarilor politiei după pliroforia ce ne-ai dat, poruncim Dumitale ca de acum înainte să dai nizam așa să se facă urmare cu darea oemului de către brutari, adecă câte taleri 2 de chilă după cererea Dumnéei Cluceresei, îndatorând pe brutari ca si aibă îngrijire de a măcina zaherea indestulă pentru indestularea pölitiei, tolco pisah gpd. — 1819, Octombrie 7.

(pecetea gospod.)

Vel Logofët.

Cod. XCVI, pag. 85.

Iă Alexandru Nicolae Suțu voveoț i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Primită fiind Domniei mele acéstă anafora a Prea șfinției sale părintelui Mitropolit și Dumnélor veliților boeri o întărim și poruncim Dumitale vel Agă, să se facă urmare întocmai precum mai jos se coprinde, dând cuviinciosul nizam, ca să îngrijască brutarii a măcina fără zăbavă spre indestularea politiei Bucurescilor.—1819 Octombrie 3.

(pecetea gospod.)

Vel Logofët.

Cod. XCII, pag. 464.

Prea Înălțate Dómne.

După luminată porunca Măriei tale ce s'aū dat prin Dumnéluī vel Logofëtul de țera de sus, am vedut acéstă anafora a Dumnéluī vel Agă i jalba ce aū dat opt brutari ai politiei Bucurescilor, ce aū clădit de vre-o căți-va ani, adecă magazii, ambare și alte trebuincioșe meșteșugului lor la morile ot Vi'anu ale Dumnéei Cluceresei Elencai Dudeascai, măcinând zaherea pentru trebuința hranei politiei și că plătea oemul cel orânduit după poruncile stăpânirei, iar acum le cere omul Dumnéei adaos la plata oemului și protosie; așjderea am vedut și alăturatele anaforale cu întăririi domnesci coprindătore, că mai înainte da brutarii pentru oem de chila de grău po taleri unul, apoi aū rânduit stăpânirea să dea de chilă po parale 30 după prețul grăului de atunci, fiind scump, până când se va face imbișugare la bucate și se va mai efteni prețul lor și atunci să dea brutarii oem făină în natură după vechiul obiceiū, din dece una. Decī măcar că la alte mori de pe afară unde nu macină brutarii politiei i prin județe se iea oem mai mult, la unele mori din opt una, la altele și din 7 una, dar acestor brutari fiind-că sunt ai politiei Bucurescilor, găsim

Și la județe se ordonă aplicarea de nart la pâne ¹.

Luminări. In privința indestulării orașului cu luminări de cêră albă și galbenă, aflăm diverse acte :

«Cinstiților și credincioși Dumnévóstră veliților boerî ai Divanului Domniei mele, fiind-că luminările de cêră albă și galbenă este un lucru, cu care se împlinesce trebuința slujbei sfințelor bisericî și a sufletescilor porniri ale no-rodului, pentru care fieș-care sêrac este silit de a cumpêra, și fiind-că avem Domnia mea pliroforie, ca amêndouê aceste feluri de luminări se vînd cu un nesuferit preț de c.tre cei ce se neguțatoresc cu dênsele; de aceea poruncim Dumaévóstră să faceți cuviincioșa chibzuire, cu ce preț s'ar cuveni să se vîndă ocoa de fieș-care dintr'aceste douê felurimî de luminări și să arêtați Domniei mele prin anafora; tolco pisah gpd.»—1819, Martie 7.

Cod. XCVI, pag. 22.

Pitac pentru chibzuirea lumînărilor de cêră galbenă și albă.

Preaosfinția ta părintele Mitropolit și Dumnévóstiă cinstiților și cre-dincioși boerilor veliți ai Divanului Domniei mele, cu tóte că pentru lumi-nările de cêră albă și galbenă, de la 7 ale trecutului Martie, prin domnescul nostru pitac vi s'aũ poruncit, ca să faceți chibzuire, cu ce preț s'ar cuveni să se vîndă ocoa de fieș-care dintr'aceste douê feluri de luminări, ca să dãm și Domnia mea cuviincioșa hotărîre; dar fiind-că până acum nici o urmare nu vedem, de aceea poruncim, ca adunându-vê cu toți la un loc fără de zăbavă, și vêdênd și coprinderea domnescului hrisov, ce are biserica de aici a 40 mu-cenicî, pentru lumînările de cêră albă, să faceți cuviincioșa chibzuire cu ce preț s'ar cuveni să se vîndă ocoa lumînărilor de cêră albă și osebit cele de cêră gal-benă, să arêtați Domniei mele prin anafora; tolco pisah gpd.—1819, Iunie 8 ².

cu cale să li se facă musaadea a da oem din đece una, însă făină în natură iar nu în banî, iar hotărîrea remâne la Măria ta.—1819, Octombrie 4.

Al Ungrovlahieî Dionisie, Israte Crețulescu vel Vorni; Mihalache Manu vel Vornic, Gheorghe Filipescu vel Logofêt, Constantin Filipescu vel Vornic, Iordache Golescu vel Vornic, Constantin Golescu vel Logofêt, Dumitrache Hrisoscoleu vel Logofêt.

1. S'aî făcut volnicii cu idieliî către Ispravnicî cu alți boerî pâmêntenî și cu idieliî să pue nart la pâne și carne pe la orașele din 12 județe bez 5 județe ot preste Olt.—1819, Maii.

Cod. XCVI, pag. 37.

2. *Pitac către Părintele Mitropolit i către Dumnêlor boerî veliți și către Dumnêlui vel Vistieru, a face chibzuire pentru lumînările de cêră galbenă și albă cu ce preț să se vîndă ocoa.*

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Preaosfinția ta Părinte Mitropolit și Dumnévóstră cinstiților și credincioși veliți boerî ai Divanului Domniei mele împreună, și Dumnêta vel Vistiere,

— Menționăm contractul a 9 făclieri, să facă luminări bune de cêră galbenă, de la 1819 Noembre 15 la 1820 Noembre 15, cu pecetea pe luminările ce lucrăză. Ei dobândesc «protimisis», împreună cu Riga Zisul, cel ce are fabrică de luminări albe, a cumpêra ei întêiū cêra că le trebuie pentru Bucuresci¹.

— Se decide că oca de luminări va costa 8 taleri.

— Riga Zisul primesce fabrica Episcopiei Râmnic de la biserica 40 de de sfinți, cu monopolul luminărilor albe, cari vor costa oca taleri 9.

Bisericeii, poprietara fabriceei, se légă a-i da câte 100 oca luminări pe an în natură.

Îo Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

Cinstite și credincios boerul Domniei mele, Dumnéta vel Agă, fiind-că pentru luminările de cêră albă, i luminările de cêră galbenă după nizamul ce s'aū dat cu sfat de obște s'aū hotărit, ca pe un an întreg, de la 15 ale lunei Noembrie până la anul viitor iarăși Noembrie 15, Riga Zisul fabrica luminărilor de cêră albă după ponturile ce s'aū legat a le păzi, care ponturi prin cartea ce i-am dat la mână le-am întărit, așijderea și luminările de cêră galbenă, s'aū făcut isnaf cu staroste iarăși prin ponturi, căroră prin osebită cartea Domniei mele ce le-am dat și lor le-am întărit, și fiind-că sunt legați ca să fie luminările de cêră curată făr' de nici un fel de altă amestecătură, să aibă indestulare pe cât este trebuința politiei, puindu-și fieș-care pecetea sa la luminări, spre dovadă că sunt curate, care pecete să puie fieș-care luminărar atât în condica divanului, i în condica sfintei Mitropoli, cât și în condica

fiind-că aū sosit vremea a se chibzui prețul luminărilor de cêră galbenă și albă, ce este un lucru, cu care se implinesce trebuința slujbei sfintelor biserici și al sufletescilor pomeniri ale norodului, pentru care fieș-care sêrac este silit de a cumpêra, și fiind-că avem Domnia mea pliroforie, că amêndouă aceste felurim de luminări se vînd cu nesuferit preț de către cei ce se neguțatoresc cu dênsele; de aceea poruncim, ca adunându-vê cu toții la un loc fără de zăbavă, și vêdênd și coprinderea domnescului hrisov, ce are biserica de aici 40 de mucenici pentru luminăria de cêră albă, să faceți cuviincioșa chibzuire, cu ce preț s'ar cuveni să se vinđă ocoa luminărilor de cêră albă și osebit cele de cêră galbenă, și să arêtați Domniei mele prin anafora. — 1819, Septembrie 15.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 76.

1. Pag. 185. (Pecetile făclierilor sunt puse în originalul act).

Agiei, ca orî când se va ivi luminări cu pecetea sa a avea amestecături, iar nu curato, să fie osândit și judecat, a căroro vinđare de luminări s'au hotărît a fi cu nart, însă luminările de cĂră albă ocoa po taleri 9 și ocoa de luminări de cĂră galbenă po taleri 8, ferindu-se de a se face înșelăciune la norod, nici a lua preț mai mult de cât nartul, nici a da lipsă în dramuri. De aceea poruncim Dumitale, ca să aibi îngrijire a se păzi dreptatea obștei și a se face vinđarea după nart, cum și de a nu se pune în luminări vre-o amestecătură, seaă a fi lipsă de luminări în politie, fiind acesta datorie a Dumitale a priveghia spre a se păzi, lângă care și la altele care se coprink în cărțile Domniei mele ce li s'au dat spre paza dreptăței și a lor pentru cumpăratul cerei, când se vor arĂta la DumnĂta să li se facă ajutor și înlesnire la acelea câte vor privi la zzbîtlăcul Dumitale spre a se păzi ponturile ce prin cartea Domniei mele s'au întocmai, tolco pisah gpd.—1819, Noembrie 15.

Vel LogofĂt.

Cod. XCVI, pag. 101.

În 17 Noembrie 1819 se dă voie unui nou venit la București, să facă liber luminări de seĂ, «pentru că scie meșteșugul lucrării luminărilor de seĂ cu multă oșebită curățenie la fatura (ϕατσηρα) lor de cât lumănările ce le fac luminărilor Bucureștilor și cu atĂta *lucs* frumĂsă arderea lor, în cât și vremea depărtĂzĂ cu mai multe cĂsurĂ, pe lângă asemănarea *formei* luminărilor din tĂrg.» Vodă đice, cĂ de acesta s'au incredințat însuși¹. Totuși continuă a se fabrica luminări de seĂ și săpun și după metoda vechiă².

1. Cod. XCVIII, pag. 184—185.

2. *Pitac către vel Agă pentru nartul luminărilor de seĂ și săpun.*

Cinstite și credincios boerule al Domnie mele, DumnĂta vel Agă, fiind-că vinđarea luminărilor de seĂ, i a săpunului cĂlu mai bun ce se numesce de TĂrgoviște, cu chibzuirea DumnĂtor veliților boeri ce prin anafora ni s'au arĂtat și cu domnĂsca nĂstră hotĂrire s'au aședat a se urma pe curgĂtorul an ce se începe de la 20 Octombrie 1819, pĂnă la 20 Ăle viitorului Octombrie 1820, după prețel cel hotĂrit, adecĂ ocoa de lum nĂri de seĂ po parale 62, după cum Ău fost și în anul trecut și ocoa de săpun de TĂrgoviște po parale 56, deprindu se cu totul a nu se mai lucra săpunul cel mai prost, ce se numesce cialcama, ci să se lucreze și să se vinđĂ numai cel de TĂrgoviște. Poruncim dar Dumitale, ca să faci acest nizam cunoscut cu pristav la tĂtĂ obștea po'itiei Bucureștilor, spre a le fi și prețel sciut tuturor, avĂnd și DumnĂta mare îngrijire cu privighere necontenitĂ, de a nu mijloci vre-un fel de vicleșug și catahrisis la acest folositor obștei nizam, măcar cĂt de puțin, atĂt cu vre-o amestecare la facerea acestor douĂ trebuințioșe lucruri, cĂt și la vinđare cu lipsă la dramuri, cĂci atunci DumnĂta veĂ avea a da rĂspuns ca un neingrijitor la neapĂrata Dumitale datorie, i saam receh ppd.—1819, Octombrie 12.

(pecetea gospod.)

Vel LogofĂt.

Cod. XCVI, pag. 88.

Pescari. Breasla pescarilor s'aũ jãluit, cã unii pescari nu trag carele lor cu pesce și raci în ulița Pescãriei, ci prin alte strade și prin mahalale. Vel Aga, în August 1820, propune lui Vodã, sã fie obligate tôte carele cu raci și pesci a veni în pescãrie, sub cuvint cã se împulzesc ulițele de la mahala, când se adunã ómenii la carele de pesce și-i calcã calescele și carele, și cã pescele stricat dãunezã sãnãtatea publicã, etc¹.

Iã Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnãta biv vel Logofete epistatule al Agiei, cu acest Domnesc al nostru pitac, se face Dumitale sciut, cã dupã contractul ce aũ dat în vistieria Domniei mele, epistatul vîndãrei luminãrilor de seũ, i a sãpunului de țera cel bun de Tergoviște, s'aũ hotãrit de cãtre Domnia mea prețul atãt al luminãrilor, cãt și al sãpunului, cum sã se urmeze vîndarea lor pe acest urmãtor an cu începere de la 20 ale trecutului Octombre, adecã ocoa de lumãnãri de seũ po talerĩ 58, ce vine cãte 4 parale prețul mãi scãdut decãt în anul trecut, ce se vindea cãte 62 parale ocoa; așjdera și ocoa de sãpun sã se vîndã po parale 52, adecã 6 parale mãi jos decãt se vindea an; acãstã milostivire am fãcut Domnia mea cãtre tot norodul aceștii politii, numai ca sã se folosescã și sã rãmãe mulțamiți. De aceea, poruncim Dumitale sã faci prețurile acestea sciute în tot coprinsul orașului, prin strigare de pristav, ca sã scie vînjãtorii cum sã vîndã, și cumpãrãtorii cum sã cumpere, incredințãndu'i cã cel ce va îndrãzni peste prețurile acestea a vinde, se va pedepsi negreșit și vînjãtorul și cumpãrãtorul. avẽnd și Dumnãta datornica îngrijire, de a se pãzi nizamul acesta întocmai fãrã strãmutare; tolco pisah gpd.—1820, Noembre 4.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofët. Biv vel Stolnic.

Cod. XCVI, pag. 194.

1. Sigiliul original al lui Riga.

Iã Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar

Cu cale fiind anaforaoca acãsta a Dumnãlui vel Logofëtul de țera de sus, poruncim Dumnãvóstrã Ispravnicilor ai județului, sã faceți urmare întocmai, precum mãi jos se cuprinde. — 1819, Iunie 6.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofët.

Cod. XCII, pag. 136.

Prea Inãlțate Dómne.

Dupã luminatã poruncã Inãlțimei tale, ce mi se dã la acãstã jalbã a pescarilor din Bucuresci, ce aduc pesce aice, fãcẽnd cercetare, am vãdut cã arãtarea lor este cum cã aduc pesce de la Cãrcinov și de la Cãscióra și de la Turtucaia, și mãi înainte la drum n'aũ fost supãrați de cãpitani, iar acum cãpitantul ce se aflã la Oltenița le ia de fieș-care cãruțã cãte un leũ, cum și beșlii asemenea le ia iarãși cãte un leũ, și la beșlii mãi înainte da cãte dece parale, iar la cãpitani n'aũ avut obiceiũ sã dee nimic, și dacã se împotrivesce vre-unul din pescari a nu da cãpitãnului un leũ, il opresce și cu necinste îi

Din județe avem de amintit două casuri care ating indestularea publică. Primul este din Maiu 1899. Dece măcelari de la Pitești sunt abuziv oprii de ispravnicii de a-și exercita meseria, pentru că n'au voit să vindă ocoa de carne pe 16 parale. Acum primesc și cer in-voirea de a tăia carne. Domnitorul încuviințază cererea lor¹.

ia leul, cerând ca nu numai să fie oprii de această luare, ce încă să le și împlinescă ce le-a i luat. Deci, fiind-că de acest fel de luări sunt oprii și neferii, beșliii și căpitani și toți alți slujbași, pentru care și porunci strașnice ale Măriei tale sunt date către Dumnélor Ispravnicii județelor, ca să nu îngăduiască pe nimenea a lua cât de puțin, nici de la pescari, nici de la buți cu vin, i rachiū, nici de la alte mărfuri, căci singuri Dumnélor se vor învinovați, găsec cu cale, să fie luminată porunca Înălțimei tale, că Dumnélor Ispravnicii județului, să cerceteze acésta cu scumpătate și ceea-ce se va fi luat de numitul căpitan, i de neferii zabiților, nu numai să le împlinescă cu cheltuiala ce li se va fi pricinuit, ci încă să însciințeze Măriei tale dreptul adevăr, cum au îngăduit împotriva poruncilor Măriei tale a se face acest fel de urmări.—1819, Iunie 3.

Vel Logofăt.

1. Iw Al. N. Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

După arătarea ce ne face printr'acéstă anafora Dumnéluī vel Logofétul de țera de sus, poruncim Domnia mea, Domnévoastră ispravnicilor ai județului, să faceți urmare întocmai precum mai jos se coprinde.—1819, Maiu 14.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 63.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimei tale, ce ni se dă la acéstă jalbă a 10 măcelari de la Pitești sud Argeș, făcând cercetare, arăt Înălțimei tale, că plângerea lor le este, cum că atât părinții lor cât și ei s'au aflat măcelari la acest oraș, iar acum la sfintele Pasci chiămați fiind de către Dumnélor boerii ispravnicii li s'au dis a vinde ocoa de carne pe parale 16 și Dumnélor ispravnicii neprimind i-au îndatorit de i-au dat și zăpis, sub iscăliturile lor, ca să nu mai vîndă ei carne, în urma cărnii zăpis vîd că un Arghir împreună cu Ioniță vătaful, ce s'au iscălit și el la zăpis, vînd carne ocoa pe parale 16, iar ei sunt popriți, rugându-se a fi sloboși și ei de a vinde cu acest preț de parale 16 ocoa de carne, ca să se pótă chivernisi și a se ajutura, aflându-se ómenī scăpătați; care arătare a lor de va fi adevărată au dreptate la cererea ce fac, pentru care găsec cu cale, să fie luminată porunca înălțimei tale către Dumnélor ispravnicii județului, ca de este precum arată, să le dea negreșit slobođenie a vinde și ei carne cu prețul ce vînd acei doi, ca să fie totdeauna indestulare, iar de este pricina într'alt chip, să însciințeze măriei tale adevărul cum este.—1819, Maiu 7.

Vel Logofăt.

Al doilea cas este următorul :

Oamenii și mueri care fac pâne în Târgu-Jiului se jăluiesc, că ispravnicii le-au luat 120 de taleri cu nume de avaeț, pentru că scot pâne «âmbând a le face obiceiū, care ei până acum n-au avut» precum și vameșii le ia vamă de cuptor câte 7 pâni pe fie-ce di. Marele Logofet George Filipescu, în 23 Noembre 1819, propune lui Vodă, ca ispravnicii să întorcă banii luați cu nume de avaeț, precum și vameșii, căci după ponturi vamă la pâne nu este.

Domnitorul aprobă propunerea !.

1. *În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.*

Cu cale fiind anoforoa acesta a Dumnului vel Logofetul de țera de sus, poruncim Dumnévostă ispravnicilor ai județului, să faceți urmare întocmai precum mai jos se coprinde.—1819, Decembre 1.

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cond. XCV pag. 19.

Prea Înălțate Dòmne,

După luminată porunca Înălțimei tale, ce ni se dă la acestă jalbă a câți-va omeni și mueri, cari fac pâne la orașul Târgu-Jiului din sud Gorj, făcând cercetare vèdii că jalba lor este cum că Dumnelor ispravnicii dintr'acel județ le-au luat taleri 120 cu nume de avaeț pentru că ei scot pâne, âmbând a le face obiceiū care ei până acum n-au avut, precum și vameșii le ia vamă de cuptor câte 7 pâni pe fieș-care di, rugându-se ca nu numai să fie apërați de acestea, ci încă Dumnelor ispravnicii să le întorcă înapoi acei bani ce le-au luat, cum și pe vameși să i înfrâneze a nu i mai supëra de vamă pentru pâinea ce scot și să le întorcă înapoi ceea-ce le va fi luat rëu. Decî, fiind-că acest fel de luări nedrepte sunt cu totul ridicate cu porunca Măriei tale a nu mai fi, cum și vamă la pâne nici că au fost vre-odată, nici că este, ci vameșii are să ia deciuală de la zaherea când se aduce prin târguri, iar ceea-ce cumpără locuitor de la locuitor pentru hrana lor prin sate, de vamă nu au să se supere, iar la zahereaoa de alișveriș de va fi vîndetorul privileghiat vama să o plătescă cumpëratorul; pentru care găsece cu cale să fie luminată porunca Înălțimei tale către Dumnelor ispravnicii, județului ca să le întorcă înapoi negreșit ceea-ce le-au luat cu nume de avaeț, iar de altă parte să dea nizam vameșilor, a nu mai supëra pe jăluitori împotriva ponturilor vamei îndatorându i a întorce înapoi ceea-ce va fi luat rëu, apărându i și de acum înainte de acest fel de luări și jafuri nedrepte, că vor cădea la învinovățirea aceea ce prin poruncile Măriei tale sunt hotăriți.—1819, Noembre 23.

Gheorghe Filipescu vel Logofet.

În 26 Ianuarie 1820, Barbu Văcărescu, vel Vornic, propune înființarea la Craiova a unei Epitropii, compusă din Episcopul de Râmnicul Vâlcea, Caimacamul Craiovei și divaniții, cu două casieri. Acastă Epitropie va avea grija podurilor (pavelelor) și a școlii, cu din venitul făcut prin prelevarea unei taxe de 2% din lefile slujbașilor Craiovei și cu un «irat» de la monastirea Obedeanu¹.

1. Veđi cod. XCV, pag.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Citindu-se înaintea Domniei mele această anafora a Dumnélui cinstitului și credincios boer al Divanului Domniei mele, Barbu Văcărescu, vel Ban și cunoscându-se asemănată obșteșcii chibzuirii și întocmită cu bune alcătuirii întru folosul și binele orașului Craiovei, o întărim Domnia mea și poruncim ca întru toate întocmai să și aibă urmarea, pentru care poruncim Domnia mea și Dumitale, vel Logofete de țera de sus, ca să se facă porunca Domniei mele către Dumnélui Caimacamul Craiovei i către Dumnélor boerii Divanului de acolo, asemănată acestor chibzuirii și arătătoare de buna voință ce avem Domnia mea și asupra întregimei stării acestui oraș, care se va trămite dimpreună cu această anafora ce s'au întărit și de către Domnia mea.— 1820, Ianuarie 27.

(pecetea gpd.)

Vel Logofet

Cod. XCV, pag. 190.

Prea Înălțate Dómne,

În obșteșca anafora ce s'au arătat Măriei tale pentru întocmirea venitului podurilor se coprinde și un venit de 5.514 taleri pe an pentru politia Craiovei, începându-se acest venit de la Decembrie trecut cu lăt 1819 și alcătuit din poprirea de câte 2 parale la leu de la toate lefile Craiovei și iarăși din poprirea de câte 2 parale la leu de la simbriile Ispravnicilor și a sameșilor de la acele 5 județe ot preste Olt, pentru care se vorbește, că din lefi poprindu-se aici la Casa lefilor cum și cei din simbrii la Vistierie să se dea prin orânduiala de la județul Doljului în primirea celor ce se vor orându Epitropii, cei din lefi la sfârșitul fieș-căreia diminiș, și cei din simbrii la începutul fieș-căreia seme, și dintr'acești bani scoțându-se mai întâiu ceea ce se da și până acum în trebuința politiei, câți vor rămânea să se stringă și să se înmulțescă din an în an și prin creștere de dobândi, ca printr'aceștia să se facă și podurile cele mari ale Craiovei, cu cumpărătoare de materialuri și cu plată de meșteri, fără de a mijloci vreodată havalea, séu vre-un fel de podvadă asupra locuitorilor țărani, ca din slujba'mi datorie implinind arăt Măriei tale urmarea ce au fost până acum la lefile Craiovei și cele ce am chibzuit că s'ar cuveni să se întocmescă, după glăsuirea nizamului, ce se cuprinde în mai sus numita anafora să popriescă până acum pe fieș-care diminie din lefile Dumnélui Caimacamului Craiovei i a Dumnélor boerilor divaniții de acolo și a judecătorilor de la două Departamenturi po taleri 289, socotindu-se câte două parale la leu, cu iratul monastirei Obedeanelui se dau dascălilor școlii și la vre-o câți-va ucenici.

Igienă, spitale, medici.—Încă tot este grijă de ciumă sub Al. N. Suțu. Una din îndatoririle noiei Case de privighere este tocmai de a împedica ivirea din nou a acestei epidemii.

Acum după alcătuirea obșteșcei chibzuirii urmază, ca toți banii ce se string pe toate diminiile, adecă de la toate lefille de acolo fără osebite și de la toate simbriile Ispravnicilor și a sameșilor, să se adune în sumă de 5.514, după cum se arată mai jos cu socotăia anume și scădându-se dintr'aceștia taleri 1.734 pe an, adecă cei câte taleri 2x9 ce se popria până acum pe diminie, după cum se vorbesce mai sus, rămâne venit al *podurilor* celor mari de acolo, taleri 3.7x0 într'un an, (orî mai mult sêu mai puțin, după alcătuirea leflor ce vor curge pe fieș-care diminie) așa dar întru stringerea acestui venit și întru a sa economie am socotit să se întocmescă o Casă în orașul Craiovei, sub îngrijirea de Epitropi, a căreia urmare să fie după chipul ce mai jos se arată.

1) Să se orânduiască Epitropi acestei Case *Sfinția sa Episcopul Râmnicului, păstorul Eparhiei, Dumnelui Caimacamul după vreme și Dumnelor boerii divaniți*, sub cari să fie și casieri Dumnelui Clucerul Băluță i Dumnelui Chir Haji Ianuși.

2) Acești casieri să fie datorî a stringe banii atât cei ce li se vor da prin orândueli de aici pe fieș-care diminie și de la Casa leflor și de la Visterie, precum s'au dis, cât și cei de la iratul monastirei Obedeanel și de câte orî vor primi, să fie datorî a răportui Epitropilor, ca să fie sciință totdeauna câți bani se află la Casă.

3) Dintr'aceste primiri scădându-se și dându-se prin scirea Epitropilor după trebuințele ce vor fi la *cheltuelile școlii*, precum s'au urmat și până acum, adecă și cei de la iratul monastirei Obedeanelui și câte taleri 289 la o diminie din banii leflor cei ce vor mai rămănea iarăși prin scirea Epitropilor să se păstreze după cuviință și nefind trebuineioși să se dea la dobândă cu bună siguranță și prin trecere de vreme și cu adaosul dobânzei să se înmulțescă în câtă sumă va fi prin putință.

4) Acești bani să nu se mai cheltuiască la nici o altă trebuință, decăt la *facerea acelor două poduri mari* din nou când va fi trebuință, cât și la alor meremeturi.

5) Orânduiti casieri, la fieș-care 6 luni, să fie datorî a așterne socotelă, și a o arêta epitropilor prin înfățișare de bune doveđi, atât asupra primirilor, cât și asupra cheltueleur, și Epitropii vêdându-o și găsindu-o întocmai adevărată, să o iscăliască în două catașișe, asemenea, din care unul să stea în păstrare la Casă, și altul prin Banie să se trimită aici, ca să se vadă și de către Măria ta.

6) Tot acești casieri să fie răspundători, când vor lipsi cevași bani dintr'aceste primiri, orî din cei ce se vor da la dobândă, când nu se vor sigurifsi, după cum se cade, precum s'au dis. sêu arêtându-se cheltuiți la vre-un alt condei, iar nu în facerea și meremeturile acelor două poduri mari.

7) Epitropii pe lângă această *îngrijire a școlii* și a numitelor două poduri să fie datorî, ca pe unde vor fi locuri băltoșe, să îndatoreze pe stăpâni acelor locuri, să facă poduri de a lor cheltuială, fieș-care după suma stănjiniilor ce va avea în fața uliței, și cu acest mijloc să și aibă totă politiă, drumuri bune și cuviinciōsa curățenie. Ci găsindu-se cu cale și de către Înalta Împerepciunea Măriei tale, orânduiala ce mai sus se arată, voi bine voi Înălțimea ta, să dai

La 22 Iulie 1820, Boerii de la Casa de privighere (*astinomie*), cer lui Vodă Al. Suțu, pedepsirea unui Gheorghe Ceprazaru ce a ținut în casa lui de o săptămână, un om bolnav de friguri și nu

luminată întărirea Măriei tale, la această plecată a mea anafora, care după ce se va trece la condica Logofetei Divanului Măriei tale, să se trimită la Craiova, însoțită și cu osebită luminată poruncă a Măriei tale, ca pe de-o parte, să rămăe a sta acolo în păstrare, iar pe de altă parte să se pue în lucrare, cele ce cu bună întocmire, s'a ținut pentru folosul și binele orașului Craiovei, iar hotărîrea desăvârșită, rămăne la drăpta judecată a Înălțimoi tale. — 1820, Ianuarie 26.

Barbu Văcărescu vel Vornic.

Socotela veniturilor podurilor Craiovei în curgere de un an întreg.

Taleri		Taleri
44.280	din lefle Craiovei, însă :	
7.380	pe Decembrie 1819, și Ianuarie 1820, la cari socotindu-se câte două parale la leu, fac banii ce împotriva se arată, urmăză a se da la sfârșitul lui Ianuarie 1820	369
7.380	pe Februarie și Martie 1820, ipac la sfârșitul lui Martie	369
7.380	pe Aprilie și Maiu, la sfârșitul lui Maiu	369
7.380	pe Iunie și Iulie, la sfârșitul lui Iulie	369
7.380	pe August și Septembrie, la sfârșitul lui Septembrie	369
7.380	pe Octombrie și Noembrie, la sfârșitul lui Noembrie	369
44.280		2.214
66.000	din simbriile ispravnicilor și a sameșilor de la acele 5 județe ot preste Olt, însă :	
11.000	pe Decembrie 1819, și Ianuarie 1820, la cari socotindu-se câte 2 parale la leu, fac banii din potrivă, și se vor da cu orânduială, în luna lui Decembrie	550
11.000	pe Februarie și Martie 1820, în Februarie	550
11.000	pe Aprilie și Maiu, în Aprilie	550
11.000	pe Iunie și Iulie, în Iulie	550
11.000	pe August și Septembrie, în August	550
11.000	pe Octombrie și Noembrie, în Octombrie	550
66.000		3.300
11.028	se scade acei ce sunt hotărîți pentru cheltuelile școlilor po taleri 289, la o diminie.	
	Adecă trei miș șapte sute opt decă, rămăne ai podurilor	3.780

Carte către Dumnélui caimacamu Craiovei i boerii veliți de acolo, pentru întocmirea ce s'a ținut, a două poduri mari de acolo.

Cinstite și credincios boerule Domniei mele, Dumnéta biv vel Spătare, Gheorghe Suțu, Caimacamule al Craiovei i Dumnévostă boerilor divaniți de acolo, sănătate. Vă facem Domnia mea în scire, că după obștesca chibzuire ce s'a ținut pentru cea de acum înainte, bună întocmire a podurilor celor mari ot orașul Bucuresei, scaunul Domniei mele, fără a mai mijloci cătuși de puțină

l-au declarat la vătaful ce ȕilnic cercetéză casele. Acéstă pedepşire o cer ca *pildă* pentru alţii. Vodă le dă voie să-l pedepsescă cum vor crede.

Grija de a nu se introduce în țără iarăşi ciuma din Turcia, face ca să se dea pitace de impunere de carantină, la toţi neguţătorii cari vin de peste Dunăre. Acéstă măsură este incunosciinţată consuliilor rusesc şi austriac, cari nu avu nimic de ȕis contra, ba publică încă către sudiiţii lor, să se se supună măsurilor de apărare de ciumă¹.

havalea în țără, luându-se cuviincioşele măsurii, şi asupra rugăciunei ce ni s'au arătat de acolo, prin anafora s'a i făcut asemenea îngrijire, şi pentru două poduri mari ce sunt şi la acel oraş al Craiovei, întocmindu-se osebit venit, ca să se pótă face, şi a se mere netist totdeauna după cererea trebuinţei, fără cătuşi de puşină sarcină a locutorilor țărani, şi după tóte chibzuirile ce s'au făcut, ni s'au arătat, prin a iafora de către Dumnélui vel Banul, bunele alcătuirii ce au chibzuit Dumnélai întru păzirea acestui nizam, care primindu-se şi de către Domnia mea, s'a i dat domnesca noastră întărire, întru tóte aseménată. Decii trimiţendu-se Dumnévóstră, acéstă poruncă a Domniei mele, împreună şi numită anafora a Dumnélui vel Banul, întărită cu domnesca noastră pecete, poruncim Domnia mea, ca să se citescă în Divan, în auđul tuturor, după care înţelegând cu toţii, bunele cugetări ale Domniei mele, şi părintésca îngrijire ce am bine-voit Domnia mea, să avem şi pentru buna stare, şi curăţenia aceluí oraş, să cunoscă cu toţii, câtă datorie au, să inalte glas de rugăciune, către milostivul Dumneđeu pentru a noastră bună petrecere şi invitare pentru asemenea bune lucruri, iar după acéstă, atât anafora, cât şi acésti carte a Domniei mele, trecându-se în condica Episcopiei şi a Diyanului de acolo, pe de o parte se vor da să stea în păstrare la orânduiţii casieri, ca o legiuire folositoare şi vrednică de vecinică păstrare, iar pe de altă parte, se vor pune în lucrare, câte s'au hotărit, avénd şi păzirea şi îngrijirea cu tótă scumpătatea, ca să se cunoscă în faptă, şi rodirea acestui bine, după care să fie lăudaţi şi toţi cei ce'l vor săvêrşi după cuviiţa, şi întocmai după buna hotărire a Domniei mele, şi fiţi sănătoşi. — 1820, Ianuarie 27.

Cod. XCVI, pag. 121.

001. Cod. C, pag. 263—264.

Iă Alexandru Nicolae Suţu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Cinstiilor şi credincioşi boerilor Domniei mele, Dumnévóstră eforilor ai Astinomiei, la panighiurul ce se face la Ogiungiuveiu în țera turcescă, după sciinţa ce avem, se adună ómeni din multe părţi, iar mai ales din părţile țerei turcesc, şi fiind-că la Andrianopole şi la Filipopole, se aude de năprasnica bôlă a ciumei nu este indoială, că din pricina adunării ce se va face la numitul tîrg, póte să se întindă molevma şi până acolo, la acel panighir; fiind că au mers şi din neguţătorii bucureşteni, de trebuinţă este, ca la întórcerea lor să li se orânduiască lăzăret, spre lipsirea de orí ce bănuială, ca nu cumvaşi ferescă Dumneđeu, din neingrijire, să se întêmple vre-o molevmă şi aic

Asemenea măsură constau în lazaret de trei zile la fruntarie și alte șase zile lângă București, înainte de a intra în oraș.

În țară: de aceea dar, după neadormita îngrijire și privighere ce avem întru toate câte privesc spre ocrotirea supușilor noștri de ori ce bănuire, poruncim Dumnévoastră, ca pe la schelile acelea pe unde se socotesce întorcerea lor, cum la Zimnicea, Daia și Oltenița, să orânduți câte un om vrednic, carele dimpreună cu căpitanul mării să stea acolo napristan și pe toți acei neguțători ce vor veni din ceea parte, atât pe pământeni, cât și pe alții din țera turcescă, cari vor veni dincăce în țară, să îi poprască acolo a face lazaret de 3 zile, în care soroc, să se aerisască bine, atât ei, cât și mărfurile lor, precât se va putea, iar după împlinirea sorocului să i slobodă a veni încăce, dându-le omul Dumnévoastră răvaș la mână, coprinător de câți omeni anume s'au slobodit de la lăzaret, cu ce fel de mărfuri și în câte vase, dar să nu le dea drumul de acolo singuri, ci dimpreună cu fieș-care ceată de slobodiți să orânduiască și câte un slujitor, sea doi din slujitorii căpitaniei, după cum va fi suma omenilor, fiind-că pentru acesta s'au dat osebita porunca Domniei mele, și către Dumnelui vel Spătarul, ca să indatoreze pe căpitanii de margine, a fi împreună lucrători și cu urmare întru toate la câte i se vor arăta de către orânduitul Dumnévoastră, că este trebuintă a le săvârși el; s'au dat asemenea porunci și către Dumnelor ispravnicii județului i către zabit, ca să se afe cu aceeași urmare și îngrijire, spre paza și îngrijirea lăzaretului, iar cei veniți din ceea parte, pentru care s'au dis mai sus, după ce se vor slobodi de la lăzaretul cel de trei zile, nu sunt volnici ca să intre în București, ci slujitorii aceia de căpitanie, ce se vor orândui a veni împreună cu dênșii, să i tragă drept la via Dumnelui Postelnicului Iordache Vlangali, ce se află aprópe de Văcăresci, unde este loc cu împrejmuire, larg și cu odăi de odihnă și acolo deschizându-li-se mărfurile prin îngrijirea altui deosebit epistat, ce trebuie să aveți Dumnévoastră, să se întindă și să se aerisască bine, atât mărfurile lor cât și ei, unde să șadă 6 zile întru acest fel de curățire, fără a fi slobodi ca să iasă de acolo vre-unul afară, sea să aibă amestecare ca cu niscare-va alți omeni de afară, iar după împlinirea de 6 zile, să aibă voie ca să intre în politie; întocmai dar să urmați Dumnévoastră, că așa este porunca Domniei mele, tolco pisah gpd. — 1820 August 29.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 181.

Către cinstitul consulat gheeneral al Rosiei, de la Logofeția mare a țerei de sus

Prea Înălțatul nostru Domn, priveghind apururea pentru ocrotirea supușilor Înălțimei sale de ori-ce bănuire, aș grijit din vreme a da cuviinciosul nizam prin porunci gospod. (al căruia copie se alătură) și pentru neguțători cu marfă i alți, ce se vor întorce de la panighirul Ogiungiuvei, în ce chip să se curățe, pentru bănuiala ce se aude, ca să nu aducă molevmă primejditoare aici în pământul țerei, mai jos iscălitul am cinste a face acéstă arătare din poruncă prin alăturata copie, către cinstitul general Consulat, ca să se facă

Cu referință la spitale. — In Septembrie 1819, Alexandru Suțu dă Carte domnască spitalului din Sfinta Vinerea, scutind în favoarea lui

sciut supușilor autocratoriei rusesci, această folositoare punere la cale pentru mântuirea obștei, așteptând cu cinste răspuns de primirea aceștii însciințării.— 1820, August 30.

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 182.

Asemenea notă cu copie după pitac s'au trimis și la aghenție.

Către cinstita mare logofeție de țera de sus.

Am primit la chesaro-crăiasca aghenție, cu cinste, nota cinstitei mari logofeții de la 30 ale eșitei lunii August anul curgător, ce din porunca Înălțatului Domn au trimis'o aghenției dimpreună cu copie de pitac Domnesc, ce s'au dat pentru îngrijirea de întâmpinare, a nu se aduce și aici vre-o molevmă primejdiosă, cu întorcerea de la bălciul Ogiungiuvei, atât celor duși cât și mărfurilor lor, și ne fiind aghenției alta decât a lăuda această grabnică îngrijire ce au făcut'o stăpânirea obștesce, pentru nebântuirea și folosul tuturor, iată au și făcut, după cerere, alăturata poruncă către toți acei sudiți chesaro crăesci, ca prin Dumnélor numiții să se trimită la acele locuri de trebuință, poruncitoare fiind, precum se va vedea, de a fi întocmai și ei următorii aceștii bune de izbavă orândueli, ce au bine-voit Înalta stăpânire de a îngriji, de care nu lipsi aghenție cu prietenesce răspuns, către cinstita mare Logofeție.—1820, Septembrie 1.

Iscălitura aghentului, Fleișacar.

Cod. XCVI, pag. 182.

De la chesaro-crăiasca Aghenție din principatul Valahiei, către toți sudiții chesaro-crăesci și crăesci Britanicesci.

Poruncă

Fiind-că după nizamul ce au dat Înalta stăpânire aici pentru cei ce se întorc de la bălciul Ogiungiuvei din țera turcască, prin care vor fi și unii supuși altor străine puteri, ca pentru nu cumva cu întorcerea lor și a mărfurilor viind în Valahia, ne făcându-se cuviincioasa îngrijire cu aerisitul și ținerea de lăzăret, să se întempele de a se aduce vre-o molevmă de primejduire și aici în țera, s'au făcut orânduela ca pe la schela unde vor veni din țera turcască aici în pământ, să se oprască în orânduitele locuri, să facă lăzăret de trei zile, să se acrisască atât oi, cât și mărfurile pre cât le va fi prin putință, apoi de acolo cu om întradins orânduit fără de a fi sloboși de a intra în Bucuresci, să se tragă drept la via Dumnélui postelnicului Iordache Vlangali (apropo de monastirea Văcăresci), unde să întință și să se acrisască atât mărfurile cât și aici veniți șădând lăzăretul încă zile 6 fără de a fi sloboși a eși vre unul de acolo afară; și așa după împlinirea și acelor 6 zile este a fi sloboși de a intra în politie. Ci dar făcându-se cunosecată tuturor sudiților, această de folos obștescă îngrijire din partea stăpânirii, li se poruncesce acelor sudiți strașnic

pe un brutar de dădii și prăvălia lui de fumărit și dările ce dau alți brutari, cum și de *ploconul* vătafului ¹.

În 12 Septembrie 1819, Al. Suțu reînnoește hrisovul dat de Caragea spitalului înființat sub domnia lui Moruzi, după dieta Păhărnicesei Maria Mănăileșca, pe moșia sa din județul Buzău ².

ca întocmai și ei sudiții să fie următorii aceștii orânduiei și povețe din partea orânduitorilor, ce se coprinde în poruncile Domnesci, ce s'au dat, fiind și tuturora și lor de nebântuire și cumplit folos acesta.—București, 1820, Septembrie 1.

(pecetea Aghenției)

Cod. XCII, pag. 183.

Trecută în condică de Manolache Furcă.

1. Cartea bolnavilor de la Sfinta Vineri

Zemle Vlahiscoe.—Dat'am domneșca noastră carte bolnavilor săraci ce se află la spitalul de la Sfinta Vineri, din orașul București, ca să aibă volnicie printr'acești carte a Domniei mele, să ție un brutar, anume Nicolae Adam, la pităria ce au săracii acolo la Sfinta Vineri, care om să fie în pace și ertat de dădiile ce es de la Visterie, preste an în țără și pe tîrg, de nici unele supărat să nu fie, așijderea să fie prăvălia apărată de fumărit și de alte angarii ce dau alți brutari și de ploconul Vătafului, pentru că această milă au avut'o săracii din vechime, prin cărțile fraților Domni, de mai înainte, precum din cartea seifului nostru, Ioan Vodă Caragea, ce o vedum cu lăt 1813 Februarie 10, ne-am adevărit. Deci învrednicindu-ne Domnul Dumnezeu cu a treia Domnie a aceștii pravoslavnice țeri, ne-am milostivit și Domnia mea, de i-am dat mila acesta, ca să fie ertat acest om, de toate câte scriem mai sus, și să nu se supere nici el, nici casa de pitărie a săracilor, unde va lucra ca să potă face pâne pentru săraci; poruncim Domnia mea Dumitale, vel Agă i vel căpitane za dorobanți i altor slugi domnesci i boeresci, și ție vătășe de brutari și vouă fumarilor, toți să aveți a vă feri de acest om și să'i dați bună pace, de nimic să nu'l supărați, că așa este porunca Domniei mele, i saam receh gpd.—1819 Septembrie 20.

(pecetea g-pd)

Vel Logofăt.

Cond. XCIII, fila 87.

2. Hrisovul Păhărnicesei Mariei de spitalul ce are la sud Buzău.

Zemle Vlahiscoe.—Fiind-că Păhărnicesa Maria Mănăileșca din sud Buzău ce au murit fără de moștenitori, din îndemnarea sufletescă, au fost hotărît prin Diata sa, de a se face un spital de săraci bolnavi la Buzău pe moșia sa, asupra căruia s'au fost orânduit Epitropi repositul Paharnic Grigorie Hrisoscoleu, nepotu-său și Epistat Prea sfinția sa proin Mitropolitul chir Dositeiu, încă fiind episcop Buzăului, ca din averea repositatei, ce prin diată s'au orânduit să se sêvêrșessă spital, care spital dându-se pliroforie Domniei sale Alexandru Constantin Moruz Voevod, cum că s'au isprăvit toate cele trebuincioșe, după rugă-

Prin hrisov Al. N. Suțu acordă acestui spital 250 bolovanî sare de la Ocnă, și câte 20 lei pe fie-ce lună. Acastă sumă o acordă din

ciunea ce a fost făcut atunci pentru o faptă bună ca acésta, spre adăpostirea și sprijinirea celor sêraci, cari n'au putere a se căuta la neputințele și bólele lor, ca să aibă la acest loc odihnă ticăloșii, spre a se căuta cu doftor, cu giarah, cu doftorii, cu hrană, cu ómenî, cu mueri slujnice, cu lemne pentru încălđitul caselor și cu tótă poslușania cea de trebuință, prin hrisovul Măriei sale aș hărăzit și aș orânduit, ca să ia spitalul pe tot anul de la Ocnă, bolovanî sare 250, așjiderea și de la Epitropia obștêscă, să se dea la spitalul acosta pe tótă luna câte 20 din banii preoților eparhiei Buzêului, ce se adună la Cutia Epitropiei, care să fie ajutor de léfa doftorului și a giarahului, și osebit să aibă spitalul și 25 lude scutelnici pentru lemne de încălđitul sêracilor bolnavi și alte poslușanii ale spitalului, pe cari găsindu'î orânduiții Epitropi, ómenî străini și fără nici o pricină de dajdie, să li se facă de către Ispravnici cercetare după orânduială, și cu adevărintele Ispravnicilor viind la domnêscă Vistierie, să li se dea pecelluituri domnêscî pe numele și chipul lor, ca să fie nedajnici și apêrați de tóte orânduolile țêrei: pentru care aceste mili avêndu-le spitalul de la frații Domni de mai nainte, precum din hrisovul seifului nostru ce'l vêđum, cu lét 1813, ne-am adevêrit. Drept aceea, învrednicindu-ne și pe noi Domnul Dumneđeu cu a treia domnie a aceștii pravoslavnice țêri rumănesci, și ca un lucru sufletesc ce este acest spital, spre mângăerea și ajutorul sêracilor bolnavi, ne-am milostivit și Domnia mea, de am înnoit și am întărit milele ce se coprind mai sus, ca să se păzescă totdeauna, dar și orânduiții Epitropi de acum să fie datori de a se urma acéstă bună faptă, cu a fi doftor și giarah nelipsit acolo la spital, cu tótă orânduiala cea trebuincioasă, spre căutarea și odihna bolnavilor, întocmai după orânduiala dieții acei rēposate, ce o face pentru acest spital, și am întărit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele, Iō Alexandru Nicolae Suțu Voovod, i cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dumitru Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnêlor cinstiți și credincioși boeriî veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofêt de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Grigorie Rălea vel Vornic, pan Gheorghe Golesecu vel Vornic al obștirilor, pan Constantin Golesecu vel Logofêt de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel Postelnic, pan Dumitrache Hrisoscoleu vel Logofêt de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Manolache Băleanu vel Vornic al politiei, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis, și Ispravnic pan Constantin Golesecu vel Logofêt de țera de jos, și s'au scris hrisovul acesta la întâiul an dintru al treilea domnie a Domniei mele aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresciî, la anii de la nascerea Domnului Dumneđeu și mântuitorului nostru Isus Hristos, 1819, Septembrie 12. de Nicolae Logofêtul de Divan.

(Iscălitura și pecetea gpd.)

Constantin Golesecu vel Logofêt, procițoh.

baniî Epitropiei Obştesci, pentru a servi la plata lefeî datorului şi a girantului şi 25 lude scutelnicî. Se constitui şi spitalului Filantropia, un venit din amendele pe vitele de pripas.

După arătarea ce ne fac printr'această anafora Dumnélor veliîi boerî, primită fiind; ne întocmirea acestui nizam i închinarea acestui venit la mai jos arătatul spital le întărim şi Domnia mea şi hotărâm ca întocmai să se urmeze şi de acum înainte, iar pentru catahrisisul ce se plâng jăluitoari că s'ar fi urmând de către cei ce se orânduiesc cu căutarea acestui venit poruncim Dumnétale vel Logofete de ţera de sus să se facă straşnică poruncă a Domniei mele către Dumnélor ispravnicii judeţului spre a face urmare întocmai precum mai jos intr'această anafora se coprinde,—1819, August 10.

(pecetea gospod)

Vel Logofet.

Cod. XCV, pag. 441.

Prea Înălţate Dómnne.

Löcuitoari ce au vii în 5 popóre ot sud Saac şi dau vinăriciî la sud Buzeu au jăluit Măriei tale pentru un Nişul sin Minea Rostelnicelul i pentru un Costache Drăgulinescu dintr'acel judeţ că se află trăitorî în partea podgoriei unde au vii atât ei cât şi alţi boerî din vechime, care vii unii le au îngrădite cu garduri, iar cei-l-alţi cari sunt scăpătaî le au neîngrădite, împrejurul căroro vii avënd şi sate, se întâmpla, une ori vara, de scăpa vite de la păzitorî şi intra în vii şi de făcea vre-o stricăciune când avea viile rod, făcea ispăşanie vonicelul cu doi trei ómenî şi plătea cel cu dobitocul mai înteu stricăciunea apoi glóba vornicieî, de bou i vacă po parale 7, i de cal parale 13 şi un ban, şi că astă iarnă pe când era câmpul şi tóte lucrurile slobode şi neoprite şi chiar pentru cei străini, prinđendu-le pirişii cu ómeniî lor vitele pe prin vii atât ale altora cât şi ale lor, le-au luat de tótă vita câte talerî 5 făr' de ispăşanie sau rod în vie fiind lemnul vişei uscat; încă de la cei ce au avut vite mai multe seau de de mult scăpate seau două de dece ori de au scăpat în vie, le-au făcut sumă de 20 şi au luat talerî 100, pe care vinđendu-le nu póte coprinde acei banî spre a plăti glóba şi cer a li se ridica această greutate de asupra-le; pentru care am cerut de la Casa Spitalului «Iubireî de ómenî» de ni s'au arătat hotărările cu care s'au făcut această plată venit al Casei şi sunt acestea, însă:

1814, Maiu 10. Anafora a Dumnélor veliilor boerî către Măria sa Domnul Ioan Vodă Caragea la jalba ce dedese boerinaşii şi löcuitoari pământeni, ce au vii în delurile ot sud Saac, dic Dumnélor boerî, că adevărată este jalba lor, căci în vechime şedea pe la vii numai vierî fără de vite, iar de la o vreme încóce s'au făcut în pólele viilor sate întregi cu mulţime de vite pe care le dau la văcarî numai de la sfântul Gheorghe până la sfântul Dimitrie, iar atunci lăsându-le slobode iau viile de rând rođend viţa până în pământ frângend şi surpând şi haracii din care se pricinuesce nu puţină pagubă celor cu viile, cum şi Vistieriei domnesci, de aceea dic Dumnélor, că de trebuinţă este ce au făcut jăluitoari a se îndatora cei ce îşi lasă vitele fără de văcar şi se va găsi în vii făcend stricăciune, ori de ce tréptă va fi stăpânul vitei, să plătescă de vita mare câte talerî 5 spre înfrênare şi să se facă aceşti banî venit pe séma spitalului «Iubireî de ómenî».

Din anterióarele acte publicate s'a putut vedea la ce gróznice abuzuri dádea loc perceperea amendelor pentru vitele scăpate în țearine și vii.

1815, Maiu 28. Carte a Máriei sale Domnului Caragea, închină la mai sus numitul spital acest venit după anafora Dumnélor boerilor, să'l aibă totdeauna rânduind spre a'l căuta om vrednic și cinstit de a nu face catahrisis; vedem și la mâna jăluitorilor însciintare de la 18 ale trecutului April a Dumnélor Ispravnicilor de Sécueni către Dumnélu vel Vistierul, răspuns la scrisórea ce le au scris Vistieria, pentru arătarea ce au fost făcut la Vistierie un Bănică Mazilu, ot Tohani, că mai sus numiții piriți în cerea talerí 40 că pricinuire de ispășanie, că ar fi intrat vitele lui prin vii și li s'au scris cu atât pe el să'l mântuiască de nedrepta cerere ce i se făcea, cât și pe alții asemenea ce se vor mai arăta, neingăduind pe piriți a mai face jafuri locuitorilor și arată Ispravnicilor, că cu această scrisóre a Vistieriei au venit înaintea Dumnélor, atât Bănică cât și alții mulți din locuitori plângându-se de jafurile și prădile ce li se fac de către orânduții ce sunt asupra acestui huzmet, pentru care arată Dumnélor Ispravnicii, că Dumnélor boerii Efori ai spitalului vînd acest venit întru preț nu analoghisit cu ceea-ce strîng ei și cumpărătorii orânduesc în fieș-care popor slujbași seaú il vînd și ei, popóre, precum s'au urmat și estimp și acei cumpărători, dic Dumnélor ispravnicii, dudă cercetarea ce au făcut că fac aceste luări nedrepte, fiind-că se întemplă de scepă o vită de 7 ori pe vară seaú iarnă în cât jumătate prețul il plătesce la globași nemijlocind ispășanie precum chiar vitele ce le au de se întemplă de intră în viile lor iarăși îi apucă de plătesc acești câte talerí 5, și cu acesta s'au făcut și se face o mare catahrisis, pentru că cu neputință este aflându-se unii din locuitori ședători în pólele viilor de a nu intra vitele lor în vii cum și cei ce au vii în pólele délului cu pricină că viile lor se păzesc de către slujbași, le-au lăsat dezgrădite nemaí voind a'și face garduri, căci ie ar avea fieș-care gardu'i făcute tot nu s'ar face atâtea jafuri, de aceea și dis Dumnélor Ispravnicii, că nu pot infrâna pe cei ce sunt poniți la catahrisis fiind că chiar în vîndare se coprinde, că orî câte vite se vor prinde prin vii să plătescă câte talerí 5, și cu acesta nu se încetéză a pururea jafurile. în cât socotesc ispravnicii, că spitalul după jafurile ce se fac cu luarea de fieș-care vită câte talerí 5 nu are folos nici a treia parte.

Deci fiind-că acest irat, s'au rânduit prin poruncă și hotărîre Domnescă, a se lua totdeauna de spitalul Iubirei de ómeni a sërmanilor nemernici, spre cîntarea și mîngârea lor, de aceea dar nu este cu cuviință cererea ce fac jăluitorii de a se rădica, căci iarăși după jălbile locuitorilor de acolo s'au întocmit această hotărîre, jăluindu se, că li se face mare pagubă la vii de către vitele celor ce se află cu locuința în pólele viilor, și făr'de a avea viile îngădite lasă vitele slobode de rod și prăpădesc vița, cum și haracii îi frîng să'i surpă, și deosebit de paguba lor, se păgubesc și vistieria Domnescă de canonisitul venit al vinăriciului, iar pentru catahrisis ce se plîng jăluitorii că fac cei ce se orânduesc cu cîntarea acestui venit, găsım cu cale, să fie luminată porunca Máriei tale către ispravnicii județului, ca să îngrijescă cu bună luare aminte peste tótă vremea a nu se face locuitorilor nepăstuirí, nedreptăți și luări mai mult peste ceea ce se coprinde în Domnescă poruncă,

Ceva mai târziu se dau noue ordine în general în interesul ne-
stricărei viilor de vite și pentru constituirea de venit din amenda pe vitele
de pripas care strică viile¹.

Spitalele cunoscute din trecut, continuă de a funcționa, deși nu
și-au reinnoit hrisóvele.

ci să'i aperse de ori ce urmare împotriva a slujbașilor; iar hotărîrea rămâne
la Măria ta.—1819, Maiu 30.

*Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Constantin
Caliiarh vel Vornic, Iordache Golescu vel Vornic, Alexandru Filipescu, vel
Logofet.*

1. *Anafora pentru locuitorii cei dimprejurul dealurilor cu vii.*

Io Alexandru Nicolae Suțul Veevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cu cale și primită fiind Domniei mele această anafora a Dumnului vel
Logofetului de țera de sus și următoare dreptăței cu nizam bine întocmit și fo-
lositor obștei, o întărim Domnia mea ca să și aibă urmarea întocmai fără de
cea mai mică strămutare și poruncim Dumitale, vel Logofete, să faci cartea
Domniei mele către Dumnului Ispravnicii ot sut Saac cu asemenea coprire
de ponturi, după cum se arată mai jos, poruncindu li-se ca întocmai să se facă
urmare negreșit și iarăși asemenea carte a Domniei mele să se facă spre a
avea și ei sciință de acest nizam.— 1819, Decembrie 13.

(pecetea gospod)

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 194.

Prea Înălțate Dómne.

După luminată porunca Înălțimeii tale ce mi se dă la această jalbă a Epi-
tropilor spitalului de străini, făcând cercetare m'am pliroforisit ca la lét 1814,
Maiu 10, prin anaforoa Dumnului veliților boerî după jalba ce dăduso boe-
rinașii i locuitorii pământeni ce au vii în dealurile cele mari ot sud Saac,
că de la o vreme încóce s'au făcut la pólele viilor sate întregi cu mulțime
de vite pe care le dau la văcarî numai de la Sfintul Gheorghe până la Sfintul
Dumitru, apoi lăsându-le slobode iaú viile în rînd de le róde vița și le strică
haraciî cu care nu puțină pagubă le pricinuesce celor cu viile i Vistieriei
domnesce, de aceea đic Dumnului că de trebuință este ceî ce își lasă vitele
fără de văcar și se va găsi în vii făcând stricăciune ori de ce tréptă va fi
stăpânul vitei, să plătescă de vita mare câte talerî 5 pentru iufrânare și să
se facă acești bani venit pe séma spitalului iubirei de ómeni.

1814, Maiu 28, Carte a Măriei sale Domnului Ión Caragea, prin care
închină la mai sus numitul spital acest venit după anaforoa Dumnului ve-
liților boerî să l aibă totdeauna, rânduind spre a l căuta om vrednic și cinstit
de a nu face catahrisis.

1818, Septembrie. Anafora a logofetiei întărită de Măria sa Ión Vodă
Carapea, făcuță la jalba locuitorieor de la satul Tohăneasca sud Saac, arétând

Cu referință la spitalul Pantelimon, posedăm urmă'orele acte :

Pitacul ce s'au făcut în pricina mahalagiilor, cu monastirea Sfintului Pantelimon.

Preaosfinția ta părinte Mitropolit, asupra prigonirei ce se urmăzează între locuitorii din 16 mahalale de aici din domnșca noastră politie a Bucurescilor, cu spitalul ot Sfintul Pantelimon, pentru răspunderea către spital, din partea celor ce au case în alte sădări, pe aceste mahalale, fiind-că răposatul întru fericire, ctitorul aceștii monastiri, Domnia sa Grigorie Vodă Ghica, prin testamentul Domniei sale și prin osebit catastih sub domnșca sa pecete, au întocmit orânduiala aceștii răspunderi din partea locuitorilor acestor mahalale, în ce chip să se urmeze, la care, osebit că și mai sus numiții locuitori, prin jalba ce ne-au făcut arătare, că se mulțamesc, dar și de ar fi pricinuit măcar vre-o nemulțămire în vre-un fel de chip, nu este cu cuviință a li se da ascultare la nemulțămirea ce ar fi cercat să arēte în potriua orânduiei testamentului răposatului Domn, ctitorul aceștii monastiri, care aceste sineturi ca nisce vrednice de cinste, avēndu-le Domnia mea după tōtă cuviința și dreptatea, temeii neclintit asupra aceștii prigoniri, poruncim, ca aducēnd înaintea Preaosfinției tale, pe Epitropul spitalului ot Sfintul Pantelimon, să i se dea poruncă a nu îndrăzni să supere întru nimic, pe mai sus numiții, sēi să se abată împotriva orânduiei și a chipului coprinderei mai sus arētatelor sineturi domnesci ale acelu răposat Domn, ctitorul spitalului Sfintului Pantelimon, tolco pisah gpd.—1819, Iunie 17.

(pecetea gpd.)

Vel Logofēt

că satul lor este din jos de satul Tohanî spre câmp și s'au făcut vii noui la vale de cam de două trei ani, care au venit cu apropiere de satul lor și garduri nu fac, pentru că sunt prădați și jăfuiți de și-au vîndut cei mai mulți vitele de au plătit, s'au hotarit ca cei ce au vii cu apropiere de sat și nu'și vor face garduri stăpânii viilor să se indatorēscă la acēstă plată.

S'au arētat și jălbi că cumpērătorul acestui huzmet vîndēnd huzmetul pe la zapcii și alți slujbași isprăvnicēști, cum și pe la ómenî necinstiți, viu-dînd în parte dealuri și văi, îi pradă cu năpăstuire.

Deci, acest huzmet este orânduit pentru a se înfrāna cei ce sunt în dealuri cu vite, ca să și le dea la vācar, iar să nu le lase slobode prin deal a face stricāciuni prin vii; de aceea, spre paza dreptăței, am socotit să se urmeze la căutarea huzmetului aceste ponturi, însă :

- 1) Să se vîndă de Dumnēlor Epitropiî la om cinstit, dānd legătură a nu face cāt de puțin catahrisis.
- 2) Să nu vîndă nici acel cumpērător la zapcii sēu alți ómenî isprăvnicēsci, sēu strēini, nici să pue tovarăș.
- 3) Cei ce vor căuta slujba, fórte să se ferēscă a nu prepune pe nimenî cu mărturiî, că ar fi vēdūt vitele cui-va în vie, ca să globēscă, ci numai cānd

Cunoscem o anafora a Mitropolitului, în grecesce, de la 19 Iulie 1820, pentru rinduirea doctorului Arsache, la spitalul Pantelimon †.

Cu totă esistența de spitale în oraș, bolnavii străini pare că nu erau lesne primiți la ele. De aceea Vodă dete următorul pitac:

«Dumnévoastră orândușilor boerî epitropî ai spitalurilor, ot monastirea Pantelimon, monastirea Colței și a Spitalului străinilor, după arătarea ce au făcut Domniei mele, Dumnélui biv vel Banul Grigorie Ghica Nazirul Casei privigherei, cum că mulți dintre sërmanii străini din politia Bucurescilor, cari să hrănesc cu cerșutul, bolnăvindu-se zac pe ulițele politiei, neavând mijlocul întîmpinării bôlelor, poruncim Domnia mea, Dumnévoastră, ca verî-când se vor trimite la aceste trei spitaluri, bolnavi cu răvașele Dumnélui orândușului boer Nazir al Casei, să se primescă, orânduindu-li-se cele trebuincioșe, prin căutare de dohtor, ca să'și pótă afla unii ca aceia tămăduirea de bóla ce va avea; întocmai să se urmeze, că așa este porunca Domniei mele, tolco. — 1819, Iunie 21.

Cod. XCVI, pag. 46.

Aaron Florian pretinde că la numirea în Domnie a lui Al. Suțu, ciuma încă nu încetase în țără, și că prin caimacamii săi, noul Domnitor a isbutit să scape țera de acest flagel.

Acéstă aserțiune noi nu o putem documenta, deși, vëdurăm, luate câte-va mësuri de privighere din partea *Astinomieii*.

Principalii doctori din Bucuresci, cum am arëtat deja la capitolul

va prinde, seau când cel cu via stricată va face dovadă, precum și cel ce va merge cu vita lui, în via lui și va pasce pe răzore, nu are să se supere cu acéstă dare, (iar fiind vie străină să plătescă, nici să facă vre-o meșteșugire a băga vitele cuivași în vii, cu cuget ca să'î globescă, nici după părăgini vechi nelucrate de câte 2—3 ani, cari vor fi deschise la margini făr' de gard, să nu cërá glóbă.

4) Viile ce vor fi în marginea satelor, să se îndatoreze stăpânii viilor, a le face garduri temeínice, seau a le îngrădi cu garduri, că ori cari nu'și vor face îngrădișuri bune, să plătescă acest irat al spitalului, stăpânul acei vii, iar avënd gard și vor deschide pãrléz cu viclenie a băga vite, atunci nu are să se invinovățescă stăpânul viei la plată, ci aceia ce au deschis pãrlézul. Ci de va fi primită Măriei tale, se va da luminată poruncă, a i se da luminată carte la mâna numitului, din partea Spitalului la căutarea acestui huzmet, cu orânduiala dreptăței și a lipsi, urmatul catahrisis, la care Dumnélor ispravnicii i zapicii să dea ajutor la cele cu cale; iar hotărîrea cea desăvêșită rămâne la Măria ta. — 1819, Iunie 20.

Vel Logofët.

1. Cod. C., pag. 219.

scólelor, erau, în 1819 August: Ilie Vlasopulo primul medic, Silvestru Filiti, Constantin Darvari, Constantin Caracaș, Mihail Hristaris și Rasti, care era și medic al Agenției Austriace și Arsache. Medicii empirici și babele au fost, pe cât posibil, împedecați de a exercita profesiunea de medic. O femeie omorînd un om, cu doctorii de mercur, s'au rinduit anchetă și s'a convins cercetarea, că e o femeie perdulă, care și găsește hrana ținică în desfrânare. Procedînd la un îndelungat interogator, ea a susținut, că mórtea celui om a provenit, nu din cauza medicamentului, ci din imprudența lui, că a luat de 3—4 orî mai mult decăt doza ce i-a hotărit. Tot odată proto-medical comunică informațiunea, că în timpul verei, când mulți medici lipsesc din oraș, babele speculează naivitatea poporului de jos, dându-se drept doctorese. Propune ca să fie dat un exemplu din surghiunirea femeiei, care a dat argint viu, la o monastire ¹.

Al. N. Suțul, ordonă Spătarului, să fie bătută la spate femeia acésta, prin tîrg, și apoi să se trămită surghiun la monastirea Țigănesci, fără termen ².

O comisiune alcătuită din aprópe toți medicii mai sus numiți, a supus Domnitorului Alex. Suțu, un întreg regulament de 20 articole, în Noembrie 1819, relativ la farmacii. Tariful medicamentelor este acel adoptat de Austria, în 1814, cu adăogire de 30%, spesele de transport, etc. ³.

1. 1818, Mai 23.—*Semnați*: Barbu Văcărescu vel Ban, Gheorghe Romanitis Vistier.

2. Cod. XCV, fila 547.

3. Potrivit cu Prea strălucita poruncă a Măriei tale, de Dumneđeș pázitá, din 4 Noembrie, anul curgător 1819, prin care ni se ordona Prea plecaților doctori servi ai Măriei tale, să ne consfătuim despre farmaciile aflătore acum în oraș, cum și asupra calității și cantității drogelor, precum și asupra tarifului lor, și asupra a tot ce privesce paza igienei publice, care este cea mai preicósă din tóte cele ce privesc la corp. Nu puține abuzuri s'au făcut până astă-đi, din cauza relei stări a farmaciilor și a farmaciștilor. Fiind-că Măria ta, ca un părinte și apărător al obștiei, pe lângă cele-l-alte a Domniei, bine-voesci Maria ta, a da un înalt ordin pentru farmaciști, și Dumneđeș să dăruiască Măriei tale creștine, o viață lungă, pe tronul sêi strălucit. . . . Intronindu-ne și luând cu noi doi membri consultatorî germani, după recomandăția a excelenței sale Agentului K. K. al Majestății sêle, în conformitate cu ordinul Măriei tale, și cu ei consfătuindu-ne pentru tot ce privesc farmaciștii, cum și despre facerea și calitatea doctoriilor, am alcătuit următorul proiect, care aprobându-se de Înălțimea ta de Dumneđeș pázitá, să fie întărit și cu sigiliul domnese. . . .

Ilie Vlasopulo primul medic, Silvestru Filiti doctor, Constantin Darvari doctor, Constantin Caracaș doctor, Mihail Hristaris doctor, dr. Rasti al Agenției.

Casuri deosebite.—Inregistram aci două cazuri care au oare-care afinitate cu documentele din capitolul acesta. Primul ne arată pe ma-

Articole după proiectul doctorilor.

1) Fiind-că din cauza numărului foarte mare a farmaciștilor, cu și fără diplomă, se comit mai multe abuzuri, atât asupra calității, precum și asupra preparațiunii, și prețului a diferitelor doctorii, din care cauză suferă omenirea, să fie supuși la un examen de către doctorii Eforii, și acei fără diplomă, cari se vor arăta capabili, să și potă urma profesiunea, iar cei-l-alți să fie depărtați.

2) Toți farmaciștii vor avea farmaciile lor, aprovizionate cu toate drogile prevădute în farmacopea. O dată pe an, își vor procura materiale proaspete, erburii adecă rădăcini, flori și altele, preparând elixiruri, extracte, siropuri și altele. Drogile cari sunt supuse la stricare lesne, de două ori pe an, vor fi inspectate de doctorii Eforii, și drogile care vor fi găsite stricate sau netrebuincioase, să fie aruncate în gărlă. Și spre pedepsă, că nu au îngrijit să aibă doctorii bune va plăti fie-care din ei, câte una mie de talere pentru spital.

3) Farmaciștii vor orându-i tariful medicamentelor după acel al Vienei, întocmit în anul 1814, adăogându-se numai câte 30% pentru cheltuelile de transport și altele. Și pentru înlesnirea farmaciștilor și a cumpăratului, să se expue de către doctorii Eforii, un tarif în limba latină, după acel austriac, convertind moneda austriacă în moneda turcască, și să fie imprimat. Această prețuire a medicamentelor în vigore până la emiterea unui al doilea tarif, în eparhie e cesaroregescă, fiind-că atunci urmând a se face întrunirea doctorilor, se va fixa și aci, prețul și cursul monedei, pentru al doilea tarif. Acela din farmaciști, care nu se va conforma tarifului orându-i, să fie pedepsit cu amenda menționată mai sus.

4) Nici unul din farmaciști nu are voie să libereze medicamente fără rețeta recentă a unui doctor cu diplomă, iar rețelele cele mai vechi de cel puțin 20 zile să fie din nou revădute de doctorul respectiv și numai cu consimțimântul acestuia se vor putea elibera doctoriile ordonate. Această regulă nu este obligatorie pentru vîndarea de materiale simple, ca: mușetel, nalbă, soc, revent, crenortartaris și alte de asemenea natură. Aceste se pot desface după prețul din tarif.

5) Fiind-că unele din medicamente se vînd cu *picătura*, devenind prețuirea lor foarte anevoioasă, farmaciștul e liber, pe lângă prețul din tarif, să mai adăoge câte o para de fie-ce doză. Va avea însă grija, ca preparațiunea să fie întocmai după rețetă.

6) Farmaciștul e obligat să noteze în josul fie-cărei rețete prețul medicamentului liberat, spre a și putea da sémă doctorul de prețul medicamentelor și a deveni controlator între cumpărat și vîndător.

7) Ori-ce farmacișt, care a căutat prin o învoială osebită să atragă clienții să fie pedepsit.

8) Drogele secrete (*arcana*) vor fi cu totul prohibite și nimeni nu va avea voie de a le vinde.

9) Farmaciștului, care se va fi prins în flagrant delict, că au dat medicamente altele decât cele ordonate, fie din respectul calității, cât și a cantității, i se va închide farmacia spre pedepsă.

10) Deacă un farmacișt, prin o împrejurare oare-care, nu va putea descifra

halagii din mahalaoa Colței, reclamând contra unuia dintr'inșii anume Radu Dogariu. Acesta a cumpărat un loc în mahalaoa Colței pe care

rețeta, s'eu va bănuî că ea p'ote fi eronată, va fi obligat să întrebe prealabil pe doctorul respectiv, spre a evita erorile.

11) El este obligat să deschidă farmacia în ori-ce oră a nopței i s'ar presenta vre-o rețetă de făcut.

12) Fie-care compt va fi plătit de cumpărător exact după tarif. Deacă va trece un an, fără să se aquite comptul, se va preleva peste suma datorită o dobândă de 5% la pungă pe lună și când una va fi covârșitoare, să fie ajutat de autorități de a-și avea îndestularea.

13) Farmaciștii vor întrebuița cântărirea obicinuită în Austria.

14) Nici un farmacist nu va avea dreptul să deschidă o farmacie fără hrisov domnesc, dat prin medicul primar.

15) Nici un medic, de curând venit, nu va avea voie să-și exerciteze profesiunea, până ce prealabil nu va fi fost vedută diploma sa de către medicul primar.

16) Acele din medicamente compuse, care nu se coprink în farmopeea din 1814, când vor fi ordonate de medici, se vor prepara după cele mai bune farmacopee, în care se va găsi compozițiunea și prepararea lor.

17) Când medicul va ordona o doctorie, ce nu se află în farmacopee, s'eu care ar necesita un alt mod de preparațiune, medicul va fi obligat să înscrie în rețetă, după care farmacopee trebuie preparat medicamentul ordonat.

18) Spre a se evita ori-ce confusiune, vor fi obligați toți medicii, cât și hirurgii, precum și farmaciștii, să aibă fie-care câte o farmacopee din anul 1814.

19) Băcanii, ovreii și argintarii, cari aduc și pun în vinzare medicamente periculoase, ca *sublimat*, *opium*, *arsenic* și specimente mercuriale, nu vor putea vinde în detaliu, ci numai *en gros*, și numai la farmaciști; la din contra vor fi pedepsiți în raport cu delictul comis și cu amenda în bani în folosul spitalului. Pentru care scop poliția să le trâmăie acum îndată în inaintare, ca să nu aibă în urmă pretext de scuză.

20) În fine, fiind-că se comit mai multe abuzuri și dilnic omenirea este amenințată cu de aceste de bărbați și femei, cari esercită medicina, să se dea un ordin aspru să înceteze pe viitor profesiunea lor, căci alt-fei vor fi pedepsiți proporțional cu îndrăznela și nesupunerea lor.—1819, Noembrie 14.

(Traducere din grecesce.)

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel Vornice al politiei, după nizamul ce s'au dat de către Domnia mea asupra spițerilor și spițeriilor din tot orașul scaunului Domniei mele Bucuresci, prin ponturi alcătuite cu bună și folositoare obștiei chibzuire a Dumnelor doftorilor politiei, iată se trimite și la Vornicia politiei copie de ponturi, adeverate de Logofetia cea mare, de care poruncim, ca și Dumnéta să aibă datornica îngrijire de a se păzi cu totă strășnicia pontul al 19 și al 20-lea intocmai, tolco pisah gpd.—1819, Noembrie 30.

Cod. XCVI, pag. 03

Asemenea pitac s'au făcut și către Dumnólu vel Agă.

voesce a intemeia o dogărie. Mahalagiii vor să'l impedece, căci le strică odihna și se declară gata a răscumpăra locul de la Radu. Mahalagiii susțin, că în actul de cumpărare al locului nu s'ar fi arătând că au cumpărat locul pentru a face altă ceva decât casă de locuit. Anafora a prezentată Domnitorului în această chestiune nu dă dreptate mahalagiilor, că mai sunt dogării prin târg și pre lingă case boeresci și nu sunt impedecați de a'și exercita meseria. Numai la 18 Decembre 1819 Domnitorul aprobă vederile Divanului¹.

Pitac către vel Agă pentru șoricică și argintul viu și alte asemenea materialuri.

Cinstite și credincios boerul al Domniei mele, Dumnéta vel Agă, fiind-că după nizamul ce s'au întocmit prin anafora ce ne-a făcut Dumnélor doftorii politiei, încă de la 14 ale trecutului Noembrie, care s'au întărit și de către noi, sunt popriți băcanii i ovreii și argintarii ce obicnuesc de aduc și vind primejdiöse doftorii, adecă săricică și șoricică i argint viu și altele ca acestea să nu vină cu măruntea, ci să le dea cu rădicata la spițerii, și fiind-că aceste materii sunt trebuinciose mai mult la lucrul meșteșugului argintăriei, de aceea poruncim Dumitale ca să se facă sciută tuturor celor ce lucrăză acest meșteșug și se află în semptul Agiei, ca ori-când vor avea trebuință de acest fel de materialuri, să se arate la Cuingi-Bașa și Cuingi-Bașa să vie la Dumnélu vel Căminărașul, ca să facă cerere de materialurile ce-i va fi trebuinciose a cumpăra, ca cu pitacul Dumisale să mērgă la Dumnélu doftorul cel mare, ca de la Dumnélu să i se facă orânduiala, de la care spițerie să i se dea acele trebuinciose materialuri? care această orânduială să dai Dumnéta nizam a se urma și a se păzi nestrămutat de acum înainte, tolco pisah gpd. — 1819, Decembrie 28.

Cod. XCVI, pag. 112.

Asemenea pitac s'au făcut și către vel Spătarul.

1. Îo Alexantru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Pe această alăturată anafora a Dumnélor veliților boeri nerēmăind odihniți mahalagiii ot mahalaoa Colței, orânduitul zapciu agiese i-au înfățișat la Divan înaintea Domniei mele, prin vechil stolnicu Scarlat Chițoranul, unul dintrênșii cu Radul Dogarul, dîcend jăluitorii prin apelația lor tot cele ce au dis și la Dumnélor veliții boeri, că adecă cumpărând numitul Dogar acest loc ce este în mahalaoa și vecinătatea lor și intrând ei în bănuială că va avea părătul socotela să facă dogărie pe acel loc, ca să'și lucreze acolo meșteșugul, dintr'a căruia pricină să'și pērdă odihna, îndată au mers trei dintr'inșii la numitul dogar și arătând bănuiala ce au, i-au provalisit că de are acest fel de socotela ca să'și facă adecă dogărie acolo pe acel loc, să'și primescă banii cumpărătorei și să lase locul slobod și prin graiū s'au învoit între dênșii, ca să nu facă părătul prăvălie acolo pe acel loc, ci casă de locuință, care această învoială au mărturisit'o numitul dogar și la judecată înaintea Dumnélu vel Agă și fiind-că după pravila pământului învoiala ce nu se va face în scris

Al doilea cas este din Noembre 1819. Mahalagii din Vergu și din Stelea se jăluiesc, că cucóna Catinza Stirbóica avënd un loc viran

când se va dovedi de adevărată are putere întocmai ca și cea făcută în scris, cerură jăluitoii, ca ori să fie părătul poprit despre a'și face dogărie pe acest loc și a'și lucra meșteșugul acolo, seaū să'i întórcă banii cumpărătoriei și să ia ei locul în stăpânire; împotriva cărora tăgădui piritul dicënd, că nici el nu le-au dat acest fel de hotărítă făgăduială că nu va face adecă prăvălie pe acel loc și nici că i-au făcut jăluitoii vre-o acest fel de provlimă îndată după ce au cumpărat el locul de la mezat, ci tocmai după o jumătate de an, provalisindu'í le-au dat răspuns cu o vorbă próstă, că de'í va da îndemână va lucra meșteșugul, iar ne-dându'í îndămână nu va lucra, și fiind-că el au cumpărat acest loc ca să'și stringă copiii de pe drumuri și să'și lucreze meșteșugul acolo, ca să'și póta scóte chivernisirea vieței, ceru să fie apărat și slobod de pira și cererea jăluitoilor, nedându'í îndemînă ca să ție și osebită prăvălie cu chirie. Decí jăluitoii mahalagii, pentru destoinicile cuvinte de mai jos arătate, nu erau volnici, nici în vreme când se striga acest loc la mezat, nici după săvirșirea mezatului a cere vre-un fel de șart, ori de la piritul Radul, seaū de la veri cine alt s'ar fi arėtat mușterea și cumpărat al acestui loc, nici se pot ajutóra cu ceea-ce dic, că însuși piritul s'au învoit cu dinșii de a nu face dogărie pe acest loc, în vreme ce învoială se póte numi numai aceea care se face cu hotărítă făgăduială ori în scris seaū prin graiú, iar asupra acestei priciní vedem că piritul n'au dat vre-o hotărítă făgăduială, fără numai cu un cuvint prost au dis, că de'í va da îndemînă va lucra meșteșugul, iar nedându'í îndămînă nu va lucra, și fiind-că și Dumnélor veliții boeri ne deteră pliroforie în Divan, că mai sunt și alte dogării prin tâng, lingă case boeresci și altor ómení de ispravă, cari'și lucréză meșteșugul nepoprit, nu au jăluitoii nici un cuvint de dreptate la cererea ce fac, iar anaforaoa acésta a Dumnélor veliților boeri fiind urmată cu dreptate, o întárim Domnia mea și asemenea hotărím, să fie volnic piritul Radu Dogarul, ca să'și facă și prăvălie pe acest loc ce 'l-au cumpărat de la mezat și ași lucra meșteșugul dogăriei în bună pace și nesupărat de către jăluitoii.—1819, Decembre 18.

(pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. XCIV, pag. 187.

Prea Înălțate Dómne

Pe acésta alăturată alegere a Agiei, ce este de la 8 ale trecutului Iunie, nerămâind odihniti Stolnicul Scarlat Chișoranu i serdarul Dumitrache Mihuleț și alți mahalagii din mahalaoa Colței, de aici, au jăluit Măriei tale, pentru Radul Dogarul, dicënd, că vindēndu-se cu mezat un loc din mahalaoa lor, a unui Cristache Maxim, au cumpărat și părătul 4 stánjení dintrēnsul și că arētându-se părătul de stăpân, i-au dis unui dintrēnsii, că de are gând a'și lucra meșteșugul dogăriei acolo, pe acel loc, să nu aibă nădejde, că ei nu'l îngăduesc fiindu'í meșteșugul supărător de neodihná, și el au dat răspuns, că va să'și facă casă de ședut, iar meșteșugul are și 'l lucreze în tērg, unde și 'l-au lucrat până atunci, acum însă apucēndu-se să'și facă prăvălie, au dat jăluitoii jalbă Înălțimei tale, rugându-se a fi părătul oprit, să nu'și facă pră-

în numita mahala, 'l-au împărțit cu chirie la niște țigani și 6meni proști, care din oara ce 'și-au făcut colibe pe acel loc, jăluitorii simt

vălie, că nu'l pot suferi cu sgomotul meșteșugului său, fiind-că ei acolo în mahala se află tot familiți și numai cu familiile șeđători și fiind orânduți la Dumnélui vel Agă, unde înfățișându-se cu pârătul la judecată, i s'au și dat de la judecată poruncă, să nu lucreze la bina, dar până a li se face anafora de la Agie, pârătul au început iarăși a lucra, pentru care cer să fie orânduți la judecată, de unde să se dea pârătului poruncă, a nu fi slobod să lucreze până nu se vor înfățișa la luminat Divanul Măriei tale, căci lucrând meșteșugul lui la ferestrele lor, ei urmază să 'și părăsescă casele neputându'i suferi zgomotul; după a căror jalbă, din luminată poruncă, prin zapciu agiesc, înfățișându-se amândouă părțile înaintea noastră, am citit anafora Agiei, în care se arată că nici însuși pârătul n'au tăgăduit făgăduiala, ce prin graiul au dat mahalagiilor, a nu 'și lucra meșteșugul său aici, ci în tîrg, fiind plin de zgomote și pricinuitor de neodihnă, fără numai au dis, că nu primesce a se cunoșce pe sineși îndatorat ca să păziască o așa făgăduială a pururea și totdeauna, ci numai când îi va da îndămână, căci încă nu este în stare a ținea și deosebită prăvălie cu chirie, iar mahalagiile cunoscînd neodihna, ce este a li se pricinui din meșteșugul piritului, au cerut, că orî să le dea înscris, că însuși va păzi făgăduiala, seau să 'și primescă banii cumpărătoarei locului, pe carele l'au povățuit și judecata să nu dea turburare, ci să petrecă liniștit cu mahalagiile săi, dar nu s'au înduplecat. Impotriva ne arată piritul jalba ce au dat și Măriei tale, și s'au orânduțit iarăși la noi, în care dice, că la lét 1816 strigându-se la mezat locul lui Maxim, după silința ce 'i făcea pe totă dioa cu feluri de chipuri și sfătuirî, serdarul Mihuleț, unchiul vîndătorului, dicîndu 'i să cumpere și el căți-va stâneni, sciindu 'l că are trebuința de a 'și face casă și prăvălie de lucrul meșteșugului, au cumpărat și el dintr'acest loc, stâneni 4 față drept taleri 300, unde începînd acum să 'și facă o căsuță, ca să 'și strîngă copiii după drumuri, îi stă Mihulețul împreună cu alți mahalagiile împotriva, la care dice pârătul, că locul 'l-au cumpărat de la mezat și că jăluitorii 'l-au știut că este om sorman și cu acest meșteșug se hrănesc, iar la ceea ce dic jăluitorul, că le-ar fi dat făgăduială a nu 'și lucra meșteșugul acolo, ci la tîrg, acésta el dice că este cu totul împotriva adevărului, căci nu numai vorba acésta au fost o vorbă próstă (că să vedem cum îi va da mâna) fiind ulița nu tocmă în tîrg ci mai în dos, care și acésta au dis'o numai către unul, doi, din vecini fără temei de făgăduială însă, nu pe șin, precum zic jăluitorii, ci în urma cumpărătoarei, peste o jumătate de an au dis că de 'i va da mâna, va lucra meșteșug iar nedându 'i mâna nu va lucra și ei au tăcut până acum în curgere de ani 4 fără a cere vre o încredințare, iar mai ales, dice pârătul, că pricina pentru care s'au pornit cu pără asupra lui, este în pizmă, căci n'au vrut să dea un stânjîn de loc Mihulețului și lui Grigore Cojocarul și acești doi au rădicat și pe cei-l alți mahalagiile asupra lui; așijderea dice pârătul, că Stolnicul Chirazi și Anghel Cojocarul își au casele peste pod, cu îndestulă depărtare de densul, căroro nici o supărare nu le aduce, și cere dreptate, a nu-i rămânea copiii pe drumuri, numai din pricina pizmuirei unora din mahalagiile, ce au pus la cale și pe cei-l-alți cu zavistiile să strige asupra lui. Decî fiind locul acesta scos la mezat cu poruncă domnescă, nu avéu mahalagiile nici o volnicie să coră șarturi de la mușterei, ci orî cine da mai mult, acela eră volnic să 'l cum-

că trăesc viață necăjită din pricina furțișagurilor și altor supărări ce încercă de la numiții țigani. Divanul cere Domnitorului rădirea colibelor, cât și învelirea lor cu șindrilă de stejar, seaș olane, în interesul siguranței de foc, în loc de a fi învălite cu trestie și cu șovar; iar cât pentru furțișaguri, să se dea în grija zăbiților, «ca totdeauna să cerceteze ce oameni se adună acolo? și când se va găsi oameni de prisos la cei ce acolo locuiesc, pre unii ca aceia să-i isgonescă, dându-le și nizam de a nu se mai stringe¹.

peru, veri ce meșteșug ar fi avut, fără de nici un șart, iar mai ales că nici însuși mahalagiilor nu tăgăduiră, că în urmă, după ce au cumpărat pârătul locul de la mezat, i-au dis vorba aceea că nu-l îngăduesc a lucra meșteșugul dogăriei, când ei acest fel de putere n'au a-l opri, fiind-că mai sunt și alte dogării prin țerg, lângă case boeresci și altor oameni de ispravă și își lucrează meșteșugul nepopriți. Drept aceea găsăm cu cale, să fie volnic pîritul Radu Dogarul ca să-și facă casă și prăvălie pe acest loc, ce s'au cumpărat de la mezat și așa lucra meșteșugul dogăriei în pace și nesupărat de către jăluitoari, iar hotărîrea rămâne a se face de către Măria ta. — 1819, Iulie 18.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Constantin Caliiarh vel Vornic, Constantin Dudescu, Iordache Goleșcu vel Vornic, Alexandru Filipescu vel Logofăt.

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Citindu-se înaintea Domniei mele această anafora a Dumnélor veliților Vornici, și a Dumnélui vel Spătarul, și după pliroforia ce ni se dă asupra pricinii cuviincioasă, fiind chibzuirea Dumnélor, ca una ce privesce spre folosul obștiei, primită este Domniei mele, și poruncim Dumitale vel Spătare, să se pue în lucrare cu urmare întocmai precum se coprinde. — 1819, Noembre 22.

(Pecetea gpd.) *Vel Logofăt.*

Cod. XCII, pag. 585. *Prea Înălțate Dómne,*

După luminată porunca Măriei tale, ce s'au dat la jalba mahalagiilor, ot mahalaoa Vergului și Stelea, prin care arată, că Dumnéii cocóna Catinca Știrbóica, având un loc viran în numita mahala, l-au împărțit cu chirie la nisce țigani și oameni proști, cari din césul ce și-au făcut colibele lor pe acel loc, sunt jăluitoari că trăesc viață necăjită din pricina furțișagurilor, și altor supărări ce cercă de la numiții țigani, care acesta jăluitoari facându-o cunoscută Dumnéii, și rugându-se a nu mai băga și pe alții asemenea oameni a înmulți răul, cerând ca să i dea, ori-ce enteres ar avea de la aceia, și nu numai că ascultare nu le-au dat, ci încă au mai înmulțit acel rău puind și alții asemenea oameni de și-au făcut colibi la spatele caselor unora din jăluitoari, și deosebit că pățimesc acest fel de rău de la acei oameni, dar cel mai mare rău este, că totdeauna au frică de foc, că fiind lipite una de alta și învelite cu șovar, numai

Hoțiile și spargerile de prăvălii prin oraș se înmulțesc. În Februarie 1820, Domnitorul dă următorul pitac:

Pitac către Dumneleu vel Spătarul a păzi străjile totă noptea.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumneța biv-vel Epistatule al Spătăriei, fiind-că au venit la aușul Domniei mele, că cei rău nă-

dintr'o scântee pôte să se aprindă, din care pricină urmăză să cerce și jăluitoarii vre-o pagubă, și se rógă Înălțimei tale a se dezrădăcina acest rău si a se rări colibele, iar de se va împotrivi Dumneei Vornicesca, să le dea chezeșie că ori când se va întempla vre-un lucru netrebnic să fie Dumneei răspunđetore; pentru care pricină mergend în fața locului, unde fiind și Dumneleu biv vel Logofetul Dimitrie Bibescu, i Vistierul Sandul vechilul Dumneii Vornicesei cu jalbă dată către Măria ta, prin care arată, că în mahalaua Vergului avend un loc de casă zestre de la parinți, unde-și făcuse și casă, care neputendu-le meremetsi s'au dărăpanat, rămăind locul slobod. Mahalagii de prin prejur nu numai căramida au furat'o, ci au școs și mulțime de nisip, de față și în ascuns făcend locul tot gropi de nu'i era de niei o trebă, și făcendu'l vindetor, mușterii de această pricină s'au ferit, și fiind-că nu'l pôte a'l vinde la starea ce se află, au tocmit căți-va omeni săraci ași face colibi cu pari și cu nuele, cari apucându-se si'și facă s'ai pomenit cu Paharnicul Dinul, care șade într'acea mahala peste uliță, viind la Dumneei, au cerut să'i dea și Dumneiei sale dintr'acel loc, a plăti chirie cât plătesc și alții, numai să fie slobod să nu facă nimic pe densus, cu socotelă să'l spargă să mai scotă nisip, și să facă drumuri pe densus, și nevrënd să'i dea unde lucra acei omeni să'și facă colibi, au trimis de i-au poprit din lucru, puind la cale și pe alți mahalagii a pricinui lucruri neobicinuite, care acest loc il are ales și hotărit din poruncă Domnescă, și acești mahalagii nu sunt lăturași cu acest loc, ci peste uliță, și această pornire o fac din răutate a face drumuri pe acel loc, avendu'l de neguțatorie cu scoterea nisipului, pricinuindu'i și pagubă peste taleri 500, ce ar fi putut lua de la nisiparii de ar fi vindut nisipul, la care loc fecend perierghie am vedut, că sunt casele lipite și dese una într'alta, învelite cu trestie și cu șovar, locuind felurimi de omeni, lucru fără de orânduială și primejdios aici în politia Bucurescilor. Deci cererea ce fac mahalagii prin jalba lor, cu a se dezrădăcina o acest fel de rea adunare de felurimi de omeni ce s'au încuibat pe acel loc al Dumneei Vornicesei Știrboicai, ce l'au avut până acum viranea, între cari sunt și țigani Dumneei ce lucră la fier, făcend colibe învelite cu trestie și cu șovar, și cu așa indesime de colibi una lângă alta, însă pentru două pricinii: una de primejdia focului și alta de furțișaguri, care cerere chibzuindu-se și de către noi, și cunoscend în adevăr, că rămăind acele colibi în ființa ce se află, atât la desime, cât și la înveliș, negreșit că pôte să se întemple și una și alta. Dar ca să lipsescă această primejlie, găsim cu cale, ca mai întâi acei țigani ce lucră fier, să se ridice cu totul dintre cei-l-alți locuitori, iar cele l-alte colibi ce au apucat de s'au făcut cu așa desime și sunt învelite cu șovar, să se mai rărescă una de alta măcar de doi stânjeni, și să se învelescă cu șindrila de stejar seau olane, cum și altele ce sunt să se facă în partea despre ulița Vergului, asemenea să se învelescă și acelea iarăși cu șindrila seu cu olane; iar cât pentru felurimea de omeni ce au apucat de s'au întemeiat pe

răviți nu încetază a face supărări în politia Bucureștilor, în cât și case s'au spart într'aceste zile; de aceea poruncim Dumitale, ca să dai strașnică poruncă zabiților spătărășci a întări străjile și a se preâmbla ceii orinduiți cu straji pe séra până dimineața prin toate ulițele mahalalelor, pândind ca să prință pă acei spărgători de case sêu prăvălii, ca să se desrădăcineze cu totul o așa urită și nesuferită faptă, căci mai întemplantându-se a se mai simți măcar cătuși de puțină călcare, se vor pedepsi strașnic acei zabiți pentru nepurtarea de grijă la neapărata lor datorie, tolco pisah gpd.—1820, Februarie 27.

Cond. XCVI, pag. 127.

CAP. XIII.

Comerțiiu. — Têrguri. — Bălciuri. — Narturi. — Monopoluri. — Marfă pentru Constantinopol. — Evgheniștii. — Vămile în privința comerțului. — Mijlôce de transport. — Pașporturi. Monedă. — Fabrici. — Industrie. — Breslele. — Sudiții. — Lovitura dată breslelor.

În scurta domnie a lui Al. N. Suțul comerțului, breslele și mai ales industria națională sunt departe de a fi prospere, ba din contra. aceste din urmă mai ales, industria și breslele, sunt isbite de mörte prin o alcătuire ce se face cu Agentul Austriac, de care alcătuire avem a ne ocupa la vale.

Cele mai numeroase acte interesând comerțul, de la Al. N. Suțu, se referă la dreptul de târg, bălciuri, oböre, acordate, ori numai reinnoite la moșii particulare.

a) La 20 Februar 1819, Al. Suțu acordă drept de bălciu și obor de vite la 25 Martie, pe moșia Crușovul din Romanai a lui biv vel Clucer Iordache Desliu¹. În 12 Februarie 1820 se mai adaugă în altă carte domnescă zilele de bălciu.

acel loc, într'acele colibi, spre paza furțișagului, acesta rămâne la îngrijirea zabiților, ca totdeauna să cerceteze ce ómeni se adună acolo, și când se va găsi ómeni de prisos din cei ce locuiesc, pe unii ca aceia să i izgonescă dându-le și nizam spre a nu se mai stringe acolo, iar hotărîrea rămâne la Măria ta.— 1819, Noembre 17.

Istrate Crețulescu vel Vornic, Constantin Filipescu vel Vornic, Gheorghe Vlahuț vel Spătar.

1. Veđi actul la anexele volumului.

b) La 1 Martie 1819, Cartea Vornicului D. Hrisoscoleu pentru 2 bălciuri după moșia sa Sămătescii (Buzău), de Sfintu Gheorghe și Sfinta Treime ¹.

c) Hrisovul de reinnoire a dreptului de 3 bălciuri pe an și obor de vite la moșia Peretul a lui biv vel Vornic de țera de sus Stefan Belu. Al. Suțu, donază lui Belu și vama de la aceste trei bălciuri. 1819, Martie 20 ².

d) Voie de târg săptămânal și de două bălciuri anuale reînnoită de Al. Suțu în 24 Martie 1819 în favoarea lui Grigore Baleanu biv vel Vornic de țera de jos pe moșia sa Balenii ³, ca răsplatire de slujbe aduse țarei și mai ales în timpul ciumei. Vama va fi a lui Baleanu. 1821

e) În 29 Mai, reînnoește dreptul Caminarului C. Năsturel de a face târg săptămânal Vinerea și 4 bălciuri pe an la moșia sa Herescii. Perceperea vamei în folosul proprietarului ⁴.

f) Două bălciuri acordate Serdarului D. Aman, în 6 Iunie 1819 la moșia Corlățelul (Mehedinți) ⁵.

g) În 29 Ianuarie 1189, Al. Suțul dă hrisov lui Alex. Ghica biv vel Logofăt de țera de jos, să aibă două bălciuri și obor de vite la satul Herbinți (Ilfov) *de el întemeiat*. Vama o va percepe proprietarul ⁶.

Cartea din 21 Ianie 1819, acordând 2 bălciuri la moșia Bobența ⁷.

i) Cartea lui biv vel Spătar N. Suțul, din 25 August 1819, pentru trei bălciuri Isbăcenii (Romanați) ⁸.

j) Cartea din 14 August 1819, prin care se dă voie lui vel Vornic al Obștirilor, Iordache Goleșcu, să întocmescă 4 bălciuri pe an la moșia sa Leurdenii și 4 bălciuri la moșia sa Glimă și câte 2 scaune de carne la fie-care moșie, cu vama bălciurilor în favoarea proprietarului ⁹.

k) Voie de bălciuri la moșiile Corzul și Băcleșa, din 16 Octombrie 1819. a Logofătului D. Brăiloiu ¹⁰.

l) Cartea din 23 Noembrie 1819 a lui Răducanu Hrisoscoleu biv al II-lea Vistier, să aibă voie de a schimba Țioa de țirg, de luni, pe

1. Vezi actul la anexele volumului.

2. Vezi actul în volumul anexelor.

3. Vezi anexa.

4. Vezi anexa.

5. Vezi Cod. XCVIII, pag. 150.

6. Vezi anexa.

7. Cod. XCVIII pag. 163.

8. Vezi Cod. XCVIII, pag. 259.

9. Vezi anexa.

10. Vezi anexa după Cod. XCVIII, pag. 180.

Sploși și a se opri cei care vin la târg să vîndă spirtose, fiind drept al proprietății 1.

m) Al. Suțu aprobă cererea lui biv. vel Ban Greg. Brâncovenu (în 8 Noembrie 1819) de a fi opriți țeranii și orî-cine de a vinde vin și rachiū și *pâne* (?) la bîlciurile de pe moșia sa Ipotesci (Olt) la Duminica Tomei și 27 Iulie 2.

n) Sub pretext că la Buzău, unde se face târg pe fie-ce sêptă-mână, Duminica, obor de vite nu se pôte face, dă dreptul de obor pentru Buzău, a se faee pe moșia vecină cu târgul, Simileasca, a lui biv vel Vornic Gh. Filipescu. vama vitelor o va percepe acest boier. 1820, Martie 17 3.

o) În 5 Iunie 1820, se dă Carte «Măriei sale Dómnei Efrosina Calimah» pentru două scuune de carne și șase bîlciuri cu vama lor la moșiile M. Sale: Brezôia sêu Poiana-Lungă (Ialomița) 4.

p) În 5 Iunie 1820, Al. Suțu dă carte lui Căminar Ianache Cocorescu să aibă voie de un bîlciū pe an la moșia sa Cocoresci (Prahova) 5.

Asemene bîlciuri și târguri se înmulțesc fôrte mult. Numai în județul Mehedinți, erau peste 19 bîlciuri anuale 6. Acastă înmulțire

1. Veđi anexa.

2. Cod. XCII, fila 539.

3. Veđi anexa.

4. Veđi Cod. XCVIII pag. 263.

5. Veđi anexa N. XII.

6. *Insemnarea de bîlciurile ce se fac peste an, în sud Mehedinți, după înscințarea ispravnicilor de acolo*

1 la satul Strihaia, pe moșia Sfintei monastiri de acolo, la Țințereni, la Dumineca Pogorărei Duhului Sfânt.

1 la Țințăreni la 25 de Martie, în ziua Bunei Vestiri.

2 la Bălăcița, moșia Dumnelor boerilor Bibești și Brăiloii, însă :

1 la Dumineca Florielor.

1 la Dumineca Tomei.

3 la Cleanov, moșia Dómnei Sărdăresei Elencăi Bălăscăi, însă :

1 la 40 de Mucenici, la 9 de Martie.

1 la Dumineca Mironosițelor.

1 la Sfântul Ilie.

3 la Corlățel, moșia Sărdarurui Aman, însă :

1 la jumătătirea Păresimilor.

1 la Nascerea Maicei Domnului.

1 la ziua Sfinților Apostoli.

3 la Lupôia, moșia boerănașilor Săvoii, însă :

1 la Sfântul Gheorghe.

de bălciuri nu este favorabilă comerciului stabil din orașe: sunt nevoiți să aibă aproape tot anul chervan pregătit cu marfă și să mérgă cu el din bălciu în bălciu, ca să-și-o pótă desface. Apoi și la tirguri și bălciuri de aceste, îndepărtate de privigherea ceva mai bună a orașelor, jafurile zapciilor erau mari și legitimate cu numele de havaeturi. Acésta o probéză și următórea carte deschisă, din Martie 1820, adresată la toți ispravnicii de județe, la Spătar și la Bașbeșlégă.

Eacă ce dice cartea:

Publicații la tóte județele, pentru bălciuri.

Dumnévóstră Ispravnicilor ot sud . . . . . sănătate. Fiind-că de acum înainte apropiindu-se primăveara, încep bălciurile prin locuri hotărâte ale județelor și fiind-că la asemenea bălciuri obicínuese de vin spre ținerea nizamului și spre străjuirea celor rău nărăviți, atât zabiții județelor, cum și zapcii spătăresci i orânduții ispravnicaturilor, din cari unii în loc de a săverși datoria cu care sunt însăriinați din partea căpeteniilor lor, ci împotrivă cu cuget de hrăpire aflându-se, năpăstuesc pe săraci, de la cari cer și împlinesc orí câtă sumă de bani pot să ia cu numire de havaeturi de la cară și cu numire de cheltueli de asemenea dintr'acestea, în vreme ce nici unele după nizamurile ce sunt date nu se cuvine a fi suferite la auđul stăpânirei ca o faptă ce privesce numai la cuget de năpăstuire și de nedreptate, iar nu la vre-un bine al locuitorilor, séu la vre-o întemeere și înmulțire a alișverişului; drept aceea vė poruncim Domnia mea, să fiți cu tótă privigherea, ca la asemenea întemplări să nu îngăduiți pe unii ca aceștia a face cel mai puțin zulum locuitorilor împotriva poruncei Domniei mele, ci fieș-care împlinindu-și datoria pentru care se trimete la asemenea locuri, să străjuiască și să ferescă pe locuitori de ori-ce bântuire ar putea să cerce din partea altor străini și să nu îndrăznescă, orí a cere cevași cu numire de havaeturi, séu a pricinui cevași cheltueli pe la sate, căci pentru asemenea întemplări sunt lefași și slujbași, iar nu ca să fie supărători satelor și pricinuatori de împedecare la alișverişurile locuitorilor; asemenea porunci s'au dat și către zabiții județelor, cum și către Dumnélui vel Spătarul, ca intr'acest chip să porunceseă a urma și zapcii Spătăriei.

1 la Sfântul Dumitru.

1 la Sfântul Nicolae.

1 la Argintóia, în ziua Sântului Pantelimon, la 27 Iulie.

5 la Plenița i Călugăreni, moșiile lui Ștefan Micolescu, însă:

1 la 2 Februarie.

1 la Înălțarea Domnului.

1 la 29 August.

1 la 24 ale lui Februarie.

1 la 15 August. — 1820, Decembro.

aflându-se sub totă supunerea și ascultarea la povățuirile Dumnélor dregătorilor județelor; iar oșebit de acesta să sciiți că când se va întâmpla să sosescă la auzul Domniei mele, cum că s'aũ întâmplat la vre-un bâlcuũ vre-o protivnică urmare, numai de la Dumnévóstră se va cere totă răspunderea, pentru că de vreme ce vi s'aũ făcut cunoscută bună voința Domniei mele, de aceea nu veți avea nici un cuvînt de pricinuire, nici că vi se va da ascultare la orice îndreptare vę veți încerca să arętați; întocmai dar să fiți următorii, trimițęnd și răspuns de primirea poruncei și fiți sănătoși.—1820, Martie 6.

După aceste publicații s'aũ făcut pitac și către Dumnéluĩ vel Spătarul.

Asemenea s'aũ dat și copie la Stolnicul Dumitrache, de aũ făcut porunci și din partea Dumnéluĩ Baș-beșliagă către neferii i zabiții de prin județe.

Unul din bâlcuurile principale, mult timp închis din cauza ciumei, Drăgaica ce la Buzeu, se redeschide în Iunie 1819 și tot la vechiul loc ce ocupa altă dată, până ce nu se mutasă la Niscov în interesul pazei de ciumă¹.

În Maiu 1820, Al. Suțu ordonă a se face publicațiunii prin totă țera, pentru innoirea facerei tirgului Drăgaiceĩ, *«acum din mila lui Dumneđeu, fiind sănătate în tóte părțile»*².

Importanța bâlcuului Drăgaiceĩ face că Al. Suțu să rinduiască un «Efor» special pentru a asiste la acest tęrg. În 1819 acest Efor este însuși vel Vistier Romanitis. Iacă pitacul domnesc de rinduire:

1. Veți anexele relative.

2. Publicații pentru tęrgul Drăgaiceĩ.

Io Alexandru Nicolae Sutu voevod i gospod. Zemle Vlahiscoe.

Dumnévóstră isprăvnicilor ot sud . . . . . vę facem în scire, că tęrgul Drăgaiceĩ, ce este vestit și obicinuĩt a se face la 24 de zile ale viitorului Iunie, la care vin neguțătorii și de la locuri depărtate și fiind-că în anii trecuți pentru pricină de bõlă se poprise, iar acum din mila lui Dumneđeu fiind sănătate, *în tóte părțile*, este slobod, de aceea vę poruncim să o publicuĩți acęsta în tot județul, cu tot dinadinsul, ca să se auză și la părțile vecine, cum că tęrgul Drăgaiceĩ este slobod a se face, după orânduiala și obiceiul vechiu și să îndemnați pe toți cei ce vor vrea a merge, să și facă alișveriușul, de vîndut și cumpęrat, fiind acest folos obștesc, și de primire să avem Domnia mea înșciințare.—1820, Maiu 30.

Cartea prin care se orânduiesc Efor peste târgul Drăgăicea ot sud Buzău Dumnélui Vistierul Grigore Romanitis.

Zemle Vlahiscoe.—Cu neadormită îngrijire aflându-ne pentru bună petrecerea credincioşilor noştri supuşi, iar mai vârtos pentru alişverişurile lor ce le fac la târgurile şi bălciurile aceştii de Dumnegeu păzită şi nouă incredinţată ţeră, ca să se urmeze cu îndestulare şi nebântuită de către cei cu rele cugetări, şi nărăviţi cu multe chipuri şi mijloce silnice a supăra, atât pe cei ce se află cu alişverişuri în târguri năpăstuindu'î, cât şi pe cei ce merg şi se întorc de la târguri, silindu-se a se îmbogăţi din pagubele lor, pentru care apurarea a fost îngrijirea Domniei mele din vreme a se înfrâna acei cu rele cugetări, prin zabiţii cei orânduiţi, dându-le straşnice poruncile Domniei mele cu povăţuirii îndestule în ce chip să îngrijescă de liniştită petrecere tuturor de obşte, iar mai vârtos la târgul Drăgăicea, de la sud Buzău, ce se face la 24 ale aceştii următoare lui, *fiind-că ese cel mai mare târg unde se adună tot alişverişul nu numai din totă ţera acesta, ce şi din părţile vecine şi din alte locuri mai depărtate*, voind Domnia mea a se urma alişverişurile la acest târg cu îndestulare şi cu liniştire, osebit pe Domnescile noastră porunci ce sunt date pe la toţi zabiţii, am orânduit Domnia mea într'ndins Eforos peste acest târg în câte zile va ţinea pe Dumnélui cinstit şi credincios boerul Domniei mele Grigore Romanitis vel Vistier, dându'î cu îndestulare trebuincioşele povăţuirii ce este dator a le pune în lucrare spre a zătieni pe cei obicinuiţi a meşteşugi mijloce şi chipuri de hrăpiri în diastima târgului; făcându-o dar acesta cunoscută tuturor, straşnic poruncim Domnia mea Dumnévostă ispravnicilor ai judeţului i Dumitale Baş-beşliagasă şi tuturoi celor-l-alti zabiţi spătăresci şi armăsesci, arătându-vi-se această Domnésea noastră carte să aveţi a da totă supunerea şi ascultarea la povăţuirile Dumnélui orânduitului boer Efor, necutezând nimeni a face cea mai mică mişcare fără scirea Dumnélui, că se va pedepsi straşnic, ei păzindu-vă fieş-care datoriile cele netăgăduite, să aveţi pentru ori-ce a face întrebare Dumnélui, spre a se păzi întru toate buna cumpănire, cu linişte, după voinţa Domniei mele; i saam rezech gpd. — 1819. Iunie 15¹.

Cod. XCVI, pag. 41 şi Cod. XCVIII, pag. 151.

In 25 August, Al. Suţu dă carte rude, sale, lui biv vel Spătar Nicolache Suţu, pentru trei bălciuri la moşia sa Izbiceni, din judeţul Romanaţi².

1. 1820, Iunie 16. Asemenea carte s'au făcut şi acum orânduindu-se Efor tot Dumnélui Vistierul Romanitis la târgul Drăgăicea sud Buzău.

2. Veđi anexa.

În 1820 Noembre, Al. N. Suțu reinnoesce actele Vornăresei Ruxandra Câmpineanu, de a nu se folosi decât ea, ca proprietară, de privilegiul vinđării spirtóselor în orașelul Câmpina¹.

Breslele.—Numeróse continuă a fi *breslele* în țera románescă. Iacă cele ce aflăm existând:

Isnafurile politiei: Lipscani, Cavafi, Șelari, Brașoveni, Bărbieri, Argintari, Croitori, Cojocari subțiri, Ișlicari, Cojocari groși și Căciulari, Cărciumarii și rachierii, Brutarii și Jimblarii, Simigii, Ceprazari, Băcani, Dogari, Curelari, Tabaci, Abagii și Pánzari, Pescari, Lăutari², Covaci, Luminării de cėră și bumbacarii, Șalvaragii, Căldărari, Postăvari și Găitănari, Boiangii³, Tutungii, Conduragii și Cizmarii, Dulgherii și zidarii prin mai Mare-Bașa⁴, Bogasierii, Mătășarii, Precupeții, Bragagii, Măcelarii, Tabaccii, Papugii⁵, Plăpămari, Tėmplari, Olari, Făinarii, Trăistarii, Șerbeccii și Ghețarii, Sarafii, Catenelele, Cărămidaarii, Bucătarii, Marchitanii, Sticlarii, Hangii, Grădinarii, Uleerii, Luminării de seș și Săpunarii⁶, Capanlăii și Sureccii, Nisiparii, Băiașii, Ceășornicarii, Giuvaergii.

În ordine cronologică, să aducem actele relative la câte-va din breslele mai sus enumerate:

a) Din 6 Martie 1819, Al. Suțu dă un hrisov bărbierilor pentru rennoirea vechelor statute ale breslei, recunoscėndu-le și alegerea făcută de brėslă în calitate de «*protomester*» seș *staroste* lui Negoitășin Iordache.

Hrisovul, chiar în art. I înglobėză și pre «*strėini*» din ori-ce parte ar fi în brėsla bărbierilor pămănteni. Justiția specială a *logei* rėmăne în vigóre. Membrii logei pe lângă *staroste*, se numesc *epitropi*. O dispozițiune frumósă este la art. 6. «Apururea să aibă datorie *starostea*, cu *epitropii* breslei, a da *meșterului celui bėtrán*, care este neputincios de a lucra, o calfă mai mult decât meșterilor, celor tineri, cari pot ei înșiși să lucreze, cu acesta să se pótă ajuta cei

1. Veđi anexa.

2. Cartea vatajilor de lăutari pe orașul București, Februarie 1819, (pag. 98). Cărțile vatajilor de țigani lăutari pe județe, Februarie 1819 (pag. 99). Asemenea pe 1820 (pag. 99), Cod. XCVIII.

3. Brėsla zugravilor subțiri care sub Al. Ipsilante în 1775 exista, nu o mai aflăm în ființă.

4. Veđi Carte de Măimar-Bașa, 23 Ianuarie 1819 (pag. 42).

5. Carte de *staroste* de papugii din 30 Ianuarie 1819 (pag. 41) Cod. XCVIII.

6. În 1819, Al. Suțu face o singură brėslă din săpunarii și lumănării de seș. În săpunul să nu se mai facă de cāt de cel de la Tėrgoviștea.—Cod. XCVIII, pag. 176 și 178.—Se pune brėla sub „*osehită Eforie*“ din boerul Grig. Romanitis.

bătrâni neputincioși, pe lângă cei tineri putincioși». Celelalte dispozițiuni sunt cele din anteriorele hrisóve, deja cunoscute cititorilor noștri ¹.

1. *Zemle Vlahiscoe*.—Fiind-că rufetul bărbierilor meșteri cari locuiesc aici în orașul Domniei mele Bucurescii, au avut obiceiurile și aședeminturile, ce se coprinde mai jos, încă de mai înainte, din vechime, așiderea au avut și un proto meșter mai mare preste dênșii, adecă staroste pentru purtarea de grijă, de către Domnia mea, după ce ne am pliroforisit, întelii că le-au avut acestea și prin hrisóvele fraților Domni de mai înainte, am poruncit să-și alégă staroste după obicei și au ales pe Negoita sin Iordache, căruia am dat Domnia mea, acest hrisov al Domniei mele, ca să aibă a fi staroste și purtător de grijă, peste toți bărbierii de aici, și el împreună cu șase epitropi meșteri ai breslei aceștia mai bătrâni și mai de cinste ai lor, ce vor fi să păzescă orânduiala, ce au între ei, adecă.

1) Toți câți lucrază meșteșugul acesta, aici în Bucuresci, ori pământeni *său străini*, din ori-ce parte ar fi venit, seú călărași, dorobanți, sârbi, seú ori-ce fel de slujitor, ar fi să aibă ascultare de starostea și de acei șase epitropi, la cele ce-i va povățui, pentru ale meșteșugului lor.

2) Pentru ucenicii când vor vrea să iasă de la meșteri, să fie datorii a da de șcire starostei și epitropilor, ca prin scirea și voia lor să iasă, iar de sineși să nu fie volnicii, nici vre-o unul din meșteri să nu îndrăznescă a lua ucenicul altuia.

3) Când se va întâmpla, ori greșală să facă vre-un bărbier, de a nu lucra bine, ori de a nu păzi Dumineca, seau alte sêrbători, seau judecată să aibă unul cu altul, pentru ale meșteșugului lor, să nu fie volnic, boer mare, Agă, seú alți zapcii a'i judeca, fără numai starostea, dimpreună cu epitropii să'i judece, și să'i îndrepteze după obiceiul și orânduiala lor, certându'i și dojanindu'i după vina ce vor face.

4) Calfa unui meșter, ce va voi să deschidă prăvălie, să nu fie volnic a deschide aprópe de prăvălia meșterului ce au lucrat, ca să nu tragă mușterii meșterului la prăvălia sa.

5) Calfa unui meșter, ce se va muta de la un meșter la altul, să se mute la prăvăliile cu loc mai depărtat, de prăvălia ce au lucrat, iar nu la prăvălia ce este aprópe, ca să tragă mușterii meșterului de la care au eșit, la meșterul ce au intrat.

6) Apururea să aibă datorie starostea cu epitropii breslei a da meșterului celui bătrân, care este neputincios de a lucra, o calfă mai mult decât meșterilor celor tineri, cari pot înșiși să lucreze, ca cu acesta să se pótă ajuta cei bătrâni neputincioși, pe lângă cei tineri putincioși.

7) Până nu și vor deschide meșterii cei mai de cinste prăvăliile lor să nu aibă voie cei-l-alți bărbieri.

8) Pentru Cutia de milostenie ce au avut obiceiii a ținea brésla acosta să se ia de la tot meșterul, din Duminică în Duminică, câte două parale i de calfă câte o para, dând aceste parale ori cine ar lucra meșteșugul acesta și să se stringă în Cutie la starostea, care Cutie să se fie pecetluită atât de starostea, cât și de epitropii cu pecetile lor și să se păzescă peste tot anul, ca dintr'acei bani să se cheltuiescă la praznicul Prapa-Dómnei Paraschivei ce'l prăznuiesc ei și la mórtea vre-unui meșter din brésla lor, ce nu va avea cu ce

b) În Pitești există, ca și la București, o breslă a papugiilor i a cizmarilor. Statutele acestor bresle sunt identice cu ale acelor din București. Al. Suțu reinnoesce cartea acestora, în 20 Aprilie 1820¹.

să'i facă trebuincioșele îngropării și ale pomenirii, dintr'acei bani și i slujască și sa'i facă pomenirile lui, cum și de va rămânea vre-un meșter de-ai lor la slăbiciune și la sărăcie, din bôlă seau din altă întemplare, iar dintr'acei bani să'i slujască cu ceea ce va fi cu cale, după starea lor, pentru care aceste cheltueli, când se va întâmpla trebuința a se face, cu toți împreună să deschidă cutia și cu sfat de obște al epitropilor să se cheltuiască, și atât din banii ce se vor strînge la cutie cum și de cheltuiala ce se va face la acele mai sus arătate, în toți anii să aibă starostea a și da socotă a înaintea acelor șease epitropi, care cheltueli să se arête celor-l-alți de obște, spre a i se vedea slujba de este cu credința seau nu.

Deci am întărit Domnia mea hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dumitru Vv., Grigorie Vv., mărtori fiind și Dumnélor cinștiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Vornic, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic, de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofet de țera de sus, pan Teodorache Văcărescu vel Vornic, pan Constantin Caliarh vel Vornic, pan Gheorghe Golescu vel Vornic al Obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel Logofet de țera de jos, pan Nicolae Slugeroğlu vel Vornic, pan Mihalache Suțu vel Logofet de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Mihalache Cornescu vel Vornic al politiei, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis, și ispravnic pan Gheorghe Filipescu vel Logofet de țera de sus; și s'au scris hrisovul acesta la înteiul an, dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele București, la anii de la nascerea domnului Dumnezei și Mântuitorului nostru Isus Hristos 1819 Martie 6; de Chiriță Logofetul de Divan.

1. *Zemle Vlahiscoe.* — Dat'am Domnesca noastră carte... pre carele după alegerea breslei papugiilor i a cizmarilor din orașul Pitești sud Argeș, l'am făcut Domnia mea staroste de cizmari i papugii dintr'acel oraș al Piteștilor, ca să fie cu purtare de grijă pentru bresla acésta, după orânduiala ce se urmază și aici în politia Bucureștilor, adevă, cu bătrânii cei mai de frunte să judece pe cei de sub bresla lui, cari vor fi având pricină între dênșii pentru ale meșteșugului lor i pentru acenic și călfi, și după dreptate i după vechiul obicei al breslei, ce s'au urmat și se urmază aici în București la orânduiala meșteșugului lor, și după vină să facă îndreptare și hotărîro; să ia seama totdeauna pentru buna orânduială, atât între ei, cât și la obște și la toți să urmeze după buna cuviință; pentru care acéstă bună întocmire vędënd Domnia mea și sinet Domnesc din lét 1814, Septembrie 9, am dat acéstă Domnesca noastră carte la mâinile numitului, priu care poruncim Domnia mea tuturor ce veți fi la acéstă breslă, să aveți a'l sci de staroste și să'i dați ascultare și supunere la orânduiala meșteșugului vostru, căci acelu împotrivor are voie să'i facă certare după vina lui, i saam receh gpd.—1819, Aprilie 20.

(Pecetea gospod.) Vel Logofet.

c) La 28 Aprilie 1819, Al. Suțul reînnoește hrisovul zăbunariiilor. Prin acest act, Domnitorul ordonă ispravnicilor din județe, «pe unde vor fi bilciuri, să căutați mai mult decât rufetul zăbunariiilor de țără, pământeni, să nu îngăduiți pre nimeni a vinde lucruri de zăbunărie, ca să se pótă chivernisi fiesce-care (zăbunariu), cu meșteșugul lui¹.

1. Cartea rufetului zăbunariiilor.

Zemle Vlahiscoe.—Fiind-că pentru a obștiei înlesnire la trebuința ce au de lucrurile zăbunării, și pentru a se și putea hrăni și a se chivernisi în țera Domniei mele, căți au sciința meșteșugului acestuia (cu slobodenie când vor păzi orânduiala breslei acestui meșteșug), s'au fost făcut întocmire și îndreptare la unele ponturi ce erau în vechile cărți ale breslei zăbunariiilor pământeni, după trebuința vremei de acum, când și norodul s'au înmulțit într'acéstă politie, și trebuința de acest lucru au prisosit; de aceea dar, am dat Domnia mea rufetului zăbunariiilor pământeni de aici, din orașul Bucurescilor, acéstă carte, ca să li se urmeze, și să li se păzescă și de acum înainte privilegiul acesta, adecă la meșteșugul zăbunării, orî-câte se imple cu bumbac și cu lână, alt rufet al altui meșteșug, să nu se amestece a l' lucra, precum nici alții streini, iar carele va sci meșteșugul acesta, și va urma orânduielei breslei, adecă va fi supus la starostea al zăbunariiilor, și a păzi șarturile breslei și ale cutiei lor, cum și havaetul ce este obiceiuit de 'l' dau la deschidere de prăvălie, acela măcar și străin fiind, slobod și neoprit este a lucra meșteșugul acesta și a deschide și prăvălie, spre îndestularea trebuinței de obște, vëndarea de zăbunărie aici în Bucuresci și prin țergurile de pe afară, adecă anterie voinicesci și zăbune femeesci și copilăresci, și alt-fel de zăbune mari, și orî-ce lucru se ample cu bumbac seau lână, să o facă brésla acéstă, numai și ei să fie datorî, ca apurarea să aibă haine făcute gata, spre vëndarea și îndestularea țeranilor, ce vin de pe afară, cari nu se pot zăbovi cu așteptarea până se face haina, dar nici zăbunariu la meșteșugul altor rufeturi, să nu se amestece, și pentru căți din alt rufet vor avea acest fel de marfă gata, să aibă zăbunariu breslei volnicie, ca orî să le dea soroc să și le vëndă aceia, seau ei să le cumperé cu bani; să aibă brésla acéstă, după obiceiul lor, staroste de zăbunari, pe acela ce înșiși după alegerea a tot rufetului lor s'au orânduit, carole împreună cu cei mai fruntași, să aibă a căuta pricinile ce se vor întâmpla între dênșii, de ale meșteșugului lor, să ție și Cutie în care să pue de meșter și calfă, pe fieș-care săptămână, câte o para, cum și cel care se va dovedi în vină cu stricarea vre-unui lucru, seau va călca legătura breslei, a lucra la alt prăvăliaș, să dea la cutie câte taleri trei, iar al doilea când se va prinde în vină, să i se indoiască darea; cel ce va deschide prăvălie, să dea taleri 5, care acest venit din cutie, să fie pentru ajutorul celor scăpătați, și când va muri vre-un sêrac din brésla lor, de la Cutie să se îngrope; nici un meșter seau calfă, să nu fie volnic a lucra la alții din alte bresle, lucruri de vëndare, i la trebuințele curței, când va trebui, să se cêră de la starostea ce s'au orânduit și el cu dreptate, și în rënd, să dea pe fieș-care, care aceste rândueli, să fie și cu scirea fruntașilor, spre a nu se năpăstui vre-unii, iar care nu se va supune orî la orânduiala breslei, seau la rândurile ce va fi la curte, să fie poprit de acest meșteșug; să aibă brésla acéstă și rânduiala aceea, asupra ucenicilor, cum se urmêză și alte bresle de meșteșuguri, ca ucenicii să aibă a sluji spre buna

d) O di după aceea, la 29 Aprilie 1819, Domnitorul reînnoesce hrisovul șelarilor, cel ce li s'a dat in 25 Aprilie 1813, de Vodă Caragea ¹.

Învățatură a meșteșugului, după zăpăsul și tocméla ce vor face cu meșterii, stând până la soroc, tot la mâna aceluiași stăpân, iar să nu se prefacă din meșter în meșter, cum și toții meșterii să se ferescă de a nu primi ucenicul unul altuia, purtând grija și stăpânii ucenicilor cu silință, spre a'î învăța meșteșugul desăvârșit, după sorocul ce și vor pune cu părinții copiilor; călfle ce vor lucra în prăvăliile lor, ori cu simbrie, seaă cu plată pe di, precum le va fi tocméla, să urmeze și să nu fi slobod a eși de la acel meșter, până nu se va cerceta de starostea i de frunțașii lor, priciua și sfârșitul eșirei, cum și ceilalți meșteri să nu'î primeseă fără de dovadă, că ori prin voie seă prin scirea rufetului, au eșit, și așa să și aibă și ei acéță orânduială, după cum au și alte rufeturi; pentru care poruncim Dumitale vel Agă i vel Căpitane za dorobanți, ca pe cei ce va aréta rufetul zăbunarilor, că urmăză împotriva meșteșugului lor, nici într'un chip să nu'î îngăduiți ca să li se pótă păzi privilegiul acesta, întocmai după cum se coprinde mai sus; așijlerea poruncim și Dumnévóstră ispravnicilor de prin județe, pe unde vor fi bălciuri, să căutați, mai mult decât rufetul zăbunarilor de țéra, pământeni, să nu îngăduiți pe nimeni, a vinde lucruri de zăbunarie, ca să se pótă chivernisi fieș-care cu meșteșugul lui, i saam receh gpd.—1819, Aprilie 28.

(pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cođ. XCIII, fila 9 v.

1. Hrisovul breslei șelarilor.

Fiind-că între alte rufeturi ale politiei Bucurescilor, s'aă aflat și brésla șelarilor, cari neavénd orinduelile breslelor întărită prin hrisóve domnesci, nu li se păzea dreptatea întru ale meșteșugului lor, și ca nisece trebuincioși obștiei după orânduiala altor rufeturi, au cerut prin jalbă la Domnia sa, seleful nostru, să li se facă hrisov domnesc, și orânduindu'î la Dumnélui vel Logofétul de țéra de sus, prin anafora au făcut arétare Domniei sale, că brésla acésta au avut orânduială de isnaf, dar nefiind întărită cu hrisov domnesc, cum au alte isnafuri, li se întéplă nedreptăți, mai vértos la cei mai sêraci, atât în ale meșteșugului lor, cât și la călfii i ucenici, și că este cu cuviință a li se da hrisov domnesc. Primindu-se dar cererea și rugăciunea lor, li s'aă dat hrisovul Domniei sale, ce'l véđum, scris cu lét 1813, Aprilie 25, hotărîndu-se ca să li se păzescă ponturile de mai jos arétate:

1) Nimenea din alții streinî, să nu aibă voie a deschide prăvălie, seă i a se pune tovarăș cu altă brésă, iar carele va sci meșteșugul acesta din streinî seă din pământeni, să aibă a merge la starostea, aă orânduî pe la prăvăliile meșterilor, de a lucra după obicei.

2) Marfă de a meșteșugului lor, când vine din țéra turcescă, să nu o coprinďă numai unul, ce precum se urmăză la alte rufeturi, starostea cu epi-tropiî să facă tocméla, și marfa să o împărțiască la toți de o potrivă, iar carele nu va avea stare și putere, va lua pe cât va fi starea și puterea lui, și cealaltă se va lua de ceilalți.

3) Să aibă brésă acésta după obiceiul lor, și un staroste de șelari i curelari, pe acela ce însăși brésă il va alege, precum și acum după alegerea

e) În Iunie 1819, isnaful Băcanilor reclamă contra *toptangiilor*, că vînd cu deamănuntul marfa de băcănie. Toptangii sunt oprîți de a mai vinde marfă de băcănie în detaliu, afară de zahar, cafea, lămăe și fer, articole cari din vechiu au fost tolerați a le vinde în detaliu și toptangii. Cu această excepțiune, boerimea era folosită, căci toptangii a tot rufetul, este rînduit Hagi Dumitrache, sin Stan, carele împreună cu doi epitropi ce iarăși după alegerea lor, s'au orînduit anume. . . și cu cei mai fruntași ai bresleii, să aibă a căuta pricinile ce se vor întimpla într-o dînsii de ale meșteșugului lor, cu dreptate.

4) Să fie acest rufet și Cutie în care să se pue de fieș-care meșter câte două parale pe săptămână, și de calfă câte o para; asemenea și cela ce se va dovedi în vină cu stricarea vre-unui lucru, s'eu va călca legătura bresleii, a lucra la altă prăvălie, să aibă a da la Cutie câte taleri 5, iar de se va dovedi și al doilea întru acest fel de vină, să dea îndoiti, iar cel ce va eși meșter și va deschide prăvălie, să dea taleri 20 la Cutie i starosteii taleri 5, care acest venit să fie pentru ajutorul celor scăpătați, și când va muri vre-un s'erac din brésla lor de la această Cutie să se îngrope.

5) Nicî un meșter s'eu vre-o calfă, să nu fie volnic a lucra la alții din alte bresle, măcar și tovarăș de'l va pune; unul ca acela de se va dovedi, să fie poprit de meșteșug.

6) La trebuințele curței de lucru când va fi, să se c'era de la staroste ce este orînduit, și el cu dreptate și în rînd să dea pe fieș-care, care această dare să fie și cu șcirea epitropilor, iar carele nu se va supune, orî la orînduiala bresleii s'eu la orînduiala curței, pe acela să l'arête la zabiții politieii, spre a'l supune.

7) Să aibă brésla acesta și orînduiala calfler i a ucenicilor, cum se urm'eză la alte bresle, adecă ucenicii să aibă a sluji spre buna înv'etătura a meșteșugului, după zăpisl și tocmela ce vor face cu meșterii, înaintea starosteii, slujind până la soroc, ședînd după soroc încă un an cu simbrie, tot la acel stăpân, și să nu fie slobodi a eși de la acel stăpân, până nu se va cerceta de starostea și de epitropi cum și ceilalți meșteri, să nu'i primescă fără de șcirea starosteii i a epitropilor, ca să se urmeze și la ei o bună orînduială și dreptatea într-o tôte.

Drept aceea bine-voind și Domia mea, a li se păzi și a li se urma orînduiala aceștii bresle cu dreptate într-o tôte, am adev'irit hrivolul acesta cu însăși credința Domniei mele, Iō Alecsandru Nicolae Suțu Voevod i cu credința Prea iubitelor Domniei mele, fii: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Iōn Vv., Searlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., martorii fiind și Dumnelor cinstiți și credincioși Veliții boeri ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de ț'era de sus, pan Mihalache Manu vel Logof'et de ț'era de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logof'et de ț'era de sus, pan Teodorache Văcărescu vel Vornic, pan Constantin Caliarhu vel Vornic, pan Gheorghe Golescu vel Vornic al Obștrilor, pan Alecsandru Filipescu vel Logof'et de ț'era de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel Postelnic, pan Mihalache Suțu vel Logof'et de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Sp'itar, pan Mihalache Cornescu vel Vornic al politieii, pan Alecsandru Hariton vel Căminar, pan Alecsandru Desila vel Comis, și Ispravnic, pan Gheorghe Filipescu vel Logof'et de ț'era de sus, și s'au scris

vindeu mai ieftin asemenea articole de care mai cu sémă bogații aveau nevoie¹.

hrisovul acesta la anul dintëii dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresci, la anii de la nascerea Domnului nostru Isus Hristos.—1819, Aprilie 29. De Chirița Logofet de Divan.

(Iscălitura și pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. XCIII, fila 26.

1. Io Alexandru Nicolae Suțu Voievod i gospodar

De vreme ce neguțetorii toptangii, s'aũ mulțamit, a se urma nizamul ce se coprind într'acostă anafora, după pliroforia ce ne daũ Dumnélor orânduiri boeri, o întărim Domnia mea și poruncim Dumitale vel Agă, ca întocmai să se facă urmare.—1819, Iunie 27.

(pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 240.

Prea Înălțate Dómne,

Luminatei Măriei tale porunci următor fiind, ne-am și adunat la un loc, unde aducând de față amândouă părțile, adevărat isnaful băcanilor, și pe cei ce se numesc toptangii, am intrat în cercetare și din chiar tacirul pârâților, ne-am îndestulat, că cu adevărat fac vëndare mărunță mărfei de băcănie, și prin pravilele tēgului, iar nu după obicei și orânduiala neguțetorilor toptangii, ce s'aũ urmat toldeana, adevă să 'și vëndă marfa ce o aduc de peste Dunăre prin cantar gospod, dând sumă mare și de la magazie, urmare ca totul împotriva bunei orânduiei și pricinuitoare de dezghinare și pagupă isnafului băcanilor. De aceea după mărturia Dumnélui paharnicului Andronache Teohari, ce aũ metaherisit acest fel de negoțuri, în mulți ani și a noastră slugile Măriei tale, cunoscință, care avem asupra orânduiei acestor două isnafuri, chibzuind cu cuviință, am îndatorat pe cei ce numesc toptangii, ca de acum înainte să 'și urmeze alișveriușul, după vechiul obicei, adevă ori după orânduiala toptangiilor, dând marfă cu sumă mare de la magazie și prin cantar gospod, se aũ voinde a 'și vinde și ei marfa cu deamăruntul prin prăvălii, să se unescă de isnaful băcanilor, și înduplecându se aũ rămas odihniți, dând făgăduială, că vor păzi întocmai și fără zmintelă urmarea datoriei negoțului fieș-căreia părți, rugându-se numai, ca pentru ori-căți dintrênșii vînd cafea, zahăr, tămăe și hier, să rămăie slobodi a 'și face alișveriuș, cum le va da îndemână, la care măcar de se și împotriviră isnaful băcanilor, cu cuvint, că la vreme trebuincioasă și aceste lucruri de la dânșii se cer, dar nici s'aũ dat ascultare, căci aceste patru felurimi dintru început s'aũ vîndut și de alții și de aceea dicem, să fie slobodi, iar cei-l-alți să urmeze vechiului aședământ; pentru care și nu lipsim a arăta Măriei tale, ca să se întărească a'ostă alegere și cu luminată pecetea Înălțimei tale. — 1819, Iunie 24.

Grigore Filipescu, Grigore Băleanu vel Agă.

e) În Iunie 1819, Hagi Manole Mai-mare-Başa, al întrunitelor bresle a lemnarilor, tâmplarilor, zidarilor, cărămidarilor şi nisiparilor, se jălucesce, că de 19 ani nu s'au făcut alegere de Mai-mare-başa, încă din a doua Domnie a răposatului Alexandru Moruzi-Vodă, şi cere voie a se face o nouă alegere. În 26 Iunie asupra anaforalei lui vel Logofăt, se aprobă cererea lui Mai-mare-başa ¹.

f) Brésla întrunită mai sus arătată se jălucesce lui Al. Suful în Iulie 1819, că se amestecă în brésla şi *dulgherii* pe lângă tâmplari şi cer să fie opriţi de a mai se băga în bréla întrunită, conform hotărârii dată de Ioan Vodă Caragea să fie opriţi lemarii a lua şi ei lucru de tâmplărie, precum ferestre, uşi, scaune, mese. La 8 Iulie 1819 nu aprobă cererea şi dă slobozenie dulgherilor a lucra lemne de tâmplărie şi vice-versa ².

1. Io Alexandru Nicolae Suflu voevod i gospodar

După arătarea ce ne face printr'acastă anafora, Dumnului vel Logofătul de ţera de sus, primim Domnia mea rugăciunea jăluitorului, ca o trebuincioasă a se pune în lucrare, şi îi dăm voe şi slobozenie de a face alegerea de mai jos arătată, cu această orânduială însă şi legătură, de a se feri forte jăluitorul Mai-mare-başa, ca să nu facă cea mai puţină catahrisis séi nepăstuire în vre-un fel de chip asupra aceştii alegeri, căci arătându-se vre-o jalbă asupra lui despre cinevaşi din cei ce sunt supuşi la aceste bresle, şi dovedindu-se jăluitorul în vină, să ştie, că după ce se va îndatora a despăgubi pe cel năpăstuit, i se va face osebit şi cuviincioasă certare.—1819, Iunie 26.

(pecetea gospod).

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 213.

Prea Înălţate Dómne,

După luminată porunca Înălţimei tale ce ni se dă la această jalbă a lui Hagi Manole Mai-mare-başa, făcând cercetare, am vădit, că arată, cum că orânduiala breslei acestui meşteşug, este a se face *longe* cu bătrânii şi cu toţi meşterii să alegă care este vrednic a se numi meşter să fie şciut, şi această alegere ne fiind făcută aici de 19 ani, nici mai mare başa nu poate cunósce pe toţi cari sunt meşteri cu sciinţă desevăşită şi care nu. De aceea cere, ca cu slobozenie de la Măria ta să facă această alegere; am căutat în hrisovul ce are Mai-mare-başa şi nu se coprinde pentru acesta, iar din cercetare mă pliroforisiu, că din Domnia a doua a răposatului Măriei sale Alexandru-Vodă Moruz nu s'au mai făcut această alegere. Deci fiind-că alegerea acesta ce are Mai-mare-başa să facă, nu este de stricăciune, ci de folos, ca să nu să facă şi înşelăciuni şi stricare de lucru, spre a se cunósce meşterul din cel ce nu este meşter, de aceea arăt, ca fiind primită Înălţimei tale să i se dea slobozenia ce cere. — 1819, Iunie 6.

Vel Logofăt.

2. Io Alexandru Nicolae Suflu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Osebit că această orânduială ce cer jăluitorii de a li se urma, nici mai nainte, nici de când s'au făcut Domnósca hotărâire de mai jos arătată nu li s'au urmat,

g) La 14 Noembrie 1819, Al. Suțu dă un nou hrisov de reorganizare a breslelor și în special a breslei unite, mai sus amintite. Brésla va purta pe viitor nume de *cumpanie* și va avea un *Staroste și Epitropi*. Față cu Visteria membrii «cumpaniei» se vor înscrie în *cruci* câte de două nume, însă de acelaș meșteșug ambele nume. Cei din o *cruce*

după pliroforia ce ni se dă printr'această anafora, de către Dumnelui vel Logofétul de țera de sus, dar și de s'ar fi urmat măcar și s'ar fi păzit, fiind-că în adevăr este pricinuitoare de pagubă la cei ce au trebuință de acest fel de lucruri, căci cu cât vor fi meșteri mai puțin la un meșteșug, atât mai mult se scumpesce plata acelor lucruri, de aceea privind Domnia mea mai mult la obștescul folos decât la cel în parte, dăm voie și slobozenie, ca și dulgherii să aibă voie a lucra lucru de tâmplărie și tâmplării să lucreze lucru de dulgherie.—1819, Iulie 8.

(pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. XCII, pag. 473.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale, ce ni se dă la această jalbă a tâmplarilor de aici din București, făcând cercetare, am vădut din condica Divanului, hrisovul ce este pentru orânduiala mai-mare-bașăi coprindător, că i se dă în zapt lemnași, tâmplări, zidări cărămidari și nisipari, ne făcându-se în hrisov vro-osebire, a nu se amesteca dulgherii la meșteșugul tâmplarilor, nici tâmplării la meșteșugul dulgherilor; văduii la mânilor și o anafora cu lét 1816 Iulie 8 a Dumnelui vel Agă, ce au fost atunci coprindătoare, că aceste bresle ar fi fost osebite la meșteșugul lor, și că este cu cuviință a se urma rânduiala ce au fost, care dăce, că s'au păzit, să nu se amestece dulgherii la meșteșugul lor, care anafora o întăresce și Măria sa Ioan Vodă Caragea, tot atunci Iulie 30, a se păzi, după care cer jăluitorii a se înnoi și de Măria ta. Am cercetat cum s'au urmat acesta, și care este mai bun folosul obștesc, și m'am pliroforisit de la cei ce au lucrat și au făcut binale ale lor, că nici mai înainte, nici de când s'au făcut această hotărîre, dulgherii n'au fost oprîți a nu lucra împreună cu binaua și uși i ferestre, și tâmplării metahirisesc de fac scaune, mese, și dulapuri, iar cine voiesce se tocmesce și cu tâmplar de face și uși i ferestre de tâmplări, adecă s'au urmat o slobozenie neoprită între aceste două bresle, iar folosul obștesc este acesta, că în vremea ce s'au urmat până acum în slobozenie, s'au găsit că o feréstră ce se face de dulgheri cu taleri 6, tâmplarul mai jos de taleri 15 nu o face, i o ușă ce se face de dulgheri cu taleri 12 tâmplarul o face cu taleri 30 și mai mult, apoi când vor fi oprîți dulgherii urmază, ca tâmplării să mai scumpescă lucru lor, iar de a fi slobozenie la dulgheri, cum se vede că s'au urmat până acum, pricinuesce eftinătate obștiei precum în faptă se vede; dar la mijloc fiind hotărîre Dómnescă, rămâne ea de către Înălțimea ta, să se dea cea desevîrșită hotărîre, și de se va da de către Măria ta slobozenie lemnarilor a lucra și meșteșugul tâmplarilor, asemenea să fie slobođi și tâmplării a lucra meșteșugul dulgherilor.—1819, Iulie 4.

Vel Logofét.

se *cisluaă* și plătiaă darea lor după puterea fie-căreia. Visteria arunca *darea* asupra întregii cumpanii, iar nu *nominatim*. Darea era de 24 taleri de cruce la fie-care 4 luni.

Compunerea logei va fi prin *alegere*. Cine va fi staroste cumpaniei, va fi și Mai-mare-Bașa.

Prin aceștiași hrisov, ultimul Domnitor fanariot aprobă realegerea ca Mai-mare Bașa și staroste a lui Hagi Manole și a noue Epitropi, câte trei din fie-care brésă unită. Se conservă logei întregi, dar nu numai starostelui, dreptul de jurisdicțiune asupra breslașilor, în procesele dintre ei, cu apel însă la Divanul veliților boeri. Trebile cumpaniei rămân mai cu sémă asupra Epitropilor, căci starostea fiind însărcinat și cu trebuințele Mai-mare-Bășiei, la domnésca Curte, mai cu temeiū se va indeletnici de acésta, nerémându-i vreme a se zăbovi și la tóte ale cumpaniei, fără numai la judecătîi¹.

1. În Alexandru Nicolae Suțu voevod.

Indemnat fiind Domnia mea de către buna cugetare, ce avem asupra sălăsluitorilor acestei pravoslavnice țeri, ce din Dumneđeiasca *providență* s'au încredințat oblăduirei Domniei mele, nu am încetat din câte faceri de bine am socotit că se cuvine să aplecăm pentru veri-care stară și tot cu același cuget de milostivire, privind și asupra stărei hălăduitorilor orașului Bucurescilor, scaunul Domniei mele, am socotit că este de cuviință, să se alcătuiască pentru veri-care isnaf câte o cumpanie cu staroste și Epitropi, hărăzindu-i-se câte privileghiuri și alte alcătuirii s'au găsit cu cale și dându-i-se numire pe lângă cuvintul de *cumpanie* și chiar numirea măestriei aceluī isnaf, ce se va cuprinde într'insa și după acésta bună și de bine-făcătoare chibzuire am întocmit și oșebit hrisov al Domniei mele, coprindeător și arătător de tóte cuvintele ce ne-au pornit într'acésta bună urmare. Așa dar, fiind-că și isnaful zidarilor, dulgherilor și al tēmplarilor, care sunt uniți la ale lor meșteșuguri, neputēnd săvērși unul fără de altul întregimea unei binale, cerēnd prin rugăciune a se uni la o cumpanie, am bine-voit să le primim rugăciunea și după glăsuirea numitului hrisov, alcătuiindu-se printr'aceștia cumpania zidarilor i a dulgherilor și a tēmplarilor, datu-s'au acésta domnésca carte, prin care are să se urmeze întocmai tóte legăturile și legiuirile ce mai jos se arată.

Să aibă a intra la acésta cumpanie alcătuită în cruci și crucea unită din două nume, orī carele va fi din acele meșteșuguri, adecă zidar, lemnar și tēmplar, iar alții de altă meserie și meșteșug să nu fie volnicii a primi, asemenea și în adoverințele Vistieriei ce li se vor da să nu unéscă crucele cu nepotrivirea meșteșugului, ei zidar cu zidar, lemnar cu lemnar și tēmplar cu tēmplar, ca să nu fie amestecare la unire.

Cei ce vor intra la acésta cumpanie, să aibă privileghiū a scuti i dijmărit i vinăriciū, iar alt nimic, sub îndatorire a plăti po taleri 24 de cruce la fieș-care patru luni, adecă de nume po taleri 12, făcēndu'și ei între dēnșii obștēscă cislă, după starea și puterea fieș-căruia, precum se urmēză la tóte cumpaniile acésta orānduială.

Cei ce vor intra la acésta cumpanie, mai întēiū să se arēte la Vornicia

h) In August, 1819, se întâmplă un proces între cismari și abagii din Craiova. Abagii vind la prăvăliile lor marfă de cismărie, importată

de politie de către Epitropii companiei, să se cerceteze de sunt cu adevărat din meșteșugul aceluși isnaș și de sunt locuitorii ai orașului Bucurescilor, căci câți vor fi locuitorii din părțile după afară, se cade a intra la rânduelile ce vor fi acolo, iar nu în compania politiei, care sunt întocmite numai pentru locuitorii cei curați de Bucuresci și de se vor dovedi întru amândouă fără de pricină, atunci vor lua mărturie în scris de la Vornicie, cu care înfățișându-se la domnesca noastră Vistierie, li se vor da după orânduală, adevărurile Vistieriei, iar adevărurile Vornicieii se vor opri la Vistierie și se vor păstra în totă vremea, ca nu din nebagărea de sémă să intre la companie ómeni deosebiți.

Fiind-că această companie are Maímare-Başă, hotărím, ca de apururea Maímare-Başă cel după vremi să fie și staroste companiei, și fiind-că după rânduiala companiilor, starostea apururea se alge de către Epitropi și de către cei mai aleși și mai cinstiți ai companiei, pre carele ei vor voi și 'l vor primi fără a se amesteca, sói a 'i sili cinevași, urméză, ca după această alegere, Maímare-Başă să rămăe în totă vremea la alegerea lor. Drept aceea, acum aflându-se Maímare-Başă Hagi Manole, acestași va fi și staroste aceștii companii; asemenea fiind-că și-ați ales și dece Epitropi, adecă din zidari trei, anume: Leontie Saul, Dimache Mareș i Ștefan Ioan, din lemnari trei, anume: Stoian Carale, Ivan Peicul și Mocio Iprodromus, precum și din tēmplari iarăși trei, adecă: Duță sin Mihaii, Stoian și Merchiun, și Domnia mea îi aședăm a fi Epitropi, cari să fie datori a ținea cutia și tóte cheltuelile companiei, și pe câtă vreme se vor purta cu bună rânduială și fără asuprire, să rămăe neschimbați și nestrămutați și să îngrijescă pentru folosul și apărarea obștiilor, și când se vor întâmpla pricină între companiști, starostea și cu Epitropii să cerceteze acea pricină, și de îi vor invoi va rămănea acea pricină izbrănită, dând în scris la mâna prigoniiilor invoirea ce le vor face, precum și ei dimpotrivă vor da în scris la Epitropia lor, că s'aú mulțamit cu acea invoire și să nu pótă după vreme, vre-o parte a trage pricina și la mai înalte locuri; iar de nu se vor mulțami vre-o parte, atunci cu eurgerea pricinei în scris de alegerea ce vor face, vor merge la Divanul Dumnélor veliților boeri, de unde își va afla totă dreptatea, însă la nici o pricină starostea singur să nu hotărască fără a fi față și Epitropii, căci acea hotărire să nu se ție în sémă, că voim Domnia mea a goni totă asuprirea cea în parte și totă năpăstuirea de la obștea companiei; pentru această trebile companiei, mai cu osebite le vor avea Epitropii, căci starostea fiind însărcinat cu trebuințele Maímare-Bășăei la domnesca noastră Curte și la alte părți, mai cu temei la acestea se va indeletnici, neremându 'i vreme a se zăbovi și la tóte ale companiei, fără numai la judecări.

Fiind-că după obiceiul și rânduiala ce s'aú urmat până acum, se lua pe taleri 3 și jumătate pe an de la tot meșterul acestor isnașuri, cu nume de venit al Maímare-Bășăi, hotărím Domnia mea ca și de acum înainte să se adune banii aceștia de la fieș-care, afară de banii Vistieriei, din cari dându-se pe tot anul pe taleri 750 la Cutia podului, câți vor prisosi să se pue la Cutia companiei, pentru care să se ție socotélă curată, și să se iscoléscă epitropii a 'i păstra, ca din acești bani, să se ajutoreze după vremile cislelor pe véduve și pe alți companiști săraci, după umarea companiilor celor de peste Olt.

Epitropii să aibă îngrijire în totă vremea la scóterea dajdiei de patru

din Turcia și Tirnova, (cisme, iminii, papuci), de s'au săracit *cismarii*. Aceștia prin cavafii lor, reclamă, ca abagii să și facă numai comerțul

lună, a lua prin Vornicia de poliție fôie pecetluită cu pecetea Domniei mele, coprințetore de tôte anume ale cumpaniștilor cu banii lor și să fie datori a orândui stringetori banilor acestora, și rënduri a-i rêsponde la Vornicie, luând adeverință de datul lor, iar Vornicia îi va da la Vistieria Domniei mele, păzind acéstă rânduială, ca pentru tot numele ce va intra la acéstă companie, să ia chezășie că vor rêsponde banii dajdiei la vremea cea cuviincioasă, pentru că Vistieria nu primesce nici-odată scădere din banii fôiei pecetluite, precum se păzesce la tôte companiile, ci ori când se va întemla a muri vre-un cumpanist, neputând a plăti banii acei curgătore atunci tetraminii, se vor implini din casa lui, seau (ne având stare) din Cutia obștei, și îndată să aducă la Vistierie; adeverința lui din catastih nu se va scôte, ci și pe altă tretaminie următore va rămânea compania datore a rêsponde dajdia lui; asemenea și când va fugi vre-un cumpanist, în cât să nu se potă găsi unde se află, să o dea ca să se rumpă și să se ștergă, pentru că ne întorcându-se adeverința lui, din catastih nu se va scôte; de va fugi cu adeverința, să i aducă mărturie vrednică de credință, că cu adevêrat au fugit și așa plătindu-se banii tetraminei cei curgătore, pe cele următore se va scôte din catastih.

Starostea și cu epitropii să fie datori la fieș care tretaminie, a arêta la Vornicie numele ce se vor adăoga la companie și Vornicia, cercetându-i, va da adeverințe pe numele lor, ca cu acele adeverințe să se dea adeverințele Vistieriei, precum s'au đis mai sus.

Când se va dovedi că starostea și epitropii căleând împotriva bunei rânduiei, au îndrăznit a ținea la companie niscai nume ne știute Vistieriei și ne trecute în catastih pentru rêu lor căștig, seau că fără cercetare au primit vre-un om seau din cei ce nu vor fi din meșteșugul lor, seau din locuitori de pe afară, iar nu din șeșetorii poliției Bucurescilor, atunci pentru acei . . . se vor pedepsi și se vor osândi a plăti indoit aceea ce vor fi luat de la densii, iar acei primiți în companie fără a fi de același meșteșug și fără a fi din hălăduitorii poliției Bucurescilor, îndată se vor întorce la rânduiala ce și mai nainte au fost, și starostea cu epitropii vor rămânea datori a plăti dajdia lor, spre înțelepțire, ca să nu se alunece la urmări cu totul neplăcute Domniei mele.

Pe fieș-care an adunându-se la un loc epitropii și starostea împreună cu tôte obștea companiei, să ia socotelă venitului Cutiei și cheltuelilor acelui an, și de se va dovedi seau starostea, seau vre-unul din epitropii cu vre-o urmare spre vătămarea și păgubirea obștiei, cei-l-alti epitropii împreună cu cei-l-alti ai companiei, să aibă voie, prin scirea stăpânirei, a i schimba din slujbă și în locul lor alegând pe alți, îi vor face cunoscuți, ca iarăși prin scirea stăpânirei să se așede, arêtând într'aceeași vreme și păgubirea ce vor fi pricinuit companiei, ca să se îndatorască a plăti până la un ban, și a despăgubi compania.

Să aibă a ținea acéstă companie lude 9, holtei, fără pricină de dajdie, atât pentru alte slujbe și trebuințe companiei, cât și pentru strinsul banilor tetraminiilor la vremile cuviincioase, cari vor fi aperați de rëndul dajdiilor Vistieriei și de tot felul de podvedii și angarii; atât starostea cât și epitropii să îngrijescă fôrte cu scumpătate a nu primi între densii și ômeni cu rële năravuri, seau cu totul necunoscuți, și în scurt făr'de chezășia altuia dintre cei vrednici de credință a isnafului, ca într'acest chip cei ce vor intra în

lor de abagie, ca din vechime, conform și cu dispozițiunea din 4 Iunie 1806 și a sentinței deja dată în un identic proces, făcut la 1 August 1806 unui abagiū. Se dispune, ca marfa de cāvāfie importa'ă, să nu o acapareze abagiii, ci să o iee cismarii și numai la prāvāliile lor să se vinđă marfă de cāvāfie, ca și la Bucuresci). In acest sens Al. Suțul dă și hrisov cavafilor, la 22 Noembre, 1819 ¹.

cumpanie, să aibă acest fel de întocmire, încât să fie chezași unul către altul, nu numai pentru cinstea lor, ci și pentru mulțămirea celor ce cu dēnșii vor face ori ce fel de zidiri și binale; și spre întărirea și întemeerea acestui aședēmēt ce s'au întocmit și s'au hotărit de către Domnia mea, s'au dat această carte întărită și adevărită cu însăși iscălitura și pecetea Domniei mele, la anul 1819, Noembre, 14 zile.

Alexandru Suțu Voevod, Barbu Văcărescu vel Vistier.

(pecetea gpd.)

Cod. XCIII, fila 201.

1. În *Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Osebit de pliroforia ce ne dă printr'acastă anafora, Dumnlouī vel Logofētul de țera de sus, trebuință fiind a lua Domnia mea și această pliroforie adecă: câte prāvālii de ale isnafului jāluitorilor, sunt acum la orașul Craiovei? de se află vre-un sinet domnesc pentru acest isnaf? și ce orânduială are? de este slobod a se înmulți prāvāliile acestui isnaf, făr' de poprire, ori sunt orinduite câte au a fi? cine sunt cei muī aleși dintr'acest isnaf și de este această jalbă și cerere sciută și primită și de ei? De aceea poruncim Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele, biv vel Spătare Gheorghe Suțu, Caimacamule al Craiovei, să faci cuviincioșa cercetare, pentru tōte cele ce arētăm mai sus și să insciințezi Domniei mele. — 1819, August 28.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofēt.

Cod. XCII.

Prea Înălțate Dōmne,

După luminată porunca Măriei tale, ce ni se dă la această jalbă a cavafilor cismarii de la Craiova, făcēnd cercetare, am vēdūt că jalba este pentru abagiū din Craiova, că se amestecă în alișverișul lor, de nu se pot hrāni, adecă marfa ce vine din țera turcescă de la Tērnova, cisme, iminii, și papuci, pentru meșteșugul lor, se duc de o coprind și apoi o vind pe la prāvāliile lor, de li se închide alișverișurile ce pot să facă, pricinuesce și scumpete, că dau ei preț mai mult, din care unii din ei s'au sărăcit, purtând ei greutățile isnafului și cer a fi popriți, să nu se mai amestece în meșteșugul cāvāfiei, ci să și facă alișverișurile de abagie, precum din vechime au fost, arētāndu-ne pentru această mai întēiu o buiurdizmă a Caimăcāmiei, în dosul jālbii lor scrisă din lét 1806, Iunie 4, cu coprindere, că nimeni să nu se îndrăznescă a mai vinde marfă de cismărie, făr' de numai cismarii, cei ce lucrēză meșteșugul i altă

0281 Din actele până aci aduse din 1819, nu putem afla nici o scădere mai isbitore în întreaga organizare a Breslelor. Nu tot așa vom putea

poruncă, tot a Caimacamului în dosul altei jălbi a lor, către polcovnicul Craiovei, ca nu numai din vinđarea mărfei de cavafie, să fie abagii oprii, ce încă și marfa ce au legată să o ducă la bălciu, să se oprască, dându-le poruncă, ca să scie, că la orî carele se va găsi marfă de căvăfie, vindënd-o în bălciu, nu numai ca se va lua degeaba, ci încă și se va pedepsi; i o carte de judecată a Divanului Craiovei, cu lét 1806, August 1, cu coprindere, că înfațișându-se isnaful cismarilor cavafi din Craiova, ca un Vasile Gheorghiu abagiū, ce se află întru isnaful abagiilor, care țin și marfă de căvăfie din țera turcescă și altă marfă de Tarigrad seraelac, adecă șele, frâne și altete și pentru căci au dat legătură, că va fi și el cu isnaful cavafilor, nu s'au oprit și marfa ce se va aduce de alți străini în Craiova, să nu aibă voie Vasile singur a o cumpăra, ci cu tot isnaful cismarilor, să o cumpere și să o împartă între ei, dar abagii seau și alți din alte isnafuri, să nu fie slobodî a vinde căvăfie, decât cavafi; după care la lét 1806, August 29, vėduiū altă judecată mai jos, tot printr'acéstă carte iar a Divanului Craiovei, cu coprindere, că Gheorghie și Croia, cu alți cincî tovarăși ai lor abagiū, nemulțămindu-se pe alegerea dintēiū au făcut arētare Luminărei sale, răposatului Constantin Vodă Ipsilant, că osebit de alișverișul ce fac cu marfă de abagie, dar dicēnd că din vechime au avut obiceiū de vind și marfă de căvăfie din țera turcescă și cismarii cavafi din Craiova, nu i îngăduesc, cerēnd a fi nesuperați, și după porunca ce au adus făcēnd Divanul cercetare, asemenea întăresce hotărērea d'intēiū, ca numai cismarii să vindă în prāvălii marfă de căvăfie, iar jăluitoii să și păzescă meșteșugul abăgiei, ca nisce abagii și marfa ce s'au aflat pe la abagiū, s'au îndatorat cavafii de au plătit'o și au luat'o ei, ca să nu mai găsească pricină cu marfa veche a mai vinde; dar s'au mai îndatorat și jăluitoii, ca afāt marfa de țera turcescă, cât și marfa cea care o lucrēză ei, să fie cu indestulare și să o vindă cu preț cuviincios, iar dovēdindu-se că fac scumpătate, se va da voie a vinde și alții; după care dic jăluitoii că cu mardalele ce au mai multă pagubă li s'au întēplat și că ar fi avut și hrisove mai dinainte și în răzmirița nemților, li s'au prăpădit și cer a li se întări și de către Măria ta, prin hrisov, spre a li se păzi orānduiala isnafului, ce au avut din vechime. Decî fiind-că acéstă orānduială se păzesc și aici în politia Bucurescilor și de vreme ce și Divanul Craiovei, prin cercetări, față și cu acei abagii și prin hotărēre de judecată, i-au întocmit, după privileghiurile vechi, ce dic că au, de aceea cerorea jăluitoilor părăndu-mi-se a fi cuviinciosă, arēt Înălțimeii tale, că de se va găsi de Măria ta cu cale, să mi se dea luminată poruncă a le face și hrisov, iar hotărērea cea desăvērșit, rămāne a se face de către Măria ta, însă afară din încălțămintele de Tarigrad, ce se aduc de către lipscani, bogasieri, acelea după obiceiul ce să urmēză și în Bucuresci, sunt slobode a se vinde.— 1819, August 19.

Vel Logofēt.

Hrisovul cavafilor ot Craiova.

Între alte bunătăți folositore pământenilor fieș-căreia țeri, fiind și isnafurile i meșteșugurile, care pricinuesc folos în două chipuri, cel dintēiū că se chivernisesc mulțime de omenî cu lucrurile ce scot, al doilea că cei ce

conchide, cercetând și actele relative la Bresle, din anul următor 1820. În acest an se va întâmpla ceea ce mai sus am arătat: Convențiunea

au trebuință, găsesc de cumpără cu îndestulare și mai effin, și mai mare fericire este când nu va fi lipsă și trebuință a se aduce din alte țări, ci din lucru pământenilor să și împlinescă trebuințele, încă să și prinosască de a eși afară, și ca să se păzescă dreptatea și din partea oblăduitorilor li se dá privileghiuri, însă la poliții mai mari își au fieș-care isnaf s'ei meșteșug rânduelii a nu se amesteca unii în meșteșugul altora, ca să se p'ată chivernisi toți; și aici într'acostă de Dumneđe i păzită ț'ora, din vreme în vreme, înmulțindu-se meșteșugurile s'au și pus în orânduială cele mai multe isnafuri cu privileghiuri dominesci, și între altele fiind și isnaful cavafilor din orașul Craiova, care până acum neavând nici o orânduială de privileghiuri, au venit cu jalbă la Domnia mea, arătând, că în Craiova fiind șease prăvălii de abagerie, se amestecă în isnaful lor, adecă aduc marfă de căvăfie din ț'ora Turcescă și din Bucuresci, care puindu-o în prăvăliile de abagerie, fac v'ndării la norod, de le strică alișverișul, arătând că prin judecată au fost popriți și p'arăsire nu fac. A căroră jalbă orânduindu-o Domnia mea în cercetarea Dumneđui cinstitului și credincios boerului Domniei mele vel Logofetul de ț'ora de sus Iordache Filipescu, după trebuință s'au adus și din partea abagiilor doi dintr'ensii, cari înfățișându-se la judecată, cu t'ote că s'au v'ndut și la mâna lor îndreptării iarăși prin judecătii a avea voie abagiilii să v'ndă și căvăfie, dar după buna orânduială nefiind cu caviiintă a se amesteca unii în brésla altora, și cunoscând și abagiilii dreptatea, s'au învoit prin zapiso ca căți din abagiilii vor vrea să fie prăvălie de căvăfie, să nu fie popriți, dar să nu amestece abagerie în prăvălie de căvăfie, ci să se numescă cavafii, și să fie supus la t'ote orânduilele cavafilor, cum sunt și cei-l-altii cavafii, iar abagiilii ce nu vor vrea să fie cavafii, să fie opriti cu totul a mai vinde marfă de căvăfie, precum și alte isnafuri iarăși să nu se amestece la alișverișul căvăfiei, pentru care cerând hrisovul Domniei mele de întărire, atât pentru acestea, cât și pentru alte orânduile ale bresleii, a căroră cerere arătându-o Domniei mele, Dumneđui vel Logofetul prin anafora și primindu-o, le-am dat acest al nostru hrisev cu pontarile ce au arătat ei, că au avut obiceiii, și care s'au găsit de trebuință după orânduiala altor isnafuri, adecă:

1) Nimenea din alții străini s'ei pământeni să nu albă voie a deschide prăvălie, nici a metaherisi meșteșugul v'ndăreii de căvăfie, afară din marfa de Tarigrad, ce se aduce de lipțeanii și de bogasieri, aceea nu are să fie poprită, iar care va avea meșteșugul acesta, din străinii s'ei din pământeni, să m'orgă la starostea și la epitropii bresleii, ca să i cerceteze, după orânduiala lor, și dând legătură că va păzi obiceiurile bresleii și va da și la Cutia lor, ceea ce este obiceiii la starostea și la epitropii, așa să i se dea voie a deschide prăvălie, precum și din mai sus numiții șease abagiilii, căți vor voi acum să se facă cavafii, asemenea au să dea t'ote orânduilele bresleii și toți să fie supuși la starostea și la epitropii bresleii, ca să se p'ată da nizam de îndreptare la ori-ce pricinii ale lor, iar alții cari nu vor fi la brésla lor, prinđendu-i cu v'ndare de căvăfie, prin zabiții poliției Craiovei să se opr'escă, iar prinđendu-se al doilea să se pedepsască, cum și abagiilii cari vor rămănea tot abagiilii, pentru marfa de căvăfie ce vor avea, ori să se învoiască cu cavafii a o vinde lor, soă în s'oroc de cincii lunii până la Sf. Gheorghe viitor, să o desfacă cu ori-ce mijloc vor șei, nefiind slobođii a mai aduce alta, nici a mai ținea de la s'oroc înainte marfă de căvăfie.

cu Austria, în puterea căreia *corporațiunea* va înceta de a fi cetatea comerțului și a industriei pământene, prin faptul admiterii obligatorie în *bresle* a sudiților străini.

2) Marfă de a meșteșugului lor, când va veni din țera turcă să nu o coprină numai unul, ci precum se urmăze la alte feluri, staroste cu epitropii să facă tocmelă, iar care nu se va putea tocmi, să nu fie slobod a vinde cu mărunțul, ce să o ducă la alte părți depărtate, iar marfa ce se va cumpăra să o împartă la toți deopotrivă, și carele nu va avea stare și putere, va lua pe cât îi va fi puterea lui, și la taleri 100 să pue 10 parale la Cutie, iar care din cavafii va aduce marfa pe séma lui, acela este slobod, ferindu-se a nu face viclenie la marfa adusă de alții pentru vândare, să o ia el cu cuvânt că a adus-o cu banii lui, căci dovedindu-se cu acostă viclenie, să fie supus a da glóbă la cutia breslei, cât va găsi cu cale staroste și epitropii și cu cei mai bătrâni ai breslei.

3) Pe staroste al lor și pe epitropii să se aleagă totă brésla, adecă când va fi să se pue alții, care staroste cu epitropii și cu cei-l-alți bătrâni și cu frunțașii breslei, să aibă a căuta pricinile ce se vor întâmpla între dênșii, atât de ale meșteșugului lor, cât și pentru călfi, precum și la deschiderea de prăvălii.

4) Să fie acostă brésla Cutie, în care Cutie peste cele ce s'au dis mai sus, să pue fioș-care meșter pe totă săptămâna Sâmbăta câte 2 parale, iar călfile câte o para și cel ce va deschide prăvălie, adecă se va face cavaf, ori din străini, ori din călfi, să dea la cutia lor, taleri 44 și starostii o pereche papuci de Tarigrad, și epitropilor câte o pereche papuci de Ternoava, și de la cavafii ce se vor găsi în vină, iarăși să pue la Cutie după vina sa, ceea ce va găsi staroste cu ceilalți ai breslei cu cale; și ucenicii când se focmesc să dea stăpânul lor la Cutie câte parale 24, iar când ese ucenicul calfă să pue la Cutie taleri 2, care venit al Cutiei să fie pentru trebuința cheltuelilor breslei și pentru ajutor sufletesc, cum a avut obicei și mai înainte, și pentru ajutorul vre-unui scăpătat dintr'ai breslei și pentru îngroparea vre-unui sărac, și Cutia să fie pecetluită de staroste și de epitropii și de alții din cei mai bătrâni ai breslei, care Cutie să se păstreze de om einstit, la care se va încrede brésla, și când se va scôte din cutie, ori pentru cele de mai sus duse, seau pentru altă trebuință ale breslei, să fie față toți aceia ce au pus pecetea, că după ce se va scôte ceea ce se găsi cu cale de toți, să se pecetluiască iarăși la loc.

5) Să aibă brésla acosta și orânduiala călflilor și a ucenicilor, cum se urmăze la alte bresle, adecă ucenicul să slujască la cavaf după zapisul și tocmela ce vor face înaintea starostei, până la soroc, și după soroc încă un an cu simbrie tot la acel stăpân, și să nu fie slobodii a eși de la acel stăpân până nu se va cerceta de staroste și de epitropii, cum și cei-l-alți meșteri, să nu'l primescă fără scirea starostei și a epitropilor, ca să se urmeze și la ei, o bună orânduială și dreptate întru toate.

6) Pricinile ce vor avea cavaf cu cavaf, să nu fie slobod a merge la altă judecată, până nu va merge întâiu la staroste și la epitropii, cu adunare și din cei-l-alți mai bătrâni, ca să le cerceteze și să se silască a'i împăciui, iar de nu se vor putea împăca, atunci să mērgă și la altă judecată.

7) Fiind-că obiceinuese cavafii din Craiova, de merg pe la tērguri și bălciuri cu marfă de vândare, să fie apērați de zabiți și de neferii zabiților și de alți

În ordine cronologică iată și actele din 1820, cu privință la bresle :

a) În 12 Martie 1820 Al. Suțul intervine în brésla croitorilor impunând ca staroste breslei pe un Radul, pre care nu-l primea tótă brésla, ci numai o parte din ea¹.

slujbași, cu a nu li se cere seaă să nu li se ia banī cu nici un fel de numire ca avaeț al lor, fiind-că acelea s'aū rădicat de Domnia mea a nu mai fi, afară din cele ce vor fi orânduile și canonisite prin porunci domnești. Decī spre a se păzi orânduile ce mai sus se arată întocmai, am întărit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele Iō Alecsandru Nicolae Suțu Voevod i cu credința Prea Iubiților Domniei mele fiī : Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Iōn Vv., Scarlat Vv., Dumitru Vv., Grigorie Vv., Martori fiind și Dumnélor einștiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele : pan Constantin Creulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofet de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel Vornic al obștirilor, pan Grigorie Ralea vel Vornic, pan Constantin Goleșcu vel Logofet de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel Postelnic, pan Dimitrie Hrisoscoleu vel Logofet de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Manolache Băleanu vel Vornic al politieii, pan Alecsandru Hariton vel Căminar, pan Alecsandru Desila vel Comis și Ispravic pan Gheorghe Filipescu vel Logofet de țera de sus, și s'aū scris hrisovul acesta în anul al doilea, dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresci, la ani de la nașcerea Domnului Dumneșu și mântuitorului nostru Ius Hristos, 1819, Noembre 22, de Chiriță Logofet de Divan.

(Iscălitura și pecetea gpd.)

Gheorghe Filipescu vel Logofet, procițoh.

Cond. XCIII, fila 154 v.

1. Carte de staroste de Croitorī.

Zemle Vlahiscoe. — Fiind-că brésla croitorilor dintru'nceput aū avut obiceiū, ca să aibă unul dintre dēnșii cu nume de staroste, ca dimpreună cu epitropi breslei să păzescă dreptatea croitorilor, a nu se năpusti unii de către alții, a îndrepta pricinile călilor, a săvērși și lucru domnesc, ce se dă prin Terzi-bașa, cu drēptă cumpănire, fără năpăstuire la nici unul și în scurt are să păzescă rânduiala hrisovelor domnesci, care și de Domnia mea este să se înnoiască, la care acēstă epistasio aflându-se un Radul, și unii din croitori fār' de scirea celor-l'alți scoțându-l, puseră pe altul; apoī cei mai mulți ai breslei arētându-se cu jalbă la Domnia mea, cerēnd tot pe Radul a fi staroste și cercetānd Domnia mea cererea lor, am găsit'o primită dreptăței și printr'acēstă carte ce dām la mâna Radului, hotārim, ca să fie nestrāmutat din stārostia acēstii bresle a croitorilor, în cātă vreme se va purta bine; de care poruncim și tuturor'ai breslei acēstia să'l cunōscă de staroste, arētānd supunere la cele cu cale, ca să nu se facă cusur și năpăstuirī la nici unul, păzind întru tōte orânduile breslei, dupē coprinderea hrisovelor domnesci i saam receh gpd. — 1820, Martie 12.

(pecetea gpd.)

Vel Logofet

Cond. XCIII, fila 151.

Câte-va zile după acesta, Suțul reinnoește hrisovul breslei croitorilor (la 27 Aprilie 1820), cu privilegiul ce le-a fost acordat Alex. Ipsilant, la 1781 Decembre. Loja breslei se compune din un Terzi-bașa și 6 epitropi, din cari starostele va fi ales de brésla acesta, dintre pământeni și un ceauș. Biserica Breslei este aceea din mahalaoa Flămânda. Cele-l-alte condițiuni sunt identice cu cele din hrisovul de la 1781 ¹.

1. Hrisovul breslei croitorilor de aici din Bucuresci

Intre cele-l-alte rufeturi trebuincioase obștiei, fiind și brésla croitorilor, cu cale de a se pune la orânduiala lor, spre a-și avea privilegiurile cele cuviincioase, orînduitu-s'au de către Domnia sa fratele nostru Domn, repositul Alexandru Ipsilant voevod, cu jalba ce a fost dat Domniei sale, la Dumnélor boerii epitropi ai obștiei, de le-a cercetat orânduiala și obiceiurile, spre a li se întări cele cu cale, unde mai întâiu făcându-li-se cercetare, de câți sunt bunî meșteri, s'au ales într'acea vreme lude 59 și trecându-li-se numele lor în condica rufeturilor, după acesta apoi s'au cercetat ce obiceiuri anume au avut rufetul acesta, și măcar că hrisóvele domnești ce au avut rufetul acesta mai nainte, au aréttat că s'au rēpus în vremea răzmiriței, dar aréttând anume cererile lor, care dic că au avut obiceiū și cercetându-se, câte s'au găsit cu cale și li s'au urmat și li s'au păzit și mai nainte aréttându-le Dumnélor boerii epitropi, prin anaforaoa Dumnélor, Domniei sale, le-au întărit l'omnia sa prin hrisovul Domniei sale, ce'l vėđum cu lét 1781, Dechembre 10, ca să li se urmeze. Care orânduială și obiceiuri, ce au avut această brésllă, le au întărit și toți frații din urmă, precum din hrisóvele Domniilor sale ne-am adevérit. Decî învrednicîndu-ne și pre noi Domnul Dumneđeu, cu al treilea domnie a aceștii pravoslavnice țeri rumănesci și cerénd brésla acesta întărire de la Domnia mea, cum și îndreptare la câte-va madele, asupra breslelor, nesupérátore la obște, seau la alte bresle, s'au primit și iată printr'acest hrisov, ce le dăm, întărim și înnoim orânduelile și obiceiurile, ce au avut cu îndreptarea ce li s'au făcut, ca să li se păzescă neștrămutat, întocmai după cum se coprînde mai jos, într'acest Domnescul nostru hrisov, adecă:

1) Nimeni din alte rufeturi, să nu fie volnic a lua meșteșugul croitoriei, adecă să croiască, seau să cósă materiî cu fire i alte cumașuri, orî câte sunt cu mătase i de bogasie i alagele i de postav bun (afară numai din postavul de țéră, ce'l lucrézá rufetul șalvaragiilor, făcându-le haine și vînd gata și afară din rufetul abagiilor, cari au a lucra numai marfă de aba, cum și zăbunarii cari au a face numai haine de bumbac), iar tóte cele-l-alte felurimî de haine numai de rufetul croitorilor să se lucreze.

2) Lângă Terzi-bașa, să fie șeșe meșteri din cei mai aleși ai rufetului, nunîndu-se epitropi ai breslei croitorilor, din cari acei șeșe epitropi, unul să fie starostea care va fi de brésllă ales dintre pământeni, om cu statornicie și cu pracsis, precum au avut această starostie și mai nainte, care staroste să aibă în păstrarea sa, și tóte sineturile breslei, spre a nu se răpune nici unul și să pórte grija dimpreună cu epitropi și de sfînta biserică, ot mahalaoa Flămânda, ce au asupra lor, cum au urmat până acum, și prăvălia starosteî i a epitropilor, să fie nesupérate de angariile Terzi-bașei, ca unii ce slujesc la tóte trebile breslei, în tótă vremea; să ție brésla acesta și un ceauș apérat de

b) Desființarea la 7 Iulie 1820 a marelui companii a neguțătorilor din Bucuresci, este deschiderea *porților țerei* comerțului austriac și

dăjdiilor de angarii și de orî-ce alte dări vor fi pe alții, ca să slujescă bresleii și Sfintei biserici și Terzi-bașa împreună cu starostea și epitropiul, să caute socotelile și judecățile ce se va întembla a avea între dênșii, pentru ale meșteșugului lor, iar Terzi bașa fără de *longea* și fără de scirea lor, să nu fie volnic a isbrăni seaă a certa pe cinevași cu bătaie, cum și pe cei ce vor cădea în vre-o greșală, pentru ale meșteșugului lor, iarăși să nu aibă voie a' l slobođi, fără de scirea starostei și a epitropilor.

3) Terzi-bașa cu starostea și cu acei dîși epitropii, să ție cutia de milostenie, precum și din vechime au avut, puind fieș-care meșter pe săptămână câte două parale, iar călflele câte o para și să ție catastih curat, atît de venit cît și de cheltuală, pe anume și acea milostenie, ce o vor face din cutie, să se urmeze darea cu obștescul sfat, unde vor găsi cu cale acolo să se dea.

4) Să ție rufetul un ceauș, carele să aibă putere prin volnicia Terzi-bașei și a starostei și a celor-l-alți epitropii ai bresleii lor, spre a a aduce la judecată, pe cei ce vor avea pricină de ale meșteșugului lor, cum și socotelii.

5) Nică un croitor să nu deschidă prăvălie fără de scirea longei rufetului lor, însă și pe cel ce îl vor alege de meșter, înteu să i se trecă numele în condică, și luându-și pecetluitul domnesc, așa să fie volnic să deschidă prăvălie, și unul ca acela să pue la cutia rufetului, patru galbeni stamboli, dând și Terzi-bașa pentru avaelul lui, doi galbeni stamboli, afară numai din feciorul de meșter ce va rămănea în locul tată-săii meșter, acela să nu se supue a da nică la o parte nică la alta, ce să urmeze și el a pune paralele pe săptămână la cutie, cum pun și alții.

6) Ucenicii să aibă a sluji spre buna învățatură a meșteșugului după zapisul și tocmela ce vor face cu meșterii, stănd până la soroc tot la mână aceluși stăpân, iar să nu se prefacă din meșter în meșter, cum și toți meșterii să se ferescă a nu primi ucenicul altuia, purtând grijă stăpânii ucenicilor cu silință spre a învăța meșteșugul desăvârșit după sorocul ceși vor pune cu părinții copiilor, iar neînvățându'i desăvârșit, să dea glăbă la cutie taleră 10.

7) Ucenicul după ce va eși din ucenicie, să sađă un an tot la mână aceluiași meșter, care l-au învățat meșteșugul, plătindu'i stăpânul simbrie, precum se va găsi cu cale de către Terzi-bașa și de starostea și de acei epitropii ai rufetului lor.

8) Călflele bașcaliilor ce vor lucra haine cu plată în prăvălie, întru a căroră nădejde stăpânii dughenelor croesc muștereiilor haine îndestul, iar apoi la vreme de pês, eș se prefacă la alții și i lasă innecați, de aceea să nu fie slobođii a eși de la acel meșter până se va cerceta de Terzi-bașa, starostea și de epitropiul rufetului pricina și sfârșitul eșirei, iar într-alt chip să nu lipsescă, cum și cei-l-alți meșteri să nu i primescă fără de dovadă, că orî prin voie seaă prin scirea rufetului au eșit. Lângă acestea a i mai fost cerut croitorii, ca prăvăliașii căroră le este alișveriușul cu alte felurimi de mărfuri, să se ție numai de al lor alișveriuș, căci lăcomind croesc și fac haine gata de le vënd prin prăvăliile lor, asemenea și telalii căroră acosta le este hrana cu haine gata date de obște, să se ție numai de acel alișveriuș al meșterului, iar să nu vroiască nică să cöse din bucată, măcar orî-ce fel de materie va fi, însă fiind-că norodul după afară viind la oraș spre îmbrăcăminte, nu se pot zăbovi cu așteptare pe la croitorii,

în genere străin. În trecut, sudiții cari aduceau baloturi de marfă, nu le puteau deschide spre a vinde cu bucata, ci la toptangii numai. Desființarea marelui *cumpanii* a neguțătorilor, a suprimat privilegiul comercianților pământeni de a nu vinde decât ei în detaliu¹.

trebuie dar ca pe lângă cele-lalte haine vechi ce țin telalii, să facă și rufetul croitorilor pururea de tot felul de haine trebuincioase țăranilor și călătorilor, cum așa s'au prins croitorii înaintea boerilor epitropi când prin cercetare li s'au făcut hrisov pe obiceiul lor, cum că vor urma și păzind ei această legătură au dreptate ca să se zăticnescă prăvăliașii cei ce țin marfă spre osebit . . . lor, ca într'acestași chip să se potoa hrăni și acest rufet prin osteneala acului, păzind și ei nartul cusutului după felurimile hainelor ce se vor croi. Drept aceea, ca să li se păzescă toate mai sus numitele privileghieri neștrămutate, le-am întărit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele Iō Alecsandru Nicolae Suțu Vv., și cu credința Prea Iubiților Domniei mele fii : Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ión Vv., Scarlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnólor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele, pan Grigorie Brâncovónu biv vel Ban epistatul spătăriei, pan Barbu Văcărescu vel Ban, pan Grigorie Bălónu vel Vornic de țera de sus, pan Grigorie Filipescu vel Ban, pan Constantin Samureaș vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Slătínenu vel Logofăt de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Grigorie Ralea vel Vornic, pan Nicolae Văcărescu vel Vornic al obștirilor, pan Constantin Golesecu vel Logofăt de țera de jos, pan Constantin Cămpínenu vel Logofăt al streinelor pricinii, pan Iacovache Rizu vel Postelnic, pan Dumitrache Hrisoscole i vel Logofăt de obiceiuri, pan Manolache Băleanu vel Vornic al politiei, pan Alecsandru Hariton vel Căminar, pan Dimitrie Suțul vel Vam'is, și Ispravnic pan Gheorghe Slătínenu vel Logofăt de țera de sus, și s'au scris hrisovul acesta în anul al doilea dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele București, la anii de la nașcerea Domnului Dumneșei și mântuitorului nostru Isus Hristos 1820, Aprilie 27, de Chiriță Logofăt de Divan.

(Iscălitura și pecetea gpd.)

Iordache Slătineanu vel Logofăt procitoh.

Cod. XCIII, fila 168 v.

1. Cinstite și credincios boerile al Domniei mele, Dumnéta vel Logofete de țera de sus, fiind-că cumpania cea mare a neguțătorilor de aici din politia Bucureștilor, ce se află întocmită de vre-o câtă-va vreme, după orânduile de atunci și de la o vreme încóce făcându-se alte orânduile după întocmirile nouă, au rămas acea cumpanie fără de nici o rânduială, pentru care nici seful nostru n'au înnoit hrisovul lor ce 'l au de la Constantin Vodă Ipsilant. Drept aceea, cercetând Domnia mea coprinderea acestui hrisov și găsind după formele cele nouă, că această cumpanie nu este de nici un folos și într'adevăr netrebuincioasă, de aceea și Domnia mea n'am primit să o întărim, pentru care și poruncim, că de acum înainte nu are să se mai pomenescă că este acest fel de cumpanie, ci Dumnéta primind domnescul nostru pitac, să pui a se căuta în condiții și unde se va găsi trecut acel hrisov să se rumpă foile din condiții

Din o greșală în alta!

Deja în Iunie 1820 se întâmplase faptul, amintit mai sus, al introducerii sudiților în bresle. Guvernul țerei era nemulțămît, căci supușii străini, neguțători și meseriași, nu se supuneașu a plăti aceleași dări ca pămîntenii. Agenția austriacă, sezisată cu afacerea acêsta de guvernul muntenesc, declară că Austria va primi să fie supuși sudiții sêi la aceleași dări ca și pămîntenii, de îndată ce și sudiții vor fi primiți în bresle și vor beneficia de privilegiile breslașilor pămîtenii. Al. Suțu numesce o comisiune, care să studieze afacerea. Boierii din comisiune se lasă a fi convinși de delegatul Agenției austriace și primesc cererea. La 5 Iulie 1820 — și fatală! — Logofeția mare promulgă convențiunea. Cetatea breslei e dărîmată! Se comunică hotărîrea în 9 Iulie 1820 nu numai consulului austriac, ci și celui rusesc și celui francez ¹.

Noua situațiune creată breslei se regulază prin special nizam al sudiților, încă din 3 Iunie 1820. Acest nizam e comunicat și ispravnicatelor ².

La 12 Iunie 1820, Logofeția cea mare, vîdînd întîrzierea Agenției de a vesti supușilor ei noua convențiune, scrie Agenției:

Către cinstita chesaro-crăiînscă Aghenție, de la Logofeția cea mare a țerei de sus.

Fiind-că între comisia noastră și cinstita Aghenție s'aũ făcut aședămînt pentru rîndul sudiților, ce sunt între isnafurî, ca să fie supuși la orînduelile isnafurilor, la obiceiurile pămîntului, la nizamurile ce se dau de către stăpînire și la tôte cîte sunt datorî a păzi cei ce se află în isnafurî, cum și la pricinile de judecări ce se întemplă de ale meșteșugului lor și pînă acum este necunoscut, de s'aũ poruncit sudiților a urma șisa întocmire; de aceea se poh-tesce cinstita chesaro-crăiînscă Aghenție, să bine-voiască cu publicație a face cunoscut tuturor sudiților acêstă întocmire, cum și o asemenea copie după

spre sciință și adevărire de stricarea acesteî cumpanii, după care pitac al Domniei mele scoțîndu-se copie să se și adevăreze de Dumnêta și să se trimită la Dumnêlui vel Vornic al politei, ca să se facă cunoscută către numiții, hotărîrea Domniei mele; tolco pisah gpd.—1820, Iulie 7.

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 162.

1. Veđi la Cod. XCVIII, pag. 264—265.

2. Cod. XCVIII, pag. 264—268.

acastă publicație adevărată, să se trimită la cancelaria Divanului, ca să scie în ce chip să se dea poruncă de Stăpânire la locurile unde face trebuință, spre a le fi știute.—1820, Iunie 12¹.

Vel Logofăt.

Publicațiunea cerută de la Agenție se făcu în 17 Iunie 1820, în termenii următori:

Poruncă din partea Aghenției către sudiiții cei cu meșteșuguri, spre a fi și ei următori dimpreună cu isnafurile la toate.

De la chesaro-crăiasca Aghenție din principatul Valahiei.

Publicație.

Tuturor sudiiților chesaro-crăesci, ce se află aici, li se aduce aminte, că câți din vechime au metahirisit alișverişuri statornice cu mărunțișul cu acele ce privesc la isnafurile pământenilor, totdeauna iarăși din vechime s'au fost obicinuit, ca să fie și acei sudiiți ca și alții supuși orânduclilor pământului la câte privesc asupra aceluși alișveriş de isnaf, cum și pentru pricinile de judecări, ce privesc spre isnaful de meșteșugul lor, răspundând avaturile și dările ce obicnuesc de es către acei dregători, la care sunt supuse acele isnafurî, fiind deosebi iarăși cu toții și sudiiți toți, ca unii ce locuiesc aici, următorii nizamurilor ce se dau de către stăpânire pentru bună înțelegere și iconomie.

Drept aceea dar, ca să fie în știința tuturora și sub îngrijirea lor această orânduială, ce au de a o urma, nu lipsi și acum chesaro-crăiasca Aghenție a da afară această poruncitoare publicație.—Bucuresci, 1820, Iunie 17².

(L. S.)

În urma publicațiunei Agenției, Al. Suțu scrie și el, la 21 Iunie, lui vel Aga și lui vel Spătar, să aplice noul nizam relativ la bresle:

Pitac la vel Agă pentru a fi și sudiiții cei cu meșteșug dimpreună cu isnaful acelor bresle.

Îo Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel Agă, se trimite Dumitale spre pliroforie alăturata copie după publicația ce au dat în scris cinstita chesaro-crăiasca Aghenție către toți sudiiții cei câți metahirisesc alișverişuri statornice, ca acele ce privesc la isnafurile pământenilor, vinđend cu mărunțeaoa, a fi și acei sudiiți supuși orânduclilor pământului dimpreună cu isnaflăii pământeni și nizamului, ce se dă de către stăpânire pentru buna înțelegere și economie; de care poruncim Dumitale, ca făcend acesta cunoscută

1. Cod. XCVI, pag. 153.

2. Cod. XCVI, pag. 153.

la tóte isnafurile din oraşul Bucureşci, şi că după acest nizam aú a urma şi supuşii celor-l-alte împărătesei Curţi, să le dai cuviinciésele povăţuirii de a se purta cu acei sudiţi, ce sunt înclinaţi cu isnaful lor, cu linişte şi cu dreptate păzind între dênşii datornica unire, privind şi Dumnéta cu neadormită privighere a le fi petrecerea cu bună orânduială, tolco pisah gpd.—1820, Iunie 21¹.

(pecetea gpd).

Vel Logofët.

c) Două ultime acte găsim în 1820 privitoare la breslele pămîntene, seaú mai drept: fóste pămîntene. Unul este din 20 Septembrie 1820 orinduindu-se o comisiune de căţi-va boieri să cerceteze reclamaţiunea isnafului cismarilor, pantofarilor, iminigiilor şi papugiilor asupra cavafilor, şi cel-l-alt act este învoirea, după cererea *ibrişingiilor*, de a fi încorporaţi la brésla croitorilor, care fiind prea puţini, nu pot constitui ei singuri o brésă. Cererea lor, primită şi de ei toţi, este aprobată².

1. Cod. XCVI, pag. 159.

Asemenea pitac s'aú făcut şi către Dumnélui epistatul Spătăriei, pentru publicaţiile sudiţilor.

2. *Io Alexandru Nicolae Suţu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.*

Cinstiţilor şi credincioşi boierilor Domniei mele Dumnéta vel Vornice de ţera de sus Grigorie Bălene i Dumnéta biv vel Spătare Manolache Arghiropole epistatule al Agiei şi Dumnéta vel Cămăraşe Alexandre Desila, cu alăturata jalbă făcureá strigare înaintea Domniei mele isnaful cizmarilor, pantofarilor, iminigiilor şi papugiilor asupra cavafilor, cu cererile ce se arată, de care poruncim Domnia mea, că înfăţişând pe jăluitori cu pâriţii, şi ascultând ale tuturor cereri şi piigoniri, să chibzuiţi apoi mijlocul cu care se cuvine a se aşeda aceste bresle la o bună şi ticnită orânduială şi să arătaţi Domniei mele în scris, şi pentru că nu este îndoială că vor fi dintr'ênşii unii rezvrătorii şi împotrivorii dreptăţei şi nesupuşi bunelor orânduiei, cari îndărătnicind şi pe cei-l-alţi nu'í lasă în odihnă, ci le dá pricină a supăra auşul Domniei mele cu jalbi, Dumnévóstră dovedindu'í pe aceia, să'í arătaţi Domniei mele ca să le facem căđuta cercetare spre a se astămpăra. Tolco pisah gpd.—1820, Septembrie 20.

(pecetea gospod.)

Vel Logofët.

Cod. XCVI, pag. 187.

Io Alexandru Nicolae Suţu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Cu cale şi primită fiind Domniei mele acéstă anafora a Dumnélor orânduitorilor boeri, o întărim Domnia mea şi hotărím, că isnaful *ibrişingiilor* din

d) Doue bresle compuse special din streini prosperă: cea a evreilor și cea a armenilor. Al. Șuțu reînnoesce hrisovul breslei evreilor la 23 Februarie 1819, adecă indata după sosirea la Bucuresci. Se pôte bănui că acéstă renoire a trebuit să coste *ceva* bani pe evrei! De altfel hrisovul nu diferă de hrisóvele anterióre ce am publicat ¹.

Bucuresci să fie de acum înainte unit cu isnaful croitorilor din Bucuresci sub otcărnuirea lor, socotindu-se adecă amîndoue aceste isnafuri un isnaf, urmând întru tóte după hrisovul Domniei mele ce este dat. — 1820, Octombrie 19.

(pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. XCIV, pag. 16.

Prea Înălțate Dómne

Ibrîșingii de aici din Bucuresci, printr'acéstă jalbă jălucse Măriei tale, cum că ei nefiind isnaf deosebit și neputënd numai ei a se face bréslă deosebită fiind puținii, și fiind că acéstă bréslă a lor pretutindene sunt alăturați tot pe lângă isnaful croitorilor, de vreme ce obiceiurile breslelor urméză la tóte cu ale breslei croitorilor, și cum că mergënd și ei la brésla croitorilor de aici s'ar fi rugat ca să'î priméscă, și că primindu'î le-ar fi și dat zapis că vor fi supuși și următori la tóte obiceiurile și orinduelile, ce prin luminat hrisovul Măriei tale se coprinde, rugându-se Măriei tale spre a li se întări și de către Înălțimea ta acéstă orânduială și simfonie ce au făcut între dênșii aceste doué bresle. Luminatei porunci următori fiind, am făcut cercetare și am dovedit, că tóte arétările lor ce fac către Măria ta prin acéstă jalbă sunt adeverate. Decî, fiind că rugăciunea ce fac numiți este cerută și din partea isnafului croitorilor și nevătămătoare la nici o parte și numiți aflându-se puținii la număr, neputându-se a'și întocmi numai ei isnaf deosebit, cu cuviință este cererea lor, găsım cu cale, ca prin luminata poruncă Măriei tale să fie de acum înainte împreunate aceste isnafuri, sub otcărnuirea lor, urmând după Luminat hrisovul Măriei tale, iar hotărîrea cea desăvêșită rămâne la Înălțimea ta. — 1820, Octombrie 5.

Grigorie Băleanu vel Vornic, Alexandru vel Cămăraș.

1. Hrisovul starostei de Ovrei.

Zemle Vlahiscoe. Dat'am Domnescul nostru hrisov lui Moise sin David pe care l-am făcut Domnia mea staroste de ovrei și este și haham-bașa, ca să aibă brésla ovreilor și cu starostea al lor privileghiurile ce mai dinainte au avut prin hrisóvele fraților Domni de mai nainte, adecă: starostea împreună cu toți ovreii să fie apérați de tóte alte orândueli ce vor eși peste an în țeră făr' de numai ruptórea lor să o dea, cum sunt aședați, și mai mult să nu fie supérați. Pricinele cele mai mici ce vor avea ovreii între dênșii să le judece starostea și cele mai mari și care nu sunt odihniți pe judecata lui, să le judece Dumnélui vel Cămărașul; iar zapcii mari și mici ai tégului la pricinile și judecățile ce va avea ovreii cu ovreii între dênșii, să nu se amestece. Așjderea și casa starostoi să fie apérată de fumărit și de alto orinduelii cum și dijmărit i vinăriciū pe drepte bucatele lui să nu plătescă și când

Pentru armeni, după cererea lor, încă dă Alexandru Suțu o specială carte Domnăscă de reorganizare a breslelor lor. Bréslea exista, de

strânge banii dăjdiei de la ovrei să ia starostea, după obiceiul, de nume câte bani 30 pentru ostentăla lui, carele fiind-că este și Haham-bașa, să ia de tot ovreii casnic câte taleri unul pe an și alte venituri ce se numesc ale hahamului după orânduiala și obiceiul lor. Asemenea să fie o vie și poverile ce le-au avut făcute cu cheltuiala lor în Bucuresci pe locul ce li s'au dat de la Domnie și sinagoga lor. Așijderea să aibă starostea în zaptul său, atât pe evreii pământeni, cât și pe cei streini ce vin, să'i aibă în sciința sa făcând catastih curat pentru toți de obște, precum și pentru tăerea cărnii de mâncarea lor, să aibă numai ei, adică ovreii pământeni, de a tăia carne aici pentru dênșii, de la care să cumpere și cei streini ovrei, cu adăogire peste prețul cu care cumpără și ei de la măcelarii creștini, care acest adaos de parale 2—3 seau cât va fi fost obiceiul lor, strângându-se la cutia lor, are să fie pentru întemplătoare trebuințe bréslelor lor, iar alți ovrei streini să nu fie volnicii a tăia aici carne pentru dênșii, și fiind-că starostea are două prăvălii în care se află și cu șederea, să aibă dar și apărarea acelor două prăvălii de fumărit și de alte orindueli; să fie și o cărciumă în care să vindă vinul ovreilor scutită și apărată de fumărit, de căminărit, de vamă și de toate alte orindueli ce vor fi pe alte pivnițe; să fie starostea și un vier la via sa, om strein și fără pricină de dajdie, scutit și apărât de rândul dăjliilor Visteriei și de alte orindueli; pentru care poruncim și la toți ovreii să dea starostei supunere și ascultarea cea cuviinciosă și să'l protimisască ori unde și întru toate lucrurile ca pe un staroste și Haham-bașa al lor, iar cel ce se va arăta împotrivor, neurmător și nesupus, să i se facă căduta dojană, urmându-se întru toate după obiceiul ce s'au urmat și până acum. Deci învrednicindu-ne și pre noi Domnul Dumneșeu cu a treia Domnie a aceștii pravoslavnice țeri rumănesci am bine-voit de am innoit și am întărit toate orinduelile și milele ce se coprinde acesta cu însăși credința Domniei mele Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod și cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv. Dimitrie Vv. Grigorie Vv., martori fiind și Dumnelor cinstiți și credincioși boerii veliți ai divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu, vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu, vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu, vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu, vel Logofăt de țera de sus, pan Tudorache Văcărescu, vel Vornic, pan Constantin Filipescu, vel Vornic, pan Gheorghe Goleșcu, vel Vornic al Obștirilor, pan Alexandru Filipescu, vel Logofăt de țara de jos, pan Nicolae Slugearoglu, vel Postelnic, pan Mihalache Suțu, vel Logofăt za obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț, vel Spătar, pan Mihalache Cornescu, vel Logofăt al politiei, pan Alexandru Hariton, vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis, și Ispravnic: pan Gheorghe Filipescu, vel Logofăt de țera de sus; și s'au scris hrisovul acesta la întăiul an dintru a 3-a Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresci, la aniid e la nascerea Domnului Dumneșeu și Mântuitorului nostru Isus Hristos, 1819 Februarie 23, de Chiriță Logofăt de Divan.

(pecetea gospod)

óre-ce vedem că deja la 15 Februarie 1819, Alexandru Suțu întăresce pe noul staroste al ei¹, dar modificările cerute de armeni la statutele breslelor lor se pot vedea în actele de la notă².

1. Vezi Cod. XCVIII pag. 100.

2. Prea Înălțate Dómne.

După jalba ce a dat M. Tale totă brésla armenilor jăluind cum-că spre a li se păzi între dânșii o liniștire și împăciuire, cum și nesupărare stăpânirii cu împlinirea banilor Visteriei și despre judecățile ce se vor întâmpla între dênșii, să te milostivești M. Ta a li se face un *pronomion*, ca să pótă alege totă brésla dintre ei 4 ómenii cei mai cinstiți și locuitori de aicea a-î orindui epitropi și acei 4 să aibă a alege de staroste pre un om cinstit, carele să aibă a da răspuns pentru totă brésla, atât dajdia domnescei Visterii, cât și alte pricinii ce se vor întâmpla între dênșii. Luminatăi porunci următorii fiind, am făcut cercetare și după totă ispitirile ce am cercat asupra acesteii bune alcătuirii și întocmirii privind și acesta a lor cerere, după cum aș și alte bresle privileghiuri, gădesc cu cale, cum că rugăciunea lor este cu bună orânduială și să bine-voesci M. Ta a li se da acest privilegiu, după cererea lor, prin asestă întocmire, ca totă brésla lor cu sfat de obște să aibă a alege 4 epitropi cari să fie acei mai cinstiți și locuitori de aice și acei 4 cari să fie acei mai cinstiți și locuitori de aice și acei 4 să alégă un staroste.

1) Pre starostea ce'l va alege Epitropii, să aibă a'l face cunoscut Domnescei Cămări.

2) Acei 4 aleși epitropi, împreună cu starostea, să dea chezașie la Domnesca Visterie, cum că nu se va face nici un cusur la împlinirea banilor dajdiilor, ce vor eși asupra breslelor armenilor, ci vor răspunde la vremea cuviincioasă.

3) Toți acei aleși cu starostea, să aibă a pune la bună orânduială, cele ce se vor întâmpla la brésla lor, urmând după vechiul obicei și să aibă a răspunde, pentru ori-ce se va întâmpla la némul armenilor.

4) Starostea să nu aibă voie, a căuta nici o pricină, fără scirea epitropilor, de vreme ce împreună, aș să dea răspuns, la ori-ce întâmplări ale bresleii, cum și când se va întâmpla a se judeca armén cu armén, să aibă toți împreună a cerceta și a le face alegere după dreptate și nemulțămindu-se vre-o parte, să-î infățizeze la domnesca Cămară, după vechilul obicei. Dar hotărîrea cea desăvârșită rămâne la Măria ta. — 1820, Septembrie 20.

Vel Cămăraș.

Cod. C, pag. 637.

Asupra acesteii anaforale Al. N. Suțul pune apostilul următor:

«Cele ce ni se arată de către Dumnélui vel Cămăraș, printr'acéstă anafora, cunoscându-le Domnia mea alcătuite cu bună chibzuire, le primim și le întărim, fiind de folosul și odihna acesteii bresle a armenilor, ca să petrécă și ei, întru o bună orânduială, precum însuși aș cerut. Drept aceea, poruncim Dumitale vel Logofet de țera de sus, să li se facă cartea Domniei mele, cu tóacă cuprinderea, ce se arată mai jos. — 1820, Septembrie 22.

(L. S. D.)

Vel Logofet.

Ceea ce nu puțin impiedica prosperarea breslelor, erau și diversele *havaeturî* cu care erau însărcinate, în favoarea Curței, ori a diverșilor impiegați ai Curței. Asemenea *naturile* obligatorii și monopolurile ¹.

Zemle Vlahiscoe. — Fiind-că între alte bresle, ale politiei Bucuroscilor, s'aŭ aflat și brésla armenescă, care ne-având întocmite orânduile breslelor, atât la împlinirea banilor dăjdiilor vistieriei, cât și despre judecățile ce se vor întâmpla între dênșii, aŭ cerut prin jalbă la Domnia mea, spre a intra și brésla lor, la orânduiala ce se cuvine, precum sunt și alte isnafuri și bresle, a căror jalbă orânduind'o Domnia mea, în cercetarea Dumnélui vel Cămarășul, prin anafora, aŭ făcut arătare Domniei mele, pe ponturile de mai jos arătate. Drept aceea dar, primindu-li-se cererea și rugăciunea lor, hotărîm să li se păzescă orânduiala acésta nestrămutat :

1) Tótă brésla armenilor, adunându-se, cu sfat de obște, să aibă a alege patru epitropi, cari să fie cei mai cinstiți locuitori de aici și acei patru să alogă un staroste, care să'l facă cunoscut, domnescei Cămarî.

2) Acești 4 epitropi, împreună cu starostea, să dea chezașie, la domnesca Vistierie, cum că vor răspunde la vreme cuviinciosă dăjdiile, ce vor eși asupra breslei armenilor.

3) Acești aleși cu starostea să pue la bună orânduială cele ce se vor întâmpla la brésla lor, urmând întru tóte, după vechilul obiceiú.

4) Starostea să nu aibă voie a căuta nici o pricină, fără scirea epitropilor, de vreme ce împreună aŭ să dea răspuns la orî-ce întâmplări ale breslei.

5) Cum și când se va întâmpla a se judeca armén cu armén, tot acești cinci împreună să aibă a cerceta și a le face alegere după dreptate, iar ne-mulțumindu-se vre-o parte, să i înfățișeze la domnesca cămară, după vechilul obiceiú. Așa dar, bine-voind Domnia mea, a li se păzi și a li se urma orânduile acestea cu dreptate întru tóte, li s'aŭ dat acésta carte a Domniei mele de întărire. — 1820, Octombre 2.

(pecetea gpd.)

Iordache Slătineanu vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 183.

1. *Iw Alexandru Nicolae Suful Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.*

De vreme ce, prin ponturile Domnesci, ce s'aŭ dus la lét 1817, lunie 1, este rînduit havaet Polcovnicului, adecă câte taleri 3 de la prăvălia de cismar, ce lucreză căvășie, după pliroforia ce ne dă Dumnélui Vel Logofăt de țera de sus, printr'acéstă anafora, poruncim Dumnélui cinstit și credncios boerul al Domniei mele, biv vel Spătar Gheorghe Suflu, Caimacam al Craiovei, să îndatoresci pre jăluitoři a răspunde polcovnicului acest canonisit havaet, iar de alte cheltueli și cereri să fie apérați. — 1819, Noembre 19.

(L. S. D.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 580.

Acéstă resoluțiune e dată pe anafora lui Vel Logofăt, de țera de sus din 9 Noembre 1819, constatând, că sub Caragea s'a acordat acest havaet, Polcovnicului de Craiova. Mai înainte de nizamul din 1817 Cavafii, dădóu numai câte un pescheș Polcovnicului și nu plăteú de prăvălie decât *ciohodăritul*.

Industria. De puțină importanță sunt actele din Domnia lui Al. N. Suțu, relative la industrie. Ca măsuri protecționiste abia găsim cate-va. Așa e hotărîrea domnăscă din 8 Februarie 1819, în favoarea apărării de vamă a peilor tăbăcite, când le scot din lucru scumpia, rânsa și alte asemenea, cum și peile vitelor ce se aduc în Bucuresci pentru tăbăcire¹. Tot asemenea este și cazul următor.

Monopolul măcelarilor, a cărciumarilor, a băcanilor, chiar pe la sate, în favoarea proprietății continuă. Există unele monopoluri înființate în interesul siguranței publice, precum este cel următor:

Pitac către Dumnélui Vel Spătarul și pentru nizamul șoricioicăi i sâricicăi.

Cinstiți și credincioși boerilor al Domniei mele, Dumnéta vel Spătare, și Dumnéta vel Agă, fiind-că pentru vîndarea sâricicăi i a șoricioicăi, prin hotărîre obștească, cu întăririi domnesci, de mai nainte, este dat nizam să nu fie volnic să vîndă fieș-care și veri unde, ci numai unul seaŭ doî să facă această vîndare aici în politia Bucurescilor, precum s'aŭ urmat mai nainte, ca unele ce sunt otrăvitoare și fiind-că aceste materii sunt trebuinciose mai mult la lucrul meșteșugului argintăriei, de aceea s'aŭ încărcat Ciuiungi-bașa, dimpreună cu alt fruntaș, dintre Ciuiungi, cu vîndarea acestor doué de mai sus numite materialuri, să se facă numai de ei, la loc orânduit și sciut obșteii, care nizam de trebuință fiind a se păzi, iată printr'acest domnese al nostru pitac, însărcinăm pe Ștefan Cuiungi-bașa și pe Toma Argintaru, pe care îi volnicim, ca la ori-ce prăvălie, seaŭ veri în care altă parte de aici, din politia Bucurescilor, vor afla ori sâricică, sau șoricioică, totă să aibă a o cumpăra și a o lua în zaptul lor, ca să vîndă numai ei cu mijlocul acela, ce s'aŭ urmat mai nainte, adecă să vîndă la ómenii sciuți, pentru trebuință cunoscută, prin bune chozășii, căci împotriva urmând și întemplantu-se vre-o primejdie din nepurtarea de grijă a mai sus numiților, vor fi căduți în osândă și vîndarea să o facă cu preț cuviincios, iar nu cu vre-o încărcătură neprimită dreptăței.

Pe lângă acestea să fie datorii numiții, a face cunoscută la toți de obște, prin ajutorul Dumnévóstră, că la cine se va afla, să o vîndă numiților, apoi să aibă a cerceta, ca ori-cine va fi avînd acest fel de materii și nu va vrea să o vîndă numiților, să'l arate la Dumnéta vel Agă, de va fi în tîrg, iar în urma aceluî soroc de 20 zile, să o scóță afară din țeară, iar în urma aceluî soroc, la cine se va afla sâricică și șoricioică tîșnuită, măcar cătuși de puțină, nu numai că i se va lua fără nică o plată, ci și acel tîșnuitor se va pedepsi, tolco pisah gpd. — 1819, Februarie 5.

Cod. XCVI, pag. 13.

1. *Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Chibzuind și Domnia mea cuvintele dreptăților ce aŭ jăluitorii la cererea, ce fac, de a fi apărute de vamă peile cele tăbăcite când le scot din lucru i scumpia, rânsa și cele-l-alte frunđe, cum și peile vitelor lor ce le aduc aici

IA La anii 1813, sub Caragea, s'a constituit un venit nou în profitul Cutiei milosteniei «de la dulapurile ce lucrăză borangic aici în politia

și găsiindu-le cuviincioșe, hotărîm și poruncim Dumitale vel Logofete de țera de sus, ca de la anul viitor înainte, să rămăe apărute, cu urmare întocmai precum se arată în dosul acestei anafora a Dumitale.—1819, Februarie 22.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod XCII, pag. 5.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimei tale, ce mi se dă la această alăturată jalbă a breslei tabacilor din politia Bucurescilor, făcînd cercetare vèdui la mâna lor hotărîri domnesci, însă a Măriei sale rēposatului Constantin Vodă Ipsilant, cu lét 1802, Decembrie 27, coprinđetőre, că s'au înfățișat înaintea Măriei sale și au cercetat pricina vămăi, ce s'au plîns și atunci că sunt supărați de către vameșii, când s'au dat hotărîre ca pentru peile ce cumpără tabaciî pe afară de prin tērguri, pentru care plătesc vîndetőrii vama, aducēndu-le aici în Bucuresci, să nu se supere de vameșii tērgului, nefiind suferit Domniei a se plăti la o vîndare douē vămă, iar pentru cele ce cumpără de prin sate, fiind-că pentru acelea nu s'au plătit vămă și urmēză a le avea și ei cumpărate cu preț mai eftin, pentru acelea s'au îndatorat să plătescă vămă când le aduc aici, iar când tabaciî le vînd lucrute aici în Bucuresci și unele și altele hotărăse ca să fie apărați de vămă, precum și peile ce cumpără de la măcelari, fiind-că plătesc măcelarii vămă, ei nu au să se supere, ci să fie slobođi a vinde ori-ce fel de pei tábăcite în politia Bucurescilor făr' de supărare de vameși dar să fie datori și ei a vinde după nartul ce li se va pune. Altă hotărîre, prin anafora logofetei, de la lét 1803, Iulie 26, întărită iarăși de Măria sa rēposatul Domn Constantin Vodă Ipsilant, coprinđetőre, că s'au vèđut la mâna lor și altă hotărîre domnescă mai veche, de la lét 1797, Ianuarie 17, ca să li se păzescă privilegiul ce au avut din vechime pentru scumpia ce string de aici din țeră de trebuința meșteșugului lor, să nu se supere de vămă, iar vîndēndu-se prin tîrguri să plătescă vămă; așjiderea coprînde și pentru rānsa i sovērful și frunđa de mēr ce le string tot pentru a lor meșteșug ca și de acelea să nu se supere de vămă, care această orānduială li s'au păzit până aprōpe de pace, când atunci s'au mai scăđut din privilegiurile ce avea, iar la lét 1813, după pace, prin ponturile vămăi ce s'au dat, s'au îndatorat ca să plătescă vămă la pei și chiar de la vitele lor când le aduc în Bucuresci; așjiderea s'au îndatorat și la peile tábăcite când le scot din lucru ca să plătescă vămă, eum și scumpia și cele-l-alte frunđe ce le string de meșteșugul tábăciei, ce s'au pus la vămă; însă în toți anii n'au conțenit tabaciî a supera cu jalbă, arētānd că le este prea cu greū și li se va face mare smăcinare și supărare, mai vērtoș la peile tábăcācite, că merg vameșii de le pun peceți și le strică mărfurile, și după multa lor plāngere, la lét 1817, cunoscēnd Măria sa Domnul Caragea greutatea lor, le-au dat apărare după privilegiurile acestea ce era prin hotărîri domnesci, dar 'i-au legat la Sp talul Strēinilor, ca si dea taleri 1500 pe an, apoi iarăși Măria sa le-au stricat acel privilegiu, neintrānd în enērghie, și așa la o pele ajunge de se ia trei bani: una când o aduce în politie, alta

Bucurescilor» câte 5 taleri de fie-ce *dulap*. Aă reclamat lui Al. N. Suțul lucrătorii de borangic contra acelei dări. Reclamarea fu dată în cercetarea «*Vorniciei Obștirilor*». Domnitorul, asupra anaforalei acelei autorități, face să inceteze darea «fiind-că materia borangicului este din cele trebuincioase aici în pământul țerei, a căreia înmulțire este de folos». În locul dărei de la borangic, Vodă hotăresce, să se ia 400 taleri de la «*iratul trecătoarei vitelor*»¹. Era destul de importantă industria mătasei, de ôre-ce numai în Bucuresci se află până la 60 de rôte de borangic.

când o scôte din lucru tăbăcită și alta când o scôte afară, și în adevăr fiind-că le este cu îngreuer, carî având privileghiuri de hotăriri vechi, cu cuiuință ar fi să se rēverse mila Măriei tale asupra lor, să dobândescă ușurință, ca unii ce se află trăitori și dajnicii Vistieriei Măriei tale, adecă să se ridice vama de la peile tăbăcite când le scot din lucru și de la scumpie i rānsă și alte frunđe, cum și peile lor care le adună fără de a nu fi cnpērate, căci vama este orânduită numai la vinđare, cu care acostă ușurință ce li se va face isvorase multe bunătăți pimētului acestuia și obștiei, pentru că tabaciî avēdu'și folosul din ostenele lor, vor veni și alții și se va înmulți meșteșugul acesta cu care va aduce efitinătate la obște, apoi prisosind va eși la alte părți sume mari de se va face folos vāmei mai mare decăt acesta. Ci de va fi primit Măriei tale a li se păzi privileghiul domnesc vechiū ce aū, nu cu scādēmintul la prostichiurile ce s'aū pus de câtă-va vreme încōce, ce numai cu lipsirea vāmei ce este adăogată peste cuiuință, se va da luminată poruncă și hotărire a se pune în faptă de la viitorul an înainte, căci pe acest an s'aū vindut vāmile cum s'aū aflat și la anul va intra și la ponturile vāmei, iar hotărirea cea desăvērșită rēmāne a se face de către Înălțimea ta. — 1819, Fevruarie 8.

Gheorghe Filipescu Vel Logofet.

1. *Zemle Vlahiscoe*.— Fiind-că pentru ajutorul următoarelor cheltueli ce are Cutia milosteniei, ale căreia venituri, după cercetările ce s'aū făcut, dovedindu-se că nu sunt de ajuns spre a le întâmpina, încă din lét 1813 s'aū fost adăogat și acest irat nou, ca să se ia adecă pe sēma Cutiei de la *dulapurile ce lucrēză borangic* aici în politia Bucurescilor de la fie-care po taleri cinci, iar acum arētându-se cu jalbă către Domnia mea acei lucrători ai borangicului făcēnd plāngere a se ridica de-asupră-le acostă dare, că fiind săraci lucrēză acest meșteșug pentru ôreși-care ajutorință, s'aū orânduit în cercetarea Vorniciei Obștirilor, de unde prin anafora ce face arată că cu adevărat se urmēză acostă dare de la dēnșii către Cutia milosteniei însă de la lét 1813 încōce, ci măcar că acest avaet se vede întocmit pentru bun sfērșit, adecă de ajutor la Cutie, dar fiind-că materia borangicului este una din cele trebuincioase aici în pământul țerei, a căreia înmulțire este de folos, de aceea milostivindu-ne Domnia mea asupra acelor lucrători de borangic, s'aū dat domnēca nōstră întărire la anafora Vorniciei, cu hotărire, ca de acum înainte să fie cu totul apērați de acest avaot, dar pentru ca și Cutia să nu rēmāne păgubită de acest ajutor, am orânduit ca să aibă a lua po taleri 100 din iratul trecătoarei vitelor, pentru care poruncim Domnia mea Dumitale vel Logofete de țera de sus și

|| Mui as
ca foruz
dula puri
clu lap =

Fabrica cunoscută de testemeluri de la Mărcuța, dà ocașiune la un proces, între cei doi asociați, «ce au avut asupra lor» această

Dumitale vel Vistiere, să îngrijiți ca la vremea când se va vinde huzmetul trecătoarei vitelor, să se sigurifésască acești taleri 100 baniî Cutiei de la cum-părătorul ce va fi, iar pentru acest următor an, cum și pe alți ani ce nu se va vinde huzmetul trecătoarei, ce se va căuta în credință, atunci să se sigurifésască de la orânduitul ce va fi pentru stringerea banilor huzmetului și să se dea la Cutia de milostenie, ca să nu se păgubésască Cutia de acest irat, i saam rekeh gpd.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCIII, p. g. 31.

Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar

Măcar că acest avaet din rôtele de borangic s'au întocmit pentru bun sfârșit, adecă pentru ajutorul Cutiei milosteniilor, dar fiind-că si această materie a borangicului, este una din cele trebuinciose aici în pământul țerei, a căruia înmulțire este de folos, urmază de a se și însufleți acest meșteșug, adecă lucrătorii săi, ca să aibă tragere de inimă spre sporirea și înmulțirea acestei materii, iar să nu se zăticnescă dintru acesta în vre-un fel de chip, ci dar, ca și meșteșugul acesta să se urmeze de către lucrătorii săi spre sporire, și Cutia milosteniilor să nu rămăe păgubașă de acest puțin ajutor ce avea pe an din avaetul rôtelor de borangic, hotărăm Domnia mea ca de acum înainte să rămăe apérate rôtele de borangic de darea avaetului ce se urma până acum la cutia milosteniilor și cutiei, în locul acestui avaet să i se dea pe tot anul câte taleri 100 din iratul trecătoarei vitelor; pentru care și poruncim Dumitale vel Logofete de țera de sus, să se facă osebită carte a Domniei mele pe chipul Cutiei milosteniilor de a i se urma darea acestor câte taleri 100 pe an din mai sus numitul irat al trecătoarei.—1819, Iunie 15.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 200.

Prea Înălțate Dómne

După luminată porunca Înălțimei tale, ce mi se dà la această jalbă a femeilor care lucrăză cu dulapuri tragerea de borangic aici în politia Bucurescilor și mă adevirii din condica Epitropiei, că în lét 1813, Februarie, prin pitac gospod fiind rânduiți Dumnelui răposatul Constantin Banu Filipescu i Dumnelui răposatul Ban Golescu, pre când se afla vel Vornic de țera de sus, ca să cerceteze veniturile Cutiei milosteniilor, s'au vădut că nu sunt destoinice a întâmpina cheltuelile ce are Epitropia și au făcut chibzuire găsind cu cale între alte venituri ce erau din'ainte adăogându-le, cum și altele au mai legat a avea Cutia milosteniei între venituri noi, rânduesce ca să se ia de fieș-care rôtă de borangic câte taleri cincî pe an, când lucrăză, întărind Domnul Ioan Vodă Caragea, ca să se urmeze întocmai precum au găsit Dumnelor numiții boeri cu cale; se mai vede o anafora ot lét 1814, Noembre 29, a Dumnelor veliților

fabrică, anume Anghel și Zguri și un al treilea Manole Culoglu, «ce s'au arătat tovarăș al lor, cu contract, fără de a fi cunoscut slăpănirii». Divanul cercetază casul de neînțelegere și raportază, că între numiții mai sus, «curge o mare desghinare și pizmuire, silindu-se la feluri de mijloce, a dărîma și a isgoni unul pe altul din tovărășia fabricii. Acestea dar vedînd noi slugile Măriei tale, am vrut a'î împăciui și silindu-ne în tot chipul, nu au stătu prin putință, căci numiții prin taină, fieși-care imparte-și se întovărășia, când cu unul, când cu altul, atât ei între dênșii, cât și cu alții, voind a înșela unul pe altul și a desrădăcina și a isgoni, cum dicem, pe cei-l-alti din tovărășie. Deci fiind că între numiții, curge o pizmuire și un vicleșug, carele noi slugile Măriei tale, cu tătă silința ce am pus-o, nu au fost cu putință a-î îndrepta și a-î împăciui, rămâne la hotărîrea Măriei tale¹.» Anaforoa adaogă a dice, că din cauza desbinării dintre asociații, fabrica pătîmesce zăticnire în paguba industriei pămîntene.

boeri ce au fost orânduiți, din halea și mazilii, de au cercetat și au îndreptat veniturile Cutiei milosteniilor căte au fost vechi și căte s'au mai făcut noi, cum să se urmeze împlinirea, scădînd altele ce n'au fost de trebuință, fiind împlinirea cu anevoiie, care anafora se vede iarăși întărită de Domnul Ioan Vodă Caragea, unde se vede și condeiul rôtelor de borangic, ca să se urmeze cu împlinire pe fieș-care an de tătă róta pe taleri 5, de la care rôte de borangic mă pliroforisii din condicile Epitropiei, că încă din lét 1813 de când s'au alcătuit s'au și urmat de rînd răspunderea de către toți cei ce au lucrat cu dulapuri borangic, adunându-se une-ori de la taleri 150 până la taleri 300 pe an. Drept aceea de pliroforia ce luai din engrafa ce se găsește în Epitropie i din condicile încheerii socotelelor nu lipsesc a însciința înălțimei tale. — 1819, Iunie 6.

Iordache Golesecu vel Vornic.

1. Eacă însuși ciudatul act de expropriațiune :

Îo Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodâr Zemle Vlahiscoe.

Cetîndu-se de către Dumnéei prea cu luare aminte această anafora, am găsit că în adevăr, cele într'însa arătate, asemenea flință vor avea și pentru căci voind mai cu prisos însuflețirea și cea după putința crescere a acestor fel de întocmiri obștesci, care privesc spre podoba și spre folosul acestui de Dumnedei păzit Domnesc al nostru scaun, eată depărtăm pe aceste vătămătoare și păgubitoare obraze, din iconomia și ținerea acestei fabrice și o dăm sub înțelēpta și de bine iubitore, oțcărnuire a Dumnelui cîstitului și credinciosului boerului Domniei mele, biv vel Vornic de politie, Manolache Băleanu, ca să o aibă totdeauna statornic și nestrămutat la Dumnelui, precum asemenea obștesci lucruri se găsește orînduite prin cărți i hrîsove domnesci, pe chipul și a altor familii pămîntene, cu acest aședēmēt însă, ca să lucreze în tătă vremea, cu tătă trebuincioasa osirdie, spre a ajunge lucrul ei cât va fi prin putință întru cea desăvērșită îmbunătățire și să se vinđă întru preț potrivit

Alex. Suțul, la 25 Sept. 1819, îndepărtază de la folosința fabricei precei trei asociați, cari să cêrtă și o dă sub «înzleptă și de bine iubitoare otcârnuire» a boierului biv vel Vornic de politie Manolache Băleanu.

și analogon cu ființa fie-căreia felurime și să dea tot anul mila cea obișnuită, însă taleri 1000 la spitalul iubirei de ómeni, fără de a îndrăzni alt cinevași să întocmescă alta asemenea fabrică, făr' de scierea și primirea Dumnelui numitului boer, ca să se păzescă intru tóte si orînduiala cea dintru început legiuită pentru acésta, prin hrisov domnesc. Intr'acest chip, dar hotărînd Domnia mea, poruncim Dumitale, cinstit și credincios boerule al Domniei mele Vel Logofêt de țera de sus, Gheorghe Filipescu, să se faci și domnescul nostru hrisov, pe numele Dumnelui numitului boer, cu cuprindere întocmai după acéstă domnescă a nóstră întocmire. — 1819, Septembrie 25.

(L. S. D.)

Vel Logofêt.

Cod. XCII, pag. 458. (numerotare mai nouă).

Prea Înălțate Dómne.

După luminată porunca Înălțimeii tale, ce s'aú dat, ca să cercotăm prigonirile ce are Anhel și Zguri, ce aú avut asupra lor fabrica de testemeluri, următorii fiind luminatei porunci, i-am adus înainte nóstră și în multe rënduri înfățișându'i atât pe numiții, cât și pe un Manole Culoglu, ce s'aú arêtat de tovarăș al lor prin contract, fără de a fi cunoscut stăpânirei, altă nu am putut săvêrși, de cât am înțeles, că între numiții curge o mare desghinare și pizmuire, silindu-se cu feluri de mijloce, a dărîma și a izgoni unul pe altul din tovarășia fabricei; acestea dar vedënd noi slugile Măriei tale, am vrut a'i împăciui și silindu-ne în tot chipul, nu aú stătut prin putință, căci numiții prin taină, fieși-care în parte se întovărășă, când cu unul când cu altul, atât ei între dênșii, cât și cu alții, după anafora, voini a se înșala unul pe altul și a dezrălăcina și a izgoni, cum dicem, pe cei-l-alti din tovarășie. Decí fiind că între numiții curge o pizmuire și un viclesug, carele noi slugile Măriei tale, cu tótă silința ce am pus'o, nu aú fost cu putință a'i îndrepa și a'i împăciui, rămăne la hotărîrea Măriei tale. Către acésta îndrăznim să arêtam Măriei tale, că din pricina neunirei numiților, se pricinuesc trei lucruri necuvinciose, întâi, că până în cele de pe urmă și împăciuiu-se între dênșii, de vor lua asupra lor tot numiții acéstă fabrică, că altoindu-se cu acest mijloc, pentru ale lor desghinări, fireșce aú să încarce vîndarea mărfei și să plătescă cumpărătorii fără nici un fel de cuvênt: al doilea că ruzimarisesce (sic) a se strica fabrica, în vreme ce sunt acuma atăția ani, alcătuindu-se aducea destulă podóbă politiei și al treilea, că încetând lucrarea acestoi fabrici și de nu se pricinuesce lipsă de testemeluri, pentru că găsescă fieș-care să cumpere și din altă parte, dar se păgubescă țera, de banii ce aú să iasă în părți streine, pentru cea după trebuința cumpărătoare acestii mărfi, în vreme ce aflându-se fabrica în ființă, precum era și până acum, banii ce se dau în cumpărătoarea lucrurilor sale, rămân totdeauna în țoră girarisindu-se (sic) în feluri de alte trebuințe Drept aceea și cu dreptate și fórte de trebuință ar fi, povățuindu-te Măria ta, de către Înalta înțelepciune a Înălțimeii tale, să bine-voesci a hotări ceea ce se cuvine a se face, spre ținerea acestii fabrici, precum Duhul sint te va lumina, iar anii Măriei tale fie mulți și fericiți. — 1819, Septembrie 16.

Dumitru Băleanu, Alexandru Suțu, Mare Căminar.

La 3 Noembrie 1819, Al. Suful emite și *hrisovul* pentru exproprierea celor trei asociați și de darea fabricii în folosința Vornicului de poliție Băleanu (Manole), reînnoind privilegiurile fabricii¹.

1. *Hrisovul fabricii testemelor ot Măreța.*

Seiut este, că oblăduitorii și bunii stăpânitarii, cari din pronia Dumneșcească li se încredințază țării și Eparhii cu norode spre otcărnuire, sunt silitarii că prin bune mijloce să întocmescă meșteșugarii și lucrarii care aduc podăbă țerei, înlesnire neguțătoriei, îmbrășugare lucrurilor ce au trebuință și folos de obște tuturor locuitorilor și întocmind fabricii cu privilegiarii, orânduesc purtătorii de grijă asupra acestora dintre familiile mai de neam, pământenii, obraze cinstite și cu iubire de patrie, ca mai ales cu mijlocele cele înțelepte să le întemeeze și să le aducă în cea mai bună stare și adăogire. Socotind dar și Domnia mea în Scaunul aceștii creștinesci țării, ce din pronie Dumneșcească ni s'au încredințat și bine cugetând Domnia mea ca și pentru acest fel de fabricii și lucrarii să întocmim cele mai bune canone, și gășind între alte și fabrica de testemelorii, care de la lét 1800, gășindu-se un Stănuță sin Tudorache Tărigrădeanul, prin ajutor domnesc cu privilegiarii și cu soroc orânduit au deschis fabrică, care soroc săvârșindu-se la lét 1817, se dedese această fabrică unui Angheli și Zguri cu șarturii de privilegiarii și alte orânduelli și după bună ven rea noastră într'acest păzit domnesc al nostru Scaun s'au arătat cu jalbă, atât numiții între ei vrând unul pe altul să se depărteze, cât și alții au cerut fabrica această, pe cari orânduindu'i Domnia mea în cercetarea Dumnului biv vel Vornicul Grigorie Băleanu i la Dumnului vel Cămărașul s'au gășit că prigonirea și neunirea lor este reutate și scumpete obștiei, pentru care de la trecutul Septembrie 16 ne-au venit anafora de la Dumnelor orânduii boeri, arătătoare, că Anghel și Zguri ce au avut asupra lor fabrica de testemelorii, s'au înfașiat în multe rândurii înaintea Dumnelor cu un Manolache Culoglu, ce s'au arătat de tovarăș cu ei cu contract fără a fi cunoscut stăpânirii și altă alegere n'au putut să le facă, cunoscându-se numai o desghinare și pismuire, silindu-se cu felurii de mijloce a depărta unul pe altul și n'au putut sta mijloc a'i împăcii, de aceea au lăsat la a noastră hotărire, mai arătându-ne, că de și se vor împăcii între ei, din zavistia ce au intrat cu desghinării, firesce se cunoșce că le pricinuesce choltuelii și cea cheltuală urmăza să o încarce la mărfurii ca să pricinuiască scumpătate obștiei; al douilea că sfârșitul aceștii desghinării a lor aduce în cele de pro urmă a se strica și chiar fabrica, care de atâția anii au fost și podăbă poliției și folos obștiei; al treilea, că lucrarea aceștii fabricii de va lipsi, se aduc din altă parte acest fel de lucrarii de vințare, de se păgubesc țera de banii ce au să iasă în părți străine, și ca un lucru pricinuiitor de binele țerei, aflându-se fabrica în ființă, de aceea dic Dumnelor, că de trebuință este, ca să dăm Domnia noastră hotărirea ce se cuvine a se face spre ținerea aceștii fabricii; care anafora de la 15 ale trecutului Septembrie, chibzuind o Domnia mea cu luare aminte, am gășit într'adevăr cele într'ensa arătate, că asemenea ființă își au, și pentru că voim mai cu prisos prin cât va fi prin putință crescerea acestor fel de întemeeri obștoșci care privesc spre podăba și folosul acestui de Dumneșeu păzit domnesc al nostru Scaun al aceștii țării, prin hotărirea ce am dat la întărirea acei anafora, am depărtat pe obrazele cele vătămătoare și păgubitoare la economia și ținerea aceștii fabricii și am dat'o sub înțelepă și de bine-iubitorea otcărnuire

Fabrica de postav a încetat de a lucra. Mai constatăm odată acésta din un raport al lui vel Armaș, prin care se ia de la fabrica

a Dumnélui cinstitului și credincios boerului Domniei mele, vel Vornic de politie, Manolache Băleanu, ca să o aibă totdeauna statornică și nestrămutată de la Dumnélui, precum asemenea obștesci lucruri se găsește orânduite prin cărți i hrisóve domnesci pe chipul altor familii pământene, aședând-o unde va socoti Dumnélui că este mai spre folos, de nu se va putea învoi cu sfinta monastire Mărcuța de a o ținea acolo, unde a fost până acum, cu acest aședământ, însă, ca să lucreze în totă vremea cu totă trebuincioasa osárdie spre a ajunge lucrul ei cât va fi prin puțință intru cea desăvêșită îmbunătățire și să se vinđă într'un preț potrivit și analogon cu ființa fieș-căreia felurimi, făr' de a îndrăsni ast-cinevași să întocmescă altă asemenea fabrică făr' de scirea și primirea Dumnélui numitului boer, la care fabrică să se păzescă oranduelile ce se arată mai jos, adecă: 1) Acéstă fabrică are să lucreze testemesuri, bohcele, macaturî, perne, plapome, brâne și orî ce alt lucru se face cu mijlocul calăpurilor acestui meșteșug, numai fabrica să le lucreze, iar alt nimeni să nu fie slobod a întocmi altă fabrică seau în parte a tipări, nici aici în Bucuresci, nici împrejur, nici în județele țerei, iar cei ce vor avea sciința acestui meșteșug să lucreze cu simbrie la acéstă fabrică, orî-cine va vrea, ascultând de cel ce va fi mai mare orânduit de Dumnélui Vornicul, iar cine se va arêta împotrivor seau prin taină lucrând cu tipare, să se rădice și să se pedepsescă la Cămara domnescă. 2) Trei-deci ómeni străini să fie apêrați de rândul dăjdiilor în câtă vreme se vor afla lucrând la fabrică, cari arêtându'i la Cămara domnescă spre cercetare, să li se dea la mână teșcherele, ca să fie sciuți, a nu se supêra. 3) Să fie datóre însă acéstă fabrică a da pe fie-care an câte taleri 1000 la spitalul cel noî al «Iubirei de ómeni». 4) Să aibă voie fabrica acésta de a deschide și prăvălie aici în têrg, pentru folosul și inlesnirea celor ce aî trebuință a cumpêra acest fel de marfă, care să fie datorî să o vinđă mai eftin de cât matrapaziî. Decî ca să se păzescă oranduelile și milele de mai sus arêtate, am adevêrit hrisovul acesta cu însăși domnosca noastră iscălitură și pecete i cu credința prea iubiților Domniei mele fiî: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dumitru Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnélor cinstiți și credinciși boerîi veliți aî Divanului Domniei mele, pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Logofêt de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofêt de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Gheorghe Golescu vel Vornic al Obștirilor, pan Grigorie Ralea vel Vornic, pan Constantin Golescu vel Logefêt de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel Postelnic, pan Dimitrie Hrisoscolei vel Logofêt de Obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Manolache Băleanu vel Vornic al politieî, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis; și ispravnic, pan Gheorghe Filipescu vel Logofêt de țera de sus; și s'aî scris hrisovul acesta în anul dintêiú dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul Scaunului Domniei mele, Bucuresci, la ani de la Nascerea Domnului Dumneđeu și mântuitorului nostru Isus Hristos, 1819, Noembre 3, de Chiriță Logofêt de Divan.

(iscălitura și pecetea gpd.)

Gheorghe Filipescu vel Logofêt procitoh

care a încetat, țigani ferari ce i se dăduseră. Raportul lui vel Armaș e din 1 August 1819 ¹.

Bresla luminărilor de soă și acea a săpunarilor, le reunesc Alexandru Suțul în una singură și pune nart luminărilor, de la Octombrie 1819, la Octombrie 1820, câte 62 parale ocoa. Săpun să nu se mai fabrice decât în calitate ca «*cel de Têrgoviște, iar nu Cealcama*». Și săpunului se pune nart: 56 parale ocoa dréptă. Noua organizare a breslei acesteia imbinată face de prisos «epistasia» ce era rinduită asupra acestor două bresle contopite în una ². Totuși Domnitorul rînduiesce un special *Efor* asupra întrunitelor bresle.

1. Veđi Cod. XCII, fila 507.

2. Eacă însă și actele relative :

Îo Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe

Citindu-se înaintea Domniei mele acéstă anafora a Dumnélor veliților boeri, și cunoscând și înșine cele aședate întrênsa cu bună cercetare și cu cuvânt drept și folositor obștei, le primim Domnia mea și hotărîm, întêi, ca luminările de soă în tot cursul anului acestuia, ce se începe de la 20 ale următorului Octombrie 1819, până la 20 ale viitorului Octombrie 1820, să se vîndă câte parale 62 ocoa, după cum s'aî vîndut și în anul trecut, coprinđen lu-se adecă într'aceste 62 parale și acele hotărîte 12 parale, pentru tótă cheltuiala și câștigul, după cum se arată într'acéstă anafora ; al doilea, săpun să nu se mai lucreze altul fără numai cel de Têrgoviște, iar nu cealcama, care s'aî și rădicat cu totul de a nu se mai lucra, însă și săpunul de Têrgoviște spre a fi obștea multămită să se vîndă cu două parale mai jos din prețul din anul ce era parale 58, adecă în tot cursul anului acestuia să se vîndă ocoa po parale 56 ; și al treilea, pe lângă neadormită îngrijirea ce este datore agia a avea de a nu se face vicleșug la lucrarea luminărilor și a săpunului și a nu se vinde cu dramuri lipsă, vrênd Domnia mea a se păzi nizamul acesta cu tótă întregimea, fără a încăpea vre-un chip de catahrisis cel mai mic, adăogăm și osebită Eforie care după alegere o incredințăm asupra Dumitale cînstiutele și credincios boerule al Domniei mele vel Logofete de țera de sus, luând în condei trebuincioșele ponturi ale tocmelii, după care este dator numitul a urna, într'o glăsuire cu obșteșca chibzuire și hotărîre, să le faci arêtate Domniei mele, spre a se întări cu Domnêșca noastră pecete dându-se și la mâna Dumnelui, copie întocmai iscalită, care să se facă caid i, atât în condica domnêșcului nostru Divan, cât și în condica domnêșcui noastre Vistierii, făcênd și domnêșcul nostru pitac către Dumnelui vel Agă, ca prin pristav să se facă șciut acest preș al luminărilor și al săpunului la tótă obștea politiei Bucureșcilor.—1819, Octombrie 10.

(pecetea gpd.)

Vel Logofet.

In 17 Noembrie 1819, Al. N. Suțu aduce o lovitură neașteptată breslei luminărilor de seǔ, acordând unui strein nou venit, dreptul

Prea Înălțate Dómnne.

După luminată porunca Măriei tale, ce prin pitac ni s'au dat, adunându-se înaintea noastră cei mai de frunte din isnaful săpunarilor și al lumânărilor de seǔ de aci din politia Bucureșcilor, am vădut jălbile ce au dat Măriei tale, atât aceste două isnafuri, cum că nu pot a mai fi sub ipistat, *ci să fie isnafuri slobode, cu obiceiul ce au avut și mai nainte*, cât și chir Teodosie Vrana lepădându-se de epistasia acestor două isnafuri, și făcând chibzuire cu ce mijloc pricinuitoar de folosul obșteii se cuvine a se pune în orânduială aceste două isnafuri, și sub a cui ascultare să fie, am găsit cu cale, am emendouă aceste isnafuri al săpunarilor și al lumânărilor, să se unescă cu toții și să fie de acum înainte emendouă cetele un isnaf nedeosebiți, cari pentru seul de la măcelăriile de aici să fie următori după învoiala ce a i făcut înaintea Dumnélui vel Agă, precum se arată în alăturata anafora a Dumisale, adecă din tot seul ce este de la măcelăriile de aici din Bucureșci, două părți să le ia lumînării, iar o a treia parte să o ia săpunarii, și așa să facă emendouă isnafurile nepopriți săpun, precum au făcut și până acum, dând chezășie unul pentru altul, și alegându'și pe unul dintrênșii să le fie staroste peste emendouă iznafurile ce se unesc, însă lumânărilor după cum li s'au dat în toți anii, să li se dea și estimp 30.000 în care sumă să li se dea tot seul de capră ce va eși, iar ceea ce va eși până la acéstă sumă, să li se dea seǔ de vacă, înlesnindu-le Vistieria acéstă trebuință a seului cu mijloc cuviincios de a nu li se face vre o zăticnire și emendouă aceste isnafuri ce se unesc, să se dea sub îngrijirea Dumnélui vel Agă după cum au fost și mai nainte, ca să privigheze Dumnélui pururea a fi politia totdeauna îndestulată de lumînări și de săpun, lucrare emendouă felurimile bine din seǔ lămurit și curat, fără de alte rele amestecături, și a se face vëndarea acestor felurimi la obștea norodului după prețul cel hotărit, însă prețul lumânărilor lângă 12 parale ce sunt hotărîte, tótă cheltuiala i câștigul la una oca lumînării făcute, adăogându-se și prețul seului după fiatul cel hotărit, cu acel preț ce se adună cu cheltuiala cea mai sus arătată și cu cumpărătoarea seului, să aibă a vinde lumînările, iar ocoa de săpun să o vëndă cu patru parale mai jos, și săpun de cel prost ce se chiamă Cialcama, să nu facă nici de cum, căci cu voia ce avea de lucra două feluri de săpun, unul bun ca cel de Têrgoviște și altul prost Cialcama, se făcea înșelăciune norodului, vëndând și săpunul cel prost tot cu prețul celui bun, ci să facă numai săpun bun, ca cel de Têrgoviște, și să l vëndă cu prețul ce dicem mai sus cu patru parale mai jos de cât lumînările, iar pe care dintrênșii il va dăvedi Dumnélui vel Aga, că urmăză împotriva acestui nizam, să i facă căduta certare după măsura vinei lui, și încă pe cel ce cu certarea acésta nu se va înfrina, să l arête Măriei tale, ca să i se facă mai grea pedépsă, cu tângul și cu oca, iar hotărîrea cea desăvêrșită rămâne a se face de către Măria ta.—1819, Sep-tembrie 23.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Gheorghe Filipescu, Constantin Filipescu vel Vornic, Constantin Dudescu.

de a fabrica și el luminări de seǔ, fără a fi între breslași, sub cuvânt că însuși el Vodă, a experimentat bunătatea fabricatelor acestuia ¹.

În Noembrie 1819, Domnitorul anulăză dreptul de monopol ce avea Episcopia de Râmnic, de a fabrica ea luminările de cêră albă, sub cuvânt că făcea făclii prôte și scumpe. Al. Suțu dă acest monopol pe sêma grecului Riga Zisul, cu anumite condițiuni și ca luminările să fie de cêră albă, curată, cu preț de 9 taleri ocoa ².

1. *Carte pentru slobozenia luminărilor de seǔ de a se face bune.*

Bunele mijlôce ce se întocmesc prin meșteșuguri și lucruri care aduc podôbă țerei, este de mare laudă și cinste oblăduitorilor politiei aceia, care din pronie Dumnezecescă li se încredințază țeri și norode. Drept aceea dar, fiind-că . . . . . se află venit aici într'acest scaun domnesc, carele șeiind meșteșugul lucrării luminărilor de seǔ cu multă osebită curățenie la făptura lor decât luminările ce le fac luminării Bucureșcilor, și cu atâta lumină frumoasă arderea lor în cât și vremea o depărtéază cu mai multe ceasuri, pe lângă asemănarea formei luminărilor din têrg, care acéstă pliroforie o avem Domnia mea din înșine a noastră cercare ce am făcut'o în faptă; pentru care, ca un lucru de laudă țerei, de la care urméză îndemnare cu deprindere și pământenilor de aici, de aceea i-am dat Domnia mea la mânele numitului acéstă domnescă noastră carte cu slobozenie a meșteșugului acestuia, ca să lucreze neoprit și cine va vrea să cumpere slobod este, tolco pisah gpd. — 1819, Noembrie 17.

2. *Ponturile ce s'au făcut cum are să urmeze Riga Zisul, cel ce s'au încărcat cu luminările de cêră albă.*

Milostiiu Bojiu. În Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodar.

Zemle Vlah'scoe.—Fiind-că Dumnêlor boerii de obște, prin anafora de la 9 ale aceștii luni, ne-au făcut arêtare pentru luminările de cêră albă, care se lucréază și se fac aici, că aflându-se cu privileghiuri domnesci dată acéstă fabrică bisericeii sfinților 40 de mucenici, metohul sfintei episcopii Râmnic, din pricină că cei orânduți din partea numitei biserici nu s'au purtat cu orânduială bună, făcând luminări prôte, vindându-le cu preț mare și pricinuind lipsă la obște; pentru aceea, die Dumnêlor, că spre a nu pătimi obștea și spre a lipsi catahrisisul de luminări prôte, să se rădice de a se mai da embatichiu de bani, de cât să dea 50 ocă luminări de cêră albă pe an la biserică, și cei ce se vor încărea cu facerea acestor luminări, să le scôță curate, lămurite bine, și făr' de nici un fel de altă amestecătură de orî ce material, decât să fie cêră curată, și pentru căci luminările de cêră albă au scăğmênt la nălbîit, s'au găsit cu cale ca vinderea lor să fie cu taleri unul mai sus ocoa de cât luminările de cêră galbenă, și fiind-că acum luminările de cêră galbenă se află la nart taleri 8 ocoa, are să se vindă luminările de cêră albă taleri 9 ocoa, care anafora a Dumnêlor boerilor chibzuindu-o și Domnia mea, și silindu-ne ca și folosul obștesc să'l păzim și privileghiul bisericeii să nu'l împușinăm, s'au găsit Riga Zisul, cu șeiință de acest meșteșug al nălbîitului cerei și al făcu-

Episcopiei, proprietara fabricei, Al. Suțu îi rezervă dreptul de a primi un număr de ocale de luminări, de la Riga Zisul.

tului luminărilor și primind a se încărca, i s'a'u dat asupra'i cu aceste ponturi, adecă :

1) Luminările să fie de cêră curată albă, înălbite frumos, făr' de nici un fel de alte amestecături, și numai el să metahirisescă acest meșteșug, iar toți alții să fie popriți de a face și a vinde luminări albe, păzindu-se nizamul ce a'u fost până acum pentru oprirea altora.

2) Să se facă luminări cu îndestulare, pîecăt este trebuința politiei, puindu-se și pecetea sa la luminări, spre dovadă că sunt curate, care pecete să o pue atât în condica Divanului, cât și în condica Agiei, ca ori când se va ivi luminări cu pecetea sa a avea amestecătură, iar nu curate, să fie osândit și judecat.

3) Fiind-că luminările de cêră galbenă s'a'u orânduit a se vinde câte taleri opt ocoa, iar cele albe cu câte un leu mai sus, adecă câte taleri 9 ocoa, cu acest preț să fie dator a le vinde, după nart, făr' de a fi lipsă la dramuri.

4) La vinđarea acestor luminări să fie slobod a metahirisi pe cine va socoti el și va fi de trebuință.

5) Pentru ca să pôtă coprinde trebuincioasa cêră la vremea vinđarei și ca să lipsescă intrigile și urcările la preț nesuferit, după cum se obicinuia din partea isnafului luminărilor de cêră galbenă, să orânduiască starostea un om, ca să cumpere cêră pentru trebuința a tot isnafului și tot cu acel preț al cumpărătorii să o împartă la isnaf.

6) Să aibă protimisis numitul și cel-l-a't isnaf al luminărilor de cêră galbenă, a cumpêra întêiu ei cêră câtă trebuiesce peste an pentru politie.

7) Pentru acêstă fabrică de cêră albă, ce o are biserica Sfinților 40 de mucenici, să aibă a da la numita biserică luminări albe curate una sută ocă pe acest următor an, și după hotărîrea ce am dat, să fie dator a da luminări în natură, iar nu bani, care luminări să fie după forma ce vor trebui bisericeii.

Aceste ponturi de mai sus arêtate s'a'u legat numitul că le va păzi întocmai, urmându-se vinđarea pe acest an, ce se începe de acum, lét 1819 Noembrie 15 până la lét 1820 Noembrie 15, iar pe alți ani înainte să aibă protimisis tot numitul Riga a ținea acêstă fabrică, însă de va păzi ponturile întocmai, când atunci să fie dator a vinde luminările după prețul cerei și după cuviinciosul nart, ce se va orândui și se va pune; iar nepăzind ponturile, să fie lipsit și făr' de nici un protimisis, încă și pedepsit după măsura vinoi lui, pe care legătură a'u dat și zapis sub iscălitura sa la canțalaria Divanului Domniei mele. Decî, spre a se păzi întocmirea acêsta făr' de strămutare seau schimbare, i-am dat acêstă domnoscă a noastră carte la mână, prin care întărim ponturile ce se arată mai sus, și poruncim la toți câți se cuvine, nimeni împotriva supêrare să nu'i facă; i saam reche gpđ.—1819, Noembrie 15.

Cod. XCVIII, pag. 159.

Contractul ce a'u dat Riga Zisul pentru luminările de cêră albă

Incredințez cu acest zapis al meu la canțalaria luminatului Divan, ca să fie sciut, că pentru ca să lipsescă catahrisis, ce se urma până acum la facerea luminărilor de cêră galbenă într'acêstă politie a Bucurescilor, m'am însărcinat

Pentru aprovizionarea politiei cu luminări de ceară galbenă, cu preț hotărît de 8 taleri oca, se lĂgă prin osebit contract, breasla luminărilor ¹.

eĂ, cel mai jos iscălit, luând asupra-mi fabrică de ceară albă, cu acest aședămĂnt, a păzi ponturile ce mai jos se arată:

1) Luminările sĂ fie de ceară curatĂ albă, înălbite frumos, făr' de nici un fel de alte amestecături, și numai eĂ sĂ metahirisesc acest meșteșug, iar toți alții sĂ fie popriți de a face și a vinde luminări albe, păzindu-se nizamul ce aĂ fost pĂnă acum pentru oprirea altora.

2) SĂ se facă luminările cu îndestulare, precăt este trebuința politiei, puindu-se și pecetea mea la luminări, spre dovadă cĂ sunt curate, care pecete sĂ o puiĂ atăt in condica Divanului i in condica sfintei Mitropolii, căt și in condica Agiei, ca ori cĂnd se va ivi luminări cu pecetea mea cu amestecături, iar nu curate, sĂ fiĂ eĂ osăndit și judecat.

3) Fiind-că luminările de ceară galbenă s'au hotărît a se vinde cĂte taleri opt ocaoa, iar cele albe cu cĂte un leĂ mai sus, adecă cĂte taleri 9 ocaoa, cu acest preț sunt dator a le vinde, după nart, fără a fi lipsă la dramuri.

4) La vinđarea acestor luminări sĂ fiĂ slobod a metahirisi pe cine voiĂ socoti eĂ și imi va fi de trebuință.

5) Pentru ca sĂ pot coprinde trebuincioșă ceară la vremea vinđarei și ca sĂ lipsĂscă intrigile și urcările la preț nesuferit, după cum se obicinuia din partea isnafului luminărilor de ceară galbenă, sĂ orănduiască starostea un om sĂ cumpere ceară pentru trebuința a tot isnafului și tot cu acel preț al cumpărătorei sĂ o inpartă la isnaf.

6) SĂ am protimisis eĂ și cel-l-alt isnaf al luminărilor de ceară galbenă a cumpĂra întĂiĂ noi ceară cĂtă trebuesce peste an pentru politie.

7) Pentru acĂstă fabrică de ceară albă, ce o are biserica Sfinților 40 de mucenici de aici, ce este metoh al sfintei episcopii RĂmnic, sĂ daĂ la numita biserică luminări albe curate una sută oca pe acest urmĂtor an, inșĂ după luminatĂ hotărĂrea Măriei Sale lui Vodă, ce s'au dat, sĂ fiĂ dator luminări a da după mĂsura și trebuința ce va fi, iar nu banĂ.

Aceste ponturi de mai sus arĂtate mĂ leg cĂ le voiĂ păzi intocmai, urmĂndu-se vinđarea pe acest urmĂtor an, ce se inĉepe de acum, lĂt 1819 Noembrie 15 pĂnă la lĂt 1820 iarĂși Noembrie 15, iar pe alți anĂ inainte sĂ am protimisis tot eĂ a ținea acĂstă fabrică, inșĂ de voiĂ păzi legătura ce daĂ acum intocmai, cĂnd atunci sĂ fiĂ dator a vinde luminările după prețul cerei și după cuviinciosul nart, ce se va orĂndui și se va pune, iar nepĂzind ponturile, sĂ fiĂ lipsit și făr' de nici un protimisis inĉă și pedepsit de stĂpĂniro, după mĂsura vinei mele. — 1819, Noembrie 15.

Riga Zisul.

Cod. XCIII, pag. 187.

1. Contract pentru ceară galbenă cĂl dĂ cĂi ce s'au orĂnduit cu acest fel

Incredințăm cu zăpisul nostru la canțalaria Luminatului Divan, cĂ pe anul acesta ce se inĉepe acum lĂt 1819, Noembrie 15, pĂnă la lĂt 1820, Noembrie 15, ne-am inșĂrcinat noi cĂi mai jos iscăliți isnaful luminărilor, a lucra luminări de ceară galbenă, cu acest aședămĂnt a păzi ponturile de mai jos arĂtate:

În 15 Martie 1820, Al. Suțu a dat carte de slobodzenie a se face rachiū din produse, sub cuvint că aū putredit multe prin gropile țeranilor. Decât s'a impus darea către vameșii județelor și ai orașelor, câte 30 parale pe vadră. Odată darea plătită, vinđarea în detaliū e liberă.

La export se va mai percepe 60 parale de vadră, iar deacă a plătit deja taxe interne de 30 parale, va plati încă numai 30.

Când va veni lipsa în țéră, atunci fabricarea rachiulni se va popri iarăși ¹.

1) Lumînările să fie de ceară curată, lămurită bine, fără de altă amestecătură.

2) Să se facă lumînări cu îndestulare, pe cât este trebuința politiei, puindu'și fieș-care lumînărar pecetea sa la lumînările ce lucrăză, care pecete să se pue atât în condica Divanului i în condica sfintei mitropolii, cât și în condica Agiei, ca orī când se vor ivi lumînări cu amestecături necurate, să se pótă dovedi cel ce ar face acest meșteșug, și să fie osândit și judecat.

3) Să se vîndă ocaua de lumînări câte talerī opt, după nart, fără de a fi lipsă la dramuri.

4) Pentru ca să putem coprinda trebuincioșa ceară, la vremea vîndărei, și să lipsescă intrigile și urcările la preț nesuferit din partea isnafului, să orânduiască starostea un om să cumpere ceară pentru trebuința a tot isnatul, și tot cu acel preț al cumpărătoarei să o împartă la isnaf.

5) Să avem profimisis noi și chir Riga Zisul, cel ce are fabrica de lumînări albe, a cumpăra întēiū noi cēra câtă trebuieșce pe acest an pentru politie.

Pe aceste ponturi de mai sus arătate, ne legăm că le vom păzi întocmai până la soroc, iar pe alți ani înainte după prețul cerei și cuviinciosul nart ce se va pune atunci, de ne vom dovedi că am urmat impotrivă să ne pedepsim după mēșura vinei nōstre — 1819, Noembrie 15.

(pecetea) Ioan . . . . . (pec.) Eū Constantin sin Gheorghe, (pec.) Enache Angheluță.

Cod. XCVIII, pag. 185.

1. Publicațiū la tōte județele pentru slobodzenia a se face rachiū din bucate.

Dumnévōstră ispravnicilor ot sud . . . . . sēnătate. Vē facem Domnia mea în scire, că după incredințările ce ni s'aū dat prin adesea însciințări, că multe zaherele năpustindu-se prin gropile locuitorilor și ale arendașilor din pricina necăutărei ce aū prin tōte părțile, nu puțină pagubă pricinuesc, atât către strădania plugarilor, cât și către veniturile moșiilor monastiresci și boeresci, căci cele mai multe se strică și sunt siliți omenii să le arunce în loc de a se folosi, după care și de către multe obraze cerēndu ni-se voie a scōte rachiuri dintr'acest fel de zaherele ce prisosesc de obște fără de a aduce cel mai puțin folos la alișverisurile norodului, privind Domnia mea cu privire de omenie și asupra aceștiī folosiri ce ar putea să cerce supușiī Domniei mele, prin domnēșca nōstră întărire, serisă de la 7 ale următorului Martie, la anaforaoa Vistieriei am dat voie și slobodzenie, ca să pótă a scōte rachiū din asemenea zaherele orī-cine va voi, orī din cei ce le vor avea, seaū și din alți

Industria pécurei, continuă a se esercita, după cum in trecut. Vama percepea bun venit de la puțurile de pécură, monopolizate în favoarea acestei întreprinderi, afară numai deacă nu erau scutite cu cărți domnesci. De asemenea scutiri, Al. Suțu acordă la uniți boieri, Monastirei Mislea, pentru trei puțuri noue și Monastirei Sinaia pentru două puțuri ¹. Estragerea pécurei în județul Sacueni se face pe comțul

cumpărători, fără de a fi poprit de către nimenea, sau de a i se face vre-o supărare cu vre-o numire de cerere, afară numai să răspundă o puțină dare ce s'au hotărît de către vameșii județelor și ai orașelor, după chipul ce se arată mai jos, adecă, fieș-care cel ce va scôte rachiuri din asemenea zaherele, fără osebite, din câte vedre va scôte să fie dator a răspunde către vameșul aceluî loc unde își va avea povarna seau cazanul, po parale 30 de vadră și apoi către verî cine il va vinde, acel rachiu să nu mai fie supus la nici o altă dare, măcar, și de 'l va precupeți în totă țera de la unul până la altul, căei și a i răspuns odată darea ce s'au hotărît pentru scótere, iar trecându'l peste hotare, de va avea adevărînța vameșului pentru răspunderea celor 30 de parale, să plătescă cu cuvînt de trecătoare, la vameșul de la acea schelă po unde 'l va trece, po alte 30 de parale de vadră, iar neavînd asemenea dovadă, si plătescă de vadră po parale 60, adecă și vama scóterei și trecătoare, înțelegîndu-se acósta dare numai pentru cei adevărați povarnagiî seau și orî carele altul fără osebite va obicînuî acósta neguțatorie, cu a scôte singur rachiu, iar căți vor cumpăra rachiuri de zaherele de la cei ce vor scôte, precupețindu-le în țeară nu au să plătescă nimic, iar trecându-le peste hotar, au să plătescă trecătoare ce s'au dis, adecă po parale 30 de vadră, făcîndu-se cunoscut printr'acósta, că asemenea rachiuri cumpărate și-au răspuns hotărîta dare la locul scóterei lor. Decî, sosindu-vă acósta poruncă a Domniei mele, și înțelegîndu'i coprinderea, numai decăt să o publicuiți la toți de obște, făcîndu'i să înțelgă, că și acósta chibzuire s'au trimis de către Domnia mea pentru binele obștiei și întemeerea folosului fieș-căruia și să îndemnați pe toți cei ce veți scóti că pot să obicînuiască acósta neguțatorie, ca să o pue în lucrare și să și cheltuiască fieș-care zaherelele într'acest chip, de vreme ce neavînd nici o vîndare se năjustose prin gropi și se strică făr' de a aduce cel mai puțin folos; acósta lucrare însă a rachiului, va curgă fără poprire pe câtă vreme va fi și imbișugarea ce urmază din mila milostivului Dumneșeu, iar când se va ivi vre-o lipsă (eréscă Dumneșeu), atunci nu numai după cuviința se va popri, ci încă și chiar cu mulțămita, atât a vîndătorilor zaherelelor, cât și a povarnagiilor, pentru că fiesce, urcându-se prețurile lor și cei cu zaherele se vor folosi mai bine vîndîndu-le întru a lor ființă, după căutarea ce vor avea și povarniștii vor înceta din lucrarea rachiului, nedându-le mâna să cumpere zaherele cu prețuri încărcate; așa dar veți urma Dumnevóstră, trimițînd și răspuns de primirea poruncei și fiți sênătoși. — 1820, Martie 15.

1. *Cartea monastirci Mislea, din sud Prahova, pentru trei puțuri de pécură ce le-au deschis în sud Saac*

Milostiuu Bojiu Iu Alexandru Nicolae Suțu, voevod i gospodar.

Zemle Vlahiscoe. — Dat'am domnesca noastră carte sfinteî și Dumneșeșceî monastiri Mislii, din sud Prahova și cuviosului egumen de la acósta monas-

vameșilor, cari plăteau moșnenilor Izesci-Păcureți, câte 20 de parale de vadră, și osebit au vameșii să li păzescă și acele 40 de Țile pe

tire, Chir Gavril, ca să aibă voie și slobozenie a deschide pe moșia monastirei ce se numesce Bărăcenii, din sud Saac, trei puțuri de păcură, cu cheltuiala monastirei, și fiind-că aceste puțuri, după jalba ce au dat numitul egumen, orânduindu-se în cercetare la Dumnélui vel Logofetul de țera de jos, din anafroa ce au făcut asupra pricinei, ne-am pliroforisit, că se deschid cu mare cheltuială și urmază să simță grea cheltuială, de aceea ne-am milostivit Domnia mea și printr'acastă domnescă carte-i hărăzim numitei monastiri tot venitul acestor trei puțuri de păcură, nefiind intrate în vîndarea celor-lalte puțuri, mai dinainte, ca cu dînsul să pōtă drege și să fie totdeauna aceste puțuri în ființa lor și să se ajutoreze monastirea la cheltuelile ce are; pentru care și poruncim vameșilor și tuturor de obște, nimeni întru nimic supărare să nu facă, fiind-că acestea sunt a fi scutite de cheltuelile și dările ce dau alte puțuri, căci așa este porunca Dmniei mele, i saam receh gpd. — 1819, Octombre 28.

(pecetea gpd.)

Procitoh Golescu vel Logofet.

Cod. XCIII, fila 104 v.

Zemle Vlahiscoe. — Dat'am domnescă noastră carte, Dumnélui cinstit și credincios boerului Domniei mele, vel Vistierul Grigore Filipescu, ca să aibă a lua venitul păcurei de la două puțuri de păcură, ce are Dumnélui la Izeșci, sud Saac, la care vameșii domnesci să nu se amestece, ce tot venitul ce se va aduna de la păcură, ce va eși dintr'aceste două puțuri, să fie pe sēma casei Dumnélui, nesupērându-se de vameși întru nimic, pentru că după rugăciunea ce au făcut Domniei mele, a'i hărăzi vama domnescă, de la aceste puțuri și atât după evghenia nōmului Domniei sale, dintre cei dintēi ai pāmētului, cât și după slujbele Dumnélui, cele credincioșe, care sunt cunoscute Domniei mele și după pilda altor asemenea hărăziri, din veniturii domnesci, care s'au dat și se păzesc, cădēndu-i-se și Dumnélui a fi împărțășit cu această milă, am bine-voit de am făcut acest har și ca să se păzescă cu neștrămutare, am dat domnescul nostru sinet, prin care poruncim vameșilor i altor slujbași, întru nimic supērare să nu faceți, i saam receh gpd. — 1820, Noembre 15.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCII, fila 192.

Iō Alexandru Nicolae Suțu Voevođ i gospolar Zemle Vlahiscoe

Dumnēta vel Logofete de țera de sus, pentru destoīnicile cuvinte ce se arată mai jos într'acastă anafora, a Dumitale, cu cale fiind cererea jăluitoților, primită este Domniei mele și poruncim, ca la vîndarea vămilor anului viitor, să intre în ponturile vămii și acest adaos de parale 20, spre a lua adecă jăluitoții, câte taleri unul, de vadră de păcură de atunci înainte. — 1819, Aprilie 13.

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 26.

an, ale stăpânilor moșiei cu păcură. Cu asemenea plată nu se mai mulțămesc locuitorii, acum când păcura e vândută de vameși de la

Prea Înălțate Dómne

După luminată porunca Înălțimei tale, ce mi se dă la această jalbă a moșnenilor Izeșci-Păcureți, din sud Saac, făcând cercetare, am vădut ponturile vămilor la capul 35, scriind chiar așa: Cumpărătorii vamei Vălenilor-de-Munte, după vechiul obicei, are să plătescă locuitorilor, ce lucrăză puțurile cu păcură, pentru munca și ostenéla lor, câte parale 20, de vadra de păcură și pe fieș-care săptămână, precum s'a i urmat din vechime, până acum, să măsore păcura și să o primósca vameșii de la locuitorii, iar plata să se urmeze a se da la fieș-care trei luni o dată și osebit are să li se păzescă și acele 40 ȃile pe an, ale stăpânilor moșiei cu păcură, și ȃic jăluitorii, că acele câte 20 de parale pentru vadra de păcură, a i fost rânduite din vechime, când lucrul muncitorilor era câte 7—8 parale pe ȃi, de unde avea i ei folos, iar acum a i ajuns și până la 60 de parale, cum și păcura o vindéi vameșii un le i vadra și acum o vind de la taler i 4, până la taler i 5, care păcură o scot cu mare greutate, căci puțurile unele trec cu adâncimea și preste 300 de stânjini, cum și la făcutul puțurilor, atunci era cheltuiala la un puț până la taler i 100, iar acum merge până la taler i 1000 și unele puțuri eșind fără de păcură le rămâne cheltuiala perdută și afară din cheltuelile puțurilor, numai la scosul păcurei, care o scóte amestecată cu apă, apoi ei o aleg și o fac teslim, la vameșii nu le ajunge acea leiță, ce mai da i din casele lor, adecă perd făcutul puțurilor i munca și ostenéla lor i lemnele și erguliile cele trebuincióse și de trei ani încóce n'a i mai luat din leița aceea nimic, dându-se tóte prin mâna vameșilor la ómeni strein i că a i muncit; li se întemplă și primejdi i, că numai în anul trecut le-a i murit trei ómeni din duhórea păcurei, prin cercetarea și chiar a vameșilor și a altora cu sciință și s'a i găsit că este cu cale a se adăogi alte câte 20 parale la vadră, a fi plata un le i, dar pentru căci jăluitorii nu erau mulțumi i pe acea plată de un le i, cerénd a se pune câte 60 de parale și dintr'a lor neputință, cum și din împótrivirile ce ȃic că a i avut, n'a i dobândit'o nici aceea. Dec i din cercetare ce am făcut, și ei m'am pliroforisit, că jalba lor este adevérată și această adăogire ce o cer, este cuviinciósă a se face, fiind folosítóre întéu la locuitorii, că din munca lor cunósénd folos, nu esto indoire, că se vor sili a scóte păcură mai multă; al doilea că vameșul cu acel adaos de plată, dobândind păcură mai multă, se sporéscé venitul vamei și se face folos și Cămăre i. De aceea cererea lor fiind primită dreptăte i, găsesc cu cale, ca să li se adaoge, alte câte 20 parale de vadră, a fi un le i și bine-voinđ Măria ta, a li se face această adăogire, să se dea luminată poruncă, a se pune în faptă, de la începutul anului viitor înainte, când atunci, la vindărea vămilor, se va pune și în ponturile vămilor, iar hotórirea rămâne la Măria ta. — 1819, Aprilie 1.

Gheorghe Filipescu vel Logofét.

Cartea paharnicului Antronache Teohari, pentru doué puțuri de păcură

Zemle Vlahiscoe. — Fiind-că cinstitul și credincios boerul Domniei mele, biv vel Paharnicu Antronache Teohari, prin sinet domnesc, ot lét 1818 Martie

4—5 taleri vadra, și când puțurile aũ trecut unele in adincime preste 300 de stânjeni și costã pãna ia 1000 taleri sãpatul unui puț, cu risicul

23, aũ avut privileg'iu de sloboðenie a'și deschide pe moșia sa Cozmina, din sud Saac, douã puțuri de pãcurã cu cheltuialã de la sine, al cãruia venit l-aũ avut hãrãzit pe chipu-și, iar acum dupã pliroforia ce ne-aũ dat Dumnãluĩ cinstit și credincios boerul Domniei mele Gheorghe Filipescu vel Logofët de țera de sus, cum cã numitul boier, de apururea este sirguitor, cu mare rivnã și protimie de cele întẽmplãtoare slujbe ale țerii, iar mai vãrtos, dupã incredințarea ce ne-aũ dat iarãși Dumnãluĩ, cã deschiderea acestor puțuri, se face cu mare cheltuialã, de la care un prea puțin folos are stãpãnul moșiei, pe lângã multã cheltuialã ce face, de aceea, dupã tot cuvãntul drept și dupã protimia ce are pentru patrie, cãdẽndu-i se și oreși-care ajutor, ne am milostivit Domnia mea și nu numai privileghiul, de douã puțuri de pãcurã, ce aũ avut, il innoim și il întãrim, ci încã și har de la Domnia mea, cu voie și sloboðenie îi dãm, a deschide încã o gurã de puț, care și acesta sã și'l facã tot cu a sa cheltuialã și sã le aibã de a-pururea, cãte trele puțurile, cu tot venitul lor, pe sãma casei sale, scutite și apãrate, de tãte dãrile și cheltuelile ce dai alte puțuri, fiind-cã așa este porunca Domniei mele, i saam rezech gpd. — 1819, Octombre 3.

(pecetea gpd.)

Vel Logofët procitoh.

Cod. XCHH, fila 87

Hrisovul monastirei Sinaia din sud Prahova.

Fiind-cã sfãnta și dumnezeiasca monastire Sinaia din sud Prahova, atãt prin alte cãrți ale frașilor Domnii de mai nainte, cãt și prin cãrțile Domniei sale Ioan Vodã Caragea aũ avut mila de mai jos arãtatã, inși lude 20 cu scãðemẽnt de ludo din dajnicii vistieriei, scutiți și apãrați pentru ajutorul monastirei și al pãrinșilor cãlugãrași, ca sã aibã voie și sloboðenie a deschide pe moșia monastirei ce se numesce *Sinaia*, douã puțuri de pãcurã cu cheltuiala monastirei, al cãrora venit sã'l ia monastirea, nefiind intrate în vãnðarea celorlalte puțuri de mai nainte, precum și vama din patru joĩ de la zborul ce se face la vremea culesului de vii în Valea Nigovanilor, pe moșia monastirei fãrã de a se amesteca vameșiĩ întru nimic, care zbor fiind-cã de la o vreme încãce s'aũ mutat de se face mai jos, adecã la Urlați, Vinerea, in toți anii aũ avut egumenul monastirei prig'nire cu Vameșiĩ Urlașilor, nevrẽnd a 'ĩ lãsa sã 'și ia vama de la acest zbor, cu pricinuire cãci s'aũ mutat facerea zborului din Nigovani la Urlați, la care acãsta neavẽnd cuvẽnt vameșiĩ, cã de și s'aũ mutat zborul dintr'un loc într'ãltul, fiind inșã cã monastirea n'aũ avut har de la Domn, locul unde se fãcea zborul, ci vama hãrãzitã de la acel zbor, de aceea și s'aũ hotãrit de cãtre arãtații Domnii, ca monastirea dupã privileghiurile ce are pentru acest har al vamei zborului, sã 'și ia vama din patru Vineri ale zborului ot Urlați, tãmna pe vremea culesului viilor fãrã de a se amesteca vameșiĩ de acolo întru nimic, dupã cum chiar din sineturile domnesci ce le vãduiũ Domnia mea, ne pliroforisim. Drept aceea invrednicindu-ne Domnul Dumneðei și pre noi cu a treia Domnie a aceștiĩ pravoslavnice țeri, nu numai le innoim și le întãrim milele de mai sus arãtate pe deplin, ci dupã arãtarea

de a nu da de pécura. La 13 Aprilie 1819, Al. Suțul aprobă sporirea cu 20 parale la vadră, plata muncii locuitorilor proprietari, unde se deschid puțuri de pécură.

Mijloce înlesnitore comerțului. — Slabe de tot erau aceste mijloce. Căile de comunicațiune în țară și spre fruntarii continuă a fi în proustă stare. Cu pericolul vieței poți străbate spre Ardeal, prin ne-practicabile căi și peste ape fără poduri. Chervanele știu când plécă, dar nu și când ajung unde-va, deacă ajung!

Greutățile cu moneda de la diverse State imprumutată, este și

ce ne-au făcut prin anafora Dumnélui vel Logofétul de țera de jos, că această monastire se află la munte și loc strâmtorat cu părinți lăcuiitori intrinsa, unde nu pot cu înlesnire a'și agonisi cele trebuincioșe ale hranei, și ai fost după vremi și sunt totdeauna superați de mosafiri trecători, spre ajutorul părinților de acolo, și ca să fie și Nouă vecinică pomenire, hărăzim și Domnia mea aceste mili de mai jos arătate, însă să scutescă vinăriciul, dijmăritul și oeritul pe drepte bucatele monastirei, cum și 50 bolovanî sare de la ocna Slănicului, să ia pe tot anul de la lét 1820 înainte, precum și voie cu slobodenie de la anul în colo a mai deschide monastirea încă alte două puțuri de pécură pe moșia sa ce se numesce Sinaia, cu asemenea rânduială ce au deschis și pe cele-l-alte două de mai nainte, ale cărora venit să'l ia tot numita monastire, nefiind intrate nici acestea în vândarea puțurilor celor vândute; și ca să fie millele numitei monastiri, atât cele de mai nainte cât și cele hărăzite de Domnia mea statornice și de întărire, iar Domniei mele și repositilor părinților Domniei mele vecinică pomenire, am dat sfintei monastiri acest hrisov al Domniei mele, adevărindu'l cu însăși credința Domniei mele Iă Alecsandru Nicolae Suțu Voevod i cu credința Prea Iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ión Vv., Scarlat Vv., Dumitru Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnélor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofét de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Grigorie Ralea vel Vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel Vornic al obștirilor, pan Constantin Goleșcu vel Logofét de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel Poste nic, pan Dumitrache Hrisoscoleu vel Logofét de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Mihalache Bălenu vel Vornic al politiei, pan Alecsandru Hariton vel Căminar, pan Alecsandru Desila vel Comis: și Ispravnic pan Constantin Goleșcu vel Logofét de țera de jos; și s'au scris hrisovul acesta la anul dinteu dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele București, la anii de la nascerea Dumnului Dumneșu și mântuitorului nostru Isus Hristos, de Nicolae Logofét de Divan.—1819, Noembrie 20.

(iscălitura și pecetea gpd)

Constantin Goleșcu vel Logofét.

ea mare și dă loc la două rele: existența de *zarafi*¹ și ivirea désă de „*calpuzani*“, adică de fabricanți de monedă falsă².

În 1819 Octombrie 28, Gheorghe Vlahuț vel Spătar și membrii tribunalului Spătăriei Vasile Iconomul Paharnic și Dumitrie Greceanul, raportază lui Al. Suțu, că au prins «patru streini sudiiți inglezesci, făcând Calpuzanlic, anume: Spirul Mițoane, Constantin Atanasiu, Dionisie Trono și Nicule Lemundios de la Zachint». Ei și-au mărturisit culpa. După pravila (Cap. 8, § 2) pedépsa le este mórtea.

Vodă, în aceeași zi dă rezoluțiune, comutându-le pedépsa în ocnă fără termin.

Alt Calpuzan.—În 8 August 1819, anaforoa Criminalionului (?) aréta lui Vodă, că Apostol sin Radu Șoiculescu țigan «având meșteșugul zlătăriei, ce se asemănă cu meșteșugul argintarilor, a făcut parale mincinoase de tininkea, sumă până la taleri 400, și le da unui Gheorghe Cărciumaru de la straja podului Colentinei, cu care era unit spre această faptă, până s'au descoperit urmarea... După a căruia faptă pravilele cele împărătesci, (hotărâsc) *a i se tăia mânilé*, iar după pravila cea nouă a țerei, se osindesce la mórte. Dar fiind urmarea numitului țigan de calpuzanlic, o faptă fără atâta mare vătămăre spre paguba obștiei, de către judecată s'a găsit cu cale, ca în loc de pedépsa pravilelor, care s'au obicinuit, să se pórte cu bătaie prin tērg, și să se trāmiță la ocne, cum asemenea s'au hotărît și de Înălțimea ta de i s'au urmat pedépsa și este trāmis la ocnă fără soroc, de la 14 a trecutului Iunie...

1. *Pitac către Dumněluț vel Agă pentru nizamul zarafilor ce stau și âmblă pe ulițele tērgului*

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumněta vel Agă, din alăturata copie de anafora, ce au făcut către Domnia mea Dumnělor orânduiții boeri pentru nizamul în care se cuvine a se pune zarafii ce âmblă și stau pe ulițele tērgului, metahirisind zarafiac cu schimbarea monedelor, veți lua Dumněta pliroforie pe larg de copriinderea ei și de chibzuirea ce au făcut Dumnělor numiții boeri, pentru care poruncim Dumitale ca prin compania cea mare de aici a negațătorilor să se pue în lucrare copriinderea acești anafora, (care s'au întărit de Domnia mea) și de urmarea și chibzuirea ce va face numita companie, să aréte Domniei mele prin anafora, ca să se dea în urmă și poruncile ce vor fi cuviincioase; tolco pisah gpd.—1819, August 15.

Cod. XCVI, pag. 71.

2. Cod. XCII, pag. 526.

Proprietarul țiganului se rîgă de Vodă să'l grațieze. Vodă, la 1 Noembrie 1819 dispune a fi ertat și dat pe mîna stăpînului său ¹.

O altă dificultate de invins era—pentru neguțătorii cari voiau să mîrgă peste fruntarie—mai ales în Rusia, de a dobîndi voie, pașport de la Domnitor.

Ca să capete un neguțător român, Ion Dumitru, pașport de mergere în Basarabia, a trebuit anafora a lui vel Logofăt, din 14 August, 1820, către Al. Suțu, spunîndu-i cum a ispitit pre jăluitar: Unde merge? La ce se duce? Se va mai întorče?.. și i s'a luat chezaș răspundător ².

O femeie care voia să mîrgă în Rusia, ca să și caute o fată fugită în 1812, cu vre-un soldat rus, nu i s'a dat pașport, decât iar cu asemenea formalități.

Numai păstorii de oi ardeleni, aveau mai lesnicioasă comuni-cațiunea între Muntenia și Ardeal. În privința acestor păstori și a privilegiilor ce li se acordară, orî numai cari li se reinnoiră de Al. Suțu, se pot consulta actele ce dăm aci în notă. Multe pitace opresc abuzivele purtări ale vătafilor de plaiuri, în contra acestor ciobani, dar sunt și acte oprînd abuzive urmări din partea păstorilor ³.

1. *În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospo-lar Zemle Vlahiscoe*

Cinstit și credincios boerul al Domniei mele, Dumnéta biv vel Bane, epistatul al Spătăriei, neadormită îngrijire avînd Domnia mea ca să dovedim pe cei răi năraviți, ce se silesc în multe chipuri, să păgubescă obștea cu al lor rău căștig, fără nădejde ni s'aui arétat câtevași mahmudele mincinoșe, care nu sunt tăiete la taraphanaoa împăratéscă din Țarigrad, și sunt mai albicioșe, decât cele adevărate, și nu se îndoesc precum se îndoesc cele bune de aur curat, de aceea volnicim Domnia mea a popri îndată cu totul acéstă viclenă și urită faptă până a nu se întinde în tot coprinsul acestui oraș, cum și afară în județe, răsipindu-se acest fel de mincinoșe mahmudele spre paguba obștiei, strașnic poruncim Domnia mea ca îndată să dai de scire în tot semptul Spătăriei arétându-le semnele acestor mincinoșe mahmudele după cum s'aui dîs mai sus făcîndu-le cunoscută și porunca Domniei mele, ca nu numai să se ferescă a primi cinevași vre-o acest fel de mahmudea, nici măcar drept o para, că se va pedepsi, ci încă și pe cel ce se va dovedi avînd acest fel de mahmudele, să'l aducă negreșit la Dumnéluși vel Cămărașul să'l dea în zaptul Dumisale; tolco pisah gpd.—1820, August 13.

Cod. XCVI, pag. 174.

Asemenea pitac s'aui făcut și la Agă, și la starostea de neguțătorii.

2. Cod. C, pag. 366.

3. *Publicații în 17 județe, pentru mocanii ardeleni, a nu se supăra împotriva ponturilor domnesci i vechiului obicei*

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe

Dumnóvóstră ispravnicilor ot sud . . . . sênătate. Vě facem în scire că pentru ca să nu mai găsescă mocanii oeri ardeleni, cătuși de puțin jăluire

După jalba acestor oieri Ardeleni, Domnitorul a trimis în anquetă la județele de munte și la al Ialomiței, pre omul său de încredere, pre Cafegi-Bașa al său, asistat de un dragoman al Agenției Austriace.

către auzul Domniei mele, iată cu deadinsul și cu strășnicie vă poruncim, ca de acum înainte, atât la coborirea lor cu oile aici în țeară spre ernatec, cât și la întorcerea la munte spre pășune, să fiți cu mare privighere, dând de scire tuturor de a nu îngădui, ori pe stăpânii moșiiilor, ori pe zabiții julețului, precum și pe beșlii i pe polcovnici i pe căpitani i pe zapcii seii pe ori-ce alt slujbaş, de a i supăra cu vre o luare sea i cerere, cu cât de puțin măcar, împotriva ponturilor domnesce ce sunt date, după orânduiala ce este aședată pentru dênșii, a vechiului obicei, precum asemenea, nici pe vătașii plaiurilor (către care s'au trimis din porunca Năstră și osebite scrisori către Dumnelor veliții Vornici) și de se va arăta vre unul din mocani la isprăvnicat, jluindu-se de vre-o împotriva urmare, să i faceți negreșit cuviincios indestulare cu implinirea dreptului săi, urmând cuprinderii ponturilor domnesce i vechiului obicei, precum mai sus dicem, și pe de altă parte să și însciințați către Dumnelor veliții Vornici, iar de primirea și înțelegerea acestii porunci, să trimitoți rōspuns în scris către Domnia mea și fiți sênatoși.—1820, Octombrie 2.

Cod. XCVI, pag. 188.

Iō Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospolar Zemle Vlahiscoe

După arătarea ce ne face Dumnelui, vel Logofetul de țera de sus, printr'acastă anafora, poruncim al nostru cafegi-bașa, ce ești orânduit asupra pricinilor mocanilor oeri suditi chesaro-crăesci, ca dimpreună cu Dumnelor ispravnicii județului, să faceți urmare întocmai precum mai jos se cuprinde, iar când vre-o parte se va arăta cu dava și va dice că are împotriva a răspunde, ori pentru cheltuiala stricăciunei puțurilor, ori pentru acei taleri 600 ce ni se arată că s'ar fi cerând, atunci să iați pe amândouă părțile și să i aduci aici la Divanul Domniei mele.—1820, Martie 23.

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCV pag. 417.

Prea Înălțate Dōmne,

Mocanii oeri suditi ce s'au străgănat în vara trecută prin județe, venind cu cafegi-bașa al Măriei tale, să le implinescă jafurile ce au arătat că li s'au făcut, găsind și pe un Alexandru Surecciu din sud Ialomița, cu vitele pornite la zahanale, l-au apucat cu strinsore, să dea peste taleri 60, cu cuvint de pagubă, căci au isgonit oile unor suditi de primăvară după suhaturile sale, iar Alexandru Surecciu arătând că el are pagubă cu stricăciunea ce i-au făcut la puțuri, pentru care i-au luat zăpis să vie la Decembre 10 să se judece și viind Alexandru la soroc, piriții nu s'au arătat a eși în judecată și că jluind Alexandru, Măriei tale, arătând pricina, a i cerut să se cerceteze la fața locului, s'au orânduit jalba la Logofetie, și Logofetia a i scris, din porunca Măriei tale, la Dumnelor ispravnicii județului, să cerceteze și să însciințeze; după care a i venit alăturatele însciințări, copringătoare ei, față cu amândouă părțile cercetând, a i descoperit, că suditi s'au găsit vinovați și îndatorați a plăti stri-

Pentru înlesnirea comunicațiunii și transportului marfei din Ardeal, s'a făcut o încercare de navigațiune fluvială în 1819.

căciunea puțurilor și deosebit însciințeză, că tot sudiții aceia, neurmând rânduelei ce au a fi âmbători cu pășunea, s'au pus în silă de au bătut pari și au făcut saele fără slobodenie, seau tocmelă cu numiții, ședând statornici pe suhat, și acum în primăvară, nu vor să se ridice ca să și pârlescă suhaturile, căci la Surecii, suhat nepârilit nu este bun; deci, rânduiala isudiților oeri nu este slobodă a fi statornici la un loc, să șadă totă iarna, nici a bate pari să facă saele, nici a se pune în silă cu perdele pe suhaturi, care sunt trebuinciose de sureccit, că se pricinuesce sureccilor pagubă, și precum sudiții își caută dreptul lor, este cu cale ca și dreptul pământului să se împlinescă, pentru care să se dea luminată poruncă către cafegi-bașa al Măriei tale, ca dimpreună cu Dumnolor ispravnicii județului, să împlinescă de la numiții, cheltuiala stricăciunei puțurilor, atât de an, cât și de estimp, și să i isgonescă după suhaturi, ca să și le căpuiască neguțătorul, deosebit să li se dea nizam a nu mai face statornicie pe moșie seau să facă saele far' de invoice cu stăpâni, nici să se pue pe suhaturile de vite cu fătăciune de oi, în silă, iar hotărîrea rămâne la Măria ta.—1820, Martie 14.

Vel Logofët.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cu această anafora, a Dumnolui vel Vistierul, și cu apelație împotrivă, eșind înaintea Domniei mele jăluitoarii oeri sudiți chesaro-crăesci, fiind față și *Senior Udrișchi*, secretarul cinstitei Aghenții, am făcut Domnia mea cuviincioasă chibzuire, atât la cele ce se arată în anafora, cât și la cererile jăluitoarilor, și voinđ Domnia mea a se da sfârșit aceștii pricinii, cu despăgubirea jăluitoarilor, la cele ce în adevăr vor fi asupriți, orânduim pe al nostru cafegi-bașa, să mērgă împreună cu jăluitoarii la arătatele județe, și după cum le-au fost făcut despăgubirea la județul Slam-Romnic, asemenea să urmeze și la cele l-alte județe a face despăgubire, apucând pe vătășii de plaiuri i vameșii i arendașii de moșii și alți slujbași; așijderea și pentru asuprirea ce li s'au făcut la cântar, când li s'au cântărit telemeaoa, să le facă iarăși cuvenita despăgubire, spre a rămânea jăluitoarii întru tôte odihniți, însă, atât din cei ce vor fi făcut jafurile, cât și din cei ce vor fi făcut asuprirea la cântar, cari vor vrea a se invoi cu jăluitoarii, să se facă invoicea în scris, dând zapise unul la mâna altuia, adevărite de ispravnicii județului, iar câți vor dice că au a răspunde, să i ia orânduitul mumbașir să i aducă aici, ca să stea față cu jăluitoarii; poruncim, orânduitle mumbașir, să faci urmare întocmai.—1820, Ianuarie 20.

(pecetea gospod.)

Vel Logofët.

Cod. XCV, pag. 182.

Prea Înălțate Dōmne,

Sudiții oeri Săceleni, prin două jălbi ale lor, ce le vėduiș scrise, din lėt 1818, Septembrie, și date de către Domnul Ioan Caragea, au făcut două cereri, adecă, întru una dic, că li s'au făcut înșelăciune de către cei cu că-

Românul neguțator brașovean Gheorghe Aron aŭ cerut voie ca să pogore marfă pe apa Oltului:

șariile de prin plaiuri, i cele din câmp, în curgere de trei ani, cu cântarele ce aŭ tras telemeaoa, fiindu-le aiarul mai mic și le-aŭ mâncat la suta de telemea, 15—16 oca, și până la 23, cerend pentru acesta, ca cu mijlocul ce s'aŭ urmat la plaiul Prahova, cu mumbașirul ce aŭ fost să li se facă despăgubire, în dosul acestei jălbi, li se dă poruncă, ca prin orânduitul mumbașir domnesc, să se ia un cântar pecetluit să mērgă, și prin ajutorul ispravnicilor, să facă cercetare jălbei aceștia, față cu piriții, atât prin alte dovedī, cât și prin blăstem, și dovedindu-se arētarea lor adevērată, că adevă cășarii, vrēnd să'i înșele la primirea telemelei, aŭ făcut cântare mai micī decât cântarul, acel luat de aici de mumbașir; totă acea pagubă ce se va dovedi în adevēr că aŭ cercat jăluitorii, să o implinēscă, iar neodihnindu-se vre-o parte cu cercetarea ce se va face la fața locului, să'i aducă la Divan; osebit, în cea de al doilea jalbă, iarăși se plâng și jăluesc pentru vătaful plaiului Teleajenului, din sud Saac i vameșii din acel județ, cât și alți dregători din trei județe: Ialomița, Buzēu, Slam-Râmnic, că trei ani de zile sunt de când pătimesc jafuri de cei mai sus arētăți, și unde nădēduia, că după întocmirea ponturilor și nizamului ce este hotărit, spre a fi de tōte apērați, ei împotrivă, mai rău aŭ fost păgubiți și prădați de către numiții, fiind-că în ponturi este poruncit, vătaful plaiului a le lua un miel dintr'aceia vară și un caș de stână pe vară, iar mai sus numitul vătaf, le-aŭ luat împotrivă câte un galben de taleri 14, iar de la alții câte 2 și 3, cu cuvint de avaet al omului domnesc; li s'aŭ mai luat de către vătași și douī miei de stână, care i-aŭ plătit mielul pe taleri 5; li s'aŭ mai luat câte taleri 10 de răvaș de drum, de un om cu calul, iar nu douē parale, cum aŭ fost de obicei; cum și pentru mălaiul ce 'l duc la ciobani, li s'aŭ luat avaet, cum și de vameși li s'aŭ luat câte parale 12 și 13, cu nume de avaet al lor; asemenea i-aŭ apucat un Alexandru, din sud Buzēu, și i-aŭ jăfuit și el în prieina oeritului, avēnd vitele plătite, dar cu vicleșug luând răvașele de la ciobani, i-aŭ apucat de le-aŭ luat alt oerit, afară de alte jafuri ce le-aŭ făcut acel căpitan și alții dintr'acel județ, ce prin osebit catastih îi vor arēta, cerend și pentru aceste jafuri, ca tot mumbașirul ce a fost în prieina cășăriiilor, ca împreună cu vechiliī lor, Gheorghe Belu și Petcuțu Albulețu, să li se facă implinire de tōte cele arētate în dosul aceștii jălbi; vēduiū porunca a Domnului Caragea, cu mumbașir să mērgă la județele ce se arată printr'acēstă jalbă, și prin scirea i ajutorul ispravnicilor ai județului, față cu vechiliī jăluitorii i cu un om din partea cinstitei Agenții, și cu cei piriți, să facă cercetare cu deamăruntul, atât prin alte dovedī, cât și prin carte de blăstem, și câte dintr'acele ce arată prin jalba lor, se vor dovedi luate mai mult de la jăluitorii, peste coprinderea ponturilor ce sunt date pentru nizamul oerilor sudiți, din lét 1815, cum și peste coprinderea ponturilor și a tarifei vămilor, să urmeze orânduitul mumbașir a implini jăluitorilor aceia luare rea, până la un ban, iar rămāind vre-o pricină de neodihnă cu cercetarea ce va face în scris, să'i aducă pe cei neodihniți la Divan; iar în următorul lét 1819, Junie 18, iarăși vēduiū anafora a Dumnului vel Logofētul de la Departamentul străinelor pricinii cu arētare către Măria ta, că compania oerilor Săceleni sudiți prin vechiliī lor trimiși de acolo pe Oprea sin Oprea Țircă, Gheorghe Belu și Petcuț Albuleț cu jalbă ce dau către Măria ta, alăturată cu nota cinstitei Aghenții pentru vătași de plaiuri

Milostiuu Bojiu. Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar.

Zemle Vlahisce.—Fiind-că Gheorghe Aron, neguțătorul Austriei, pogoră din țera nemțescă, pe apa Oltului, un ceast cu marfă, poruncim vătășe de plaiu

i vameși i arendași de moși și altor slujbași din cinci județe : Secueni, Prahova, Buzeu, Slam-Râmnic, Ialomița, jăluindu-se că de la lét 1815 încóce, au pătimit de la numiți jafuri și asupriri, cerënd cinstita Aghenție, ca să se facă cușocute Inălțimeii tale, jălbile lor, cât și cele de mai sus arătate porunci din lét 1818 Septembrie, care sunt date de Măria sa Ioan Vodă Caragea asupra pricinei, și să se orânduiască un mumbașir i un orânduit al cinstitei Aghenții, și jăluitorii ca cu carte de blăstem să le facă împlinire; la acéstă anafora peste 7 zile, vėđuii in dos porunca Măriei tale coprinđetőre, să mėrgă cafegibașa al Măriei tale, la județele ce se arată într'acéstă anafora, și prin ajutorul ispravnicilor, față cu tóte părțile, să facă cercetare, atât prin alte doveđi, cât și prin carte de blăstem și câte se vor dovedi luate de la jăluitori peste orânduiala sudiților oeri, cum și pește coprinderea ponturilor și a tarifei vămilor, acea luare are să le-o împliněscă orânduitul mumbașir, iar care nu se va odihni să'i aducă la Divan. Mai vėđuii iarăși și altă anafora tot a Dumnėlui vel Logofėtul al strėinelor pricinii, in urmă cu 12 zile, și cu acéstă coprindere, cum că oerii Săceleni prin cinstita Aghenție cer cu două jălbii ale lor, una către Măria ta, și alta pe la trecutul lét 1818, Septembrie 23, pecetluită, care au fost dat'o Domnului Caragea pentru pricina de pagubă ce li s'au făcut in lét 1815 cu lipsa cantarului de către neguțătorii cășari, cerënd cinstita Aghenție, ca să se însărețineze tot mumbașirul ce este orânduit pentru madeaua jafurilor de la vătășii de plaiu, a le împlini ceea ce li s'au luat cu asuprire de la acéstă madea; la care anafora se dă întărire Măriei tale într'acestași chip, că primită fiind Măriei tale rugăciunea oerilor, se orânduiesce cafegibașa al Măriei tale, carele să ia de la Vistierie cantar pecetluit, să mėrgă la județele unde se vor fi aflând părții cășari și prin ajutorul ispravnicilor, față cu tóte părțile, atât prin alte doveđi, cât și prin carte de blăstem și dovedindu-se arătarea jăluitorilor, că s'au năpăstuit la cantar in lét 1815, tótă acea pagubă să le-o împliněscă iar neodihnindu-se vre-o parte să'i aducă la Divanul Măriei tale. După acestea dar de mai sus arătate anaforale i jălbii ale sudiților, face acum pretenție cinstita Aghenție prin Dumnėlui Senior Udrischi secretar față cu . . . . . unul din vechilii sudiților din Ardeal, că aceste două madele ale sudiților neluând săvėșire, cer să bine voesci Măria ta a se orândui mumbașir de iznóvă să mėrgă pe la județele ce sunt arătate in jălbii și in anaforale, ca să le facă împlinire, însă despăpubirea o cer la tóte să se descopere din lét 1815 și până in lét 1819, adecă pe 5 ani de rând, care cerere dindu-se de Măria ta in chibzuirea slugei Măriei tale și prin anafora să arėt, n'am lipsit dar după poruncă a cerceta și a intra in teoria proylimelor ce din început le-au făcut sudiții asupra acestor madele și le vėđuii împotrivă și neasemănate cele de atunci cu cele de acum, adecă jalba sudiților cea din lét 1818 prin care se jăluesc pentru cășari, dic adevėrat între cererile lor, că li s'au făcut înșelăciunii de cășari și de vameși in curgere de 3 ani, iar porunca ce li se dă la acéstă jalbă de Domnul Caragea poruncesce mumbașirului, ca să le facă cercetare cu împlinire fără a prosodiiarisi vremea anilor; asemenea și la jalba ce au dat'o tot într'acel lét 1818 pentru vătășii de plaiu, iarăși in adevėr dic, că de trei

i căpitanilor și vătașilor, supărare seaă zătienire să nu'î faceți, nici să'î cereți nimic cu nume de vamă, seaă de alt avaeet, ei acolo unde va deschide și va vinde, să plătescă vama cea orânduită, după tarifă i ponturile vamei, păzind însă rânduiala ce au alte mărfuri ce vin din lăuntru prin trecătoare; i saam receh gpd.—1819, Februarie 9¹.

Naturile obligatorii, precum am spus deja, nu erau și ele de puțină greutate pentru comercianți, pe lângă că erau ocaziuni de ex-

ană de zile de când pătinesc, dar Domnul Caragea la porunca ce o dă și la acea jalbă, iarăși nu prosodiarisesc anii de când să se facă cercetare, ei noima poruncii este, ca să li se facă cercetare jalbei lor ce o dă în lét 1818, pentru câte jafuri li s'au făcut într'acel an peste nizamul oerilor ce s'au dat în lét 1815, cum și cea dintâi anafora a Logofeției străinelor pricină arată, că cererea sudiților este pentru câte au pătimit jafuri de la lét 1815 încôce, iar cinstita Aghenție au cerut, ca să se facă cunoscut Măriei tale, jalbile și poruncile din lét 1818, după care Logofeția a face cunoscută stăpînirii și havalea ca să mergă acum mumbașir și câte se vor dovedi luate și urmate împotriva ponturilor și a tarifei vămilor, să li se facă împlinire și iarăși și această judecată nu prosodiorisesc anii și vremea de când să se facă cercetarea, precum și Măria ta la întărirea ce dai la această anafora, asemenea nu se prosodiorisesc, cum și întru cea de al doilea anafora, iar a aceștii Logofeții vėduiū, că cererea sudiților care au făcut'o pentru cășari în lét 1818 pentru paguba ce li s'au făcut în lét 1815 din pricina cantarului, cere cinstita Aghenție, ca să li se împlinescă sudiților cele ce li s'au luat cu asuprire; la care anafora iarăși vėduiū, că întărirea Măriei tale este dată după anafora judecătoei, a se face cercetare de mumbașir ce năpăstuire la cantar li s'au făcut jăluitorilor în lét 1815 și aceea să li se împlinescă, seū neodihnidu-se vre-o parte, să'î aducă la Divan; așa dar după coprinderea aceștii porunci de la această anafora, părerea slugei Măriei tale este, să se orânduiască un mumbașir, cu porunca Măriei tale, cu coprindere, ca pentru câte cășarii din 5 județe adecă Secueni, Prahova, Ialomița, Buzėu, Slam-Râmnic, vor arėta sudiții că nu s'au făcut cercetare năpăstuirii cantarului ce li s'au făcut numai în lét 1815 pe acei cășari să'î aducă aici, ca să se facă cercetare pricinei la domnesca Măriei tale Vistierie, iar pentru jafurile vătașilor de plaiū i ale va neșilor și ale arendașilor, de care s'au plâns în lét 1818 și le au făcut prosodiorismos stăpânirea prin porunca ce s'au dat chiar la jalba lor, a le cerceta de câte adecă li s'au făcut năpăstuire împotriva ponturilor, ce s'au dat în lét 1815, acele jafuri și la câte din județele de mai sus arėtate nu s'au făcut cercetare, să se facă acum cu porunca Măriei tale prin mumbașir orânduit, iar nu pe mai mulți ani, și cu ceea ce se vor dovedi năpăstuiți să li se facă împlinire până la un ban, seū când vre-o parte nu vor rămănea odihniți din fața locului sa'î aducă aici la Divanul Măriei tale, și cel ce va rămănea de judecată va plăti treapădul și cheliuiala mumbașirului, iar hotărîrea rămănea la Măria ta.—1819, Decembrie 28.

Vel Vistier.

ploatare a acestora, de agenții cari acele hotărâuri. La capitolul Edilității, s'a adus câte-va narturi. Aci ne mărginim, a aduce în notă pitacul domnesc din Iunie, 1820, pentru stabilirea de *narturi* la primele articole de îndestulare și prin județele țerei, ceea-ce nu prea s'a practicat peste tot, până aci ¹.

În București, la Septembrie, 1819, se hotărî prețul pâinei la 4 parale oca, „*bine coptă și albă*“ ².

1. Eacă acest pitac :

Zemle Vlahiscoe. — Năconținută fiind îngrijirea Domniei mele, pentru hrana supușilor noștri din totă țera, a fi cu îndestulare, și să depărtăm totă lăcomia celor ce sunt năraviți a metahirisi feluri de chipuri, spre al lor folos, scumpind vîndarea de pâne și de carne, care este cea mai d'înteu și mai trebuincioasă hrană a obștiei, după ce am dat, Domnia mea, nizamul cel cuviincios, aici în domnescul nostru oraș, București, nu am pregetat, tot cu aceeași iubire de dreptate și cu libov către supușii noștri, a face această îngrijire și pentru cei ce locuesc pe afară, în județele țerei; drept aceea dar, orânduim pe . . . . . în 5 județe: Slam-Râmnic, Buzeu, Saac, Prahova, Ialomița, volnicindu-l printr'acastă domnesca noastră carte, ca mergend la numitele județe, să se arête mai înteu la Dumnelor ispravnicii, unde aducend pe cei mai aleși din locuitorii acelu oraș, adecă, boeri, orașani și cei mai de frunte neguțatori, față cu măcelarii și brutarii, să facă socotela cu bună cumpanire, atât a cărnei, cât și pâinei, puind înainte prețurile cumpărătoarei, după cum se politifesc în partea locului, socotind și cheltuelile, ce în adevăr vor urma, cu bună dovadă, dându-li-se și cuviinciosul câștig, să întocmiască și să hotărască cu chibzuire de obște, și cu primirea măcelarilor și a brutarilor, prețul cel adevărat și drept, atât al cărnei, cât și al pâinei, care acest preț, are să se urmeze pe 6 luni, încependu-se de la di înteu, a viitorului August, fiind la sfârșitul exameniei, iarăși cu osebit nizam, cu mulțămirea și a vîndătorilor și a cumpărătorilor; într'acastă însă diastimă de 6 luni, poruncim Domnia mea, ca nimeni întru nimic, să nu fie supărați măcelarii și brutarii de către dregătorii județelor, cu nici un fel de chip, ei să aibă bună pace despre toți, urmânduși datoria lor, fără numai când împotriva urmând, vor face viclenie la cântar, seau pânea va fi necoptă și prastă, atunci, după măsura vinei lor, să le dea zabiții nizamul cel cuviincios, spre îndreptare. Poruncim dar, orânduitu-le al Domniei mele, să își deschidă ochii a pune în lucrare această poruncă, cu totă credința, spre a rămânea locuitorii mulțamiți la dreptul nizam ce se va da după voința Domniei mele, și întorcându-te, să aduci Domniei mele în scris prețurile pâinei și a cărnei, sub iscăliturile acelor boeri orașani și neguțatori, cu cari dimpreună vor face chibzuirea, ca să se facă caidu la cântălară Logofetei Divanului Domniei mele, i saam rezech gpd. --1820, Iunie 26.

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 151.

Asemenea porunci s'a făcut și la aceste arătate județe: Vlașca, Teleorman, Dâmbovița, Argeș, Muscel, Olt, Romanai, Vâlcea, Gorj, Mehedinți.

2. Veđi cod. XCII, pag. 444.

Fluctuațiunile prețului cărnei erau motivate de făptuirile în țară a *surrecciilor* și a adunării *oilor de saigialic*. Mari abusuri se comiteau în această privință¹.

Apoi fixarea unui preț derizoriu pentru oile Mumbaelei, a Țarigradului, constituia o grea năpaste pe crescătorii de vite. Al. Suțul — ce'i dreptul — caută, în 1820, să mai stărpescă abuserile saegiilor și a ômenilor lor și să urce cu ceva prețul de cumpărătoare *forțată* a

1. *Publicația la toate județele pentru trecerea rămătorilor în țera nemțescă și a vitelor mari în țera turcescă.*

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . . . sănătate. Fiind-că pentru trecerea rămătorilor peste hotarele țerei cum și a vitelor celor mari de hrană ce trec în țera turcescă, bez cele ce se tae la Zalhanalele de acolo, în trebuința capanului, s'aú dat osebit nizam, ca cumpărătorul sé i orânduitul cu îngrijirea acestui huzmet nu numai să fie cu tótă privigherea a nu cerca nimenea din cei ce se neguțatoresc cu asemenea vite cătuși de puțină năpăstuire de către cinevași sub vre un fel de numire, ci încă și cele legiuite dări ce se urmază pe lângă ale huzmetului avaturii să aibă a le primi însuși la schela pe unde se va face trecerea și apoi să aibă a da dreptul fieș-cărui, și cu acest m jloc cunoscând fieș-care, că numai cu un obraz are să și desfacă socotéla, să se inlesnescă întru urmarea neguțătoriei fără de a cerca vre-o nedreptate, precum pe larg se coprinde tótă întocmirea acestui nizam în cărțile cele slobode ale Domniei mele, ce se vor da la mâna orânduiților pe la schele. Drept aceea se face cunoscut și Dumnévóstră, ca ivindu-se orânduiții și la acel județ cu cărțile Domniei mele, precum s'aú dis, să se urmeze Domnesca noastră poruncă întocmai după nizamul ce s'aú hotărit, dându-se și din partea Dumnévóstră tótă mâna de ajutor la cele ce va cere cuviința, spre ferirea locuitorilor și a altora ce se vor neguțatori cu asemenea vite de către orî-ce bântuare și nedreptate, pentru că de și s'aú dat tótă îngrijirea asupra huzmetarului, dar și Dumnévóstră ca nisce dregători ai județului, sunteți datori să fiți cu tótă băgarea de sémă spre încetarea relelor urmări ce se făcea pân i acum de către unii alții fără de cuviință, întocmai veți fi următori trimițând și răspuns de primirea poruncilor și fiți sănătoși.—1820, Martie 15.

S'aú adăogat la județele ot preste Olt vorbele : tot de la numitu orânduit, aveți să vă luați și Dumnévóstră acei câte bani 24, la o păreche de rămători ce vor trece peste hotare prin schelile acelu județ.

Tot la arătutul semn s'aú adăogat și la Dumnélu Caimacamul : și Caimămia tot de la numiții orânduiți dările ce sunt hotărite pe séma căimăcămiei, adecă po bani 48 de la o pereche de rămători, și po parale 60 de la fieș-care vită mare ce vor trece pe la schelele acelor 5 județe.

unei oi. Comerziul tăierii de vite la Salhanale dă ocaziune la diverse acte, ce le dăm în note ¹.

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Primită fiind Domniei mele această anafora a Dumnélui vel Vistierul, o întărim Domnia mea și hotărîm, să se facă urmare întocmai, precum mai jos se coprinde.—1819, Aprilie 18.

(pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 32.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale, ce mi se dă la această jalbă a trei neguțători sureccii din sud Romanai, cu plecăciune arăt Măriei tale, că la trecuta luna lui Martie Dumnélui Caimacamul Craiovei, prin însciintare către Măria ta, cerea a se da slobozenie lui Mateiu Hagi Giolea, unul din jăluitoarii acestia, ca să zidescă zalhanale în marginea orașului Caracalului, la care i s'au dat respuns, că două zalhanale, ce se află la Craiova, una a lui Hagi Enuș și alta a pitarului Pană, sunt îndestule pentru tăierea vitelor ce se strîng de către neguțătorii județelor de peste Olt, și dau chezășie printr'acastă jalbă a lor, că vor păzi orânduiala acei neguțători fără de cusur. De aceea, cu acest fel de siguranță, nu este spre vătămare a face și ei zalhana nouă la locul ce arată, și de se va găsi cu cale de către Înălțimea ta, i se va da slobozenie ca să-și facă zalhanaoa fără poprire, păzind însă legăturile, ce prin jalba lui se arată, pentru care să aibă a da și osebit zapis la Vistierie cu asemenea coprinde, care să stea în totă vremea la calemul acesta, spre a se putea păzi cele ce de sineși se légă, și cum va fi porunca Măriei tale.—1819, Martie 28.

Vel Vistier.

Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospod. Zemle Vlahiscoe.

Prea Sfinția ta părinte Mitropolit, Sfinția vóstră părinți Episcopii i Dumnévóstră cinstiți și credincioși veliți boeri dregători ai Divanului Domniei mele, împreună și cu Dumnéta biv vel Bane Grigore Brâncovene, epistatule Spătăriei, Dumnéta biv vel Bane Grigorie Ghica, sosind și vremea saegilăcului, ce după vechiul obicei se urmază în țeră, pe tot anul, s'au dat întru chibzuirea Dumnélui vel Vistierul, spre a se întocmi cu cel mai bun și folositor mijloc pentru locuitorii țerei, după care și pornindu-se Dumnélui prin totă râvna, întocmai după ceea ce se cere de la a Dumisale datorie și credință, au urnit mijlocele și luarea ce se coprinde într'acastă alăturată anafora, carea întru adevăr se cunoșce a fi folositóre obștiei. Decî, poruncim Domnia mea, strîngendu-vă cu toții la domnescă noastră Curte, să luați sub vederile Sfințiilor vóstre și Dumnévóstră chibzuirea și lucrarea Dumnélui vel Vistierul și să ne arătați în scris prin anafora cele după cuviință, tolco pisah gpd.—1820, Aprilie 2.

(pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 410.

Ne mai rămâne aci să aducem acte relative la robirea orașelor domnesci Ploesci, Roșii-de-Vede și Târgoviște.

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe

Citindu-se înaintea Domniei mele această obștească anafora a părinților Arhieriei, împreună cu Dumnelor veliții boeri, am cunoscut și înși-ne Domnia mea râvna cinstului și credincios boerului Domniei mele vel Vistierul, ce aș arătat asupra aceștii pricinii, carele puind în mijloc saegilacul, aș adus la o osobită flotimie pe cei ce metahirisesc această trebă, încât aș eșit preț ne-nădăjduit, cu mult folos al locuitorilor, ce n'aș stătat altă dată; de aceea dar, primind și laudând Domnia mea silința Dumnelui, întărim tôte câte în osebita Dumisale anafora ne-aș arătat și poruncim Dumitale vel Vistiere, să faci trebuincioșele cărți ale Domniei mele, de saigilac, pe numele Căminarului Pashaloglu, celui ce s'aș arătat cu mai mult preț la cumpărătorea oilor, arătându-se într'acele cărți și trebuincioșele ponturi după obicei, dar însă să fie sub a Dumitale îngrijire, ca nu cum-va să se facă măcar câtuși de puțină supărare în vre-un fel de chip locuitorilor de ómenii ce și va orândui numitul saegiu asupra cumpărătorei oilor, ci să se păzescă odihna lor întru tôte, întocmai după voința Domniei mele.—1820, Aprilie 4.

(pecetea g-pd)

Cod. XCV, pag. 440.

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne

După luminatul pitac al Măriei tale, scris de la 2 ale următorului Aprilie, strângându-ne cu toții la domnesca Măriei tale Curte, am cetit anafora Dumnelui fratelui vel Vistier, coprinđetóre, că puind saigilacul între Dumnelui Căminarul Pashaloglu și Dumnelui Paharnicul Zaman, le-aș arătat la amendoi, că cel ce va da mai mult preț, acela și-l va lua asupra-i, urmând Dumnelui la acesta întocmai după ceea ce se cere de la datoria Dumnelui, asemănată buneii voințe a Înălțimei tale, și după acesta peste prețul ce s'aș urmat în anul trecut, după a Măriei tale milostivnică hotărîre, aș mai adăogat Paharnicul Zaman în cel după urmă preț la oile de starea înteiu po alte parale 28, împotriva căroră mai adăogând și Căminarul Pashaloglu încă câte o para la óie, la cele de al doilea stare s'aș protimisit și aș rămas saigilacul asupra-i, fiind mai vertos cunoscut și din anul trecut că s'aș purtat cu tótă orânduiala și cinstit, fără de a pricinui vre-o năpăstuire. Dintr'aceste tôte se înțelege că oile de starea înteiu aș să se plătescă câte taleri 9, iar cele de al doilea stare câte taleri 4 parale 21, preț cuviincios și folositor către locuitorii, pentru care și laudăm râvna și lucrarea Dumnelui fratelui vel Vistier, dar după chiar a Dumisale mărturie, ce se coprinde într'această anafora, înțelegând cu toții și la această pricină buna și milostivnica cugetare a Înălțimei tale, întru semnul de mulțămită atât din parte-le cât și din partea obștiei, suntem rugători către milostivul Dumneđeu pentru tôte fericirile și cea întru tótă buna petrecere a Înălțimei tale.—1820, Aprilie 3.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Gherasim Buzeu, Grigorie Brâncoveanu, Barbu Văcărescu, Grigorie Băleanu vel Vornic, Constantin Samurcaș, Gheorghe Slătineanu, Gheorghe Filipescu, Constantin Filipescu vel Vornic, Iordache Goleșcu, Grigorie Ralea vel Vornic, Constantin Goleșcu vel Logofăt, Constantin Câmpineanu vel Logofăt, Dumitrache Hrisosco'eú vel Logofăt.

Al. Suțul dă, la 12 Martie 1819, după stăruința Moruzescilor, un nou hrisov de reinnoire a stăpânirii orașului Ploescii, cel fundat de

În Alexandru N. Suțul Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe

Primită fiind Domniei mele cele ce se copriind într'acostă anafora, poruncim Dumitale vel Vistiere, să se facă trebuincioșele porunci ale Domniei mele pe numele Căminarului Pashaloglu, cu ponturile cele obicinuite și cuviincioșe asupra aceștii madea a saegilăcului, având Dumnéta tot felul de îngrijire, ca să nu se facă locuitorilor cătuși de puțin jafuri și nedreptăți din partea orânduiților saegii seaș a ómenilor lor.—1820, Martie 27.

(pecetea gospod.)

Vel Logofét.

Cod. XCV, pag. 418.

Prea Înălțate Dómne

Părintescă îngrijirea Înălțimei tale pentru folosul obștiei este cunoscută patriei nóstre prin multe și netăgăduite doveđi, și au îndatorat pe supusul norod la dragoste și cunoscința fiiască; într'acostă scurtă vreme a părintescii Măriei tale Domnii, numărăm noi slugile Măriei tale atâtea isprăvi folositoare obștiei, câte nici unul din procatozii Înălțimei tale, în multă vreme domnind, nu s'au îngrijit a face una din cele mari faceri de bine ale Înălțimei tale. După dreptate se póte socoti și creșterea prețului oilor celor ce se trimit pe tot anul la împărătesca cetate, căci și acesta vederat se aduce la înțelepta epistatie, prin care ai bine-voit Măria ta să otcărnuim această pricină, poruncindu-ne să se protimisescă și să fie saegii cel ce va creșce mai mult prețul oilor. După această domnescă poruncă a Măriei tale, chiámând eu sluga Măriei tale pe cei ce voia să ia lucrul acesta, adecă pe Dumnéluș Căminarul Ioan Pashaloglu și pe Dumnéluș Paharnicul Zaman, și puindu-le înainte saegilăcul acela carele va da mai mult preț, s'au îndemnat numiții la mai multă întrecere și într'acost chip la oile de starea întéiu, care se vindea câte 8 lei, iar Măria ta în anul trecut ai săvêrșit a se mai adăoga încă 12 parale, Paharnicul Zaman au mai adăogat acum alte 28 parale, iar la cele de starea al doilea, ce se vindea câte 4 lei, Paharnicul Zaman au mai adăogat alte 20 parale, prețul cel mai de pe urmă, dar fiind-că Căminarul Pashaloglu au dat adaos încă câte o para la oile cele de al doilea stare, s'au protimisit Dumnéluș la saegilăc; de ar fi fost mai mulți mușterei la madea această, póte și adăogirea s'ar fi făcut mai multă, cu tóte acestea, în luminate dílele Măriei tale simțitoare osebire au vêđut țera și întru această adăogându-se la oile de starea întéiu un leu și la cele de al doilea 21 parale; are și acest bine otcărnuirea ce s'au făcut la acest lucru, că au rămas saegiu iarăș Căminarul Pashaloglu, om cu acest fel de rânduială și purtări, în cât de ar fi dat altul și mai mult, iarăș Dumnéluș trebuia să se protimisescă, căci din cercare s'au dovedit, că mai mult decât ori carele altul se feresc de supêrarea locuitorilor; așa dar s'au săvêrșit domnescă Măriei tale poruncă, spre mai multul folos al domnescii Măriei tale țeri, și nu lipsesc a arêta printr'acostă prea plecată a mea anafora, iar hotărîrea cea desăvêrșită rămâne la înaltă înțelepciunea Măriei tale.—1820, Martie 27.

Vel Vistiier.

Mihaï Vodă Vitezul, în favoarea ginerei lui Banului Ianache Moruzi, care era Beizadea Costache Caragea¹. Prin acest hrisov se amintesc de vechii

1. *Hrisovul luminatului Costache Beizadea Caragea, pentru Ploesci.*

Luminăția sa, Beizadea Costache Caragea, făcând cerere și rugăciune, ca să întărim și Domnia noastră, domnescile hrisóve ce are pentru moșia Ploescii, cu orașul de acolo, care îi sunt date de zestre de casa răposatului boer, Banul Ianache Moruz, socrul Luminăției sale, am cerut să ni se arête acele hrisóve, că să le teorisim și să le vedem înșine Domnia mea coprinderea lor, și vedem mai înteiú un hrisov al răposatului Domn Alexandru Vodă ipsilant, scris în lét 1775, cu coprindere, că răposatul Banul Moruz, aflându-se de ném slăvit și rudenie a Domniei sale, și căsătorit într'acéstă țeară, fără avut de moșii și vii, acaretuii cu care se pot ținea casele boeresci într'acést pământ, după cea desăvêrșită putere și volnicie ce au Domnii asupra lucrurilor scaunului Domniei și după pilda și altor răposați Domni de mai înainte, au hărăzit și Domnia sa numitului răposat boer, moșia Ploescii și orașul și cu satele ce sunt pe dânsa, ca o moșie ce până atunci era slobodă domnescă. Mai vedem și alt hrisov al răposatului Domn, Nicolae Vodă Caragea, scris în lét 1782, cu coprindere, că prin cercetarea părinților Arhieriei și a tuturor boerilor veliți, cari prin adunare deplină, în multe rânduri s'au făcut, de față fiind și orașanii Ploesceni, s'au vedut, că după dreptate darul este bun făcut de Domnia sa, Alexandru Vodă Ipsilant, după puterea ce au Domnii pentru tóte darurile, care fac mai vêrtos la acest fel de obraze mari de cinste și rudenie și cu alți Luminăți Domni, când atunci, măcar că s'au vedut că Domnia sa Alexandru Vodă Ipsilant în lét 1781, adecă peste 6 ani în urma hrisovului cu care dăruisă răposatului Banului Moruzi, prin alte hrisóve ce au fost dată Domnia sa la mâna orașanilor Ploesceni, au fost deosebit orașul cu cât-va loc împrejur, ca să rămăe iarăși slobod domnesc și să se hrănescă orașanii făr' de vre-o dare de obiceiurile pământului, iar cea-l-altă moșie, cu casele ce vor fi pe dânsa, s'au lăsat a fi tot în stăpânirea răposatului Banului; dar răposatul Domn, Nicolae Vodă Caragea, arată, că din cercetarea ce s'au făcut atunci, s'au plioforisit că acéstă moșie Ploescii, cu orașul dimpreună, au fost slobodă domnescă, și mai înainte din vechime: răposați Domni rânduiau boerenași de stringeau dijma și o aduceau la jicnița domnescă, fără numai de la două bresle de ómeni, din cei ce locuia pe acéstă moșie, ce le dic *Roși de țără și Călărași*, fiind-că ar fi avut sineturi domnesci pentru apêrare, aceia numai ar fi fost apêrați de dijma și de clacă, pentru care aceste némuri privilegiate, arată că făcând cercetare cu boer rânduit la fața locului, precum și aici în Divan, aducându-se și cercetându-se, s'au dovedit că numai lude 14 sunt din orașanii vechi, Roși și Călărași, cari s'au lăsat a fi apêrați de dijma și de clacă, iar pentru a darului scădere, ce s'au fost făcut în urmă de Domnia sa Alexandru Vodă Ipsilant, lăsându-se orașul osebit, iarăși pe chipul scaunului domnesc, chibzuind Domnia sa mijlocul cu care au avut orașanii acest oraș, s'au plioforisit că n'au fost dat lor întru desăvêrșită stăpânire cu pământul, ca să pótă face ori-ce vor vrea cu dânsul, ci numai să se hrănescă pe dânsul acei vechi orașani, Roși și Călărași, precum și în cele de pe urmă hrisóve ale Domniei sale Alexandru Vodă Ipsilant, ce li s'au dat orașanilor la scăderea darului, nu li s'au dat orașul cu mai multă stăpânire decât înteiú, adecă și

stăpâni ai oraşului: *Roşii și Călărașii*. Al. Suțul ordonă ispravnicilor de Prahova «să supuneți pre Ploesceni și fără de voia lor a fi următorii după acest hrisov».

pământul, ci iarăși cum au fost slobod domnesc, mai dinainte, s'au lăsat să se hrănescă într'ensul și cum că nu pot locuitorii Ploesceni, pe lângă acea milă ce au avut Roșii și Călărașii, a stăpâni și pământul ce este domnesc slobod și că mila acestor ce s'au dovedit că se trag din Roși și Călărași, nu o strică Domnia sa, ci 'i lasă a fi apărați de dijmărit și de elacă, iar orașul cel lăsat de Domnia sa Alexandru Vodă Ipsilant slobod domnesc, cu aceeași domnescă putere ce are și Domnia sa asupra lucrurilor domnesci, îl dăruiesce și Domnia sa reposatului Banului Moruz, dimpreună și cu acea parte de moșie, ce se osebesce împrejurul orașului. Mai vedem și alt hrisov al reposatului Domn Mihail Suțu Voevod, din Domnia dintâii, scris în lét 1783, cu coprindere, că atunci venind cu jalbă veneticii și ședători în Ploesci și cerend să aibă și ei privileghiul ca ceilalți orășani privilegiați, nu li s'au dat ascultare la rea și fără de cale cererea lor, ci s'au izgonit, și întărind și Domnia sa buna stăpânire a aceștii moșii Ploescii reposatului Banului Moruz, cu totă moșia nedejghinată întru nimic, afară numai din trei neamuri de omeni ce se numesc Roșii, Călărașii și cămărășeii, aceștia să se hrănescă slobod pe moșie, iar vinđarea vinului și a rachiului să fie numai a numitului boer, pentru că, cerend Domnia sa acelor locuitori străini din orașul Ploesci să arête vre-un sinet cu coprinderea ca să fie apărați toți, adică ori-cine și ori-căți vor locui în Ploesci, după ce n'au avut nici un sinet ca acesta, apoi însuși ei au mărturisit înaintea Domniei sale, că în sineturile vechi nu coprindea să fie și pământul în stăpânirea celor privilegiați, ce numai apărea a o avea; și deosebit de acesta s'au arêtat cu dava împotriva celor-l-alți Ploesceni și nêmurile celor ce sunt privilegiați, cari se trag din Roșii, din Călărași și din Cămărășei, și de față cu amândouă părțile fiind în Divan i-au părît, că străini și din adunătură fiind fără de nici un cuvânt cerea a se face și ei privilegiați și să pornescă în judecări de se pricinuesce atâta stîngere și cheltueli la toți, cerend dreptate, de a se infrunta, ca să și pôtă avea odihna lor; la care răspuns de împotrivire n'au putut avea Ploesceni, și așa Domnia sa făcend amêrunță cercetare pentru toți acei privilegiați cari se cuvine a și avea privileghiul nestrămutat, au dovedit lude 19 și hotărâsce, ca atât aceia, cât și alții ce vor mai dovedi în urmă măcar și femea de va fi din privilegiați, și va ținea străin orășan, să aibă tot privileghiul acela, și ei și copiii lor, ca să fie nesuperați de elacă și de dijmă, iar cei-l-alți de obște să fie supuși la obiceiurile pământului. Am vedut și alt hrisov, iarăși al Domniei sale reposatului Mihail Suțu Voevod, dintru a doua Domnie, scris în lét 1792, coprindetor că stăpânirea Banului Moruz pentru moșia Ploescii, dimpreună cu orașul, s'au urmat pe deplin întocmai după mai sus arêtatele hrisove, până când au venit Mavroghene cu Domnia aici în țeră, când atunci, măcar că împotriva domnescilor hrisove de mai nainte fără de cuvânt au aneresit acel har ce l'au găsit făcut și întărit de trei Domni și isteresind pe mai sus numitul boer de orașul Ploescilor, au fost dat hrisovul seă tuturor orășenilor din Ploesci, de a fi privilegiați deobște, adică și celor ce li s'au căduț și celor ce nu li s'au căduț, cu care au dat pricină orășenilor de a porni jalbă, și atunci întru cea de a două Domnie a Domniei sale. Dar fiind-că cu prea înaltă poruncă împêrătêscă s'au aneresit pecetea lui Ma-

Orî câte amenințări face Al. Suțul Ploescenilor și prin acest hrisov, ei nu vor înceta a'și urmări dreptățile orașului lor.

vroghene, nu s'au ținut în sémă, ce dă acest hrisov al Domniei sale cu care anerisese acel hrisov al lui Mavroghene și întăresce iarăși hrisovul Banului Moruz, după cum și mai înainte la cei-l-alti Domni s'au urmat. Mai vedum și alt hrisov al Domniei sale repositului Alexandru Vodă Moruz, scris în lét 1793, coprinďetor că, găsind Domnia sa tótă moșia Ploescii și cu satele ce se află pe dënşa, hărăzite de Domnia sa Alexandru Vodă Ipsilant (după volnicia ce au Domnii pe luerurile Domnesci slobode, la repositul Banul Ianache Moruz întru desăvêrsită stăpânirea Dumisale și întărit acest har și de repositul Nicolae Voevod Caragea i de repositul Mihail Suțul Voevod și întru întêia Domnie și întru a doua Domnie a Domniei sale, și viind și atunci orășeni cu jalbă către Domnia sa cerënd orașul cu totul întru a lor stăpânire, arată Domnia sa că au înfățișat la Divan înaintea Domniei sale pe orășanii Ploesceni, cu repositul Banul Moruz, cărora le-au cerut și lor să arête hrisóve de la Domni vechi, să se vaďă de au fost hărăzită lor moșia acesta, de mai înainte, ca cu acesta să se cunóscă de au putut Alexandru Vodă Ipsilant, a fi cu cale harul acesta, la repositul Banul Moruz, seú nu și măcar că au arêtat nisee copii de porunci vechi domnesci neîncredințate și ne adevërite de nimeni, dar cetindu-le Domnia sa cu amăruntul, au vedut că nici într'insele nu coprinde, că au fost și moșia dimpreună cu pământul, dată lor, ca să o stăpânescă, ci împotrivă o numesc prin tóte cărțile tot slobodă domnescă și numai hrana să'și o facă Călărășii, Roșii și Cămărășeii, pe dënşa, făr' de dijmă și făr' de clacă, nici că serie în acele copii, de a fi privileghiați pe lângă Călărăși, Roși i Cămărășei și alți orășani, toți veri căți vor fi și se vor aduna streini după vremi, în Ploesci, cu locuința, și așa pliroforisindu-se Domnia sa că ca un lucru slobod Domnesc, au putut și au avut volnicie, repositul Domn Alexandru Vodă Ipsilant, a hărăzi unde au fost buna voința Domniei sale, care har ce s'au făcut odată, cu dreptul cuvânt al volniciei, ce au avut, neputënd cei mai de pe urmă, a'l aneresi făr' de pricină vrednică și încă întărindu'l în urmă și repositul Nicolae Vodă Caragea, cum și repositul Mihail Vodă Suțul, într'amëndoué domniile, arată Măria sa, că n'au putut cu cuvânt drept a strica patru hrisóve a trei domni, ce întăresce și Domnia sa acel după cuviință har și stăpânirea Banului Moruz, atât pe oraș, cât și pe moșie i pe satele ce se află pe dënşa, spre a fi desăvêrsit stăpân, luând de la toți cei-l-alti dijma, claca i adetul prăvăliilor, după aședământul ce va face numitul reposit boier, ca un stăpân, vëndënd și numai vinurile i rachiurile sale, după privileghiturile ce au toți stăpâni moșiilor, avënd stăpânirea și volnicia nu numai pe moșie, ce și pe orașul Ploescii, ca întru tóte întocmai, să urmeze cu stăpânirea și să'și aibă tóte veniturile și folosurile pe deplin, fără numai acele 19 lude, ce s'au dovedit că se trag cu adevërat, dintr'acele trei vechi némuri, hotăresce și Domnia sa a fi privileghiați, ca să nu dea nici clacă, nici dijmă, după coprinďerea cărților Domniilor sale, ce arată că s'au dat la mânilor lor. Mai vedum și alt hrisov al repositului Domn Constantin Vodă Hangeari, scris în lét 1798, coprinďetor, că măcar că Domnia sa Alexandru Vodă Ipsilant, întru a doua Domnie, iarăși au dat hrisov al Domniei sale orășanilor Ploesceni, cu scăderea dărilor, adecă cu osebirea orașului, dând orașul în stăpânirea orășenilor Ploesceni, dar arată repositul Domn Hangeari, că prin anaforoa Obștescă a părinților

Orașul Roșii-de-Vede încă s'a luptat și sub Al. Suțul, ca să scape de sub stăpânirea bisericeii St. Spiridon-nou din București. Vechii

Arhieriei și a Dumnélor boșerilor, s'au pliroforisit, că vechiul obicei al pământului ce se urmăze la hărăzirile, cari fac Domni pe la unii alții pe lucrurile domnesci și mai vartos întărindu-se și pe alții doi Domni, ce au stătu în urma Domnului ce au hărăzit, nu este nici o pildă a se fi stricat vre-o dată acest fel de dar, după care obicei al pământului, s'au găsit cu cale, ca chironomi Banului Moruz să stăpânescă cu pace darul desăvârșit, adecă moșia și orașul pe deplin, întocmai după cum s'au hărăzit Banului Moruz, prin hrisov domnesc, care dar s'au întărit și de alți doi Domni, pe cât pravilile mulțămesc, ci s'au întărit și de alți trei Domni, de mai în urmă, prin patru hrisove ale Domniilor sale, iar aceia privileghiați, câți sunt aleși prin patru hrisove domnesci, unul al răposatului Nicolae Voevod Caragea, altul al răposatului Mihail Voevod Suțu, dintru întâia Domnie, altul iarăși al Domniei sale, dintru a doua Domnie și al treilea al Domniei sale răposatul Alexandru Voevod Moruz, aceea să fie nesuperați, după coprirea sineturilor, ce li s'au dat atunci pe la mâinile lor, după care întăresce și răposatul domn Hangeriu, cu hotărîre, ca moșia dinprejurul Ploescilor, cu orașul dimpreună să se stăpânescă de clinoromi Banului Moruz, după domnescile hrisove și poruncesce, să se ia de la mâinile Ploescenilor acel hrisov, ce li s'au fost dat Domnia sa Alexandru Vodă Ipsilant, întru a doua domnie, iar cei câți sunt aleși de privileghiați, Roși, Călărași și Cămărășei, ei și copii lor, câți se vor trage dintrânsii parte bărbătescă și femească, aceia numai să fie nedajnici. Mai vedum și alt hrisov al Domniei sale, selefului nostru, întăritor celor de mai sus copriștore hrisove domnesci, această osebire numai făcend, care și în hrisovul răposatului Constantin Vodă Hangeriu, ot lét 1798, se coprinde, ca nu numai acele 19 lude, ce era atunci în ființă, pogorite din némul Roșilor, Călărașilor și Cămărășeilor, să și aibă privileghiu apărărei de dijmă i de clacă, ci și câți de atunci și până acum, se vor fi pogorit din némul lor și se vor mai pogori și de acum înainte, cu bună dovadă, parte bărbătescă și femească, toți aceia să fie asemene aperați și nedajnici de dijmă și de clacă; ci îndestulându-ne Domnia mea, din coprirea a tôte aceste domnesci hrisove, câte mai sus pe anume sunt arătate, că această moșie Ploescii, cu orașul de acolo, fiind fost slobodă domnescă, cu drept cuvânt s'au hărăzit răposatului boșer, Banului Moruz. Drept aceea, vedându-se de către Domnia mea, atâtea hrisove domnesci, de la cei dinaintea noastră frați luminați Domni, întăritore harului acestuia, și din coprirea lor, pliroforisindu-ne de tôte cele urmate, spre întărire acestui har și găsindu-le cuviinciose, am primit rugăciunea luminației sale, beizade Costache Caragea și am bine-voit de am întărit și noi, printr'acest domnescul nostru hrisov, harul acesta și privileghiuurile, câte se arată în domnescile hrisove, adecă, să stăpânescă Luminația sa moșia această Ploescii, cu orașul de acolo, ca o zestre ce i sunt date Luminației sale, de la casa răposatului Banului Moruz, avându și întrégă stăpânirea, întru tôte întocmai după privileghiuurile, ce au toți stăpânii moșiilor și poruncim Domnia mea, Dumnévostă ispravnicilor, din sud Prahova, să supuneți pe Ploesceni și far' de voia lor, a fi următori după acest hrisov, al Domniei mele, cetindu l întru aușul tuturor de obște la oraș, spre a înțetege, ca să scie și întărire ce o dăm Domnia mea, spre a se astampăra pricinitorii și ameste-cătorii. Asemenea să aibă Luminația sa, întru acest numit oraș Ploescii, patru

oșteni călărăși din Roșii-de-Vede reclamară libertatea orașului lor. De aci lungi procese, care cei interesați le pot afla în actele ce publicăm în notă ¹.

scaune de carne, scutite și apărute de erbărit, de fumărit, de vamă și de toate angariile, ce dau alte scaune. Așijderea să aibă volnicie, a face pe această moșie a Luminăției sale, târg în fiesce-care an, odată, la fiesce-care 23 de zile ale lunii lui Aprilie, în ziua sfântului Gheorhe, care târg să ție o săptămână de rënd, la care acest târg vama să se ia pe sēma Luminăției sale, precum și vinul și rachiul, nimeni să fie volnic a vinde la acest târg, într'această săptămână, fără de scirea omului Luminăției sale; să stăpânescă și totă vătășia țiganilor domnesci, ce se află în Ploesci sud Prahova, să aibă a'î ținea și a'î stăpâni pre ei, pre nevestele lor și copiii lor, și când dintr'această vătășie de țigani, ce se arată mai sus, se va întempla a loa cu eununie țigan pe țigancă, seau țigancă pe țigan, din alți țigani domnesci, fără de a i se cere schimb de către nimeni, pentru că toate aceste așa se coprind, atât în cărțile fraților Domni de mai înainte, cât și în hrisovul Domniei sale, reposatului Alexandru Vodă Moruz. Adevărim, dar Domnia mea, hrisovul acesta, cu însăși Domnēscă noastră iscălitură și pecete i cu credința prea iubiților Domniei mele fii: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., și cu mărturia Dumnelor, cinstiților și credincioșilor boieri veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Iordache Filipescu vel Logofēt de țera de sus, pan Teodorache Văcărescu vel Vornic, pan Constantin Caliiarh vel Vornic, pan Gheorghe Goleșu vel Vornic al Obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel Logofēt de țera de jos, pan Slugearoglu vel Postelnic, pan Mihalache Suțu vel Logofēt de Obiceiuri pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Mihalache Cornescu vel Vornic de politie, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis, și ispravnic, pan Gheorgache Filipescu vel Logofēt de țera de sus, și s'au scris hrisovul acesta la întēiul an dintru a treia Domnie, a Domniei mele, aici în orașul Scaunului Domniei mele, Bucuresci, la anii de la zidirea lumii 7327, iar de la nascerea Domnului Dumneșu și mântuitorului nostru Isus Hristos, 1819, Martie 12, de Chiriță Logofēt de Divan.

(iscălitura și pecetea gpd.)

Gheorghe Filipescu vel Logofēt procitoh:

Cod. XCIII, fila 45.

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.*

Pe această alăturată anafora a Dumnelor veliților boeri, nerēmând mulțămīt, căminarul Iancu Călinescul epitropul monastirei Sfintului Spiridon-nou de aici din Bucuresci, Dumnelui vel Hatman l-au înfățșat la Divan înaintea Domniei mele cu păriții săi Marin Sărdarul Butculescu, și cei împreună cu dēnsul, însă medelnicerul Mateiū Berendeiū, clucerul Ioniță cumnatul serdarului Marin, pitarul Petrică, Sătrărul Gheorghe Butculescu, clucerul de arie Gheorghe Repeșeanu clucerul de arie Iordache, II vistier Constantin, II vistier Neagul, Alecul Logofēt Racotă, Ioniță postelnicelu și Mihaiū Lețel împreună fiind de față și 11 din Călărăși ot tam, unde epitropul prin tacrirul său au făcut arētare

Sentința dată de Al. Suțu răpesc *Călărășilor Roși* vechile lor dreptăți, cu sofistice restălmăcirii a actelor prin care li s'au dat, anteriormente,

Domniei mele, că cu toate că repositul Banul Enachiță Văcărescu au făcut această învoială la lét 1781 Septembrie 14, între episcopul monastirei, cu ludii 60 slujitori ce se afla atunci în slujba isprăvnicatului cu pecetluituri domnesce pe amână, ca să se despartă adecă din tot trupul moșiei Roși-de-Vede, o parte de stânjină 600, câte 10 stânjină de fieș-care slujitor, pe care parte să și aibă ei privileghiurile lor ce, li s'au orânduit de către repositul Domn Alexandru Scarlat Ghica Voevod ctitorul monastirei după ctitoricesca sa orânduială ce prin hrinov au făcut, și să scape monastirea de multele turburări și supărări ce i pricinuia acei slujitorii făcând felurimi de catahrisis cu acele privileghiuri spre paguba monastirei, dar cunoscă curat, că acea învoială s'au făcut însă cu multă vătămare monastirei, ce este stăpână pământului, pentru că repositul ctitor n'au hărăzit acele privileghiuri ca să se cobore și la cel din urmă neam al Călărășilor de atunci ca o moștenire, ci cu un cuvânt la Călărăși, adecă slujitorii steagului isprăvnicesc, cari din vreme în vreme se vor afla slujind cu pecetluituri domnesce în mână și locuind pe moșia monastirei și la preoții bisericeii de acolo ce se numesc a Cantacuzinescilor; așijderea cunoscă că însuși Călărășii n'au păzit acel aședământ, pentru că Banul Văcărescu au dat la acei 60 călărăși, parte de stânjină 600, numai pentru sălășluirea și hrana lor, ca câți dintrênșii nu vor merge să locuiască acolo ce vor rămănea pe partea monastirei, nu s'au mutat nici clacă au dat, ci inpotrivă s'au pornit cu judecătii asupra monastirei, rădicând împreună și pe cei-l-alți orășani ce nu aveai nici un fel de împărțășire la privileghiurile lor, iar pentru învoiala de al doilea, cea din lét 1816, Noembrie 20, cu toate că însuși episcopul mărturisi, că cu a sa voință și primire s'au făcut, dar dișe, că iarăși călărășii a i stricat și acea învoială pentru că cu această învoială după ce monastirea le-au hărăzit lor peste taleri 24.000 ai clăcei ce se făcea până atunci după învoiala dintăi și nu dedese la monastire, apoi unde se cuvenea ca luând ei acei câte taleri 1.500 pentru arenda părților de stânjină 600 să se astâmpere și să fie mulțamiți la ceea ce cu singatavasis s'au fost tocmit, după cum în engrafon de învoială se arată, ei banii i-au luat, și pe monastire n'au lăsat'o din supărări, pentru că iarăși ei nici pe aceste pagube ce au făcut monastirei nu s'au mulțamit, ci au meștesugit și alt viclesug, căci în vreme când se făcea învoiala de al doilea, ca să aibă monastirea arenda vecinică, partea lor de stânjină 600 cu câte taleri 1.500 pe an, ei n'au dat de față arătând că cu 5 ani mai nainte au fost dat engrafon al lor la mâinile serdarului Marin cu cetășii lui, prin care le dă voie atât lor, cât și celor-l-alți orășani câți vor voi ca să se mute cu locuința pe partea lor de 600 stânjină, și să fie slobodii a se împărțăși toți de privileghiurile lor, încât Marin și cetășii lui în puterea celui engrafon s'au silit a strămuta și isprăvnicatul după partea monastirei, să'l ducă acolo, ca prin mutarea isprăvnicatului să facă orașul pe partea lor, și să pustieze partea monastirei, lipsinda-se de toți locuitorii săi, alergând toți să dobândescă slobode privileghiuri pe partea călărășilor, din care pricină și până în ziua de astăzi se stinge monastirea cu cheltoelile prin judecătii; pentru care aceste cuvinte cere Episcopul despăgubirea monastirei și hotărîre de dreptățile ei, încât să se păzescă fără strămutare coprinderea ctitoricescei orânduiei, spre a și lua monastirea iarăși stăpânirea cea desăvârșită peste tot trupul moșiei Roși-de-Vede, să

aceste dreptăți. De sigur că și această nedreptate făcută oștenilor călărăși nu era de natură a asigura lui Al. Suțu iubirea acestor oșteni și a familiilor lor din Oltenia.

scapă de cea greșită tălmăcire a anaforalei Banului Enăchiță Văcărescu, și să-și aibă privilegiurile câți cu pecetluituri domnesci pe a mână se vor afla acum slujitori locuind pe partea de 600 stânjină, seaș pe partea monastirei, fără a mai face catah isis ctitoricescii hărăzirii, ei hrănindu-se numai pe moșii monastirescă, fără elacă și fără dijmă; aceste cuvinte ale Epitropului citindu-se în domnescul nostru Divan, și cu perierghie ascultându-ne, am întrebat pe cee împreună cu Marin; ore ca ce putere cunosc ei că au călărășii asupra acelu pământ de 600 stânjină, ce s'au deosebit din tot trupul moșiei monastiresci, încât să-și împărtășască și pe ei din privilegiurile lor? și răspuseră, că acea putere au, ce le este dată prin anaforoa răposatului Banului Enăchiță Văcărescu dându-li-se partea de 600 stânjină obabnică, încât să fie volnici cu slobodenie să ia și ei dijmă de la alții străini ce vor ara și vor sămăna pe acea parte și a putea să o și vîndă, care anafora s'au întărit și de reposatul Domn Alexandru Vodă Ipsilant cel bătrân în Domnia cea dinteiu; încă și dinti'o poruncă a Domniei sale, ce s'au dat atunci către ispravnicii ot sud Teleorman, se vede, că partea aceea s'au dat călărășilor obabnică, precum și din invoiala de al doilea, ce s'au făcut între călărăși cu Epitropul la lét 1816, Noembrie 20, și s'au întărit de Domnul Caragea, iarăși se dovedesce desăvêșita stăpânire a călărășilor pe pământul de 600 stânjină; această stăpânire a călărășilor cunos-cându-o și ei obabnică după sineturile ce au călărășii la mâna lor, și dând credință la acestea au luat și ei prin invoială în scris de la însuși stăpânul acelu pământ, slobodenie a locui pe partea aceea fără elacă și otaștină și a se neguțători cu vîndarea de vin i rachiū și altele ca și călărășii, de aceea au și făcut zidirii; și aceste respunsuri ale oășanilor, făcând Domnia mea cuviinciōsa chibzuire și sirguindu-ne în tot chipul a păzi cumpēna dreptăței și la o parte și la alta, am băgat de sēmă, că cu cuviință este, să punem înainte spre cercetare două lucruri și acelea prin lămurire să le deslușim ființa lor, adecă s'noturile ctitorului și celor din urmă luminați Domni câte prin dom-nescă pecete, ai hotărit în pricina acesta și invoelile ce după vremi s'au făcut în scris între prigonitele părți. Drept aceea citind, am vedut cōprinderea lui într'acestași chip, adecă: fiind-că boerii Cantacuzinesci au afierosit ctitori-cesca lor biserică ot Rușii-de-Vede, rânduind să fie de-apururea sub purtarea de grijă a monastirei sfântului Spiridon, au afierosit asemenea și Domnia mea, totă moșia domnescă cea slobodă Rușii-de-Vede, tot la această monastire, hotărind să fie moșie monastirescă vecinică, luându-și tot venitul și slujind la numita biserică a Cantacuzinescilor, și pe slujitorii ce se vor afla la steag, slujind cu pecetluituri roșii în mână și locuind pe această moșie, aceștia numai să nu fie supuși a da acele câte 15 parale, nici deciuală, nici otaștină din viile ce vor avea înșiși ei sădite pe această moșie până la acea vreme; iar cei-l-alți toți să dea deciuală din tōte, după obiceiū, măcar și slujitori de vor fi locuitori pe moșie, iar claca să se ia câte 15 parale de fieș-care casă și otaștină de la toți cei-l-alți ce nu vor fi slujitori cu pecetluituri roșii, și vor avea vii pe această moșie, să se ia din 20 vedre vin o vadră, iar nu banii; așijderea și de la morile ce vor fi pe această moșie, să ia monastirea obiceiuitul avaeț din cătă zaherea se va aduna, și să nu aibă voie nimeni a vinde vin și rachiū pe această

Cu incepere de la 1768, Iulie, este seria documentelor prezentate la judecata dintre Călărași cu monastirea Sf. Spiridon, căreia au fost in-

moșie, fără numai vinul și rachiul monastirei să se vîndă; am vădut și cartea Domniei sale Alexandru Ghica Voevod, dată la lét 1768, Septembrie 14, prin care se dă voie Epitropului monastirei să ia venitul moșiei după coprinderea hrisovului; am vădut și anafora a răposatului Ban Enăchiță Văcărescu, scrisă din lét 1781, prin care găsește cu cale să se despartă din tot trupul moșiei monastiresci, o parte de stînjini 600 și să se dea la lude 60 călărași, ce se afla atunci în slujbă, cu pecetluituri, cu cuvînt ohavnic, încât de vor voi, să aibă putere a o și vinde acea parte, care anafora întărindu-o Domnul Alexandru Vodă Ipsilant, dice așa: că fiind că s'au făcut invoială înaintea Dumnului vel Spătarul cu primirea amândurora părților, poruncesce Măria Sa întocmai să se păzescă, orânduind pe ispravnicii județului, să facă despărțire; am vădut și porunca tot acestui Domn Ipsilant către ispravnicii din sud Teleorman cu coprindere, că s'au dat călărașilor din moșia monastirei o parte de 600 stînjini ohavnică, ca să o aibă pentru hrana lor, iar ceea-l-altă parte totă să rămăe de a-pururea moșie a monastirei și apoi căți din slujitorii vor voi să se mute cu locuința pe partea lor, se vor muta, iar căți vor vrea să șadă pe partea monastirei, să se invoiască cu omul monastirei pentru plată și să dea dijmă din tóte semănăturile și otaștină din vii după obicei și vîndarea de vin și rachiu să fie numai a monastirei, iar ei de vor voi să vîndă vin, vor vinde numai pe partea lor, ce se va deosebi; precum și vadul de móră ce va cădea pe partea slujitorilor, acel vad rămăne cu coprinsul lui și în stăpânirea monastirei, iar ei să nu aibă amestec. Am citit cu luare aminte și hrisóvele luminaților Domni celor din urmă câte s'au dat în pricina acésta, adevă cartea răposatului Domn Nicolae Vodă Caragea, ce s'au dat către ispravnicii din sud Teleorman, în lét 1782 August 25, prin care dice și Domnia sa, că s'au despărțit din tot trupul moșiei stînjini 600, ca să continescă tóte prigoniurile ce aducea pagube monastirei, și că căți din călărași vor vrea ca să locuiască pe acea parte a lor se vor muta, iar căți vor vrea să locuiască pe moșia monastirei, se vor invoii cu epistatul pentru clacă și vor da deciuială după obicei din tóte semănăturile lor, și otaștină din viile lor; așijderea și pentru vîndarea de vin și pentru vadul de móră, poruncesce să se urmeze întocmai după cum coprinde cartea Domnului Ipsilant, la care am băgat de sémă Domnia mea, că răposatul Enăchiță Văcărescu, avendu'și tóte mijlócele într'acea vreme în zilele aceluși Domn, înlesnitóre de a'și întări pe deplin totă coprinderea anaforalei sale ce au dat în zilele Domnului Ipsilant bētrânului, dar răposatul Domn Nicolae Voevod Caragea se vede că nu s'au înduplecat, ci la domnescă sa carte ce s'au dis, trece cu vederea cuvîntul ohavnic și face tăcere de a avea voie călărașii să și vîndă partea lor de stînjini 600 când vor vrea, ca niște moștenitori cu desăvērșită putere, iar Domnul Mavroghene împotriva, primind tóte cele coprinse în anafora a Văcărescului, au întărit desăvērșit stăpânirea călărașilor din neam în neam, dând la mânia lor și hrisov; după aceea răposatul Domn Mihaiu Vodă Suțul prin domnescul său hrisov ce au dat la lét 1792 Februarie 17, anerisind hrisovul Domnului Mavroghene, celui ce împreună cu altele multe și pricina acésta o schimonosise împotriva cugetului luminaților Domni de mai înainte, întărește iarăși hotărările domnesci și cugetul ctitorului, poruncind ca călărașii să stăpănescă partea de 600 stînjini după cum este despărțită cu hotărnicie, iar ceea-l-altă

chinată de ctitori monastirea de peatră de la Roșii-de-Vede. Donațiunea făcută de 600 de stânjeni din această moșie călărașilor Roșiori, a fost de

moșie să o stăpânescă monastirea și câți locuiesc pe dânsa să și facă clacă și să și dea deciuala la mânăstire după obicei, din toate semănăturile, iar vin și rachiul să nu aibă voie nimeni a vinde, fără numai monastirea; toate acestea asemenea le întărește și reposatul Domn Alexandru Vodă Ipsilant întru a doua domnie, prin hrisovul ce a dat la lét 1797 Mart 17, anersind hrisovul lui Mavroghene, fiind dat cu chip împotrivor și schimonosit domnescilor hrisove celor de mai nainte și deslușind Domnia sa până unde se întinde întărirea ce a fost dat la domnia d'înteu asupra anaforalei Văcărescului, nimic alt dintr'acelea nu pomenește, fără numai să stăpânescă călărașii partea lor de stâjnini 600, ce li s'au fost deosebit, iar la lét 1803 în luna lui April, în Domnia reposatului Domn Constantin Vodă Ipsilant, orășanii ot Roșii-de-Vede însoțindu-se și cu călărașii, au dat jalbă asupra monastirei, tot aceeași cerere de privileghiuri făcând, cu cuvânt că se trag din némul celor vechi călărași și puind înainte, ca un puternic sinet, hrisovul lui Mavroghene, s'au judecat la Dumnélor veliții boeri cu Eptropul monastirei și judecata le-au dat să înțelégă, că hrisovul lui Mavroghene întru nimic nu le este de ajutor la cererea ce fac, fiind împotrivor ctitoricescii orândueli și stricat prin împărătesc hatșerif, și că în moșia monastirei altă dreptate nu pot avea fără decât numai mila ce li s'au făcut de către ctitorul Domn, care milă nu o au dobândit'o și jăluitoii orășanii măcar și de s'ar trage, după cum ei dic, din neamul călărașilor celor vechi, dar privileghiul nu s'au hărăzit de către luminații Domni a se cobori din neam în neam, ci s'au dat numai la acei călărași ce se vor afla slujind după vremi cu pecetluituri domnesci pe a mână și la preoții bisericeii Cantacuzinescilor. De aceea găsește cu cale veliții boeri, să stăpânească mânăstirea sfântului Spiridon totă ceea-l-altă moșie Roșii-de-vede stâjnini 2-800, după cartea de hotârnicie și toți cei ce locuiesc pe dânsa, ori călărași ce se vor afla în slujbă, ori cei ce se trag din cei vechi călărași, să urmeze după domnescile hotâriri, dând toate cele obicinuite ale moșiei, după condica Divanului, iar câți călărași se afla se au se vor afla slujind după vremi la isprâvnicat, ori mulți se au puțin, să stăpânescă acei 600 stâjnini în partea de sus, unde înșiși ei au cerut de s'au despărțit; pe care anafora a Dumnélor veliților boeri nemulțămindu-se orășanii, s'au înfățișat și la Divan, unde întrebându-se cu ce sineturi pot dovedi că neamul lor au acest privileghiul, în cât să pótă să moștènescă și cei din armă, au răspuns că alt sinet nu au fără numai hrisovul lui Mavroghene, iar Domnul Ipsilant dicându-le lor că acel hrisov nefiind rezimat în alt-cevași fără numai în voința lui Mavroghene și fiind împotrivor la atâtea hotâriri domnesci și stricat cu hat împărătesc, au poruncit de s'au luat de la mâinile lor și să nu li se mai dea, fiind de față dovedit, că numai într'acel hrisov rezimându-se s'au pornit în judecați și așa au hotărît, că privileghiul nu s'au dat ca să se pogóre din neam în neam, ci numai la cei după vremi preoți ai bisericeii Cantacuzinescilor și la cei după vremi slujitorii cu pecetluituri domnesci, iar toți cei-l-alti să respundă cele dreptte și obicinuite pământului la monastire, întărind anafora veliților boeri fiind urmată după dreptate; am băgat de sémă și la hotârirea seifului nostru Domn Ioan Voevod Caragea, ce au dat la lét 1816 în luna lui Noembre, împărțită în pouă, și cât pentru orășanii ce cerea să nu dea clacă la monastire, fiind locuitorii

atunci când reintărită de Domnitor, când atacată. Donațiunea către monastire purcede de la domnia lui Al. Vodă Ghica cu hrisovul din 14 Sep-

în oraș, după pildă și altor orașe, hotăresce că nu aș nici un cuvint, pentru că orașul acela nu este moșie domnască slobodă, ci monastirască și că trebue să aibă pildă orașul Bucurescilor, care este cel mai mare oraș al țerei rumănesci și fiind întocmit pe moșii monastiresci și boeresci, toți de obște plătesc cele drepte ale pământului la stăpâniș moșiilor și așa li s'aș poruncit, ca și ei să se invoiască pentru elacă cu monastirea, după cererea Epitropului; iar călărășii întrebându-se de stăpânesc acei 600 stânjini și de răspund la monastire cele drepte ale monastirei, după invoiala ot lét 1781, după cum coprinde anaforoa repositului Banului Enăchiță Văcărescu, aș răspuns că partea de 600 stânjini o stăpânesc nepoprit și tôte dreptățile moșiei monastiresci pe care locuiesc, le-aș răspuns, număi elaca de 12 dîle pe an n'aș făcut'o, ci în locul elăcei aș dat câte 15 parale de fieșcare casă, de aceea seleful nostru aș hotărit să plătescă la monastire tôte dîlele de elacă de la lét 1781 de când s'aș făcut invoiala, scăđându-se cu acele 15 parale, până la acea hotărire a Domniei sale și de atunci înainte să urmeze neclintit cu a plăti la monastire acele câte 12 dîle ale elăcei pe tot anul, iar de nu, fiind-că înșiși ei s'aș făcut pricinuitoři de a se strica invoiala, hotăresce Domnia Sa, să rămăe stricată, și partea aceea de 600 stânjini să se întorcă iarăși în stăpânirea monastirei dimpreună cu tot venitul din vremea învoelei și să se unescă cu cela-l-alt trup al moșiei monastirei și monastirea să le întorcă ceea ce le va fi luat, iar călărășii număi cei ce se vor fi aflând slujind la isprăvnicat cu pecetluituri domnesci să și aibă privileghiurile lor pe moșia monastirei, după ctitoricésca orânduială; călărășii însă ca să scape de plata elăcei ce se aduna în sumă peste taleri 24.000, aș făcut în scris al dollea invoială cu Epitropul monastirei la lét 1816 Noembre 20, dând Epitropul partea lor în arëndă vecinică câte taleri 1.500 pe an, îndatorându-se ca ei să nu facă elacă mai mult de cât 6 dîle pe an, iar cât alții străini vor locui pe moșia monastirască, se aș se vor afla locuind pe dênșă, să se invoiască și să se tocmescă cu Epitropul monastirei pentru tôte dreptățile pământului și monastirea să ia tot venitul după partea acelor 600 stânjini; această invoială aș întărit'o și procatohul nostru, dar în urmă s'aș făcut cunoscut Domniei mele, atât din jalbă călărășilor, cât și din osebit tacirul lor, că Marin i-aș înșelat luând din mânilor lor cu . . . ani mai nainte voie în scris, si facă orașul pe partea de 600 stânjini, ca cu acest mijloc să tragă tot orașul după moșia monastirei pe partea aceea a călărășilor, precum în adevăr aș urmat'o, pentru că Marin și cei împreună cu dênșul aș făcut zidiri cu multe cheltueli de case și acareturi și alte trebuinciöse pentru al lor interes, încât s'aș dat de față că tôte cele urmate spre paguba monastirei și atâtea judecăți și stricări de invoeli, aș fost tôte viclenii și meșesugiri ale lui Marin cu cetășii lui și că sinetul ce-l dedese Călărășii la mânilor lui Marin, cu slobodenie de a face oraș nou, avându'l tainic aș stricat cu acela și invoiala de al doilea, cea întărită de Domnul Caragea.

Drept aceea dar, Domnia mea privind la calea cea dréptă a adevărului și luând séma de a nu se năpăstui nici o parte nici alta, judecăm, din câte hrisóve domnesci am citit cu cuvântul *ohavnic*, în puterea căruia călărășii voiesc să stăpânescă pământul acelor 600 stânjini, nu póte avea înțelegere de

tembrie 1768. Urmăză căți-va ani după acea contestare asupra donațiunei de 600 stânjeni dată în favoarea călărășilor Roșiori. Domnitorul trimete

atâta stăpânire pe deplin, ce ar putea avea cinevași la lucrul său ce'l stăpânesce ori cu moștenire, ori cu cumpărătoare de bani :

1) Că acest fel de înțelegere se împotrivesce cu totul la ctitoricesca orinduială și Domnul Ipsilant, cel ce întăresce coprinderea anaforalei Văcărescului, nu era lesne spre înduplecare în cât să primescă acest fel de învoială, împotrivoitoare ctitoricescii voințe.

2) Că de avea acest fel de cugetare, Domnul Ipsilant, cu totul împotriva la haractirul său și la sciuta sa megalopropie, nu ar fi periorisit stricarea ctitoricescii orânduiei, numai în două rânduri de întărire, ce ar fi făcut deslușire hotărârii sale, arătând pe larg, la întărire, toate cele coprinse în anaforoa Văcărescului, iar nu numai despărțirea acelor 600 stânjini.

3) Că scriind către ispravnicii, osebii, pentru acea hotărâre și făcând tăcere de toate cele coprinse în anaforoa Văcărescului și poruncind ritos, (precum și la întărire), numai de a despărți pământul acelor 600 stânjini, dovedesce curat că, numai acesta a primit din totă anaforoa Văcărescului.

4) Că de vom dice, că și din întărirea Domnului Ipsilant, tot această înțelegere se da, care călărășii o cer și orășeniî o ia în partea lor, atunci însuși Domnul Ipsilant se împotrivesce lui și, pentru că cum este cu puțință către călărăși să dea desăvirșita stăpânire pe pământul de 600 stânjini, care o pot avea numai stăpâni de moșii, iar de a face móră pe vadul ce se va găsi pe acest pământ, și a o stăpâni de tot, îi popresce, care este cea mai întiîu dicheomă a stăpânirii pământului și a ohăbniceî, și Domnia sa rădicând această dicheomă de la dênșii o dă iarăși monăstirei, care va să dică, că tot pe monastire o cunósce de stăpână și pe acei stânjini 600, iar pe călărăși, numai cu o hrisis privileghiului lor, ca să se hrănescă.

5) De vom dice, că întărirea Domnului Ipsilant este dată peste totă noima anaforalei Văcărescului, pentru care pricină la a doua Domnie cu hrisovul Domniei sale, a stricat hrisovul Domnului Mavroghene, în vreme când acel hrisov al lui Mavroghene întărise toate cele coprinse în anaforoa Văcărescului, având dar pe însuși Domnul Ipsilant mărturie la hotărârile sale cele date în Domnia dintiîu, asupra acestei pricinî, cu care cuvânt putem să ne îndoim pentru cugetul său, către anaforoa Văcărescului și către înțelegerea cuvântului ohavnic, în vreme când Domnul Ipsilant, după hotărârile ce s'au dis, a dat iarăși la monastire dreptățile acele ce se cuvinea a da la piriți de ar fi dat la cuvântul ohavnic acest fel de înțelegere, cu atâta putere după cum ei dic, și în vreme când vedem că însuși defaimă și strică hrisovul lui Mavroghene, ce da la dânșii acest fel de dreptăți, ce se obicinuesce a se da numai la stăpâni de moșii, și precum se coprinde spre ajutorul lor, în anaforoa Văcărescului, din care defaimare iarăși curat se arată, cât a fost de neprimite Domnului Ipsilant, cele coprinse în anafora, afară din despărțirea celor 600 stânjini. De aceea dar înțelegerea cuvântului ohavnic se dovedesce că în cugetul lui Ipsilant nu se întindea până la acea tréptă, în cât să se dea și orășenilor putere a dobândi dreptăți, ce sunt obicinuite a le avea numai stăpâni moșilor, pentru că tot aceeași carte ce coprinde acest cuvânt ohavnic, pe orășeni îi popresce a face móră pe acei 600 stânjini, și dicheoma acesta o dă monastirei, și așa, cuvântul acela ohavnic, dupe cugetul Domnului Ipsilant,

afacerea în cercetarea Banului Enăchiță Văcărescu, și acesta la 1781 supune anafora, prin care recunoște dreptul de proprietate al Roșio-

remâne a nu însemna alt nimic, fără numai voie și putere călărașilor, câți după vremi se vor afla slujind, de a locui pământul acela pentru hrana lor, după cum se coprinde în acea carte, care deslușește și talmăcind cuvântul acesta, îl îngrădesce numai la această înțelegere, iar nu la alta.

6) Că acea întărire în două rânduri a Domnului Ipsilant celui bătrân nu se întinde la totă noima anaforalei Văcărescului, se face cunoscut și din câte în urmă au hotărât asupra aceștii pricinii, Domnia sa Constantin Vodă Ipsilant, martorul cel mai vrednic de credință al părintelui său, poruncind îndată să se ia din mâinile călărașilor hrisovul lui Mavroghene, ca un netrebnic.

7. Am băgat de seamă, că acea parte de 600 stânjini, nu s'au dat pe obaze anume, la cutare și la cutare, ci s'a dat la 60 călărași ce se aflau atunci în slujbă cu pecetluituri în mână, precum și ctitoricescul hrisov nu orânduiesc privileghiul la cutare seau la cutare anume, ci la toți călărașii, câți dupe vremi se vor afla slujind cu pecetluituri domnesci în mână, adecă cu vreme nesocrită și numai la acesta ar putea avea oșoi-care loc cuvântul ohabnic, pentru că cum este cu puțință un lucru ce se cuvine la mulți, adecă, la cei după vremi halea aflându-se slujind călărași, să se închiadă numai la unii, și de la aceia să mērgă din nēm în nēm cu cuvântul ohabnic, și toți cei din urmă călărași să rămāe afară de împărțășirea acestor privileghiuri? seau cum este cu puțință, să se dea privileghiurile și la cei ce au slujit și la cei ce slujesc și la cei ce vor sluji, și la toți cei ce se vor trage din toți aceștia, în cât cu chipul acesta, înmulțindu-se numele de slujitori, să nu le fie de ajuns, nu numai acei stânjini, ci din totă moșia monastirei, fără a mai rămāea nici măcar o palmă de pământ a stăpâni? acesta este înșelăciunea ce se nasce din cuvântul ohabnic, și acest fel de sfârșit, adecă, meșteșugurile și vicleniile, în vreme când este de față cunoscut că, acei 600 stânjini s'au deosebit atunci pentru hrană, numai celor după vremi slujitori, ce se vor afla slujind la isprăvnicat cu pecetluituri domnesci, și că acesta s'au făcut nu pentru alt cuvânt, fără numai pentru multele prigoniri ce aveau călărașii cu monastirea, cari vrea să se întindă peste cuviință, mila de privileghiuri cea hărăzită lor de către ctitori și stăpânirea le-au coprins acele privileghiuri într' ocol de pământ potrivit, dupe analoghie cu trebuința hranei lor, la partea unde înșiși ei au cerut, făcând-o acesta stăpânirea numai ca să contenescă prigonirile și cheltuelile. Într'aceștii chip, judecăm a fi duhul tuturor hotăririlor domnesci, într'o glăsuire, adecă cu ctitoricescă orânduială, că într'alt chip nu era volnic cinevași a tăia parte din pământ străin, și a l hărăzi altora cu stăpânire din nēm în nēm, dar încă și slujitorii aceia, ce au fost la învoială d'intēiū, cunoscând că acea invoială cu toate că era în scris și întărită, dar nu le ajuta la cugetul lor, păzia vreme îndemânatică ca să câștige alt sinet mătare, după gândul lor, și au găsit vremea lui Mavroghene, care toate le prefăcea și le schimonosia, de la care au și dobândit hrisovul acela cu care, socotindu'l ca o armă tare, s'au impotrivit la înfățișarea ce au avut la Domnul Mihaï Vodă Suțul, și la Domnul Constantin Vv. Ipsilant, fără a mai pomeni de anaforoa Văcărescului cu întărirea ei, care Domnul Ipsilant, deslușind de față în Divan tot duhul ctitoricescei orândueli, și al tuturor hrisovelor celor din urmă Domni, acelea le-au întărit, iar hrisovul lui Mavroghene, ca un pri-

rilor călărași în număr de 60, peste cele 600 stânjeni de moșie. Sub Domnia următoare a lui N. Caragea Epitropul monastirei Sf. Spiridon

cinuitor de tulburări și zădarnice chrisologhii cu multe pagube ale monastirei, 'l-au poprit, precum s'au dis, în cât să nu se mai dea în mânilor; iată dar, că la înfățișarea ce au avut înaintea Domnului Mihaï Vodă Suțul și a Domnului Constantin Vodă Ipsilant, înșiși călărașii nu s'au ținut de acel aședământ, de aceea nici au pomenit nimic de densusul, ce s'au împotrivit numai cu hrisovul lui Mavroghene, precum și înaintea aceluï hrisov, iarășii nu se ținuse de aședământ pentru că nu răspuseseră claca la monastire; urmază după acestea totă viclenia și meștesugirile lui Marin cu cetășii lui, cu cari, după ce au stricat învoiala cea de al doilea, luând împreună și pe călărași, potriviți tot la un cuget cu densusii, s'au silit a aduce și cea mai după urmă vătămare la monastire, cu a muta isprăvnicatul și orașul după partea monastirei pe partea acelor 600 stânjeni, și să se pustiască cu totul pământul monastiresc, alergând toți la acel loc, ca la un oraș slobod, să se împărtaşască de privilegiuri deopotrivă și precum ca însuși Marin cu cetășii lui, cunoscea prea bine, că călărașii nu aveau nici o putere de a împărtași pe alții din dreptățile lor, îndestulat s'au dovedit din iconomia ce au făcut, poprind acea necuviincioasă simfonie ce au făcut între densusii și între călărași, a o da de față la crisologhia ce s'au întemplat în urmă, după ce din în scris mărturia ce au dat înșiși călărașii, adeverită de Prea Sfinția sa părintele Mitropolit și de Dumnélor veliții boerî, și că iarășii călărașii au făcut viclenie și la al doilea învoială a lor cu Epitropul monastirei, îndestulat se arată dintr'acésta, adevă, că în vreme când fac învoiala și tocmea cu Marin și cu cetășii lui, apoi dau voie și Epitropului monastirei, prin cartea lor de învoială, întărită de seiful nostru, ca să se tocmească Epitropul și să se învoiască cu câți s'au găsit locuind seau în urmă vor locui pe pământul de 600 stânjini, iar ei să nu se împărtaşască de alt nimic, fără numai de acei câte talerî 1.500 pe an ce s'au tocmît; în cât, atât învoiala dintêi, cea din vremea Văcărescului, cât și învoiala acésta din urmă, amêndoué s'au stricat din vicleşugurile lor ce au lucrat la amêndoué vremile. Nedreptă dar și fără nici un cuvânt se judecă cererea, atât a călărașilor, cât și a orășanilor după aceste două temeuri, pentru că după teoriile ce s'au făcut la amêndoué chipurile, nici după hrisóvele domnesci se pot îndrepta, nici cu învoielile ce în parte au făcut se pot ajutura.

Deci dar, ca să dăm sfârșit felurimilor de viclenii, ce s'au lucrat și să curățim acésta putrediciune, ce prin viclene meștesugiri aduce cea desăvêrșită pagubă monastirei, încât să 'și peardă și tot folosul moșiei, hotărîm Domnia mea, să se ia partea aceea de 600 stânjini din mânilor călărașilor și să se dea iarășii în desăvêrșita stăpânire a monastirei, lipindu-se lângă ceea-l-altă parte, și făcându-se peste tot un trup, după cum au fost mai înainte, până a nu se despărți, și călărașii ceï ce halea slujesc și vor sluji cu pecetluituri domnesci în mâni, pe acésta moșie, să 'și aibă privilegiurile lor cele orânduite de ctitor, dar nu și ceï ce se trag dintr'ênșii, nici ceï ce n'au pecetluituri, ci aceea să dea la monastire clacă și dijmă ca și ceï-l-alti și otaștină din viile lor, prindu-se cu totul de a vinde vin și rachiú, pentru că acésta voie s'au dat numai la călărașii, ceï ce halea slujesc, și acelora numai din chiar viile lor ce s'au întemplat să aibă pe vremea când s'au făcut ctitoricésca orânduială și cu soroc orânduit, adevă de la culesul viilor și numai până la di'ntêi de Ianuar.

reclamă din nou și cere desființarea dreptului aceleia de proprietate al călărașilor. Hotărîrea dată de Al. Suțu la 12 Martie 1820 dice despre

după copriinderea etitoricescului hrisov, care aceste privileghiuri, după dreptate urma să le pearđă cu totul după rēu cugetul lor cu care s'au arētat, dar Domnia mea milostivire făcēnd asupra-le, am dat voie să le aibă și de acum înainte, numai ca să păzim voința etitorului, iar călărașii aceia ce au lōcuit și cei ce lōcuesc până acum pe partea monastirei și n'au plătit elaca și dijma și alte obiceiuri ale pāmēntului, după tot cuvēntul drept, era să se osāndēscă a le plăti tōte până la un ban, incă din vremea învoielei cei dintōi, dar milostivindu-ne Domnia mea pentru sārăcia lor, și pentru căci moșia acēsta nici odată nu s'au căutat pe sēma monastirei, ci totdeuna s'au dat în arendă, și atāt monastirea s'au mulțāmit pe acea ce lua de la arendași, precum și arendași s'au mulțāmit pe tocmeala ce avea cu monastirea, dar însă, tot acēstă clacă, socotindu-se ca un drept al monastirei în parte, și numiții călărași pentru sārăcia lor nefiind destoinici a o respunde, fiind sumă mare, ne-am milostivit Domnia mea, înduplecāndu-ne la rugăciunile ce ne-au făcut Preaosfinția Sa pārintele Mitropolitul, dimpreună cu Dumnēlor veliții boeri, și am ertat de rēspunderea aceștii clăci trecute, iar Marin și cetașii lui, și orī care altul se va fi mutat pe pāmēntul acelor 600 stānjeni, făcēnd case, acareturi și orī ce alt spre al lor interes și folos, de vreme ce acea parte rēmāne de acum înainte vecinică moșie a monastiei, să aibă a se invoi cu Epitropul monastirei pentru dreptățile pāmēntului, ca unii ce lōcuesc pe pāmēnt strēin. Dar însă, pentru că Marin cu cetașii lui ce s'au arētat cu dava asupra monastirei, aici în domnescul nostru Divan, au fost îndemnători și pricinuitori turburārilor și crisologhiilor între călărași cu monastirea, precum așjderea, și chiar ei s'au arētat de față prin judecāți, cerēnd lucruri ce nu li se cuvenea, nici putea avea vre un fel de împārțāșire, după tot cuvēntul drept, se cuvenea a se osāndi să plătescā tōte cheltuelile, atāt ale monastirei, cāt și ale călărașilor, însă fiind-că și acele cheltueli se adună în sumă mare, milostivire făcēnd Domnia mea, ca să nu simtā atāta mare greutate, hotārim, să plătescā taleri 10.000 la Cutia de milostenie; de care poruncim Dumnēvostrā ispravnicilor ai județului, ca în fața locului, prin vederea Dumnēvostrā, să se cisluiascā ei între ei, adecā Marin cu cetașii lui ce s'au arētat mai sus anume, grijind Dumnēvostrā a se face cisma după dreptate și după starea ce va fi avēnd fieș-care, și implinindu-se toți banii taleri de ce-mii, fără cea mai puțină zābavă, ca să nu facā trebuință a se trimite și mumbașir, să 'i trimitēți aici ca să se dea la Cutia de milostenie. Tōte acestea cu drept cuvēnt, hotāriu-le Domnia mea, în cāt și monastirea să 'și aibă cea deplină stāpānire peste tot pāmēntul ce i s'au aferosit, și etitoricesca orānduială să se păzēscā neclintitā în veci și mila de privileghiū să o aibă de a pururea slujitorii cei ce halea slujesc cu pecetluituri domnesci, după voința etitorului, poruncim Dumitale, cinstite și credinciosule boerule al Domniēi mele vel Logofete de țera de sus, să întocmesci domnescul nostru hrisov, cu tōtā copriinderea ce se arātă intru acēstā întārire, care hrisov, trecēndu-se în condicile domnescului nostru Divan, să se dea la monastirea sfāntului Spiridon-noi, ca să stea acolo în păstrare.—1820, Martie 12.

(pecetea g-pd.)

Vel Logofēt.

judcata de la N. Caragea din 1782 August 25 că, cu toată influența de care se bucura Enăchiță Văcărescu pe lângă Caragea «avându-și

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Mariei tale, ce mi s'au dat la jalba Dumnólui Căminarului Iancu, Epitropul monastirei sfântului Spiridon-noi de aici din Bucuresci, întâișându'l zăpciul hătmănesc, innaintea noastră cu pâriții sei: Sărdarul Marin Butculescu i Slugerul Matei i Șatraru Gheorghe i Vistierul Neagu, i Vistierul Constantin și alți orășani ot Roși-de-Vede i cu lude 11 din călărașii isprăvnicatului de acolo, am cercetat prigonirea ce au pentru orasul Roși-de-Vede, ce se jălucesc Epitropul că cu viclesug ambă Serdarul Marin i cei-l-alți uniți cu densus, să-l strice din locul cel vechiu și să-l mute pe moșia calărașilor i pentru înșelăciunea ce dice Epitropul, că din învățatura Serdarului Marin au făcut călărașii monastirei în lét 1816, când i-au dat moșia lor în arendă, și cetind cu luare aminte sineturile ce au și o parte și alta, le arătăm Mariei tale pe scurt mai jos, însă :

Sineturile monastirei

1768, Iunie 2, de sunt an 51. — Hrisov în copie al răposatului Domn Alexandru Vodă Ghica, că au închinat la această monastire totă moșia domnască ot Roși-de-Vede, care moșie fiind din vechime domnască, după vromi orânduia Domnii, ca din venitul ce s'ar aduna, să fie pentru purtarea de grijă a monastirei de peatră, ce este acolo zidită de nêmul boerilor Cantacuzinesci, dar une-orî era om cu frica lui Dumneșu și purta grija, alte-orî nu, mai vêtos că ispravnicii și căpitani ce era, lua tot venitul moșiei, și fiind-că acea biserică s'au închinat de boerii Cantacuzinesci sub purtarea de grijă a aceștii monastiri, hotărăsca Maria sa ca să ia monastirea venitul aceștii moșii, din toate semănăturile dijma după obicei, afară numai din preoți ce vor fi la biserică Cantacuzinescilor și slujitorii ce vor fi la stég, cu pecetluituri roșii și ședători pe acea moșie, aceștia să nu se supere de tult, nici de dijma, nici de otaștină din viile ce vor fi având făcute de ei până la acest hrisov pe această moșie, iar cei-l-alți toți să și dea dijma după obicei, măcar și slujitor să fie, nefiind ședător pe moșie, și pentru clacă de casă câte un tultu și otaștină, de la toți cei-l-alți, ce nu vor fi slujitori cu pecetluituri roșii și vor avea vii pe această moșie, să ia monastirea din 20 de vedre una vadră vin, iar nu bani, i din morile ce sunt pe această moșie să ia tretina din oemul ce se strînge și să nu fie volnic nimeni a vinde vin și rachiul pe această moșie, decât numai vinul și rachiul monastirei, făr' de numai s'au dat voie a vinde slujitorii vinul lor de la cules până la sfântul Vasile, însă vinul ce vor face din viile ce aveau făcute până la acest hrisov, și alții cari vor lua voie cu aședământ de la Epitropul monastirei, iar alții nici într'un chip să nu aibă volnicie.

1768, Septembrie 14. — Carte tot a Mariei sale, volnicind pe Epitropul monastirei să ia venitul aceștii moșii, după mai sus numitul hrisov.

1781, Ianuarie 22, de sunt an 38 trecuți. — Anaforaoa răposatului Banului Ianache Văcărescu, fiind vel Spătar, întârită și de răposatul Domn Alexandru Vodă Ipsilant, în copie adevărită de Serdarul Răducanu, la prigonirea ce avea monastirea cu călărașii ot Roși-de-Vede, dicend Epitropul, că călărașii erau privilegiați de răposatii bătrâni Domni pentru slujbele lor, ca din dreptele

tôte mijlócele într'acea vreme în zilele aceluî Domn înlesnitóre de a-și întări pe deplin tótă cuprinderea anaforalei sale ce au dat în zilele

bucate ce vor avea peste an pe moșie, să nu dea dijmă la domnie, iar atunci se jăluia Epitropul, că nu numai călărașii ce se află ședători la acéstă moșie, ci încă și alți mulți, cu numire de călărași, pricinuia multă pagubă monastirei, pentru care s'au învoit înaintea Dumnélui amëndouë părțile, cu mulțămita lor, ca la 60 lude slujitorî, ce se afla atunci în slujbă cu pecetluiturî, și li se deosebescă, la o parte, din moșia acéstă, stânjenî 600, ce vine de lude po stânjenî 10, iar tótă ceea-l-altă moșie să rămăe în stăpânirea monastirei, cu putere pe deplin, însă acei stânjenî 600 să se dea călărașilor cu acéstă hotărîre, că de va cădea vre-o moră de ale monastirei pe partea lor de moșie, să nu aibă a face, ci să se stăpânescă de către monastire orî unde va cădea înfundată; așijderea când vre-o dată séu ei, séu némul lor vor vrea să o vîndă, să aibă protimisis monastirea a o răscumpăra, și vinul și rachiul ce vor vinde pe moșie să nu aibă voie a'l pune în cărciumă cu preț mai jos decât monastirea.

1783, Martie 1, de sunt anî 31 trecuți (?) — Hotărnicie iscălită de ispravnicîi județului, cum că mai nainte se deosebise călărașilor acei stânjenî 600, dar era prigonire între monastire cu dênșii, pentru hotarul despărțitor și după poruncă domnescă mergënd Dumnólor la fața locului, au făcut îndreptare, puind și petre i movilî făcënd, unde au fost trebuință.

1805, Iunie 7. — Hrisov al rēposatului Domn Constantin Vodă Ips'lant de pira ce pornise orașanii ot Roziî-de-Vede, cari șiceau că sunt vechilî la 126 de lude, ce se trag din cei vechi călărași, cerënd moșia pe séma lor. Dar Măria sa întăresce stăpânirea monastirei și hotăresce călărașilor, să fie mulțămîți cu acei stânjenî 600, ce li s'au dat.

1816, Aprilie 28. — Jalbă a Epitropilor către Măria sa Domnul Caragea, să se pue în lucrare cercetarea înneacăciunei orașului și să nu aibă voie nimenî din orașanii a se muta pe moșia călărașilor, și în dos, dă Măria sa poruncă ispravnicilor județului, că pentru pricina înneacăciunei orașului are a se face urmare după porunca Măriei sale ce s'au dat, iar pentru mutarea piriților din oraș, după ce se va săvērși cercetarea de mai sus arētată, atunci va da Măria sa hotărîre, de au voie a se strēmuta séu nu.

1816, Noembrie 5. — Anafora a Dumnólor veliților boeri, că fiind acest oraș vechi și împodobit de locuitorî cu case și alte namestii, unele de mult preț, nu este cu cuviință a se strēmuta din locul lui nici pe moșia monastirei la altă parte, nici pe moșia călărașilor, ca să nu rămăe monastirea lipsită de venitul orașului, ce'l are hărăzit din vechime prin hrisóve domnesci, mai vērtoș când s'au găsit prin cercetare la fața locului și mijlocul îndreptărei, de a lipsi înneacăciunea ce făcea apa Vejiî, dar prin talerî 5000, ce trebuesc a se cheltui pentru tāmăduirea înneacăciunei, douë părți să dea monastirea și o parte orașanii.

1816, Iulie 4.—Poruncă a Măriei sale Domnului Caragea, ca până se va da hotărîrea Măriei sale asupra pricinei, nici unul din orașanii să nu fie volnic a se muta din lăuntrul orașului.

1816. — Insciințare a ispravnicului către Domnie, cum că după poruncă stringënd pe orașanii, le-au citit anaforaoa Dumnólor veliților boeri, și toți cu un cuvënt au răspuns, că la cheltuială nu se îndatoréză a plăti nimic, fiindu-le indestulă răspunderea obiceiurilor moșiei.

Domnului Ipsilant bătrênul, dar răposatul Domn N. Voevod Caragea se vede că nu s'au înduplecat, ci la Domnesca sa carte ce s'a dis,

1816, Noembrie 12. — Altă anafora a Dumnélor veliţilor boerî, când se jăluia Epitropul, că călăraşii au dat voie de s'au făcut 28 case pe acei 600 stânjeni ai lor, viclenind ca să mute oraşul monastirei pe moşia lor, şi călăraşii au răspuns, că facerea acelor case nu este cu voie dată de la dênşii, de care dice Dumnélor boerîi, că invoiala ce au făcut monastirea cu călăraşii, când li s'au deosebit acei stânjeni 600, să se urmeze nestrămutat, şi că oraşul acesta, fiind întemeiat din vechime, şi hărăzit de luminaţii Domnii monastirei, să fie oprîţi călăraşii pe acei 600 stânjeni ai lor, fără numai sat să facă, însă cu ômenî din alte părţi, iar din oraşani nimenî să nu aibă voie a se muta acolo i pentru acele 28 case, ce s'au făcut pe moşia călăraşilor, să se mute aceia înapoi la oraş şi casele să li se plătescă de către ce'a ce le-au dat voie de le-au făcut, i cartea ce le-au dat Divanul din vremea Armiei Rusescei să li se ia de la mână, precum li s'au luat şi hrisovul lui Mavroghene, fiind aceste împotriva a 6 hrisóve domnesci ce are monastirea, iar pentru a treia parte din cheltuiala innecăciunei numai atunci să dea oraşanii făr' de a se mai supăra altă dată, ci monastirea să îngrijescă pe tot anul a drege aceea ce va fi de trebuinţă, spre a nu se inneca oraşul, iar Măria sa Domnul Caragea, la hotărîrea ce au făcut cu Divan asupra aceştii pricinî între călăraşii cu monastirea, dice că sunt datorî să plătescă la monastire tóte dílele elăcei, ce nu le-au lucrat de la lét 1781 de când s'au făcut aşedământul cu monastirea şi până la acéstă hotărîre, cum şi de aici înainte să clăcuiască monastirei câte 12 díle pe an, seaú de nu, de vreme ce înşişi ei sunt stricătorî aceluî aşedământ, urméză să remână stricat şi luându-li-se acei stânjinî 600, să se întorcă la monastire dimpreună cu tot venitul iarăşi de la aşedământ până la acéstă hotărîre, întorcându le şi lor monastirea ceea ce va fi luat până la acéstă hotărîre; pentru cele-l-alte dreptăţi ale moşiei monastirei pe care se cunosc, să le urmeze de aici înainte privilegiul ce l'au avut călăraşii din vechime, însă numai din ei câţi se vor afla slujind, şi ei au răspuns înaintea Măriei sale, că fiind ômenî scăpataţi, n'au putere să răspundă la monastire venitul acelor 600 stânjinî pe atâţi ani; căroro li s'au dat răspuns hotărît de Măria sa, că negroşit urméză a se pune în lucrare unul din mai sus arétatele doué mijlóce şi să'şi aleagă pe care vor voi.

1816, Noembre 20. — Zapîs cu punerea degetelor şi iscăliturî a 8 călăraşii ce dic că au fost vechilî şi despre partea tuturor a celor-l-alţi călăraşii, adeverit şi de Dumnélor veliţii boerîi, cum si de Măria sa Domnul Caragea întărit, şi s'au învoit cu Epitropul să le erte claca anilor trecuţi, adecă din Domnia cea dintâiu a reposatului Domn Alexandru Ipsilant, şi până la acest zapîs, ce după dreptate se cuvenea a lua monastirea de la lét 1817 înainte, să clăcuiască monastirei numai câte 6 díle pe an, răspundënd şi cele-l-alte drepturi ale stăpânului moşiei, după pravilnicésca condică, şi acei stânjinî 600 ce li s'au dat de monastire, în desăvêrşită stăpânire, drept privilegiul ce au avut mai nainte şi îi vindea până atunci în arendă, la alţi străini, i-au dat sub stăpânirea monastirei, învoindu-se ca să le dea monasiirea pe tot anul, câte talerî 1.500, începându-se acéstă invoială de la Ianuarie al létului 1817 şi câţi se vor afla cu locuinţa pe acéstă moşie a lor, de stânjeni 600, cum şi câţi vor mai locui de atunci înainte, să aibă a se tocni şi a se învoi cu Epitropul

trece cu vederea cuvântul ohavnic și face tăcere de a avea voie călărașii să-și vindă partea lor de stâneni 600 când vor vrea, ca nisce

monastirei, pentru toate, iar când vre-o dată ori ei, seau nêmul lor vor voi a vinde acêstă moșie, să se prețuiască de ômeni cu sciință, seau să o scôtă ei la mezat și câți bani se vor alege că face, să li se numere de către monastire și apoi să nu li se mai dea acei taleri 1.500; iar nevrând ei a vinde, să fie datore monastirea a le numera pe tot anul numiții bani, iar nedându-li-se banii, să-și ia moșia în stăpânirea lor, dar după rugăciunea ce au făcut ei Epitropului, le-au făcut și acêstă musaadea, adecă acei câte taleri 1.500 pe an să le dea până în soroc de 7 ani și de se va întempla până atunci, a se mai sui prețul arendii moșiilor, să li se mai adauge și lor prețul arendei de atunci înainte peste taleri 1500 pe an, cât se va găsi cu cale, iar întemplându-se a se scădea prețul arendilor, să nu li se facă nici o scădere, ei să li se dea tot acești câte taleri 1.500 pe an, de la monastire, până iarăși în soroc de 7 ani, și așa la fieș-care 7 ani, să se facă acêstă cercare asupra prețului și indreptare, precum se dice mai sus.

1818, Septembrie 19. Buiurdizmă sub pecetea Măriei sale Domnului Caragea, la anaforoa Vistieriei, făcută la jalba Epitropului, a se face poruncă către ispravnicii de Teleorman, să nu se strămute ispravnicatul de la orașul Roșii-de-Vede, de pe moșia monastirei, pe moșia Călărașilor.

Sineturile orășenilor.

1812, Maiu 6. — Insciințare ispravnicescă a Stolnicului Iordache și a jăluitorului Căminar Iancul, aflându-se atunci ispravnic, către comitet, la jalba ce dedese orășanii, că de vre-o câți-va ani mutându-se apa Veșii curgerile prin oraș, nu numai înneacări le face și pre mulți îi scôte de prin case, ce și după ce scade, rămăind lacuri și noroe, pătinesc de putore, neputând a-și aduce nici cele trebuincioșe de afară, aflându-se și totdeauna bolă incuibată și cerea voie să se mute orașul pe delucel, pentru care s'au poruncit ispravnicului, să cerceteze și de va fi cererea acêstă, cu primirea tuturor, să cêră de la toți iscălitură în scris; al doilea să cerceteze de este arătarea lor adevărată, și al treilea să ia pliroforie, pe a cui moșie voiesc a se muta și câtă diastimă este acel loc, unde cer a întocmi clădirea orașului și să insciințeze. Arată ispravnicii că aducând o sumă de orășani, din cei ce locuiesc pe vale, toți cu un cuvânt au răspuns, că cer a se muta, scriind ispravnicii, că arătarea ce fac orășanii de inneacăciune, noroe și putori, este adevărată.

1812, Iunie 4. — Poruncă a comitetului, către ispravnicii de Teleorman, că făcându-se întrebare Medelnicerului Arcudie, Epitropului monastirei Sfântului Spiridon, de primesce și de pôte monastirea, să cheltuiască, spre a abate apa Veșii, de unde mergea atunci cu ôreși-care ajutor și al orășanilor, au dat răspuns în scris, că monastirea nu are stare și putere a face acêstă cheltuială ne având mai vêtros și nici un folos de la orășani, de aceea dă Divanul voie și slobodenie, să se mute orașul la acel loc, ce arată ispravnicii, că cer orășanii.

1812, Iunie 16. Zapis a 40 de locuitori ai Scaunului ispravnicesc la mâna Slugerului Marin Butculescu i a altor boerinași neguțători, locuitori și străini, cum că s'au învoit de le-au dat loc pe moșia lor, de la apa Veșii, despre cóstă, până deasupra viilor în deal și pășunea vitelor la tufe, să facă oraș slobod pe acest loc și ori câți boerinași i neguțători i veri-ce locuitori din pămên-

moștenitori cu desăvârșită putere.» Sub următórea domnie a lui Mavroghene oștenii călărași, la reclamațiunea lor se repune în vigóre vechia

teni vor vrea, să facă case pe moșia lor, seași prăvălii și ori-ce bina, acaret seași cârciumă, precum le va da mâna, a vinde vin și rachi și veri ce coprins de loc care cât îi va face trebuință, să fie slobod pe totă lunca Vedii, până în dealul Viilor de-asupra, măcar și vie de ar pune prin grădinile lor, călărașii otaștină, să nu le ia, iar pomi să nu pue mai mulți, decât 10 într'o grădină și starea cea dintâii boerescă și neguțătorescă, pentru prăvălii și cârciume, sau ori-ce alișveriș vor face să dea câte taleri 2, iar starea de al 2-lea câte parale 60 și starea de al 3-lea, ce nu va avea cârciumă, câte parale 20, fiind și aceștia slobodii a se chivernisi cu ce vor putea, la care loc să fie volnicii și slujitorii a'si face case cu asemenea slobodenie de alișveriș, fără numai în grădină decât 10 pomi mărunți, să nu pue nici ei, și care din ei va ámbla să strămute acest aședământ, să nu fie ascultat de judecată, osândindu-se ca să plăteacă ori ce acaret va zăticni, adevărit fiind acest zăpis, și de isprăvnicat într'același lét Iunie 17.

1818, Februarie 23.— Anafora a Dumnélor veliților boerii de prigonirea ce au avut Serdarul Marin Butculescu i alți boerinași și locuitori, ce și-au făcut case și namestii, pe 600 stânjeni ai slujitorilor de scaunul isprăvnicesc ce se numesc și călărași, care îi au lângă orașul Roșii-de-Vede cu Epitropul monastirei prin vechil Ioniță Postelnicelul; dic Dumnélor boerii, că dându-se slujitorilor acei 600 stânjeni prin întărirea răposatului Domn Alexandru Vodă Ipsilant, ot lét 1781, intru desăvârșită stăpânirea lor, cu mulțămirea și a monastirei drept privileghiurile ce avea din vechime, volnicii și nepopriții au fost a da și a închiria piriților locuri dintr'înșii, și nu pot slujitorii cu nici un cuvânt a strămuta acest aședământ, mai vartos dupe ce în puterea lui și-au făcut piriții și binale acolo, încă unii dintr'înșii zidiri întemeete de mare proț; așijderea nu póte nici Epitropul în puterea aședământului ce au făcut în urmă cu călărașii, pentru arenda acelor 600 stânjeni, ca să siléscă pe piriți a face de isnová aședământ cu monastirea pentru adestul locului ce l-au dat călărașii jăluitoților, căci de și serie în acel aședământ, ca câți se vor afla cu locuința pe această moșie a lor, cum și câți vor locui de atunci înainte, să aibă a se întocmi și a se învoi cu Epitropul monastirei, pentru tóte, dar această legătură, se înțelege pentru câți vor locui pe celălalt loc al moșiei călărașilor, din cósta délului spre câmp, iar nu și pentru capul moșiei, până deasupra viilor în dél, ce l-au dat călărașii jăluitoților, prin zăpis de aședământ, dimpreună și cu pășunea vitelor la câmp, fiind-că acela dupe ce l-au închiriat odată călărașii la piriți, n'ai mai avut putere, nici ei, nici arendașii lor, a'i sili să facă alt aședământ decât săși cêră de la dênșii numai chiria locului cea tocmită dupe zăpis, neputând a se ajutama Epitropul nici cu vorba ce au dis că piriții ámblă cu vicleșug să mute orașul după moșia monastirei, pe moșia călărașilor, în vreme ce din vechime orașul au fost și pe acei 600 stânjeni, ce s'au dat călărașilor și mai ales, că pentru înneacăciunea ce pătimea piriții totdeauna, din vêrsarea apei Vedii, le-a i dat comitetul voie de a muta orașul dupe engrafon ce au dat și însuși Medelnicerul Arcuda, Epitropul de atunci al monastirei, de care înneacătură dic piriții, că și acum nu este orașul mântuit, și că casele și namestiile ce au pe moșia monastirei nu le au strămntat și că au plătit și vor plăti și de acum înainte adetul locului, iar casele cele noue ce le-au făcut pe moșia călărașilor, le sunt de mare trebuință a nu pătimi la vreme de înneacăciune, după cum au pătimit până acum; găsec dar Dumnélor boerii cu cale, ca așe-

anafora a lui Văcărescu dându-le un nou hrisov. Mavroghene avea nevoie de oșteni. M. Voevod Suțu, următorul Domn, la 1792 Februarie

dământul ce au făcut călărașii cu piriții, prin zapis să și aibă puterea și urmarea lui nestrămutată și întru nimic bântuială să nu facă Epitropul piriților a le cere cât de puțin adaos, fără numai să și ia de la dânșii chiria, ce sunt legați prin zapis a da, dijma câmpului și fânețele, dupe cea-l-altă moșie a călărașilor ce au fost oprit călărașii pe sâma lor, și au dat o manastire în arendă, prin zapisul din urmă; așijderea să stăpânescă piriții și viile i liveștile de pomii ce au sădit pe moșia călărașilor, răspunzând și avaețul ce sunt legați după zapisele ce au de la mâna călărașilor, care și acelea sunt înainte zapisului de arendă, ce il au dat călărașii la manastire; iar Măria sa Domnul Ión Vodă Caragea, judecând acostă pricină cu Divan, dice, că din sinetură dovedindu-se că slujitorii au avut acei 600 stânjeni întru desăvârșită stăpânirea lor, cu voie dată și pentru vândarea de vin și rachiū, volnicii și nepotriviți au fost a da și a închiria, orî cui ar fi vrut locuri din moșia lor precum și piriților orașeni, dar fiind că vechilul Epitropului au dis, că aședământul ce l au orașenii ar fi fără de scirea călărașilor, au orânduit pe Anastase Șerbeci-bașa, ca să mērgă la fața locului și să facă cercetare călărașilor prin jurământ în biserică și de se va dovedi că aședământul ce l au orașenii, s'au făcut cu voia și scirea tuturor călărașilor, să l adevereze Șerbeciul în dos și atunci hotăresce Măria sa, să rămăe întru tôte bun și nestrămutat, și anafora Dumnelor veliților boeri să se urmeze întocmai; apoi să cerceteze Șerbeciul iarăși prin mijlocul jurământului, atât pe călărași, cât și pe vechilul Epitropului, și de se va dovedi că la vremea când s'au învoit Epitropul cu acei opt călărași, la lét 1816, pentru arenda moșiei lor, au avut sciință orî Epitropul saū vechilul, de aședământul ce au piriții orașani de la călărași, din lét 1812, atunci aducēnd Măriei sale cercetătorul pliroforie în scris, să rămăe manastirea răbdătore de scāderea ce i se face cu acel aședământ al călărașilor, către piriții orașani la venitul arendii moșiei călărașilor, ce au luat o manastirea în lét 1816, pentru venicia ce s'au urmat din partea Epitropiei asupra orașanilor, iar dovedindu-se că nici Epitropul, nici vechilul n'au avut sciință de acel aședământ și nici cei-l-alti călărași nu le-au făcut cunoscut, nici acel aședământ când s'au învoit la lét 1816, nici cei-l-alti călărași când au dat adeverință de primirea acelor taleri 1.500 ai arendii, acolo la Roșii-de-vede, asemenea nu l-au făcut cunoscut acel aședământ atunci, aducēnd cercetătorul pliroforie în scris Măriei sale, va da cuviincioșa hotărire.

1818, Martie 3. — Mărturie a Dumnelor Vornicilor Dumitrașco Racoviță și Ión Știrbeiū, cum că la pricina de judecată ce au avut piriții cu jăluitoarul, aducēnd înainte Dumnelor căți-va slujitori, au incredințat cu graiul, că zapisul piriților de aședământ este bun și sciut tuturor, încă Mihaiū sin Cârstea au dis acosta, că vrēnd să plece cu scrisorile de la zărăfia județului, i-au dis un slugar Sandul Condicarul, că de l va întreba cinevași pentru zapisul lor ce l-au dat de aședământul piriților, să l tăgăduiască și să dică că nici au vēdūt, nici scie de acel zapis.

1818, Martie 18. — Zapis a lude 26 slujitori scris de Stamate Șetrarul, judecătorul județului și iscălit de un Gheorghe, cu opt martori protopopi i preoți, dat la mâna Șerbeci-bașai, și coprinđetor, că sciū și arată în frica lui Dumneđeu, cum că zapisul de aședământul ce l-au piriții ot lét 1812 Iunie

17 anulăză hrisovul lui Mavrogene de și lasă cei 600 stâneni călărășilor, dar lunecă asupra recunoșterii dreptului de proprietate ohavnică.

16, este al lor netăgăduit, dat de bună voie, în care zapis mărturisește și un popă Stancul Lețul, ce atunci se afla slujitor și s'au iscălit în zapis cu mâna sa.

1818, Martie 20. — Adevărire a lui Șerbecci-bașa în dosul zapisului ce au piriții de la călărăși ot lét 1812 Iunie 16, cum că au arătat slujitorii hotărîrea Domnăscă și toți cu un cuvânt și glas au mărturisit, de față cu Ioniță Postelnicelul, că jurământ nu pot să primăscă, căci zapisul acesta este sciut tuturor dat de bună voia lor și cei ce au sciut carte s'au iscălit chiar cu mâna lor, și cu nici un fel de cuvânt nu pot să'l tăgăduiască, dând și adevărință în scris la mâna sa, iscălită chiar cu mâinile lor, cei ce au sciut carte, care adevărință au luat'o el ca să o aducă spre pliroforia Măriei sale lui Vodă, iar zapisul acesta, dupe porunca și voia ce i se dă de la Măria sa, l-au adevărit cu iscălitura sa și l-au dat la mâna orașanilor, ca să'si aibă ființa și urmarea lui, dupe hotărîrea Măriei sale.

1818, Martie 21. — Zapis al călărășilor la mâna celui Șerbecci-bașa, prin care arată trei dintr'înșii, adică Neagoe și Ion Ceauși, că chiămându'i slugerul Sandul la odaia lui, ce are în marginea orașului, le-au citit o carte dicend că este de la Ioniță Postelnicelul, ca să dică ei tot ce au dis înteu; așijderea chiămând și pe Badea Bleau la casa lui în Ruși, i-au dis tot asemenea, înfricoșându-i că de nu vor dice așa, vor cădea în nevoie și vor plăti taleri 3.000 și i va pedepsi Măria sa Vodă, precum și în urmă dupe ce au venit Sluggerul aici, le-au dis înfricoșările acestea, osebit când au fost venit Ioniță Postelnicelul cu Sluggerul Chirițescu, ca să rădice pe orașani, le-au cerut să dea în scris iarăși de zapisul orașanilor că nu'l sciū și atunci au fost toți slujitorii; ei fiind-că zapisul l-au fost dat cu scirea lor a tuturor, la cercetarea și întrebarea ce le au făcut, au dat toți tovarășii adevărința lor la mâna cercetătorului, ca să ducă spre pliroforia Măriei sale lui Vodă, dar pentru că este blăstem la mijloc ca să nu ascundă nimic, au dat și acastă adevărință pentru că Sluggerul Sandul i-au chemat și le-au dis.

1818, Martie 20. — Mărturie a preoților ot Ruși și alții, că aflându-se și ei aici la Bucuresci împreună cu acești opt călărăși vechili toți pentru claca moșiei monastirei, s'au întemplat față când au întrebat Căminarul Ianeu pe slujitorii, față fiind și Ioniță Postelnicelul, de au vedut nisea-i va locuri infundate pe moșia lor, și ei au dat răspuns, că locuri infundate n'au vedut, iar simfonie au cu unii din boeri; așijderea dic că pe vremea aceea Ioniță Postelnicul s'au aflat cu șederea în hanul moșiei, la Ruși, și cu ochii au vedut trecend omeni și măsurand să prinđă locuri pe moșia slujitorilor ca să'si facă case și este sciută de toți.

1818, Martie 23. — Pitac al Șerbecci-bașai către potropopol, să primăscă jurământ Ioniță Postelnicelul pe trei ponturi, și răspuns al potropopolului că la pontul d'inteu: când au luat în arendă la lét 1816, de la acei 8 slujitorii, sciința de aședământul orașului n'ai avut? însă numai el au primit jurământ, iar pentru Căminarul n'au putut să încredințeze, ci au dis, că va răspunde însuși Dumnelui la al 2 lea pont, că slujitorii nu i-au spus de aședământ nici lui nici Căminarului, au săvērșit jurământ că nu i-au spus, iar pentru Căminarul au dis că va răspunde însuși Dumnelui; la al 3-lea pont: când au dat acei taleri 1.500 pe arendă? n'au putut să primăscă jurământ, mărturisind însuși, că la Ianuarie lét 1818, când au dat acei câte taleri 1.500, avea sciința,

A. Voevod Ipsilant la 1797 Martie, anulăză din noh hrisovul lui Mavrogene «fiind dat într'un chip împotrivor și schimonosit domnescilor hrisove de mai înainte.»

cei cu 8 luni mai înainte, adecă la Iunie lét 1817, când au venit de au apucat pe orășani de simfonie, însuși el au spus că scie de atunci.

1818, Februarie 18. — Mărturie a Arhimandritului Constandie, epistatul schitului Dragănescii, că după ce s'au făcut zăpăsul acela spre a se opri înneacăciunea apeii Vedeii, care innecă totă partea de la vale a orașului Roșii-de-Vede, în tòmna trecută mergend Cuvioșia sa la isprăvnicat pentru pricinii ale schitului său, ce se vecinesce cu moșia Roșilor, au rămas acolo ocolit de înneacăciune mai mult de două săptămâni, care înneacăciune s'au întemplat asemenea ca și mai înainte, pricinuind nemărginită strîmtorare la locuitorii pentru orii ce trebuință.

*Alte sineturi ce mai are monastirea din urma hotărîrei
Domnului Caragea cu pîrîții.*

1818, Septemhře 16. — Anafora a Logofetii țerei de sus, buiurdisită de Măria sa Domnul Caragea la jalba ce dedese Epitropul, cum că când s'au învoit cu călărașii pentru clacă și pentru arenda moșiilor, n'au avut nici o sciință de zăpăsul ce au fost dat călărașii orășanilor în lét 1812, cerend să se aducă acei opt călărași ce au făcut aședământul cu monastirea, a căroră cerere au găsit'o și logofetia cu cale, dar nu s'au adus călărașii, întemplantu-se ducearea Măriei sale Domnului Caragea.

1819, Martie 22. — Adevărta ce au dat 11 călărași înainte noastră, adecă acei 8 călărași și alți trei, și s'au adevărit și cu iscăliturile noastre, cum că, chiamându'i Serdarul Marin în două—trei rinduri, le-au dis să 'i dea zăpăsul ca să facă tîrg slobod pe moșia lor de stânjeni 600, fiind-că are anafora domnescă; călărașii au dis că se teme să nu dea de vre-un necaz; Marin le-au dis, că va strînge ómenii străini, iar nu ómenii din orășanii pămîntenii, și că ei să nu aibă nici o grijă, că ce va fi Dumnelui va respunde, și de se va face tîrg pe moșia lor pot și ei să scape de clacă a nu da monastirei, ca unii ce se află ședători pe moșia monastirei, și va rămănea a da tot câte un zlot de clacă; așa dar i-au dat zăpăsul după cum le-au cerut, iar la lét 1816, când venise mumbașir după jalba Epitropului, ca să 'i aducă, au mers la Serdarul Marin în Roși, aflându-se isprăvnic, și l'au întrebat de voiesce să le dea zăpăsul înapoi seau să 'i împace, să spue la judecată că au dat acest fel de zăpăsul, seau să nu spue, Serdarul Marin le-au dis, că nimenii nu 'i va întreba aici de zăpăsul fiind-că este sciut și Epitropului; de aceea, când au făcut ei învoiala cu Epitropul aici pentru clacă, n'au pomenit nimic de acest zăpăsul, fiind-că le disese Serdarul, că și de'l va aduce pe Dumnelui aici, zăpăsul nu se va mai vedea, decăt au spus călărașii Epitropului că au aședământ cu 4 inși cari și-au făcut vii pe moșia lor ca să plătescă otastina în bani, pentru care cere Epitropul, ca orii să rămăe bun aședământul ce au făcut monastirea cu călărașii la lét 1781, când le-au dat acei stânjeni 600 în stăpănirea lor, ca unul ce este de folos, atăt acestor călărași de acum, cât și acelor din urma lor, și zăpăsul ce au dat călărașii la lét 1812 Serdarului Marin, să nu se ție în sémă, ca un nedrept și pricinivor de mare pagubă monastirei, seau de vreme ce călărașii au desputernicit aședământul cel dintăi, ot lét 1781, precum se coprinde și în domnescă hotărîre a Măriei sale Ioan Vodă Caragea, din cósul ce

In 1803 Aprilie, călărașii și orășanii din Roșii-de-Vede dau nouă reclamațiune asupra monastirei, întemeindu-se pe hrisovul lui Ma-

li s'au dat acei 600 stânjinii și s'au arătat mincinoși și la al doilea aședământ al clăcei și al arendii, tăinuind zapisul ce 'l dedese Serdarului Marin în lét 1812, (cu tóte că mărturisesc în scris, că după sfatul Serdarului Marin au tănuit acel zapis) de se va găsi cu cale de către judecată să se strice darul acestor 600 stânjinii ce li s'au dat de către Epitrop, pentru ca să 'și aibă monastirea odihnă de către dênșii, și nici o dată în liniște n'au fost, făcând mari și grele cheltueli prin judecări din pricina lor. precum se dovedesc din sine-turile judecăților, de vreme ce călărașii cu pricina darului amblă să desghineze și să rădice tóte dreptățile și pronomiile monastirei, nelăsându-o de atunci și până acum în odihnă, pricinuindu'i pagubă peste taleri 5.000, și după hotărîrea Măriei sale Domnului Caragea, să rămăe privileghiurile ce le au hotărît ctitorul în moșia monastirei, întorcând la monastire tot venitul acelor 600 stânjinii din césul ce li s'au dat în stăpânire dimpreună și cu pagubile i cheltuiala, seau să hotătască, ca să le dea monastirea pe tot anul, lor și celor din urmă călărași, o sumă de bani pentru privileghiurile lor, făcându-se însă întéiu socotéla cu amăruntul de dreptățile lor, ca nu cu privileghiurile ce au avut din început să începă iarăși a pricinui asemenea pagube spre a căroră întimpinare li s'au fost dat acei 600 stânjinii, la care dic călărașii, că Serdarul Marin i-au înșelat de le-au luat acel zapis de la mână, în lét 1812, dicându-le că ce va fi însuși le va implini, și că iarăși Serdarul Marin i-au învățat când îi chiăma Epitropul la judecată, în lét 1816, și s'au învoit pentru elacă și pentru arendă, ca să nu spue de acel zapis, cum și piriții răspunseră că în puterea aceluși zapis ce le-au dat călărașii de bună voie, și în slobodenia ce le-au dat și stăpânirea prin scirea și a monastirei și au făcut case și alte namestii pe moșia călărașilor, și ca nisce făcute cu bună credință cer să le stăpânescă seau să se prețuiască binalele și să li se plătescă după cum sunt legați călărașii, atât prin zapisul lor, cât și prin judecata Dumnelor veliților boeri. Decî, dându-se slujitorilor acei 600 stânjinii prin întărirea răposatului Domn Alexandru Vodă Ipsilant ot lét 1781, întru desăvêrsită stăpânire, cu mulțămirea și a monastirei, drept privileghiurile ce avea din vechime de la alți luminați Domni, volnici și nepoprii au fost a da și a inchiria piriților locuri dintrênșii, și nu pot nici slujitorii, nici Epitropul monastirei cu nici un cuvânt a strămuta acel aședământ, după ce însuși Epitropul i-au cunoscut de bună stăpâni, cum al doilea aședământ ce au făcut cu ei pentru arenda acestor 600 stânjinii ai lor, și ei în numirea aceluși aședământ ce a' făcut cu călărașii și-au făcut și binale acolo, încă unii dintrênșii și ziduri întemeiate de mare preț; așijderea nu pôte Epitropul cu pricina aședământului ce au făcut în urmă pentru arenda acelor 600 stânjinii, ca să siléscă pe piriții a face de iznóvă aședământ cu monastirea, pentru adetul locurilor ce au dat călărașii jăluitorilor, căci de și scrie într'acel aședământ, ca câți se vor afla cu locuința pe acea moșie a lor, cum și câți vor locui, de atunci înainte să aibă a se întocmi și a se invoi cu Epitropul monastirei pentru tóte, dar acéstă legătură se înțelege, pentru câți vor locui pe celă-l-alt loc al călărașilor, din cósta délului spre câmp, iar nu și pentru capul moșiei, până deasupra viilor în dél, ce 'l-au dat călărașii jăluitorilor prin zapis de aședământ, dimpreună și cu pășunea vitelor, la câmp, fiind-că acela dupe ce 'l-au inchiriat odată călărașii la piriți, n'au mai avut

vroghene. Const. Vv. Ipsilant, la judecată, nu le recunoște dreptatea dicând, că chiar dacă orașenii din Roșiț-de-Vede s'ar trage, cum dic

putere nici ei, nici arendașul lor să facă alt aședământ, decât săși cêră de la dênșii numai chiria locului cea tocnită după zăpis, neputând a se ajutara Epitropul, nici cu vorba ce au dis că piriții âmbă cu viclesug să mute orașul după moșia monastirei pe moșia călărașilor, căci pentru această mutare li s'au dat voie chiar de stăpânire de a muta orașul la locul ce au cerut ei, după engrafon ce au dat și insusi Medelnicerul Arcuda, Epitropul de atunci al monastirei, pentru înecăciunea apei Veđiș, precum pentru această înecăciune vedem din mărturia Arhimandritului Constandie, epistatul schitului Drăgănesci, arătând că și dupe ce s'au făcut zăgazul, spre a se opri apa Veđii, care înecă tótă partea de la vale a orașului Roșiț-de-Vede, în tótna ot lét 1817, când se afla cuvioșia sa la isprăvnicat, au rémas ocolit de înecăciune, mai mult de douë săptămâni, făcându-se această înecăciune tot ca și mai înainte, pricinuid nemărginită strîntóre locuitorilor de acolo, pentru orî-ce trebuință. Drept aceea, în puterea mai sus numitului aședământ ce au făcut epistatul Epitropului monastirei, cu călărașii, în lét 1781, care s'au întărit de atâția luminași Domni, și li s'au și păzit în curgerea de ani 38, fiind ei desăvêșit stăpâni pe acei 600 stânjeni, și având volnicie să facă orî-ce vor vrea cu dênșii, bună este închirierea de locuri ce s'au făcut piriților, și găsim eu cale, ca a cel zăpis de aședământ ce au dat călărașii piriților în lét 1812, Iunie 16, iscălit de 40 de călărași, și adevêrit și de isprăvnicat, să se păzescă neștrămutat și neclintit în veci, având și tótă puterea și urmarea lui pe deplin, fără de nici o împotrivire de către Epitropii monastirei, ce vor fi după vremi, ca un aședământ făcut pe locul bun al călărașilor ce 'l-au avut întru desăvêșită stăpânirea lor, întărit cu atâtea domnesci hotăriri, nesupêrand Epitropii pe orașeni, în cât vor fi arendași, a le cere mai mult decât chiria ce sunt legați a da călărașilor, cum și viile i liveđile, ce au făcute orașanii pe acei 600 stânjeni ai călărașilor, să și le stăpânescă cu pace, și nesupêrați de către monastire, după zăpisele ce au de la călărași, iar hotărîrea cea deseveșită rămâne a se face de către Măria ta.—1819, Iunie 9.

Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu vel Vornic, Constantin Caliiarh vel Vornic, Iordache Goleșcu vel Vornic, Alexandru Filipescu vel Logofăt.

Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

După arătarea ce ne face Dumnelui vel Logofătul de țera de sus, printr'această anafora, poruncim Dumnevóștră ispravnicilor ai județului, să facoți urmare întocmai precum mai jos se coprinde.—1820 Septembrie 30.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCIX, fila 1 v.

Prea Înălțate Dómne,

După luminata poruncă Înălțimeii Tale ce mi se dă la această jalbă a Medelnicerului Atanasie, arendașul moșiei Roșiț-de-Vede sud Teleorman, am vêđut că jalba lui este pentru orașenii ce sunt ședători pe această moșie, că nu se supun să plătescă după tocmela ce au, chiriile caselor și ale prăvăliilor, cerând porunca Mărieii Tale către Dumnelor ispravnicii județului, ca înfățișând pe jăluitor cu piriții, să cerceteze prin judecată, și dreptatea păzind, cea

ei, din n m l Călăraşilor celor vechi, dar *privileghiul* nu s'a hărăzit de către lumina ii Domnii a se pogor  din n m în n m, ci s'aŭ dat numai la acei călăraşii ce se vor afla şljvind *după vremi* cu pecetluituri domnesci pe a m na şi la preoții bisericeii Cantacuzinescilor. Domnitorul ia actul din m na reclaman ilor şi-l sf r m , oblig nd pe to ii cei cari nu se găseau preoți sea  Călăraşii în activitate, la clacă şi la cele-alte sarcini către monastire. Călăraşii şi negu itorii reclamă din nou la I. Vodă Caragea. Acesta dă o nouă hotărire în Noembre 1816 conform cu cea nefavorabilă Călăraşilor şi orăşenilor de la N. Caragea, ba încă, sub pretext că Călăraşii nu s'a  ținut de invoiala de atunci, hot resce că ei să p rd  cei 600 st njeni de moşie, nerămânând privilegia ii pe moşia monastireii dec t Călăraşii acum în activitate la Ispr vnicat. Bie ii Călăraşii şi urmaşii lor sunt în plus condamna i a plăti în bani claca pe mai mul i ani din urmă, dar neav nd suma la care sunt condamna i a  venit la invoială cu Epitropul monastireii în Noembre 1816. Monastirea le *arend z * vecinic cei 600 st njeni cu taleri 1500 pe an şi cu obliga iune de 6  ile de clacă. Ori-cine se va mai aşed  pe partea de moşie f st  a Călăraşilor va avea a se  voi cu monastirea, care se va bucura de tot venitul şi după acei 600 st njeni. Domnitorul întări ac st  nedr pt  judecată. Afacerea se complică prin faptul că vechii Călăraşii, st p ni ai celor 600 de st njeni, apucaseră a vinde din acel loc şi se  fiin ase orăşel pe partea Călăraşilor chiar cu voia st p nirii, spre a scăpa de revărsările apei Vedii.  n Iunie 1819, lu  Al. Su ul, prin anafora se propune a se recunósce orăşenilor dr pt  cumpărarea făcută de ei de la Călăraşii în 1812, consider ndu-i ca arendaşii ai locurilor şi plătindu-şi chiria către Călăraşii. Al. Su ul însă găsesce un *chircioc*, ca să nu recunóscă oh vnicia de proprietate a Călăraşilor din faptul că în actul de dona iune al acelor 600 de st njeni se rezervase pentru monastire t te vadurile de m r  ce s'ar afla pe Vedea şi pentru că cei 600 st njeni n'a  fost dați pe anume obraze, ci în devălmăşie la 60 de Călăraşii ce se afl u atunci în activitate. Ultimul Domn fanariot demoştenesce pe Călăraşii de proprietatea lor dic nd, că numai Calaraşii halea să aibă privilehii cu pecetluituri la m n , iar to i cei-l-al i să dea clacă, dijmă, otaştin  etc.

ce va fi datorii pir i ii să dea în scris, după care să or nduisc  mumbaşir asupr -le a face împlinire, d ndu-le nizam a nu se mai ar ta impotrivitorii la adetul monastireii, sea  fiind pricina într'alt chip, să  nsciin teze Mărieii tale.-- 1820, Septembrie 20.

Vel Logof t.

CAP. XIV.

Privilegiu și Scutiri. — Miluiri. — Țărani scutiți de bir.

Sistemul de privilegii și scutiri continuă același ca sub Domniile anterioare. Acestea nu lipsesc, mai ales boerilor influenți și la neamurile ori protegiaților lor.

„Archondologia“ are tot mai multă căutare... Cât de mici fie rangurile, numai să aducă scutiri de dări, ele sunt căutate. În lipsa unui rang de boierie, se mulțămesc să li se recunoască dreptul de «neam»¹ deacă nu puteau proba că sunt feciori de boier.

Boierii sunt ajutați ca și în trecut:

a) Cu acordare de scutelnici ori luđi.

1. Dăm aci câte-va acte relative la cei «de neam» :

În Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Dumnóta vel Vistiere, după arătarea ce ne faci printr'acéstă anafora, poruncim, ca să i se dea Dumnólu vel Logofétul Alexandru Filipescu, alt poslușnic în locul acelu Radu, ce aú intrat la orânduiala boerilor de neam. — 1819, Maiú 15.

(Pecotea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. XCII, pag. 68.

Prea Înălțate Dómne

După luminată porunca Măriei tale, ce ni se dá la acéstă anafora a Dumnólu vel Logofétul de țăra de jos Alexandru Filipescu, ca să cerceteze pentru un Radul sin Radul ce aú fost poslușnic al Dumnólu, și prin mijlocirile ce ar fi urmat pe vremea trecutei oblăduiri, ar fi sărit la rânduiala boerilor de neam, următor fiind, am căutat la catastihul Vistieriei cel pecetluit și se vede numitul trecut la acéstă rânduială, și fiind-că Dumnólu il cere a'l avea și de acum înainte poslușnic, eu după datorie nu lipsesc a face cunoscut Măriei tale, că pe acea vreme mulți și din scutelnici și din poslușnici ai breslei, aú intrat la treapta boerilor de neam și până acum se atfă nesuperați la rânduiala lor, pentru că s'aú cheltuit ca să dobândescă acest privilegiu, care fiind-că la nici unul dintr'aceia nu s'aú stricat de către milostivirea Măriei tale, rămâne la Înalta înțelepciune a Înălțimei tale a hotări pentru acest Radu, de se cuvine a se scóte din catastihul boerilor de neam, și a se da iarăși poslușnic seau rămâind la rânduiala în care aú apucat a intra, să se dea Dumnólu vel Logofétulu altul în locul acestuia. — 1819, Aprilie 15.

Vel Vistier.

b) Cu invoire de bălciuri pe la moșii și cu lăsarea perceperei vămei bălciurilor în favoarea lor.

c) Cu autorizări de a deschide oboruri de vite.

d) Cu autorisări de a construi poduri pe ape și cu dreptul de a percepe brudine.

e) Cu acordare de monopolul de unul seaū mai multe scaune de măcelărie.

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel Vistier, după arătarea ce ne faci prin această anafora, milostivire făcând Domnia mea asupra jăluitoriului Stoian Părăianu, poruncim să se trecă în Arhondologhia Vistieriei, între feciorii de boeri. — 1819, Noembrie 15.

(L. S. D.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne

Un Stoian Părăianu ot Sud Gorj aū jăluit Măriei tale printr'această jalbă arătând că moșii și strămoșii tatălui lui, după vremi aū fost boierii mari și Logofeți mari, după cum adevereză atât hrisóvele ce are, cât și mărturia ce o dă pentru densusl Dumnélui biv vel Logofăt Dumitrache Bibescu, care o alăturaiū într'această plecată anafora, a se vedea de către Măria ta, și ca unul ce moșii lui aū fost în rindul boerilor, după mărturiile ce are, cât și doi frați ce are aū îmbrăcat caftane de Polcovnicei de Craiova, cu cuviință îi este cererea a se trece în Arhondologhia Vistieriei, între feciorii de boieri, după orânduiala și altor asemenea lor. Iar hotărîrea rămâne la Înălțimea ta. — 1819, Noembrie 6.

Vel Vistier.

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel Vistiere, de vreme ce ne dai pliroforie printr'această anafora, că tatăl jăluitorului aū fost boer caftanlău și este și rudă de aprópe cu stolnicu Cătunénu ispravnic ot sud Dâmbovița, ne-am milostivit Domnia mea asupra jăluitorului și primindu'i rugăciunea, poruncim să se trecă la arhondologiha domnescii noastre Vistierii între feciorii de boeri. — 1820, Noembrie 2.

(pecetea gospod)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

După luminata poruncă Măriei tale ce mi se dă la jalba lui Ion Cătunénu din sud Dâmbovița, intrând în cercetare mă pliroforisiiū cum că tatăl jăluitorului cu adevărat aū avut caftan de căpitan za Dorobanți și mai vërtoș are rudă de aprópe pe Dumnélui biv vel stolnicu Ioan Cătuneanu ispravnic ot sud Dâmbovița, pentru care cu plecăciune nu lipsesc a face cunoscut Înălțimeii tale, iar pentru rugăciunea ce face a se trece la arhondologhie, între feciorii de boeri, rămâne la milostivirea Măriei tale. — 1820, Octombrie 24.

Vel Vistier

Dar havaetul pentru boierii în slujbă ?

Dar pensiunile ori milele pentru cei scăpătați și pentru jupânele lor, seaă pentru orfanii lor ?¹

Nu va fi fără interes, în prețioa revoluțiunei de la 1821, să înregistram aici în notă o copie după arhondologia acelei *clase diriginte*, cum o numesc astă-dî urmașii ei, care ar voi să readucă dîlele, când câte va familii domniaă țera rumănescă și-și împărțéu spoliile ei.

Acéstă fôie e deja o isbândă asupra arhondologiei anteriore: aci s'aū strecurat deja mai mulți «*homines novi*», acum abia cu boierii de ultima tréptă, dar cari până la Regulamentul organic și după el vor deveni tot atât de importanți, ca familiile de primul cartel.

E mult posibil, ca acéstă *urcare* la boierie pentru unii s'a făcut după șcôla minunată a protagonistului, din «*Ciocoii noi*», a mult cunoscutului nostru nuvelist Filimon.

E de observat, că noua societate română, de la 1821 la 1848 nasce din treptata înlăturare a oligarhiei celor câte-va familii din *protipendadă*, prin substituirea la clasa diriginte a noilor generațiuni, eșite din câte-va sorginți și anume din:

a) Treptata ridicare a stărei micî boerescî, care a eșit ca și Slugerul Tudor din opincă,

b) Noile *roiuri* de tineri eșii din șcôle,

c) Urmașii fii, nepoți etc. ai persónelor clericale și

d) Neguțătorimea².

1. Dăm în anexele acestui volum, o serie de asemenea acte, relative la scutirile de sub literile a—e. Tôte ne arată, că de asemenea scutiri, beneficióză mai ales înaltul cler, volii boieri Filipescii, Brâncovenii și căți-va greci.

2. Eacă fôia de arhondologie conținênd și clerul înalt:

Preaosfinția sa părintele mitropolit.	Părintele egumen Mihaliotul.
Preaosfinția sa episcopul Buzeu.	» » ot Sfântul Ioan.
» » » părintele episcop Râmnic.	» » Sărindăreanul.
» » » » Argeșiu.	» » Mărcuțeanul.
» » » » Pogonianis.	» » Plumbuițeanul.
» » » » Troados.	» » Zlătăreanul.
» » » » Hrisopoleos prion	» » Stavropoleos.
Sărindărean.	» » Aghiosavitul.
Preasfinția sa părintele Stratonichias.	» » ot Sfânta Ecaterina.
Părintele egumen Agheorghitul.	» » ot Sf. Spiridon vechiș.
» » Raduliotul.	Epitropul monastirei Colței.
» » Văcăresceanul.	» » Sft. Spiridon nou.
» » Cotroceanul.	» » Dómnei Balașei.

Numele de boieri mici trecuți în lista de arhondologie din notă, de la Stolnici la Medelniceri, probază asertiunea noastră.

Dumnéluș Banul Constantin Crețulescu.		Dumnéluș Clucerul Grigorie Filipescu.	
»	» Barbu Văcărescu.	»	» Iordache zet Caramanlău
»	Vornicul Istrate Crețulescu.	»	» Alecu Vlagan.
»	» Constantin Bălăceanu.	»	» Grigorie Grădișteanu.
»	» Michalache Manu.	»	» Costache Ralet.
»	» Grigorie Filipescu.	»	» Chiriac (?)
»	» Teodorache Văcărescu.	»	Căminarul Manolache sin stol-
»	» Constantin Dudescu.	»	nicu Ioan.
»	» Nae Gelescu.	»	» Costache Manu.
»	» Costantin Filipescu.	»	» Iancu Filipescu.
»	» Iordache Golesecu.	»	» Alexandru Comăneanu.
»	» Scarlat Grădișteanu.	»	» Dumitrache Ghica.
»	» Grigorie Ralea.	»	» Gheorghe Palada.
»	» Ioan Stirbeiș.	»	» Iancu Ritoridis.
»	» Fotache Stirbeiș.	»	» Iancu Călinescu.
»	Logofătul Mihalache Racovită.	»	» Alecu Ghica.
»	» Ștefan Belu.	»	» Polizache.
»	» Dimitrie Bibescu.	»	» Iorgu Văcărescu.
»	» Dumitrache Brăiloiș.	»	» Iancu Golesecu.
»	» Mihalache Ghica.	»	» Scarlat Stoenescu.
»	» Nestor.	»	» Nicolae Trăsnea
»	» Costache Rasti.	»	» Grigorie Mavrodolu.
»	» Ioan Falcoianu.	»	» Manolache Hrisoscolei.
»	Spătarul Scarlat Costinoiș.	»	Paharnicul Petrache ot Veliș.
»	Hatmanul Ștefan Bălăceanu.	»	» Iancu Ralet.
»	» Dumitrache Ralet.	»	» Andronache Teohari.
»	» Pană Costiescu.	»	» Const. Crețulescu.
»	Vistierul Ioan Moscu.	»	» Mihalache Coridalefs.
»	» Nicolache Ghica.	»	» Nicolae Bălăceanu.
»	» Alecu Ghica.	»	» Răducanu Fărcășanu.
»	vel Postelnicu Filip.	»	» Ianache Hafta.
»	Aga Costache Belu.	»	» Gheorghe Arion.
»	» Costache Bălăceanul.	»	» Ioniță Voinescu.
»	» Iordache Florescu.	»	» Dum. Cămpineanu.
»	» Mateiș Cantacuzino.	»	» Teodorache Cloșca.
»	» Costache Cantacuzino.	»	» Manolache Darvari.
»	» Alecu Crețulescu.	»	» Mateiș Colceag.
»	» Mihaiș Filipescu.	»	» Dum. Drugănescu.
»	Spătarul Alecu Ruset.		

Stolnici

Grigorie Asan.
Constantin Agiescu.
Gheorghe Tufeanu.
Petrache Arion.

Ștefan zet Arion.
Grigore Palade.
Răducanu Clinceanu.
Gheorghe Știrbeiș.

Boerii într'atâta erau curtezani ai Domnilor greci, că Ilarion Episcopul de Argeș, amintesc faptul următor: «In zilele răposatului

Constantin Borănescu.
Ioniță Cătuneanu.
Dumitrache de la minziloră.
Ștefan Lăcusteanu.
Matei Lăchelarca.
Dumitrache Zarafu.
Grigore Topliceanu.
Iancu Peldicarul.

Ianache Arion.
Constantin Vieroșanu.
Scarlat Chișoranu.
Iancu vătaful banului Brâncoveanu.
Ioan Răctivanu.
Alec Conduratu.
Scarlat Petrescu.

Comișă

Alexandru Ghica. Alecu Belu. Iancu Slătineanu.

Serdari

Nicolae Serezli.
Stroe Ternoveanu.
Mihai Greceanu.
Alec Carabulea.
Răducanu Poenaru.
Hristodor Neculescu.
Costache Colceag.
Costache sin Dohtoru Silivestru.
Petrache ot Creminaliön.
Constantin za breslele Slujitöresci.
Pavel ot Banul Văcărescu.
Răducanu Dâmbovițeanul.
Enache Petrescu.
Grigorie Izvoranu.
Nicolae Nica.

Zamfirache Zarafu.
Eftimie Cântărețul.
Iordache Anagnoste.
Matache sin Clucerul Vasile.
Anastase Serbeci-Bașa.
Alec Zet Clucerul Anton.
Bănică ot isprăvnicatul Curței.
Iordache Chirculescu.
Nicolae Pardalos.
Răducanu Lipsicanu.
Nicolae Papasachelariu.
Paraschiva Brat Ego.
Părvul Asan.
Gavrilă Codreanu.

Medelniceră

Nicoli Roșca.
Gheorghe Mariuțeanul.
Dumitrache Costacopolu.
Ioniță Boerescu.
Nicolae Mihăilescu.
Spiridon Condicarul.
Matei Greceanul.
Teodorache Rădulescu.
Constantin Oțel.
Dinul Poroineanu.
Ianache Papazoglu.
Răducanu ot Banul Goleșcu.
Hristache Greceanul.
Ivan Stoenescu.

Dinul Bujoreanul.
Ioniță Botea.
Ioniță Darzeanu.
Stanciul ot Banul Ghica.
Hristea Grecu.
Ștefan Ioan Starostea.
Alec Văcărescu.
Mihalache Borănescu.
Dumitrache al școlilor.
Gheorghe Manciu.
Răducanu Tocilescu.
Nicolae Fundățeanu.
Nicolae Păcleanu.
Andrei ot sf. Spiridon-noi.

Domn Alex. Moruz, Curtezaniî cari de cari se intrecéu să caute chioriş pentru că *Vodă era ponivos*, și vedea atunci cine-va în Bucuresci o flotomie orbă in orbie»¹.

Și țeranul ajunge la certe scutiri. Era scutit de se făcea oștén, cu tóte că, sub Caragea, și pandurii cei mai mulți au fost dați în bir, căci se revoltaseră contra grecilor de la domnie.

Mai era scutit țeranul, dat *lude* ori scutelnic, dar scutela era numai către Vistierie, căci plătea la monastire, ori la boierul căruia era dat.

La adânci bătrânețe, ori cădând la vre-o «*săcătuială*», adecă infirmitate, era scutit țeranul, cu anume pitac domnesc. S'au vădut scutintele acordate la unii *botezați* din altă lege, veniți la legea ortodoxă.

Mai curiosă este o scutire a unui țeran, ca să-și țină femeea, pre care voiesce s'o lase, fiind *ponivósă* și având și alte infirmități².

Slugeriî

Daniil (?)	Alexandru Teodor.
Gheorghe Mehtupcii.	Ghiță Lohliu.
Constantin Dragodan.	Dumitrache Bobescu.
Alecu Mincul.	Fotache Arion.
Dumitrache Topliceanul.	Ioni ă Chirișescu.
lordache Porumbarul.	Nicolae ot Manuc.
Tănase Carabulea.	Iancul Gărdescu.
Alecu Paladi.	Pană Buescu.
Grigorie Crețeanul.	Preda Seulescu.
Iacomi.	Scarlat Urlățeanu.
Sotir Starostea de neguțători.	Mihalache de la găzdia ocnelor.
Petrică sîn Stolnicu Dumitrache.	Constantin Nenișor.

Pitariî

Ioniță Jiianu.	Nicolae Petrescu.
Nicolae Lambrino.	Tudorache Dârzeanu.
Mateiu Prisecianul.	Nicoli mai-mare-bașa.
Ioniță ot Sft. Mitropolie.	Gheorghe Pipi.
Grigorie Călinescu vel portar.	Vasilache Voinescu vel ispravnic za curte.
Costache Bobescu.	

Deci în total erau la 1820—1822 un număr de 194 persoane boerite, cu mici cu mari. Acesta era tótă țera oficială, dar alătura cu aceștia cresce dilnic fluxul nouelor generațiunii democratice.

1. Aricescu Istoria revol. 1821, II. 19.

2. *Io Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe*

După pliroforia ce ne dă Preaosfinția sa părintele Mitropolitul printr'a-céstă anafora, pentru sărăcia acestor casnici, cum mai vèrtos pentru patima

CAP. XV.

Alexandru N. Suțu a III-a Domnie.

Aaron Florian, care după Naum¹ poate fi considerat ca cel înteu care a scris istoria Domniei a III-a a lui Al. N. Suțul, deși recunoște că a făcut unele greșeli ca Domn, totuși dice despre acesta că: «s'a silit a dobândi dragostea și cinstea norodului»;... că a dobândit popularitate ascultând de glasul obștei, cu ocaziunea alegerii de mitropolit; că a dat dovezi «de o înțelepțiune cum e bine chibzuită»; că «era învățat și cinstitor de știință», și de aceea s'a preocupat de școle².

muerii în care se află, milostivire făcând Domnia mea asupra lor, ertăm pe Ioan Sârbul de rëndul dăjdiilor Vistieriei și poruncim Dumitale vel Vornice al politiei, să rămăe numitul de acum înainte în pace și nesupărat, însă în câtă vreme își va ținea soția căutându-o cu cele trebuincioșe, iar părăsindu-o să se dea negreșit iarăși în dajdie. — 1820, Aprilie 19.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 593.

Prea Înălțate Dómne,

Cu smerită anafora însciințez Măriei tale, că un Ioan Sârbul de aici, avënd prigonire de judecată cu soția sa, atât la cucernicii clericii, cât și inaintea noastră, și după cercetările ce am făcut, măcar de și tînără se află soția lui, însă ne-am pliroforisit că este coprinsă de slăbiciunea trupului, de nu poate să'și ție udul, cum și ponivósă la ochi; așa dar după multele duhovniceșci sfaturii ce am făcut numitului Ioan, 'l-am înduplecat ca să o ție de soție, să o caute cu cele trebuincioșe, însă cu făgăduială că vom mijloci către Măria ta a scóte carte de asidosie, și fiind-că amēdoii se află scăpătați și el n'are vre-un meșteșug, nici casă măcar de locuit, ne rugăm ca să te milostiveșci a da luminată întărirea Măriei tale la acéstă a noastră smerită anafora, cu coprindere, ca în câtă vreme își va ținea soția, căutându-o cu cele trebuincioșe, să fie apărat de rindul dăjdiilor, iar părăsindu-o să fie dat în dajdie, căci nefăcēndu-i-se acéstă milă și ajutor de la Măria ta, poate să o laso, și ea aflându-se, precum mai sus arētăm, slăbănógă și cu patimi, fără de părinți și săracă, să i se întēple din necăutare a muri pe uliță. — 1820, Aprilie 14.

Al Ungrovlachiei Dionisie.

1. Naum. Manuscript. — Cod. de la Academie No. 322. — Copie la Galați Biblioteca Urechia.

2. Manual de Istoria Principatelor Romaniei. 1 vol. 8° Bucuresci 1839, pag. 186.

Laurian, din contra afirmărilor lui Florian, dice, că Alexandru N. Suțu, ca și Mihail Suțu Domnul Moldovei, cel de după Al. Calimah, «aduse cu sine spiritul fanariotic de la Constantinopole și stôrse principatul, ca și predecesorii lui și trase asupra sa ura publică¹».

D. Al. Xenopol cel mai nou istoric al Domniei lui Al. Suțu, scrie și Domnia sa, că ocârmuirea noului Domn «nu se deosebesce prin nimic de aceea a lui Caragea. Și el jăfuia țera cât îi stătea prin putință».

Din numeroasele documente inedite aduse până aci de la Domnia lui Al. N. Suțu Vodă, s'a putut vedea, că Aaron Florian, nu era îndreptățit a scrie cum vedurăm despre Domnia lui Al. Suțu.

Numirea lui la tronul muntenesc, neașteptată de țără și de Rusia, se pare că nu era o surprindere pentru Franția. Ce i dreptul, situațiunea politică a Franției în urma congresului suveranilor aliați, la Aix-la-Chapelle, din 29 Septembrie 1818, nu era de natură a-i da vre-o înriuire determinantă pe lângă Divanul de la Constantinopole, dar Pagé, Consulul Francez la Bucuresci, scrie totuși în nota sa de la 27 Decembrie 1818, că Marquizul de Rivière, reprezentantul Franției la Constantinopole, a contribuit mult să fie ales de Pörtă Al. N. Suțu, căci este devotat Franției.

Am arătat deja aiurea² dificultățile ce Pörtă avu de întâmpinat din partea Rusiei, din cauza surprindetorei numiri la Domnie a lui Al. N. Suțu. Nu voi reveni asupra acestui punct.

Când fu numit Al. Suțu Domn?

Cunoscem de la acesta o scrisore-datată de la Constantinopole în 1 Noembrie 1818, către amicul său Episcopul de Huși, vestindu-i că este numit Domn Valahiei³.

Va să dică, în cursul lunii Octombrie 1818, se întâmplă această numire de Domn a lui Al. Suțu. Pagé în o notă a lui către ministrul său Richelieu, din 8 Decembrie, 1818 (stil nou), amintesce că încă la 23 Noembre (stil nou), deci la 11 Noembre al nostru, a sosit la Bucuresci un capioglan cu scirea noiei domnii. La 13 Noembre, 1818, Boierii mulțămesc Pörtei, pentru alegerea făcută de ea în persóna lui Al. N. Suțu. Am adus acest arz la începutul acestui volum⁴.

1. Istoria Romanilor. 1 vol. 80. Bucuresci, pag. 578. Pagé Consulul Francez din Bucuresci, în nota sa către Ministrul Richelieu, din 8 Decembrie 1818. «Printr'ai săi streini greci, Al. Suțu a răsvrătit tótă tagma boeróscă, pre unii înălțându-i fără de vreme și fără cuviință la dregătorii mari și cu câștig mult, iar pe alții cu făgădueli și cu daruri mari, aducându-i în partea și voința sa» .. Naum pag. 24. Manuscrisul Biblioteca Urechii, Galați.

2. La începutul acestui volum, pag. 8 și 9.

3. Vezi Istoria Mitropoliei din Iași, de Erbiceanu, pag. 357/8.

4. După Cod. 122 a Archivei, număr vechiu, pag. 340.

Nu vom reveni asupra lui, decât pentru a face o întrebare: De unde a luat oare D. A. Xenopol informațiunea, că boierii munteni avéu un candidat și sprijinéu la Pórtă, pentru tronul țerei lor, pre boierul Perscoveanu ¹?

Perscoveanu (Ștefan), a fost în adevăr candidat de domnie, la Munteni, în concurență cu Manole Roset, dar acésta s'a întemplat cu 3—4 ani îndărăt, imediat după pacea de la *Kuciuk-Kainargi* ². Al. Ipsilant isbuti atunci contra candidatului boierilor munteni, nefiind acesta agreat de Ruși, cari stăruiară pentru Alex. Ipsilant. Mai trăia Ștefan Perscoveanu la 1818? Ne indoim, căci nu am mai dat de numele lui nici în Divanul Olteniei și nici în vre-o altă instituțiune. Apoi de asemenea candidatură *națională* a lui Perscoveanu, pe la 1818, nu pomenesce nici un document din codicile Divanului și nici un istoric înainte de D. A. Xenopol.

O altă eróre de îndreptat, făcută de Aaron Florian, este că alegerea seaă numirea de Pórtă al lui Al. Suțu, s'a întemplat în urma nizamului, prin care Pórtă monopoliză tronurile române la 4 familii grecesce. Acéstă regulare, Pórtă o face mai multe luni după ce deja Al. Suțu era Domn la Muntenia ³.

Am făcut în urmă istoricul Caimacâmiei, rânduită de către Al. N. Suțu, până la sosirea lui la Bucuresci.

Al. Suțu sosi la Bucuresci în 12 Ianuarie 1819 ⁴.

Intrarea lui solemnă în capitala Munteniei, se face, repetim, la 17 Ianuarie 1819, cu alaiul întocmit de el. De astă dată, nu putem afirma că Domnitorul este găzduit la mănăstirea Văcăresci, unde era spital de ciumă, ⁵ și de aceea *alaiul* se adună la biserica Sfintul Spi-

1. «Boierii... ceruse restabilirea Domniei pământene și recomandase chiar pe bătrânul Perscoveanu din Craiova». Epoca Fanarioților. 1 vol. 8° Iași 1892, p. 438.

2. Veđi Istoria Românilor de V. A. U. I pag. 21.

3. Data regulăriei acesteea, este aceea de la 1819. Veđi și Iorga «Acte i fragmente», II, pag. 545.

4. Naum dice că la 15 Ianuarie, dar documentele nóstre corig data acésta.

5. Totuși un act. din 22 Maiu, 1819, dice, că Domnitoriul a călătorit de la Oenița la Văcăresci, ca să vină la Scaun.

E actul care amintesce de «baniî ce s'au făcut datorii pe la băcanî, pentru masa lui Vodă», pe la diferite conace în cale, și tocmăi în finea lui Maiu, se hotăresce plata acelor datorii:

Îo Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe

Dumnéta vel Vistiere, după arătarea ce ne faci printr'acéstă anafora, poruncim ca să se plătescă băcanilor, baniî de mai jos arętați, talerî 1.415 parale treî. — 1819, Maiu 24.

(pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

ridon cel nou. La 20 Ianuarie își face intrarea solemnă, Dómna lui, cu alaiü întocmit prin pitacul de la 18 Ianuarie și tot de la Sfintul Spiridon cel nou ¹.

Prea Înălțate Dómne

După luminată porunca Măriei tale, ce mi se dă la acéstă alăturată anafora, a Dumnélui vel Agă, pentru lucrurile de băcanie, ce s'aü dat la conacile ce s'aü făcut la buna venire Măriei tale, de la Ocnița până la Văcăresci, am făcut cercetare și după foile iscälite de Agie, prin Bacal-bașa, care se coprinde în sumă de taleri 1415 parale 3, cari bani nu s'aü plătit până acum, fiind trimise de aici cu băcani într'adins și urméză a se plăti, fiind-că alte lucruri ce s'aü luat din județe s'aü plătit de Viscieria Măriei tale, iar hotărîrea rămâne a se da de către Măria ta. — 1819, Maiü 22.

Vel Vistier.

1. Pagé anunțase lui Richelieu în 8 Septembro 1818, că la Bucuresci noul Domn era așteptat încă pe la finea lunei Decembre 1818.

«Ce Prince est attendu avec toute sa famille a la fin de ce mois.

Acad. I. p. 107.

Intocmirea alaiului la intrarea Domniei noastre în Bucuresci

Polcovnicu de pod, gătit cu capod roș, călare cu stegarii săi și cu toți podarii cu orăduiala lor, pe jos, și căpitaniü de călărași cu stegarii lor înainte cu toți călăreții i poterașiü și panduriü, înarmați, cu stéguri'e lor și călări.

Căpitantul za dorobanți gătit cu capod roș și călare, împrejurat cu toți telalii înarmați, pe jos, cu vătaful dorobănției i odobașa cu stegarii dorobănției călări, cu toți vênătorii i talpoșiü dorobănției cu căciulile cu moțurile spânzurate, cu cepchenuri, pe jos, iar vênătorii înarmați și călări.

Starostele de neguțatori armeni cu toți cumpaniștiü lor și cu tóte isnafurile neguțatorilor i isnaful neguțăterilor armeni, toți gătiți și călări.

Vel Aga, gătit cu rezmul Dumisale, împrejurat de bulucbași și cu toți tulumbagiiü, pe jos, cu toți zapciiü Dumisale, gătiți cu capóde roșiü și cu semnurile lor lângă dênșiü, iar stegarul agiei gătit cu capod roș și cu semnul său, în mână, pe jos, înaintea Dumnélui vel Agă și toți căpitaniü Agiesci cu capóde și cu barate și cu semnele lor în mână, pe jos, i toți arnăuțiü și iamaciü lor înarmați și călări și toți cioeliü i slujitorii polcovnicesci și ceaușesci cu stégurile lor și călări i baraietarii agiei cu tóte stégurile și prapurile, călări, și toți trîmbițașiü i sarmacciiü, și toboșiü cu contoși verđi, cântând și pe jos.

Vel Vornic de politie gătit cu rezmul Dumisale, cu toți zapciiü gătiți cu capóde roșiü i sameșiü și logofețiü Dvornicieü, toți călări, cu tóta slujitorimea politieiü cu ceaușiü lor călări.

Dumnélui Baș-beșlógă gătit și călare, împrejurat cu odobașiü săi, pe jos, cu toți beșliiü turci, înarmați și călări cu stégurile lor.

Căpitantul de lefegiiü gătit cu capod roș și călare cu semnul lângă sineșiü, cu toți lefegiiü cu cepchienuri galbene, cu moțurile căciulelor slobođite și odobașa lor călare cu stéguriie i prapurile fiind în mână și ei toți călări, cu sarmaciü i toboșul lor cântând.

În alaiurile prime ale domniei lui Al. Suțul, se pôte avea óre-care informațiuni despre diversele uniforme. Așa, căpitanul de legegii e gătit

Vel Spătarul cu rezmul Dumisale și călare, împrejurat de bulucbași și odobași înarmați, pe jos, i Logofătul cu Vătaful spătăresc și cu toți zapcii Spătăriei gătiți cu capóde roșii și cu semnele pe lângă dênșii, toți călări, și toți căpitanii spătăresci cu capóde roșii, cu barate și cu semnurile în mână, pe jos, toți Arnăuții cu iamacii lor gătiți, înarmați și călări, toți seimenii cu cepchenuri roșii, cu căciulile cu funduri galbene, cu moțuri atárnate în jos și cu sârmacii lor i tobași călări, baraitarii spătăresci purtând stégurile i prapurile, călări, toți trîmbițașii cu contăse verđi, i sârmacii și toboșii lor cîntând, pe jos.

Vătaful de Vistierie cu toți zapcii hătmanesci, gătiți cu capóde roșii, cu semnurile pe lângă ei și călări, i ceaușii lor asemenea și toți copiii din casa de Vistierie, cu cepchienurile lor și cu căciulile cu fundurile roșii, călări; toți aprođii hătmanesci cu cepchienurile lor călări, țiind bastónele în mână.

Portarbașa cu II și III portar, gătiți și călări, cu semnurile lângă dênșii și toți portăreii gătiți, avënd fieșcare semnul lor în mână, pe jos.

Starostea de neguțători cu logofătul seú i toți cumpaniștii cu tóte isnafurile judecătóresci, toți gătiți și călări.

Vel Vameș cu vel Cămărașul de ocne, Sărdari, Comiși, Paharnici, Căminari și de la vel Clucer până la vel Ban, toți halea și mázulii, gătiți cu orânduiala Dumnélor și călări.

Edecurile Domnesci cu orânduiala lor, mergënd unul după altul, țiindu'í câte doi comișei pe fieș care.

Vel Armașul cu II și III Armaș, gătiți și călări i Logofătul cu condicarul Armășiei, călări, și toți zapcii și cu toți armășeii i topcii, gătiți cu orânduiala lor, și toți vâtașii de lăutari cu lăutarii lor i trîmbițașii cu sârmacii și toboșii lor cîntând, și cu stégurile Armășiei.

Tuiurile

Iuruc baraietaru cu capod roș țiind stégul țerei, călare, și Sacabașa în forma lui, călare.

Baş salahor cu capod roș și cu barata în cap, și salahori iamacii gătiți și călări.

II Comis și III Comis gătiți și călări.

Vătaful de călărași cu odobașa de lipcani cu toți călărașii și lipcanii gătiți cu cepchienuri și orânduiala lor, toți călări.

12 Postelnicei gătiți și călări, cu semnele pe lângă dênșii.

III Postelnic gătit, călare cu semnul lângă dênșul, cu III Vistier, gătit și călare.

III Logofăt de țera de sus, gătit și călare cu III Logofăt de țera de jos gătit și călare.

II Logofăt de țera de sus, gătit și călare cu II Logofăt de țera de jos gătit și călare.

II Postelnic, gătit și călare cu semnul lângă sineși, cu II Vistier, gătit și călare.

Vel Pitarul, gătit și călare cu II Pitar gătit și călare.

Divictarul gătit și călare, cu Muhurdarul gătit și călare.

cu capot roșiū, iar lefegii cu cepchenurī galbene, cu canafurile căciulelor pendente. Zapcii Spătăriei purtau capóte roșiū ca și căpitanii

Vel Hatman, gătit și călare cu semnul, cu vel Comis, gătit și călare.

Vel Postelnic, gătit și călare i cu semnul, cu vel Logofēt de obiceiurī gătit și călare.

Luminatele Beizadele cu Divan Efendi și imprejurați cu ciohondarī. Doi Ceauși împărătesci, gătiți cu orânduiala lor, pe jos.

Doi Checialăi împărătesci cu orânduiala lor pe jos

Satârbașa i chehaiaua cu patru satări iamacī gătiți cu orânduiala lor pe jos.

Iuzbașa al Divanului cu fustași sēi purtând dardele, pe jos.

Baș-ceauș i Alaī-baș-ceauș cu trei Iciolanī ceauși și cu doi Alaī-ceauși, gătiți cu orânduiala lor, pe jos.

Cavas-bașa cu iamacul sēu, gătiți cu orânduiala lor, pe jos.

Tufecci-bașa cu Deli-bașa cu toți neferii ogeacului lor, gătiți cu orânduiala lor și înarmați, pe jos.

Doi peici împărătesci, gătiți cu orânduiala lor, pe jos.

Doi hasă-arhelăi împărătesci, gătiți cu orânduiala lor, pe jos.

Saracci-bașa cu iamacu sēu gătiți și pe jos.

Domnul

Bas-ciohodar i chehaiaua cu toți ciohodarīi gătiți cu orânduiala lor.

Mehter-bașa cu totă taifaiaoa sa, călări, cântând.

Vătaf de Divan înarmat cu saitale, cu capod roș și călare cu toți aprodiș sēi, gătiți cu cepchienurī roșiū, călări, fiind sangeac și semnul țerei lângă Domn și toate prapurile de la Hătmănie.

II Spătar, gătit și înarmat cu sabia i topuzul domnesc, călare lângă Domn.

Vel Grămatic cu vel Cămăraș, gătiți și călări.

II Cămăraș cu Ispravnicul de Curte și Izcihodar cu Cuparul gătiți și călări.

Toți boerinașiū greci cu toți iciolanī și edechiū, gătiți și călări.

Iō Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel Logofete de Obiceiurī, aședarea alaiului întocmai precum se coprinde mai sus să orânduiescī a se întocmi, fără de a se face cătuși de puțin cusur și Duminecă la trei césuri din di să se afe cu toți strinși la Sfântul Spiridon-cel-noū, tolco pisah gpd. — 1819, Ianuarie 17,

(pecetea gospod.)

Vel Logofēt.

Cod. XCVII, fila 3.

*Intocmirea alaiului la intrarea în Bucuresci a prea iubitei
noștre Dómneș Domnieș noștre*

Căpitanī de catane cu baraictariū lor fiind stegurile în mână cu toți călărețiū i poterașiū și panduriū înarmați și călări.

Polcovnicu de pod, gătit cu capod roș și călare i căpitanii sēi gătiți cu orânduiala lor și cu toți podariū cu topórele, pe jos.

Căpitanul de dorobanți, gătit cu capod roș, i vătaful dorobanției cu odobașa și baraictarul lor, călări și toți telalii pe jos, imprejurul sēu înarmați

spătăresci, iar pe cap berete. Seimenii erau îmbrăcați în cepchene roșii cu căciule cu funduri galbene, cu moțuri pendente. Baraictarii

și toți talpoșii dorobanției gătiți în forma lor cu stégurile i sârmacii și toboșii lor cântând, pe jos.

Toți zapcii agiesci gătiți cu capode roșii, călări, baraictari fiind stégurile i trâmbițași cu sârmaci și toboșii lor, cântând, și toți arnăuții agiei i cioclii și slujitorii polcovnicesci și ceaucesci călări.

Căpitanul de lefegii gătit cu capod roș și călare, cu vătatul său asemenea i baraictari cu stégurile și toți lefegiii cu orânduiala lor, fiind prapurile și călări.

Toți zapcii Domniei gătiți cu capode roșii și călări, cu toți slujitorii Vorniciei politiei cu ceaușii lor, cu cepchenuri și călări.

Toți zapcii spătăresci gătiți cu capode roșii și călări, cu toți seimenii gătiți, cu orânduiala lor și călări, cu toți trâmbițașii i sârmacii i toboși cântând, și cu stégurile lor, pe jos, cu toți arnăuții spătăresci înarmați și călări.

Vel Armașul cu orânduiala Dumisale, i II Armaș cu III Armaș cu toți zapcii i armășeii, topei, cu stégurile și trâmbițașii cu sârmacii lor cântând pe jos, cu toți lăutarii asemenea.

8 Postelniceii gătiți și călări.

Toți căpitanii agiesci și spătăresci, cu orânduiala lor i fustașii haremului cu contoșe verzi, fiind dardele în mână, și toți Nemții din Pörtă cu contoșe galbene, toți pe jos.

III Postelnic, cu III Vistier gătiți și călări.

III Logofet cu III Logofet de țera de sus și de jos, gătiți și călări.

II Logofet de țera de sus cu II Logofet de țera de jos, gătiți și călări.

II Gramatic cu II Pitar gătiți și călări.

II Comis cu Rehtivan gătiți și călări.

Doi Pitari gătiți și călări.

Doi Slugeri asemenea.

Patru Medelniceri asemenea.

Patru Serdari ipac.

Patru Stolnici ipac.

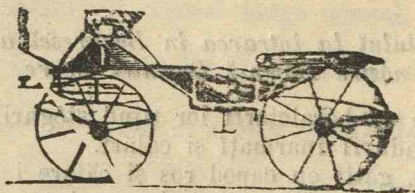
Doi Paharnici asemenea.

Doi vel Cluceri asemenea.

Vel Pitar cu Dvornicul haremului gătiți în forma lor și călări.

Căpitanul de nemți cu orânduiala sa și cu capod roș împreună cu iuzbașa de harem, cu biniș verde amândoi, pe jos, înaintea carâtei.

Ciohodari. Baș-ciohodar al Dómnei.

Ciohodari. Chehaiava de ciohodari.

Căți-va iciolani, ideclii călări pe lângă caretă. Tóte cocónele ale Dumnélor veliților boeri cu carâtele în urma carâtei luminatei Dómnei.

spătăresci și trâmbițașii erau îmbrăcați în contăse verzi. Zapcii hăt-mănesci erau gătiți cu capote roșii. Aprozii hăt-mănesci purtau cep-chenuri și țineau bastoane în mâni.

Bastoane de diverse culori și material purtau de asemenea toate autoritățile. Prin baston se deosebeau chiar și boerii halea din Divan. Alaiul Dómniei are și pe căpitanul de Nemți din Pórtă. Aceștia sunt îmbrăcați în contăse galbene, iar căpitanul în capot roșiu. Fustașii haremului, adică ai Dómniei, pórtă contăse verzi.

Deacă Al. Suțu sosia în Bucuresci încă în Decembrie 1818, ar fi fost dator să dea onoruri unui Ambasador al Persiei, care trecu pe aci, la $13/25$ Decembrie, în calea sa spre Paris¹.

Încă înainte de intrarea sa solemnă în Bucuresci, una și după sosire, Al. Suțu adresa țerei următoarea proclamațiune:

Publicațiile ce s'au făcut către locuitorii a se citi prin sate și orașe la bună venirea Măriei sale Alexandru Nicolae Suțu Voevod.

Milostivii Bojiu Ió Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodar

Zemle Vlahiscoe. — Cuvioșilor Egumeni de pe la sfintele monastiri, moliftelor vóstre protopopi și preoți, Dumnévóstră boerilor, mazililor, breslașilor, neguțătorilor, vătășilor de plaiu, orașanilor, isnafurii, locuitorilor de prin sate, și tuturor credincioșilor nostri supuși câți vă aflați la Județul . . . sênătate și tot binele voim, sosind Domnia mea cu Dumneșeescul ajutor aici la Domnescul nostru Scaun al aceștii de Dumneșeu păzită țera, la 12 ale următoarei luni, și începând otcărnuirea domneștii oblăduirii, am socotit cea mai întoii și neapărată a nóstră datorie do a vă inșiința pe toți printr'acostă domneșca carte, cum că preaputernica și nouă de hrană datătórea împărăție (a căreia țarie și putere să le păzescă Domnul în veci) pornită fiind dintru a sa firéscă b'nătate, iubire de ómeni și milosirdie, ce cu imbelșugare rēvarsă către toți

Ió Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe

Dumnéta vel Logofete de Obiceiuri, cu aședarea alaiului întocmai precum mai sus se coprinde se orânduiesce a se întocmi făr' de a se face cătuși de puțin cusur și la 20 ale următoarei luni să se afle toți strânși Lunii de diminéta la 4 césuri din și la Sfântul Spiridon cel nou, toleo pisah gpd. — 1819, Ianuarie 18.

(pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cond. XCVII, fila 4.

1. Doc. Academiei. I pag. 108. Informațiune de *Pagé* către Richelieu.

de obște credincioșii săi supuși și părintescă îngrijire având pentru tot ținutul Împărătescii sale stăpâniri, asemenea n'au pus la uitare și această de Dumnezeu păzită țară, Împărătescul său cheler, precum apururea așa și acum îngrijind de a sa credincioasă raia ce se află locuind într'ênsa, și s'au trudit în multe feluri de chipuri pe vremea cea știută a trecutelor întâmplări, au bine-voit din Dumneđeescă lumina de ne-au încredințat otcârmuirea Domniei acestii țeri, după a sa părintescă îngrijire, temeiū dar nestrămutat și sfârșit neschimbat al domnescii noastre otcârmuirii cunoscem cea de obște a noastră liniștire, buna stare, și înființata cunoscință a buneii oblăduirii; ostenelile și grijile ce în și și în noapte avem a face spre paza tuturor acestora le socotim ca pe cea d'intêiū a noastră sufletescă mulțămită și odihnă, fără de a băga de sémă cătuși de puțin trupésca noastră trudă, când este trebuință a se întocmi obștésca odihnă a supușilor noștri; de aceea ori-care din voi de acum înainte va cerca de către meemurii ce se află într'acest județ cea mai mică supărare împotriva domnescilor noastre porunci și împărătesca voință, întru ori-ce fel de pricină de dăjdiū seau de judecări și nu se va mulțami, slobod este a merge numai decât cu încredințare către domnescul nostru Scaun și va găsi deschise ușile domnescului nostru auș, ca să și arête prin jalbă acea năpăstuire ce socotesce că i se face, și să i se facă de către noi cuviincioasa îndestulare de vor fi adevărate cele ce va jălui; ci dar acestea sunt acelea câte pentru voi supușii noștri ca un părinte vē pohtim, ca un Domn le îngrijim și cu iubire de ómenī le dorim, făr' de a cere alt nimic de la voi și așa toți de obște petrecând întru odihnă și putincioasa bună stare, să înălțați după datorie glasurī de rugăciune către prea înălțatul Dumnezeu, pentru scumpa și neprețuită viața prea puternicului și prea milostivului nostru Împărat și iubitorul de ómenī (Domnul Dumnezeu să 'i inmultescă puterea) și pentru învățații, prea înțelepții, slăviții și cei de mare cuviință ai noștri milostivi stăpâni și făcători de bine și pentru a Domniei noastre neclintită întemeere în domnescul nostru Scaun, ca prin Dumneđeescul ajutor să ne învrednicim a dobândi dorita bucurie din rodirile buneii otcârmuirii, din care cu imbișugare se va pricinui și vouă obștésca odihnă i răpaos și putincioasa bună stare, având pentru acestea toate pildă prea adevărată cele de mai nainte ale noastre petreceri întru aceste doue de Dumnezeu păzite țeri a Moldaviei și a Valahiei, iar ale ispravnicilor județelor și a celor-l-alti meemurī până la cel mai mic datorie către noi și către voi cariū asemenea privesc spre a vóstră obștésca liniștire și odihnă, prin osebită domnésca noastră carte făcându-le cunoscute către ei, le poruncim cu strășnicie de a le păzi pe toate întocmai și fără cătuși de puțină strămutare, i saam receh gpd. — 1819, Ianuarie 13¹.

Acastă proclamaire noul Domnitor o adresază cu osebită carte deschisă către Ispravnicii și la Caimacamul Craiovei, ordonându-le să se citescă «întru auzul tuturor prin toate orașele și satele», iar Ispravnicilor le dăce, că sunt datori, «a păzi urmările cele plăcute și potrivite la voința și firea Domniei mele, care este adecă a reda dreptate celui asuprit, a lipsi chipurile cele împotrivă și a fi toate în buna orânduială» și Ispravnicii și Zapcii lor ¹.

Promisiunile n'au lipsit nici-odată din manifestele Domnilor nooi. În cazul lui Suțu mai era obligat să promită și de firmanul Porței.

De ce Alex. N. Suțu eși dăce «Domn de a III-a oră»?

L'am vădut înlocuind, la 1802, pre ruda sa M. Suțu fugit la Brașov după instigațiunile rusesci. La 1806 domnesce a 2-a oră ², dar prea puține dăce, că vin muscalii. Este dar cu dreptul acum, la 1818, pentru a III-a oră Domn al Munteniei.

1. *Publicații la toate județele și la Caimacamul Craiovei, care s'au trimis împreună cu cărțile cele deschise de sosirea Măriei sale lui Vodă în Scaun.*

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod și gospodar Zemle Vlahiscoe

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud sënëatate. Vě facem în scire, că după Dumneđeésca voință prea puternica împărăție (Domnul Dumneđeșă să'î înmulțescă mărirea, puterea și biruința în veci) rânduindu-Ne Domn și oblăduitor acești de Dumneđeșă păzite țeri rumănesci, nu lipsim spre cea de obște mângăere și bucurie, a trimite osebită cartea Domniei mele deschisă către toți locuitorii aceluși județ, vestitoare și arătătoare de buna voince ce avem Domnia mea spre toți supușii noștri, care îndată să rânduieți să se citescă întru auzul tuturor prin toate orașele și satele de rând, iar Dumnévóstră vě poruncim Domnia mea, ca să aveți despre partea Dumnévóstră a păzi urmările cele mai bune, plăcute și potrivite la voința și firea Domniei mele, care este adecă a se da dreptate celui asuprit, a lipsi chipurile cele împotrivă și a fi toate în bună orânduială, neabătându-vě la cele neplăcute urmări, nu numai Dumnévóstră, ce și slujbașii și zapcii Dumnévóstră să fie fôrte cu ferire, fiind-că și pentru dênșii aveți Dumnévóstră a da sêmă, iar zabiții să aibă tótă îngrijirea și paza, ca să fie locuitorii în bună odihnă și petrecere de ómenii rěi, dând nizam și însuși neferilor lor, să se ferescă de urmări împotrivă și așa mulțămindu-ne de slujba Dumnévóstră, să puteți nădăjdui de a câștiga milostivire și bună rěsplătire, iar împotrivă purtându-vě și nepăzind dreptatea locuitorilor, seau alte cusururi făcënd la slujba Dumnévóstră împotriva bunei voinței Domniei mele, să sciți că nici într'un chip nu vor fi suferite Domniei mele și în loc de milostivire și bună cugetare veți lua rěsplătirile cele drepte, și de primire să avem Domnia mea însciințare, și fiți sënëatoși.—1819, Ianuarie 15.

Cond. XCVI, pag. 4.

1. Greșesce Aricescu când dăce, că a 2-a oră a domnit la 1805. Veđi *Istoria revoluțiunei române*, 1 vol. 8°, Craiova 1874, pag. 8.

Numerosă familie avea Alex. N. Suțu. Pe lângă fete, avea 6 beizadele: Nicolae, Gheorghe, Ioan, Scarlat, Dimitrie și Gregore. Amintim acésta, ca să adăogim a spune, că cu cât mai mare era familia Domnitorului, cu atât mai mare era greutatea țerei, căci acestor beizadele și domnițelor, Domnul talăl lor trebuia să le dea o situațiune financiară, care de sigur, asupra țerei apesa. Apanagiile seau iraturile și privilegiurile Dómnei sale Efrosina născută Calimach, veniaū și ele să apese asupra țerei¹.

1. Carte de iratul Măriei sale Dómnei de la vitele mari de peste Olt, Mehedinți, Dolj și Romanai. — 6 Martie 1819, pag. 116.

— Tot iratul Dómnei de la esportul rîmătorilor din R.-Sărat, Buzău, Ialomița, Ilfov, Vlașca, Teleorman, Olt, Romanai, Dolj, Mehedinți, Săcueni, Prahova, Muscel, Argeș, Gorj, Dâmbovița. In județele de peste Olt, la esportul rîmătorilor se plătea *prostichii*, adică adaos preste taxa cuvenită Dómnei, câte 8 parale de rîmător ale Caimacamului de Craiova și câte 4 parale ale ispravnicilor din județul respectiv. (pag. 118).

— Tot relativ la taxa vitelor de export în folosul Dómnei. — 1820, Aprilie 1. Nizam în 4 articole.

— S'au făcut pentru acésta 30 de cărți la căpeteniă din slam Rômnic, Buzău, Ialomița, Ilfov, Vlașca, Teleorman, Olt, Romanai, Dolj, Mehedinți.

Cod. XCVIII.

Cartea Măriei sale Dómnei Frosinei Calimahi pentru două scaune de carne i 6 bălcuiri dupe moșia Măriei sale Brezovia, ce se țice și Poiana-Lungă, din sud Ialomița.

Zemle Vlahiscoe. — Dat'am domnesca noastră carte prea iubitei Dómnei noastre Efrosinei Calimahi, ca pe moșia Luminăției sale Brezovia, din sud Ialomița, ce se țice și Poiana-Lungă, care a fost a Dumnélui Căminarului Grigore Bujoreanu și acum au cumpărat'o Luminăția sa, să aibă a ținea două scaune de carne scutite de erbărit, de vamă, de fumărit și de tóte alte angarii ce vor fi pe alte scaune, precum asemenea să aibă voie și slobozenie a se face la acéstă moșie 6 bălcuiri pe an, cu obor de vite la țilele de mai jos aretate, fiind-că atât aceste scaune le-au avut mai sus numitul boer, scutite prin cărțile repositărilor întru fericire Domni de mai nainte, cât și slobozenia facerei bălcuirilor; după cum din cartea selefului nostru Ioan Vodă Caragea, ce o vedum cu lét 1813, Iunie 23, ne-am adevărit; drept aceea și Domnia mea, printr'acéstă carte ce am dat Luminăției sale, nu numai am înnoit acest privilegiu pe chipul Luminății sale, ci încă după volnicia ce au Domni pe lucruri domnesce a face haruri la locuri cuviinciose, cum și după pildele ce avem că harurile ce s'au făcut de alți frați Domni, s'au păzit nestrămutate, precum și înși-ne Domnia mea păzindu-le, le-am întărit bine-voind hărăzim casei Luminăției sale, vama de la aceste șase bălcuiri dimpreună cu prostichiurile ce s'au făcut până acum la vămă și cu cele ce se va mai face de acum înainte să fie tótă pe sēma casei acēstei moșii, iar vameșii domnesce seau alții, cu oră ce slujbă măcar ar fi, să nu se amestece întru nimic, ci tóte veniturile vamei să se stringă de omul ce se va afla orânduit din partea Luminăției sale, urmând și

și apanagiile, miluirile, scutirile, privilegiurile se răspândiaș și asupra urmașilor Bazadelelor și Domnițelor ¹.

acel orânduit om la luatul vamei după ponturile i catalogul domnesc, precum urmază și vameșii domneșei; pentru care și poruncim Dumnévóstră ispravnicilor ai județului, să îngrijiți a se face totdeauna aceste bălcuiri la vremea lor, fără de nici o zmintelă și a nu se face de către nimeni cătuși de puțină urmare împotrivă, că strașnic se va pedepsi, i saam receh gpd.—1820, Iunie 5.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCVIII, pag. 263.

Bălcuirile se vor face la Ispas, la Duminica mare, la Drăgaica.

1. Hrisovul Dumnéei Anica fiica Luminăției sale Beizadea Grigorie Suțul

Fiind-că, după volnicia și puterea ce au Domniș asupra lucrurilor domnesci slobode, și după pilda altor frați Domni de mai naintea noastră, cari cu puterea stăpânirei și a slobodeniei ce au asupra lucrurilor și veniturilor domnesci, au dăruit la obrazele ce au vrut, unora pentru rudenie, altora pentru slujbe, din moșii domnesci și din alte venituri ori-ce, care au fost bine păzite atât de alți frați Domni, cât și de înșine Domnia mea întărind darurile ce s'au făcut acelor obraze. Drept aceea învrednicindu-ne și pe noi Domnul Dumnedeș, cu al treilea Domnie a acesteia pravoslavnice țeri rumănesci, și gășind hărăzirea făcută de Domnia sa, seleful nostru, cu hrisovul Domniei sale ce'l vedom scris cu lét 1813, Iunie 16, pe obrazul Dumnéei Anicai fiica Luminăției sale Beizadea Grigorie Suțul, pe viile domnesci din délul Pitescilor sud Muscel, care sunt pogone 31, cu toate împrejuririle ei i cu 32 lude pogonaș, precum și două vătășii de țigani, cari prin deosebit catastih sunt arătați, am bine-voit și Domnia mea și printr'acest domnescul nostru hrisov ce'i dăm, i-am învoit și i-am întărit harul ce se arată mai sus, ca să le aibă și să și le stăpânescă Dumnéei Anica fiica Luminăției sale Beizade Grigore Suțul, neștrămutat pe sôma sa; și am adevărit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele, Iw Alexandru Nicolae Suțul Voevod i cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnélor cinstiți și credincioși boeri veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manul vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofăt de țera de sus pan Teodorache Văcărescu vel Vornic, pan Constantin Caliiarh vel Vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel Vornic al Obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel Logofăt de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel Postelnic, pan Mihalache Suțul vel Logofăt de Obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Mihalache Cornescu vel Vornic de politie, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis, și ispravnic, pan Gheorghe Filipescu vel Logofăt de țera de sus: și s'au scris hrisovul acesta întru întieul an dintru a treia Domnie a Domniei mele aici în orașul Scaunului Domniei mele, Bucureșci, la anii de la nașcerea Domnului Dumnedeș, și mântuitorului nostru Isus Hristos 1819 Maiu 28, de Chirița Logofăt de Divan.

(pecetea și Iscălitura gpd.)

Gheorghe Filipescu vel Logofăt procițoh.

Cod. XCIII, pag. 93 v;

Evident că slujbașii Curței, până la cel din urmă vizitiu, de la *Accibașa*, șeful vânătorilor, la ultimul bucătariu, toți, toți erau privilegiați ai Domniei. Ba și slugile Beizadelelor și ale Domnițelor beneficiază de scutiri, privilegii, milairi, chiverniseli ¹.

1. Cartea *Ahcibașei*

Zemle Vlachiscoe. — Dat'am Domnia mea acéstă carte a Domniei mele, lui Dimitrie Ahcibașa al nostru, căruia după slujbele sale ce au slujit de demult și până acum cu credință și dreptate la mulțimea Domniei mele, milostivire făcând Domnia mea asupra'i acéstă domnăscă noastră carte, îl ertăm de rëndul dăjdiilor vistieriei, ca el și totă casa lui să fie apărați de ori-ce dări și orândueli, vor eși în țără de la vistieria Domniei mele, nimeni intru nimic supărare să nu 'i facă să scutască și drepte bucatele sale de dijmărit și vinăriciu să ție și o prăvălie și o cărciumă, drepte ale sale scutite de fumărit, de căminărit, de vamă, de vinul domnesc i de ortul vătășesc și de ori-ce alte dări vor eși pe prăvălii și pe cărciume; drept aceea poruncim Domnia mea tuturor căți se cuvine, să aveți a vă feri de toate câte scrie mai sus ale numitului Ahei bașa cătuși de puțină supărare să nu i se facă peste cartea Domniei mele, că așa este porunca Domniei mele, i saam reche gpd. — 1819, Octombrie 19.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 97.

Cartea lui Ion Vizitiul Luminăției sale beizade Nicolae Suțu

Milostiui . . . . . Dat'am cartea Domniei mele lui Ion Vizitiul gospod. ca să aibă a scuti dijmărit i vinăriciu drepte bucatele lui, cum și o prăvălie cu pivniță de vândare de vin i rachiu drepta a sa; să scutască de fumărit, de căminărit, de vamă, și de alte dări ce vor fi pe alte monastiri, pentru că numitul aflându-se în slujba Domniei mele, ne-am milostivit asupra'i de 'l-am miluit cu acest privilegiu, de care poruncim la toți căți se cuvine întoemăi să fiți următori și supărare împotriva să nu i se facă, i saam reche gpd.—1820, Martie 1.

Cod. XCIII, fila 163 v.

Nouă cărți ce s'au înnoit la 9 postelniciei ce slujesc halea curței gospod.

Zemle Vlachiscoe. — Dat'am domnăscă noastră carte boerului Domniei mele Grigorie sin Armașu, ot Sărindar ce s'au aflat și se află slujind curțe, Domniei mele postelnicel, ca să aibă privilegiul ce din vechime au avui postelniciei, adevă să fie apărat de rëndul dăjdiilor Vistieriei i de alte orândueli i ajutore și podveđi ce vor eși pe țără și pe tîrg de la Vistieria Domniei mele, de nici unele supărat să nu fie el și casa lui, așjderea și ale lui drepte bucate, să scutască de dijmărit i vinăriciu și ca unul ce slujasce, ne-am milostivit, asupra'i că să aibă și osebită milă, adevă să scutască și o cărciumă străină aici în Bucuresci de fumărit, de căminărit, de vamă și de alte angarii ce vor fi pe alte cărciume; să ție și lude doi ómenii străini și fără pricină de dajdie, scutiți

Istoria culturală a Domniei lui Al. N. Suțu, este foarte săracă. Am făcut-o îndărăt. Aci voiți adăoga câte-va vorbe despre *teatru*.

Am arătat în anteriorul volum cum Domnița Radu Caragia era mult amatore de teatru și cum ea puse să se construiască anume sală de spectacole în strada Fontânei. Trupe grecesci și germane utilizară această sală. Se pare că alegerea pieselor nu fu totdeauna pe deplin plăcută cârmuirii. Opozițiunea contra Domnului găsia mijloc să aplaude pasage unde sublinia vre-o alusiune la cele ce se petreceau în țără. Al. N. Suțu, ca să impiedice asemenea manifestațiuni stabili, el întieiu la Români, un Efor al teatrelor, cu misiunea de a censura piesele.

Eaca în traducere acest important și necunoscut act:

Alexandru N. Suțu cu mila lui Dumnezeu etc.

Prea cinstite și prea nobile al nostru boier fost mare Spătare, Iacobe Rizu, al nostru prea iubit.

Aședarea de teatre publice, după multe cercetări și considerare politică s'a constatat că este foarte folositoare pentru națiunii, pentru că reușese să înlătore faptele rele. Teatrul dramelor, s'a constatat că este școala bunelor moravuri, cu atât mai energică și activă, cu cât are în vedere înlăturarea relelor și aducerea triumfului virtuței și ne învață ce trebuie să preferim, dintre răutate și virtute? Comedia batjocuresce relele prin ris: (Χλευάζει τὰ κακὰ διὰ τοῦ γέλωτος ἢ Κομωδία) iar tragedia aduce binele prin *miraculos* (?) Și școlarul unei asemenea școle nu numai că aude, dar și vede cu ochii ce trebuie să dică și ce trebuie să facă și în sfârșit se convinge, se aș mai bine se silesce să mărturisască, că este mai onest să cadă cine-va cu onoare și să deplângă contemporanii și urmașii suferințele sufletesci, decât să reușescă cu neonestitate și să ridă. Ast-fel este teatrul, când dramele se aleg cu îngrijire; ele împlinesce în adevăr scăderile legislațiunii, care singură nu poate prevedea înlăturarea a orî-ce rea făptuire și să facă educațiunea omului perfectă. Când însă alegerea dramelor e rău

cu pecetluit după orânduiala Vistieriei, ca să fie de poslușania casei sale. De care poruncim la toți câți se cuvine întocmai să fiți următori și supărare împotriva să nu faceți, i saam receh gpd —1819, Octombrie 20.

Gheorghe Ión ot biserica Amzei, Ilie Brecescul ot mahalaua Vergului, Gheorghe sin Iorga Pol ovnicu, Gheorghe Buhoș ot mahalaua Vergului, Iosef ot Mihaiu-Vodă, Mihale Călăfățenu ot Antim, Iamandi Agorișteanu ot Fântâna-Boului, Teodor ot mahalaua Mihaiu-Vodă, Teodor Apostol, Duță Rădulescu. Aceștia s'au făcut mai pe urmă după cererea Dumnelui vel Postelnicu.

Cod. XCIII, fila 98.

1. Castigat ridendo mores.

făcută, dăunăza legilor, se face școlă de rele moravuri și de pervertire, corumpă moravurile cetățenilor.

Așa dar fiind-că se pôte întâmpla ca să se introducă vr'o dată în teatrul din Bucuresci, învățături dăunătoare, din lipsa unui efor care să controleze alegerea dramelor, Noi, îndeplinind datoria de bună voință domnescă, numim ca *Efor*, prin acésta, pre Evghenia ta, ordonând prin acésta, ca să chiămî înainte-ți pe epistatu German al melodramei și comediei Germane și al tragediei și pre întreprindătorul societăței grecesci dramatice și făcându-le cunoscută Eforia, să le anunți, că orî-câte vor fi piese dăunătoare religiunei, statului și moralei, în genere sunt oprite în teatrul Bucurescean, iar cele-l-alte tôte sunt permise pentru folositoria petrecere a cetățenilor. Direcțiunile respective, sunt datore, a da cunoscință prealabilă de spectacolele ce au da, ca să fie controlate în timp util. Așa să faci și fii sănătos.—1819, Noembre 8¹.

(L. S.)

Marele Logofăt.

*

Una din primele preocupățiuni ale lui Al. N. Suțu, este aceea de a urmări averea fostului Domn Caragea, spre a bine plăcea Turcilor² ba până în fine și Muscalilor. Cât de mare era influința rusescă la Curtea noului Domn am spus'o. Aci aducem numai decretul de «prostire» a boerului Deșliu, pentru că nu s'a supus să primescă de bună otărîre dată de Divan, după reclamațiunile acum consilierului rusesc C. Varlaam. De la 3 Octombrie 1820, boierul Deșliu rămâne «sade G. Deșliu» :

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Cinstite și eredincios boierule al Domniei mele, Dumnéta vel Vistiere, fiind-că Gheorghe Deșliu, fără de șială au arătat nesupunere la Domnăscă noastră hotărîre, ce am dat cu deplin Divan, asupra răspunderii datoriei sale, către excelența sa consilierul Constantin Varlaam și către Dumnélui Vornicu Constantin Samureaș, îndrăznindu-se a călca tôte sfintele datorii ale supunerii sale către stăpânire și trăgînd asupra ipochimenului său osânda ce însuși au câștigat'o; drept aceea dar și Domnia mea, rădicînd asupra'i și cinul și tótă dicheomata ale boieriei cu care s'au miluit de la stăpânire, 'l-am hotărît a rămănea sadea Gheorghe Deșliu, și poruncim Dumitale, ca să se ștergă cu totul numele lui de la arhondologhie și să i se ia și toți scutelnicii, dându-se la dajdie, tolco pisah gpd.—1820 Octombrie 3°.

(pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

1. Cod. XCVI, pag. 97.

2. Veđi Iorga. Acte și fragm. II pag. 543.

3. Cod. XCVI, pag. 188.

In contra lui Caragea persecuțiunea noului Domn se manifestă mai ales din Martie 1819. General Consulatul rusesc a cerut încă din Septembrie 1818 sequestrul pe moșia lui *Ciorogârla* și cele împreunate, pentru plata a jumătate din «provianticesca datorie a țerei» către Rusia. Imediat se și scôte în vindare la mezat, prin starostea de neguțătorî, acea moșie cu anexele ei.

Încă din 26 Ianuarie 1819, Al. Șuțu a ordonat Divanului, complotat prin mai mulți *bivî* boeri mari, să facă socotela banilor luați de Caragea peste ceea ce i se cuvenea, până la timpul fugei lui, până la 29 Septembrie 1818. Noul Domn spera, de sigur, să-și ia partea cuvenită lui de ôre-ce Pôrta—la cererea Rusiei—îi recunoscură dreptul de a domni peste cei 7 ani și lunile ce ar mai fi avut de domnit Caragea până la acest termen¹.

1. Cinstite și credincios bôierule al Domniei mele, Dumnéta Barbule Văcărescule, vel Vistiere, fiind-că cinstit împărătescul Gheneral Consulat al Rusiei, de aici, prin nota sa către Divan de la 29 ale trecutului Septembro, a i propovăduit sefestrul ce a pus pe moșia celui d'inainte Domn, Ciorogârla, cu cele împreunate ale sale hotară, cu cuvânt că numitul este dator să plătescă de la sine la împărătesca Corônă a Rusiei, cea-l-altă jumătate din provianticesca datorie a țerei, și că după acesta de acum înainte rămâne cu totul apărata, nu am lipsit Domnia mea să însciințăm pentru acesta către prea puternica împărăție, asupra căreia ne-au și sosit prea înaltă poruncă, ca să se vîndă la mezat numita moșie, și după ce se va plăti dintru a sa vîndare această datorie, să împlinescă din prisos alte datoriî ale numitului Domn. Drept aceea dar poruncim Domnia mea, Dumitale, printr'acest pitac al nostru, să ne arēți tōtă curgerea acestei pricinî precum este sciută Vistieriei, din vremea mărturisirei acestei datoriî a țerei și până la înnoirea numitei note a Gheneral Consulatului, ca luând de la Dumnéta cea trebuinciosă și scumpă îndestulare pentru tōte, să dăm Domnescă noastră poruncă întru săvērșirea prea înaltei împărătescii porunci, toleo pisah gpd. — 1819, Maiu 14.

Cod. XCVI, pag. 35.

Pitac la staroste spre a vinde moșia Domnului Caragea la mezat

Staroste de neguțătorî, fiind-că prea înaltul împărătescul firman ce ne-a venit de la prea puternica noastră împărăție, pentru pricina datoriei banilor proviantului, ce a rămas dator cel d'inaitea noastră Domn, la haznaoa împărătescii mărirî a Rusiei, se dă voce și slobozenie de a se vinde prin mezat moșia Ciorogârla de aici din țeră, a mai sus numitului Domn, ce este în trei hotare, adecă Domnescii de sus, Domnescii de jos și Prisiceniî, și prisosul ce va rămâne din prețul vîndărei acestei moșii, să se dea celor ce a lua datorie de la numitul Domn; de aceea îți poruncim Domnia mea, ca îndată după primirea acestui Domnesc al nostru pitac, să începî a striga această moșie la mezat, și cu 4—5 zile mai înainte până a se împlini legiuitul soroc al me-

Naum este foarte aspru, dar drept, cu Domnia lui Al. N. Suțu. După el, cea d'întîiî preocupățiune a acestui Domn fu de a aduna

zatului, să faci arătare Dumnului vel Logofetului de țera de sus, ca să 'ți-se dea poruncă de urmare pentru haraciladizma acestei moșii, tolco pisah gpđ. —1819, Maiū 19.

(pecetea g-pd.)

vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 36.

Prea sfinția ta Părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneđeū Episcopilor i Dumnévóstră cinstiților și credincioși boerilor ai Divanului Domniei mele, Biv vel Bane Grigorie Brâncovene, Biv vel Bane Grigorie Ghica, vel Vistiere Barbule Văcărescule, Biv vel Vornice Constantine Bălăcene, și biv vel Vornice Grigorie Filipescule, fiind-că, iraturile dintr'acéstă domnescă a noastră țéră ce s'au convenit celui din naintea noastră, pribegit Domn Ioan Vodă Caragea, după coprinderea și înalta poruncă a împērătescului și nouă vrednic de închinăciune hatîșerif, au contenit încă de la 29 ale trecutului Septembrie, când au pribegit de aici, iar mai sus numitul Domn (după sciința ce avem) depăr-tându-se de aici au primit și mai multe decât acelea, câte adecă se analoghisesec pe vremea Domniei noastre *ce se începe de la fuga sa*. Drept aceea dar vė poruncim, printr'acest domnesc al nostru pitac, că adunându-vė cu toții la un loc aici la domnescă noastră curte, și puind înainte socotelile domnescii noastre visterii să le ciuruiți, cu deamăruntul, și deslușind dupe dreptate câte iraturi din țéră s'au convenit numitului Domn fugar până la 29 ale trecutului Septembrie din anul trecut, și câte ai primit mai mult, care se analoghisesec pe vremea cea de la fuga sa încóce, să ne arętați in scris cu bună înțelegere prin obstescă anafora.—1819, Ianuarie 26.

Cod. XCVI, pag. 7.

Prea sfinția ta părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneđeū Episcopii și Dumnévóstră cinstiților și credincioși boerilor veliți ai Divanului Domniei mele, halea și mazili, fiind-că, prin prea înaltul împērătescul firman ce ne-au venit de la prea puternica nóstă împērăție, pentru pricina datoriei banilor proviantului, ce au rămas dator cel din naintea noastră Domn la haznéoa împērătescii sale măriri a Rosiei, se dă voie și slobodenie de a se vinde prin mezat moșia Ciorogârla, de aici din țéră a mai sus numitului Domn, și prisosul ce va rămânea din prețul vęnđarei acestei moșii, să se dea celor ce au a lua datorie de la numitul Domn; de aceea am făcut Domnia mea cunoscută acéstă împērătescă voie către cinstitul ghegeneral Consul al Rosiei și ne au venit răspuns prin alăturata sa notă, de la 20 ale acestei luni, precum din coprinderea sa vė veți pliroforisi și fiind-că pentru pricina acestui proviant avem pliroforia că la lét 1812, după incheerea pacy, s'au dat din partea țerii zapis de datorie către haznéoa Rosiei, urměză după curiintă ca să avem o întregă sciință, câtă au fost tótă suma acei datorii? câtă din tręnsa și in ce vreme s'au plătit? și câtă sumă au mai rămas a se plăti de către mai sus numitul Domn, luată și implinită din țéră? De aceea poruncim Domnia mea, că adunându-vė cu toți la un loc aici la domnescă noastră curte, să faceți cercetare

pre arnăuții Curței Domnesci, «orinduind dintr'ênșii pe la ogeacurile lor c-le obicinuite, iar peste cei-alți au orinduit căpetenie pe un grec al său credincios, numindu-l Agalar agasi, adecă mai mare peste toate căpeteniile»¹. Simția nevoie noul Domn să-și asigure persóna și puterea, răzimându-se pe asemenea oștire streină.

Apoi, departe, adaogă a dice Naum, de a ține sémă de desideratele exprimate de boierii, în arzul lor la Pórtă, «el împotrivă săvêrșia numai cele ce-i folosiaũ lui».

Ca să-și asigure asemenea procedere, Suțul strinse cea mai mare prietenie cu Pinis Consulul rusesc, pe care-l consulta în tóte și cu carele, de sigur, împărția beneficii numeroșe și cu Moraitu, Drago-manul consulului. Acest Pinis fu «pricinuitoarul tuturor rêutăților către pământeni,» esclamá Naum². Cu dênsul împreună Suțu se puse «să secere otava țerei, fiind-că din fênul de veară nu s'a îndurat Caragea să-i lase nici măcar un paiu». . . Acéstă imagine a escelentului Naum este singură în stare să qualifice Domnia lui Al. N. Suțu.

A face parale multe și rápede, fiind scopul lui Al. N. Suțu, am vêdut că una din cele dinteiũ trebii, fu de a vinde scaunul mitropolitan la un alt ipochimen. Pretextul pentru destituirea orii primirea «*Paretisului de bună voie*» a lui Nectarie din scaunul metropolitan, fu lesne aflat. Boierimea exprimasă dorința să se alegă mitropolit un Român. . .

Deci, într'o Mercuri sêra din luna Mai, Nectarie 'și dă „*paretesis de buna voie (!)*“ și adoua di Joi «din porunca Voevodului s'aũ adunat la Curte tóta boerimea pentru a face alegere de Mitropolit dintre pământeni.»

Naum a asistat la înscaunarea noului Mitropolit Dionisie: «vêduiũ alaiũ domnesc mare și în careta domnescă cu 6 cai pe părintele Arhiereul Sevastis Dionisie... Acesta intră în biserica Mitropoliei posomorit și cu fața jalnică... iar Nectarie — era presinte — aũ schimbat față, aũ îngálbenit...»

cu deamăruntul, nu numai de tóte câte mai sus se arată, ci încă și de altele câte veți socoti că aũ inclinare cu acéstă madea și este trebuinfă a ne fi sciute și nouă, și să arêtați Domniei mele prin anafora cu întregă pliroforie — 1819, Martie 26.

Cod. XCVI, pag. 27.

1. Naum, Academie. Cod. 322.

2. Idem, idem.

Naum se întrebă cât a costat pre Dionisie acesta chiămare la Scaunul metropolitan? Dionisie era om sărac și nu ămbla după Mitropolie... Încă din Aprilie Vodă pusese ochii pe Dionisie și 'i propusese Mitropolia, dar o refuzasă, neavând bani de dat. Trămisul domnesc îl asigură, că nu va da nici un ban..., dar după ce sosi de la Țarigrad, după vechiul obicei, evdoxis pentru Dionisie, ca Mitropolit, atunci au priceput Dionisie că s'au înșelat, căci prin alții atât de tare s'au strimtorat, în cât silit fu, ca să nu rămână de ris, de a da sieturi de sume mari.

Tot bani câștigă Suțul de la cei doi noi episcopi, de Buzău (în 29 Iulie 1819) și altul de Argeș în Octombrie 1820¹.

Alegerea Episcopului de Argeș, în locul răposatului regretat Episcop Iosif, s'a făcut cu multă greutate: «multă desghinare, dice Naum, s'a făcut între boeri din pricina intriganților (?) Cu toate aceste, făcându-se două anaforale una cu iscalitura Mitropolitului, a episcopilor și a unora din boeri, până la 16 iscalituri, arătând spre alegere 3 obraze bisericesci pământene și altă iscalită de cei mai mulți, fără a fi iscalitura Mitropolitului și a episcopilor, arătând pre arhim. Ilarion, om cu învățatură, născut în țară, de părinți străini și crescut de proin Mitrop. Dositeiu...» Al. Suțu aproba anaforaia majorității...

Se scie că aprobarea era cumpărată cu mari sume.

Numai cu banii simoniei nu se putea îndestula lăcomia lui Al. N. Suțul. De aceea el provocă Divanul și mai ales pre marele Vistier Barbu Văcărescu, să facă o nouă aședare de biruri, mai rodnică.

Un martor contimporan ne va spune cu ce grozăvii se împlineau dările ajunse îndoite, întreite...

«Din toate părțile alergau ticăloșii locuitori strigând cu jalnice plângerii și la Domnie și la Consulat asupra grelelor cereri și asupra neomenirei stringătorilor de bani, dar în loc de mângâiere se isgonia înapoi cu ocări și cu îngroziri, și cu mari suspinuri se duceau iarăși în unghiile sêlbăticilor împlinitori. Iar la Valahia cea mică, adică la județele de peste Olt, și mai vèrtos la județul Mehedințului, unde era ispravnic grec, nepot al Voevodului, atâta sêlbătăcie și nemilostvire se lucră de către împlinitori banilor, în cât copii tineri de câte 11 și 12 ani îi lega spate la spate, afară sub vèzduh în vreme de iarnă și turnând apă peste dinșii se lipea de îngheț ticăloșele trupuri și era o jalnică privire vèdându-se peile rupte și sângerate, când în silă se deslipiau trupurile, și părinții lor erau siliți să-și vinđă tot, până și

1. Veđi Naum Cod. 322 și copia de la Bibl. Urechia din Galați.

boul ce 'i scotea hrana din pământ, ca să scape pre copiii lor din cumplitele tiranii ; pre alții iarăși îi caznia cu bătăi, cu fumuri și cu grôznice închisori frigurose și puturose, nemâncăți și neadăpați. Într'a-asta chip se împlinea nesațioșele și nelegiuitele cereri, ca să se îmbogațescă in grabă și Voevodul și nemilostivii dregători din nevino-vatul sânge al ticălosului norod...» ¹.

Despre cestiunile financiare, ca și de cele de pură administrațiune și de justiție, am vorbit însă in deosebi mai înainte, la capitolele respective. Tôte jafurile săvârșite, cu scirea orî fără scirea lui Al. Suțul, au provocat nemulțămirea țerei. Acastă nemulțămire lua pe tötă Țioa un caracter de luptă națională contra Grecilor, dar și a boierilor pământeni, cari consimțiseră la faptele Grecilor. Scirile despre acastă nemulțămire străbătură la Constantinopole. Dar la Constantinopole străbătêu in același timp și *banî și pescheșuri*, de la Al. N. Suțu. Pöte-se întalni un fapt mai ciudat, decât cel ce se petrece la Bucuresci, in lunele Noembre și Decembre 1819? La începutul lui Noembre Pörta trâmite lui Al. N. Suțu un firman prin care-i ordona să înceteze jafurile și nedreptățile in țeră. Acest firman e primit la Bucuresci cu alaiü, in 5 Noembre, 1819?

1. Naum cod. No. 322. Copia de la Bibl. Urechia (Galați).

2. Eacă alaiul:

Alaiul luminatului hateșirif.

Toți podarii, portarii, toți slujitorii politiei, toți slujitorii agiescî, toți lefegii seimenî, pandurî, aprođi, căpitani agiescî, spătărescî, toți cu orânduiala lor, pe jos.

Un Căpitan de pod.	Polcovnic de pod	Un căpitan de pod.
II Portar, călare.	călare	III Portar călare.
Trei zapeii ai politiei	Portar bașa.	Trei zapeii ai politiei
călări		călări
Ciaș agiesc	} toți gătiți călări.	Stegar spătăresc.
Polcovnic de cioci.		Polcovn. de vênători
Polcovnic de têrg.		Baș bulucbașa.
Polcovnic de seimenî		Polcovnic de vênători spătăresc
Ciaș spătăresc.		Polcovnic de poteră.
Căpitan za lefegii.		

Toți podarii, portării, slujitorii politiei, pandurî, lefegii, seimenî, căpitani agiescî, spătărescî și aprođi.

Stegar agiesc pe jos.

Vel Agă împrejurat cu arnăuți.

Pe dată ce acest firman e primit, Alex. Suțu pune în mișcare pe amicii săi din Constantinopol și împarte bani în dreapta și în stînga. Reușește de minune metoda lui. O lună după aceea de la Pôrta venia lui Al. Suțul, la București, firman de lauda *cu daruri*. La 8 Decembrie

Toți podarii, toți portarii, toți slujitorii poliției, toți slujitorii
agiescî, toți lefeșii seimeni, pandurii, aproșii, căpitani agiescî, spă-
tărescî, toți cu orânduiala lor, pe jos.

Trei posteln. călări.

Trei zapciî hătmă-
nescî, ipac

II Armaș, ipac.

III Logofăt de țera
de sus

II Pitar.

II Comis.

II Logofăt de țera
de sus

Vel Hatman.

Saracci iamac.

Iuzbașa.

toți gătiți călări.

Prea luminatul
Beizdada
împrejurat cu
cihodari.

Vel Cămăraș pe
cal domnesc,
împrejurat cu
cihodari.

Toți odoșașii de la ogeacurî
pe jos

Doi iciolani.

Trei posteln. călări.

Trei zapciî hătmă-
nescî

III Postelnic.

III Logofăt de țera
de jos

Răhtivan.

II Logofăt de țera
de jos.

Vel Postelnic.

Vel Comis.

Salahor iamac.

Toți odoșașii de la ogeacurî
pe jos

Doi idiclii.

Toți podarii, portareii slujitorii poliției, pandurii, lefeșii, seimeni,
căpitani agiescî, spătărescî și aproși.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

Cinstite Dumôta vel Logofete de obiceiuri să orânduiescî pe iazbașa la Divanului a întocmi arătatul alaiu fără de cusur, și mîne la trei ceasuri din zi de dimineață să se afle tot alaiul strins la sfîntul Spiridon pe podul Șerban-Vodă, i saam receh gpd.—1819, Noembrie 5.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

1819, aceste daruri fură primite cu un alaiu mult mai impozant decât cel cu care fusese primit la 5 Noembrie, firmanul contra «catahriselor»¹.

1. Eacă aceste alaiuri:

Intocmirea alaiului la aducerea împărătescilor daruri

Un Căpitan de pod cu orânduiala sa, pe jos.	Polcovnicu de pod, călare.	Un Căpitan de pod, pe jos.
---	----------------------------	----------------------------

Ciaus agiesc, gătit, călare.	Stegarul agiesc cu orânduiala sa, pe jos.	Polcovnic de vânători agiesc.
------------------------------	---	-------------------------------

Polcovnic de tîrg, gătit, călare.	Polcovnicu de cioci, călare.
-----------------------------------	------------------------------

Căpitanul za dorobanți, călare.	III Logofet agiesc.
---------------------------------	---------------------

Vel Agă împrejurat cu bulucbașii agiei cu toate stégurile.

Dumnélui bașbeșléga împreună cu neferii săi.

II Portar cu orânduiala sa, călare.	Portar bașa.	III Portar asemenea.
-------------------------------------	--------------	----------------------

3 zapcii gătiți cu capode roșii, călări.	3 zapcii ai politiei.
--	-----------------------

Vel Vornicu al politiei.

Polcovnicu de seimeni, gătit cu capod roș, călare.	Polcovnicu de vânători spătăresc, asemenea.
--	---

Baş bulucbaș asemenea.	Stegar spătăresc, asemenea.
------------------------	-----------------------------

Ciaus spătăresc asemenea.	Polcovnicu de poteră, asemenea.
---------------------------	---------------------------------

Căpitan za lefecii, asemenea.	III Logofet spătăresc, asemenea.
-------------------------------	----------------------------------

Vel Spătar, împrejurat de bulucbași și cu toate stégurile.

II Armaș asemenea.	III Armaș asemenea.
--------------------	---------------------

Vel Armaș cu orânduiala sa cu stégurile și toți vâtașii de lăutari, cântând pe jos.

6 neguțatori, gătiți, călări.	6 neguțatori, asemenea.
-------------------------------	-------------------------

Toți podarii, pandurii, slujitorii agiesci, deliilor tureci, portăreii, potorași, lefecii, seimenii, armășei, fustaiși cu dardele și toți trâmbitașii spătăresci, agiesci, armășesi, cântând, cu toate stégurile.

Toți podarii, pandurii, slujitorii agiesci, portăreii, deliilor tureci, slujitorii politiei, potorași, lefecii, seimenii, armășei, aprodi cu prapurile, călărași, lipcani, căpitanii agiesci, spătăresci, fustaiși cu dardele și toți trâmbitașii agiesci, cântând, cu stégurile toate.

Incurajat de isbândă, vëdënd in practicã cum se pôte potoli mãnia Porþii, Al. Suþul continuã sistemul sãu de stórcere a þerei. Când

Toþi podarii, pandurii, slujitorii agiescã, deliã turcã, portãraþi, poteraþi, lefecii, seimeni, armãþei, seimeni, armãþei, aproþi cu prapurile, cãlaraþi, cãpitani agiescã, cãpitani spãtãrescã, fustaþi cu dardele þi toþi trãmbiþaþii spãtãrescã, agiescã, armãþescã, cãntãnd, cu tóte stëgurile.

Starostea de neguþãtorã, asemenea.

III Logofët de tãra de sus, asemenea.

Doã logofeþi de tainã de tãra de sus.

Vel pitar asemenea.

Vãtaful de cãlaraþi cu orãnduiala sa.

Vãtaful de comiþei, asemenea.

Vel Comis.

Vel Postelnic.

III Postelnic cãlare.

III Logofët de tãra de jos, asemenea.

Un saracciu pe jos.

Luminatele Bezdadele ãmprejurate cu ciohodari.

6 postelniceã cu bastónele ãn mãni pe jos

3 zapcii hãtmãnescã cu orãnduiala lor, pe jos.

3 satãri cu orãnduiala lor, pe jos.

Mataragibaþa cu orãnduiala sa asemenea.

Saracci baþa asemenea.

Ciolan-ciauş cu iamacã, ãn forma lor.

Þeizbaþa cu orãnduiala sa.

Delibaþa cu orãnduiala sa þi cavazbaþa.

Haþii domnescã gãtiþi cu orãnduiala lor.

Logofëtul stãrostiei, asemenea.

III Logofët de tãra de jos, asemenea.

Doã Logofeþi de tainã de tãra de jos.

II Pitar, asemenea.

II Postelnic, asemenea.

II Logofët de tãra de sus.

Odoþa de lipcanã.

Vãtaful de grajd.

Vel Hatman.

Vel Logofët za obiceãuri.

Un salahor pe jos.

6 postelniceã.

3 zapcii hãtmãnescã.

3 satãri, asemenea.

Mataragi iamac.

Baþ salahor.

Chiz iamac.

Cavaz iamac þi tufecci baþa asemenea.

Toþi podarii, pandurii, slujitorii agiescã, portãraþii, deliã turcã, slujitorii pólhtier, poteraþi, lefecii, seimeni, armãþei, aproþi cu prapurile, cãlaraþi, lipcanã, cãpitani agiescã, spãtãrescã, fustaþi cu dardele þi toþi trãmbiþaþii agiescã, cãntãnd, cu stëgurile tóte.

nu află alte mijlôce mai înlesniciose, recourse la faimôsa metodă aplicată mai întéiu de Al. Ipsilant. Acela dedea Plœescii ca *feud*, ca moșie amicilor săi Moruzesci. Alt domn N. Caragea ciunti dreptul de oraș liber al Roșilor de Vedea. Acum Al. Suțul, cu dreptul ce avéu Domniî asupra bunurilor țerei, dăruiesce Dómnei sale, nimic mai puțin decât Têrgoviștea, vechia și gloriôsa fostă capitală a țerei ¹.

Eacă în ce mod e narată de Naum, acéstă afacere a Tîrgoveștenilor :

Aceștia «aû dat jalbă la Domnie, arêtând că părinții, moșii și strămoșii lor, de anî nepomeniți, s'aû hrănit și ei se hrănesc în orașul Têrgoviștei și pe tótă moșia domnescă, împrejur, ce este slobodă, pe

Baş cîhodar cu orânduiala sa.	Toți cîhodari și deliili. Măria sa Domnul. Tufecii cîhodari.	Chehaiaoa de cîhodari. asemenea.
Vel grămătic, II spătar înarmat.		Vătaf de Divan înarmat cu taitetele.
II vistier, II cămăraș, vel cupar.		Vel cămăraș.
Muhurdar, divictar, ispravnic za curte, meterhaneaua, caf-tangi-bașa, cafeği-bașa, serbecci-bașa.		II grămătic, izcîhodar.

În Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel Logofete za obiceiuri, să orânduiescî pe iuzbașa al Divanului a așeđa orânduitul alaiû întocmai fără de a se face cătuși de puțin cusur, și mâne la trei ceasuri din ȃ să se afle tot alaiul strins la sfântul Spiridon cel nou, tolco pisah gpđ.—1819, Decembrie 8.

(pecetea gospod).

Vel Logofet.

Cod. XC VII, fila 16.

1. Al. Soutzo croit que le moment est venu de s'enrichir à bon marché et résout de dépouiller les moșneni de Tîrgovisté de leurs petites propriétés. «Il viole leur domicile, les en chasse, incarcère les chefs de famille, leur fait donner la bastonnade pour les obliger de livrer leurs titres et s'en empare.» (C. Boerescu, pag. 49, după «La Romanie», vol. II, p. 305).

..... Cette brutale provocation de Soutzo souleva une indignation universelle. Les habitants de Tîrgovisté prirent les armes, jurèrent de mourir plutot que de laisser le vol s'accomplir et se portèrent tous sur la capitale. Mais celui qu'ils cherchaient venait de mourir mystérieusement. Le peuple se retira alors en ordre et ne poussa pas plus loin son ressentiment (C. Boerescu. De l'amélioration de l'état des paysans roumains. Paris, 1861, page 46, după «la Romania» de Vaillant. II, p. 283).

séma pământenilor, avându'și și islazuri de pășiunea vitelor și cuprinsuri de grădini, livezi, sădiri de pomi, vii, arături și altele, unele rămase de moștenire de la părinții lor, altele de zestre și altele cumpărate tot de la ai lor pământeni, iar de la o vreme încóce, pripășindu-se acolo multă *streinătate* și fiind ómeni cu putere, au coprins toți locuri, nu pe cât le au fost de trebuință fie-căruia, ci cu sutele de pogóne, făcând moșii întregi, cu stăpânire statornică și ce le prisosesc vind unii la alții, iar pe dênșii atâta i-au strimtorat, încât nu le-au mai rămas locuri nici să are, nici să coséscă, nici islaz pentru dobitocele lor, ci sunt siliți să le hrănescă pe coprinsurile acelor străini, dându-le dijmă și făcându-le clacă și cer dreptate cu a li se strica străinilor acele coprinsuri și să rămăie moșia slobodă pe séma pământenilor, după cum am fost din vechime, de peste 200 ani.»

Ce face Al. N. Suțul? El face *zapt*, ia în posesiunea Domniei totă moșia. Trămite boierii hotarnici cari aleg moșia și pe dată introduce privilegiul vinđărei de spirtóse și vin în folosul Domniei și cu hrisov declară pe Tîrgoveștenii de *clăcași* ai moșiei, de unde până aci erau ómeni liberi. Atunci ei, cu mic cu mare, cu femei, cu copii au alergat la Bucuresci, să reclame la Domnie.... «Iar Voievodul, scrie Naum, vedënd atâta mulțime de norod, ingenunchind înaintea lui și cu amară plângere strigând, nu numai că nu s'au umilit nici cum, ci încă pentru ca să-i îngrozéscă, pre cei mai aleși dintre dînșii, i-au închis în temniță, dându'i în judecata criminalului, ca pre nisce nesupuși și zurbagii....»

Dar «*gura de Têrgoviștea*» tot nu tăcu și până la urma urmei isbuti.

După mórtea lui Vodă Suțul, Dómna lui renunță la dreptul ce i se dăduse de proprietate și restitui în Divanul guvernului interimar actele vechi ale orașului. Caimacamia țerei românesce, reprezentând pe Scarlat Calimach, care nu apucă a domni în Muntenia, — grație revoluțiunei lui Tudor și Eteriei grecesci — primind o mare suplică de la Têrgoveștenii, dete următorul pitac, care liniști definitiv pe Têrgoveștenii :

Noi Caimacamii țerei românesce.

Către Dumnélui fratele vel Logofăt de țera de sus.

De vreme ce tóte hârtille, câte Luminăția Sa Dómna Efrusina a răposatului Domn Alexandru Suțu Voievod, ni le-au trimis pecetluite în plic, avënd înclinare cu moșia Têrgoviștei, tóte acelea, cu voința Luminăției sale, s'au ars în Divan față cu orașanii Têrgoveștenii, rămâind moșia iarăși întru a lor stăpâ-

nire, după cum au fost mai 'nainte. Drept aceea și Dumnéta să dai poruncă, ca toate acele hârtii, să se scotă negreșit și din condicile Divanului, unde sunt trecute. — 1821, Februarie 18¹.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Grigorie Brâncovenu, Constantin Crețulescu, Grigorie Ghîa, Barbu Văcărescu, Dumitrașco Racoviță, Istrat Crețulescu, Grigorie Băleanu, Mihalache Manu, Grigorie Filipescu, Gheorghe Filipescu.

1. Cod. XCVI, pag. 209.

Noi Caimacamii țerei românesce.

Fiind-că prea Luminata Dómna Efrusina Suțu, din bună-voință i din râvna ce are spre faceri de bine fiind îndemnată, în urma morței răposatului întru fericire Măriei sale Alexandru Vodă Suțu, soțul Luminăției sale, după ce au căutat și au cercetat cu dinadinsul hârtiile pomenitului Domu, apoi toate sinețele i alte scrisori, câte au găsit cu înclinare la madeaua moșiei Têrgoviștei într'acele hârtii, pecetluindu-le într'un plic, le-au trimis la noi în Divan, care acel plic deschidându-se de noi și alegându-se hârtiile, câte am chibzuit că le sunt jăluitorilor de trebuință, li s'au dat în mâna lor, iar cele-l-alte s'au ars în foc. Drept aceea dar spre dovadă, s'au dat jăluitorilor și această poruncă a noastră, ca de acum înainte, să aibă a locui pe această moșie Têrgoviștea, slobođi și întru nimic nebântuiți de către nimeni, după cum și din vechime s'au urmat, avându'și stăpânirea întocmai precum mai 'nainte au avut'o, din anii nenumărați liniștită și nesupărată. — 1821, Februarie 18.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Dumitrașco Racoviță, Istrat Crețulescu, Grigorie Băleanu, Mihalache Manu, Grigorie Filipescu, Iordache Slătineanu, Gheorghe Filipescu.

Cod. XCIII, fila 193 v.

Eacă și o petițiune a Têrgoveștenilor :

Prea cinstiți boieri otcărnuitori ai țerei românesce

Jăluim iarăși buneii milostivirei Dumnévoastră, că după ce ne-au bucurat Măria sa Dómna, arătându-ne marea milostivire la întăia jalbă, pruncindu-ne ca să dăm adăstare de câte-va zile, și după al doilea jalbă, cu arătare cu a se milostivi să ni se dea iscăliturile ce în silă ni le-au luat protivnicii noștri, cum și două hrisóve, unul al răposatului întru fericire Mateiu Basarab Voevod, și altul al răposatului întru fericire Constantin Brâncoveanu Voevod, iarăși Măria sa Dómna, prin Dumnelui vel Armaș, ne-au bucurat că peste trei patru zile, ni se va da împreună cu totă ertăciunea moștenirea noastră, că asemenea s'au bine-voit de Măria sa Dómna și de la Dumnévoastră vedem și de la alți boieri bine-vestitori, dicându-ne prin graiul tot aceste cuvinte de ertare; toate aceste bucurii ce ni se dau, nu ni împle inima noastră, căci și mai 'nainte am fost în nădejde, lăsându-ne și în mai mari necazuri am rămas până acum, neîncredințându-ne din epistați, fiind tot cu stăpânirea pe deplin

În anul 1820 evenimente diverse se petrec la curtea Domnăscă din București. Al. Suțu perde pe fiica sa Domnița Marióra, căreia, la 19 Febr. 1820 Domnitorul decretă o paradă de îngropare extraordinară¹.

cu vinuri i rachiuri prin cârciume, și popriți de la Târgul-de-afară; acestea ne fac necredincioși și în sărăcii cu mari cheltueli, ne rugăm buneii milostivirei Dumnevóstră, ca să vă faceți vecinică pomenire la sufletele celor ce ne aflăm moștenitori în pământul orașului, cum de la fericitiți domni de mai nainte am fost nesuperați; asemenea și pentru iscăliturile ce în silă ni s'au luat, să ni se dea, și pentru mai sus numitele hrisóve, de nu vor fi la Măria Sa Dómna date, Dumnelui Vornicul Nicolae Golescu, să răspundă Dumnevóstră unde le-au dat, având bună încredințare de la părinții noștri, că la Dumnelui răposatul Ban Golescu au fost, și că acele hrisóve fiind cu mari blăstemuri, ne au ferit Dumnelui răposatul de bântuiala ce aveam la Măria Sa Domnul Caragea, având bună știință, că la Dumnelui Vornicul Nicolae Golescu au rămas aceste mărturii de încredințare; arătând Dumnevóstră aceste milii, cădând ne rugăm să vă milostiviți și milostiv Dumneșeu să vă fie de ajutor asupra-ne.

Prea plecați slugi și robii, noi preoții, boierii, boierinașii și toți locuitorii împreună moșnenii ot orașul Târgoviștei ot sud Dâmbovița.

Cod. XCIII, fila 195.

1. Eacă acest alaiu insolit în care vedem o *musică* care poartă numele celui ce cheltuia pentru dânsa, din familia iubitoare de cultura a Golescilor.

Orânduiala alaiului la petrecerea spre îngropare a prea iubitei noastre Domnițe Marióra Suțu.

Toți slujitorii agiesci, toți armășeii, toți topcii, toți por-tăreii, toți slujitorii poliției, toți poterașii, toți pandurii, toți lefegii, toți scimenii, toți armânșii cu bulnebașii lor ai Agiei și ai Spătăriei, toți aproșii, toți lipeanii, toți călărașii.

Toți ciaușii zapciilor hătmaniei.

Toți zapcii poliției.

Starostea de neguțatori cu toți neguțatorii.

Toți Logofeții Divanului de țera de sus și de țera de jos.

Toți Logofeții Vistieriei.

Toți postelniceii.

Toți zapcii Agiei.

Toți zapcii Spătăriei . . . . . **Muzica Golescului**

Toți zapcii hătmaniei.

Doi Logofeți de taină de țera de sus și doi de țera de jos.

III Postelnic cu doi III logofeți, unul de țera de sus, și altul de țera de jos.

Toți căpitani agiesci și spatăresci cu baratele în cap, toți fustasi ai Divanului și ai haremului, toți dvorniceii ai Dumnelor velifilor dvornic, cu orânduiala lor.

La 20 Iunie 1820 Domnitorul însură pre unul din fii și ordonă mare paradă, mare alaiu pentru aducerea la Curte a *nororei sale*. De

Toți slujitorii agiesci, toți armășeii, toți topcii, toți portăreii, toți slujitorii politiei, toți poterașii, toți pandurii, toți lefegiii, toți seimenii, toți arnăuți cu bulucbașii lor ai agiei și ai spătăriei, toți aprôdișii, toți lipcanii, toți călărașii.

II Armaș, II pitar, răhtivanul și II spătar.

II Portar, II comis, II postelnic și II vistier . . . Lăutarii.

II Logofet de țera de sus și de țera de jos, și vel pitarul.

Toți boerii sêrdari.

Toți boerii comiși.

Toți boerii stolnicii.

Toți boerii paharnicii.

Toți boerii căminarii.

Vel portar, vel armaș, vel Agă, și vel vornic de politie.

Toți vel hatmanii.

Toți vel spătari.

Toți vel vistieri.

Toți veliții Logofeți ai streinelor pricinii.

Toți veliții Logofeți ai țerei de jos.

Toți veliții vornici ai obștirilor.

Toți veliții logofeți ai țerei de sus.

Toți veliții vornici ai patrulei.

Toți veliții vornici al treilea.

Toți veliții vornici de țera de jos.

Toți veliții vornici de țera de sus.

Toi veliții Bani.

Toți archimandriții și protopopii.

Toți egumenii.

Toți vlădicii.

Preaosfinția sa părintele mitropolitul cu iubitorii de Dumnezeu Episcopi.

Doi icioglanii în drépta și doi în stânga, țin în mână cătuile.

Vel postelnic, vel comis

Vel cămaraș i vel grămatic.

Toți căpitani agiesci și spătăresci cu baratele în cap, toți fustaișii ai Divanului și ai haremului, toți dvorniceii ai Dumnelor veliților dvorniceii, cu orânduiala lor.

asemenea onoruri acordă în 29 Octombrie 1820 la aducerea la Curte a unui ginere al său¹.

Toți slujitorii agiesc, toți armășii, toți topicii, toți porțării, toți slujitorii politiei, toți poterășii, toți pandurii, toți lefegii, toți seimenii, toți arnăuții cu bulucbașii lor ai Agiei și ai Spătăriei, toți apodroșii, toți lipcanii, toți călărășii.

Preoți

Idicli

Bașcihodar cu cihodarii săi.

Muhardar, divictar și cupar

Măria sa reposata Domniță.

II cămărășii și izciohadar.

Chehalaoa cu cihodarii.

Icioglan.

Preoți

Toți căpitani agiesc și spătăresc cu baratele în cap, toți fustășii ai Divanului și ai haremului, toți dvorniceii ai Dumnelor velișilor dvornic, cu orânduiala lor.

Toți neferii cu agalele lor de la tôte ogeacurile.

Carâta Domnăscă cu 6 telegari.

Dumnélor cucónele cele mari cu carâtele.

În Alexantru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel logofete za obiceiuri să orânduiesc pe izbașa al Divanului cu întocmirea alaiului a se sevârși întocmai precum în dos se coprinde îngrijind de a nu se face vre-un cusur și astă-đi la opt ceasuri din đi să se afle tot arétatul alaii strâns la curtea gospod pentru petrecerea prea iubitei noastre Domnițe spre îngropare, tolco pisah gpd. — 1820, Februarie 19.

Vel Logofet.

Cod. XCVII, fila 9.

1. *Orânduiala alaiului spre aducere în domnăscă noastră Curte a prea iubitului domniei mele ginere.*

Un căpitan de pod cu orânduiala sa pe jos.

Un căpitan de pod, asemenea.

Polcovnicu de vânători agiesc gătit cu capod roș.

Un Polcovnic de pod gătit și călare.

Polcovnic de tîrg asemenea.

Stegar agiesc, asemenea călare.

Vel agă împrejurat cu bulucbașii Dumnelui, Ceauș agiesc.

Dorobanțuasemenea.

Portar bașa.

Polcovnicu de ciocli.

II Portar asemenea.

III Portar.

Luxul desfășurat la asemenea ocaziuni era extraordinar, atât la Curte, de familia Domnitorului, cât și de jupănesele și fetele boierilor. Gătela unei cocône costa adesea mai mult de cât o moșie.

Toți slujitorii agiesci, arnauții agiesci, portărei, armășei, slujitorii politiei, lefegii, seimeni, arnauții spătăresci, aproși hatmănesci, neferi de la ogeacuri, 12 căpitani gătiți cu orânduiala lor spătăresci, 6 fustași cu dardele.

II Armaș asemenea. Vel Armaș împre- jurat cu zapcii și cu toți lăutarii.	III Armaș. Vel Vornicu al politiei.
3 Zapcii ai politiei, gătiți cu capode, călări.	Trei Zapcii asemenea.
4 Postelniceii, gătiți și călări.	4 Postelniceii.
Polcovnicu de vânători spă- tăresc, asemenea.	Stegarul spătăresc.
Doi stegari hătmanesci cu cepchenuri roșii.	
Polcovnicu de poteră asemenea.	4 ciauși ai zap- ciilor hătmanesci.
Căpitanul za lefegii asemenea.	Vel Hatman. Ceaș spătăresc.
3 zapcii hătmanesci, asemenea.	Trei Zapcii.
III Logofet de țera de sus, asemenea.	III Logofet de țera de jos.
III Postelnic, ase- menea.	Iuzbașa al Diva- nului cu capod roș și călare.
II Logofet de țera de sus.	II Logofet de țera de jos.
Vel Pitar.	Vornicu haremului.
Domneluși Căminarul Costache Ghica	} Toți călări cu cai dom- nesci.
» Paharnicu Iancu Ralet	
» » Dumitrache Câmpineanu	
» Comisul Costache Manul	
» » Alecu Florescu	
» Iancu Grădișteanu	
» Scarlat Bărcănescu	
» Comisul Alecu Ghica.	
Căpitan de nemți cu capod roș pe jos.	Iuzbașa al haremului ase- menea.

Toți slujitorii i arnauții agiesci, portărei, armășei, toți slujitorii politiei, lefegii, seimeni, și toți arnauții spătăresci, toți aproși hătmanesci, neferii de la ogeacuri, 12 căpitani gătiți cu orânduiala lor, pe jos, 6 fustași cu dardele.

Din cauza acestui lux s'aŭ ruinat multe familii boieresci deși protegiate prin multe nizamuri de natura celui organizând «*Epitropia Evgheniștilor*».

Toți slujitorii Agiei, armăniți agiesci, portărei, armăși, slujitorii poliței, telegii, semeni, armăni spătăresci, aprofi hătămănesci, nețeri de la ogeacuri, 12 căpitani gătiți cu orânduiala lor spătăresci, 6 fustași cu dardele.

Un alaiü-ceauș cu orânduiala Un alaiü-ceauș asemenea.
sa gătit.

Vel Logofëtul de țera de sus, vel Logofëtul de țera de jos, gătiți, cu rezemurile Dumnélor, călări pe cai domnesci.

Din partea Domniei mele unul dintre boerii ai marî.

Patru cîohodari.

Ginerile călare
pe cai domnesc.

Patru cîohodari.

Toți slujitorii armăniți agiesci, portărei, armășei, mîșei, slujitorii poliței, telegii, semeni și toți armăni spătăresci, aprofi hătămănesci, nețeri de la ogeacuri, 12 căpitani gătiți cu orânduiala lor, pe jos, 6 fustași cu dardele.

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel Logofete za Obiceiri, cu aședarea arétatului alaiü să orânduiesci pe iuzbașa al Divanului a-l întocmi întocmai precum mai sus se coprinde, făr' de a se face cătuși de puțin cusur și mâne Duminică la două ciasuri din și să se afle toți strinși la Curtea gospod spre aducerea prea iubitului Domniei mele ginere. i saam rechei gpd. — 1820, Octombrie 29.

(pecetea gospod.)

Vel Logofët.

Cod. XCVII, fila 13.

*Orânduiala alaiului la aducerea spre cununie a prea iubitei
nóstre noră în domnescă noastră Curte.*

Un căpitan de poduri cu o- Un căpitan de pod, asemenea.
rânduiala sa, pe jos.

Polcovnicu de pod, gătit și călare.

Polcovnicu de vênători agiesc. Stegar agiesc, ipac.
gătit și călare.

Polcovnic de tîrg, asemenea. Ciaus agiesc.

Dorobanțul asemenea. Polcovnicul de ciocli.

Vel Agă gătit și împrejurat cu bulucbași sîi.

II Portar gătit și călare. III Portar, asemenea.

II Armaș, asemenea. Portar bașa. III Armaș ipac.

Toți slujitorii, armăniți agiesci, portărei, armășei, mîșei, slujitorii poliței, semeni, armăni spătăresci, aprofi hătămănesci, nețeri de la ogeacuri, 12 căpitani gătiți cu capode și cu barate, 6 fustași de harem cu dardele lor.

Toți slujitorii, armăniți agiesci, portărei, armășei, mîșei, slujitorii poliței, telegii, semeni și toți armăni spătăresci, aprofi hătămănesci, toți nețeri de la ogeacuri, 12 căpitani gătiți cu capode roși cu orânduiala lor, 6 fustași.

Mare lux de alaiuri se desfășură la Curte la ori-ce ocasiune, de botez, de nunți boeresci, când cununa Vodă, ori vre-o bezadea.

Toți slujitorii, arnăuții agiescî, portărei, armășei, slujitorii politiei, seimeni, arnăuți spătărescî, aprodi hătmanesci, neferi de la ogeacurî, 12 căpitani gătiți cu capode și cu barate, 6 fustași de harem cu dardele lor.

Vel Armaș împrejurat cu zapcii.

Lăutarii cîntînd

Vel vornicu al politiei.

Trei Zapcii gătiți cu capode și călări. Trei Zapcii ai politiei, asemenea.

Patru Postelniceii gătiți și călări. Patru Postelniceii ipac.

Polcovnicu de vînători spătărescî cu capod, asemenea. Stegar spătăresc, ipac.

Polcovnicu de poteră, asemenea. Polcovnicu de seimeni.

Căpitanul za lefegii asemenea. Ciaușul spătăresc.

Trei Zapcii hătmanesci, ipac. Trei zapcii hătmanesci.

Un stegar hătmanesc, gătit pe jos. Un Spătar hătmanesc, ipac.

Patru ceauși hătmanesci cu capode roșii, pe jos.

Vel Logofetul de Obiceiuri cu vel Hatman.

III Logofet de țera de sus, gătit, călare. III Logofet de țera de jos.

III Postelnic, asemenea. II Pitar.

II Postelnic, ipac. Iuzbașa al Divanului. II Spătar, ipac. II Comis.

II Logofet de țera de sus. II Logofet de țera de jos.

Vel Pitar. Vornicu haremului.

Vel Logofet de țera de sus, cu vel Logofet de țera de jos.

Căpitan de nemți, gătit, pe jos. Iuzbașa al haremului, ipac.

Un alaiu-ceauș, gătit, cu o-rânduiala sa, pe jos. Un alaiu-ceauș, asemenea.

Vel Ban Barbu Văcărescu pe cal domnesc împrejurat cu 4 ciohodari.

Un saracciu. Un sacacci-iamac.

Luminăția sa Beizadea Iorgu împrejurat cu ciohodari.

Toți slujitorii, arnăuții agiescî, portărei, armășei, slujitorii politiei, lefegii, seimeni, arnăuți spătărescî, aprodi hătmanesci, toți, neferi de ogeacurî, 12 căpitani gătiți cu capode roșii cu orânduiala lor, 6 fustași.

Asemenea totdeauna în alaiuri merge Vodă, Dómna și Bezdadelele la biserică ori la vre-o vizită spre „hiritismos“ la Mitropolitul țerei etc. ¹.

Trei cîhodari.

Patru cîhodari cu baș
cîhodar ai Dómnei.

Careta domnăscă cu 6
telegari, înăuntru Bă-
năsa Brâncoveanca și
Bănăsa Văcăreșca cu
mirăsa.

Patru cîhodari cu che-
haiua al lor.

Trei cîhodari.

Altă carată domnăscă cu 6 telegari, înăuntru Vorniceșa
Băleanca și Vorniceșa Filipeasca.

În Alexandru Nicolae Suțu voevod și gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel Logofete de Obiceiuri, cu aședarea arătutului alaiu să orân-
duescă pe iuzbașa al Divanului a 'l. întocmi după cum sus se coprinde făr'
de a se face cătuși de puțin cusur și mâne Duminică la o jumătate césuri din
di, să se afe cu toți strinși la Curtea gpd spre aducerea prea iubitei Dómniei
mele nori la domnăsa noastră Curte, i saam reche gpd. — 1820, Iunie 5.

(pecetea gpd).

Vel Logofet.

Cod. XCVII, fila 14.

1. *Alaiul prea iubitelor noastre bezdadele spre hiritismos la mitropolie,*
a doua di

Polcovnicu de pod, călare.

Podari, buciucași, poterași, seimeni, lefecii,
arnăuți agiesci, arnăuți spătăresci, căpitani
agiesci, căpitani spătăresci.

Trei postelniceii.

Trei postelniceii.

Ciaș agiesc.

Stegar spătăresc.

Ciaș spătăresc.

Polcovnicu de vânătorii.

Polcovnic de tîrg.

Polcovnic de seimeni.

Baș bulucbașa.

Polcovnic de potera.

Căpitan za dorobanți.

Căpitan za lefegii.

Trei zapcii hătmanesci.

Trei zapcii hătmanesci.

II Armaș.

III Portar.

II Portar.

III Postelnic.

II Comis.

Răhtivanul.

II Postelnic.

II Spătar.

II Logofet de țera de sus.

Hai gârliti

II Logofet de țera de jos.

Podari, buciucași, poterași, lefecii,
seimeni, arnăuți agiesci, arnăuți spătăresci,
neferi de la ogeacuri, căpitani agiesci, căpi-
tani spătăresci.

Dăm în notă alaiul de mergere a Beizadelelor, de Paști spre „hiritismos“ la mitropolitul, cum și alte diverse alaiuri de mergere la biserici în săptămâna mare și la ocaziunea hramului Metropoliei, la 21

Podari, buincași, poterași, seimeni, lefecii, arnăuți agiesci, arnăuți spătăresci, căpitani agiesci, căpitani spătăresci.

Doi alai ciauși.
Un saracii. Un saracii.

Șase ciohodari și edecii.

Luminatele beizadele. Careta gpd.

Împrejurând șase ciohodari.

Podari, buincași, poterași, lefecii, seimeni, arnăuți agiesci, arnăuți spătăresci, neferi de la ogeacouri, căpitani agiesci, căpitani spătăresci.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel Logofete za Obiceiuri să orânduiescă pe izbașa al Divanului a strînge tot arătatul alaii la domnéscă noastră Curte la . . . . . césuri din și astă-și, aședînd alaiul întocmai după cum mai sus se coprinde, fără de a se face cătuși de puțin cusur, i saam receh gpd.— 1819, Aprilie 7.

(pecetea gpd.)

Vel Logofet

Cod. XCVII, fila 17.

Orânduiala alaiului la mergerea Domniei mele pe la sfintele biserici.

Un căpitan de po- Polcovnicu de pod Un căpitan de poduri
duri, pe jos călare. cu capod, pe jos.

Zapcii armășiei. Portar bașa. Zapcii armășiei.

Vel Armaș.

Stegar agiesc, vel Agă, bulucbașa agiei pe jos, 3 zapcii ai politiei cu capode roșii călari, vel Vornic al politiei 3 zapcii, asemenea, 2 saracii cu capode roșii pe jos, Potvolnicii gpd. 2 saracii asemenea.

Arnăuți agiesci,
Un soitarii.

Podari, Portarei, Armășiei,

III Portar.
II Portar.
II Vistier.

III Armaș.
II Armaș.
III Postelnic.

Toți gătiți
călari.

Toți gătiți
călari.

Podari, Portarei, slujitorii Agiei,
Un soitarii ?
Arnăuți agiesci, arnăuți spătăresci

Maiu. Biserica la care mai obicnuit mergea Vodă și Curtea, era monastirea Sărindarii, ce se află aproape de Curtea domnescă.

<p>Un soitaru.</p> <p>Un soitaru?</p>	<p>III log. de țera de sus</p> <p>II log. de țera de sus</p> <p>II Postelnic.</p> <p>Vătaful de călărași pe jos cu orânduiala sa.</p> <p>Vătaful de comișei pe jos cu orânduiala sa.</p> <p>Vel Hatman.</p> <p>Vel Postelnic.</p> <p>Inconjurate cu ciohodari.</p> <p>Ciapcân beghir</p> <p>Un saraciū.</p> <p>2 ciauși hătmănești gătiți cu capode roșii pe jos.</p> <p>6 postelniceși gătiți, fiind semnele in mâni, pe jos.</p> <p>Polc. de vin. ag.</p> <p>Ceauș spătăresc.</p> <p>Baș bulucbaș.</p> <p>Polcovn. de ciocli</p> <p>Căp. de dorobanți.</p> <p>Trei zapcii hătm.</p>	<p>III log. de țera de jos.</p> <p>II log. de țera de jos.</p> <p>Vel Pitar.</p> <p>Odobași de lipcani pe jos cu orânduiala sa.</p> <p>Vătaful de grajd asemenea.</p> <p>Vel Comis.</p> <p>Vel Logofet za obiceiuri.</p> <p>Luminatele Beizdadele.</p> <p>Inconjurate cu ciohodari.</p> <p>Un saraciū.</p> <p>Doi ciauși hătmănești asemenea</p> <p>6 postelniceși, asemenea.</p> <p>Stegar spătăresc.</p> <p>Ciauș agiesc.</p> <p>Polc. de țirg agiesc.</p> <p>Polcovnic de seimeni</p> <p>Polcovnic de politie.</p> <p>Căpitan d^e lefegii.</p> <p>Trei zapcii hătmăn.</p> <p>Iuzbașa de Divan.</p>	<p>Toți gătiți și călari.</p> <p>Toți gătiți și călari.</p> <p>Armășei, slujitorii politiei, totă brésla spătărescă, lefegii, seimenii bașbulucbașesoi și polc., aprodi hătmănesci</p> <p>Un soitaru.</p> <p>Delur de la tote ogeacurile, toți neferii bașbeșliagii.</p> <p>Un soitaru.</p> <p>asemenea</p>
---------------------------------------	---	---	---

Amintim lectorului, că această Curte domuescă era în coprinsul curței actualei case Lahovari.

Toți baraicitarii și odobașii de la toate ogăcurile.
 Călărași, căpitani și ățiți cu barate în mână și 6 fustași

Doi icioglanii ciauși. Doi bași-ciauși. Doi alai-ciauși.			
Cavaz bașa. Baș ciohodar.	Chehaiua. Iamac caiaz.		
Buluebașii ogeacurilor.	Mataragi bașbulucbașa ogeacurilor.		
Delibașa cu orânduiala sa.	Tufecci bașa cu orânduiala sa.		
Vel cămărașul, saracci bașa.	Baș salahor, iamac, saracii.		
Vel Căminar, II sardar înarmat.	Vătaf de Divan, înarmat, vel grămătic.		
Divictaru, II Cămărașu, Stegarul și Cățiva idicili, iciolani, gătiți și călări.			

Ciohodari. Domnia mea. Ciohodari.
 Deli tufeccii. Careta gpd. Deli tufeccii.

tiind prapurile i 4 căpitani ag. și 4 spăt., fustași cu dardale.

Toți baraicitarii și odobașii de la toate ogăcurile.

Orânduiala alaiului la mergerea Domniei mele ot S-fta Biserica Sărindaru

Lefegii, seimeni, aprodi, lipcani, Călărași, arnăuți spătăresci, căpitani, fustași cu dardale, toți pe jos.	Doi ceași hătmănesci.	} Toți gătiți cu orânduiala lor, pe jos, purtând semnele în mână.	Doi ciauși hătmănesci.	Lefegii, seimeni, aprodi, lipcani, Călărași, arnăuți spătăresci, căpitani, fustași cu dardale, toți pe jos.	
	Trei postelnice.		Trei postelnice.		
	Trei postelnice.		Trei postelnice.		
	Zapcii agiesci.		Zapcii agiesci.		
	Zapcii spătăresci.		Zapcii spătăresci.		
	Zapcii hătmănesci.		Zapcii hătmănesci.		
	Doi alai-ciauși.		Iuzbașa al Div.		Doi alai-ciauși.
	Doi iciolani.		Doi bași ceași.		Doi ciolani ciauși.
			Cavaz bașa.		Cavaz iamac.
			Saracci bașa.		Baș salahor.

Casele unde se află acum Clubul tinerimeii sunt zidite, mai târziu de Gregorie Ghica Vodă.

Lefegii, seimenii, aprodi, lipcani, Călărași, arnăuți spătăresci, căpitanii, fustași cu dardele, toți pe jos.

Trei satări. Baș ciohodar Chehaiaoa de Trei satări,
Satâr bașa. Mataragi bașa. ciohodari.
Deli bașa. Tufecci bașa. Chehaiaoa de
satări.
Trei bulucbași ai ogeacului. Trei bulucbași ai ogeacului.
Ciohodari împrejurând.

Toți odobași, baraictarii și neferii.

Vel postelnicu, vel Logofetul za obiceiuri, vel hatman, vel comis, vel vornic al politiei, vel Agă, vel armaș, vel grămătic, portarbașa, II Postelnic, III Postelnic, II Portar, III portar, câți-va boerănași, idiclii, icioglanii, să stea toți cu orânduiala sa, așteptând afară la ușa bisericeii, pentru împinarea Domniei mele.

Vel vistierul, II Logofet de țera de sus, II Logofet de țera de jos, II Logofet de țera de sus, II Logofet de țera de jos, II Vistier, stând în biserică din dreapta.

Preasfințit părintele mitropolitul cu părinții episcopi și toți veliții boerii cei halea să se afle înlăuntru bisericeii.

Iă Al. N. Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe

Poruncim Domnia mea Dumitale vel Logofete za obiceiuri, să orânduiescă pe iuzbașa al Divanului a întocmi alaiii, întocmai după cum mai susse arată și mâne sora la un ceas din noapte să se afle tot alaiul strins la domnăscă noastră curte, tolco pisah gpd. — 1819, Maiu 20.

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 19.

Orânduiala alaiului la mergerea Măriei sale Dómnei la Sft. mitropolie

Polcovnicu de pod.

Doi ceauși cu stegarii lor de seimenii în rând cu orânduiala lor.

Patru ceauși cu capoadă, în rând, ai zapciilor hătmănesci.

Un postelnicel	Un postelnicel	Un postelnicel	} călări.
Un postelnicel	Un postelnicel	Un postelnicel	
Un postelnicel	Un postelnicel	Un postelnicel	

Podari, 25 ómenii.

Podari, 25 ómenii.

Lefegii, seimenii, aprodi, lipcani, Călărași, arnăuți spătăresci, căpitanii, fustași cu dardele, toți pe jos.

Relațiunile lui A. Suțu cu puterile streine sunt în genere bune. În Ianuarie 31 primesce la Curte, adus cu alaiū, pe Ión Marcul

Bulucbășesci, 10 nemți din pörtă, aprođi hătămănesci cu bastónele în mână, odobași de la tóte ogeacurile cu dulăni și cu capóde, 6 căpitani agiesci, 6 fustași de harem cu dardele.

Polcovnicu de seimeni.	Polcovnicu de vânători agiesci.
Armașu al doilea.	Armaș al treilea.
Baș-bulucbașa.	Polcovnicu de vânători spătăresc.
Polcovnicu de ciocli.	Ciauş agiesc.
Ciauşu spătăresc.	Polcovnicu de târg.
Căpitanul de lefegii.	Căpitan de dorobanți.
III Postelnic.	Rahtivanu.
III Comis.	II Pitar.
II Comis.	Grămăticul Dómnei.
II Grămătic.	Vornicu de harem.
II Logofêt de țera de jos.	II Log. de țera de sus.
Vel pitar.	II Log. de țera de jos.
Iuzbașa de harem pe jos.	Căp. de nemți pe jos.

Chehaiaoa de ciohodari
cu 6 ciohodari.

Carăta cu Măria sa
Dómna.

Baș ciohodar al
Măriei sale Dómnei cu
6 ciohodari.

Idiclii, icioglanii ai Măriei sale Dómnei călari.

Două-spre-șce carâte cu cucónele Dumnólor veliților boeri

Vătașe de aprođi, fiind-că mâne la 7 ceasuri din ȝi este să mērgă Măria sa Dómna cu orânduitul alaiū la mitropolie, la vecernie, să îngrijesci cu tot alaiul să fie strinși la 6 ceasuri din ȝi la domnesca curte păzind a nu face cătuși de puțin cusur. — 1819, Maiū 19.

Bulucbășesci, 10 nemți din pörtă, aprođi hătămănesci cu bastónele în mână, odobași de la tóte ogeacurile cu dulăni și cu capóde, 6 căpitani agiesci, 6 fustași de harem cu dardele.

Consulul Prusiei. Visitele făcute de suveranii Prusiei și Rusiei în Lu-
dovic XVIII al Franciei în 1818; căderea ministrului Richelieu în 17/29

Orânduiala alaiului la mergerea Domniei mele afară la sf. Panteleimon

Polcovnicu de pod cu toți ómenii săi.
Portar bașa cu II portar și cu III portar cu toți portăreii.
Vel armaș cu toți zapcii Dumisale călări și cu toți ómenii Dumisale
cu steaguri și cântând trâmbițele.
Vel Agă cu toți zapcii Dumisale călări și cu tot alaiul Dumisale cân-
tând trâmbițele.
Vel vornicu cu zapcii și cu toți ómenii Dumisale cu stégurile i semnele
și cântând trâmbițele.
Vel spătarul cu toți zapcii călări și cu toți ómenii Dumisale cu stégurile
i semnele și cântând trâmbițele.

Podvoniți gospod

Doi saraccii.

Doi saraccii.

III Postelnic.

III Vistier.

III Logofăt de țera de jos.

III Logofăt de țera de sus.

II Logofăt de țera jos.

II Logofăt de țera de sus.

II Postelnic.

II Pitar.

Odoșa de lipcani cu orânduiala sa.

Stegarul de călărași.

Vătaful de comișei.

Vătaful de călărași cu orânduiala sa.

Vel comis.

Vel hatmanu cu toți aprozii Dumisale
cu prapurile în mână.

Vel Logofăt de Obiceiuri.

Vel postelnic.

Luminățiile sale beizadelele cu baș-ciohodarul a Luminățiilor sale,
împrejurați cu ciohodari.

Ciapcân beghir cu doi saraci.

Toți postelnicii pe jos cu bastónele în mână și fără de işlice.

Vătaful de Divan.

Vătaful de aprozi.

Vătaful de păhărniciei.

Ceaușul de păhărniciei.

Ciașul hătmănesc.

Iuzbașa.

cu semnele în mână, cu capóde, pe jos, fără işlice.

Decembre 1818; și mai apoi informațiunile ce Al. Suțul primesce de la De Gentz, despre congresul de la Aix-le-Chapelle, din Octombree și

Un baș-ceauș.	Baș-ceauș.	Domnia mea.	Cavaz-bașa.	Alaiū-ceauș.
Icioglan-ceauș.	Baș-ceauș turc			Icioglan-ciauş.
Cavaz-iamac.				Ghiular-Aga.
Cârc-serdar.				Tufecci-bașa cu orânduiala sa.
			Tufeccii	
Deli-bașa.			Mehter bașa cu toți mehteriī, cântând mehterhaneaoa.	Saracci-iamac.
Saraccī-bașa.				Chehaiaoa de cihodari cu orânduiala sa.
Baș-cihodar.				Vel grămătic. vel cămăraș.
II Stegar.				Iz cihodar, II cupar.
II Comis, răhtivan.				Caftangi-bașa.
II Vistier ispravnic de Curte.				Cafegi-bașa.
II Grămătic, II Cămăraș.				
Muhurdaru, Divictaru.				

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlachiscoe

Dumnéta vel Logofete de obiceiuri, să îngrijesci ca mâne la 9 césuri din di, să se afle tot arătatul alaiū la capul podului tērgului de afară, întocmindu-se cu acéstă orânduială alaiul după cum se arată, fără de cel mai puțin cusur, i saam receh gpd.—1819, Iulie 25.

(pecetea g-pd.)

Vel Logofet.

Cod. XCVII, fila 11.

Orânduiala alaiului Luminăției sale beizadelei și a coconiței Luminăției sale la mergerea spre cununie a clucerului Costache Filipescu

Căpitan de dorobanți.

Toți slujitorii agiesci,

Polcovnic de vênători gătit și călare.	Ceaus agiesc, asemenea.
Polcovnic de ciocli, asemenea.	Polcovnic de tērg.
Trei zapcii ai politiei, asemenea.	Trei zapcii ai politiei.
Polcovnicu de vênători spătăresc, asemenea.	Stegar spătăresc.
Polcovnicu de seimeni, asemenea.	Baș-bulucbașa.

Noembre 1818, fac pe Al. Suțu lórte precaut cu fie-care reprezentant al puterilor Europene. Cu Austria termină diferendul relativ la sudiiș,

Toți slujitorii poliției, toți lefegii, seimenii spătăresci, aprodi, toți nemții din Pórtă, 6 fustași.	Căpitan za lefegii, asemenea.		Ciaus spătăresc.	
	Trei postelniceii călări.		Trei Prei postelniceii.	
	Trei zapcii hătmănesci, asemenea.		Trei hați edecuri.	
	I Portar, asemenea.		III Postelnic.	
	II Armaș, asemenea.		II Pitar.	
	II Comis, asemenea.		Răhtivanu.	
	II Postelnic, asemenea.		II Spătar.	
	Un saraccii.		Un salahor.	
		Doi alai ceauși.		
		Patru ciohodari.	Luminăția sa beizadea.	Patru ciohodari.
	Carêta domnescă cu patru telegari.			
	Vel pitar, căpitan de nemți, pe jos.	Dumneei coconița în caretă cu telegari.	Iuzbașa de harem, asemenea.	
	Patru ciohodari.		Vornicu haremului, călari.	
		Patru ciohodari.		

Iuzbașa al Divanului, din luminată porunca Măriei sale lui Vodă. Ți se poruncesce ca să dai de scire la toți cei arêtați a se stringe la Curtea gospod, Duminecă la 9 ceasuri din ȝi, întocmind alaiul fără de cusur, după cum mai sus este arêtat, și la ducere i la întórcerea Luminăției sale beizadelei Nicolache cu a Dumneei coconiței Luminăției sale, având a merge orânduital alaiu, și cusur să nu se facă că vei fi răspundêtor.—1820, Iulie 17.

acordându-le — în paguba comericiului și industriei naționale, — drepturile de a intra în bresle și a ocasiona nimicirea lor. ¹ Cu Rusia stă

1. Veđi ce ăicem despre acésta la cap. comericiului. Puține afaceri supărăciose de regulat avu cu Austria, afacerile relative la ciobanii ardeleni, respingerea unei încălcări de hotare și refuzul laudabil al Divanului țerei de a permite Austriei să ducă iar peste munți pe Români stabiliți prin sate. Despre acésta am vorbit la cap. *Țeranii* sub Al Șutu Un mare principiu se stabilește la acésta ocaziune: Guvernul român declară, că pe oricare român supus Austriei, il va afla stabilit în sate, în condițiunile țeranilor pământeni, nu-l mai consideră de supus austriac și deci refuză de al extrăda.

În Alexandru Nicolae Șutu Voevod i gospodar zemle Vlahscoe.

Veđend Domnia mea coprinderea celor ce mai jos se arată într'acésta anafora a părinților arhieriei și a Dumnelor cinstiților și credincioșilor veliți boeri halea și mazili și cetindu-se cu totă luarea aminte, ne-am îndestulat că este întru tóte asemănată sfințelor ahticamele ce s'au alcătuit la încheiărea păcei între puternica și biruitoărea Pórtă și între împărăția Austriei și de vreme ce tóte privesc la glăsuirea acestor sfințe ahticamele, care sunt temeiurile cererilor puterilor străine și ale intimpinărilor ce se cuvine a li se face din partea oblăduirei țerei, găsim că cererea cinstitei Chesaro-Crăiesci aghenții, ce prin vre-o câte-va note ni-s'au făcut, de a se da slobodenie sălășluitoților Uugurenii și Români Ardeleni, cum și din alte părți ale oblăduirei acestia puteri este neasemănată orânduclilor, ce prin legăturile împărătescilor voințe s'au întocmit, pentru care și întărind acésta anafora, poruncim Dumitale vel Vistiere, să nu cunoscă Visteria Domniei mele de sudiți asemenea străini, cari strămutându-se de peste hotar, s'au sălășluit într'acésta țără a Domniei mele sirguindu-se întru lucrarea pământului și alte asemenea țărănesci lucrări, nici pe alți ómenii de orice nascere măcar, cari sălășluind într'acésta țără vor fi dobândit namestii, sădirii și acareturi, și viețuind întocmai ca cei-l-alți locuitori pământeni, vor fi petrecend sub numire do sudiți, ci ori când se vor dovedi într'acésta stare și sub acésta numire ocrotindu se, ori țeranii seaă din alte trepte de ómenii, precum s'au dis, să se facă cunoscut și pe la tóte isprăvnicaturile a nu-i cunoscă de sudiți la orice pricină vor avea, și isprăvnicaturile străinilor făcendu-le cuviincioasa catagrafie, căți vor găsi asemănați orânduclii dajnicilor să i și așade cu dajdia lor în familii pe la slobodiile străinilor pe unde își vor avea hălăduirile, seaă aflându se și cu osebită locuință să întocmescă slobodi noue dându-le și cuviincioasele numiri, iar căți vor fi din alte trepte, precum s'au dis, să i arête cu fóie anume la Vistierie, ca după săvērșirea cercetărei ce li so face de către orânduclii boeri ai Domniei mele, să se dea domnescă noastră hotărire și pentru unii ca aceștia. — 1819, Decembrie 26.

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCV. pag. 96.

Prea Înălțate Dómne.

Am înțeles cele ce ne poruncesci prin luminat pitacul Măriei tale de la 17 ale aceștii următóarele luni, cum că cinstita Aghenție Chesaro-Crăiască prin câte-va note ce au trimis către Măria ta cere a se da voie și slobodenie

în perfecte relațiuni. Pre Elciul acestui stat care trece pe la Bucuresci în calea Constantinopolei, Suful îl primesce cu deosebită pompă.

a se întorce înlăuntru multe familii ce în anii trecuți de bună voia lor au venit și s'au așezat cu locuința aici în pământul țerei, intrând și la dajdia Vistieriei și că au înălțimea ta sciință din tractaturile ce sunt între prea puternica Pörtă, și între împărăția Austriei, că amândouă puterile sunt deopotrivă îndatorate una către alta a da înapoi pe dezertorii, adevă pe fugarii ostași și pe cei ce vor fi căduți în faptă de învinovăție, iar pentru acest fel de familii țerană și ori-ce altă treptă de oameni ce deopotrivă se mută cu locuința de la o parte la alta, nimic în tractatură nu se coprinde, și ca pentru o obștească treabă a țerei ce este acesta, ne poruncesc Măria ta, să ne adunăm cu toții la sfânta Mitropolie și făcând cuviincioasă chibzuire, să arătăm Măriei tale prin anafora. Următorii fiind luminați porunci, ne-am adunat la locul cel poruncit și după chibzuirea ce făcurăm, arătăm înălțimei tale, că acest fel de familii ce vin din vecinătăți de a lor bună voie și se așază cu locuințe aici în pământul țerei și la dajdia Visteriei, nu se mai socotesc străini, ci sunt pământeni și au a rămănea dea pururea nestrămutați, după puterea sfintelor tractaturi ce se fac la încheierea păcei cu soroc hotărît până la câtă vreme să aibă voie cei ce vor a se muta cu locuința de la o parte la alta, iar după implinirea sorocului nu mai au această slobozenie, ci rămân nestrămutați din locul unde s'au sălăsluit, asemenea și alții ce se ocrotesc de protecții străine sub nume de sudii și se află sălăsluiți aici în țără cu casele lor, cumpărând și acareturi și făcând și sădirii i alte namestii, stăpânirea țerei nu se cuvine a 'i cunoșce de sudii, iarăși după puterea sfintelor tractaturi, pentru că un sudit ce este supus sub veri-care străină protecție, nu este volnic să aibă acareturi și namestii în pământul țerei, și voind să dobândescă acest fel de lucruri și folosuri în pământul țerei, ce sunt numai ale pământenilor nu se mai poate socoti de sudit ci este pământean și ca un pământean este dator să 'și răspundă la țără datoria sa, fără a se putea îndrepta cu pricinuirea că sciindu'l stăpânirea de sudit, nu 'l-au oprit de a cumpăra și a dobândi acareturi și namestii, pentru că stăpânirea țerei totdeauna voesce să se înmulțescă și să se adaoge supușii săi și de aceea au îngăduit de a dobândi acest fel de lucruri, ca să se facă pământean și supus al țerei și greșala este a protecției lui, căci de voia a 'l avea sudit, nu trebuia să 'l îngăduiască a cumpăra și a dobândi lucruri de ale pământului, care îl fac și îl supun a rămănea pământean. Pentru aceste dar, destoinice cuvinte la a noastră chibzuire stă, ca cererea ce se face de a se da voie la acele familii țerană să 'și strice silistele și să se ducă înăuntru, nu este cuviincioasă, cum și al acele stări de oameni ce se află sălăsluiți aici în țără cu care, acareturi și alte namestii nu au nici un cuvânt după puterea sfintelor tractaturi a se socoti de sudii, ci sunt pământeni și supuși la dajdia lor ce au către țără; noi după luminata poruncă și după netăgăduita datorie nu lipsim a arăta înălțimei tale. — 1819, Iulie 27.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Râmnic Galaction, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu vel Vornic, Constantin Bălăceanu, Mihalache Manu vel Vornic, Grigorie Băleanu, Gheorghe Filipescu, Scarlat Grădișteanu, Ioan Știrbeiu Vornic, Iordache Golescu vel Vornic, Alexandru Filipescu vel Logofăt.

Cu Prusia, amica Rusiei, trăește bine Al. Suțu. În 31 Ianuarie 1819 acordă mare alaiu de recepțiune Consulului Prusiei, Ión Marcul. Acesta móre la finea lui Noembrie 1818 și la 1 Decembre Al. Suțu îi face o somptuósă paradă de îngropare ¹.

1. *Alaiul pebreșerei pogribaniei răposatului Consulului Prusiei Ión Marcul*

Slujitori agiesc, lefegii, seimeni, aprođi, arnăuți căpitani, ciohodari trei.

Stegar spătăresc.

Polcovn. de seimeni.

Polcovnic de cioeli.

Polcovnic de poteră.

Polcovnic de tîrg.

Căpitana za dorobanți.

3 zapcii hătănesci.

4 postelnicii cu iuranic.

Polcovnic de pod.

Iuzbașa de divan.

Ipac doi cu calpac.

Stegar agiesc.

Polcov. de vênători, agiesc.

Polcov. de vênători, spătăresc.

Ciauş agiesc.

Ciauş spătăresc.

Căpitana za lefegii.

Trei zapcii hătănesci.

4 postelnicii cu feșnicile.

Slujitori agiesc, lefegii, seimeni, aprođi, căpitani, ciohodari trei.

Din luminată porunca Măriei sale Vodă, ți se poruncesce Dumitale Iuzbașa de Divan, ca mâne la 6 césuri din ȳi, să strîngi pe toți arêtații ai alaiului și să orânduiesci alaiu întocmai după cum mai sus se arată, făr' de a se face cătuși de puțin cusur. — 1819, Decembre 1.

Și toți Dumnelor veliții boieri cei halea, să' i minisesci a veni la biserică

Orânduizla alaiului Excelenției sale Consulului Prusiei.

8 Slujitori cu orânduizla lor, pe jos

Polcovnicu de pod cu capod, călare.

Ciauş agiesc cu capod, călare.

Polcovnicu de vênători, asemenea.

Un postelnicul cu capod roș, călare.

Un postelnicul cu capod, călare.

Un postelnicel asemenea.

Un postelnicel asemenea.

Un postelnicel asemenea.

Un postelnicel asemenea.

II Comis gătit, călare.

Răhtivanul asemenea.

8 Slujitori polcovnicesci.

8 Podari cu orânduizla lor, pe jos. 8 Slujitori ce au șesci

Rusia încă nu terminase negociațiunile cu Pórta relative la unele puncte in controversă din pacea de la 1812 Impératul Rusiei scrise

8 Aprodi gă- tiți cu orân- duiala lor, pe jos.	Vătaful za Divan cu capod, călare.	Ceaș de aprodi, asemenea.	8 Aprodi gă- tiți cu orân- duiala lor, pe jos.
	Iuzbașa al Divanului cu capod și călare.		
4 Căpitani gătiți cu spătăresci cu ca- pode și cu barate în cap.	Un salahor pe jos, cu orânduiala sa.	Careta domnescă.	4 Căpitani gătiți cu capote și cu ba- rate în cap.
	4 Ciohodari	Un saracciū asemenea.	4 Ciohodari

Iw Alexandru N. Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

Dumnéta vel Logofete de Obiceiuri să orânduiescî întocmai a se întocmi aședarea alaiului, după cum mai sus se arată, fără de a se face câtuși de puțin cusur și mâne la 5 ceasuri din zi să se afe tot alaiul strins în domnescă noastră Curte, de unde să mērgă a aduce pe . . . . . Consulul Prusiei la Domnia mea și iarăși cu asemenea alaiū să se întōrcă, i saam receh gpd. — 1819, Ianuarie 31.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofēt.

Cod. XCVII, fila 10.

Alaiul Elciului

Toți zapcii mici și mari dnpă orânduiala lor, capotlăi, cu baratele, călări, cu toți neferii înarmați și călări, fără slujitorime.

Toți zapcii spătăresci și toți neferii asemenea gătiți precum se arată și ai Agiei

Șease postelnice, cu capode, călări, în rând câte 2.

Vel portar

cu II portar.

Șease ciohodari. Caretă gpd. cu 6 telegari pentru Excelența sa Elciul.

Șease ciohodari.

Altă caretă gpd. cu 2 telegari.

Un ciohodar.

Un ciohodar.

Dumnélui mehmendarul în caleașca Dumisale.

Cu asemenea alaiū are să vie Excelența sa Elciul de la Conac la Curtea gospod spre întâmpinare cu Măria sa.

Vel Logofēt.

Cod. XCVII, fila 20 v.

o epistolă autografă Sultanului la începutul anului 1819, în termeni foarte amicali.

«Alexandre témoigne à Mahmud le vif et sincère désir d'éloigner désormais tout motif de guerre, et il invite S. H. à donner des ordres pour que l'arrangement définitif des points du traité de Bucarest qui seraient encore à régler, n'éprouvent plus de retard.

«Cette démarche inouïe du monarque chrétien a produit le meilleur effet sur tous les membres du Divan et les négociations entamées par le Baron de Stogonow ont pris aussitôt la tournure la plus favorable»¹.

Totuși negociațiunile nu s'au finit. Rusia începe a concentra oștiri în Basarabia. Vodă Suțu asigură Pôrta, că toate aceste demonstrațiuni din Aprilie 1819, nu au alt scop, decât de a întinida pe Pôrta, să să sprijine cu aceste pre Stogonoff, ambasadorul Rusiei la Constantinopole, în cererile lui².

De la Viena prin scrisorile lui De Gentz către Suțul, se insinuază

Zem'le Vlahscoe.—Cinstite și credincios boierule al Domniei mele, Dumnéta biv vel Spătare Șuțule, Caimacamule al Craiovei, sănătate; îți facem înscire, că Dumnelui vel Vornicu de țera de sus, prin anafora de la 19 ale acestei luni, au făcut arătare Domniei mele, că 'l-au înscințat vătaful plaiului Cloșani din sud Mehecinți, cum că la un loc în munți ce sunt pe moșia satului Podeni dintr'acel acelu plaiu, s'ar fi călcând de vecinii ce sunt din partea țerei nemțesci, o bucată de loc foarte mare din moșia Podenilor, cu care se face călcare hotarilor ce sunt alese despărțitoare între aceste două vecine țeri, și ca să se orânduiască un boier cu praxis, a merge la fața locului, ca după hotărnicia ce este făcută la lét 1792 de orânduții împărătesci, să alegă și să descopere călcarea, care anafora primită fiind Domniei mele, poruncim Dumitale, să alegi un boier de aici din partea locului, practicos și cu idee de ale hotărnicilor i de starea părții locului, pe care să 'l orânduiesci să mergă la arătatul loc de prigonire, unde citind acelu boier cu bună înțelegere, alăturata copie de coprinderea hotărniciei a părții acelu loc, ce s'au scos din condica Divanului, după hotărnicia ce s'au făcut în lét 1792, când s'au ales hotarul unde este a fi granița despărțitoare între vecinătate, care este adevărită de Dumnelui vel Logofétul, și paraterisind cu luare aminte de s'au făcut acolo vre-o călcare despre vecini, după înscințarea vătafului de plaiu, seii nu, să se aducă Dumitale întrăgă și adevărată pliroforie, după care pe loc să înscințezi Domniei mele, i saam receh gpd. — 1819, Septembre.

Cod. XCVI, pag. 91.

1. «Moniteur Universel» No. 74 din 15 Martie 1819, cu o corespondență din Constantinopole de la 10 Februarie 1819.

2. *Docume te francese.* Acalemia, I, p. 110.

necesitatea ca Pórta să cedeze la pretențiunile Rusiei, ca să evite un nou răsboi¹.

Politica externă nu era de loc amenințătoare, pentru Al. Suțul. În lăuntru țării era în sporiu mișcarea contra regimului fanariotic. Mai cu sémă preste Olt agitațiunea sporia. Pandurii nu erau multămiți. Vodă caută a și-i atrage în parte-i, dar nu isbutesce. Cu acest gând de a și face favorabilii pandurii, iertă de la pedépsă pe câți-va din cei condamnați de Caragiă. Intre aceștia era și Popa Ghiță Tămăș, de la Glogova din Mehedinți, acusat de gazdă așia dișilor *tâlharî* din 1816, cari nu erau decât tot Pandurii nemulțamiți de regimul fanariotic².

1. De Gentz IV. Corespondența se opresce la 12 Decembre 1820. Câte-va zile apoi se îmbolnăvesce Al. Suțul și în urmă móre.

2. *Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar*

După arătarea și rugăciunea, ce ne face printr'acéstă anafora, Dumnélui Caimacamul nosiru ot Craiova i Dumnélor boierii divaniți de acolo, milostivire făcând Domnia mea asupra acestui Ghiță Răspopa, îl ertăm din osânda întru care se află și poruncim cuvioșiei tale, egumene al monastirei Bistrița, să se slobóqă de a merge la casa sa. — 1819, Maiú 30.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofët.

Cod. XCII.

Prea Înălțate Dómne,

Cu multă plecăciune însciințăm Măriei tale, că în trecutul lét 1816, ivindu-se o cétă de tâlharî în județul Mehedinți, adecă un Ilie Hatta, cu alți doi tovarăși ai săi, au făcut multe prădi locuitorilor *g-reci*, atât într'acel județ, cât și la sud Gorj, cari tâlharî prindându-se de către poterașii ce au fost orânduiți și aducându-se aici în cercetare, și-au mărturisit atât faptele lor, cât și gazdele ce au avut, au fost și un Popa Ghiță Tămăș ot Glogova, sud Mehedinți, care la cercetarea ce i s'au făcut, au dis că de mare nevoie, fiind pe acea vreme cétă de pandurî cu unia eșiți de la Adacalesă și nu numai că bătea pe locuitorî și îi jăfuiău, ce încă pe alții îi și omora, mai vêrtos pe cei ce nu primea să le dea de mâncare, și așia de frică ca să și diiafendipsóscă viața, au primit și el numai dor le-au dat câte cevași de mâncare și i-au tăinuit, iar nu că le-au purtat grija și cu praf i glónțe, seaú să-i îndemneze a se duce la cinevași să-l calce și să-l jăfuiască, și pentru ca să se înfrâneze atât el cât și alții, a nu se mai face gazde de tâlharî, din porunca Măriei sale Domnului Caragea, după ce i s'au luat darul preoției, rămâind în rëndul mirenilor, apoi s'au și trimis surghiun, încă de atunci, la sfânta monastire Bistrița, din sud Vâlcea, a fi acolo cu legături de fier, în pedépsă cincî ani, ca să și plângă pecatul, (unde și până astă-qi se află), acum auđind de bună venirea Măriei tale, au trimes acéstă jalbă către Divanul de aici, din care pe larg se va da Măriei tale pliroforie, pentru care și noi prea plecații Măriei tale slugi ne rugăm să te milostivesci asupra sa ticălosul, a'i da ertăciune și slobódenie, ca să mérgă la casa și, spre

În zadar Vodă dăduse ordin circular la ispravnicii să nu permită satelor *întregi* a veni la București să-și reclame dreptatea și ușurarea de dări. Exemplul Târgoveștenilor era urmat și de sate. . . Ferbea, ferbea revoluțiunea și — om cu minte ageră — Al. Șuțul nu putea să nu înțeleagă, că ora e aproape de a suna. La 3 Decembrie 1820 se îmbolnăvesce Al. N. Șuțul.

Ultimul act de la Al. N. Șuțu este din 15 Ianuarie 1821.

E un indemn adresat Divanului, să caute procesele, cari — se vede din cauza bôlei lui Vodă — erau în așteptare ¹. În aceeași zi, Șuțu constituie un *comitet* de administrațiune a țerei pe timpul bôlei lui.

Al. Șuțu nu avea credință în toți boșerii din Divanul său ², de aceea institue anumita «Otcârmuire» a țerei, din boșerii mai devotați. E probabil că această hotărîre o ia în înțelegere cu Consulul rusesc Pinis, în vedere cu posibilitatea morței, și pentru ca să fie cine să lucreze pentru urcarea în tron a fiului său Beizadea N. Șuțu.

Murit-aș Șuțu la 18 Ianuarie?

Murit-aș la 13 Ianuarie?

Într'o scrisoare adresată din Sculeni la 3 Martie 1821 se dau următoarele informațiuni:

«Le 13 Janvier 1821 Alexandre Suzzo hospodar de la Valachie est mort. Sa femme et toute sa maison prirent les plus grands soins pour cacher cette nouvelle à la vile de Bucarest et à tout le pays, dans l'espoir de voir le fils du défunt nommé par la Porte pour remplacer le père. Cependant cette nouvelle transpire et le 19 du même mois elle fut connue de tout le monde» ³.

Asupra morții lui Al. Șuțu au circulat diverse versiuni. Aaron Florian scrie numai că a murit *făr de veste* ⁴. Un om bolnav de la 3 Decembrie 1820 la 19 Ianuarie 1821 nu se pôte dice că a murit *făr de veste*.

a'și vedea de hrana copiilor, fiindu'î îndestul pedepsa ce au luat și perderea avutului său, care avut s'au dat în pagaba grecilor jăfuiți de tâlhari, cu care acesta va rămânea nestrămutată pomenirea Înălțimeii tale, iar anii Mărieii tale să fie de la Dumnezeuii mulți și fericiți.

Al Mărieii tale, prea plecate slugi: *Gheorghe. . . . , Dumitrache Brăiloiu, Aleco Arghir, Ioan Vlădoianu.*

1. Cod. XCVII, pag. 198.

2. Naum a arătat cum Al. Șuțu au intrigat între ei pre totă tagma boșerescă.

3. Uricar, tom. VIII.

4. Manul de Istoria princ. Române, pag. 187.

Laurian scrie că Suțul ar fi murit fără de veste, dar că lucrul s'a ținut secret până când se va da de scire Porței¹.

Sunt bătrâni cari încă trăiesc și cari spun, că pentru ca să aibă Dómna și boierii timp de a regula trebile, cadavrul lui Al. Suțu ar fi fost pus la ferestra caselor Domnesci (lângă actualul club al tinerimeii, casa Lahovari), suleminit cu roș, ca să credă lumea că trăesce.

D. Al. Xenopol, întemeiat pe scrierea lui Aricescu, «Revoluțiunea lui Tudor», care și el se întemeiază pe Laurençon² în scrierea sa *Nouvelles observations sur la Valachie*, și pe acea grecăscă a lui Ilie Fotino, afirmă că Al. Suțu a fost otrăvit de doctorul său, după sfatul Eteriștilor, cu care Domnitorul nu voia a face cauză comună, cum făcu M. Suțu din Moldova. Ipsilante, șeful Eteriei, ar fi însărcinat pe căpitanul Iordache să omóre pe Al. Suțu. Ca și sicarul trămis la Minturme ca să ucidă pe Marius, căpitan Iordache ar fi lăsat să-i cadă arma în fața lui Vodă. Noi credem că această încercare de asasinare e o legendă fără ființă reală. Alți scriitori explică alt-fel mórtea. Al. Suțu ar fi fost avut o „föntănică“ la un braț. Doctorul Cristian (membru infocat al Eteriei) l'ar fi otrăvit atingând cu otravă acea rană. Ilie Fotino adaogă, că pe dată ce se simți mai rău, Al. Suțu chiamă de la Craiova pe doctorul și amicul său Depalte. Acesta nu-l mai putu salva...

Despre această inveninare nu scrie nimic Pagé, care în 2 Februarie stil nou, 1821, adevă imediat după mórtea lui Suțu, comunică vestea la guvernul său. Pagé afirmă, că Domnitorul a murit „de urmările unui erizipel flegmonos, care i s'a suit în pept“.

Boerii Divanului, comunicând și ei Porței scirea morței lui Suțu, la 19 Ianuarie, dic, că Domnitorul s'a îmbolnăvit «cîncă de la 3 Decembrie»³.

Eaca armagzarul țerei către Pórtă în acesta cestiune:

Noi prea plecații și credincioșii supuși ai proa puterniceii împărății smeritul Mitropolit, episcopi, arhimandriții, egumenii și tótă ceta de obște a boerilor pământeni ai țerei rumănesci, la prea înaltul împărătesc prag așternând cele până la pământ ale noastre închinăciuni, după a supunerei neapărată datorie ce avem către milostiva și de ómeni iubitórea împărăție (a căreia tãrie

1. Istoria Românilor, pag. 579.

2. Cartea lui Laurençon nu pórtă întreg numele lui, ci are numai inițialele F. G. L. Querard în «Essais d'une bibliothèque historique des Provinces Danubiennes», pag. 31, spune că sub aceste inițiale este a se sci numele lui Laurençon. Despre Laurençon am vorbit în capitolul «Despre școla și cultura». El a deschis o școlă franceză cu permisiunea Eforilor școlelor.

3. Am văzut că alte documente pun data îmbolnăvirii la 13 Decembrie.

și putere Domnul Dumnezeu să o înmulțescă și să o păziască în vece), nu lipsim a însciuța, că Domnia sa Alexandru Vodă Suțul ce 'l aveam aici Domn orânduit de prea puternică împărăție, îmbolnavindu-se încă de la 3 ale trecutei luni a lui Decembre, cu toate că s'au căutat după cuviință, atât de dohtori ai Domniei sale, cât și de cei pământeni de aicea, n'au statut însă mijloc de a se întimpina primejdia vieței, ci astăzi la 19, ale lunii lui Ianuarie, și-au dat obștescul sfârșit și se va și îngropa cu totă cuviincioasă cinste și orânduială, iar noi după datornica râvnă și credință cu care dintru început am fost și suntem supuși către sfințele și vrednice de închinăciuni împărătesci porunci, ce privesc la obștesca bună orânduială și ocrotirea aceștii țeri, ce este cheler ar prea puterniceii împărății și nouă de hrană dătătoare, îndată am înbrățișat toate curgătorele trebii și pricinii ale pământului, căutându-le cu totă osirdia și fără de pregetare, în cât ne este prin putință; cu această însă, până la pământ prea plecată arătate, aducem împreună și fierbintele noastre rugăciuni către împărătesca și părintesca îngrijire a prea puterniceii împărății, ca să se milostivescă de a ni se orândui și Domn *ori-carele* se va găsi cu cale de către a sa prea înaltă înțelepciune, spre paza celor sfinite împărătesci porunci ale prea puterniceii împărății și a împărătescului său cheler bine primită și plăcută otcăruiere.—1821, Ianuarie 19¹.

CAP. XVI.

Moldova sub Mihaî Greg. Suțul Voevod.

Scarlat Calimah, Domnitorul Moldovei, cultiva amicitia Suțulescilor, una din cele 4 familii destinate de Pórtă a-și disputa cele două nenorocite tronuri române. Alexandru N. Suțul, care trăia foarte rău cu ruda sa Mihaî Suțul, era în cea mai strinsă legătură cu Scarlat Calimah, căruia devenise chiar ginere, luând de soție pe Domnița Eufrosina. Probabil că lui Alex. Suțul nu-i fu de puțin ajutor, în 1818, Scarlat Calimah, ca să capete Domnia munténă, după fuga lui Caragea din Bucuresci. La rëndul său, Alex. N. Suțul servi pe socrul său, la momentul mazilirii, negociind, prin amicul său Vizirul Halet-Efendi, insolita recepțiune ce se dete, la Constantinopole, mazilitului Domn.

1. Cod. XCIII, fila 193.

Am arătat aiurea ce onoruri se acordară acolo fostului Domn al Moldovei.

Este necontestabil că în vedere cu împlinirea, la ¹²/₂₄ Iunie 1819, a termenului de șapte ani de domnie, Scarlat Calimah puse totul în mișcare. La 13 Iunie 1819, Pórta nu decisese de va schimba orî nu pe Calimah. Se credea totuși că se va hotări Pórta să dea Moldovei un nou Domnitor ¹.

Ce este curios, e că la data de ¹³/₂₅ Iulie 1819 la Iași se simțea că un Suțu va lua locul lui Scarlat Calimah ².

Cu tótă stăruința lui Scarlat Calimah și póte și a ginere-sěu, Al. N. Suțul, Pórta nu mai continuă domnia aceluia la Moldova pe un nou period de 7 ani, ci, fără a lăsa timp la mijloc, în care să jóce intrigile competițiilor de Domnie și influințele rusesci, Pórta și numi pe noul Domn Mihaï Gr. Suțul. O scrisóre din Constantinople de la ¹⁸/₂₅ Iunie spune că încă în nóptea de la ¹²/₂₄ Iunie M. Suțu, Dragomanul Porței, a fost vestit, că a doua di, ¹³/₂₅ Iunie, va fi numit Domn al Moldovei și îmbrăcat cu caftanul de onóre. Acésta se și întemplă imediat... ³

Asemenea imformațiune dă și *Von Schladen* reprezentantul Rusiei la Constple, în nota sa din ¹³/₂₅ Iunie 1819. Și acest diplomat spune că Vizirul aú îmbrăcat cu Caftan pe noul Domn moldav și că acesta va fi în curěnd primit în audiență de investitura și de Sultanul. «Noul Domnitor, scrie Von Schladen, a triumfat asupra competițiilor săi» ⁴.

După otărirea luată de Pórta de a se mărgini alegerea Domnilor la 4 familii, nu prea erau de astă-dată mulți competițori. Mai probabil este óre-care adevěr în aserțiunea lui Drăghici ⁵, că Sultanul nu primi

1. Citim în *Moniteur universel français*, No. 211, 30 Juillet 1819: «Constantinople, 25 Juin. — On croit que la Porte ne tardera point à nommer un nouvel Hospodar de Moldavie; cependant le prince Callimachi fait tous ses efforts pour être continué pendant 7 autres années.»

2. «Des lettres de Jassy annoncent la nomination du Prince Suzzo» în scrisórea de la Constantinople din 25 Iunie 1819, publicată în «*Moniteur universel*» No. 211 din 30 Iulie acelaș an.

3. «Constantinople, 25 Juin. — Le prince Michel Suzzo, drogman de la Porte, proche parent de l'hospodar actuel de Valachie et gendre du prince Caradja, a été appelé la nuit dernière chez le Grand-Visir, qui l'a prévenu, que dans le courant de la journée il serait nommé Hospodar de Moldavie, et revêtu du caftan d'honneur. Cela a en effet eu lieu aujourd'hui, et le nouvel Hospodar, après avoir reçu le caftan d'honneur, et fait les premières visites, s'est rendu au *Fanar*, où il résidera jusqu'à son départ.» (Din *Moniteur universel* No. 216 de Mercuri 4 August 1819.

4. Iorga. «Acte și fragm.» II, pag. 553.

5. Istoria Moldovei II, pag. 109.

la întâiul moment să dea coróna Moldova lui M. Suțul, fiind-că era ginere fugarului Domn Caragea. Insistența Vizirului Halet, și desigur și ce-va bani... domoliră pe Sultanul.

Legăturile Suțescilor cu Calimah, faptul că nici din Moruzesci, nici din némul Caragea nu era nime posibil, pe atunci, ca Domn, aș putut să inlesnescă triumfarea candidaturii lui Mihail Gr. Suțul, acest nepot al lui Mihail Vodă Suțul, cel care domni la 1793.

Că Scarlat Calimah continuă a fi bărbat de mare influență la Constantinopol se vede din faptul că în locul lui Mihail Gr. Suțul este numit Dragoman mare al Porței fratele mazilitului Domn, *Ión Calimah* ¹, și mai ales faptul, că în curând va fi însărcinat de Pörtă ca să trateze cu Strogonoff asupra neînțelegerilor politice de care aiurea am vorbit.

Ion Caragea era ginere lui Const. Moruz Vodă, care-i dăduse de soție pe fiica sa Ruxanda. Ast-fel, prin căsătorii, erau aliata trei din cele 4 familii, cărora Pörtă le recunoscuse dreptul de a briga unul din tronurile țărilor române. Const. Moruzi fusese exilat la insula Mitilene. După stăruința noului Dragoman Ioan Caragea, ginerele lui, și aceea a lui M. Suțul, fostul Domnitor C. Moruzi fu rechiămat din exil de către Halet-Efendi.

Noul Domitor al Moldovei nu putu fi primit în audiența de investitură la Sultanul imediat, căci erau sărbătorile Ramazanului și ale Bairamului.

Moniteur Universel No. 269 din 26 Septembrie 1819 din Constantinople, de la 10 August scrie: «Noul Domn al Moldovei a primit astă-zi investitura demnităței sale; după o ședință a Divanului, a fost primit apoi în audiență solemnă de Sultanul. Principele va pleca neîntârziat spre Iași.

Acel «neîntârziat» dură mai multe săptămâni, ce Mihail Suțul le petrecu în Constantinople.

Luxul mare, risipa de bani și împărțirea de prezente, ce făcu Mihail Suțul din Iunie până la jumătatea lui Septembrie 1819, cât stătu la Constantinople, pe la toți cei mari ai Porței, ba și pe la interpreții diferitelor ambasade, ca să și-i facă amici ², și cunoscuta lui lăcomie

1. Numirea acésta la Dragomanatul mare al lui Ión Calimah este cu atât mai datorită înrîuririlor mari, în cât, după cum l'arată Von Schladen, el era puțin pregătit pentru acésta funcțiune, neposedând bine nici limba franceză, nici cea turcosecă. Iorga. «Acte și fragm.» II, pag. 555.

2. «La cupidité et la vénalité du prince Michel Souzzo sont trop connue pour qu'on puisse se flatter qu'il veuille s'occuper des moyens d'adoucir la malheureuse position du peuple moldave, et le luxe, et l'ostentation qu'il a déployées depuis le moment de la nomination jusqu'à celui de son départ, fout

de bani și venalitate fac până și pe un reprezentant străin, von Schladen, să prevadă, că nu acesta va fi Domnitorul «care să voiască a se ocupa cu mijlocele de a indulci nenorocita stare a poporului moldav. Totuși speraui la Pörtă, că, fiind ambițios, M. Suțu se va aplica să pună mai multă ordine în administrațiunea țerei și că va mai stăpâni boerimea, care abusă de slăbiciunea predecesorului Domnitor, boerimea care prin jafurile ei asupra poporului, provocasă resmerița din urmă de la Iași.

Încă înainte de a pleca din Constantinopole, noul Domn trimise două Caimacamii, să ia administrarea Moldovei în numele lui. Aceștia fură Postelnicul Iacovachi Rizu și Hatmanul Manu, cel care fusese Dragoman al Arsenalului otoman.

Sosirea în Iași a noului Domnitoriū se întâmplă în Septembrie după Drăghici¹.

O scrisoare trimisă din Odesa la „*Moniteur Universel*“ cu data (scrisorei) de la 31 Octombree 1819 (stil nou) dice că Principele Mihail Suțu a sosit la Iași în 10 Octombree, adică la 28 Septembrie stilul nostru².

Cu o pompă extraordinară, își face solemnă intrare în Iași noul Domnitor, cu alaiū înșirat de la Monastirea Galata până la Sfintul Nicolae Domnesc, unde descalecă spre a primi ungerea de la Mitropolitul țerei Veniamin și de la cei doi episcopi Gherasim de Roman și Meletie de Huși. În alaiul de intrare nu erau mai puțin de 12 la număr caii «povodnici» de călărie ce aducea cu sine noul Domn de Constantinopole, armăsari arabi «cu harșele cu rafturi și cu tătă echiparea edecurilor domnesci aurite, ce făcēju o privelisce minunată în ochii poporului»³.

Da, minunată privelisce, dar cine altul avea să plătescă acest lux al ultimului domn grec, decât tot poporul?

Din Iași Consulul frances seau un reprezentant al lui scrie la «*Moniteur Universel*», în 1 Decembrie (stil nou) 1819, că pe dată ce noul Domnitor își făcu intrarea solemnă în Capitala Modovei, stătu la sfat cu boierii despre *catahrisile* și neorinduecele urmate până aci

---

craindre, tout au contraire, qu'il ne cherchera qu'à satisfaire ses pendants désordonnées...» Se pare că numai interpreții Rusiei, frații Franchini, nu voiau să primescă daruri de fabatică, în valoare de 15000 taleri, din ordinul clerului rusesc.

1. Istoria Moldovei. II. pag. 108.

2. Vezi «*Moniteur Universel*» N. 357 din 23 Decembrie 1819.

3. Istoria Moldovei de Drăghici. II. pag. 109.

in ocârmuirea țerei și le spuse, că speră, că pe viitor boerii se vor sili a îndrepta toate. După cunoscutul obicei al Domnilor fanarioți, se arată doritor de fericirea poporului și declară boerilor, că de va mai face vre-unul din ei cel mai mic: «*cusur*» ori «*catahrisis*», vor fi pedepsiți cu aceeași asprime ca cei mai de pe urmă omeni din treptele de jos ¹.

Și ca să deie în practică dovadă că așa va fi, el încă în primele zile ale Domniei manifestă o mare activitate și imbla noaptea «*tiptil*» ca să vadă de sunt toate în regulă și dacă se păzesc *narturile* pentru nescumpirea articolelor de indestulare publică, atât în Capitală, cât și în țară ².

Același lucru îl spunea și altă corespondență din Petersburg de la 26 Noembrie, 1819: «Acest principe e în flórea vârstei și de o mare activitate. Din primele zile ale sosirii sale a cutreerat incognito orașul ca să se informeze de prețul și calitatea obiectelor de mâncare ³.

1. *Moniteur Universel* No. 8 din 8 Ianuarie 1820: «Turquie. Iassy (Moldavie) le 1-er Decembre. Le prince Suzzo, nouvel hospodar de Moldavie, lors de son entrée dans notre ville, s'est entretenu avec les boyard des abus et des désordres, qui ont eu lieu jusqu'à présent dans l'administration du pays, et leur a témoigné l'espoir qu'ils feraient tous leurs efforts pour les réparer. Mais il les a prévenus que, dans le cas contraire, les plus distingués d'entre eux seraient punis avec la même rigueur que les individus des classes inférieures».

2. «Le prince Suzzo a beaucoup d'activité. Dès les premiers jours qui ont suivi son arrivée, il a parcouru les rues incognito, même de nuit, pour prendre connaissance du prix et de la qualité des vivres, particulièrement du pain et de la viande, et il a confisqué au profit des pauvres les marchandises de quelques détaillans qui étaient en contravention. A Fokshany, il a imposé des punitions plus rigoureuses encore aux boulangers et aux bouchers, pour avoir vendu du mauvais pain et de la mauvaise viande. «*Moniteur Universel*» din 8 Ianuarie, 1820, No. 8.

3. *Moniteur Universel* No. 357 din 23 Decembrie 1819.

CAP. XVII.

*Administrațiunea Moldovei sub M. Suțul.—Biserica—Școla.
Cultura publică.—Finance.—Comerciu.*

Activitatea ce «Monitorul frances» atribuia lui M. Suțul, a întrebuițat-o acesta numai pentru binele țerei Moldovei? Vai nu! Dator la Constantinople peste un milion de lei, bani risipiți pentru Căpătarea Domniei și pentru luxul escesiv ce-i plăcea, M. Suțul fu *activ* jăfuitor al treptelor de jos.

În jurul acestui ultim Domn fanariot gravitară boeria români, cari nu-l împedecară de la lăcomia de bani. Actele lui M. Suțu fură contrasemnate, orî primiră «credința» de la boierii români ca D. Sturdza Vel Logofet, de la Vornicii mari C. Catargi, D. Ralet, Dracache Roset (dis Baston), Alex. Canta... În Divan intră și o rudă a fostului Domn Calimah, tot ca Vel Vornic. Pe Iordache Roset îl aflăm Mare Vistier. Dar mai streini de țără erau cei doi frați Caimacamii: Iacovache Rizu și C. Negri, deși aceștia nu mai pot fi socotiți la Greci, de ore ce neamul lor e romanizat încă din secolul anterior. Pe lângă acești boeri în Marele Divan al țerei, cel adunat la împrejurări mai grave, luaă loc și alți boeri pământeni, ca: logofeții Const. Balș, Iordache Canta, Greg. Sturdza, Vornicu M. Sturdza, Gr. Ghyca, Iancu Miclescu, Șerban Negel, ruda lui Veniamin Mitropolitul, Hatmanul Vasile Roset etc.

Biserica. Biserica Moldovei este sub administrațiunea marelui Metropolit Veniamin Costache, ajutat de cei doi Episcopi: Gherasim de Roman și Meletie de Huși.

Nici o reformă de însemnat nu aflăm în Biserică sub domnia lui M. Suțul, decât continuă a se manifesta tendința îmbunătățirii culturale a clerului, prin seminarul de la Socola. Intre preoții culti este archimandritul Leon Asaki, tatăl nemuritorului George Asaki.

Și cu totă această constatare de progrese în biserică suntem datorii a vorbi despre o faptă, care, la prima vedere, s'ar părea o scădere a vechei toleranțe a bisericeii noastre. Încă din timpul Domniei lui Scarl. Calimah, Austria, prin Agentul său, ceruse invoirea, în 1817 de a înființa un Epitrop latin «din partea Curței Austriacesci»¹.

1. Veđi Istor. Metrop. Iași de Erbiceanu, pag. 86.

După autorizarea primită din Turcia, Calimah și metropolitul Veniamin refuză invoirea cerută. Lucrul remasă fără urmare deocamdată. În anul 1820 însă consulul Austriac, Iosef de Raab, la 17 August, dă lui M. Suțul o notă, cerându-i din nou voie pentru Episcopul Iloanului Ion Filip Paroni vizitator apostolic, care a sosit în Iași de la 18 Iunie, anul 1819 să-și eserciteze funcțiunea sa în țără. Va să țină aproape un an a stat acest episcop latin în așteptarea autorizarei domnesci și n'aū obținut-o. Agentul austriac «*protestăluind* din poruncă — țină el — atât legea catolică, cât și bisericile catolicesci ce sunt în Moldova», cere acum autorisarea pentru funcționarea lui Paroni ca episcop latin, cum s'a urmat în țera *ab antiquo* ¹.

Mihail Suțu convocă, cu pitacul din aceeași zi 17 August, Adunarea generală a Divanului și a boerilor *paia* și *proini*, ca să-și dea avisul asupra cererii lui Raab. Această Adunare se va ține la 28 Septembrie stilul nostru, la Metropolie. Raab adresază atunci o scrisore către Metropolitul Veniamin, ca să-l persuade în favoarea Episcopatului latin. Argumentele aduse sunt:

1) Că asemenea libertate se acordă în toate țările tuturor cultelor, bună oră în Austria se acordă Bisericeii grecesci (românesci) și în Rusia se toleră biserica catolică.

2) Acastă toleranță a fost practică totdeauna de vechii Domni și Archiepiscopii ai țerei: dovadă că până și jidovii aū avut dreptul de a-și avea clerul lor.

3) Că nu e posibil ca ceea ce este îngăduit jidovilor să nu fie îngăduit creștinilor catolici.

4) Că norodul Catolico-român în Moldova se suie la 40.000 suflete și mai toți sunt supuși prea Inaltei Porți Otomanicesci și birnici.

5) Că Episcopul latin «nu are a se amesteca la cele ce sunt ale pământului, se aū a pretenderisi împărțășire de drepturile și privilegiile Episcopilor pământeni, socotindu-se intru acastă privire și el ca și cei mulți episcopi fără eparhie».

Resoluțiunea *Adunării obștesci* refuză autorisarea cerută cu atâta insistență de către agentul Austriei.

Este ore act de intoleranță?

Se pôte ca unii din membri *Adunării obștesci* să fi votat refuzul cu gândul de intoleranță, dar cei mai mulți aū avut în vedere cestiuni mai importante, dând votul lor. Din cererea lui de Raab Adunarea a înțeles «că puterea cuvântului (lui) este *dă a se legiui în Principatul acesta* formalicesc păstor al credinței catolicesci, și acesta (Episcopul) să aibă

1. Istor. Metrop. Mold. pag. 88.

de acum protecția cea din poruncă, care arată Dumnélui Aghentul că s'au orânduit a o păzi pentru bisericile catolicescî din Moldova».

Are dreptate Adunarea: tot-deauna bisericile creștine de ori-ce rit, s'au recunoscut supuse legilor țerei și neatárnând de nici o putere străină. Austria își aroga acum o protecțiune a Bisericeî catolice, care nu putea conveni țerei, mai ales că «după cum recunoscî însuși de Raab, cei 40.000 de catolici sînt mai toți supuși ai moldoveî».

Adunarea se referă la vechile drepturi și pronomii ale țerei respectate de Turcia; ea face un istoric succint a istorieî bisericeî catolice și susține teza, că în cele mai tulbure timpuri n'au fost permanent Episcop catolic în Moldova, ci numai *trecători*. Sînt și au fost pe la satele catolice din țeră preoți, cari au fost liberi a-și exercita funcțiunile lor, «toți însă și preoții (de la Biserica catolică din Iași și cei de prin sate nu arată altă formalnică protecție decât aceea pămîntescă». Adunarea insistă asupra acestui punct important. Boierimea și Clerul amintesc, că în Domnia lui Scarlat Calimah a și sosit în Iași un Episcop latin (sub numele de Bacoviu) «însă în vremea ședereî sele a fost necunoscut, nenumit, fără a i-se cunoște rangul de Episcop», și fără a fi primit în audiență de Domnitor. După câte-va luni acel Episcop a murit, «conținnd cu totul vorba rînduireî altui Episcop». În 1849 Decembrie, o nouă încercare urmă din partea Agențieî Austrieî, care fu din nou respinsă de Adunarea obștescă. Intervenî și de la Pörtă firman, autorisând respingerea pretențiunei guvernului Austriac de a înființa ea un Episcopat catolic. Adunarea obștescă respinge dar pretențiunea Austrieî, dicënd că cei 40.000 de catolici din Moldova, de «se vor imputernici și cu protecția Aghențieî de odată acum în cele bisericescî, **cățî ore nu se vor lipi să nădėjduiască și întru cele politice?**»

Este evident că aveaî dreptate semnatariî anaforaleî ce analizarăm mai sus: țera nu putea primi amestecul unui stat străin în satele de catolici din Moldova. Protectoratul luat de Austria de la sine asupra bisericeî catolice din Moldova nu putea să fie recunoscut de către Adunarea obștescă.

Nu ne unim cu tôte cele ce se spun în anafora: istoria Bisericeî catolice din țeră nu e tocmai așa cum o spune anaforaoa, dar de la faptul că noi recunoscem, că au existat în secolii trecuți Episcopi catolici de Bacău, nu urmază că s'a admis când-va protectorat strein asupra bisericeî catolice din Moldova. A încercat odiniöră Regiî Polonieî să-și aroge asemenea protectorat, și mariî noștri Domni au respins acest protectorat. Așa făcu altă dată Vasile Lupu, care nu voi să permită exerțiul funcțiunei episcopale lui Bandinus, arhiepiscop de

Macianopole, decât după ce însuși Papa îl presentă cu scrisori în regulă ¹.

1. Vezi Memoriul Bisericii Catolice din Moldova publicat în «Ateneul Român» din 1860/61 în Iași. Vezi *Bandinus* în edițiunea Academiei române din 1895.

Anafora a boșerilor Moldovei contra unui episcop apusienesc.

Prea Înălțate Dómne!

În urmarea Domnescii țidule din 17 a lunii trecute August, alcătuindu-se la sfânta Mitropolie a țerei, obștească Adunare a cinului bisericesc și politicesc, întocmai după cuprinderea luminată poruncă a Înălțimei tale, au pătruns cu bună luare aminte dogmaticescă punerea înainte, prin notă de către Dumnélui K. K. Impărescul Aghent, atingătoare de cel întâiu punct bisericesc al pravoslavnicilor pămîntenilor moldoveni, pentru un episcop apusienesc, numindu'l Catolico-romaicesc, cerënd pentru el slobodă voie la lucrările ce se ating de datoriile chiămăreii salo, și citind mai întâiu nota din cuvint în cuvint, am vëdut că cererile sunt, ca acest cu chiămarea de episcop, să aibă a cerceta bisericile catolicesc, ce sunt în cuprinsul oblăduirei sale, (adică în Moldavia), a îndrepta bunele rinduele în popórele sale, a hotărî întemplantórele pricinî între oile păstoricei séle, a sluji tainele, adică mirul, și a face ungeré seaă chrisma, care se dice că este la dênșii datoria unui Episcop, și care la credința catolicescă nu se face odată cu botezul, ce după trecerea de câți-va anî a aceluî ce vine în lume, în sfirșit și că să slujască formalnic Episcopul în zilele praznicilor.

Din acestea lesne se înțelege, că puterea cuvintului este, de a se legiui în Principatul acesta, formalicescul păstor al credinței catolicesc, și acesta să aibă de acum protecția cea din poruncă, care arată Dumnélui Aghentul, că s'au rînduit a o păzi pentru bisericile catolicesc din Moldavia.

Prea Înălțate Dómne!

Prin stălpirea ochilor noștri asupra acesteî note a cinstitului Aghent, am vëdut doué noué iscodiri, privitoare una de a dobîndi formalnic păstoriu în Patria noastră, și cea de al doilea de a răzima formalnica protecție a Aghenției pentru bisericile apusenesc din Moldova. Amëndoué impingeri aspre și iscodiri neașteptate într'o eparhie, care au păzit până acum ființa sa prin «hărăzitele pronomii» din învechime de către prea puternica Impărăție, și cel mai întâiu articol al pronomiilor celor mai scumpe, este păzirea cea fără de nici o bânțuire a legei și a bisericilor noastre, care acest har cu statornicie l'am vëdut revêrsându-se de către prea puternica și hrănitorea Impărăție. Întărit prin tôte vredniciile de cuviință hatișerifuri, după care se închide tótă toleranța dogmaticescă, a altor străine închinări, și pe acéstă temelie nădêjduim a lăsa și pe urmașii noștri, spre mângăierea cea desăvêrsită. Pentru acésta dar, împlinind porunca Înălțimei tale, facem aice o prescriere în scurt, pentru ispitele câte după vreme au făcut apusenii bisericesc, ca să pótă a fi păstori, încă de când nu era în pămîntul acesta oî de a bisericeî catolicesc, și începem de la un veac necunoscut, găsindu-se prin Istoriile vechi elinesc, că mai înainte de închinarea supunerei Țerei la prea Înalta Pörtă, în vremuri neaședate și rês-

În memorialul Bisericeii catolice din Iași se face mențiune chiar de cërta ce exista între Vasile Lupul și Regele Poloniei asupra drep-

vrătitore, și în năvălirile nêmurilor megieșite, de aũ și cercat biserica apusienescă a trimete păstorii în Moldavia, spre înmulțirea oilor sale, prin tragerea la dogmele lor pe moldovenii de atunci, însă nu aũ putut ajunge la pravêțul lor, fiind isgoniți cu petre și cu lemne, și unii dintr'înșii uciși de către norodul pravoslavnic, acéstă întêmplare, fără de îndoire, se înteelege, că nu slujesce de pildă că aũ fost latinii păstorii în patria noastră». După acésta apoi este și epoha Istoriei pămîntului, care arată, că după ce aũ intrat pămîntul nostru în stăpânirea prea puterniceii Impêrății, la anul 1592, un Craiũ al Ardêlului, anume Batori Sigismund, trimițend oștii în Moldavia, silnicesce aũ răpit pe cel de atuncea Domn, *Aron Vodă*, pre carele prea Inalta Pôrta avea rînduit stăpânitor Țerei, întru a doua Domnie a sa, și ducendu'l în Ardêl 'i-aũ ridicat vieța prin tăierea capului, rînduind numitul Craiũ, pe unul anume *Răzvan*, om al seũ, pentru a fi Domn Moldaviei; acest *Răzvan* aũ adus cu sine și pe un *Episcop latinesc*, nu scim sub ce nume de eparchie, pentru carele istoricii pămîntescii și Meletie scriitorul Geografiei a vremeii aceea, fac pomenire, că ar fi fost trimes Episcop de către Papa Romei, Clement al 8-lea.

Intr'acést chip dar, nu după trecere de multă vreme, și mai înainte de a face prea puternica Impêrăție rêsplătire călcărei aceluï *Batori*, Craiul Ardêlului, înscințându-se de întêmplarea Moldaviei, Craiul Leșesc, prin arêțarea boierilor pămîntenii, ce aũ fost fugit spre scăpare în megieșita țeră leșescă, aũ numit, cu primirea acelor boieri pămîntenii de atuncea, Domn pe un *Ieremie Vodă*, pe carele cu oștii leșescii l'aũ trimis în Moldavia, isgonind pe *Răzvan*, omul Craiului Batori, împreună cu toții ai seũ, iar prea puternica Impêrăție, găsind cu cuviința alegerea lui *Ieremia Vodă*, din pămîntenii, l'aũ întărit în Domnia țerei; atuncea Craiul Ardêlului, Batori, aũ pornit jalba sa către Papa Romei, cel din vremea aceea, asupra Craiului leșesc, arêțând că el necruțând, aũ răpit țera Moldovei din stăpânirea prea Inaltei Pôrți, sub cea mai bună nădejde că pe locuitorii țerei ar fi putut a'i trage la dogmele apusenescii, iar Craiul leșesc cu împotriva sa urmare, aũ zădărnicit lucrarea sa cea rivnitore către lege. Drept aceea, Papa tulburându-se, aũ anathematisit pe Craiul țerei leșescii, pentru împedecarea ce aũ făcut; iată dar și a doua întêmplare, care nu numai că nu pôte sluji drept pildă bisericeii apusenescii, dar încă este ca un prilej pămîntenilor Moldaviei, pentru descoperirea mrejelor legei și pentru îngrijirea cea pururea despre dînsele. Nu mai remâne altă epochă după acéstă silnică întêmplare, de vre-un Episcop seau pastor latinesc, în țera noastră, și aceea ce se pomenesce prin notă că se pôte mărturisii de către pămîntenii, că trecători episcopi ar fi fost, iar nu seșători, pentru care se face pomenire și prin anafora din partea pămîntului, nu are alt temeiũ, decât că în vremea oștirilor trecute, când era în pămîntul nostru oștile altor stăpânirii, s'aũ întêmplat trecători episcopi seau archierei latinescii din țera leșescă, unii, și alții din partea țerei Ungurescii, seau pentru trecere, seau pentru particularnice trebuinți cu ocârmuitoarii ostăsescii, însă nearêțați de pastori latinescii, nenumiți nici de inșiși cei mai mari ai oștirilor, seau ocârmuitoarii străinii vremelnicescii, și într'un cuvint pœcum aũ venit nenumiți, așa s'aũ făcut și nevêduți, fără de nici o formalita a ființei lor; și eată că nici acéstă a treia epochă, nu pôte sluji spre pildă temeinică, iar în vreme de pace de ar fi fost, fără de îndoire, prin firman s'ar fi arêtat numirea și rin-

tului de numire, ori de prezentare la Papa, a candidatului de Episcop latin în Moldova.

duirea sa, și s'ar afla și în analurile Impărației trecută. Să arătăm acum și cea de față aducere aminte a celor ce trăim, că am vădut cu ochii, într-o curgere acum de șese-deci ani, că în cuprinsul Moldovei, nu am fost Episcop seau Archiereu apusenesc, cu ore-care numire seau ședere multă, seau puțină, în pace, și împlinitore desevêșirei bisericesci, fără decât am vădut preoți pe la satele latinesci din țeră, și la o capelă apusienescă din Iași, cu slobodă voie făcută înteu și capelă numită, iar în anul Domniei Domnului Alexandru Mavrocordat, ce am pribegit în Rusia, fără de sciința pămîntenilor prefăcută capela în zidire de biserică de peatră; acești preoți apusienesci, viind hirotonosiți de peste hotar, săvêrșea tôte ale dogmelor latinesci, și câți trăiesc din ômenii lipiți la acéstă credință, numai de către acei preoți s'au botezat, și s'au uns, și s'au cununat, și s'au îngropat morții lor; toți însă și preoții și cei de prin sate, nu arată altă formalnică protecție decât *acea pămîntescă*; dar acum *cu patru ani mai înainte*, peste tôte nădejdea, Dumnélui Aghentul C. Crăiescii Impărații, am arătat Măriei sale Domnului Scarlat Calimah, procatohul Înălțimei tale, că s'au găsit cu cale de către acéstă Înaltă Curte, a se rîndui și a se trimete la Moldova un Episcop sub nume de Bacoviu, ca un începător al legei locuitorilor latini din țeră; după care nenădăjduită arătare, Măria sa, cercetând cinul bisericesc și politicesc, am primit și anafora obștescă. că ființa și șederea în Moldavia a unui Episcop latin, este împotriva obiceiurilor pămîntului și neprimută de către pravoslavnicii locuitori de aicea, și ca un lucru și pricinuitor întru cele din lăuntiu și întru cele de afară, de multe feluri de zătigniri, nu pôte a fi de multămire supușilor, și Înălțimea sa trimițend *acea anafora* la prea Înalta Pörtă, cu adăogirea tâlmăcirilor nepriinciôselor împejurări, și aducendu-se la pragul prea puternicei Impărații, s'au arătat nouă de către Înălțimea sa, spre răspuns, prea înaltul mehtup al prea Înălțatului Vizir, după cuprinderea vrednicului de cuviință împărațescului hat, adică că, de se va face la Tarigrad vre-o cerere pentru acéstă, se va da răspunsul cuviincios Ministrului Curței, pentru neprimirea acestei împliniri, iară de se va mai face aici din partea Aghenției iarăși poffitore cerere, să se dea răspunsul, că nu se pôte primi. Întru mijlocirea vremei, după ce s'au primit și mehtupul prea Înălțatului Vizir, s'au arătat în Iași un Episcop latin, dîcend că este sub nume de Bacoviu, *însă în vremea șederei sale am fost necunoscut, nenumit*, fără a se cunósce asupra sa rangul de Episcop și fără a fi întâlnit de Măria sa procatohul Înălțimei tale, carele după câte-va luni am și murit, și contenind cu totul vorba rînduirei altui Episcop, cu câtă-va vreme mai înainte de mazilirea procatohului Măriei tale, iarăși s'au făcut arătare cinului bisericesc și politicesc al pămîntului, că este să se rînduiască și să se trimită din partea C. Crăiescă un Episcop latin; atuncea iarăși prin anaforoa obștescă, către Înălțimea sa, la anul 1819 Decembre, s'au arătat câte pot să se întemple prin acéstă necanonisită și neobicinuită atingere a bisericescilor luări aminte, rugându-se tôte obștea pentru oprirea acestui Episcop, și prin firman Impărațesc statornicirea privilegiurilor pămîntesci, nefiind nici o pildă a ședei în Moldavia un asemenea păstoriu latin, și Înălțimea sa trimițend anaforoa obștiei la prea puternica Impărație, după cuprinderea vrednicului de închinăciune hat, s'au dat și prea înaltul firman, însemnat la anul othomanicesc 1284, către lumina lui Gemageil Achir, întru care după ce se cuprind cele ce mai

O afacere serioasă mai avu de urmărit Metropolitul Veniamin: dreptul monastirilor din Moldova de a-și stăpâni averile, moșiile ce

înainte s'au întemplat, apoi se poruncesce în sfârșit prin aceste cuvinte, că «de vreme ce s'au cunoscut că șederea unui asemenea Episcop latin în Moldavia, este fără de nici o asemănare de vre-o pildă, și de vreme că nici în aședările pământului nu se cuprinde anume, și de vreme ce este în multe chipuri pricinuitoare de nepriință, și preste toate aducătoare de turburare bunei liniștiri a raielor, apoi, după cuprinderea împărătescului hat, deacă Elciul Austriei din Tarigrad va mai adăogi cerere pentru această pricină, acea cerere nu va fi acolo primită, și asemenea să i se dea răspuns și Agenției aici pentru neprimire, precum s'au dat și mai înainte, urmându-se toate prin totă păzirea cuviinței».

Prea Înălțate Dómne,

Acest vrednic de cuviință Impărătesc ferman întărit pe temelia Impărătescului hat, procatohul Înălțimei tale dându'l la Sfânta Mitropolie, iată se aduce înaintea înaltei socotinți a Măriei tale, și mai cu osebită rivnătoare și cu durere rugăciune întindem acum glasurile noastre la pragul împărătescii îndurări, prin Domnésca și părintésca mijlocire a Înălțimei tale, deștopându-ne și mai mult întru neodihná, din grăbirea și din cuprinderea notei cinstitei Aghenții, că sub numire de un Episcop se formaliscesc păstor apusienesc în patrie, și acela întărit de protecție, și în urmă întru adăugire înălțat la cea mai mare formalita a slujbelor, a privigherii, a păstoriei, apoi se face călcarea celor întâi aședări ale pământului întru ale legei, fiind acesta împotriva după canónele bisericesci, și se face strămutare celor date împărătesci hrănitóre pronomii prin hatișerifuri, lăsând de a dice că întru ale legii, la care nu am fost atinși nici într'o vreme, să vadă norodul izvodire nouă și închipuire de păstorie, poate și unii din acei proști plugari, alunecându-se, să se întimple prigonire și tulburare. Dar óre nu este de luat aminte și de socotit arătarea ce face Dumnéluși Aghentuș prin o particularnică scrisóre a Dumisale cătră Preosfințitul Metropolit, care s'au pus înaintea înaltei socotinți a Înălțimei tale, cum că sunt patru-deci mii suflete, alcătuiți în sistema credinței apusienesci locuitori în Moldova, când apoi acest număr întru adăugire sporind și pre lângă preoții lor se va întări și păstoriuș izvodit din nou, și se vor imputernici și cu protecția Aghenției, de odată acum între cele bisericesci, *căți óre nu se vor lipi că să nădăjduiască și întru cele politicesci și să părădă credința cea pravoslavnică și dominantă(?) a sa covârșire din vechiu întărită.* De aceasta suntem bine nădăjduiți, că nu numai nezmintite se vor păzi pronomiile, care prea puternica hrănitórea noastră Impărăție ni-au dăruit din vechime, dar încă și a ne păzi întru ocrotire, căci de obștie, este neprimută cea mai puțină ședere și numirea unui asemenea Episcop, având apusienii preoții lor, și capelele cele prin voie și slobodénia ocărmuirii pământesci, precum au și Pravoslavnicii în staturile Europei, fără nici o zmintire a celor învechite legiurii către dênșii, dar nici o adăugire, și această ședere de doi ani acum a acestui numit de dênșii Episcop, pe carele însuși firmanul Impărătesc ce îl are în minele sale, nici de cum nu-l numesce Episcop, de cât: «Filip Paroni bisericesc trecător pentru a sale trebuinți» să contenescă, ca să ridice cu mergerea sa întru ale sale, neodihna ce au pricinuit unui norod,

aveau rămase în Basarabia¹. Aceste averi le conservară monastirile din Moldova până după 1861, după secularizarea averilor monastiresci de statul moldav.

La sbucnirea *Eteriei*, prelații bisericeii moldovene se arătară dintr'întâiu nefavorabili mișcării. Mai apoi Veniamin se vedu silit, sub amenințarea lui Ipsilanti, de a bine-cuvînta oștirea înghesbată de el, ba încă de a oferi un «oștén înarmat cu spesele lui» și a contribui și cu bani. Nu târziu însă Veniamin simți greșéla și atunci se retrase în Basarabia, la Colincăuți.

Episcopul de Roman Gherasim, pretextând că e bolnav și are nevoie de a se căuta peste hotar, se retrase la Cernăuți, lăsând locuitorii pe omul său de încredere Metetie.

Când Turcii isgoniră pre Eteriști, după bătăia de la Sculenă, Pașa comandant făcu — contra dreptului țerei — cu de la el putere, episcop la Roman, pre «trădătorul» Meletie. Acesta fu hirotonit Episcop la Tirnova, în Bulgaria, de trei Episcopi străini. După terminarea resmeiței și revenirea guvernului românesc în Moldova, Meletie fu isgonit

care are de cea întâi mîngăiere, slobodnia legéi prin ocrotirea ei din partea prea puterniceii și hrănitoreii împărăti, ca să scăpăm de grija tulburării obștecii întru acest dogmaticesc punct, precum însăși înalta înțelepciune a Măriei tale cu ochii ceii pătrunđetorii o privesce. — 1820.

Ai Înălțimeii tale smeriți cătră Dumneđeu rugători

Veniamin Mitropolitul Moldovei.

Gherasim Episcopul Romanului, Meletie Episcopul Huzului, Al Sardiéi Nictarie, Grigoriu Iriopoleos, Inochentie Iliopoleos, Daniil Arhimandr, al Hanguului, al Monastirei Galata Archimandr. Partenie, Iosif Archimandr. Frumosei, Grigorie Arhimandr. Sf. Sava, Ilarie Arhimandr. și Stariș Sântelor Monastiri Neamțul și Secul, Timoteiu Archimandrit și Stariș Sf. Monastirei Slatina.

Prea plecate slugi: *Constantin Balș Logofét, Iordache Cânta Logofét, Grigorie Sturdza Logofét, Dimitrie Sturdza vel Logofét, Iordache Roset vel Vistier, Raducanu Roset Hatman, Ralet vel Vornic, Vasile Roset Hatman, Constantin Catargiu vel Vornic, Grigore Ghica Vornic, Iancul Miclescul Vornic, Mihail Sturdza Vornic, Alecu Cânta vel Vornic, Dracachi Roset vel Vornic, Șerban Negel Vornic.*

Mai urméză încă alte 15 subscrieri nedescifrabile ale boerilor.

Uricar, tomul XIV-a. Istor. Mitrop. Iași, pag. 59.

1. Veđi Actul No. LXXXIV din Istoria Metropoliei Moldovei, de Erbicéanu, pag. 90.

din scaun și cu mari ocări făcut argos ¹. Gherasim persecută grozav pre trădătorul său «Iuda».

Despre toate aceste evenimente din Biserica Moldovei, sub Eterie, vom avea a mai aminti și mai departe.

Școlă. — *Vornicul Mihail Sturdza* este sub M. Suțul «curator al școlilor publice și al seminarului de la Socola». Așa îl intitulează Arhimandritul Leon Asaki în dedicațiunea ce-i face de opera tradusă de el „*Bordeiul indianesc*“. Inspirator al acestui „curator“ al școlilor este însă G. Asaki și protectorul lor rămâne Mitropolitul Veniamin Costache. G. Asaki, la examenul clasei sale de matematici, din 18 Iunie 1818, probase ce se putea aștepta de la el. Mitropolitul ascultă deci de sfaturile lui și reformă seminarul de la Socola în 1820 ². Pentru această școlă, G. Asaki călători în Ardeal și aduse cu el încă profesori, între cari vom aminti pe cunoscutul Fabian Vasile său Bob, pe Dr. Vasile Pop, care deveni apoi directorul seminarului, pe Ioan Costea, care predă retorica și poetica, și pe Ioan Manfi, profesor de *gramatică română*.

Predarea acestei materii devine pe totă ziua o preocupățiune a lui G. Asaki. Tată-său Leon, pe curatorul școlilor Mihail Sturdza, de sigur după indemnul lui George Asaki, îl numia: «*al bunelor învățături și al limbei Daco-romane ales protector*» ³.

Ca un fel de protestare a dascălimei grecesci socotim a fi tipărirea, la Iași, tot în anul în care G. Asaki repurta frumoșele succese cu clasa lui de inginerie, a aritmeticei lui Gobdel. Era totuși neputincioasă această încordare de puteri a dascălimei grecesci, să oprască mișcarea culturală română, care în Moldova număra bărbați ca cei doi Asaki, Beldiman, tânăra Seulescu și profesorii aduși din Ardeal.

Sub influența acestei mișcări se mai îmbunătățesc chiar și școlile grecesci, cari au mai rămas în Moldova. Se introduce în unele din aceste școli metoda lancastrică, metoda disă *mutuală*. O anume școlă preparandă exista în Iași, în care se învăța «metoda mutuală», cum se poate vedea din facsimilele după diploma liberată de la acea școlă în Octombrie 1820 ⁴, diplomă acordând dreptul de «învățător».

Acastă școlă *normală* este sub Eforia Mitropolitului Veniamin, care și el semnază diploma. Învățătorul acestei *metode* este *Cleobul*,

1. Vezi Melhisedec: Cronica Episcopiei Roman, pag. 188.

2. Vezi Istoria școlilor de V. A. Urechia. I, pag. 108.

3. Dedicățiunea «Bordeiului indianesc».

4. Vezi facsimilele.

«membru corespondinte al societăței din Paris pentru îmbunătățirea învățătorei elementare ¹.

Cea mai mare glorie a lui G. Asaki este *direcțiunea* latină ce dă culturii naționale. El care organizează în 1816, cu spesele sale, un teatru de societate în salónele Hatmanului C. Ghica; el care laudă pe fiii și ficele de boeri, pentru că :

«In un timp de avilire, pe când limba cea română
Din palatură interită, se vorbea numai la stână,
Nobilă voi, de neam și cuget, sfărâmand a sale fere,
Vorbiți-ați întâiu c'aceia ce ne dau pâna și miere . . . ;»

El pune și pe tată-său, Leon, să scrie în 1820 că :

«Ins'a ghintelor Romane
N'a peri faimosul nume,
Și vorbirea d'a lor viță
Infloriva 'n totă lume!»

Mișcarea în direcțiunea latină face pe bătrânul arhimandrit să afirme : «Sciut este, că limba care o vorbim s'a-ă urdit din cea latină»

1. Iaca traducerea diplomei :

«Ei, sub-scrisul învățator de metóda mutuală și conducător al școlilor de metóda mutuală câte există și câte se vor înființa în Iași și în întreaga Moldovă, fac cunoscut, că d. Theodor Georgiade din Selimnos, de 26 de ani, a învățat pe lângă mine, în mod theoretic și practic, metóda mutuală, în școala de model și practică din Iași, și fiind-că a arătat diligența cuvenită, a reușit în amândouă, precum s'a dovedit din examenele parțiale și generale ce a depus. Este deci demn a organiza, a instrui și a administra școle de felul acesta.» — 26 Octombrie, 1820.

G. Cleobul, membru corespondent al societăței din Paris
(L. S. Școlii) pentru îmbunătățirea instrucțiunii elementare.

Iscălitura purtătorului acestui act: *Theodor Georgiade.*

«Noi, cari, prin ordin în scris domnesc, la 6 Martie am fost orânduți Efori ai școlilor de metóda mutuală din Moldova, existente și câte se vor înființa, vedând mărturia din față a Dumnélui învățatorului George Cleobul, și incredințându-ne despre acesta din examenele generale, ce a depus înaintea Noastră, o aprobăm și o întărim cu propria nóstă sub-semnare și cu sigiliul; că Dumnélui din față, *Theodor Georgiade*, este demn a organiza, a instrui și a administra cu folos școle de felul acesta.»

(L. S. Metrop.)

Mitropolitul Moldovei: Veniamin.

întru o epohă cu acea italiană, franțeză, spaniolă și portogeză, cari sunt astăzi cele mai învățate și armonioase limbi a Europii.»

Este de constatat, că plecând de la această afirmare a latinității noastre, mișcarea culturală de la 1819—1821, dă dovadă de o perfectă înțelegere a direcțiunii, în care limba română urmază a fi cultivată ca să se arăte vrednică de al ei puternic izvor, ce *póte a o adăpa*, ca să crească la înălțimea *înfloritelor* sale surori ¹.

Cum voia generațiunea de la 1820 din Moldova, să fie cultivată limba română?

«Cuvintele ce ne lipsesc, seau nu sunt legiuite ale noastre, am cercat de a le împrumuta de la maica limbei noastre și a le alcătui după haractirul ei, iar unele în minte a le innoi din cărțile cele vechi a Românilor».

Mai cuminte filolog român decât Leon Asaki, (respectiv G. Asaki) nu cunosc în timpul de care ne ocupăm. Școala limbistică moldovénă nu pășesce cu violența neologistică, a literațiilor de preste munți: ea va împrumuta de la latina cuvintele ce ne lipsesc, căci ar fi legiuite ale noastre. Apoi cuvintelor introduse Asaki le va da *«haractirul»* limbei române. Ceea ce e și mai bine, se vor relua din cărțile vechi românesce cuvintele uitate acum, dar utile limbei române. *Vocabulariul* ce anexază Leon Asaki la finea cărței sale mai sus lăudată ² ne a conservat în cât-va istoria născereii în limba română, a multora din cuvintele, constituind stratul nou din limbă.

Evoluțiunea limbei române se face sincronice cu revoluțiunea politică a pandurilor lui Tudor. Deacă în politică, țerile noastre luptară contra Fanarioților, literatura nu rămâne mai îndărăt. Jalnica Tragodie a lui Beldiman represintă lupta în amândouă fazele: politică și literară.

Intre 1819—1821 nu se scie ce devine clasa de matematici, a lui Gh. Asaki. E probabil, că odată încercarea făcută de Asaki și după ce probă posibilitatea învățătoreii matematicilor în limba română, el nu mai putu continua a da lecțiuni, cu atât mai mult, că în 1819 și 20, este ocupat împreună cu Mitropolitul Veniamin, cu reorganizarea seminarului de la Socola. Se scie că Asaki călători în 1820 în Ardeal, de unde aduse noi profesori pentru seminar.

Leon Asaki în timpul cât fu în pribegire la Colincăuți, în ținutul Hotinului, împreună cu Mitropolitul Veniamin, pe timpul Eteriei, a

1. Veđi Prefață la *«Bordeiul Indianesc»*, traducere de Arhim. Leon Asaki.

2. Exemplarul meu din *«Bordeiul indianesc»* a aparținut la Mihai Sturza Vv. Pe scórța de pele a cărței se vede numele *Mihai Sturdza Vv.* Cartea am dăruit-o Biblioteceii Urechii.

tradus «Biblioteca istoriei bisericesci» de Arhimandritul Filaret, după edițiunea de la 1819, din Petersburg¹.

Nu vom reveni aci asupra bibliografiei moldovene, din Domnia lui Mihaiu Suțu, căci am făcut-o odată cu a celor-l-alte provincii române, la Domnia lui Caragia. Puțin am avea de ținut, pe lângă acesta, după ce vedurăm în istoria Domniei lui Scarlat Calimah, cât de puțin se cheltuia din budgetul țerei, pentru cultura publică. Din un venit de 1376808 lei se cheltuie sub Scarlat Calimah 3000 lei, un dar pentru dascălul Gheorghe, însă și aceștia ca să-i ducă la școala din Constantinopole; 1000 lei dați dascălului filosof Govdela, pentru tipărirea unei aritmetice, împreună cu Aga Dumitrache Ladache. Mai adăogim 180 de lei dați la trei ucenici din școală și iată tot ce sub Domnia anterioară se făcuse din budgetul Statului, pentru cultura publică!²

In *Administrațiune* sub Mihaiu Suțu, nu găsim nici o schimbare. Aceleași organe administrative ca în trecut și aceleași abuzuri.

In *Justiție* în Noembre 1819 se presintă noului Domn o anafora, răspundând la țidula domnescă a aceluiaș Domnitor, din 29 Octombore. Mihaiu Suțu întrebase Divanul «asupra pravilelor, de pe care se ozăr-muesce țera acesta, a obiceiurilor ce sunt, afară de pravilele împărătesci și deacă ar avea mai puternică lucrare acestea decât pravilele și asupra urmărilor judecătorești». Boerii spre răspuns, fac istoria legislațiunii moldovene, sub Alexandru cel Bun și Vasile Lupu și arată cum s'aũ procedat pentru redactarea ultimului codice a lui Scarlat Calimah,

1. «Biblioteca Istoriei Bisericesci», spre folosul tinerilor, ce se învață pe la școle duhovnicesci, de Prea cuviosul Arhimandrit Filaret, îndreptată și a doua oră tipărită în St. Petersburg 1819, iară acum mutată pre limba româ-nescă, spre acelaș folos, tinerilor Români ce se învață pre la seminarile clericesci, sfințindu-se a fi slujitori Bisericei. S'aũ ostenit la acest lucru Prea cuviosia Sa Leon Asaki, Arhimandritul Mitropoliei Moldovei, pre nenorocita epohă a Daco-Vlachiei, în pribegirea cea de obște, și cu Inalt Prea sfințitul Veniamin Costachi, Mitropolitul Moldovei, în satul Colincăușii, ținutul Hotinului, la anul 1821.

2. Marele Postelnic Alexandru Beldiman publică, la Buda, în 1820 *Tragodia lui Orest*, acum înteuu tãlmăcită din limba franțozescă în cea românescă. Opera acesta este editată de Zaharia Carcalechi, cum probéză scrisorea lui de la finea volumului. Nu era singura încercare de traducere de piese de teatru, căci Asaki reprezentase deja pre *Zaira* lui Voltaire. Serdărésa Zoița (Gregoiu) traduse la 1819 pre *Erast*, «povestire de o tragodie păstorescă.» E o traducere după altă traducere făcută din limba germană în cea grecescă *apla*, ce a fost dat fiica doctorelui Dimitrie Samurcaș Roxana.

care s'a publicat la 1817 Iulie 1. Divanul arată ce parte s'a făcut la redacțiunea noului codice, obiceiurilor pământului. Boierii cer însă ca noul Domnitor să rânduiască facerea unui deosebit codice pentru orânduiala judecătorească, a unui alt codice neguțitoresc (comerciale), a unui codice criminalicesc, a unuia pentru poliție, și în fine a unui codice agronomicesc, «cu alegere iarăși din pravilele împărătesci, ce se vor afla și vor avea potrivire la acești codici; asemenea de se vor socoti de către Înălțimea Ta, să se leguiască și alte orândueli și obiceiuri...»¹

1. *Prea Înălțate Dómne*

De pe a Înălțimei Tale poruncitoare țedulă din 29 Octombrie sub No. 41 adunându-ne la sfânta Mitropolie am ascultat cu luare aminte cele ce povățuit de părintésca îngrijire către acest norod, ne poruncesci, ca să însciințăm cu lămurire asupra pravelilor după care se ocârmuesce țera acésta, a obiceiurilor ce sunt afară de pravilele împărătesci și dacă acésta ar avea mai puternică lucrare decât pravilele și asupra urmărilor judecătorești. Adâncimea sciințelor omenesci nu au putut pătunde întunericul vécurilor celor mai depărtate vremi ca să afle începerea legiurii unora din cele mai vestite noróde, este deci de prisos pentru noi a cerca în nesciința a multor învălurii ce după vreme au impilat țera acésta, sciința începerii pravilelor și obiceiurilor nóstre, ce urmând povățuirii istoriei pământesci, ne lămurim, că Alexandru Voevod ce au cășcigat numire de Bun, prin a sale îmbunătățite fapte și multe faceri de bine obștești domind la anii 1401 și întelegend nevoia întrebunțării pravelilor, au cerut pravilele împărătesci de la Aftocratori Paleologi, care i-au trimes Vasilicalele și dintru aceste alegend câte au socotit trebuinciose și potrivite vremilor de atunci, și în limba pământescă talmăcindu-le au alcătuit o carte pravilnicescă precum istoriseșce Dimitrie Cantemir Voevod; iar în urmă, după trecerea de două vécuri fericitul întru pomenire Vasile Voevod ce s'au numit Albanezul, dintre Vasilicale alegend, precum se vede prin titlu cărții și adăogând acele la ale lui Alexandru Voevod le-au tipărit la anul 1646, întru care se coprinde mai multe pravili criminalicesci și plugărești, adăogându-se și cele potrivite obiceiuri pământesci, iar pravili politicesci cuprind prea puține, câte adică trebuința vremilor de atunci cerea. Pravila lui Alexandru Voevod nu se află nefiind tipărită, iar a lui Vasile Voevod era urmată de către giudecători la întâmplătoarele pricinii până la începutul vécului trecut, precum iarăși Cantemir dice, după vreme însă sporind numărul ómenilor, și adăogându se pricinile oblăduitoare, au întrebunțat pravilele împărătesci împreună cu leguilele Nearale ale lui Iustinian și Leon, și acelor ce în urmă au împărățit, Snopsis a vasilicalilor întru ducerea pravilelor lui Teofil Anticrisos și pe Armenopulon s'au alcătuit și Hrisóve cuprindătoare în deosebite pricinii pentru obiceiuri pământesci, dintru care unele se ved prin ispisócele vechilor Domini ce au mai rămas pe la unii din stăpânitorii moșiilor; de pe aceste de mai sus tóte urma hotărările giudecătorești; fiind însă că din întunecarea pravilelor acelora cu nemésurate de sine amestecate fiind, și cu acele neobicinute din pricina prefacerii vremilor seaú din îngăimală încurcată și prea puțin lămurită tâlcuirea lor, ori din lenevirea chipurilor prin care se pot lumina pravilele, sau în sfârșit fiind alcătuite în

De sigur că evenimentele politice n'au dat timp pentru realizarea atâtor lucrări juridice. Sbuenirea Eteriei aŭ împrăștiat nu târziŭ boe-

limbă neobicinuite, se pricinuia necurmăte giudecâți, îngreueri întru hotărîrele lor, și greșeli în potrivirea pravililor cu pricina ce se cerceta, ca s'at de obștie socotindu-se, s'aŭ cerut de la Măria sa Scarlat Voevod, Procatohul Înălțimei tale ca să se alcătuiască adunându-se din cărțile Impărătesci cele mai trebuincioșe pravili și adăogându-se obiceiurile atárnătore, care din veci s'aŭ păzit în pământul acesta spre sistematicesca intrupare a ramului pravililor politicesci; aceste fiind cele mai trebuincioșe și mai de nevoie spre hotărîrea a multor pricinii ce urmază deapurare.

Iar Înălțimea sa orânduind, s'aŭ alcătuit condică politicescă coprindețore tuturor pravililor și obiceiurilor atárnătore la ramul pravililor politicesci, care publicarisindu-se la anul 1817 Iulie 1 s'aŭ statornicit de neclintit temeiŭ al dreptăților obștesci și pravilicesci, care curg din acel liniștit isvor al slăvitei ocărnuiri, ce din o potrivă dreptate către toți supușii incredințezi și întăresce nevătămarea și nesdruncinarea dreptăților fiesce-cărui. Acastă condică s'a tipărit în limba grecescă, precum este sciut și înălțimei tale, dară fiind neapărată trebuință de a se tipări și a se publicarisi și în limba Moldovenescă, rugăm pe Înălțimea ta, ca să fie poruncă de a se tipări câtă până acum s'aŭ tălmăcit fiind ca la jumătate și de a se urma tălmăcirea care cu neîndoire va lua săvêrșirea sa, până se va tipări acea tălmăcită.

Pentru obiceiurile pământesci, de aŭ putere de pravilă, și de covârșesc legiuirea pravilelor? se lămuresce prin aceste de mai jos, de pre tălcuirea lui Enecone în pandecte partea I, parag. 101: «obiceiul este o dreptate, care fără publicarisire, din obicinuință s'aŭ statornicit și prin făcuta primire a prea Înaltei ocărnuiri, aŭ dobândit pravilicescă putere în curgere de mulți ani, păzindu-se cu tăcuta primire a orașenilor». Iar pravilele împărătesci pentru deosebitele obștesci obiceiuri a orî-cărui neam legiuesc aceste (tom partea 2, cap. 44 lista 32): «cele prin învechita obicinuință cercate și în curgere de mulți ani urmate, n'aŭ mai puțină putere îndatoritóre decât acele în scris cap. 46: în tălcuirea pravililor trebuie a se lua aminte la obiceiurile pământului, și la hotărîrile ce de apurare s'aŭ dat întru asemenea pricinii cap. 50, ocărnuitorul va păzi ceea-ce va găsi de multe ori urmându-se într'un loc pentru vre-o pricină, căci acea de mai înainte obicinuință și cugetare le-aŭ aședat acestea trebuie a se păzi și nu va urma de a se face cele peste învechita obicinuință» cap. 41, lista 31, parag. 1; învechita obicinuință se ține și se păzesce ca o pravilă, cap. 52, lista 32, învechita obicinuință are tărie de pravile, și pandecte, cartea I, titlul 3, cap. 33, parag. I: învechita obicinuință nu fără dreptate se păzesce ca o pravilă, și acesta este pravila ce se dice aședată din obiceiuri, căci fiind-că însuși pravilele că dintru altă pricină aŭ pentru noi putere îndatoritóre, fără decât pentru că sunt primite de pe judecata unui neam cu dreptate, așa dar și acele de către un neam cu tăcere fără vre-o scrisóre primite vor fi îndatoritóre pentru toți, căci nu este nici o deosebire dacă un neam va fi arêtat voința sa prin obștesca hotărîre, se aŭ prin însuși lucruri și fapte, pentru aceea fôrte cu drept este primită și aceea adevă cum că pravilele cad din lucrătore puterea lor, nu numai prin hotărîrea legiuitorului, dar și prin neobicinuința cu tăcuta primire a tuturor. Dintru aceste vederat se înțelege, că obiceiurile pământesci se legiuesc de însuși dătătorii pravililor a fi mai

rimea din Iași și ori-ce lucrare s'ar fi fost început în sensul anaforalei a rămas baltă ¹.

*

puternice decât înșiși pravilele, și că prin acele ori se întăresc seău se oborâ pravilele ce nu vor fi potrivite cu stările de împrejur a vre-unui neam; deci nu rămâne îndoială, că în ori care pricină întemplantu-se a fi pravila cu deosebire de pământescul obiceiū, acesta negreșit se cuvine a se urma acum, însă fiind-că tôte obiceiurile ce se cuvin ramului pravelilor politicescī, s'au aședat în rânduiala pravelilor pomenitei condice politicescī, nu mai rămâne afară de copriinderea acesteī condicī, vre-un obiceiū seău pravilă ce se cuvine a se aședa întru acest ram pravilicesc.

«La întrebarea ce ni se face asupra rândueleur judecătorescī, facem datornica noastră arătare, că aceste orândueli, precum și alte ramuri a întregii sistemii pravelilor nu s'au aședat, nici se cuvine a se aședa în condica politicescă, fiind legiuirea lor cu privire cătră deosebite pricinī, precum și noródele cele mai politice au alcătuit fiesce-care ram pravilicesc în deosebire; rămâne deci, ca bine-voind Înălțimea ta, de pe cum și în hrisovul întăritorii condicī politicescī se cuprinde pentru orânduiala judecătorescă, condica negușitorescă, condica criminalicescă, condica poliției, și agronomicescă se poruncesce ca să se alcătuiască, cu alegere iarăși din pravelile împărătescī, adăogându-se și obiceiurile pământescī ce se vor afla și vor avea potrivire la aceste condicī; asemenea de se va socoti de cătră Înălțimea ta, să se legiuiescă și alte orânduiele și obiceiuri, precum și la 1815 Martie 23 s'au tipărit nișce ponturi cuprinđetóre, pentru avaturile dreptăților și îndatoririlor a unora boeri. Prea Înălțate Dómne, aceste fiind cele mai potrivite și mai adevărate arătări la întrebările ce de către Înălțimea ta ni s'au făcut, nu lipsim după poruncă a face datornica noastră înștiințare.—1819 Noembrie.

1. Dăm în notă o hotărîre a lui M. Suțu într'o afacere de hotărnicie, cum și o sentință a acestuiași Domn în procesul *dintre nișce răzași* de pe moșia Crăescii cu Monastirea Neamțului, referitóre tot la procese pentru pământ.

Hotărîrea lui Mihai Gr. Suțu Vodă prin care se osîndesce pe Petrea Cernat fost hotarnic.

Noi Mihail Grigorie Suțu Vv. Cu Mila Lui Dumneđeș, Domn țerei Moldovei.

Înfățișându-se înaintea Domniei mele i a tot Sfatul, Dumnéului Sardariul Vasilie Tuduri, cu răzași de la Bălțați, am intrat însumi Domnia mea în cercetarea pricinēi, și câte prin anaforoa acesta a Domniei sale veliților boeri ni s'au arăt, cercetându-le una câte una, am găsit fapta acesta cu totul nelegiuită, și împotriva bunii cuviințe, atât despre păriți, cât și despre hotarnicī, carele au urmat împotriva obiceiurilor și datoriei sale. Drept aceea, judecând împreună cu tot Sfatul nostru, hotărîm și osîndim, întēiū pe acel Petrea Cernat, ce au fost hotarnic, pentru urmarea sa acesta, spre vegherea și a altor asemenea următorī hotarnicī, să plătescă jăluitorului Serdar tot prețul caselor sale i a tuturor celor-l-alte acareturi și lucruri ce au mai avut la aședarea sa; al 2-lea, pe păriți să'i facă casele și tôte cele-l-alte binale ce au fost acolo, cu tótă cheltuiala

In *finanțe* M. Suțu a dat diverse decrete nu pentru a ușura birurile, ci din contra. Unele măsuri ale noului Domn sunt cu totul

lor, întocmai după cum au fost și tot la acelaș loc unde le-au avut și mai înainte, stăpînind și drepte părțile sale, după cum din vechiul le-au stăpînit. Iar pentru părțile ce în vremea fericitului întru pomenire Domnul Alexandru Constandin Moruz Voevod, le-au rescumpărat piriții, după jurămîntul ce ar fi săvîrșit atuncea, fiind-că Sărdarul au arătat, că în urmă iar fi dovedit epiorki, hotărîm, ca prin cartea Domniei mele să se hotărască un boeriu cercetătoriu dimpreună și cu un credincios al nostru, ca să facă cercetare prin carte de blăstem la fața locului și să dovedescă deacă piriții în sciință au jurat, după cum au pus înainte Sărdarul seou nu? și după cercetarea ce vor face, și doyada ce ne vor aduce, vom da și pentru acele rescumpărături cea desăvîrșit hotărîre.

Dumnélui vel Logofăt prin Dumnélui vel Vornic de aprođi să aducă întru săvârșire hotărîrea noastră acésta, ce o întărîm cu a Domniei mele iscălitură și pecete.—1820, Iulie 15.

(iscălit) *Iă Mihăi Gr. Suțul Voevod.*

(L. P.)

Constantin Suțul Postelnic procitelnom.

În anafora sunt iscăliți: Veniamin Mitropolit Moldovei, Dimitrie Sturza vel Logofăt, Dimitrachi Ralet vel Vornic, Dracachi Roset (Baston) vel Vornic, Costachi Conachi vel Vornic, Calimah vel Vornic, Alecu Canta vel Vornic.

No. 156, s'au trecut în condica Logofeției al doilea, Iacovachi. S'au trecut în condica Divanului, Matei Costin Clucer, după practica iscălită de Dumnélui vel Logofăt, Ión Tăutul Ban.

Hotărîre domnescă de la Domnul Mihail Suțul Vodă

Înfățișindu-se înaintea Domniei mele și a tot Sfatului rezeșii de moșia Crăescii de la ținutul Vasluiului, cu vechilul Sfințelor Monastiri Niamțul și Secu, am întrebat pe vechilul monastirilor: de ce nu urmază învoelei și cere a o surpa cu împotrivitoare pretenții? și spre răspuns ne-au arătat un zapis vechi de la lét 7217, Februarie 17, de la un Istrate feciorul lui Popa Tóder din Crăesci, cu care vinde unui Tóder Blănarului domnesc zet Mihail, 34 păménturi din Crăesci și din partea de sus și din partea de jos, cerënd ca după glăsuirea aceluși zapis să stăpânescă, și nu după învoeală. Cerënd dar Domnia mea acea invoială ca să o vedem și citindu-se am văduț-o sevârșită la anul 1816, Mai 25, între însuși acest vechil al monastirilor cu rezeșii din Crăesci, cu hotărîre, câtă parte să stăpânescă monastirea, arătându-o și în măsurii, care învoială s'au văduț întărită și de Prea-Sfințitul Mitropolit al țerei, fiind asemenea scrisoare de invoială dată și de către rezeși la monastire, din care cunoșcându-se, că nici o parte nu póte să se abată afară din acésta invoială, rămâne resuflat zapisul de mai sus dis din lét 7217, Februarie 17, și spre curmarea pricinei aceștia hotărînd poruncim Dumitale vel Logofăt, ca prin cartea Domniei mele se orânduiescă un boer hotarnic, cu cheltuiala monastirei, ca să mergică la fața locului și întocmai după cuprinderea învoelei, în ființa amînduror părților, să măsore 34 păménturi și în lat și în lung, după măsurile ce se cuprind în acea scrisóre de invoială, și să o stălpescă cu petre hotare, ca să se scie cât loc

favorabile boerimeî. Intre acestea este ridicarea prohibițiunei exportului de grâne și de vite, sub cuvânt că prin exportul acesta vor intra

se cuvine monastirei spre curmarea judecăților în pricina acésta, rămâind și toate cele-l-alte hârtii atingătoare părții acésta răsufate. Spre a cărora întocmai urmare s'au întărit anaforoa acésta cu domnesca noastră pecetie.

(L. P.)

Procit. vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne

S'au înfățișat în judecata noastră Constantin Chiriac, Polcovnicul Vasile Cucoranu i Sava Giumeza și alți ai lor rezeși de moșia Crăescii, de la ținutul Vasluiului, cu Schimonahul Iosef, vechil sfintelor monastiri Neamțul și Secului, care pricină cercetându-se de către noi, într'acest chip s'au dovedit precum în jos arătam. Numiții rezeși au făcut arătare, cum că numitul vechil al monastirilor n'ar fi urmând după învoiala ce însuși au săvârșit cu dênșii la anul 1816, Maiu 25, pentru 34 pământuri din numita moșie, cuprins la un zăpis din 7217, Februarie 17, cu care trage monastirea, având danie de la sêvârșitul Ban Toma Cozma cu scrisorile din 1803, care scrisore de învoială arătând ei acum, s'au vèdut iscălită de însuși numitul vechil și adevărită de Prea sântitul Mitropolitul țerii, având acésta cuprindere : că pentru acel zăpis din 7217, Februarie 17, a strêmoșului lor Istrati Diaconu, fecior Preotului Tôder, ginerile Resmeriței Brumă, de 34 pământuri, după coprinderea zăpisului, cunoscându-l și ei adevărat, de bună voia lor nesuperați de nimeni, au stătat la bună învoială și s'au învoit ca să dea monastirilor acele 34 pământuri, pământul de 20 pași latul și de 300 pași lungul, și pasul de șase palme, în jumătatea satului a părții din sus în capetul moșiei din jos despre răsărit, despre partea Oprenilor de jos, afară de vatra satului, în care să nu se atingă monastirile cu stăpânirea, iar pe părțile sale și în stălpitura sa au tótă voia monastirile a-și face ori-ce acareturi spre venit și folosul lor și hotăriturile de mai înainte vreme să rămăe fără lucrare, cum pe larg arată scrisoreă; mai arătând numiții răzăși și o mărturie din trecutul an 1819, Iulie 23, de la Ioniță Păucescul Postelnicel, rânduit de isprăvnicie pentru alegerea acelor 34 pământuri a sfintelor monastiri după învoială, că mergând la fața locului și chiâmând pe numitul vechil al monastirilor ca să mergă de față, n'au voit, dând răspuns, că nu-i din stălpitura făcută mai înaintea învoelei de Lefter Severdan Vornic de pôrtă, care stălpitura după glăsuirea învoielei rămăne răsufată. Vèdând acea pricinuire a vechilului, au cercat cu măsura aceea stălpitura de mai înainte, și au aflat'o de 71 pământuri, 4 pași, bez câte va liveți și curățituri făcute de rezeși în cuprinderea acei stălpituri, cum pe larg arată mărturia; s'au întrebat acum pe vechilul monastirei ce răspunde? și răspunsul său au fost, că nu dă nici o pricină învoelei, ei mai ales se ține de învoială, și fiind-că la învoială dic că au cunoscut zăpisul acel vechi de adevărat, și zăpisul scrie cu tot locul din tot venitul, și prin învoială apêră numai vatra satului, și pământurile cu măsura arătată prin învoială, ar fi numai din câmp, și pe lângă dênsele ar cunósce că au dreptate monastirile a trage cu analoghie din tóte locurile, după glăsuirea zăpisului vechi, care zăpis l'au arătat acum de față, cu veletul și luna de sus pomônită, prin care arată acel Istrati feciorul Popei Tôder din Crăesci, că au

bani în țără. Pentru asemenea export Domnitorul nu pune altă taxă decât vama obicinuită. M. Suțu ridică asemenea prohibițiunea de funcționare a fabricelor de spirtose, fără nici o dare către Stat: «să fie slobod fiesce-care a și face velniță la moșia sea cu câte căldări va voi». O a treia favoare făcută boerilor este ridicarea birului pus asupra cârciumelor de prin sate și de la drumuri. Acest bir era destinat la plata poterașilor ce ămblaū pentru prinderea tâlharilor. Domnitorul dice, la 18 Decembrie 1820, că nu mai trebuesce asemenea imposit «fiind-că fiesce-care ținut are de ajuns slujitorii sēt și mai ales că și tōte satele aū datorია a fi cu privighere și a da ajutor la acest fel de întēplări, a se prinde făcētorii de rele, fiind și pentru folosul lor, a nu suleri jăfuri și păgubiri»¹.

vēndut lui Tóder Blánariū domnesc, 20 pământuri partea de jos și 14 pământuri din partea de sus, pământul câte 20 pași, pasul șese palme, cu curățituri în partea da jos însă acel jos se vede dres, afară de 24 pământuri ce aū vēndut mai înainte Preotului Vasile din Crăesci, și aceste 34 pământuri ce le-aū vēndut lui Tóder Blánariū, drept *trei-deci de lei*, să fie și de pometi și cu locuri de priseci, și cu vadu de mōră și de poeni și din pădure și cu vatră de sat și din tot locul cu tot venitul, iar Popa Vasile nu are trebă la aceste locuri, fără cât va ține în țarină pământurile, cum pe larg arată zapisul. Rēspundēnd vechilul, că după glăsuirea acestui zapis aū făcut și Lefter Severdan Vornic de pórtă, alegerea acestor pământuri mai înainte de invoială, pe care alegere ar cunósce-o de bună. Asupra căroro scrisori și rēspunsuri stānd noi a socoti cu luare aminte, nu găsim de cuviință cererea numitului vechil ca să se póta întorče la glăsuirea zapisului vechiū și la alegerea numitului Vornic de Pórtă, să se socotēsă, că invoiala apēră pe rāzeși numai din vatra satului, în vreme ce la acel zapis lungul pământului cât să fie nu este arētat, și nici le spune la un loc, ce 20 pământuri din partea de jos și 14 pământuri din partea de sus, iar invoiala le dă la un loc arētat anume, lucru de folosul monastirilor, și arată lungul lor de 300 pași și dice curat, că pe părțile sale și în stălpitura sa, să aibă voie monastirile a și face ori-ce acareturi, care se înțelege fără indoială, că numai în cuprinderea acelor 34 pământuri, arētate cu măsurile lor în lung și în lat, iar nu să se întindă mai mult, și că hotăririle de mai înainte să rēmāe fără lucrare; însă numitul vechil al monastirilor arētēndu-se nemulțāmit cu socotința noastră, rēmāne cea desāvīrșită hotărīre a se da de către nālțimea ta.—1820, Februarie 6.

Ai înălțimei tale, Prea plecate slugi: (Iscăliți) *Dimitrie Sturza vel Logofēt, Dimitrie Ralet vel Vornic, Constantin Catargiu Vornic, Drachachi Roset vel Vornic, Costachi Conachi Vornic, Calimach vel Vornic, Alecu Canta vel Vornic, Ilie Holban vel Ban.*

1. *Iō Mihail Grigorie Suțu Voevod, cu mila lui Dumneđeū
Domn țării Moldovei.*

Din cēsul ce Dumnezeiască pronie aū bine-voit de ne-am suit la Domnescul Scaun al acestiū de Dumneđeū păzită crescinēsă țēră a Moldovei, dintru

Poșlina vădrăritului de vii, goștina oilor, poșlina disetinei stupilor și a rêmătorilor și tótă lunga chiriellă de biruri din domniile anteriore continuă a funcționa în Moldova sub M. Suțu, cu atât mai violent, cu cât favorurile și scăderile făcute boerimei ocazională ore-care gol în veniturile Domnitorului și acest gol trebuia acum să-l implinescă treptele desmoștenite. Bêtrânul Drăghici, adesea blând pentru unii Domni fanarioți, nu pôte să nu recunoscă, că «guvernul lui Suțu, de la început până 'n urmă, n'a înfățișat alta țerei decât abuzuri; planul acestui stăpânitor a fost croit pe desbracat.....» Drăghici aduce însă o înformațiune curiosă: M. Suțu rêsvrătea satele, prin ispravnici greci, asupra proprietarilor. Nu era M. Suțu un protector al țărănimei ci o împingea la rêsviătire, ca să aibă ocaziune de a lua de fie-care jalbă o taxă de 4 rubie'e turcesci.

Dar Domnitorul se juca cu focul. Deja am vëdut cum la începutul secol. al XIX-lea țărănimea moldovenă era agitată contra moșierilor, în cât Mitropolitul Veniamin scria lui Melinescu, trimisul țerei la Petersburg,

același cós cunoscându-ne și obștesc părinte, tot scoposul și cugetul nostru aũ fost, este și va fi a depărta cele de supărare și păgubire de asupra fiesce-căreia, stări ce se află petrecătoare spre îndemănarea fiesce-zăreia. Luând dar aminte și pentru slobodenia alișverișului ce aũ avut cu trecerea și vîndarea vitelor și a pâni și altor producturi peste hotar, cu care se înlesnea tôte stările înteiũ, al doilea, al treilea, și tot norodul de obștie la petrecerea sa cu intrarea banilor în țera, care de la o vreme nu cu drept cuvânt poprindu-se, s'aũ cunoscut simțitoare struncinare la tótă obștia; pentru aceia, cu bună luare aminte socotim, că acea poprire aũ fost fără cuvânt; hotărîm ca de acum înainte, precum din vechiũ s'aũ urmat, asemenea să urmeze alișverișul de obște cu tótă slobodenia peste hotar a vitelor, ori de ce feliũ, și a pânei, și a altor producturi, care vor fi peste trebuința țerei, fără de nici o dare alta, decât numai vama obicînuită. Asișderea și pentru velnițe, iarăși desevărsit încredințându-ne că mai înainte aũ fost volnicii fieș-cine a face pe moșia sa cu câte căldări aũ voit, fără a fi supusă sub nici o dare, lucrând pânea ce era de prisos, cu care iarăși nu puțin alișveriș se făcea între norod, și mai ales îi deștepta la lucrarea pământului, iar de la o vreme și asupra velnițelor puindu-se plată, aũ dat pricină de contenire și acestui alișveriș. Pentru care asemenea hotărîm, ca și acestă dare a velniților să se rădice cu totul și să fie slobod fiesce-care a'și face velniță pe moșia sa, cu câte căldări va voi, fără a fi supusă la vre-o dare, precum s'aũ urmat din vechiũ. Am mai luat sêma Domnia mea, că de la o vreme s'aũ obicînuit a se lua ca un bir și de la crășmele de prin sate și de la drumuri sub cuvânt pentru plata potirașilor ce ămbă pentru prinderea făcătorilor de rele tâlhari, dar fiind că și acestă dare este fără cuvânt, fiind-că fiesce-care ținut are de ajuns slujitorii sêi, și mai ales că și tôte satele aũ datorie a fi cu privighere și a da ajutoriũ la acest feliũ de întâmplări a se prinde pe făcătorii de rele fiind și pentru folosul lor a nu suferi jacuri și păgubiri, hotărîm, ca și acestă dare a crășmelor cu totul să lipsescă. Dreptaceea acestea de mai sus arătate, hotărîrea ce facem, cunoscându-se de către Domniea

că este temere de o răscolă țărănescă, după «*duhul franțuzesc*». Acea răscolă se putu potoli înainte de sbucnire prin faptul intrării în țară a muscalilor, la 1806. Acum agitațiunea între țărani crește din nou și la Iași ea se manifestă sub formă de anti-semitism. «In țară, țice Drăghici, atatea răsculări au pricinuit, de nu-și puteau căuta omenii interesul plugăriei pe la moșii, fiind-că locuitorii ămbla desmetici din loc in loc și drumurile se ămpluse de omeni și ulițele orașului de săteni.» Atunci Mihaï Suțu ia măsuri de strinsore asupra țeranilor, punend în lucrare falanga. Mișcarea contra evreilor fu innăbușită prin măsurile polițienesci a lui Aga și după notele consulilor. Cunoscutul Duca venit din Bucuresci în interesul eteriei, este acusat de Drăghici că a fost intetitorul în Iași in contra evreilor.

Ca și in țera rumânescă, M. Suțu inmulțesce dările. Pe mazili îi nemulțamesce prin taxa de 10 lei ce le lua obligându-i a-și reinnoi cărțile. Ca și la Bucuresci, se făcea chiar o mulțime de noi mazili, pe bani, dând de carte fie-care câte 50—100 lei. Un milion adună Mihaï Suțu, numai din asemenea condei. Rusumaturile le-au suit la prețuri foarte mari, afară de poște, care le-au dat asupra cunoscutului Scufa, întreprindătorul meuzilurilor și din țera rumânescă. Era un interes ai Eteriei să aibă la mână mijlocele de comunicațiune. Se scie că nu târdiu Scufa, după eșirea din țară a lui M. Suțu, a dus toți caii din menzil in Basarabia și 'i-a vindut in propriul său câștig.

Edilitate. — Nu ajungea ingenunchierea țerei prin biruri; mai continua a se ivi ici coela in țară bóla ciumei. După *Monitorul Universal frances*, vestea despre sbucnirea din nou a acestei epidemii, nu era totuși intemeiată pe adevăr.

«Se asigură că ciurma nu extstă acolo, dar neguțătorii din Moldova ca să impiedice exportarea vinurilor și arendașii carantinelor ca să câștigate bani, fac tot ce pot ca să declare guvernul de la Iași, că in adevăr există ciurma.»¹

«*Monitorul Universal*» de la 17 Noembrie 1819, ca data din Viena de 5 Noembrie, adaogă asemenea:

«Se pune iași in indoială existența ciumei in Moldova, punendu-o

mea bine incuviintată, prin acest al nostru Domnesc hrisov hotărîm și întărîm, ca de acum înainte întocmai și pe deplin să se urmeze, precum mai sus se arată, care hrisov s'au întărit și cu a Nôstră domnescă iscalitură și pecete. — 1820, Decembrie 18.

În Mihaïl Grigorie Snu Voevod.

1. «*Moniteur Universel*» 293 din 20 Octombrie 1819, corespondență din Viena de la 8 Octobre.

pe contul întreprindătorilor de carantină moldovenesci, care deja de mai multe ori au pus în circulație asemenea sciri în interesul lor particular».

Și cu toate acestea se scria din Viena aceluiasi Monitor, că numai în orașul Botoșani în timp de o lună au murit 90.000 de oameni. Exagerata cifră ne arată că în adevăr se exagera în inderea epidemiei, din interese diferite, între care cele denunțate mai sus.

Din partea guvernului lui M. Șuțu se iau certe măsuri igienice, dar preocupățiunile de această boală nu se vedea a fi fost așa de mari ca sub anteriora domnie.

S'au trimis *ponturi*, adică instrucțiuni, pe la ținuturi, iar în 4 Octombrie 1819 Domnitorul scrie lui Aga Gheorghe Buhuș anumită poruncă ¹.

Ca și în țera rumânească, asemenea în Iași consulul rusesc era omnipotent. În contra lui Pini pe care l-am aflat la Bucuresci sub Domniile din urmă, se îndreptau reclamațiunile secrete ale bunilor Români. În ne-putință de a reclama fațăș contra lui se tipăreau anonime panflete și se împrăștia satire manuscrite, toate declarând pe acest consul de sorginea relelor. «Acest infect abord al furiilor, dicea de el un panflet tipărit, această lepădătură a tartarului, ocară ființelor pământesci, chimera înfiorătoare, sfînx otrăvitor, demon însuflețit, viclenie îmbrăcată în corp, hidra cea cu multe capete, ciurma cea grozavă, monstru desfigurat al iazmelor, scârbos întru toate, sufletul cel mai negru, cel nemilostiv de omenire, dracul negru, schelet de oșe,

1. Noi *Mihail Grigorie Șuțu Voevod*, cu mila lui *Dumnezeu Domn țerei Moldovei*

Cinstit credincios boierul Domniei mele, *Dumnéta Gheorghe Buhuș* biv vel Agă, sănătate.

Înștiințându-ne că molipsirea încă s'au mai întins în satele ținutului Cărligătorei, și că cele spre curățenie nu s'ar fi făcând în rînduiala ce se cuvine și cu silință, scriem și poruncim *Dumitale*, ca să îmbrățosezi lucrarea întru întîmpinarea neîntinderii mai mult a bolei și curățirea de ispravă a satelor molipsite, precum și paza celor curate, întărim spre a se urma întru toate de a da scire boierilor noștri *Caimacamii*, cuprinse cu lămuriri prin *ponturile* trimise la diregătoria ținutului. Silindu-te în tot chipul fără cruțare de ostênélă, de a curăți numai decât molipsirea din ținutul Cărligătorei, care o cerem de la *Dumnéta* neapêrat, spre a scăpa norodul de pătimire, și vom cunoșce cu osebite sîrguința *Dumitale* întru această. Precum și dimpotrivă mai viindu-ne știință de purtări întru slăbiciune și nesilință, și mai ales de vom vedea neconținerea și întinderea rēului, vei fi supus sub grea răspundere. — 1819, Octombrie 4.

Procitoh. . . . . Hatman.

satană inveninat, ciclop sângeros, lipitoare nesăţioasă, drac vărsător de sânge, neomenos sugător fără saţ de sângele nenorociţilor Daci, fântână infectă de nelegiuire, fiară spăimântătoare de neomenire. . . acesta-i Pini cel blăstemat de Dumne-deu.

Asemenea calificative le căpăta Pini de la nenorociţii Daci, căci «*Nenorocita Dacia către lumea de sub soare*», adresa tânguirile sale.

Ce se impuţa lui Pini?

«Acest fără conştiinţă, lăcaş al demonilor, îndată ce a venit, înţelegându-se cu Domnii, nu şi-a mai amintit de loc ateul nici de Dumne-deu, şi nici îngrozindu-se de răsbunarea Sa, s'a arătat consilier înrătăcit la tot felul de abuzuri, inventator de biruri, băntuitor şi către cei bogaţi şi către cei săraci. A sémănat intriga şi între toţi dihonii, şi cu toţi se pórta insultător, a permis biruri nesuferite şi foarte grele, iar de perceptori a recomandat pe cei mai corupţi şi neomenoşi. Apoi cu contribuţiuni, dări, furturi, angarii şi altele, a îngreuiat mulţimea neincetat. Deacă cine-va privind neomenoşa tiranie ar fi pronunţat un mic cuvânt, mişcat de umanitate, acela era calificat de revoluţionar, perturbător de linişte publică şi se temea de calomnii, condamnări şi curse. De aceea se schingiuiău, se jăfuiău înfricoşat nenorociţii locuitori şi se tiranisau într'un chip neauđit şi neexprimabil cu o tiranie inspăimântătoare şi nu îndrăsnău să dică măcar un cuvânt, pentru că erau închişi, bătuţi şi striviţi pentru bir şi venituri de lux pretindeau de la cei lipsiţi. Pe unii îi îngropau în ghiaţă, pe alţii îi aruncau la întuneric, altora le dau nemilos fum, în fine îi legaū în mod barbar şi le curgeau numai lăcrimile ca la peşci, o! Dumne-deule! privind la copiii lor cum mureau de fôme! Nenorociţii plângend alergau la judecări, stăteau inaintea ferestrelor lui strigând de mizerie, dar erau gonii şi urgisiţi ca răi şi nesupuşi; mulţi încă erau crunt bătuţi şi schingiuiţi; călcare în picioare a tot ce era bun şi totă fără de legea, totă inovarea purta numele de convenţie. Instituţia juraţilor, nouele hotăriri, au primit miu de forme sub multe pretexte. Pentru tot abuzul, pentru totă nelegiuirea se pronunţa numele sfânt al consulului; cu numele lui, deşi existau judecători, deosebea pe cei străini de cei localnici. Tóte funcţiunile se dádeaū după voinţa lui şi după porunca sa, celui ce dádea mai mult; de era şi cu rea reputaţie, era însă preferit ori-cui, fie nobil ori cinstit. Adăpost netulburat a fost de hoţi, de tâlharşi şi de răpitori. Aprig apărător nemilostivilor mănăcatori de săraci. Exilări de boeri, batjocuri asupra celor oneşti. La judecări? Porunci de mituire grase ca corupţiune; către toţi cu dispreţ ruşinos, afară de cei din Curte; dejucări celor nobili, batjocuri celor bătrani. Toţi de tóte gradele inaintea lui stău cu capetele descoperite.

Un tiran mai brutal n'a vădut Etiopia și nici Dacia un tiran mai despotice! Acela care a parvenit la atâta răutate nedescrisă, în cât manevra în mod barbar cu Domnitorii noștri, ruina desăvârșită a prerogativelor noastre, privea cu plăcere despoerea noastră desevârșită»¹.

De sigur că M. Suțu era pentru mult în jăfuirea și ingenunchierea Moldovei, dar de asemenea situațiunea istorică are a constitui răspunzători mai întâiu pre Consulul Pinis și apoi și oligarhia boerescă, care era «coda de topor» în mâinile ambelor acelor nefermuriți administratori ai țerei.

Atâta avem de spus despre Domnia lui Mihai Suțu în Moldova?

Evident că nu, căci ne mai rămâne a studia în un următor volum mișcarea Eteriei sub același Domnitor.

FINEA VOLUMULUI XII

¹ Hurmuzaki Supl. I, vol. IV.

TABLA DE MATERII

TABLA DE MATERII A TOMULUI XII

	<u>Pagina</u>
Către lector	1
CAP. I. — Cërta la Constantinople între Pörtă și Strogonoff pentru Caragea și numirea altui Domn. Al. N. Suțu impus de Turcia. Nouă pretențiune a Rusiei. Interegn la Bucuresci. Boerii țerei. «Boerii Otcârmuitorî». Căimăcămia lui Al. N. Suțu. Actele ei. Audiența lui Al. Suțu la Sultanul. «Moniteur Universel» despre această audiență. Von Schladen despre aceștiași lucru. Preparațiunii de primire la Bucuresci a noului Domnitor. Vămile arendate încă din Constantinople.	7—13
CAP. II. — Firmanul de numire a lui Al. N. Suțu. Nota caracteristică. Al 2-lea firman către «boerii țerei rumănesci» etc.	13—16
CAP. III. — Sosirea lui Al. N. Suțu la Bucuresci. Alaiuri. Arzmagzarul boerilor de mulțămire pentru noul Domnitor. Noul Divan al lui Al. N. Suțu. Ulterioare modificări în Divan. Firmanul regulării succesiunii la tronurile române a 4 familii grecesci. Ancheta asupra fugei lui Caragia.	17—21
CAP. IV. — Administrațiunea țerei sub Al. N. Suțu. Biserica sorginte de inavuțire pentru Domni și boerii săi. Inlocuirea Mitropolitului Nectarie prin Dionisie Lupul. Alaiul investiturii acestuia. Pretextul înlăturării lui Nectarie. Opiniunea Episcopului Ilarion despre corumperea Divanului. Carte deschisă la Ispravnicii despre noul mitropolit. Nectarie totuși e <i>miluit</i> cu monastirea Sadova pe viață. El nu cade de tot în desgrația lui Vodă. Lui Dionisie, Al. Suțu dă folosința monastirilor Tismana și Dealul. Alte mijloce de luare de bani după la monastiri și metoce. Călugărul Gherasie care «la biserică nu merge». Egumenii răi administratori de monastiri. Cei trei Episcopi: Iosif de Argeș, Galaction de Râmnic și Costandie. Destituirea acestuia cu «paretesis» de bună voie. Actele relative. Noul Episcop Gherasim Noul hrisov al privilegiilor Episcopiei de	

Buzăi, din 27 August 1819. Alaiul de investitură al noului Episcop de Buzău. Persecuțiunii contra lui Constandie. Actele relative. Mărtea lui Iosif Episcopul de Argeș. Alegerea lui *Ilarion*. Actele relative. Investitura lui *Ilarion*. La 5 Februarie 1819 Domnul ordonă Logofătului de țera de sus o anchetă asupra stărei monastirilor. In 1820 Domnitorul repetă ordinul de anchetare, către Ispravnicii, însoțindu-l și de amenințări. Amestecul Domnitorului în afacerile bisericești și pedepsirea a doi preoți în Februarie 1819. Al. Suțu, după o lună și în urma nemulțămirilor produse, iartă pe acei preoți. Neamestecul lui Al. Suțu în procesele de divorț. Actele mai importante ale noului Mitropolit: 1) Nizamul Mitropolitului din 1819, prin care cere Domnitorului, că în interesul mântuirii mitropoliei și episcopielor de datorii, titularii acestora să mai aibă voie a se împrumuta pe numele bisericelor lor. Aprobarea nizamurilor de către Divan și Domnitor. Comunicarea lui consulilor Austriei, Franței, Rusiei și Prusiei, cum și împotrivirea acestor consuli. Arzmagzarul către Pörtă, cerând aprobarea nizamului. Sultanul dă firman de aprobare ordonând Domnitorului să caute a ușura și pe sêrmancele raele. Hotărîrea guvernului țerei, comunicată din nou consulilor din Bucuresci. Protestul Agenției Austriace. Răspunsul Logofătului G. Filipescu, liniștind pe consuli. 2) Cererea Mitropolitului, ca să se oprască hirotoniile pe bani și ca școla românească să pregătască pe preoți. 3) Act relativ la organizarea bisericești. 4) Desființarea postului de mare Eclesiarh cu aprobarea Mitropolitului Dionisie. 5) Toleranța religioasă. 6) Diterite privilegiu acordate celor ce primă religiuca ortodoxă. 7) Hotărîrea dată de Suțu cu privire la furtul săvârșit de un călugăr grec. 8) Privelegii acordate monastirilor din țera și Orient. 9) Reclamațiunea familiei Filipescu, contra relei administratiunii a Egumenului Monastirei Mărgineni. 10) Administrațiunea monastirei Cozia, acordată de Domnitor, Episcopului de Argeș. Șefii bisericești române la finea domniei lui Suțu . . . . . 22—75

Anexa la Capit. Bisericești sub Al. N. Suțu. — Cartea cuviosului Sterie Ieromonahul ce s'au orânduit egumen la monastirea Mislea din sud Prahova. Carte de ponturi dată de Suțu Egumenului monastirei Snagov, Arhimandritul Vasilie. Numirea Ieromonahului Joachim ca Egumen la biserica Isvorul Tămăduirilor din Bucuresci. Jalba locuitorilor de pe moșiile monastirei Strehaia din Mehedinți, precum că arendașul Ionache Vardaca, îi asupresce neștiind sémă de ponturi. 75—82

CAP. V. — *Școla și cultura românească sub Al. N. Suțu.* — Actele relative la școlă: 1) Pitacul lui Vodă adresat în 1819 Maiu, unei

comisiuni pentru a examina nise *ponturi* combinate de Vel Logofătul de țera de sus. 2) Hrisov de scutire și privilegii acordate de Suțu, dascălului Chiriță și ajutorului său. 3) Propuneroa făcută Domnitorului de către Mitropolitul Dionisie și colegii săi Efori, pentru a se trimete la învățătură în Piza 4 ucenici. Ceii dintăiū burșieri ai țerei în streinăatate. 4) Cererea Logofătului de țera de jos ca să se ordone Vameșilor, să nu mai ia pe viitor taxă de la cărțile ce se introduc în țeră. 5) Propuneroa făcută lui Vodă de Dionisie și Eforul Ghica Gr., ca în timpul vacanței să nu se dea lefă profesorilor, iar elevii din internate să se concedieze. 6) Procesul dintre Eforia Școlilor și țeraniū moșiei Glavacioc, pentru nesupuneroa acestora la claca și ponturile ordinare. 7) Act cu referință la «Orfanotrofia» 8) Cereroa a 2 francezi pentru a înființa o școlă și un internat în care să se predea: franceza, latina, germana și italiana; avisul Eforiei și aprobarea Domnului. 9) P. Poenariu și G. Sion, cu privire la școlă lui G. Lazar. 10) Documente referitoare la școlile din județe și sate. *Cultura publică*. Mișceroa literară din Muntenia. Cărțile apărute preste munți. *Tipografia*. Privilegii acordate tipografiei Dr. Caracaș, Clineanu etc. Idem tipografiei Episcopiei Râmnic. Doctori, Ingineri, Arhitecti. Numele doctorilor principali ce se află în Bucuresci. Ridiceroa planului Bucurescilor de către Freiwald. Opreroa de către Al. Suțu, a Vicleemului și Brezaei. *Școli din orient*. Acorderoa de mili făcută de Suțu unor școli din orient. 82-111

CAP. VI. — *Administrațiunea Țerei Munteue sub Al. N. Suțu*. Numeroa boerului biv vel Vornic Const. Dudescu, în Divanul țerei, în Aprilie 1819. Rinduroa între «*veliți*» a cunoscutului Logofăt Nestor. Proces între Logofătii lui Suțu și cei din anul 1818, în Ianuarie 1819. Numero de funcționari subalterni ai Divanului. Inamovibiliteroa condicaruului și sameșului Vorniciei obștirilor. Sporero de lefuri făcută de Al. Suțu, la 18 logofătii ai Divanului. Reorganiseroa marei Logofătii, în 1819. Funcționeroa Logofătiei speciale dișă a «*străinilor pricinii*» și organiseroa ei. Propnnerero de organisero ce-o face Suțu lui B. Văcărescu, cum și anaforeroa acestuia însoțită de hotăreroa domnescă. Reinființeroa *poliției* înființată în 1807, cum și organisată în „*Casa de priveghere*“. Anaforeroa veliților boeri pentru acēsta. Aproberoa anaforalei de către Vodă Suțu. Vesteroa acestei organisări în 2 Aprilie 1820, ispravnicilor de județe. Vesteroa ei și consulilor din Bucuresci. Prima lucreroa a acestii poliții. Inlocueroa budgetului acestei nouă case de priveghere, în 1820. Căte-va acte relative la noua Casă de priveghere. Funcțio-

<i>an</i>	Pagina
narea Agiei împreună cu cea a poliției. Orânduirea unei comisiuni pentru alegerea adevăraților sudiți și cererea comisiunii ca să se trimită în sinul ei și diferiți consuli. Pedepsirea unor sudiți cari au bătut pe nisce arnăuți de strajă. Urmărirea hoților. Reînființarea polcovniciei de Târgoviște. Acte relative la stărpirea hoților: a) oprirea negușitorilor de a vinde glonțe și iarbă de pușcă. b) Obligațiunea tuturor de a călători cu „ <i>tescherele</i> “ în regulă. c) Nizam pentru gardele de hoți. d) Intocmire de poterași. e) Grațiarea hoților ce se supun de bună voie. Ordinul lui Suțu de a se înceta cu jocurile de noroc, ca <i>jocul cureleii</i> etc. Idem funcționarilor de a înceta cu abuzurile. Ordinul lui Vodă de a se lua de la mâna postelnicilor sineturile de numire. Anaforaoa din 29 Octomare 1819 relativă la Iamac și aprobarea ei. Unele acte relative tot la administrațiune	112—173
CAP. VII. — <i>Justiția sub Al. N. Suțu</i> ; Dregătoriile prin care se dădea justiția: a) Judecătorul de județ. b) Departamenturile din Bucuresci și Craiova. c) Aga și Spătarul. d) <i>Isprăvnicatul străinilor</i> pentru sudiți, iar în apel <i>Departamentul străinilor pricinii</i> . e) Divanul domnesc. Numirea și înlocuirea personalului <i>Departamenturilor</i> . Plângerea judecătorilor Departamentelor Craiovei, că nu pot trăi cu léfa ce au. Sporirea lefurilor făcută în 2 Septembrie 1820. Prima carte a lui A. Suțu către Divan, relativă la căutarea judecăților. Schimbarea órelor de întrunire a Divaniților. Unele dispozițiuni luate de Vodă prin hrisóve și cărți domnesci: a) Determinarea atribuțiunilor Hatmanului. b) Ordinul lui Suțu de a se opri satele întregi a veni în Bucuresci pentru a-și cere dreptate. c) Micșurarea taxei ce o percepe veș Portariul de la hotărnicile de moșii. d) Nou mijloc de a spori venitul Cutiei milosteniei. e) Continuarea funcționării Epitropiei evgheniștilor. Acte de diverse procese din domnia lui Suțu: Procese de căsnicie. Fiică fugară. Calpuzani. Dreptul de proprietate	173—212
CAP. VIII. — <i>Finanțele</i> . Anaforaoa Divanului relativă la scăderea dărei coloniștilor așezați în țera. Provocarea unui nou aședemânt de biruri, prin actul din Iunie 1819. Catagrafie de numărul breslașilor și mazililor din județe. Incercarea Domnitorului și Vistierului de a împuțina numărul poslușnicilor și scutelnicilor. Anaforaoa-Nizam a Marelui Vistier către Domn pentru definitivă aședare a dărilor din Octombre 1820, urmată de întărirea lui Suțu. Birurile apasă greu țera, chiar în urma acestei pretinse scăderi pe care Suțu o aprobă în 1820. Introdúcerea a două specii de tarife vamale. Contrabanda curierilor de cabinete	213—244

	Pagina
CAP. IX. — <i>Țăranul. Claca. Procese. Spirit revoluționar. Sate resvrătite. Cruțarea pădurilor. Abuzurile vătașilor de ptaiuri. Scurtă privire asupra poziției țăranului sub Al. Suțu. Resvrătirea a 5 sate în 1820. Resvrătirea a altor 3 sate în 1819. Condamnarea la Ocnă a unuia Ión Bărbătescu, care ațîța la revoltă pe țăranii din Vâlcea. Act doveditor de pedepsă aspră dată locuitorilor resvrătiți din satul Peatra. Instituțiunea «Sloboziilor». Creerea de sate noue. Refusul lui Vodă de a recunoște ca sudiți pe țăranii de pe la moșii seaă cari lucrau agricultura. Diferite acte relativ la procesele dintre clăcași și proprietarii de moșii. Procese între țărani și proprietari pentru dreptul de a lua lemne. Procese între țărani și vătafi de plaiu. Mijlocele întrebuintate de vătafi pentru jăfuirea locuitorilor.</i>	244—259
CAP. X. — <i>Țigani. Legile de robie ale țiganilor. Dăruire de țigani: Hrisovul de dăruire de țigani în favoarea lui Gh. Filipescu; Hrisovul Dómnnei Efrosina Calimachi; Acte date în notă relativa la vindare «de suflete de țigani», la procese, etc.</i>	260—265
CAP. XI. — <i>Oștirea. Nevoia Domnitorului de a avea oște. Orânduirea unei comisiuni pentru reorganizarea armatei. Propunerea comisiunii. Budgetul oștirii. Scrisoarea lui Suțu adresată Agăi, relativ la dreptul de a purta arme. O nouă propunere a Divanului relativă la organizarea armatei. Plășii. Ancheta ordonată în 1820 relativă la contrabandele ce se făceau din lipsa de privighere a plăeșilor. Garda de pază a Caimacamului și Divanului Craiovei. Abuzurile lui Iuzbașa și nemulțămirea trupei, urmate de plângere către Domnie. Atribuțiunile Hatmanului muntean. Despre liberarea din oștire și recrutare. O nouă specie de slujitori în Craiova: „pre-datii slujitori”. Budgetul trupelor în 1820. Transformarea unor sate în poterași și scutiurile acordate de Domnitor pentru acesta.</i>	266—276
CAP. XII. — <i>Edilitatea sub Al. N. Suțu. Domnitorul ia măsuri cu referință la edilitate. Anafora Divanului pentru pavarea a două străzi și hotărîrea lui Suțu. Cerere pentru înființarea a 150 de podari. Propunerea Divanului pentru înființarea unei Eforii a podurilor. Numele Eforilor. Pavarea celor-l-alte străzi tot prin cislă între proprietari. Propunerea Eforiei Casei podurilor, ca să se ia deciuială și de la țiglele și nisipul ce intră în Bucuresci. Cererea inginerului Freiwald pentru a i se acorda privileghiul plutirei pe apa Argeșului, cu monopol pe 10 ani. Marele nizam al lui Al. Suțu cu privire la edilitate și dispozițiunile cuprinse în el. Intinderea Bucurescilor spre Colintina. Curățirea stradelor. Obligațiunea prăvăliașilor de a mătura strada inaintea prăvăliei. Idem a precupeților de a strînge</i>	286— p. 287 <i>Preputant!</i> cf. 291-2 p. 301.

murdăria făcută cu marfa lor. Curățirea zăpezii și tăierea gheții de pe uliți. Ordinul dat de Domnitor pentru facerea unui șanț de scurgere a apei ce înecase strada Pescăriei-Vechi. Dispozițiunea Divanului pentru lărgirea stradelor. Dispozițiuni pentru alinierea lor. Act relativ la o piață a orașului. Reclamațiunea unor negustori ambulănți din piața Sf. Anton. Construcțiunea de poduri pentru înlesnirea comunicațiunei exteriore. Apa Dâmboviței. Refacerea podurilor de la Grozăvesci și Gorganii. Șanțuri regulătoare a cursului. Apă. Lipsa de măsurii pentru îndestularea Bucureștilor cu apă. Drepturi acordate boerilor pentru a aduce olane [cu apă la casele lor. Reinnoirea milelor acordate Focșanilor pentru întreținerea cișmelelor de apă. Ultimul hrisov relativ la apă dat de Suțu. Incendiū. Măsurii luate pentru împedecarea incendiului. Plângerea rachierilor. Propunerea Divanului de a se înființa o Eforie specială de privilegere. Indestularea publică. Regularea prețului carnei de oie. Anaforoa Divanului relativ la eftinirea carnei. Indestularea cu pâne. Modul cum se făcea îndestularea. Acte cu privire la îndestularea orașului cu luminări. Pescariii. Jăluirea pescarilor contra unor alți pescari. Oprirea a 10 măcelari din Pitești de a tăia carne. Plângerea unor brutari din Tg.-Jiului, că li se ia avae și vamă pentru pâne. Propunerea vel Vornicului în 1820 de a se înființa la Craiova o Epitropie pentru pavele, poduri și școle. Igiena, spitale, medici. Grija de ciumă sub Al. Suțu. Datoria Casei de privilegere cu privire la ciumă. Impunerea de carantină la negustorii ce veneau de peste Dunăre. Cartea lui Suțu dată spitalului din Sf. Vinerii, pentru scutirea unui brutar. Venit făcut spitalului Filantropia. Acte referitoare la spitalul Pantelimon. Pitacul Domnitorului referitor la primirea în spitale a străinilor. Aaron Florian despre ciumă. Oprirea babelor de a se da drept doctorese. Pedepsirea unei babe care a omorât un om cu argint viu. O comisiune de medici presintă un regulament relativ la farmaci, Inmulțirea hoțiilor și spargerilor prin oraș și pitacul domnesc în această privință. . . . . 277—362

CAP. XIII. — Comercii. Terguri Bâlcuiri. Narturi. Monopoluri. Marfă pentru Constantinopol. Evgheniști. Vămile în privința comerțului. Mijlăce de transport. Pașporturi. Monedă. Fabrici. Industrie. Breslele. Sudiiți. Lovitura dată breslelor. Bâlcuial Drăgaica la 1819. Bâlcuiri pe moșiile particulare. Bâlcuiri pe moșiile Dómnei Efrosina Calimah în Ialomița . . . . . 362—364

Monopol de vinđarea pânei în favórea lui Gr. Brâncoveanu la bâlcuiriile de pe moșia sa Ipotesci. 364

<u>Pagina</u>	<u>Pagina</u>
	Circulară pentru poliția la bălciuri 365
	Efor la T-g. Drăgaicei 367
	Hrisovul bărbierilor din 1819 368
	Brésla papugiilor și a cismarilor de la Pitești 370
	<u>Rufetul zăbunarilor</u> 371
	<u>Hrisovul șelarilor</u> 372
	Isnaful băcanilor face proces toptangiilor 373
	Alegeri de Mai-mari-bașa 375
	Brésla unită la 1819. Proces între cismari și abagieri de la
	Craiova. Hrisovul cavafilor de la Craiova 381
	Convențiunea cu Austria pentru admiterea supușilor austriaci
	în bresle 382
	Staroste numit direct la brésla croitorilor 384
	Hrisovul breslei croitorilor 385
	<u>Desființarea marelui cumpanii a neguțitorilor</u> 386
	Actele relative la primirea supușilor străini în bresle 388
	Procesul cismarilor, pantofarilor, iminigiilor și papugiilor asupra
	cavafilor 390
	Ibrishingii încorporați la brésla croitorilor 390
	Hrisovul starostei de ovrei 391
	<u>Brésla armenilor</u> 392
	Actele relative 392
	Narturile împiedică comerțul Asemenea monopolurile. 394
	Nizamul șoricioicei și a săricicai 395
	<u>Industria borangicului</u> 396
	Fabrica de testemeluri de la Mărcuța 398
	Hrisovul fabricii testemelurilor 401
	Incetarea fabricii de postav. Brésla luminărilor de seii și a
	săpunarilor 403
	Săpun de Têrgovisce 403
	Invoirea unui străin de a face luminări de seii 404
	Monopolul luminărilor de cêră albă, dat grecului Zisu 405
	Nartul lumânărilor de cêră galbenă 407
	Libertate pentru poverne și taxa de export a spirtoselor 408
	Industria pécurei Puțuri de pécură la monastirea Sinaia și
	Mislea 409
	Hrisovul monastirei Sinaia pentru două puțuri de pécură 412
	Mijlôre înlesnitore comerțului 413
	Moneda. Calpuzanii. Nizamul zarafilor 414
	Dificultățile de a obține pasport mai ales pentru Rusia 415

✓
✓ 5376.

✓
✓
✓

✓ h 394. cf. 46.

✓

Pagina	Pagina	
380	Inlesniri pentru mocanii ardeleni. Ancheta după reclama- țiunea lor	416
388	Incercări de navigațiune pre Olt	417
370	Actul domnesc relativ la acesta	419
371	Narturile obligatorii	420
372	Nartul din 1820 la primele articole de îndestulare publică	421
373	Sureceii și oile de saigialic	422
375	Acte relative la robirea Ploescilor	425
	Hrisovul lui bezedea Costache Caragea pentru Ploesci	426
181	Vechii stăpâni ai Ploescilor, Roșiși Călărași	427
	Orașul Roși de Vede în proces cu Sf. Spiridon-Noi	429
382	Actele relative	362—492
384	CAP. XIV. — Privilegii. Scutiri. Miluiți. Țeranî scutiți de bir	451
385	Cum sunt ajutați boerii	451
386	Carte de boeri de nēm din 1819, Septembrie 28	452
388	Arhondologia de la 1821	454—457
	Substituirea noilor generațiuni de ne-boeri la clasa dirigență	454
390	Boerii curtizani ai Domniilor Greci	456
390	Scutirile țeranilor. Motivarea lor	457
391	Scutirea unui țeran ca să nu-și lepede femeea	457
392	CAP. XV. —	458—507
392	<i>Al. N. Suțu</i> a treia Domnie. Ce dice Aron Florian, Laurian, Xenopol. Numirea lui <i>Al. Suțu</i> la tron față cu politica Rusiei și a Franței. Dificultățile întâmpinate la această numire. Data numirei.... Nota lui Pagé către Richelieu. Boerii mulțămese Porței pentru această numire	459
401	N'a fost un candidat Perscoveanu decât după pacea de la Kuciuc-Cainargi. Erórea lui Aron Florian în privința datei niza- mului monopolizând tronurile la 4 familii grecesci. Sosirea lui Alexandru Suțu la București în 12 Ianuarie 1819. Organizarea alaiului de intrare a Domnului și al Dómnei. Datorii făcute pe băcăni la drum de <i>Al. Suțu</i>	460—461
401	Alaiul de intrare a lui <i>Al. Suțu</i>	461—463
401	Diversele uniforme de oșteni	462—465
	Alaiul de intrare al Dómnei	463—465
404	Proclamațiunea de Domnie a lui <i>Al. N. Suțu</i> . Publicații la tóte județele și la Caimacamul Craiovei pe lângă care s'a trimes proclamațiunea noului Domn	467
411	<i>Al. Suțu</i> Domn de a treia óră	467
412	Familia numerosă a Domnitorului. Apanagi. Cartea Dómnei	

	Pagina
Efrosina Calimachi de privilegii și apanagii. Hrisovul Domniței Anica ficia lui Beizadea Gr. Suțu	468—469
Cartea Acci-bașei	470
Cartea de scutiri pentru viziteul lui Beizadea N. Suțu. Cărți de scutire la 9 postelniceii ai Curței. Inființarea unei Eforii a Tea- trelor cu dreptul de censură a pieselor. Actul relativ	471—472
Urmărirea averii fostului Domn Caragia. Prostirea adică țē- rânirea boerului Deșliu. Persecuțiunii contra lui Caragia după in- stigațiile Rusiei	473
Opiniunea lui Naum despre Domnia lui Al. Suțu	474—475
Consulul rusesc Pinis omnipotent	475
Paretisul Mitropolitului Nectarie	475
Numirea noului mitropolit Dionisie	476
Alegere de nou episcop de Argeș, Ilarion	476
B. Văcărescu Vistierul, face o nouă aședare de biruri. Gröz- nice mijloce de percepere a birurilor	476—477
Firman către Vodă ca să inceteze jafurile. Alaiul de primire al acestui firman	477—478
Suțu isbutesc să capete firman nou de laudă însoțit de daruri	478—481
Alaiul de recepțiune al acestui firman	478—481
Robirea Têrgoviscăi	481—482
Dómna renunță la Têrgoviscă după mórtea lui Suțu	482—484
Ingroparea Domniței Marióra. Alaiul relativ	484—486
Alaiu de aducere la Curte a ginerului lui Vodă	486—488
Lux mare la Curte și între boeri. Familii ruinate. Alaiul adu- cerei la cununie a nurorei lui Vodă	488—490
Alaiul Bezedelelor de mergere la Hiritismos la Mitropolit	490
Alaiul de mergere a lui Vodă pe la biserică de Pasce	491—495
Recepțiunea la Curte a lui I. Marcu consulul Prusesc	495
Orânduiala alaiului Beizadelei și a fetei lui mergând să cu- nune pe Clucerul C. Filipescu	497—498
Relațiunile cu Austria. Refuzul de a cunoște de sudiți Aus- triaci pe țērani care se ocupă cu agricultura în țēră și cei care au proprietăți imobile. Actele relative	499—500
Alaiul de înmormântare a Consulului prusesc	501
Alaiul de recepțiune la Curte a noului Consul prusesc	501—502
Alaiul Elciului rusesc trecând pe la București	502
Scrisórea Impératului Rusiei către Sultanul Mahmud	502
Negociațiunile între Rusia și Turcia continuă	503
Încălcarea de hotare din partea Austriei. Nota de la	503

	<u>Pagina</u>
Mișcarea spornică din țară contra regimului fanariotic	504
Panduri cari au prădat Grecii. Grațieri de panduri. Agitațiunea prin sate. Sate întregi venind la București să-și reclame drepturile.	504—505
Imbolnăvirea lui Al. Suțu. Ultimul său act ca Domn. Constituirea unui comitet de administrație a țerei. Beizadea N. Suțu candidat de Domnie. Când a murit Al. Suțu? Versiuni asupra acestei morți	505—506
Arzmagzarul țerei către Pörtă anunțând morțea lui Vodă	506—507
CAP. XVI. —	507—512
Moldova sub M. Gr. Suțu Vv. Relațiunile lui A. Suțu cu Scarlat Calimach. Numirea lui M. Suțu ca Domn. Informațiuni despre această numire. Investitura noului Domn al Moldovei. Luxul mare a lui M. Suțu. Doi caimacani trimeși de Suțu la Iași. Sosirea la Iași a lui M. Suțu în 10 Octombrie 1819. Pompă extra-ordinară pentru intrarea lui. Moniteur Universel» despre noul Domnitor	509—511
CAP. XVII.—Administrația Moldovei sub M. Suțu. Biserica. Școala. Finanțe. Comerț. Edilitate	512—534
Divanul lui M. Suțu. Biserica srb Veniamin Costache și Episcopiî Gerasim de Roman și Maletie de Huși. Arhimandritul Leon Asachi. Actele relative la refuzul țerei de a primi un episcop latin după cererea Austriei. Analisa acestor acte	513—519
Urmărirea averilor monastiresci din Basarabia	518—519
Episcop necanonic la Roman	519
Școala. Vornicul M. Sturza curator al școlilor. Gh. Asachi și seminarul de la Socola. Fabian V. Popp Vasile. I. Costea și I. Mamfi profesori Ardeleni aduși de Asachi la Seminarul de la Socola	520
Aritmetica lui Govdela. Metóda lancastică introdusă în Iași. Școala preparandală de învățatori. Eforia acestei școli. Diplomă de învățator după metóda mutuală	521
Direcțiunea latină a culturii naționale	521
Leon Asachi și limba românească. Părerea lui despre cultivirea L. Române	522
Biblioteca istoriei bisericești tradusă de Leon Asachi	523
Administrațiunea sub M. Suțu. Justiția	523
Anafora cu istoricul codicelor referitoare la Justiție	524—526
Cerere de cod criminalicesc, comercial, de orinduélă judecătorească și agronomicesc	524—526
Afaceri de hotărnicie	526
Finanțele sub M. Suțu	527
Ridicarea prohibițiunei exportului de vite și de grîne. Poșlina	

	<u>Pagina</u>
vădrăritului. Goștina oilor. Disetina stupilor și a rîmătorilor. Res- vrătirea satelor prin ispravnicii greci	530
Duhul franțuzesc. Agitațiunea în țeră. Măsurî de strînsóre asupra țeranilor. Falanga. Mișcare contra Evreilor	531
Mazilî nouî. Taxe pe cartea de mazilî	531
~~Poștele ținute de Scufa . . . . .~~	~~531~~
Edilitatea. Ciurma în Moldova. Ponturile pentru apărare de ciumă	532
Consulul rusec Pinis. Satire contra acestuia	533--534
Oligarhia boeréscă «códă de topor».	
—	
<i>Ilustrațiuni</i> : Facsimile de carte de boer de ném	452
Facsimile de diplomă de învățători eșiți din preparandă.	
—	

Portretul lui M. Suțu Domnul Moldovei s'a dat încă pe lângă tom. I a publicațiunei noastre istorice. Am constatat în urma publicațiunei tom I, că din eróre am atribuit acel portret lui M. Suțu Domnul țerei Românescei din secolul XVIII, care portret urméză să fie a ultimului Domn fanariot din Moldova.

Nu am găsit până acuma nicăeri portretul lui Al. N. Suțu.

Εγώ ὁ ὑπογεγραμμένος διδάσκαλος τῆς ἀλληλοδιδασκατικῆς μεθόδου, καὶ καθηγητῆς τῶν ἐν Ιασσίῳ καὶ ἐν ἀπάσῃ τῇ Μολδαβίᾳ ὄντων καὶ συστηθησομένων ἀλληλοδιδασκατικῶν φροντιστηρίων ἀποφαίνομαι, ὅτι ὁ κύριος *Γεωργίου Κλεοβούλου* *Γεωργίου Κλεοβούλου* εἶναι 21

διδασχθεὶς παρ' ἐμοὶ ἐν τῷ ἐν Ιασσίῳ παραδειγματικῷ καὶ πρακτικῷ τῆς ἀλληλοδιδασκατικῆς μεθόδου σχολείῳ, θεωρητικῶς τε καὶ πρακτικῶς τὴν ἀλληλοδιδασκατικὴν Μέθοδον, καὶ δείξας τὴν προσήκουσαν ἐπιμέλειαν, εὐδοκῆμησε κατ' ἀμφοτέρα, ὡς ἐκ τῆς γενικῆς, καὶ μερικῆς, καὶ ἰδιαιτέρας αὐτοῦ ἀύστηρᾶς ἐξετάσεως ἀπεδείχθη· εἶναι ἄξιός να συζητησῆ, διδάξῃ καὶ διοικήσῃ τοιοῦτου εἴδους διδασκαλεῖα.

1820. Δεκέμβ 26

Γ. Κλεοβούλου μέλος ἀντεπιστελλον τῆς ἐν Παρισίῳ πρὸς βελτίωσιν τῆς σχολειώδους διδασκαλίας ἐταιρείας.

ὑπογραφή Γεωργίου Κλεοβούλου

Νικόλαος Ἐγγράφου

Ἡμεῖς οἱ κατὰ τὴν 6. Μαρτίου, δι' ἐγγράφου αὐθεντικῆς ἐπιταγῆς διορισθέντες ἔφοροι τῶν ἐν Μολδαβίᾳ ὄντων, καὶ συστηθησομένων κατὰ τὴν ἀλληλοδιδασκατικὴν Μέθοδον διδασκαλείων, ἰδόντες τὴν ἀντικρὺ μαρτυρίαν τοῦ διδασκάλου κυρίου Γεωργίου Κλεοβούλου, καὶ πληροφορηθέντες ἐκ τῆς ἐνώπιον ἡμῶν γενικῆς ἐξετάσεως, περὶ τῆς ἀληθείας αὐτῆς, ἐπιβεβαιουῦμεν καὶ ἐπικυροῦμεν διὰ τῆς ἰδιαιτέρας ἡμῶν ὑπογραφῆς καὶ σφραγίδος· ὅτι ὁ ἀντικρὺ ἀναφερόμενος κύριος *Γεωργίου Κλεοβούλου* εἶναι ἄξιός να συζητησῆ, διδάξῃ καὶ διοικήσῃ ἐπωφελῶς τοιοῦτου εἴδους διδασκαλεῖα.

Μολδαβία Βουκουρεστίου *Γεωργίου Κλεοβούλου*

